TYT

40 seans

TÜRKÇE

- Stratejik Konu Özetli
- Çözümlü Örnekler
- Öğrenci Soruları
- Testler
- Ünite Uygulama Testleri
- Soru Çözüm Videolu
- Akıllı Tahtaya Uyumlu
- Soru Sayısı: 1227

Gani Ertaş - Erbil Elidar - Elif Akar

OKYANUS

Yükseköğretim Kurumları Sınavı'na (YKS) Uygun

OKYANUS BASIM YAYIN TİCARET A.Ş.
Eski Turgut Özal Caddesi No: 22/101 34490 Başakşehir / İstanbul
Tel: (0212) 572 20 00 Fax: (0212) 572 19 49
okyanusokulkitap.com www.akilliogretim.com

Yayın Yönetmeni
Eyüp Eğlence

Yayın Editörü
Yasemin Güloğlu

Ders Editörleri
Serdal Salmanlı / Meltem Genç / Merve Kartal

Akıllı Tahta Soru Çözümü
Enes Karadağ

Dizgi ve Grafik
Okyanus Dizgi (T.K)

Kapak Tasarım
Türk Mutfağı

Baskı Cilt
SEMERCİOĞLU MATBAACILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Yayıncı Sertifika No : **49697**
Matbaa Sertifika No : **35848**

ISBN: **978-625-7434-77-5**

İstanbul

© Bu eserin her hakkı saklı olup tüm hakları Okyanus Basım Yayın Ticaret Anonim Şirketine aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz, metin ve soruları aynen veya değiştirilerek elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka türlü bir sistemle çoğaltılamaz, depolanamaz.

Ön Söz

Sevgili Öğrencimiz,

Millî Eğitim Bakanlığının özellikle son yıllarda üzerinde durduğu hususlardan biri de değişen dünyanın gerektirdiği becerileri sağlayan, değişimin aktörü olacak öğrencilerin yetiştirilmesi için bütüncül ve yapısal bir dönüşüme ihtiyacın olmasıdır. Bu değişim ve dönüşüm süreçleri içerisinde ortaöğretim müfredatları da değişmektedir.

Okyanus Yayıncılık lise grubu olarak hazırladığımız kitaplar, Millî Eğitim Bakanlığının uygulamaya koyduğu yeni öğretim programlarına uymakla birlikte ÖSYM'nin son yıllarda sorduğu sorular incelenerek hazırlanmıştır.

40 Seans Serisini öğrencilerin zorlandığı derslerin üstesinden gelmesi için hazırladık. Zorlandığınız derslerdeki en önemli sorun temelinizin olmaması veya zayıf olmasıdır. İşte 40 Seans Serisi öğrenciye temelden öğretip başarıya ulaştırmayı hedeflemektedir. Dersleri özel ders mantığına uygun olarak 40 seansa ayırdık. Her seansta önce konuyu özlü bir biçimde, mantık ve yoruma dayalı olarak hazırladık. Ardından testlere yer verdik. Her ünitenin sonunda ise üniteyi tarayan Uygulama Testlerine yer verdik.

Uzman yazarlarımız tarafından büyük bir özveriyle hazırlanan **TYT 40 Seans Türkçe** kitabının, sizlere yarar sağlayacağına gönülden inanıyoruz.

Yayın Yönetmeni

Eyüp Eğlence

Yazarların Sana Mesajı Var

Sevgili Öğrencimiz,

Eğitim, bir anlamda bir fidanın büyümesine şahit olmaktır. Bir gülün açmasını seyretmek, güneşin doğmasını beklemektir. Medeniyetimizin yeniden inşasında öncü olacak nesiller yetiştirmek için yapılan YKS'de başarılı olmak için Türkçenin inceliklerini iyi bilmemiz gerekiyor.

Türkçede konulara hâkim olursak soruları kolaylıkla çözebiliriz. ÖSYM, Türkçe sorularında genel dil bilgisi kurallarını, bilinmesi gereken kavramları soruyor. Bizler bu kitabı hazırlarken sorularda öğrenciler tarafından en çok karıştırılan kavramlar üzerinde durduk. Türkçeye yeni başlayacak öğrencilerin anlayabileceği kısa konu anlatımlarıyla Türkçeyi 40 Seans'a ayırarak zorlanmadan, sıkmadan konuları öğretmeyi hedefledik.

Okyanus Yayıncılık'ın efsane kitapları olan 40 Seans'ın Türkçe alanında yerimizi aldık. Bu kitap, size elde edeceğiniz başarılarda küçük bir adım olacak. Türkçeyi zevkle anlamayı, dil bilgisini atomu parçalar gibi çözme gururunu, paragraf ve anlam sorularıyla yorum gücünüzü artırmanızı sağlayacak. Takıldığınız yerde video çözümleriyle anında cevaba ulaştırıp motivasyonunuzun düşmesine izin vermeyecek. Şimdi sıra sende… Birinci seanstan başlayacağın öğrenme, test etme yolculuğun kutlu olsun.

Sınava hazırlık sürecinde bu kitabın en büyük yardımcınız olması dileğiyle…

Gani Ertaş - Erbil Elidar - Elif Akar

İÇİNDEKİLER

1. SEANS	SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ	6
2. SEANS	SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ	12
3. SEANS	SÖZCÜKTE ANLAM OLAYLARI	16
4. SEANS	SÖZ ÖBEKLERİNDE ANLAM	20
5. SEANS	ANLATIMINA GÖRE CÜMLELER	32
6. SEANS	CÜMLEDE ANLAM İLİŞKİLERİ	38
7. SEANS	CÜMLE YORUMLAMA	46
8. SEANS	ANLAMLARINA GÖRE CÜMLELER	52
9. SEANS	ANLATIM BİÇİMLERİ	62
10. SEANS	DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI	68
11. SEANS	PARAGRAFTA YAPI	74
12. SEANS	PARAGRAFTA KONU	80
13. SEANS	PARAGRAFTA ANA DÜŞÜNCE	86
14. SEANS	PARAGRAFTA YARDIMCI DÜŞÜNCE	94
15. SEANS	PARAGRAFLA İLGİLİ İPUÇLARI	102
16. SEANS	İSİM	110
17. SEANS	SIFAT	120
18. SEANS	TAMLAMALAR	128
19. SEANS	ZAMİR	132
20. SEANS	ZARF	138

21. SEANS EDAT (İLGEÇ) 142
22. SEANS BAĞLAÇ 146
23. SEANS ÜNLEM 152
24. SEANS FİİLDE ANLAM 158
25. SEANS FİİL KİPİ VE KİŞİ 160
26. SEANS EK FİİL 166
27. SEANS FİİLLERDE ZAMAN 172
28. SEANS FİİLDE YAPI 174
29. SEANS FİİLİMSİ 180
30. SEANS SÖZCÜKTE YAPI 190
31. SEANS CÜMLENİN ÖGELERİ - TEMEL ÖGELER 204
32. SEANS CÜMLENİN YARDIMCI ÖGELERİ 210
33. SEANS FİİLDE ÇATI - ÖZNE YÜKLEM İLİŞKİSİ 216
34. SEANS FİİLDE ÇATI - NESNE YÜKLEM İLİŞKİSİ 222
35. SEANS CÜMLE TÜRLERİ 228
36. SEANS SES BİLGİSİ 238
37. SEANS YAZIM KURALLARI 248
38. SEANS NOKTALAMA İŞARETLERİ 266
39. SEANS SÖZCÜK DÜZEYİNDE ANLATIM BOZUKLUĞU 278
40. SEANS CÜMLE DÜZEYİNDE ANLATIM BOZUKLUĞU 282

BİLGİ

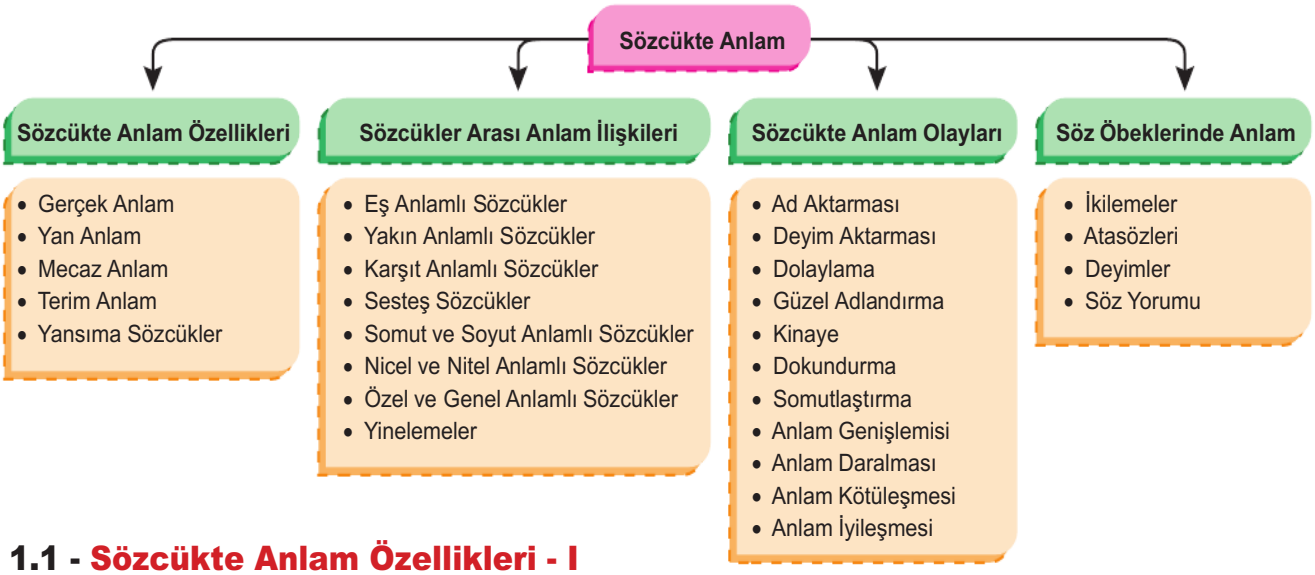

1.1 - Sözcükte Anlam Özellikleri - I

1. Gerçek Anlam (Temel Anlam)

Bir sözcüğün akla getirdiği ilk anlama **gerçek** (temel) anlam denir. Bir sözcüğün tek başına söylendiğinde zihnimizde uyandırdığı ilk ve ortak anlamına denir. Sözcüğün sözlükteki ilk anlamıdır. Söz gelimi "burun, kapı, hava…" sözcüklerinin zihnimizde uyandırdığı ilk anlam gerçek (temel) anlamdır.

Örnek

- İş makinesiyle yol açmak için taşları kırdık. (Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak)

NOT

Bir sözcüğün gerçek anlamda olup olmadığını anlamanın yolu, sözcüğü cümleden bağımsız düşünerek akla gelen ilk anlamıyla cümledeki anlamını karşılaştırmaktır.

2. Yan Anlam (Yakıştırmaca)

Bir sözcüğün temel anlamla bağını kaybetmeden kazandığı ikincil anlamlara **yan** anlam denir. Bir sözcük, birden çok yan anlam kazanabilir.

Örnek

- Bu yıl soğuk, hayvanları kırdı. (Öldürmek, yok olmasına neden olmak)
- Firma, verdiği teklif fiyatını son dakikada yüzde yirmi daha kırdı. (Fiyatını azaltmak)
- Bir gündüz olsa belki bu derdi kıracağım. (Sıkıntıdan kurtulmak)
- Birkaç gün evvel yağan yağmur sıcağı kırmış. (Gücünü, etkisini azaltmak)
- Ayol, yapma, gel, düşüp bir yerini kıracaksın. (Vücut kemiklerinden birini parçalamak)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bütün sözcükler gerçek anlamda kullanılmıştır?**

A) Şirket işlerine aylardır ben de kafa yoruyorum.
B) Babamın sözlerine bu kadar kırılmana şaşırdım doğrusu.
C) Sabah saatlerinde tahlil sonuçlarını alıp doktora muayeneye gitmiş.
D) Sivri dili yüzünden bulunduğu ortamda hep eleştirilirdi.
E) Okurun ruhunu besleyen kitaplar yazmayı severdi.

Çözüm:

A şıkkında "kafa yormak", B şıkkında "kırılmak", D şıkkında "sivri dil", E şıkkında "beslemek" sözcükleri mecaz anlamlı iken C şıkkında mecaz anlamlı sözcük kullanılmamıştır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1.

- **uzun:** Ayrıntılı olarak, derinlemesine.
- **geçmek:** Zamanı aşmak, geride bırakmak.
- **tutmak:** Elde bulundurmak, ele almak.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "uzun, geçmek, tutmak" sözcükleri belirtilen anlamlarını karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

A) Elinde tuttuğu kitabı uzun incelemeler sonucu bitirdi, belki de bu yüzden saatin dördü geçtiğini fark etmedi.
B) Uzun yaz geceleri torunlarıyla zamanın nasıl geçtiğini bilmez, torunları dışında kimseyi bahçede tutmazdı.
C) Şirketin dosyalarını uzun uzun okuduktan sonra çekmecede tuttuğu senetleri alıp toplantı salonuna geçti.
D) Gençler, tuttukları takımın futbolcularını uzun süre alkışlayıp takımlarının ikinci tura geçmesini kutladılar.
E) Bir saat bile geçmeden sözünden dönen bu adamı, uzun yıllar bu işte nasıl tuttuğunu anlamadım.

1-A

BİLGİ

1.2 - Sözcükte Anlam Özellikleri - II

3. Mecaz Anlam (Değişmece)

Bir sözcüğün gerçek anlamı dışında bir anlamla kullanılmasına **mecaz** (değişmece) denir.

Örnek

- Konsere geç kalınca biletlerimiz yandı.
- Geleceği parlak gençler bir araya geldi.
- Bu adam içeri girince ortamın havası bozuldu.
- Beni görünce etekleri zil çaldı.

4. Terim Anlam

Bir bilim, sanat, spor veya meslek dalıyla ilgili belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere terim, onların bu anlamlarına da **terim** anlam denir.

Örnek

- Divan edebiyatında şiirler rediflerine göre adlandırılırmış. (Edebiyatla ilgili terim)
- Atomların reaksiyona girmesi yeni maddelerin oluşmasını sağlar. (Kimyayla ilgili terim)

5. Yansıma Sözcükler

Doğadaki seslerin taklidi olan sözcüklere **yansıma** sözcük denir. Doğa sesleri; eşyadan, insandan ya da hayvandan çıkabilir.

BİLGİ

Yansıma sözcüklerin hepsi isim soylu sözcüklerdir. Yansıma sözcüklerden isim veya fiil türetilebilir.

Örnek

- Dışarının gürültüsü, açık pencereden odaya doldu.
- Suyun sırıltısı yüzünden gece boyu uyuyamadı.
- Deniz kokusu, yaprakların hışırtısı bana huzur veriyordu.
- Köpekler havlayınca çocuklar kaçıştı.

NOT

ÖSYM, son yıllarda bir sözcüğün anlam özelliğini (temel, yan, mecaz, terim, yansıma) doğrudan sormak yerine, cümle içerisindeki anlamını sormaktadır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük terim anlamda kullanılmıştır?**

A) Bu konuya farklı açıdan bakmanı tavsiye ederim.
B) Sözünde durmayınca hepimizi ofsayta düşürdü.
C) Şiir gibi bir yaşamın ardından bize veda etti.
D) Müşteki gelmeden mahkeme karar vermez.
E) Dünya durdukça sizi yalnız bırakmayacağız.

Çözüm:
Terim anlamlı sözcükler günlük hayatta farklı anlamlara gelecek şekilde kullanıldığında terim anlam olmaktan çıkar. D şıkkında "müşteki" sözcüğü hukuk terimi olduğu için terim anlamlıdır.

Cevap D

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı sözcük yoktur?**

A) Bu oyunun ikinci perdesini merakla bekliyorum.
B) Korner atışı sonrası rakip takım üst üste gol attı.
C) Senden bu denli bir reaksiyon beklemiyordum.
D) Atom parçacıklarının tepkime süreci uzun sürüyor.
E) Şiirde ahenk genellikle ölçüyle sağlanır.

Çözüm:
A şıkkında "oyun, perde", B şıkkında "korner", D şıkkında "atom", E şıkkında "ölçü" terimdir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORULARI

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansıma sözcükten türemiş sözcük vardır?**

A) Aslanlar kükreyince turistler kaçacak yer aradı.
B) Gözlerinin ışıltısı bana yaşama sevinci veriyor.
C) Yerler sayende pırıl pırıl oldu kısa sürede.
D) Bekçinin düdüğünü duyan çocuklar koşuşturdu.
E) O kadar yıl sonra yanıma gelince mutluluktan havaya uçtum.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansıma sözcük yoktur?**

A) Atın kişnemesiyle herkes dışarı çıktı.
B) Kadıncağızın hıçkırığı duyanları derinden etkiledi.
C) Patlama olunca apartman sakinleri sokağa döküldü.
D) Yaşlı adamın horultusu yüzünden uyuyamadım.
E) Şadırvanda suyun şırıltısı huzur veriyor bana.

1-D **2-A**

1.
- **dolanmak:** Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek, dolaşmak.
- **bol:** İçine girecek şeyin boyutlarından daha büyük veya geniş olması.
- **uçuk:** Renk olarak solmuş olan, açık renk.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "bol, dolanmak, uçuk**" sözcükleri belirtilen anlamları karşılayacak şekilde kullanılmıştır?**

A) Bol zamanımda ona yetişmeseydim uçuk gençler arasında kaybolacak, yaşamın arka sokaklarında dolanacaktı.
B) Ağlayan çocuğun beline bir sarmaşık gibi dolanmış, sokağın bol gürültülü ortamında uçuk kırmızı kazağıyla çocuğu susturmaya çalışıyordu.
C) Üstümde bollanmış kot pantolonum, sırtıma yapışmış uçuk mavi tişörtümle tüm gün dolandım tozlu sokaklarda.
D) Biz arkadan zeytinin bol olduğu yoldan dolanıp gittiğimizde onun uçuk benziyle uzaktan çeşmeyi gözetlediğini gördük.
E) Uçuk bir gülümsemeyle kapıya süzüldü, kendisine bol gelen terliklerinden çıkan ses tüm holü dolanıyordu.

2. Sallanıyor ufuklarda yorgun bulutlar
I II
Sessizlik kaplar geceleri üstümü
III
Bir çaresizliktir almış başını gidiyor
IV
Saklanıyor umutlar kapı ardında
V

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **"İleri" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "**benzerlerini geride bırakmış**" anlamıyla kullanılmıştır?**

A) Sanatçı gerçekten de ileri görüşlü biriydi.
B) Sağa dönünce az ilerideki apartmanda oturuyoruz.
C) Bazı arkadaşlarının arkasından ileri geri konuşuyordu.
D) Şiir bilgisinde ne kadar ileri biri olduğunu herkes biliyordu.
E) İleride şöyle tek katlı, bahçeli bir ev almayı düşünüyorum.

4. **Aşağıdakilerin hangisinde "**ağır**" sözcüğü mecaz anlamda kullanılmıştır?**

A) Ağır taşların arasından taşıyabileceği bir taşı alarak yürümeye başladı.
B) Metin, ablasının elindeki ağır kutuları almak için ona yöneldi.
C) Böylesine ağır söz duyacak kadar büyük bir kabahat işlememiştim.
D) Züleyha, çok ağır olduğu için kızını artık kucaklayamıyordu.
E) Yol, ağır taşıtların yüküne dayanamayıp yer yer çökmüş.

5. **Aşağıdaki dizelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi mecaz anlamıyla kullanılmıştır?**

A) Yine sesler içindeydi şehir
Martı sesleri, vapur düdükleri
B) İstanbul'dan ayva gelir, nar gelir
Döndüm baktım, bir edalı yar gelir
C) Bir vapur yanaşırsa rıhtımına bin, açıl
Örtün karanlıkları masmavi denizlerde
D) Derdini, ekmeğini bölüştüğüm
Türküleriyle bizi ağlatan memleketlim
E) Kardır yağan üstümüze geceden
Yağmurlu, karanlık bir düşünceden

6.
I. Yetenekli ve üretken insanlarla çalışmayı ilke edindim.
II. Kendini sürekli geliştiren ve her ortamda parlayan biriydi.
III. Oyunun sahne geçişlerinde saat gibi işleyen bir çözümlemeye gidilmiş.
IV. Bu kumaştan kaliteli bir ürün çıkacağını sanmıyorum.
V. Yıllardan beri eski eşyaları atmıyor, çocuklarına bırakmayı düşünüyordu.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde altı çizili sözcük yan anlamıyla kullanılmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) III ve V E) IV ve V

1-C	2-D	3-B	4-C	5-C	6-D

1. **Aşağıdaki dizelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi gerçek anlamıyla kullanılmamıştır?**

A) Bir çiçek demeti gönderiyorum size
Kendi elimle derdim bu çiçekleri
B) Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına
C) Geceleyin bir ses böler uykumu
İçim ürpertiyle dolar. Neredesin
D) Hiçbir tabip yarama merhem olmuyor
Gönlüm hep seni arıyor neredesin sen
E) Nice nice acıları aklına getir
Bunca yoksulluğu aklına getir

2. İnsanların bildikleri, yakından tanıdıkları kavramlardan hareketle sonradan ortaya çıkan kavramları adlandırma biçimine "yakıştırmaca" adı verilir.
Bu açıklamadan hareketle aşağıdaki cümlelerin hangisinde yakıştırmaca sözcük kullanılmıştır?

A) Arabanın anahtarını çekmecenin gözünde unutmuştu.
B) Kedimiz masanın üstünde duran vazoyu yere düşürmüş.
C) Bu şarkıyı ne zaman dinlesem annemi düşünür, hüzünlenirim.
D) Yaşlı adam biricik torununa kavuşma arzusuyla doluydu.
E) Sol elindeki yara günden güne büyüyor ama hastaneye de gitmiyordu.

3. Akdeniz'in kahramanlık yuvası (I) sonsuz ufuklarına bakan (II) küçük tepe, mini mini bir çiçek ormanı gibiydi. İnce, uzun dallı badem ağaçlarının alaca gölgeleri sahile inen (III) keçi yoluna düşüyor (IV); ilkbaharın tatlı rüzgârıyla sarhoş olan martılar, çılgın bağrışlarıyla havayı çınlatıyordu (V).
Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi temel anlamıyla kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tüm sözcükler temel anlamıyla kullanılmıştır?**

A) İstanbul'un tarih kokan bu semtini çok az insan bilir.
B) Tüm kitaplar toz içinde yüzerken o, yerinden kıpırdamıyordu.
C) Mahallenin yaşlısından gencine herkes yangını söndürmeye uğraşıyor.
D) Hiç sebep yokken böylesine ağır bir yükün altına girmişti.
E) Dağın eteğinde bir grup genç, kamp yapmak için hazırlık yapıyordu.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük yan anlamıyla kullanılmıştır?**

A) Çürümüş fikirlerinle gençlere kötü örnek oluyorsun.
B) Lastik izleri kazanın nasıl gerçekleştiğini gözler önüne seriyor.
C) Sonbaharla birlikte sararan yapraklar etrafa kartpostallık görüntü veriyor.
D) Bu kokunun aynısını daha önce ben de kullanmıştım.
E) Eskimiş ve çamurlu ayakkabısıyla odadan içeri girdi.

6. Yılların verdiği olgunlukla (I) bana karşı yapılan bu haksızlığı sindiremiyordum (II). Bu hırsızlığın benimle hiçbir alakası olmamasına rağmen beni sevmeyenlerin ortaklaşa attıkları iftiralara maruz kalmıştım. Ama sakin (III) olmalı ve onların oyununa gelmemeliyim diye düşünüyordum. Sabırla (IV) davrandım ve onlara attıkları iftiranın (V) bedelini ödetmeye yemin ettim.
Bu parçada altı çizili sözcüklerden hangisi mecaz anlamda kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B	2-A	3-E	4-C	5-D	6-B

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ağız" sözcüğü terim anlamda kullanılmıştır?**

A) Ağzında çıkan yara gün geçtikçe ağırlaşıyor ama buna bir çözüm de bulamıyordu.
B) Çukurova ağzına ait sözcükleri en iyi, Yaşar Kemal'in romanlarında görürüz.
C) Bazen öyle büyük laflar ederiz ki ağzımıza sahip çıkmamanın bedelini öderiz.
D) Şişenin ağzı dar olduğu için fındıkları koymak bir hayli zamanımızı aldı.
E) Mağaranın ağzından geçerken koca kayaların üstümüze düşeceğini sandım.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük kullanılmamıştır?**

A) Dün ameliyatla bacağındaki kisti aldırmış.
B) Bu küçük köyde çocuklar çamur içinde yürüyordu.
C) Bağlamaya akort yapmak için uzun süre uğraştım.
D) Hâkim, beraat kararı verince insanlar şok oldu.
E) Fizik dersinde ışık konusunu, örnekleriyle işledik.

3. Bir sözcüğün bilim, sanat, spor ya da meslek alanına özgü kavramları karşılığında kazandığı anlama terim anlam adı verilir.
Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kök" sözcüğü terim anlamda kullanılmıştır?

A) Bu meseleyi kökten halletmek için buralara kadar geldi.
B) Başımıza gelenleri araştırınca kökünün çok eskilere dayandığını öğrendik.
C) Apartmanımıza yeni taşınan adamın kökü nerelere dayanıyor belli değil.
D) Bir ulus, kökünden kopan insanlarla çürür ve zamanla yok olur.
E) Bitkiler, besinlerinin yaklaşık yüzde seksen beşini kökleri sayesinde alır.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansıma sözcük yoktur?**

A) Toplantı uzayınca bir ara sıkıntıdan patlar gibi oldum.
B) Gök gürültüsüne eşlik eden şimşekler her yeri aydınlatıyordu.
C) Sokağın ortasında duran kadın, avazı çıktığı kadar bağırıyordu.
D) Çocuğun hıçkırarak ağlamasını durdurmak mümkün değildi.
E) Kulağımın dibinde duran sineğin vızıltısını artık duymak istemiyorum.

5. Doğadaki seslerin taklidi olan sözcüklere yansıma sözcük denir.
Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansıma sözcük kullanılmamıştır?

A) Annemin patates kızartmasının kokusunu alıyordum.
B) Dedemin horultusu neredeyse dışarıdan duyuluyordu.
C) Çok gülünce sürekli hıçkırık tutar, uzunca süre onun geçmesini beklerdi.
D) Zincirle bağlı olan köpek gece boyunca havladı.
E) Çıtır pastalarından yemek için sabırsızlanıyorum.

6. (I) Giton; dolgun yüzlü, yanakları şişkin, dik bakışlı, kendine güvenen, omuzları geniş, bakışı sağlam, yürüyüşü sert biridir. (II) Konuşurken de kendine pek güvenir fakat karşısındakini hemen hiç dinlemez. (III) Ona sözlerini tekrar ettirir. (IV) Mendili kocamandır, burnunu gürültüyle siler, uzağa tükürür, bağırarak hapşırır. (V) Herkesin içinde de olsa horlayarak uyur.
Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde yansıma sözcüğe yer verilmiştir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

1-B	2-B	3-E	4-C	5-A	6-E

1.
- Zarar görmemek, varlığını korumak, hasar görmemek
- Bir yere yaslanmak
- Bir işi bütün gücünü kullanarak yapmak
- Bir şeyden, birinden güç almak

"Dayanmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?

A) Devrilen otomobili kaldırmak için son bir hamleyle dayandık.
B) Bu rüzgâra evimiz artık ne kadar dayanır bilemiyorum.
C) Harput Kalesi'nin tarihi, 6. yüzyıla kadar dayanıyor.
D) Başım dönünce masanın kenarına dayanmak zorunda kaldım.
E) Bu durumu yasalara dayanarak yaptığını söylüyor.

2. Dolmuşta dört kişiyiz, bir beşinciyi bekliyoruz. Elli, elli beş yaşlarında biri gözüktü. Şoförün yanında oturan genç (I) bir bay seslaniyor: "Baba, çabuk..." Duramadım (II): "Neden baba diyorsunuz?" dedim. Belliydi tanımadığı. Samimiyettenmiş (III), samimiyetindenmiş, samimiyetin bir erdem (IV) olduğunu öğretmişlermiş kendisine. Hayır, dedim. "Medeniyet samimiyet üzerine kurulmaz; eskiden adap, yol (V) yordam denirdi; onun üzerine kurulur." diye ekledim.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. sözcüğün karşıt anlamlısı "yaşlı" sözcüğüdür.
B) II. sözcük, "dayanamamak" anlamındadır.
C) III. sözcük, mecaz anlamda kullanılmıştır.
D) IV. sözcük, gerçek anlamda kullanılmıştır.
E) V. sözcük, eş sesli (sesteş) bir sözcüktür.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük terim anlamıyla kullanılmıştır?**

A) Yaşlı kadın, gözleri görmediği için her defasında iğneyi eline batırıyor.
B) Yazın gölgesinde oturduğumuz söğüt ağacını amcam kesmiş.
C) Soğuktan moraran ellerini sıcak suya koyarsan daha çok acır.
D) Kokuşmuş fikirlerinle yeni nesillere bir şey öğretemezsin.
E) Köye gelen arkeologlar, birtakım fosil kalıntılarına rastladı.

4. Bir zamanlar küçük erkek çocuklarının hayallerini süsleyen (I) çizgi roman kahramanlarının yerlerini artık futbolcular almakta. Önceleri sadece bir hobi olarak görülen futbol, artık sağladığı kazanç (II) ile ideal bir meslek olarak görülüyor. Öyle ki çocuklar futbolla yatıp futbolla kalkıyor, bir spor yorumcusu gibi ofsayt mı, penaltı (III) mı diye hâkim bir değerlendirmede bulunabiliyor.

Bu parçada geçen altı çizili sözcüklerin anlam özellikleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
A)	Gerçek	Mecaz	Terim
B)	Gerçek	Terim	Gerçek
C)	Terim	Gerçek	Mecaz
D)	Mecaz	Gerçek	Gerçek
E)	Mecaz	Gerçek	Terim

5.
- Olanları birinden gizli tutmak, duyurmamak
- Bozulmadan, doğal durumuyla durmasını sağlamak
- Yitmemesi için bir yere kaldırmak, koymak
- Birine vermek için ya da daha ileride kullanmak üzere ayırmak, bir yana koymak

Aşağıdakilerin hangisinde "saklamak" sözcüğü yukarıda verilen anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?

A) Şüpheli tavırları gösteriyor ki bizden sakladığı bir şeyler vardı.
B) Evin kedisi, mutfaktan aşırdığı yiyecekleri tavan arasına saklamış.
C) Yazlığın anahtarlarını saklamıştım, şimdi bulamıyorum.
D) Eti bu sıcakta buzdolabında saklamak gerekir.
E) Yaz tatiline sakladığı birkaç kuruşu varmış, onu kullandı.

6. Portakal bahçesinde dolaşırken turuncu ve yeşilin müthiş uyumuna (I) (ahengine) tanıklık ettik. Gözümüzü nereye çevirsek bu renklerin hâkimiyetini (II) (egemenliğini) görüyorduk. Biraz daha yürüdükten sonra nihayet (III) (sonunda) köylülerin dinlendikleri (IV) (rahatladıkları) barakaya vardık. Burada bizi sıcak (V) (samimi) bir karşılama bekliyordu.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi, ayraç içinde verilen açıklamasıyla anlamca uyuşmamaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C	2-C	3-E	4-E	5-B	6-D

BİLGİ

2.1 - Sözcükler Arası Anlam İlişkileri - I

1. Eş Anlamlı (Anlamdaş) Sözcükler

Yazılışları ve sesleri **farklı** olduğu hâlde, aynı kavramı karşılayan ve **aynı anlama** gelen sözcüklerdir.

Örnek

- Bu konunun içeriğini ben de merak ediyorum.
- Şiirin muhtevası konun özelliğine göre yeniden düzenlenmelidir.

NOT

Örnekte altı çizili sözcükler aynı kavramı karşılamaktadır. Eş anlamlı sözcükler aynı cümlede kullanılırsa gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu olur.

2. Yakın Anlamlı Sözcükler

Anlamdaş gibi göründüğü hâlde birbirlerinin yerini tamamen tutamayan yani aralarında anlam farkı bulunan sözcüklerdir.

Örnek

- Eş - dost, doğru - dürüst, ev - bark…

NOT

Yakın anlamlılıkta çoğu zaman sözcüğün cümledeki kullanımı belirleyici olmaktadır.

Örnek

- Bazı insanlar, yasaları çiğnemekten korkmuyor.
  Örnekteki sözcük grubunda mecaz anlamda kullanılan çiğnemek sözcüğüyle basmak veya ezmek sözcüğü arasında yakın anlamlılıktan söz edilemez.

NOT

ÖSYM son yıllarda "**Bu cümledeki altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?**" şeklinde ifadelerle bu iki konudan soru sormaktadır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Anadolu'daki ilk uygarlık izlerine Orta ve Doğu Anadolu'daki arkeolojik bulgularda rastlıyoruz. Bazı eski halkların kökenleriyle ilgili sırların hâlâ bilinmemesine karşın Hatti, Akad, Asur uygarlıklarının kalıntıları; halkların günlük yaşamları ve ticaret hayatları ile ilgili pek çok örnek sunuyor.

Bu parçada aşağıdaki sözcüklerden hangisinin eş anlamlısı kullanılmamıştır?

A) Medeniyet B) Giz C) Rağmen
D) Millet E) Hayat

Çözüm:

Medeniyet - uygarlık, giz - sır, rağmen - karşın, hayat - yaşam eş anlamlıdır. Millet sözcüğünün eş anlamlısı "ulus"tur. Bu nedenle cevap D şıkkıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Rüzgâr eser dallarımız atışır
Yas ile sevincim yıkışı dağlar
Ören yerler bu bayramda pek üşür
Sümbül niçin yaslı bakışır dağlar

Bu dizelerde geçen altı çizili sözcükler arasındaki anlam ilişkisi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) El atına binen çabuk iner.
B) Bal tutan parmağını yalar.
C) Can çıkmayınca huy çıkmaz.
D) Minareyi çalan kılıfını hazırlar.
E) Bal bal demekle ağız tatlanmaz.

1-A

BİLGİ

2.2 - Sözcükler Arası Anlam İlişkileri - II

3. Karşıt (Zıt) Anlamlı Sözcükler

Anlamca birbirlerinden en uzakta bulunan sözcükler arasındaki ilişkidir. Bir sözcüğün olumsuzu o sözcüğün karşıtı değildir.

Örnek

- Yazın başı pişenin, kışın aşı pişermiş.

4. Sesteş (Eş Sesli) Sözcükler

Biçimce aynı anlamca farklı olan sözcüklerdir. Sesteş sözcükler arasında anlam ilgisi yoktur.

Örnek

- El ile gelen düğün bayramdır.
- El arabası olmadan kumları taşıyamaz.

BİLGİ

Yukarıdaki cümlelerde "el" sözcüğü "yabancı" anlamında, diğer cümlede ise "organ adı" olarak kullanılmıştır.

5. Somut ve Soyut Anlamlı Sözcükler

Beş duyudan herhangi biriyle algılayabildiğimiz kavramları, nesneleri karşılayan sözcüklere **somut anlamlı sözcük**; varlığını duyular aracılığıyla algılayamadığımız, düşüncede var olduğunu kabul ettiğimiz sözcüklere **soyut anlamlı sözcük** denir.

Örnek

- Sevinç, keder birbirinin kardeşi duygulardır.
  soyut soyut
- Su akmaya başlayınca köyde bayram havası esti.
  somut somut

6. Nicel ve Nitel Anlamlı Sözcükler

Varlıkların azalıp çoğalabilen ya da ölçülüp sayılabilen özelliklerini belirten sözcüklere **nicel**; rengini, durumunu belirten sözcüklere **nitel** anlamlı sözcük denir.

Örnek

- Yaşlı adam iki bavulla kalabalık caddelerde evini arıyordu.
  nitel nicel nitel

7. Özel ve Genel Anlamlı Sözcükler

Bir türün tamamını kapsayan sözcüklere **genel** anlamlı; en dar anlamda kullanımına **özel** anlamlı sözcük denir.

Örnek

- Şiir duyguların dizelere dökülmesidir.
  genel
- Şiir okurseverler tarafından çok beğenildi.
  özel

8. Yinelemeler

Art arda gelen sözcük veya seslerin tekrarlanmasıdır. İkiye ayrılır:

a. Sessel Yineleme

Aynı eklerin veya benzer seslerin bir parçada kullanılmasıdır.

Örnek

- Sen gelsen de olur, gelmesen de

b. Sözcüksel Yineleme

Parçada aynı sözcüklerin tekrar edilmesidir.

Örnek

- Yüce yüce dağları aştık.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **"Dar" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde nitel anlamda kullanılmıştır?**

A) Bütün gece eski kentin dar sokaklarında dolaştım.
B) Dar bir gün gelmiş, birinden üç beş kuruş alabilmiştim.
C) Sahne kıyafeti çok dar olduğu için program boyunca sıkıntı çekti.
D) Yeni arabasının koltuk mesafelerinin dar olmasını hiç önemsemedi.
E) Daha dar bir dairede oturmaktansa müstakil evi tercih ederim.

Çözüm:

"Dar" sözcüğü, ölçü, ebat bildirirse nicel anlamda olur. A, C, D ve E şıklarına ölçü bildirmektedir. B şıkkında "dar bir gün" sözü "zor, sıkıntılı günler" anlamında kullanılmıştır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde somut anlamlı bir sözcük soyut anlamda kullanılmıştır?**

A) Bahar aylarında şehrin bazı bölgelerin yoğun sis görülmektedir.
B) Dersin bitiminde gençlerle bir araya gelip onlarla sohbet etmişti.
C) Modern teknolojinin olanaklarından faydalanmak için araştırma yaptı.
D) Gelenekten beslenen bu şairin her sözü, yeni bir kapı açıyor zihnimde.
E) Sevgi ve saygının değerini bilen bir neslin yetişmesi için çabalıyor.

1-D

1. I. Karşıdan karşıya geçerken az daha arabanın altında kalıyordum.
II. Onunla hemen hemen üç yıldır mektuplaşıyoruz.
III. Bu masa en fazla iki yüz lira eder.
IV. Sepette aşağı yukarı yirmi yumurta vardı.
V. Gerçeklerin acı olduğunu er geç o da öğrenecek.

Numaralanmış cümlelerde geçen altı çizili sözlerden hangisi anlamca birbirine en yakındır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün karşıt anlamlısı yoktur?**

A) İlk romanım, toplumun alt kesiminde bulunan insanları konu ediniyor.
B) Bu dünyada sefa sürmek istiyorsan çok çalışman gerekir.
C) Arabanın çamura saplanan tekerini kolay bir şekilde çıkardık.
D) Ailesinden gerçekleri öğrenince neye uğradığını şaşırdı.
E) Düşüncelerimizde haklı olduğumuzu savunuyorsak kanıtlara ihtiyacımız vardır.

3. Bir aksiyon filmi seyretmek, lunaparkta heyecan verici bir eğlence aletine binmek ve mükemmel bir dans performansı izlemek genellikle insanlara büyük zevk verir. Zevk vermesinin nedeni, beynimizdeki ödül merkezinin uyarılmasıdır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, bu parçada geçen altı çizili sözcüklerden herhangi birinin karşıt anlamlısı kullanılmamıştır?

A) Mağaraya vardığımızda küçük bir kaya parçasının girişi kapattığını gördük.
B) Yaşadıklarının gerçek olduğu fikrini bir türlü kabullenmiyor.
C) Arabadan inerken ayağının boşa gelmesiyle hayatı bir anda zindan oldu.
D) Girdiği sınavların sonucunu öğrenebilmek için üniversiteye gitmesi gerekiyor.
E) İşe geç gitmenin cezasını maaşının kesilmesiyle çekmek zorunda kaldı.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yakın anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?**

A) Ürkek, mahcup tavırları çocukluğundan izler taşıyordu.
B) Şairin süslü, kusursuz dili ilk okuyuşta göze çarpıyordu.
C) Ortalık karışınca sıvışan, kaçan insanlardan hayır gelmez.
D) Gözlerindeki üzüntü, mahcubiyet herkesin dikkatini çekti.
E) Titiz, üretken biri olduğu için her ortamda tutuluyordu.

5. Çocukluğum ve ilk gençliğim, haber saatleri dışında çok az açı- (I) lan (II) büyük bir radyodan başka lüksü olmayan ahşap bir evde geçti (III). Oturma odamızda duvarların tek süsü de babamın her yıl (IV) aralık ayı başlarında alıp (V) getirdiği takvimlerdi.

Bu parçada geçen altı çizili sözcüklerden hangisinin kökünün sesteşi yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. "Ona yaptığım bunca iyilikten sonra beni bir anda attı."

Aşağıdakilerin hangisinde "tutmak**" sözcüğü bu cümledeki "**atmak**" sözcüğünün zıt anlamlısı olarak kullanılmıştır?**

A) Hangi takımı tuttuğunu gerçekten bilmiyorum.
B) Elindeki vazo tam yere düşecekken son bir hamleyle tuttu.
C) Bu güzel davranışından sonra onu gözüm tuttu.
D) Herkesin içinde beni tutarak korumuş oldu.
E) Hava bu kadar soğuduysa kar yeri tutacağa benziyor.

1-D	2-E	3-B	4-C	5-A	6-D

1. Çocukluğumdan bu yana görmek istediğim yerlerin başında Viyana gelirdi. Neden bilmem Viyana'ya karşı bir hayranlık (I), Viyana insanlarına karşı da bir sevgi (II) vardır içimde. Ünlü kahvelerini bir dostum uzun uzun anlatmıştı bir zamanlar. Merak (III) ve özlemle dinlemiştim. "Dostum, dünyanın en kibar insanları (IV) Viyana'dadır." derdi. O anlatırken Strauss valslerinin nağmelerini (V) duyar gibi olurdum.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi somut anlamlıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, somut anlamlıyken anlam genişlemesine uğrayarak soyut anlam kazanmıştır?**

A) Bizi kuru bir teşekkürle göndermesi zorumuza gitti.
B) Yaşadığımız zamanın kıymetini bilmek, en önemli şeylerden biridir.
C) Toprakla uğraşmak, bazen insanın yorgunluğunu giderir.
D) Duygularımızla hareket etmemiz, bizi kötü durumlara sokabilir.
E) Bayramlaşmak için gittiğim köyde yaşlı bir teyze elimi tutarak yüzüme baktı.

3. Genel anlam; varlıkların ortak özelliklerini cins ve türlerini kapsayan, sınıflandıran bir ifadedir.

Yukarıda yer alan bilgiye göre aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi diğerlerinden farklı bir kavram alanına girer?

A) Alabalık genellikle tatlı sularda yaşar.
B) Bu mevsimde lezzetli çupra bulmak neredeyse imkânsız.
C) Somon daha çok Norveç kıyılarında görülür.
D) Ülkemiz göllerinde birçok balık türüne rastlamak mümkün.
E) Müren, Akdeniz'de özellikle insanlar için risk oluşturmaktadır.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, "roman" sözcüğü diğerlerine göre daha genel bir anlamda kullanılmıştır?**

A) Başka dünyaların da var olduğunu biz, roman sayesinde görürüz.
B) Cumhuriyet Dönemi romanları toplumsal sorunlara ışık tutar.
C) Romanın olay akışındaki kesintileri, okuyucuyu olumsuz etkiliyor.
D) Yakup Kadri'nin romanlarında Millî Mücadele'yi sonuna kadar hissedersiniz.
E) Romanın sonuna geldiğinizde katili bulmanızı sağlayan bir bulmacayla karşılaşırsınız.

5. "Bu uçurumlu yolda araç kullanmak yürek ister." Bu cümlede somut anlamlı "yürek" sözcüğü cesaret anlamında kullanılarak soyut anlam kazanmıştır.

Aşağıdakilerin hangisinde buna benzer bir kullanım vardır?

A) Yanında çalıştırdığı işçilerin gayretinden oldukça memnun.
B) Uzun bir aradan sonra bu gece istediğim tek şey, huzurdu.
C) Havanın sıcak olduğu günlerde ortalık çöp kokusundan geçilmez.
D) Denizin ortasında bulunan adacık, meraklı sakinlerini bekliyor.
E) Hamurunu bildiğim insanların şekilleriyle ilgilenmiyorum.

6. Kavramların sayılabilen, ölçülebilen, azalıp çoğalabilen özelliklerini gösteren sözcüklere nicel anlamlı sözcükler denir.

Buna göre, "iyi" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "nicel" anlamda kullanılmıştır?

A) Bu sıkıntılar da elbet geçecek ve biz iyi günlere kavuşacağız.
B) Girdiği son işten iyi para kazanmasaydı işleri büyütmezdi.
C) Maç boyunca iyi oynayan taraf bizdik ama golü atamadık.
D) Bu zamanda iyi dost bulmak neredeyse imkânsız.
E) Gecenin ilerleyen saatinde iyi giyimli bir adam içeride belirdi.

1-E	2-A	3-D	4-A	5-E	6-B

BİLGİ

3.1 - Sözcükte Anlam Olayları - I

1. Ad Aktarması (Mecazımürsel)

Bir sözcüğün benzetme amacı güdülmeden başka bir sözcüğün yerine kullanılmasıdır.

Örnek

- Gurbet çeken gönüller kuşatmıştı ocağı.

BİLGİ

"Gönül" kelimesi "insan" yerine kullanılmıştır.

- Hafta sonu İhsan Oktay Anar'ı okumuştum. (Sanatçı - eser ilişkisi)
- Ordu'nun dereleri aksa yukarı aksa
  Vermem seni ellere Ordu üstüme kalksa (Yer - insan ilişkisi)

2. Deyim Aktarması

a. İnsandan Doğaya Aktarma

İnsana ait özelliklerin insan dışındaki varlıklara aktarılmasıdır.

Örnek

- Okuma yok yazma yok bilmeyiz eski yeni
  Kuzular bize söyler yılların geçtiğini

b. Doğadan İnsana Aktarma

Doğaya özgü bir özelliğin insana aktarılmasıdır.

Örnek

- Sert bir adam olmasına rağmen duygularını tahmin edebiliyordum.

c. Doğadan Doğaya Aktarma

Doğaya ait bir özelliğin yine doğadaki başka bir varlığa aktarılmasıdır.

Örnek

- Dağlar dalgalanıyor, bayrak değil.

d. Duyular Arası Aktarma

Bir duyuya ait özelliğin başka bir duyuya aktarılmasıdır.

Örnek

- Yalnız annem gibi o ılık sesle/ Köşede bir lahza duruver gitsin

BİLGİ

"Ilık" dokunma duyusuna ait bir özellik, "ses" işitme duyusuna ait bir özelliktir. İkisi bir arada kullanıldığında duyular arası aktarma olur.

3. Dolaylama

Sadece bir sözcükle anlatılabilecek bir kavramın, anlamı pekiştirmek ya da güzelleştirmek için birden çok sözcükle anlatılmasıdır.

Örnek

- Kaleci - file bekçisi
- Atatürk - Ulu Önder
- İzmir - Ege'nin incisi
- Pamuk - beyaz altın

4. Güzel Adlandırma

İnsanda korku, üzüntü, tiksinti gibi kötü duygular uyandıracak kavramların veya durumların daha güzel, olumlu sözcüklerle anlatılmasına denir.

Örnek

- Verem - ince hastalık
- Cin - iyi saatte olsunlar
- Tabut - imamın kayığı
- Yılan - uzun gelin

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, benzetme amacı olmadan başka bir söz yerine kullanılmıştır?**

A) Camı kapatmadığı için salon buz gibi olmuştu.
B) Ağaçlar, baharın gelmesiyle gelinliklerini giydi.
C) Sınıf havasız olduğu için öğrenciler çok bunaldı.
D) Fincanla kahve ikram etmeyip cam bardakta çay getirmiş.
E) Bölüm birincileri ödül töreninde bir araya gelmişti.

Çözüm:

A şıkkında "cam" sözcüğüyle "pencere" anlatılmak istenmiştir. Parça verilmiş, bütün kastedilmiştir. Bu yüzden ad aktarması yapılmıştır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORUSU

1. (I) Dünya'nın yüzde sekseni sudur. (II) Geriye kalan yüzde yirmilik kısımda yaşamaya çalışan biz faniler, bunca suyla ne yapıyoruz? (III) Yaz tatilinde güneş, deniz, kum üçlemesi elbette hepimiz için oldukça cazip ama bu kadar su bizim deniz sefamız için olamaz. (IV) Ulaşım, ticaret gibi konularda koca koca gemileri yüzdürüyor; okyanusları aşıyoruz. (V) Bunu yapabilmeyi de suyun huyuna, yani kaldırma kuvvetine borçluyuz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde insandan doğaya aktarma söz konusudur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E

BİLGİ

3.2 - Sözcükte Anlam Olayları - II

5. Kinaye (Değinmece)

Bir sözü hem gerçek hem de mecaz anlama gelecek biçimde kullanmaktır. Kinayede kastedilen anlam, mecazdır.

Örnek

- Düşmeyegör elinden tutan olmaz
  Gelmeyegör yüzüne bakan olmaz

BİLGİ

"Elinden tutmak" sözü hem gerçek anlamında hem de mecaz olarak "yardım etmek" anlamını içerecek şekilde kullanılmıştır.

6. Dokundurma (Tariz)

Alay etmek veya sitemde bulunmak amacıyla bir sözün tam karşıtını düşündürecek şekilde kullanılmasıdır.

Örnek

- Öyle dürüst bir insan ki harama helal bulaştırmaz.

7. Somutlaştırma

Anlatımı etkili kılmak için soyut, anlatılması güç duygu ve düşüncelerin somut kelimelerle dile getirilmesidir. Somutlaştırma cümledeki anlamdan ortaya çıkar.

Örnek

- Aşka yürek gerek anlasana.

BİLGİ

"Yürek" somut bir kelimedir. Cümlede soyut kelime olan "cesaret" anlamında kullanılmıştır.

8. Anlam Genişlemesi

Bir sözcüğün eski anlamları yanında yeni anlamlar kazanmasıdır.

Örnek

- Ağacın dalları yeni budandı.
- Bilimin farklı dalları üzerine çalışıyor.

9. Anlam Daralması

Bir sözcüğün anlamının bir bölümünü zamanla yitirmesine ya da genel bir anlamdan özel bir anlama düşmesine anlam daralması denir.

Örnek

- "Oğul" sözcüğü eskiden "yavru, çocuk" anlamında hem kız hem de erkek çocuklar için kullanılan bir kelimeyken bugün bu sözcük "sadece erkek çocuklar" için kullanılmaktadır.

10. Anlam Kötüleşmesi

İyi anlamlı bir sözcüğün zamanla kötü veya kötüye doğru giden bir anlam kazanmasıdır

Örnek

- Eski Anadolu Türkçesinde "yaratılmış, canlı, mahluk" anlamında kullanılan "canavar" sözcüğü, Türkiye Türkçesinde "yırtıcı hayvan" kötü anlamına dönüşmüştür.

11. Anlam İyileşmesi

Kötü anlamlı bir sözcüğün zamanla iyi bir anlam kazanmasıdır.

Örnek

- "Emek" sözcüğü eskiden "sıkıntı, eziyet" anlamlarını taşırken günümüzde "çaba, uğraş" anlamlarındadır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Soyut bir anlam ifade eden bir sözcüğün, somut bir kavram veya durumu ifade etmek için kullanılmasına "somutlaştırma" denir. **Buna göre aşağıdaki dizelerin hangisinde somutlaştırmaya başvurulmuştur?**

A) Anı kuyularından çekmek bir yudum acı su
   Bir yudum acı su çekmek anı kuyularında
B) Bakakalırım giden geminin ardından
   Atamam kendimi denize, dünya güzel
C) Bu şehirde yağmur altında dolaşılır
   Limandaki mavnalara bakıp
D) Benim de mi düşüncelerim olacaktı
   Ben de mi böyle uykusuz kalacaktım
E) Yıldız ışığında dolaşıp geceleri
   Gündüzleri gün ışığında ısınmak

Çözüm:

Soyut bir kelime olan "anı" A şıkkında "anı kuyuları" tamlamasında somut anlam kazanmıştır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde bir söz hem gerçek hem mecaz anlamını düşündürecek şekilde kullanılmıştır?**

A) Geçti istemem gelmeni
   Yokluğunda buldum seni
B) Yine geldi yaz, aylardan temmuz
   Renk renk çiçeklerle doldu gönlümüz
C) Gönül gurbet ele varma
   Ya gelinir ya gelinmez
D) Derdime derman ararım
   Oturur zülfün tararım
E) Bir güzelin âşığıyım erenler
   Onun için taşa tutar el beni

1-E

TEST 1

1. Dolaylama; belli bir duyguyu, düşünceyi ya da kavramı doğrudan doğruya anlatmak yerine, onu birden fazla sözcükle anlatma yoludur.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde dolaylama yapılmıştır?

A) Cahit Sıtkı'yı okurken yalnızlaşan bir insanın iç muhasebesini hissedersiniz.
B) Kamyonun uğuldayan sesi, mahalleye girince çocuk cıvıltılarının arasında kayboldu.
C) Beyaz cam, birçoğunun aksine, doğru kullanıldığında müthiş bir bilgi deposudur.
D) Sinemanın en güzel yanlarından biri sizi farklı dünyaların içine çekmesidir.
E) Türk sporunun usta kalemleri yapılan törenle ödüllerine kavuştular.

2. Dilerim Tanrı'dan ki sana açık kucaklar
Bir daha kapanmadan kara toprakla dolsun
Kan tükürsün adını candan anan dudaklar
Sana benim gözümle bakan gözler kör olsun

Bu dizelerdeki anlam olayı aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Benzetme
B) Güzel adlandırma
C) Dolaylama
D) Ad aktarması
E) Kinayeli söyleyiş

3. Tatlı bir tebessümle uğurla bizi
Gülüşün uzak diyarlardan bir hediye

Bu dizlerde geçen "tatlı bir tebessümle**" sözü, aşağıdaki anlam olaylarından hangisiyle ilişkilendirilebilir?**

A) Somutlaştırma
B) Duyular arası aktarma
C) Dolaylama
D) Ad aktarması
E) Kinayeli söyleyiş

4. (I) Ellerim başımın altında, tandırın yanındaki sedirde, yatak yorgan yığınına yaslanmış uzanıyorum. (II) Ninemin büyük duvar taşlarının aralarına sokup askı yaptığı çengellerde süzme yoğurt torbalarını, bakliyat, mısır ve kete çuvallarını, süt makinesinin yıkanıp kurumaya bırakılmış çanaklarını, ilk kez görüyormuş gibi gözden geçiriyorum. (III) Yayla mevsimi boyunca yapacak bir şeyim olmadığında başvurduğum oyalanma yollarından biri bu. (IV) Dibinde ancak bir yumruk büyüklüğünde yoğurt kalmış torba, büyük çividen yere kadar asılmış. (V) Kaynayan tencerenin kokusuyla birdenbire acıktığımı hissettim.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir sözcük benzetme amacı güdülmeden başka bir sözcüğün yerine kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim aktarmasına yer verilmiştir?**

A) Yaşadığım olaylar yüzünden kalbim yırtılacak gibi oluyordu.
B) Öğretmenimizin ders anlatışını, tüm sınıf çok beğeniyor.
C) Bu aralar gezen tavuk yumurtaları çok popüler oldu.
D) Bir önceki sınavdakine benzer sorular sorulmuş.
E) Ağacın gölgesinde dinlenirken bir inleme sesi duydum.

6. (I) Yukarıdaki boş odadan gelen tıkırtılar onu ziyadesiyle tedirgin etmişti. (II) Korku dolu bakışlarla oturduğu koltuğun yanına ve arkasına bakarak, bir şey olup olmadığını kontrol ederek gürültünün kaynağının ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. (III) Korkudan neredeyse inme inecek gibi hissediyor, bir taraftan da rahatsızlığını iyice belli edercesine ikide bir saate bakarak kalkma vaktinin geldiğini işaret ediyordu. (IV) Ancak bunu söyleyecek cesareti bulamıyor, bir başkasından medet umuyordu. (V) Neyse ki arkadaşlarından biri artık kalkması gerektiğini söyleyerek onu bu durumdan kurtarmış oldu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde kötü duygular uyandıracak bir kavram başka sözlerle ifade edilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C	2-D	3-B	4-E	5-A	6-C

1. Soyut, anlamı güç durumların somut kavramlar aracılığıyla örneklendirilerek dile getirilmesine somutlaştırma denir.
Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir kullanım vardır?

A) Evin bahçesinde bulunan küçük kuyudan hâlâ su çıkıyor.
B) Hüznün gölgesi vuruyor bu gece duvarlarıma.
C) Yolumuzun üstünde gördüğümüz renkli taşlardan birkaçını çantama koydum.
D) Bu kasabada hava kararınca etrafta kimseyi bulamazsınız.
E) Köye giden yolda karşımıza, çağla bademi renginde bir eşek çıktı.

2. Dadaloğlu'm der ki belim büküldü
Gözümün cevheri yere döküldü
Bu dizelerde altı çizili ifadede görülen anlam olayı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ad aktarması
B) Dolaylama
C) Dokundurma
D) Kinaye
E) Güzel adlandırma

3. Müftü Efendi bize kafir demiş
Tutalım ben ona diyem Müselman
Lakin varıldıktan ruz-ı mahşere
İkimiz çıkarız orda yalan
Bu dizelerde, "asıl söylenmek istenenin tam tersini düşündürecek şekilde belirtilmesi" yoluyla yapılan anlam olayı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tariz
B) Mecazımürsel
C) Deyim aktarması
D) Kinaye
E) Dolaylama

4. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde somutlaştırmaya başvurulmuştur?**

A) Gökyüzünün başka rengi de varmış
Su insanı boğar, ateş yakarmış
B) Yiğidin sevdiği güzel olursa
Ömrü ardından sökülür gider
C) Hakikat değişiyor daha bitmeden cümle
Koşuyorum yetişmek için bütün gücümle
D) Sokakta ağlanır, gülünür
Hayal kurulur ve ölünür
E) Yükseğinde büyük namlı karın var
Alçağında mor sümbüllü bağın var

5. Bir yetim görünce döktür dişini
Bozmaya çabala halkın işini
Günde yüz adamın vur kır dişini
Bir yaralı sarmak için yeltenme
Bu dizelerde görülen anlam olayı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Değinmece
B) Ad aktarması
C) Dokundurma
D) Deyim aktarması
E) Dolaylama

6. (I) Çocukluğum ve ilk gençliğim, haber saatleri dışında çok az açılan büyük bir radyodan başka lüksü olmayan ahşap bir evde geçti. (II) Oturma odamızda duvarların tek süsü de babamın her yıl aralık ayı başlarında alıp getirdiği takvimlerdi. (III) Üzerindeki resmi en ince ayrıntısına kadar ezberlediğimiz eski takvimin yerine yenisinin asılması, heyecanımızı kanatlandırırdı. (IV) Takvim yapraklarını koparmak babamın işiydi ve bunu son derece ciddiyetle yapardı. (V) Takvimler, bizim dünyaya açılan pencerelerimizdi.
Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde somutlaştırmaya başvurulmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B	2-D	3-A	4-B	5-C	6-C

BİLGİ

4.1 - Söz Öbeklerinde Anlam - I

- Birden çok sözcüğün yan yana gelmesiyle oluşan ve zihinde tek bir kavram oluşturan ifadelere söz öbeği denir. Birden çok sözcükten oluşmasına rağmen söz öbeklerinin karşıladığı kavram tektir.
- Söz öbekleri genellikle mecaz anlamda kullanılır. Deyimlerden, ikilemelerden, atasözlerinden ve söz yorumundan oluşur.
- Söz öbekleri parçadan bağımsız bir şekilde değerlendirilemez. Bu nedenle söz öbeği sorularında sadece altı çizili sözü okumakla soruyu çözemeyiz.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Önel, edebiyatın farklı alanlarında ürünler veren bir yazarımız. Öyküden romana, tiyatro oyunlarından şiire uzanan ürünler toplamının sahibi. Geçtiğimiz yıllarda, bir bölümünü zaman zaman Varlık dergisinde de yayınlamış olduğu "Konumlandırmalar" toplamıyla, okura edebiyatın türler bileşkesi diyebileceğimiz bir odasından yeni bir ses vermeyi deniyor.

Bu parçada geçen "yeni bir ses vermek**" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Değişik türlerin önemini vurgulamak
B) Özgün bir üslup bulmaya çalışmak
C) Farklı sanatçıları eserlerine taşımak
D) Ortak duyguları edebiyatta kullanmak
E) Sıra dışı insanların yaşamlarını konu edinmek

Çözüm:
Edebiyatta "yeni" sözü çoğunlukla "farklı, özgün, orijinal" anlamlarını karşılar. Yine edebiyatımızda "ses" sözcüğü yazarın, anlatıcının anlatım tarzını, eserlere yaklaşımını anlatmak için kullanılır. Bu nedenle "yeni bir ses vermek" sözü, özgünlük ve üslubu içeren şık olmalıdır.

Cevap B

2. Senaryo filmin iskeletidir. İskelet ne kadar sağlam olursa film de o kadar güçlüdür. Ancak o zaman, istediğiniz gibi ete kemiğe büründürebilirsiniz onu. Bir yönetmen ya da senarist hikâyenin çarpıcılığına, entrikasına, karmaşıklığına esir olmayıp mevzunun içindeki duyguyu keşfederse ancak hikâyedeki sinemayı fark edebilir.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gerçeğe özgün bir şekil vermeye çalışmak
B) Anlatılmak isteneni somut duruma getirmek
C) Konunun rahat anlaşılabilmesini sağlamak
D) Görsel sanatların olanaklarını kullanmak
E) Karşıt durumları bir arada yansıtmak

Çözüm:
Söz öbeği anlam sorularında genellikle mecazlı ifadeler kullanılır. Gerçek anlamdan hareketle soyut anlam bulunur. "Ete kemiğe büründürmek" sözü "canlı, somut, gözle görünür duruma getirmek" anlamlarını verir. Bu nedenle cevap B şıkkıdır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Özenle hazırlanan Kemaliye kitabı, tıpkı çocukluk yıllarımın Gurbet gazetesi gibi bütün bir yaz masamdan kalkmadı. Yaşımın yettiği zamanlarla dolu, bir bölüğünü şöyle böyle bildiğim, bir bölüğünü ilk kez öğrendiğim sorunları, kişileri, olayları anlatan bu kitabın içindeki siyah beyaz fotoğraflara zaman zaman büyüteç tuttum, bildiğim yerlere ve zamanlara yolculuklara çıktım, zaman zaman adı geçen tanıdıklarla ilgili yaşantılarımı hatırladım.

Bu parçadaki altı çizili sözün anlamı aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

A) Son zamanlarda müzikle ilgili terimlerin daha iyi anlaşılması için bir kitap çalışmasına başladım.
B) Bazı projelere ayrıntılı bir gözle bakınca bunların gerçekleşmesinin çok zor olacağını düşündüm.
C) Benimle aynı düşünceleri paylaşan bir ekiple çalışmak, başarılı olmak için atılması gereken ilk adımdı.
D) Gelecek yıl, mahallemizin kentsel dönüşüme girmesi için basın mensuplarıyla bir röportaj yaptık.
E) Bilim insanları, kapsamlı araştırmalar yaparak projelerin yetkinlik kazanmasında önemli rol oynuyor.

2. İnsanları okumayla barıştırmanın tek şartı şu: Karşılık olarak hiçbir şey beklememek. Ama hiçbir şey. Kitabın etrafına okuma öncesi edinilmesi gereken bilgilerden bir siper dikmemek. En küçük bir soru bile sormamak. En küçük bir ödev bile vermemek. Okunan sayfalara bir tek kelime eklememek…

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Belli kurallarla çerçevelendirmekten uzak durmak
B) Zorluklarla baş etmenin yollarını anlatmak
C) Deneyimli yazarların birikimlerini göz ardı etmek
D) Okurun zihnini bulandıran bilgileri yok saymak
E) İnsanlara kılavuz olacak yöntemler kullanmak

1-B **2-A**

BİLGİ

4.2 - Söz Öbeklerinde Anlam - II

1. İkilemeler

Anlamı güçlendirmek, söze uyum kazandırmak için aralarında ses ya da türlü anlam ilgisi bulunan sözcüklerin yan yana kullanılmasıyla oluşan sözcük öbeğine ikileme denir. İkilemeler arasına noktalama işareti getirilemez.

Örnek

- Şadırvandan kana kana su içti. (aynı sözcüğün tekrarıyla)
- Eş dost ziyaretleri kısa sürdü. (yakın anlamlı sözcüklerle)
- Kafilemiz çölde bata çıka ilerliyordu. (karşıt sözcüklerle)
- Eski püskü giysilerini bavula koydu. (biri anlamlı bir anlamsız sözcüklerle)
- Bu saatte sağlığın için abur cubur yememelisin. (ikisi de anlamsız sözcüklerle)
- Şırıl şırıl akan derenin önünde bir süre bekledi. (yansıma sözcüklerle)

2. Atasözleri

Uzun gözlem ve deneyimler sonucu oluşmuş, bilgi ve öğüt veren kalıplaşmış sözlere atasözü denir.

Örnek

- Ateş düştüğü yeri yakar.
- Acele bir ağaçtır, meyvesi pişmanlık.
- Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır

3. Deyimler

Bir durumu ya da kavramı karşılamak ve anlatımı daha etkili kılmak için iki ya da daha fazla sözcükten oluşmuş, anlamca kaynaşmış sözlerdir.

Örnek

- İşlerinde çok titiz davranır, ince eleyip sık dokurdu.
- Bana neden gönül koyduğunu hâlâ anlayamadım.
- Bu işi bu kadar gözünde büyütme bence.
- Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan oldu.
- Genç yaşta usta oyunculara kafa tutmuş.
- Beni görünce eli ayağına dolanıyor.
- Bu ilacı günaşırı almalısın, dedi doktor.

4. Söz Yorumu

Bu sorularda amaç, bir cümlede ya da parçada geçen söz öbeğinin anlamını buldurmaktır.

Örnek

- Kendi içlerine ayna tutmak isteyen bilinçli okurlar, Tanpınar'ın romanlarını okuyabilirler.

BİLGİ

"İçlerine ayna tutmak isteyen" sözü görünürde olmayan özellikleri yansıtmak şeklinde açıklanabilir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili deyimin parantez içinde verilen açıklaması yanlıştır?**

A) Konuyu detaylı olarak incele ama çizmeden yukarı çıkma sakın. (yetkisi dışındaki işe karışmak)
B) Baktım ki burnundan solumakta, onun bulunduğu ortama girmedim. (öfke içinde bulunmak)
C) Bu adamın karda gezen izini belli etmeyen biri olduğunu hepimiz biliyoruz. (gizli bir iş çevirmek)
D) Bu alanda uzmanlığı hak edince ona artık kimse diş geçiremez. (güç yitirememek)
E) Çocuğumuz pabucunun dama atıldığını düşündüğü için çok huysuzdu. (laf dinlememek)

Çözüm:

E şıkkında "pabucunu dama atmak" deyiminin anlamı "bir işte kendinden daha üstün, daha iyi biri çıkınca gözden düşmek" anlamına geliyor.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1.

- Birini aldatma, yanıltma, oyalama amacıyla duygularını, düşüncelerini olduğundan başka türlü gösterecek biçimde konuşmak
- Pek çok kişi tarafından kullanılmak, birçok sahip eline geçmek
- Bıktırmak, usanç vermek, tatsız olmaya başlamak
- Değer vermemek, önemsememek, beğenmeyip küçümsemek

Aşağıdakilerin hangisinde, yukarıda verilen açıklamaları karşılayan bir deyim kullanılmamıştır?

A) Beni de götüreceksin diye yakama yapıştı, ben de getirmek zorunda kaldım.
B) Gerçekleri anlatmamak için sürekli ağız yapıp durdu ama en sonunda açıkladı.
C) Elden ele dolaşan atı nihayet geri almayı başardı.
D) Senin bu şakaların da artık kabak tadı vermeye başladı.
E) Akşama kadar yemek yapmak için uğraştık ama o, yaptığımız yemeğe burun kıvırdı.

1-A

TEST 1

1. *Aylak Adam*'ı okuduktan sonra Yüksek Kaldırım'dan Galata'ya çıkarken kendinizi Bay C. olabilecek birilerini ararken bulabilirsiniz. Öylesine içlere sinen *Aylak Adam*, her ne kadar bazı kesimlerce "aylaklığa özendirtiyor" şeklinde eleştiriler alsa da özünde gerçek sevgiye yol haritası çizen bir yapıt. Yusuf Atılgan'ın ilk romanı ve daha da önemlisi "Neden bu kadar az eser yazdı?" dedirten romanı. Kendisi bir röportajında "Benim gerçek eserim, günlük hayatımın karbon kâğıdıdır." demiş ve aslında bizlere gerçekten kendi hayatından beslenerek yazdığını, bu yüzden samimi ama az sayıda eser çıkardığını aktarmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadaki altı çizili sözlerin cümleye kattığı anlamlardan biri değildir?

A) Benimsemek, özümsemek
B) Gitmesi gerektiği yönü belirtmek
C) Kendi yaşamından izler taşımak
D) Benzerlerinden farklı olmak
E) Yaşamını birebir yansıtmak

2. Bugünkü dil karmaşası içinde Cahit Sıtkı Tarancı'nın dili dört başı mamur, ne demek istediğini bilen berrak ve akıcı bir dildir. Kelimeler onun eline geçti mi cana yakın, sevimli bir hâl alıyor.

Bu parçada geçen altı çizili ifadenin kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Bahçedeki meyveleri toplamak için işçilerin gelmesini bekliyoruz.
B) Sınavdan yüksek not alınca gözleri ışıl ışıl bakmaya başladı.
C) İçeri girer girmez insanların kendisine hayranlıkla baktığını gördü.
D) Sağlam ve güçlü kollarıyla koca kütüğü bir anda kaldırdı.
E) Alırsan her yanı tam, bakımlı bir ev al bence.

3. Sanatta birilerini örnek almak eskiden beri var olan bir şeydir. Özellikle edebiyat macerasına yeni başlamış biri, usta sanatçıları örnek alarak gelişimini sağlayabilir. Ancak bunun bir ölçüsünün olması gerekir. Aksi hâlde ortaya konan ürünler, kalıcılığı yakalayamaz. Genç bir sanatçı edebiyat dünyasında iyi bir yer edinmek istiyorsa başkasının ayak izlerini takip etmeden bunu yapmalıdır.

Bu parçada geçen altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Başka sanatçıları taklit etmemek
B) Daha önce yaptıklarını tekrarlamamak
C) Kendi bildiklerini yapmaktan çekinmemek
D) Edebiyatta geçmişe takılmamak
E) Sanat dünyasında kalıcı olamamak

4. Günümüz edebiyat dünyasına baktığımızda öteden beri isminden söz ettirmiş yazarları hemen sıralayabiliriz. Hepsini belirgin özellikleriyle birbirinden ayırmak zordur elbette. Ancak bu yazarlardan hâlâ bahsedebiliyorsak tarihe kendi imzalarını attıklarından hiç şüphe yoktur. Öyle ki zaman, bu sanatçılar için önemsizdir. Her şeyi eskiten zamanın yıpratıcılığından etkilenmeden günümüze ulaşmayı başarmışlardır.

Bu parçadaki altı çizili sözlerin anlamı aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Özgünlüğü yakalamak - kalıcı olmak
B) Sıradanlıktan kurtulmak - çağın gereklerini yerine getirmek
C) Kendi çağını aşmak - farklı üslup geliştirmek
D) Kendini yenilemek - etkileyici olmak
E) Belli bir aşamaya ulaşmak - özünü korumayı başarmak

5. İyi bir sanatçı yüksek zümreye hitap etmemeli, toplumun her kesiminden okur kitlesine ulaşmalıdır. Bunu yaparken sözcükleri özenle seçmelidir. Zira sözcüklere aşırı makyaj yapıp okurun karşısına çıkan sanatçı, kalıcılığı yakalayamaz.

Bu parçada geçen altı çizili sözle yazarın anlatmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sözcük seçiminde rastgele davranan
B) Samimilikten uzak duran
C) Yalınlığı ve sadeliği önemsemeyen
D) Sözcük seçiminde titiz davranan
E) Anlaşılması güç bir üslup kullanan

6. Toplumun büyük bir kesimi yoksulluk ve türlü zorluklar içerisinde yaşamını sürdürüyor. Hepimizin çevresinde illaki bu tür insanlar vardır. Eğer elimizden bir şey geliyorsa kulağımızın üstüne yatmadan bu insanlara yardım etmemiz gerekiyor. Aksi hâlde aynı topraklarda birlikte yaşamanın hiçbir önemi kalmayacaktır.

Bu parçada geçen altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Yaşananlara aşırı tepki vermek
B) Olanları görmezden gelmek
C) Olup bitene duygusal yaklaşmak
D) Haksızlığa karşı çekingen davranmak
E) Olup bitenden habersiz olmak

1-D	2-E	3-A	4-A	5-C	6-B

TEST 2

0C3B0BF6

1. Yazarlığı, çocukluktan gelen bir gözlem gücüne dayanırdı. Henüz ortaokul sıralarındayken bunun ışığını bize vermişti. Öyle ki gezdiği yerleri bize günlerce anlatırdı. Üstelik bunu kamera objektifinden çıkmış gibi anlatırdı.

Bu parçada geçen "kamera objektifinden çıkmış gibi anlatmak**" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Yaşanılan olaylara farklı açılardan bakmak
B) İnandırıcı olmak için belgelere başvurmak
C) Gözlemlerini fotoğraflarla desteklemek
D) Gördüklerini tarafsız bir gözle aktarmak
E) Yaşanılanları detaya girmeden anlatmak

2. Yazarlar okudukları bir metinden yararlandıklarında yazın dünyasında bir kızılca kıyamet kopuyor. Efendim, bu özgünlük ile bağdaşmazmış. O zaman bu yazarın kendi eseri olmuyormuş gibi. Bana göre yazabilir, kibarca "esinlenme" denilen bu işte son derece haklıdır. Bu çığlıkları koparanlar, acaba sanatçıların el alarak geliştiklerinden haberdar değiller mi?

Bu parçada geçen sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) "kızılca kıyamet kopuyor" sözü, "kavga, gürültü çıkarmak" anlamında bir deyimdir.
B) "sanatçıların el alarak geliştiklerinden" sözü, "kendi başına ilerlemek" anlamındadır.
C) "özgünlük" sözcüğü, "benzerlerinden farklı olma" anlamında kullanılmıştır.
D) "esinlenme" sözcüğü, "sanatçıyı ürün vermeye iten içe doğuş" anlamında kullanılmıştır.
E) "bağdaşmazmış" sözcüğü, "uyuşmama durumu" anlamında kullanılmıştır.

3. Yahya Kemal, şiir için kusursuzu aramayı ilke edinmiştir. Divan şiirinden etkilenmesi de belki de bu yüzdendir. Neredeyse bütün şiirlerini aruzla yazması, kurallara bağlılığı ve basitliği elinin tersiyle itişini gösterir. Bunu yaparken aruzun kurallarını kullanarak en iyisini ortaya koymaya çalışmıştır. Aslında o, şiirin Everest'ine çıkıp bayrak dikmenin peşindedir.

Bu parçada geçen altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şiirlerinde farklı bir üslupla özgünlüğü yakalamak
B) Zor olan şiir anlayışını benimseyerek ustalığını göstermek
C) Sanatının zirve noktasına kendi damgasını vurmak
D) Kurallara bağlı kalarak şiiri geliştirmek
E) Eski şiir anlayışından kurtularak yeni bir tarz yaratmak

4. Sanat eleştirisi olması gerektiği yerden çok uzakta. Henüz bıyığı terlememiş şairler bu dünyaya adım atarken hunharca bir eleştiri dünyasının kucağında bulurlar kendilerini. Dolayısıyla şiire ve söze temkinli yaklaşırlar. Aman, kötü bir şey söylenmesin diye didinirler. Bunu yaparken de sözcükleri özenle seçer, olması gerektiği gibi yerli yerinde kullanırlar. Sözcüklere kurşun döktürür gibi onu eleştirinin odağından çıkarmaya çalışırlar.

Bu parçada geçen "sözcüklere kurşun döktürmek**" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Sözcükler üzerindeki olumsuz havayı atmak
B) Şiiri alışılmışın dışına çıkarmak
C) Farklı çağrışımlar yapılmasını engellemek
D) Süslü ve sanatlı bir anlatımı benimsemek
E) Sözcüklerin etki alanını genişletmek

5. Eleştirmenlik, dışarıdan kolay görünse de aslında zor bir iştir. Eleştirmenin, bir eseri enine boyuna değerlendirirken tarafsız olması gerekir. Yapacağı en ufak bir hata yazarın sanat yaşamını altüst edebilir. Ama bir gerçek var ki eseri ve sanatçıyı duyurmada eleştirmenden iyisi yoktur. Bir bakıma, eserin üstünde mercek gezdirir.

Bu parçada geçen altı çizili sözle yazarın anlatmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Olaylara farklı bakış açıları kazandırmak
B) Eserin ayrıntılarının görünür olmasını sağlamak
C) Yazarın gelişimine katkıda bulunmak
D) Okurun eserden beklentilerini karşılamak
E) Sanatın geri planda kalmış alanlarını geliştirmek

6. Bakıyorum birçok şair birbirlerini okuyor, yazıyor. Dergileri inceliyorum, birbirlerinin kitaplarını anlatıyorlar. Okuyucu, okuyanlar nerede? Sadece şiir yazanlar kitap okusa kaç milyon kitap satılır? Şair kuşatıcı yazacak, yazmalı. Ama bakıyorum şimdiki şairler fildişi kulelerinde yaşıyor.

Bu parçada geçen "kuşatıcı yazmak**" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Toplumun her kesimine hitap etmek
B) Sözcüklere farklı anlamlar yüklemek
C) Şiire yeni bir akım getirmek
D) Herkeste aynı çağrışımları uyandırmak
E) Okuru etkileyecek özellikte olmak

1-D	2-B	3-C	4-A	5-B	6-A

1. Sinemanın büyülü bir havası vardır. Yüzyıllar öncesinde yaşamış bir insana bir film izletseniz sizi büyücü zannedebilir. Sadece o insan mı sinemayı büyü sanır. Örneğin Steven Spielberg'in yirmi otuz yıl önce çektiği filmleri izlerken büyücü olduğuna inanmıyor musunuz? O dönemde öyle bir akım başlatmış ki fantastik film alanında sinemanın lokomotifi olup birçok yönetmeni arkasına takmıştır.

Bu parçada geçen altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Belli bir alanda yeniliklere öncelik vermek
B) Sinema alanında ses getiren işler yapmak
C) İnsanları etkileyerek kendi isteklerini yaptırmak
D) Olumlu özellikleri farklı alanlarda da kullanmak
E) Öncülük görevi üstlenip birçok kişiyi aynı yöne çekmek

2. Âşık Veysel çocukluğundan beri Anadolu'yu anlatmış, eserleri buram buram Anadolu kokmuştur. Âşıklık geleneğiyle yetişen şair uzun bir zaman sonra kendi sesini bulmuş ve Anadolu, onun şiirlerinde başka bir anlam kazanmıştır.

Bu parçada geçen "kendi sesini bulmak**" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Kendine özgü bir anlatım oluşturmak
B) Halka uygun bir üslup benimsemek
C) Sözcük seçiminde olgunluğa erişmek
D) Akıcı ve yalın bir dil kullanmak
E) Sanatı gelecek kuşaklara taşımak

3. Medya, günümüzün en büyük kontrol mekanizması ve toplumların algılarıyla oynama alanı hâline geldi. Gündem değiştirmek, dikkatin gücünü etkisiz kılmak, kitleleri yönlendirmek, bireylerin büyük resmi görmesine mâni olmak ve zamanı çalmak üzerine kurulu bir güç kavramına doğru evrildi.

Bu parçada geçen "büyük resmi görmek**" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Bütünden hareket ederek ayrıntıları fark etmek
B) Gizli saklı şeylerin zarar vermesini engellemek
C) Yaşananları bir bütün olarak değerlendirip asıl amacı anlamak
D) Bir durumla ilgili bilgileri kendine göre yorumlamak
E) Bir şeyin arka planda kalan özelliklerini belirginleştirmek

4. Günümüzde birçok eleştirmenin sorunu, beylik laflara başvurmasıdır. Eleştiri görevini layıkıyla yapana ise az rastlar olduk. Hâl böyle olunca okur da çalakalem bir eleştiri dünyasının tam ortasında buluyor kendisini. Oysa işin can alıcı noktası sanatın gelişimine hizmet etmektir.

Bu parçada geçen altı çizili sözlerden herhangi birinin kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde yoktur?

A) Yazar söz ustalığı yapıyor, sözcükleri gerektiği gibi kullanıyordu.
B) Birçok eserde kurgu, önem verilmeden oluşturulduğu için olay akışı kopuk kopuktur.
C) Anadolu insanının özentisiz ve zor yaşamı sanatın her alanında kendini gösterir.
D) Sanat adına söylenmiş bu sözleri çok duyduğumuzdan artık insanlarda bir etkisinin olduğunu sanmıyorum.
E) Köy romanlarının en önemli yönü, köylünün çektiği sıkıntıları başarıyla dile getirmesidir.

5. Muhsin Ertuğrul, çektiği ilk filmlerde sinema artistlerini oynatmayı tercih etse de tiyatrocu ruhu onu, filmlerinde tiyatro sanatçılarını oynatmaya sevk etmiştir. Böylece okullu oyuncular devreye girmiş ve filmlerdeki oyunculuk kalitesi artmıştır.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kendisini geliştiren oyuncular
B) Tiyatro eğitimi almış oyuncular
C) Hem çalışıp hem okuyan oyuncular
D) Öğrenimi devam eden oyuncular
E) Ustaların yanında yetişmiş oyuncular

6. Bulunulan ortamdan farklı bir yere gitmek insana çok şey katar. Yeni yerler görmek, farklı insanlarla tanışmak, değişik lezzetler tatmak… Bütün bunlar insanın ufkunu açar. Ama bunları yaparken yeni gözlere sahip olmak gerekir.

Bu parçada geçen "yeni gözlere sahip olmak**" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Hayat hakkında yeni bilgiler edinmek
B) Dünyada farklı insanlar olduğunu anlamak
C) Farklı bakış açıları kullanmak
D) Yeni yerler keşfetmek
E) Önceden görülen yerleri unutmak

1-E	2-A	3-C	4-C	5-B	6-C

1. Neşet Ertaş; birçok eserinde Anadolu insanının yaşamını, sıkıntılarını, aşklarını, sevinçlerini dile getirmiş, halkın yüreğine dokunmuş bir sanatçıdır. Ancak birçok eser vermesine rağmen insanların Anadolu'ya olan susuzluğunu gidermeden aramızdan ayrılmıştır.

Bu parçada geçen "susuzluğunu gidermeden**" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Beklentileri karşılama fırsatını tam yakalayamamak
B) Çağın isteklerine yeterince değinmemek
C) Ulusal özellikleri tam anlamıyla yansıtamamak
D) İstekleri tam anlamıyla karşılayamamak
E) İnsanların özlemlerini tam olarak gerçekleştirememek

2. Her şair gibi Orhan Veli de şiirini birtakım unsurlar üzerine kurmuştur. Romantiklerin benimsediği duygu dünyasıyla pek işi olmamıştır. O, yaramaz çocuklar gibi duyguların ziline basıp kaçmayı tercih eder şiirlerinde. Denizin kokusunu, martıların sesini, simitçilerin bağırtılarını en çok da tanıdığınız birini görürsünüz onun şiirlerinde. Yani yaşamı sunar size.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanın iç dünyasında uyandırdığı izlenimlerin sınırlarında gezmek
B) Gerçekliği ön planda tutarak gündelik hayatı irdelemek
C) Yaşamın asıl unsurlarını şiirle birleştirerek gerçeklik hissi uyandırmak
D) İnsanı zayıf kılan özelliklerden kaçınmak
E) Duygulara seslenen sanatçılardan farklı olmaya çalışmak

3. İyi eser bulmak zor artık. Pahalı arabalarla gezen, lüks villalarda oturan, o balo senin bu balo benim diyen bir yazarın varoş mahalleleri anlatmasını beklemek biraz zordur. Bunu yapacak yazar, kenar mahallelerde oturmalı, oranın insanı olmalı, eserine kendi ruhunu üflemeli ki biz onu hissedelim.

Bu parçada geçen "eserine kendi ruhunu üflemek**" ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Gerçekçi bir anlayışı benimsemek
B) Okurun beklentilerine cevap vermek
C) Eserlerinde gerçekleri gözler önüne sermek
D) Duygularını okurdan gizlemek
E) Kişiliğini eserine yansıtmak

4. Ahmet Muhip Dıranas doğaya tutkundur, şiirlerinde de düzyazılarında da doğayı sıklıkla işler. Bunu yaparken gerçekçi bir gözlem anlayışını benimser. Uzun, destansı "Ağrı" şiiri, Ağrı için yazılabilecek en iyi güzellemelerdendir; yamacına uzanmış, öyle yazmış gibidir.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Süsten ve sanattan arınık bir dil kullanmak
B) Nesnel bir anlayışı benimsemek
C) Görülenleri birebir kaleme almak
D) Hayal unsurlarını ön planda tutmak
E) Sözcükleri akla gelen ilk anlamlarıyla kullanmak

5. Bir romanın kurgusu çok iyi olabilir, hikâyesi ağzınızı açıkta bırakabilir, farklı bir şey denenmiş ve başarı sağlanmış olabilir. Hatta tekrar okunma hissi uyandırabilir. Ancak karakterleri bildiğimiz sokaklarda dolaşmıyorsa okuyucunun tatmin edici bir hisle sayfaları çevirmesi zorlaşır.

Bu parçada geçen "bildiğimiz sokaklarda dolaşmak**" ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Benzerlerinden farklı bir özellik taşımak
B) Daha anlaşılır bir nitelik kazanmak
C) Farklı alanlarda varlığını sürdürmek
D) Gerçeklik hissi uyandırmak
E) Duygu yönünü ön plana çıkarmak

6. İkinci Yeni olayının ya da akımının en özgün kişisi Ece Ayhan'dır. Biçimle özün ayrılmazlığını bilinçle uygulamıştır. Temalarının ayrılığı ilk elde onu bireysel bir şiirin yandaşı gibi göstermiştir oysa geçişler ve çalkantılar kuşağı içindeki toplumumuzun görüntüsünü vermiştir. Gördüğümüz, bildiğimiz, yaşadığımız -ya da öyle sandığımız- duyarlılıkların sığlığına, yalın çağrışımlarına kapılmayıp sığ şiir kıyılarına varmadı; şiirin derin sularında kulaç attı.

Bu parçada geçen altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Konu bütünlüğünü sağlayamamak
B) Anlamsal derinliği olmayan şiire yaklaşmamak
C) Sözcüklerin çağrışım yapmasını engellemek
D) Farklı şiir anlayışlarından uzak durmak
E) Yüzeysel şiir türlerinden ayrılmak

1-A	2-A	3-E	4-C	5-D	6-B

1. "Göz" sözcüğüyle kurulan deyimlerde değişik anlam incelikleri vardır. Örneğin "gözünün yaşına bakmamak" deyimi, hiç
I
acımamak anlamına gelir. "Gözlerinin içine kadar kızarmak"
II
deyiminde "uykusuzluk ve yorgunluk içinde olmak" anlamı söz konusudur. "Gözünün önünden gitmemek" deyiminde "bir türlü
III
unutamamak" anlamı vardır. "Göze çarpmak" deyimi ise "başka
IV
şeyler arasında kolayca görülebilmek" anlamını taşır. Çalamayacağı bir şey bulunmayacak denli becerikli hırsız olmak anlamında ise "gözden sürmeyi çekmek" deyimi kullanılır.
V

Bu parçadaki numaralanmış deyimlerden hangisinin anlamı yanlış verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Türkçede "ayak" sözcüğüyle ilgili birçok deyim vardır. Örneğin "ayaklarına kara su inmek" deyimi uzun süre ayakta kalarak
I
veya yürüyerek yorulmak anlamındadır. Çok sevinmek, sevinçten hoplayıp zıplamak ise "ayakları yere değmemek" deyimi
II
kullanılır. "Ayağını sürümek" deyimi ise üstüne aldığı bir işten
III
kaçınma çareleri aramak anlamındadır. Bir haberi duyunca şaşıran biri için "ayağının pabucunu başına giymek" deyimi kul-
IV
lanılır. Bir topluluğu veya birini telaşa düşürmek, isyan ettirmek için "ayak kaldırmak" deyimi kullanılır.
V

Bu parçada numaralanmış deyimlerden hangisinin açıklaması yanlış verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi, birlikte verilen sözün anlamını içermemektedir?**

A) İşleri iyi gitmek, zorlukları yenerek rahata kavuşmak: Şu borcu da ödedik mi ayağımız düze basacak inşallah.

B) Birinin işini yapmasına, bulunduğu yerden ayrılmasına engel olmak: Bu çocuk ayağıma bağ oldu, onu bırakıp da bir yere gidemiyorum.

C) Bir yolunu bularak birini bulunduğu işten, mevkiden uzaklaştırmak: Adamcağızın hiç suçu yokken ayağını kaydırdılar, şimdi aç susuz dolaşıyor.

D) Bir zorluğu yenip işi başarmak: Ayağını yorganına göre uzatmazsan ileride aç kalırsın.

E) Farkında olmadan karşısındakini rahatsız edecek, kızdıracak söz söylemek: Özür dileyeyim derken baltayı taşa vurunca yeniden kavga ettiler.

4.
- Çok kısa bir zamanda bir iş yapmak, bir anda oluvermek
- Birini bulunduğu yüksek mevkiden, makamdan ayırmak
- Bir işte, bir yerde uzun süre kalmayı başaramamak
- Şımarık davranmak, söz dinlememek

Aşağıdakilerin hangisinde yukarıda verilen açıklamaları karşılayan bir deyim kullanılmamıştır?

A) Yeni gelen yönetici, eskisini alaşağı etmek için bayağı uğraşmış.

B) Onun bizi yıpratmasına izin vermeden başını ezmek gerek.

C) Girdiği hiçbir işte dikiş tutturamamış, aksine ailesini de borca sokmuş.

D) Sürüden ayrılan kuzuyu tam yakaladık derken kaşla göz arasında elimizden kaçırdık.

E) Sen ne ele avuca sığmaz bir çocukmuşsun meğer.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme farklı bir yolla kurulmuştur?**

A) Sahilde gezerken ayağıma batan irili ufaklı taşları çantama koydum.

B) Aşağı yukarı on yıl önce bir radyo programına katılmıştım.

C) Evden taşınırken eski püskü eşyaları da yanına almıştı.

D) Her ortamda ileri geri konuşması, artık insanların hoşuna gitmiyordu.

E) Araçlar, çamurlu yolu bata çıka geçmeye çalışıyordu.

1-B	2-D	3-D	4-B	5-C

TEST 6

0C490E15

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim açıklamasıyla birlikte verilmemiştir?**

A) İçeride konuşulanlara kulak kesilmiş, olanları dikkatle dinliyordu.
B) Bu projenin başında çokça düşünüp zamanında çok kafa yorduk.
C) Dostlarına gönül koymuştu, bu dargınlığı kolay kolay geçmeyecekti.
D) Artık onu ne kadar sevdiyse bir an olsun dilinden düşürmüyordu.
E) Bütün kazancımı alışverişe harcadım, el elde baş başta eve döndüm.

2.
- Dünya yıkılsa umurunda olmayan
- İnce eleyip sık dokuyan
- Burnunun ucunu göremeyen
- Bardağı taşıran son damla

Aşağıdakilerden hangisi yukarıda verilen deyimlerden herhangi birinin anlamını taşımaz?

A) Hiçbir şeyle ilgilenmeyen, sorumluluk duygusu taşımayan biriydi.
B) O, her zaman etrafındakilerden daha üstün özelliklere sahip olduğunu düşünürdü.
C) Şirketin geleceğine dair işlerde her şeyin en ince ayrıntısına kadar inceler.
D) Sen hiçbir zaman ileriyi göremedin, seninle nasıl iş yapabilirim?
E) Bu son davranışıyla sonunda sabrımı tüketti, artık hiçbir şekilde onunla görüşmeyeceğim.

3. Bazı sanatçılar vardır, kendilerini dev aynasında görür. Her şeyin en iyisini kendilerinin yaptığını sanır da eleştirildiklerinde bir de burunlarından kıl aldırmazlar. Aslında yaptıkları şey, gerçek sanatçılardan rol çalmaktır. Birilerinin başarılarını kendilerininmiş gibi yansıtırlar etrafa. Hâlbuki bir zaman sonra kof çıkacaklarını kendileri hariç herkes bilir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada geçen deyimlerden herhangi birinin açıklaması değildir?

A) Birinin söyleyeceği sözü ondan önce söylemek
B) Kendisini olduğundan büyük bir adam sanmak; üstün, yetenekli, güçlü görmek
C) Çok dikkatsiz olmak
D) Kendisine söz söyletmemek, huysuz olmak
E) Sanıldığı gibi olmadığı, boş ve değersiz bir kişi olduğu anlaşılmak

4. Bazı kimseler gülümsemeyi, aklı başında adamın ciddiliğini bozan bir hâl sayarlar. Yüz göz oldu demesinler diye çocuklarına, yılışık demesinler diye de konu komşuya gülmezler. Kaşları, çalışırken de konuşurken de çatıktır. Bu özelliklerine gem vuramamaları aslında onlar için en büyük kötülüktür. Kendilerine ettikleri zulüm yetmiyormuş gibi gülümseyenlere de kızarlar. Hâlbuki insanların hayvanlardan bir farkı konuşmaksa öteki farkı da gülmektir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada geçen altı çizili ifadelerden herhangi birinin açıklaması değildir?

A) Yapmacık bir gülüşle, gülümseyişle hoşa gitmeye çalışan, dişlerini göstererek ve sessiz bir biçimde, yerli yersiz gülen kimse
B) Her zaman her yönden olgun ve akıllı davranan kimse
C) Birbirine karşı ölçülü, saygılı durumu kalmamak, gereksiz bir biçimde senli benli olmak
D) Birine karşı yapılan iyilikte kendi menfaatini gözetmek
E) Kimi istek, duygu ya da davranışlara engel olamamak

5. **Aşağıdakilerin hangisinde ikileme, cümleye kesinlik anlamı katmıştır?**

A) İşe başlar başlamaz annesine söz verdiği gezi için plan yaptı.
B) Eninde sonunda bu sınavı kazanacağını düşünüyordu.
C) İzmir'den taşındığımızda aşağı yukarı beş yaşındaydım.
D) Yıllardır görmediğim arkadaşımla uzun uzun sohbet etme fırsatı buldum.
E) Şöyle böyle yirmi kadar öğrenci okulun bahçesinde top oynuyordu.

6. **Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili söz cümleye ötekilerden farklı bir anlam katmıştır?**

A) Kim ne iş verirse yapıyor, iyi kötü ailesini geçindirecek parayı kazanıyordu.
B) Bazı eserlerinde hemen hemen aynı kurguyla aynı semtleri işlemiş.
C) Aşağı yukarı iki saat bekletildikten sonra görevli kadına çıkıştım.
D) Yaklaşık iki yüz yıldır ülkemizde var olan dil sorunu bugün farklı bir boyut kazandı.
E) Neredeyse bir gökdelen yüksekliğindeki yolcu gemisi limana yanaşıyordu.

1-D	2-B	3-C	4-D	5-B	6-A

1. (I) Tarihsel ya da biyografik zemine sahip bir roman, ilgilendiği özel konuya dair bilgi dağarcığımızı biraz olsun genişletir. (II) Romanın içerdiği o belirli döneme ya da kişiye duyduğumuz merak da pekâlâ bizi o romanı okumaya yönelten nedenlerden biri olabilir. (III) Yine de bu tutum ancak romanda tarihin kendisini aramamıza yol açmadığı, romanın son sayfasını hâlâ bir edebiyat okuru olarak çevirebildiğimiz sürece amacından sapmaz. (IV) Doğrusu bu biraz da romancıyla romancının tarihsel gerçeklerin altında ezilmemesiyle ve tarihi okuturken okuduğumuzun eninde sonunda bir roman olduğunu bize her an hatırlatabilmesiyle ilgili. (V) Julian Barnes, eserinde romancının hayal gücünü tarihsel veriler yığınına rehin vermeksizin biyografik bir romanın nasıl da ustaca yazılabileceğinin dersini veriyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde mecazlı söyleyiş yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Filmlerde hareketsiz (I) (durağan) görüntülerin devingenmiş (II) (değişiyormuş) gibi algılanabilmesi, beynin duyularla iletilen veriler (III) (bilgileri) algılama yanılsamasıyla açıklanmaktadır. Gözün bu özelliği fotoğraf icat edilmeden (IV) (bulunmadan) çok önce biliniyordu. Hareketsiz görüntüler belirli bir hızdan daha yüksek bir hızda gösterildiğinde beyin bu görüntüleri ayrı ayrı algılamaz, bunun yerine görüntünün kör noktaya (V) (görülmeyen alana) düşen eksik kısımlarını oluşturur.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisi parantez ( ) içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Dehliz kavramı, hayatın çeşitli gerçekliklerinin metaforik bir temsilidir. Kimliğimizi sorgulayarak bu metafora tutunuyoruz. Aradığımız tüm soruların yanıtları bizi kendi içsel dehlizimizde dolandırır. Burada dolaşmaya karar verdiğimizde, kendi kozmik köklerimizi aramaya başlarız.

Bu parçadaki "içsel dehlizlerde dolanmak**" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Kendini bilinçaltının karmaşık ve karanlık dünyasına yerleştirmek
B) Bilinçaltının arka planda kalan dünyasını ortaya çıkarmak
C) Bilinmeyen yöntemler kullanarak kişilik analizi denemeleri yapmak
D) Her sorunun yeni bir soruna yol açtığının farkına varmak
E) Bilinmeyen iç dünyaya giden bir yol bulmaya çalışmak

4. Mimar Sinan'ın her eserinde kendine ve kendi değerlerine güven duyan, madde ve manayı birleştiren Osmanlıyı görmek mümkündür. Sinan'ın eserlerinde hissedilen şey, tamamlanmışlığın vermiş olduğu tatmin duygusudur. Aşırı süslemeden arındırılmış, ağır ve ciddi görünüşlü Osmanlı yapıları, eseri izleyen kişide büyüklük, vakar duyguları uyandırır.

Bu parçada altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Karşımda duran ağacın muhteşemliğini, aynı evin farklı penceresinden bakan insanların gözüyle algılamak istiyorum.
B) Bir nefes alsa da araya girsem, bunların beni yorduğunu söylesem diyorum ama bir türlü fırsat vermiyor.
C) Toplumun çoğunluğunu ilgilendiren büyük kırılma anlarına dair sıcağı sıcağına yazmanın kimi handikapları var.
D) Bir yazar; öncelikle içinden çıktığı toplumun tarihini, kültürünü, dünyaya bakış tarzını, davranış biçimlerini bilmek zorundadır.
E) Temiz ve yeni elbiseler giymiş öğrencilerin ağırbaşlılığı, töreni izlemeye gelen misafirlerin gözünden kaçmıyor.

5. Odanın ortasında dikiliyor ve acılı bir şaşkınlıkla çevresine bakınıyordu. Kapıya gitti, kapıyı açıp dışarıyı dinledi. Ama yapacağı şey bu değildi. Birden duvar kâğıdının delik olduğu köşeye atıldı, elini delikten sokup yokladı, kâğıdı gözden geçirdi. Hayır, bu da değildi yapacağı. Sobaya gitti, sobanın deliğindeki gazeteyi ittirip deliği açtı. Sonra külleri karıştırmaya başladı, pantolon paçalarından kestiği ipliklerle yırtık cep astarı attığı gibi öylece duruyordu, demek kimse sobaya bakmamıştı. Birden, az önce sözünü ettiği açık renk çoraplarını hatırladı. Gerçekten de yorganın altındaydı çorapları. Çoraplarının yeri bu kadar açıkken sobaya bakmasına tebessüm etti.

Bu parçada "açmak**" sözcüğü aşağıdaki anlamlardan hangisine karşılık gelecek şekilde kullanılmamıştır?**

A) Herhangi bir şeyi kapalı durumundan kurtarmak
B) Tıkanmış bir şeyin tıkanıklığını gidermek
C) Bir şeyin önündeki engeli kaldırmak
D) Rengi koyu olmayan, koyu karşıtı
E) Belirgin bir biçimde olan

1-B **2-B** **3-E** **4-A** **5-C**

UYGULAMA **TESTİ 2**

0C880B32

1. İyi bir şairin hayal dünyasında dolaşan ve macera arayan kişi olduğu söylenir. Ama hayatın ayrıntılarından beslenen şairler de var. İnsan niteliklerini daha iyi anlamalarına yardımcı olacak temalara değinmeden edemiyorlar. Bu özellikleriyle hayatın yumuşak karnına basma ve insanın duygusal yönünü yansıtma konusunda çok başarılılar.

Bu parçada geçen altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanlara unutulmuş değerleri hatırlatmayı başarmak
B) Yaşamın ayrıntılarını gösteren imgeler kullanmak
C) İnsanların doğasında var olan ortak duyguları şiirle aktarmak
D) Şiirin sihirli atmosferinde okuyucuya bir yer bulmak
E) İnsanların zaaflarını ortaya çıkaran bir sonuç elde etmek

2. Bundan ---- yirmi yıl önce yazılı olarak haberleşmek için mektup kullanıyorduk. Bu ---- mektupların yerine varması günlerce, bazen haftalarca sürüyordu. Hatta çok uzaktaki tanıdıklarımıza mektupların aylar sonra ulaştığı bile oluyordu. Bugün, haberleşmek için ---- elektronik posta (e-posta) kullanıyoruz.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

A) neredeyse - önemli - hep
B) yaklaşık - yolla - çoğunlukla
C) tahminen - yöntemle - ara sıra
D) sanırım - değerli - özellikle
E) tam olarak - durumda - sadece

3. Biz oraya vardığımızda giriş zili daha çalmamıştı.

"Daha" sözcüğünün bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Yurt dışından gelecek delegeler henüz toplantıya katılmadı.
B) Hemen hemen yarım asırdır ülkemizde bir dil sorunu mevcut.
C) Kulaklıkla müzik dinlerken neredeyse otobüsü kaçırıyordum.
D) Gün boyu çalışan işçiler az kalsın fenalık geçirecekti.
E) Bursa'nın tarihî mekânlarına kısa bir yolculuk yaparak otele geçtik.

4.
- Duygulandırmak, etkilemek
- İlişkin, değinmek, ilgili olmak
- Hafifçe değmek
- Başkasına ait bir şeyi almak

Aşağıdakilerin hangisinde "dokunmak" sözcüğü, yukarıdaki anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?

A) İçtiğim ilaçlar mideme dokunmuş olacak ki sabahtandır karnım ağrıyor.
B) Hiçbir filmin bana bu kadar dokunduğunu hatırlamıyorum.
C) Türkiye'de sağlık konusuna dokunan önemli eserler okudum.
D) Rüzgâr esmeye başlayınca ağacın dalları pencereme dokundu.
E) Hırsız evdeki önemli dosyaları almış ama kasadaki paraya dokunmamış.

5.
- Kardeşim bardaktaki sütü halının üzerine döktü.
- Ablam içini dökecek bir arkadaş buldu sonunda.
- Bahçemizdeki kiraz, pıtrak gibi meyve dökmüştü.
- Kutuda ne varsa babam hepsini merdivenlerde dökmüş.
- Üretici, elde kalan domatesleri tarlaya döktü.

"Dökmek" sözcüğü yukarıdaki cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

6. Kimi büyük yapıtlar iki katlı ev gibidir. Üst kat çoğunluğun anlayabileceği türden olup üstünkörü bir okumayla gerçekleşir. Yapıtın asıl büyüklüğünü, yani alt katın anlamını herkes kavrayamaz. Geldiği yeri hak etmeyen bir kadının serüvenini anlatan *Madam Bovary* adlı yapıtı okuyanlar, bunu zevkine vararak yapmışlardır ama iyi bir okuyucu, bu romanı okudukça, okuduklarını düşündükçe derinliği çok daha iyi kavrar.

Bu parçada verilen sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) "derinlik" sözcüğü, "özüne, gerçeğine inerek ayrıntılarıyla kavrama" anlamında kullanılmıştır.
B) "büyük" sözcüğü "benzerlerinden farklı olma" anlamını taşımaktadır.
C) "serüven" sözcüğü gerçek anlamda kullanılmıştır.
D) "zevkine vararak" sözü deyim olarak kullanılmıştır.
E) "üstünkörü" sözcüğü, "özen göstermeksizin" anlamında kullanılmıştır.

1-E	2-B	3-A	4-A	5-D	6-B

1. Yenilgi, hiçbir zaman büyük müzisyen Handel'i pes ettirememiş. ---- felâket onun enerjisini bir kat daha arttırmıştır. Borçlarını ödeyemez duruma geldiğinde bile o, hayal kırıklığına düşmemiş, geceli gündüzlü çalışarak bir sene içinde ---- pek çok besteyi yapmıştır. Biyografisinde denildiği gibi, "O, her şeyi cesaretle karşılamış ve hiç kimsenin yardımına gerek duymadan on iki kişinin yapacağı işi, ---- yapmayı başarmıştır."

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilenler getirilmelidir?

A) Özellikle - kusursuz - birlikte
B) Fakat - sayısız - yalnız
C) Tam aksine - ölümsüz - tek başına
D) Bu - sağlam - yardımlaşarak
E) Ancak - nitelikli - kusursuz

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "**tutmak**" sözcüğü, ayraç içinde verilen anlamıyla kullanılmamıştır?**

A) Geçen hafta hapishaneden firar eden kaçağı tutmuşlar. (Ele geçirmek, yakalamak)
B) Çocuk, babasının elini tutmak istiyordu. (Denetimi ve yetkisi altına almak)
C) Bugüne kadar onun yalanlarını tutmaktan usandım. (Farkına varmak, anlamak, yakalamak)
D) Defterlerime göz gezdirdiğimde baktım ki bir kitap tutacak kadar yazım olmuş. (Yer almak, kaplamak)
E) Kasada para kalmadığı için sizi biraz tutmak zorundayım. (Yanında bekletmek, salıvermemek, bırakmamak)

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili söz, cümleye "**özensiz**" anlamı katmamaktadır?**

A) Rastgele seçtiği kıyafetler yüzünden gecenin en çok gülünen insanı oldu.
B) Kitaplarını gelişigüzel yazdığı için onun başarılı olması imkânsız.
C) Girdiği her işi baştan savma yaptığı için sonrasında çok sıkıntı çekiyor.
D) Derslerine üstünkörü çalışırsan asla başarılı olamazsın.
E) Bazı buluşların kazara ortaya çıktığını öğrenince çok şaşırdım.

4. **"**Birebir**" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "**tıpatıp**" anlamında kullanılmıştır?**

A) Aldığım yeni tencere birebir eskisine benziyordu.
B) Fikrince, güya bu koku göğüs darlığına birebirmiş.
C) Özel derslerimiz birebir olarak verilmektedir.
D) Yeni alınan futbolcumuz birebirde çok güçlü olduğunu gösterdi.
E) Terzi ölçümü o kadar iyi aldı ki ceket üzerime birebir oturdu.

5. Birçoğumuzun yakın çevresiyle ilişkileri zayıftır. Bize bir faydalarının olmadığından, aksine zararlarının olduğundan şikâyet eder dururuz. Hep en yakınlarımızdan büyük kötülükler görmüşüzdür. Tarih boyunca birçok imparatorluğun yıkılması da hep bundan olmamış mıdır? İşte bu tür durumlar için "----" atasözü kullanılır.

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdaki atasözlerinden hangisi getirilmelidir?

A) Acemi katır kapı önünde yük indirir
B) Aç tavuk kendini arpa buğday ambarında sanır
C) Kurt kocayınca çakalların maskarası olurmuş
D) Kartala bir ok değmiş, yine kendi yeleğinden
E) Bıldırcının beyliği arpa biçimine kadardır

6. Saman alevleri ve şişirilmiş balonlar gibi birçok kültürel unsur ortaya çıkar. Popüler kültür bu nedenle geçici kültür olarak tanımlanabilir.

Bu parçada geçen altı çizili sözle kültürün hangi özelliği vurgulanmıştır?

A) Çok sayıda benzer örnek olması
B) Sadece belirli alanlarla ilgilenmesi
C) Geçmişin izlerinin bir anda yok olması
D) Belirli bir süre sonra etkisini kaybetmesi
E) Yeniliğe her koşulda kapalı olması

1-C	2-B	3-E	4-A	5-D	6-D

UYGULAMA **TESTİ 4**

0C200889

1. **zor:** Sıkıntıyla ya da güçlükle yapılan, kolay olmayan, güç.
alan: Bilim, sanat ve benzeri bir uğraşta konu ya da çalışma çevresi.
yükselmek: Sayısal olarak artmak.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "zor, alan, yükselmek" sözcükleri belirtilen anlamlarını karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

A) Endüstri alanında yapılan araştırmalar; iş yeri gürültüsü azaltıldığında işin zorluğunun ve iş kazalarının azalmakta, verimin ise yükselmekte olduğunu göstermiştir.
B) Derenin sağ tarafında yükselen tepenin yamaçlarını tırmanan dağcılar zorlanırken daha hafif eğimli alanları tercih etmedikleri için pişmanlardı.
C) Zor bir yaşamı geride bırakırken yeni evinin bulunduğu alanın yükselen bir potansiyele sahip olduğunu biliyordu.
D) Artık kızının evinde kalışının zordan olduğunu biliyor, hasta yatağında yükselen ateşiyle kendisine tanınan alanın son bulmasını umut ediyordu.
E) Şiir alanında değer görmek için öncelikle sanatta yükselişe geçmesi ve zor olan bağı yeni teknikleri şiirine aktarması gerekiyordu.

2.
- Tek başına kalmak, dış dünya ile ilgisini kesmek, kimse ile görüşmemek
- Bir işle boşuna uğraşmak
- Ölçülü olup aşırılığa kaçmamak
- Parasını, malını, tüm varlığını harcayıp bitirmiş olmak

Aşağıdakilerden hangisi yukarıda verilen deyimlerden herhangi birinin anlamını <u>taşımaz</u>?

A) Yeter çocuklar! Tadında bırakın, havayı bozacaksınız yoksa.
B) Geçirdiği kazadan sonra iyice kabuğuna çekildi.
C) Senin yaptığına havanda su dövmek derler, bırak artık şu işle uğraşmayı.
D) Elde avuçta bir şey kalmayınca ne yapacağını şaşırdı.
E) Ekonomik şartlar yüzünden işlerimizin artık tadı tuzu kalmadı.

3. Gerektiğinde bir konuya yeniden dönebilme imkânı bırakmak, kesip atmamak, ileriyi düşünerek ılımlı davranmak durumunda ----, çeşitli yollara başvurarak birini bir şeye razı etmek, bir kimseyi duyarlı olduğu bir konuda kızdıracak söz söylemek için ----, şımarık davranmak, söz dinlememek, kural tanımamak, zapt edilememek gibi durumlar için ----, hemen her işte kendi çıkarını düşünerek hareket etmek için ---- deyimi kullanılır.
Aşağıdakilerden hangisi bu parçada boş bırakılan yerlerden herhangi birine <u>getirilemez</u>?

A) açık kapı bırakmak
B) ele avuca sığmamak
C) burnundan kıl aldırmamak
D) bam teline basmak
E) nalıncı keseri gibi kendine yontmak

4. Eleştirmenin yazar olduğunu sıklıkla unuturuz. O da yazabileceği en iyi metni <u>kotarmaya</u> (durumu kurtarmaya çalışmak) çalışır, çalışmalıdır. Okur beğenmediği bir kitap üstüne yazılmasını gereksiz bulabilir ama eleştirmen, kötü kitaptan bile iyi yazı çıkarmasını bilir. İyi bir eleştiri metninde yazara yönelik olumlu ya da olumsuz duygular işlemez; yazının ölçütleri, gerekleri <u>usturuplu</u> (düzenli, ustalıklı, uygun bir biçimde) ve etkili bir biçimde dile gelir. Yazarı <u>kollama</u> (kayırmak, gözetmek) amaçlı veyahut <u>yere serme</u> (galip gelmek, üstünlük sağlamak) amaçlı bir yazı benim gözümde eleştiri değildir. Son olarak diyelim ki bencileyin bir yayıncının da bu tarz yazılara karşı <u>gözünü dört açması</u> (aldanmamak için çok uyanık bulunmak) gerekir.
Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisi, ayraç içinde verilen açıklamasıyla <u>uyuşmamaktadır</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. I. Bir zorluğu çözümlerken, bir engeli ortadan kaldırmaya çalışırken bazen hiç beklenmedik sürpriz olaylar çıkar ve daha büyük engeller karşınıza dikilir. Bu tür durumlar için ---- deyimi kullanılır.
II. Çaresiz kalındığında, bir şey yapamaz duruma gelindiğinde veya başarısızlığa uğrandığında bu tür durumları ifade etmek için ---- deyimine başvurulur.
III. Anlaşmazlığı, gerginliği, kargaşalığı artırıcı, her iki tarafı kışkırtıcı söz ve davranışlarda bulunmak için ---- deyimi kullanılır.
IV. Gittiği yere uğursuzluk götürmek, işlerin başarısız olmasına sebep olmak, çok şanssız olmak için ---- deyimi kullanılır.

Numaralanmış cümlelerde boş bırakılan yerlere aşağıdaki deyimlerden hangisi <u>getirilemez</u>?

A) eli böğründe kalmak
B) ayıkla pirincin taşını
C) yangına körükle gitmek
D) ağzı açık kalmak
E) bastığı yerde ot bitmemek

1-A	2-E	3-C	4-A	5-D

5. SEANS | ANLATIMINA GÖRE CÜMLELER

BİLGİ

Cümlede Anlam

Anlatımına Göre Cümleler
- Öznel Anlatımlı Cümleler
- Nesnel Anlatımlı Cümleler
- Tanım Cümleleri
- İçerik (Konu) Cümleleri
- Üslup (Biçem) Cümleleri
- Doğrudan ya da Dolaylı Anlatım Bildiren Cümleler
- Kinayeli Anlatım İçeren Cümleler
- Aşamalı Durum Bildiren Cümleler
- Karşılaştırma Cümleleri
- Değerlendirme Cümleleri

Cümlede Anlam İlişkileri
- İleti (Mesaj)
- Anlamdaş Cümleler
- Yakın Anlamlı Cümleler
- Anlamca Çelişen Cümleler
- Neden - Sonuç İlişkisi
- Amaç - Sonuç İlişkisi
- Koşul - Sonuç İlişkisi
- Açıklama İlişkisi

Cümle Yorumlama
- Cümle Tamamlama
- Cümle Oluşturma
- Kesin Çıkarılabilecek Yargı
- Cümleleri Anlamsal Yönden Birleştirme

Anlamlarına Göre Cümleler
- Çıkarım
- Beklenti
- Kanıksama
- Varsayım
- Yadsıma
- Hayıflanma
- Düşsel Öge
- Saptama (Tespit)
- Öneri
- Eleştiri
- Tahmin
- Tasarı

5.1 - Anlatımına Göre Cümleler - I

1. Öznel Anlatımlı Cümleler

Anlatıcının duygu ve düşüncelerine yer verildiği, kişiden kişiye değişen yargıların olduğu cümlelerdir. **Kanıtlanamayan** cümlelerdir.

Örnek
- Bu muhteşem yapı, geçmişten günümüze birçok olaya tanıklık ediyor.

2. Nesnel Anlatımlı Cümleler

Anlatıcının duygu ve düşüncelerine yer verilmediği, var olanın olduğu gibi aktarıldığı, kanıtlanabilir yargıların olduğu cümlelerdir.

Örnek
- Kemal Tahir, romanlarında tarihî olayları belgelere dayandırarak anlatmıştır.

3. Tanım Cümleleri

Bir kavramın niteliklerini eksiksiz olarak belirten veya açıklayan, tarif eden cümlelerdir. Tanım cümleleri nesnel de olabilir, öznel de olabilir. "**Bu nedir?**" sorusuna verilen cevaptır.

Örnek
- Bilim, edebiyat, sanat alanlarında kitap yazan veya kitap hazırlayan, bir eseri ortaya koyan ve eserin sahibi olan kişilere yazar denmektedir.
- Yazdığım bu kitap, aslında hayallerimle hayatımın savaşıdır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. (I) Deneme yargılamadan ve dayatmadan yazarın kendi özgür yorumlarını sunar okuyana. (II) Yargılayıcı ve dayatmacı zihniyete karşı, toplum yararını gözeten yaklaşımların gelişmesine ortam hazırlar. (III) Düşünce üreten bir ortamın tam anlamıyla yaşanabilmesi için sorgulamaya ve farklı yorumlara kapı aralar. (IV) Bireysel ve toplumsal ilerlemeyi ön plana çıkana, sığlaşmaya teslim olmayan bir türdür deneme. (V) Bu bağlamda özgür ve nitelikli kalemler, deneme yazmayı ihmal etmemeli.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde tanıma yer verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

D şıkkında "Deneme nedir?" sorusuna cevap verildiği için tanım cümlesidir.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. (I) İzmir'in bu güzel ilçesinde gezimize birçok özelliğini okuduğumuz, görmek için sabırsızlandığımız, muhteşem renkleri ve etkileyici mimarisiyle bizi alıp götüreceğine inandığımız Bergama evleriyle başladık. (II) Birçoğu restore edilmiş, bugün de kullanılan, taş işçiliğinin nefis birer örneği bu evler kültür mirası olarak tescil edilmiş. (III) Bergama'nın dar, eğimli sokaklarında yürürken birbirlerine sırt vermiş, güzellikte birbirleriyle yarışan bu tarihî evleri görebilirsiniz. (IV) Sarı, kırmızı ve mavi renklerdeki evlerin yine birbirlerine uzanmak istercesine sokağa taşmış, her biri farklı büyüklükte cumbaları sizi hikâyelerle baş başa bırakıyor. (V) Sokak içerisindeki eğimden kaynaklanan evlerin farklı yüksekliklerde olduğuna şahitlik ederek birbirine dayanırken engel olmadıklarını da görüyorsunuz.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi kanıtlanabilirlik açısından diğerlerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E

BİLGİ

5.2 - Anlatımına Göre Cümleler - II

4. İçerik (Konu) Cümleleri

Anlatıcının bir eserin muhtevasıyla ve ne anlattığıyla ilgili yargılar bulunduran cümlelerdir.

Örnek

- Yazarın son kitabında Cumhuriyet Dönemi'ndeki yenilik hareketleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmış.
- Bu romanda anlatıcı, güncel olayları ve ailelerin çocuklardan beklentilerini anlatmıştır.

5. Üslup (Biçem) Cümleleri

Anlatıcının nasıl bir dil kullandığı, anlatım özelliklerine yer veren cümlelerdir.

Örnek

- Şair her şiirinde yeni imgelerle okurun zihin dünyasında şimşekler çaktırmayı başarmış, akıcı diliyle okuru büyülemiştir.
- Yazarın sürükleyici anlatımı, dili kullanma hüneri hemen göze çarpıyor.

6. Doğrudan ya da Dolaylı Anlatım Bildiren Cümleler

Bir kişinin herhangi bir konudaki görüş ve düşüncelerini, değişikliğe uğratmadan, söyleyen kişinin ağzından yansıtan anlatıma **doğrudan anlatım** denir.

Örnek

- Ünlü yazar, "Sanat, sadece ekmek parasını ondan kazananların atölyesinde öğrenilir." demişti.
- Bu yazar romanın ön sözünde "Sanat, sokakta gezdirilen aynadır." demişti.

Bir kişinin herhangi bir konudaki görüş ve düşüncelerini, değiştirerek yansıtan, cümleyi kuran kişinin kendi üslubuyla dile getirdiği anlatım biçimine **dolaylı anlatım** denir.

Örnek

- Üzerinde durulmaya değer bir eser olmadığını dile getirdi şair.
- Yarın ilk işinin vergi dairesine gitmek olduğunu söyledi.

7. Kinayeli Anlatım İçeren Cümleler

Cümlede ifade edilen düşüncenin, genellikle alaycı biçimde, tersini kasteden anlatım biçimidir.

Örnek

- Okulunu ne kadar çok sevdiğin yirmi gün devamsızlık yapmandan belli.
- Takımımız bu haftaki maçında muhteşem bir oyunla 4-0 mağlup oldu.

8. Aşamalı Durum Bildiren Cümleler

Bir olayın veya durumun giderek değiştiğini bildiren cümlelerdir. Eylem aniden değil, süreç içinde gerçekleşir.

Örnek

- Adana, pamuk üretiminde yıldan yıla gerileme yaşadı.

9. Karşılaştırma Cümleleri

En az iki farklı varlığı, olayı, durumu, kavramı birbiriyle örtüşen birbirine benzeyen ya da karşıt yönleriyle zayıflık üstünlük eşitlik-denklik vs. belirterek kıyaslayan cümlelerdir.

Örnek

- Şairin yazdığı son şiir diğerlerine göre daha sanatlı.

10. Değerlendirme Cümleleri

Bir yapıt veya sanatçı hakkında öznel ve nesnel görüş bildirmeye değerlendirme denir. Öznel de nesnel de olabilir.

Örnek

- Yazarın son eserindeki sade, akıcı anlatımı eserine farklı bir hava katmıştır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi üslupla ilgili değildir?**

A) Coşkun ifade gücü, şiirlerindeki abartılı söyleyişin gölgesinde kalmış.
B) Hikâyelerinde özenli bir biçimde yinelediği sözcüklerle ahenkli bir dil yakalamaya çalışır.
C) Öteki hikâyelerinde olmayan sürükleyici bir anlatımla oluşturmuş bu eserini.
D) Gereksiz ayrıntılara yer vermediği şiirlerinde az da olsa söz sanatlarına rastlayabiliyoruz.
E) Romanlarındaki kişiler, ağır yaşam koşulları altında bile içlerindeki iyimserliği yitirmezler.

Çözüm:

A şıkkında "coşkun ifade", B şıkkında "özenli bir biçimde", C şıkkında "sürükleyici anlatım", D şıkkında "gereksiz ayrıntılara" ifadeleri üslupla ilgili yargılardır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. (I) Bazı insanların diğerlerine göre daha zeki olarak tanımlandıklarına rastlamışızdır. (II) İnsanlar arasında farklı olan zekâ düzeyinin nedenlerini açıklamak için pek çok araştırma beynin yapısındaki ve işlevindeki farklılıklara odaklanıyor. (III) Bilim insanlarına göre unutulmaması gereken ilk şey, daha büyük beyinleri olan insanların gerçekten daha yüksek IQ'lara sahip olma eğiliminde oldukları ancak bu konunun detayları zekânın beynin boyutundan daha fazlası olduğunu işaret ediyor. (IV) Bu detaylar da beynin önemli bileşenlerinden beyaz ve gri maddede saklı. (V) Gri madde, nöronların ana gövdelerinden oluşurken, beyaz maddeyi sinyallerin iletildiği lifler oluşturuyor. **Numaralanmış cümlelerin hangisinde dolaylı anlatıma yer verilmiştir?**

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C

1. (I) Halikarnassos antik kenti bugün çoğunlukla modern Bodrum kenti altında gömülüdür. (II) Bununla birlikte, antik kent duvarlarının büyük parçaları günümüze kadar ulaşmıştır. (III) Ayrıca antik kentin dikdörtgen biçimli sokak plan şeması, modern Bodrum sokaklarında hâlâ kendini göstermektedir. (IV) Bodrum'un ana caddesi olan Turgut Reis Caddesi, tam olarak antik Halikarnassos'un ana caddesinin hizasında uzanmaktadır. (V) Mausolos'un, sarayı inşa ettiği yarımadada ise bugün devasa görüntüsüyle muazzam bir kale yer almaktadır.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde kişisel düşünceye yer verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öznel anlatıma başvurulmuştur?**

A) Bursa'da, mahallerindeki sokak lambalarının birinin yanmadığını gören vatandaşlar ekiplere haber vermiş; ekipler akşam olmadan arızayı tespit etmek için mahalleye gelmişler.
B) Arızayı tespit etmek için yanmayan sokak lambasının bulunduğu direğe çıkan ekipler lambanın içini açınca ilginç bir sürprizle karşılaşmış, beş yumurtalı bir kuş yuvasını ve anne kuşu sobelemişler.
C) Yuvaya hiçbir zarar vermeden ve kuşları rahatsız etmeden sokak lambasının kapağını kapatan ekipler, direğe yeni bir lamba takarak mahalleden ayrılmışlar.
D) Mahalle halkı, olanları hemen basına haber verip anne kuşu ve yavrularını korumak için gönüllü hayvanseverlerle irtibata geçmişler.
E) Hayvanseverler, anne kuş ve yavruları için güvenli bir yer bulmaya karar vermişler.

3. (I) İradeli insanlar bir işe başlamadan önce o işle ilgili karşılarına çıkabilecek sıkıntıları, zorlukları peşinen kabullenirler. (II) Yaşadıkları sorunları çözmek için sonuna kadar uğraş verirler. (III) Bu sayede çalışmaları sırasında morallerini asla bozmazlar. (IV) Maymun iştahlılar, yani hevesi çabuk geçenler ise çok geçmeden işten sıkılır; yeni bir işe başlamak isterler ya da küçük bir sıkıntı karşısında o işi yarım bırakırlar. (V) Böyle davrandıkları için de genellikle başarısız olurlar.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) I. cümlede bir saptama söz konusudur.
B) II. cümlede öznel bir değerlendirme yapılmıştır.
C) III. cümlede kendisinden önceki cümlenin sonucundan bahsedilmiştir.
D) IV. cümlede karşılaştırma söz konusudur.
E) V. cümlede genelleme yapılmıştır.

4. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi kanıtlanabilirlik açısından ötekilerden farklıdır?**

A) Güneş ışınları atmosfere girdiğinde atmosferdeki gaz moleküllerine, toz parçacıklarına çarparak saçılır.
B) Susamak tiroid bezinin ağız yoluyla bize ulaştırdığı bir mesaj olup sulanmaya ihtiyacın var anlamını taşımaktadır.
C) Renkli televizyonun 1960'larda yayılması ile birlikte evlerin yerleşim düzeni televizyon odaklı oldu.
D) Çölleşme, var olan çöllerin doğal yaygınlaşması değil; kurak, yarı kurak ve yarı nemli alanlardaki arazi bozunumudur.
E) Zaman bir kandırmacadır ve sizi ağına düşürmek için fırsat kollayan örümcek gibi etrafınızda dönüp durur.

5. (I) Bugün insanlığın bir karınca klanına benzediğini söylemek yanlış olmaz herhâlde. (II) Ancak gerçek bir karınca klanında kimse açlıktan ölmez ve bir diğer karınca tarafından sahip olduğu şeyler elinden alınmaz. (III) Ayrıca karıncalar insanlardan farklı olarak birlikte çalışmakla kalmazlar, zor günlerde yiyeceklerini birlikte tüketerek sevgi içinde her bahar toprak yeşerirken çoğalarak uyanırlar. (IV) Kendi içlerinde efendi yaratmazlar, dolayısıyla kölelik diye kötü bir şey bilmezler. (V) Her ne kadar insanlığı sempatik bir karınca klanına benzetsek de bu kötü durumları karıncalarda görmek pek de mümkün değildir.
Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde nesnel anlatıma başvurulmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. (I) Atasözleri; geniş halk kitlelerinin yüzyıllar boyunca geçirdikleri tecrübe ve bunlara dayanan düşüncelerden doğan ve benimsenen, az kelime ile çok mana ifade eden kültür unsurlarıdır. (II) Başka bir ifade ile atasözleri; uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, kalıplaşmış, önemli bir bölümü geniş zamanda ya da emir kipinde çekimlenen tümcelerdir. (III) Ayrıca atasözleri bir dilin söz varlığı içinde o toplumun bilgeliğini, dünya görüşünü ve anlatım gücünü ortaya koyan ve yüzyıllarca yaşayabilen sözlerdir. (IV) Toplumların dil hazinelerinde önemli bir yer oluşturan atasözleri ve deyimler, toplum tarafından kabul edilen duygu ve düşüncelerin dile getirildiği sözlerdir. (V) Atasözleri daha çok öğüt ve uyarı içerikli olduklarından kısa ve özlüdürler.
Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi tanım cümlesi olarak <u>kullanılmamıştır</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E	2-B	3-B	4-E	5-B	6-E

1. (I) Yunancada yıldız anlamına gelen "astro" kelimesinden türeyen astroloji, yıldız bilimi olarak bilinir. (II) Bir bilim dalı olup olmadığı tartışıladursun, Sümerlerden kalan yıldız haritalarının günümüzdeki geçerliliği, bu tartışmaları gereksiz kılıyor. (III) Uzaydaki gezegen ve yıldızların konumlarının, Dünya üzerindeki yaşamı etkilediğini söyleyen birçok araştırmacıya rağmen astrolojiye inanmayanların varlığı şaşırtmaktadır. (IV) Kendisi bir yıldız bile olmayan gezegenimizin uydusu olan Ay'ın bile okyanusları harekete geçirecek kadar kuvvetli bir çekim gücü yaratması normal ve inanılır bulunmakta. (V) Ancak içinde enerji taşıyan ve kendi ışığını yayan yıldızların, hiçbir etkisi olmaması düşünülemez.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde dolaylı anlatıma başvurulmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdakilerin hangisinde dolaylı anlatım söz konusudur?**

A) Adam, arkadaşının kulağına eğilerek: "Birazdan kalkalım mı?" diye fısıldadı.
B) Çiçero'nun "Bir yerde yaşam varsa orada umut da vardır." sözü çok hoşuma gider.
C) Bu konuda atalarımız, "Cesurun bakışı, korkağın kılıcından keskindir." der.
D) Öğretmenim, "suç" ve "ceza"nın, eğitimi her zaman baltaladığını söylerdi.
E) Eğer yazarlığa devam edeceksen günlük işlerini aksatmayan biri olman gerekir, derdi.

3. (I) Oturup saatlerce kitap özellikle de roman okumayı sevmeyen biri olarak sanıyorum hayatımda en çabuk bitirdiğim roman, *Olasılıksız*. (II) Bunun en büyük sebebi ise Adam Fawer'ın, bu eserinde olasılık teorisini çeşitli bilimsel teorilerle birleştiren bir gencin, sonunda hayranlık uyandıracak zekâyla düşmanlarını alt etmesini ustalıkla ele alması. (III) *Olasılıksız*, Adam Fawer'ın ilk romanı; buna rağmen dünyada ve Türkiye'de en fazla satılanlar listesine girmeyi başardı. (IV) İstatistik üzerine yüksek lisans yapmış olan Adam Fawer'ın bu bilgilerini birçok eserinde kullanmasının, eserlerinin gerçekçiliğini daha da arttırdığını düşünüyorum. (V) Aynı şekilde kuantum mekaniğinden, termodinamik yasalarına kadar birçok bilimsel bulguya değinmesi bilimle ilgilenen insanlar için çok büyük bir zevk veriyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde söz konusu eserin içeriğine değinilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) Henry Ford, her sabah New York'un kuzey kesimindeki evinden çıkar; güney kesimindeki işine yürürmüş. (II) Yürürken de aklına o upuzun yolun tamamını getirmezmiş. (III) Yola başladığında bir blok ötede çiçekçi vardı, bugün vitrininde ne tür çiçekler var acaba, diye kendine sorar. (IV) Çiçekçiyi geçtikten sonra, iki blok ötedeki gazete bayisine ulaşmayı hedefler. (V) Onu da geçince daha ilerideki mağazayı düşünmeye başlarmış.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde doğrudan anlatıma başvurulmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) Deneme sözcüğünü yeni bir edebiyat türüne ilk defa ad olarak koyan Montaigne olmuştur. (II) Montaigne'in türlü konular üzerindeki düşünceleri gözden geçirilirse bu düşünceleri hiçbir plana uymadan, hiçbir şeyi kanıtlamaya çalışmadan sırf düşünmekten zevk aldığı bu zevki bize tattırmak istediği için yazdığı anlaşılır. (III) O, denemelerinin bütününde hayatını ve tecrübelerini aktarırken insanlara da kılavuz olacak birtakım dersler verir. (IV) Bu tecrübeler; insan ruhu üzerine eğilen, gördüğünü tatlı bir dille delilsiz ispatsız anlatan görgülü bir adamın hayatından derlenmiştir. (V) Ayrıca okuyanda benzersiz bir tat bırakması, yazarın samimiliğinden gelmektedir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde Montaigne'in eserinin içeriğine değinilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. (I) Stefan Zweig, çok geniş bir psikoloji birikimini eserlerinde bütünüyle kullanmış ender yazarlardandır. (II) Onun dünya edebiyatında bir biyografi yazarı olarak kazandığı haklı ünün temelinde de bu özelliği, yani yazarlığının yanı sıra çok usta bir psikolog olması yatar. (III) *Satranç*, Zweig'ın bu psikolojik birikimini bütünüyle devreye soktuğu, akıp giden bir anlatımla aktardığı bir öyküdür ve bu öykünün başkişileri, tamamen yazarın biyografilerinde ele aldığı kişileri işleyiş biçimiyle sergilenmiştir. (IV) Zweig, ölümünden hemen önce tamamladığı birkaç düzyazı metinden biri olan *Satranç*'ı kaleme aldığı sırada, karısı Lotte Zweig ile birlikte göç ettiği Brezilya'da yaşamaktaydı. (V) *Satranç*'ta da olay yeri olarak New York'tan Buenos Aires'e gitmekte olan bir yolcu gemisini seçmiştir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde söz konusu yazarın üslubuna değinilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C	2-D	3-B	4-C	5-C	6-C

1. (I) Gelişen teknolojiler ve artan bilgi birikimi yöntemleri bakımından farklı bir şekilde beyin araştırmalarını hızlandırmış olsa da hâlâ beyne dair bütüncül bilgilerden büyük ölçüde yoksunuz. (II) Beynin bir bütün hâlinde nasıl çalıştığı, hangi hücre kümelerinin hangileriyle ne tür bağlantılar kurduğu bilim insanları tarafından bilinmiyor. (III) 2013 yılında Avrupa ve ABD hükûmetleri sinir hücrelerinin nasıl bağlantılar kurduğunu ve nasıl senkronize olarak çalıştığını ortaya çıkarmayı amaçlayan dev bir projeye fon sağlamak üzere büyük vaatlerde bulundu. (IV) Ocak ayında Avrupa Komisyonu, büyük bir maddi destek sağlamasıyla beynin işlevsel bir sayısal sürümünün ortaya konmasına yönelik ilk adımları atmış oldu. (V) Bu adımlar belki de beynin tam kapasitesi hakkında tüm insanlığa birtakım fikirler sunabilir.

Bu parçada geçen cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I. cümlede, varlık ve kavramlar arasında benzer ve farklı yönler ortaya konmuştur.
B) II. cümlede, kişisel görüşler içeren ifadeler kullanılmıştır.
C) III. cümlede, bir olayın yapılma amacı verilmiştir.
D) IV. cümlede, bir durumun ortaya çıkmasındaki sebebe yer verilmiştir.
E) V. cümlede, olasılık söz konusudur.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi kanıtlanabilirlik açısından ötekilerden farklıdır?**

A) Ülkemizdeki tiyatro izleyicisi sayısında önceki yıllara göre bu yıl artış oldu.
B) Türkiye, Avrupa Topluluğu'na girebilmek için çeşitli girişimlerde bulundu.
C) Dostluğun olmadığı yerde hiçbir insanca değerin gelişebileceğine inanmıyorum.
D) Öykünün yanı sıra birçok şiir yazmış, bunlardan bazıları bestelenmiştir.
E) Şehrin trafik sorununun çözümü için bir grup uzman mesai harcıyordu.

3. (I) Mutfakta, üzeri damalı bir muşambayla kaplı, açılır kapanır masada, yaşamımın birçok dönemine tanıklık etmiş bu çilekeş nesnede, çelik bir tastan çorba içiyorum. (II) Masanın ana katmanlarıyla yüklü ağırlaşmış yüzü, hafif dalgalı bir denizi andırıyor. (III) Muşamba ise sayısız kesik ve çiziklerle zamana karşı direnmenin zaferini yaşıyor. (IV) Kalın dilimlenmiş ekmekler arasında dolaşan karıncalar görüyorum. (V) Amaçsız bir geziye çıkmış gibiler.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisi kanıtlanabilirlik açısından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) Teknolojinin yirminci yüzyılda gösterdiği baş döndürücü gelişme hızı, insanlık tarihi boyunca herhangi bir dönemde görülmemiştir. (II) Yapay kauçuktan plâstiklere ve kumaşlara kadar yeni malzemeler, insanların giyim kuşam yaklaşımlarını dönüşüme uğrattı. (III) 1888 yılında tramvayın sahneye çıkışıyla kentler uzaklık kavramından bağımsız olarak gelişmeye başladı. (IV) 1913 yılında otomobilin üretim hattına girmesi ve ucuzlamasıyla sanayi toplumlarında kır - kent mesafesi azaldı. (V) Bunun sonucunda da kırsal kesim kavramı değişti.

Bu parçada yazar numaralanmış cümlelerin hangisine kendi duygularını katmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Bazı ifadeler yazarın görüş ve değerlerine dayalı fikirlerdir. Bazı ifadeler tarafsız olarak doğru veya yanlış oldukları objektif olarak test edilebilen gerçeklerdir.
Aşağıda listelenen her bir öğrenci görüşünün karşısında yer alan fikir ya da gerçek seçeneklerinden biri belirtilmiştir.

	Öğrenci görüşlerinden alıntılar	Fikir ya da gerçek
I.	İyi bir romancı, şiir yazamaz ama iyi bir şair, roman yazabilir.	Fikir
II.	Çağın en büyük sorunları arasında görülen hava kirliliği, şu an birçok ülkenin gündeminde.	Gerçek
III.	Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u aldığında 21 yaşındaydı.	Gerçek
IV.	Köyden kente yapılan göçler her yıl biraz daha artmakta, bu durum sorunlara sebep olmaktadır.	Fikir
V.	Okur kitlesi çocuk ve ergenlik dönemindeki gençlerden oluşan bir yazar ister istemez taşın altına elini sokmuştur.	Gerçek

Bu tabloda numaralanmış yargılardan hangilerinin karşısında yer alan fikir/gerçek sınıflandırması <u>yanlıştır</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

1-B **2-C** **3-D** **4-A** **5-E**

1. (I) Attila İlhan'ın, kuru ve sevimsiz şiirlerinin yanında, bir roman tekniğine sahip olduğunu söyleyebiliriz. (II) Bir zamanlar şairliğine inandığım Attila İlhan'ı kötü bir şair olarak yermek ne kadar acı ise iyi bir romancı olarak takdir etmek de o kadar yerindedir. (III) *Sokaktaki Adam*'ın romancılık tekniği bakımından tenkidi bana düşmez, ben sadece sıradan bir okuyucu olarak onu hazla okuduğumu söyleyebilirim. (IV) Attila İlhan'ın kendisini tamamen romancılığa verip vermemesi konusunda da yıllarca yazılıp çizildi. (V) *Sokaktaki Adam* sağ olup da *Sisler Bulvarı*'ndan geçseydi kendi hâline muhakkak kendisi de ağlar ve *Sisler Bulvarı*'na lanet ederdi.

Bu parçada yazar, numaralanmış cümlelerin hangisine kendi duygularını katmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) "Zevk ve sefâ" devri olarak bilinen Lale Devri'nin, adını o dönemde İstanbul'da yetiştirilen ve zamanla ünü dünyaya yayılan lale çiçeklerinden alması, çok sonradan olmuştur. (II) Bu dönem Osmanlı İmparatorluğunun hiçbir devrinde Lale Devri olarak anılmamıştır. (III) Yahya Kemal, samimi arkadaşı Ahmet Refik Altınay ile bir sohbeti sırasında, III. Ahmet'in sadrazamıyla yaşam biçimini değiştirme etkinliklerini "Lale Devri" olarak tanımlar. IV) Ahmet Refik de bu dönemi anlatan kitabına *Lale Devri* ismini verir. (V) Tarihî süreç içerisinde bu isimle anılması hepimizi memnun etti diyebiliriz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi kanıtlanabilirlik açısından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdakilerden hangisi üsluba yönelik bir cümle değildir?**

A) Bir dönemin toplumsal hareketlerini bu romanda görmek eseri önemli kılıyor.
B) Son kitabında halk edebiyatı söyleyişiyle yazdığı küçük şiirler vardı.
C) Betimleme bölümlerinde dili iyice ağırlaşmış, mecazlı ve sanatlı bir anlatım kullanmıştır.
D) Kısa ve özlü bir anlatım, devrik cümleler, yapıtının en belirgin özelliğidir.
E) Romanındaki kahramanları yerel ağızlarıyla konuşturması, esere doğallık katmış.

4. I. Atatürk, hayatta en gerçek yol göstericinin ilim olduğunu söylemiştir.
II. Doktor, babama ilaçları mutlaka içmesi gerektiğini söyledi.
III. Kalbinden çıkan sözler özlü bir şekilde meydana geliyorsa sakın çekinme, derdi babam.
IV. Bernard Shaw, düşünmenin ruhun kendisiyle konuşması olduğunu söylerdi.
V. Bize, vereceğimiz kararlarda çok etraflı düşünmemiz gerektiğini hatırlattı.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde doğrudan anlatıma başvurulmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) Tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar insanlar, sürekli yer değiştirmiştir. (II) İnsanları yer değiştirmeye zorlayan en önemli etken, daha iyi yaşam olanaklarının aranmasıdır. (III) İnsanların yaşadığı yeri bu şekilde geçici veya sürekli olarak değiştirmesine göç denir. (IV) Yerleşim birimleri göç olaylarına göre iki gruba ayrılır. (V) Bunlardan birincisi göç veren, diğeri göç alan yerlerdir. (VI) Her iki yer için de sorunlar meydana gelmektedir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde tanımlama yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. (I) Işık, içinde ilerlediği ortamdan daha yoğun bir ortama geçiş yaptığında genellikle yavaşlar ve kırılır; yani ışığın hareket doğrultusu değişir. (II) İndisi, girdiği ortamda hızı değişen ışığın boşluktaki hızına kıyasla yavaşlama miktarını ölçen katsayıdır. (III) Çoğunlukla ışığı geçirebilen ortamların yoğunluğu arttıkça kırılma indisleri büyüme eğilimindedir. (IV) Ortamlar arası yoğunluk farkı ne kadar yüksekse hız değişimi de o oranda fazla olur. (V) Görme duyumuzla net görüntüler elde etmemiz, ışığın gözümüze girdiği bölümde gerçekleşen kırılmalarla mümkün olur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde tanımlamaya başvurulmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-D	2-E	3-A	4-C	5-C	6-B

BİLGİ

6.1 - Cümlede Anlam İlişkileri - I

1. İleti (Mesaj)

Bir cümlede yer alan duygu ya da düşünceye o cümlenin iletisi denir. Cümlede vurgulanmak istenen, asıl anlatılmak istenen sorulduğunda cümlenin iletisine bakılır.

Örnek

- Kimseye iyi ya da kötü demekte acele etmiyor çünkü insanlar beni hep şaşırtmıştır.

Bu cümlede insanlarla ilgili değerlendirme yapılırken acele edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır.

2. Anlamdaş Cümleler

Bu tür cümlelerde, eş anlamlı sözcüklerin yardımıyla yargılar oluşturulurken birbirinin anlamını verebilen ekler de kullanılabilir.

Örnek

- Sanatçı, eserlerinde başkalarının ayak izini takip etmediğinde
  I II III
  orijinalliği yakalayabilir.
  IV V
- Yazar, yapıtında gelenekten beslenmediği zaman özgünlüğü
  I II III IV
  elde edebilir.
  V

3. Yakın Anlamlı Cümleler

Bu tür cümlelerde tam bir anlam birliği yoktur. Ancak bu cümleler birbirine yakın mesajlar içeren, benzer anlamları ortaya koyan cümlelerdir.

Örnek

- Kalıcı olmak isteyen yazar toplumun beklentileri doğrultusunda hareket eder.
- Halkın isteklerini dikkate almayan yazar kendi çağının ötesinde var olamaz.

BİLGİ

Yakın anlamlı cümlelerde anahtar kelimeleri bulmak gerekir. Yukarıdaki birinci cümlede "kalıcı, toplum, beklenti" sözcükleri anahtar kelimelerdir. Yukarıdaki iki cümlede aynı renklerle belirtilen kısımlar, aynı anlamları içermektedir.

4. Anlamca Çelişen Cümleler

Bu tür cümlelerde düşünceler, yargılar anlamca birbirine ters düşmektedir.

Örnek

- Şiirde biçim kaygısı taşımayan şairin estetik yönü ağır basan bir ürün ortaya koyması imkânsızdır.
- Üslubun ön planda olmadığı şiirlerde de sanatsal yön ön planda olabilir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Konuşmanızın zevkle dinlenmesini istiyorsanız kalbinizin sesine kulak veriniz, zekânız işe yaramayabilir.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümleye anlamca en yakındır?

A) Zeki insanların konuşması duygusal değilse zevkle dinlenmez.
B) Konuşurken ara sıra espriler yapmak zeki bir konuşmacının özelliğidir.
C) Zeki bir insanın içten gelen duygulu konuşması dinleyicilere zevk verir.
D) İnsanları etkilemenin en iyi yolu akıl dolu, duygusal bir konuşmadır.
E) Sevdiği bir konuda konuşan bireyin daha başarılı olacağı kesindir.

Çözüm:

Cümlede içten, samimi konuşmanın zekâdan daha etkili olduğu vurgulanmıştır. C şıkkında "duygulu konuşma" sözü soruda verilen cümledeki "kalbinizin sesine kulak veriniz" sözünü karşılamaktadır. Bu nedenle cevap C şıkkıdır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Bir toplumda, ileri medeniyet seviyesi kitap okuma alışkanlığıyla doğru orantılıdır.

Bu cümleyle aynı doğrultuda olan cümle aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Birbiriyle anlaşan bireyler yetiştirmek için toplumu sanatsal faaliyetlere yönlendirmeliyiz.
B) Gelişmiş toplumlarda kitap okuma oranı, her zaman gelişmişlik düzeyindedir.
C) İnsanların sanata yönelmesi onların günlük hayattaki sorunlarına çözüm olabilir.
D) Kitap okuma, alışkanlıkların en soylusu ve faydalısıdır.
E) İnsan, okuduğu kitapları hayatına yansıttığı sürece kendini geliştirir.

1-B

BİLGİ

6.2 - Cümlede Anlam İlişkileri - II

5. Neden - Sonuç İlişkisi

Yargının gerçekleşmesinin bir nedene bağlı olduğu cümlelerdir. Yüklem durumundaki sözcüğe "Niçin" diye sorulduğunda "…dığı için" cevabı alınıyorsa cümlede neden - sonuç ilişkisi vardır. Neden anlamını "-dığı için, -dığından, diye, ki…" gibi ek ve sözcükler sağlayabilir. İki yargı olur ve ikisi de gerçekleşir.

Örnek

- Sağlıklı beslenmeyi bilmediğinden aşırı kilo almıştı.
- Düzenli ders çalışmadığı için sınavda beklenenin altında bir not aldı.
- Faturaları ödemediği için azar işitti.
- Zamanında işe başlamaması yüzünden büyük zorluk yaşadı.

6. Amaç - Sonuç İlişkisi

Amaç cümlelerinde "ne için, hangi amaçla" sorularının cevabı aranır. Amaç - sonuç ilişkisi "için, üzere, diye" ilgeçleri, "de" bağlacı, "-e" durum ekiyle sağlanır. İki yargı olur ve diğerinin gerçekleşip gerçekleşmediği belli olmaz.

Örnek

- Ağacın kurumuş dallarını budamak için erkenden yola çıktı.
- Kütüphaneye proje ödevimi araştırmaya geldim.

7. Koşul - Sonuç İlişkisi

Bir olayın gerçekleşmesinin başka bir olguya ya da duruma bağlı olduğu cümlelerdir. Koşul anlamı "-ise, -se" eki, "ama, üzere, yeter ki, mi" ile veya "-ince, -madan, dıkça" zarf- fiilleriyle sağlanabilir.

Örnek

- Emekli olmaya hak kazandı mı köye yerleşmeyi planlıyor.
- Çocuklar erken uyursa konsere gidebiliriz.
- Sen gülünce / Güller açar gülpembe
- Hayatın gerçeklerini büyüdükçe anlayacaktır.
- Konuşmayı kısa tutsaydı seyirci salonu terk etmezdi.

8. Açıklama İlişkisi

Kendinden önceki cümlenin daha anlaşılır olmasını sağlayan cümlelerdir. Neden - sonuç ilişkisinin tersidir; önce sonucun, sonra nedenin belirtildiği cümlelerdir. Bu tür cümleler genellikle "çünkü, demek ki, öyleyse, anlaşılıyor ki" bağlaçlarıyla oluşturulur.

Örnek

- Sevelim, sevilelim çünkü bu dünya kimseye kalmaz.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. (I) Babam yaşadığı dönemin ünlü mimarlarından biri olduğu için onun çalışmalarıyla gurur duyardım. (II) Ben de babamın izinden gittim ve küçük yaşlarda bazı amatör çalışmalar yaptım. (III) Başlangıçta yaşım küçük olduğu için yüzlerce küçük maket yaptım. (IV) Mimarlık eğitimim süresince de çeşitli bazı çalışmalar içerisinde bulundum. (V) Bugün mimarlıkta geldiğim yere baktığımda babamın deneyimlerinden yeterince yararlanmadığımı düşünüyorum.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde neden - sonuç ilişkisi vardır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

Çözüm:

I. cümlede gurur duymasının sebebi olarak babasının, yaşadığı dönemin ünlü mimarlarından biri olmasını gösteriyor. III. cümlede ise küçük maketler yapmasının sebebi olarak yaşının küçük olmasını gösteriyor. Neden - sonuç cümlelerinde eylemin yapılmasının bir sebebi vardır. Bu yüzden cevap B şıkkıdır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORULARI

1. (I) Kılıktan kılığa giren mutluluğu çok az insan yakalar. (II) Mutluluğu yakalamak öyle kolay mı? (III) Hele büyük kentlerin birinde yaşıyorsanız bu daha da zor. (IV) Çünkü çilesi, sıkıntısı çok oluyor büyük kentlerin. (V) Bu yüzden kırsal kesimde, doğayla iç içe yaşayanlar mutluluğu yakalama konusunda daha şanslı.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde koşul anlamı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki dizelerden hangisinde yay ayraç içinde verilen anlam özelliği <u>yanlıştır</u>?**

A) Karlı dağdan duman eksik olmaz
Ölüm ayırırsa güzellik olmaz (Koşul - sonuç)

B) Sen gittin yaslara büründü cihan
Soluyor dallarda gül dertli dertli (Neden - sonuç)

C) Şimdi bilmem neredesin belki uzaklardasın
Damla damla gözümdesin, ağladığım senin için (Olasılık)

D) Desem ki vakitlerden bir nisan akşamıdır
Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor (Karşılaştırma)

E) İbret için gelmiş derler cihana
Noktadır benlerin sayamadım ben (Amaç - sonuç)

1-C **2-E**

1.
- Öfkeyle kalkan, zararla oturur.
- Sana taşla vurana sen ekmekle dokun.
- Ağacın meyvesi olunca başını aşağı salar.
- Akan su yosun tutmaz.

Aşağıdaki öğütlerden hangisi bu atasözlerinden herhangi birinin karşılığı olamaz?

A) Cömertlik ve yardım etmede
Akarsu gibi ol
B) Hiddet ve asabiyette
Ölü gibi ol
C) Tevazu ve alçak gönüllülükte
Toprak gibi ol
D) Şefkat ve merhamette
Güneş gibi ol
E) Çalışmada ve üretmede
Karınca gibi ol

2. **Ahmet:**
– Sabah evimdeki musluk bozuldu ve evi su bastı.
Komşusu:
– Öyle mi? Geçenlerde aynı durum benim de başıma geldi.
Ahmet:
– Acaba ne yapsam?
Komşusu:
– - - - -

Bu diyalogda boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilirse "El elin eşeğini türkü söyleyerek arar.**" atasözüne vurgu yapılmış olur?**

A) İstersen evden takım çantamı alıp sorunu çözmene yardımcı olabilirim.
B) Benim bu tür durumlarda aradığım bir usta var, onun numarasını verebilirim.
C) Üzülme, bu tür durumlar herkesin başına gelebilir.
D) Eve giden su vanasını hemen kapatmalısın.
E) Tamir işlerinden pek anlamam ama belediyeye haber vermen gerektiğini biliyorum.

3. Sağıra sözünü, köre yüzünü süsleme, yorulursun.
Bu cümleyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Her insan bir şeyler yapmak ister ama bunu yapabilmek için önce doğru zamanı bulması gerekir.
B) Cahil insanlara laf anlatmak, bizi sonu gelmeyen bir yorgunluğun içine sokar.
C) Çevremizde bizi anlayacak insan bulmak için önce çevremizi değiştirmemiz gerekir.
D) Herhangi bir konuda çaba harcamak için öncelikle doğru insanları seçmemiz gerekir.
E) İnsanlara bir şeyler anlatabilmek için onların anladığı dilden konuşmak gerekir.

4. Yeni nesil malzemelerden üretilen giysilerin moda olmasıyla ipek böceği nasıl koza yapmaktan vazgeçmezse sanatçı da ilgiye kulak asmayıp kendi köşesinde kozasını yapmalıdır.
Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede vurgulanmak istenen düşünceyle çelişir?

A) Bir şeyleri başarma yolunda seni kıskanan hatta engellemek isteyen olabilir, sen yolundan asla vazgeçmemelisin.
B) Bilim insanı bir buluşa imza atarken onu asla birileri takdir etsin diye yapmaz.
C) İyi bir yazar başarı merdivenlerini çıkarken kendi fikirlerine ve değer yargılarına göre hareket eder.
D) Bir sahnede konser veriyorsan ve seyirci seni alkışlamıyorsa durup "neyi, nerede yanlış yaptın" diye düşünmelisin.
E) Yarışma esnasında bir atletin çelmesiyle düştüysen yerden kalkıp yarışa devam etmelisin.

5. Roman, sınırları o kadar geniş bir bilgi ve çalışma alanı ki insanın bir ömrü değil, yüz ömrü bile olsa onu bütünüyle öğrenmeye yetmez.
Aşağıdakilerden hangisi anlamca bu cümleyle aynı doğrultudadır?

A) Nasıl ki bilgi ve çalışmanın sonu yoksa romanı anlamanın da sonu yoktur.
B) Romanı anlayabilmek için uzun ve yorucu bir çaba sarf etmek gerekir.
C) Romanın hududunu öğrenebilmek için ömürleri tüketsek bile bu imkânsızdır.
D) Romanın sunduğu bilgi ve çalışma, ancak onu arayanın ulaşabileceği bir alandır.
E) İnsanın kendini anlayabilmesi ve geliştirebilmesi romanla mümkündür.

6. Hiçbir yazar, "Kötü kitap yazma hakkımı kullanayım bu sefer de." demez elbette.
Aşağıdakilerden hangisi anlamca bu cümleye en yakındır?

A) Bir yazar, yapıtını oluştururken hiçbir zaman baştan savma iş yapmaz.
B) En iyi eserlerin en iyi yazarların kaleminden çıkması, bir tesadüf değildir.
C) İşini ciddiye alan bir yazar, eserini oluştururken hataya yer vermez.
D) Her insanın hata yapma hakkı vardır ama yazarların asla…
E) Eserini yazarken özensiz davranan bir yazar, edebiyat dünyasında kalıcı olamaz.

1-A	2-C	3-D	4-D	5-C	6-A

1.
- Daha az izle, daha fazla yap.
- Daha az kork, daha fazla dene.
- Daha az yargıla, daha fazla kabul et.
- Daha az konuş, daha çok düşün.

Aşağıdaki özdeyişlerden hangisi bu cümlelerin herhangi biriyle anlamca ilişkilendirilemez?

A) Birilerinin sahip olduklarını kıskanan kişi, onlara sahip olunca yine de tatmin olmuş sayılmaz.
B) Çevrendeki insanların kusurlarını görmek yerine onları olduğu gibi kabul etmen gerekir.
C) Edison'u başarıya götüren şey korkuları değil, ampulü bulmak için bunu 999 kere denemesiydi.
D) Başarılı insanların filmlerini izleyip hayal kurmaktansa o filmlerin seni anlatmasını sağla.
E) Bir şey söylemeden önce dokuz defa düşünesin diye boğaz, dokuz boğumdan oluşmuştur.

2. "Beyinlerimiz savaşsın isterdim ama görüyorum ki siz silahsızsınız bayım."

Franz Kafka

Franz Kafka'nın, bu sözüyle anlatmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bir insanın savaşabilmesi için öncelikle zekâsının ileri seviyede olması gerekir.
B) En güçlü düşman, sizi zekâsıyla alt edecek olandır.
C) Fikirlerin tartışması için belli bir bilgi birikimine sahip olmak gerekir.
D) Biriyle fikir savaşına girmek istiyorsanız önce onu tanımanız gerekir.
E) Zekâsını kullanmayanlar, hangi silahı kullanırsa kullansın hiçbir savaşı kazanamaz.

3. Yabancı bir dille ilgili hiçbir şey bilmeyen, kendi dili hakkında da hiçbir şey bilemez.

Aşağıdakilerden hangisi anlamca bu cümleye en yakındır?

A) Kendi dilinin kurallarını öğrenemeyen bir insan, başka dillerin kurallarını da öğrenemez.
B) Yabancı bir dil hakkında bilgisi olmayan bir insan kendi dilini bilmek zorundadır.
C) Yabancı bir dili bilmek demek, öncelikle kendi dilini de bilmek demektir.
D) Konuştuğu dili çok iyi bilen bir kimse bütün dilleri kolaylıkla öğrenebilir.
E) Bir dili konuşmaya başlamadan önce o dille ilgili her şeyi bilmek gerekir.

4. Şiir eleştirmenleri sevilmez genellikle. Şiir gibi duygu ve düşüncenin en yoğun işlendiği alanda yapılan eleştiriyi şairler kendine yapılmış sayarlar. Şairin hayatı şiire dâhil kuşkusuz ama şiirden bağımsız bir yönü de var. İlmi, irfanı var. Artık şair, mayınsız arazide dolaşıyor, doğal olarak nereye basması ya da basmaması gerektiğini pek önemsemiyor. Nasıl gül dikensiz olmazsa şiir tarlası da mayınsız olmaz.

Bu parçada geçen altı çizili cümleyle aşağıdakilerden hangisi anlatılmak istenmiştir?

A) Şairlerin, konu seçiminde özgürce davranmaları
B) Şiir üzerine şairlerin yeterince düşünmemeleri
C) Günümüz şairlerinin eski şairleri örnek almamaları
D) Şiirin kurallarına hiçbir şairin uymaması
E) Hangi konularda eleştirileceğini önceden bilmesi

5.
- İnsan gençliğinde çalışıp para biriktirmelidir. Çünkü ihtiyarlayıp gücünü yitirdiği, çalışmadığı dönemde ona ihtiyaç duyacaktır. Elinde olduğu için de rahat yaşayacaktır.
- İyi bir sonuç elde etmek için bir yerde uzun süre çalışan, sabırla bekleyen kişi, katlandığı sıkıntıların karşılığını görür.
- Güçlü kişiler de uzaktakileri kollayıp kayırdıkları ve çokça yardım yaptıkları gibi kendi yakınlarına o kadar fayda sağlayamazlar. Çünkü onlar her şeyden önce çıkarlarını düşünen insanlar olmaktan uzaktırlar, kendi yakınlarını kayırmaktan çekinirler.
- Dış görünüş, bir insanın kişiliğini belirlemede ölçü olmayabilir. Giyim kuşama bakıp değerlendirme yapmak karşıdakinin kişiliğini anlamada bizi yanılgıya düşürebilir.

Buna göre aşağıdaki atasözlerinden hangisi verilen açıklamalardan herhangi biriyle ilgili değildir?

A) Tekkeyi bekleyen, çorbayı içer.
B) Gençlikte taş taşı, kocalıkta ye aşı.
C) Mum dibine ışık vermez.
D) Sütten ağzı yanan, yoğurdu üfleyerek yer.
E) Aba altında er yatar.

1-A	2-C	3-C	4-A	5-D

1. Yazarın yazmayı başardığını sandığıyla okurun, eleştirmenin okuduğu bazen bambaşka şeylerdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümleye anlamca en yakındır?

A) Okurun veya eleştirmenin bir yapıta bakış açıları her zaman aynı olmayabilir.
B) Bir yazar ne kadar başardım dese de ona asıl notu verecek olan okurlardır.
C) Yazarın kurgu dünyası, son hâlini okurun kafasında alır.
D) Yazarın anlattığıyla okur ve eleştirmenin anladığı farklılık gösterebilir.
E) Bir eserin gerçek değerini bulduğu yer, hiçbir zaman kesin değildir.

2. Eğer zayıf noktanız, insanlara dostluk göstermenizse siz dünyanın en güçlü insanısınız.

Bu cümleden aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) İnsanlara dost görünenler, gerçek güce ulaşmış demektir.
B) Bir insanın güçlü olması çevresindeki insanların zayıf noktalarına bağlıdır.
C) Bizi zayıf kılan şey, insanlara dost olmak değil, onlara kötü davranmaktır.
D) İnsanlara dost gözüyle bakmamız bizi zayıf kılmaz.
E) Dünyanın en güçlü insanları dostluktan ödün vermeyenlerdir.

3. Bir işte çok iyi olabilirsiniz ama o işte başarılı olmak istiyorsanız koşulların da uygun olması gerekir.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılanları destekler?

A) Girdiğimiz bir yarışta kaybetmemiz kesin bile olsa asla pes etmememiz gerekir.
B) Yaptığımız işte başarılı olmak istiyorsak öncelikle o işin ustası olmamız gerekir.
C) Bir iş yeri açıp çok para kazanmak istiyorsak öncelikle zamana ve biraz paraya ihtiyacımız vardır.
D) Sınava hazırlanan bir öğrenci, son günlere kadar hâlâ ne olmak istediğine karar vermemişse başarılı olamaz.
E) Siz iyi bir gemici olabilirsiniz ancak rüzgâr her zaman sizin istediğiniz gibi esmeyebilir.

4. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi ayraç içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?**

A) On üç yaşına girdi, hâlen odasını toplamayı öğrenemedi. (Bir durumdan duyulan rahatsızlığın dile getirilmesi)
B) Bir yudum mutluluğu bize çok gördünüz. (Bir kimsenin yaptığı bir hareketten dolayı duyulan üzüntünün, öfkelenmeden yumuşak bir şekilde dile getirilmesi)
C) Bu kitap bu yılın en çok okunan kitabı olacak. (Bir kişi veya bir durumla ilgili belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş yargıların belirtilmesi)
D) Böyle ansızın gideceğini hiç düşünmemiştim. (Beklenmeyen bir durum karşısında ne yapacağını, nasıl davranacağını bilememe)
E) Elimdeki işleri yarın sabaha kadar bitirmem gerekiyor. (Bir kişinin bir olay veya karşısındakinin durumu ya da çaresizliği karşısında bir şey yapamaması)

5. İnsanın istediği gibi yaşaması değildir bencillik, başkalarını kendi isteklerimiz doğrultusunda yaşamaya zorlamaktır.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılmak istenenle örtüşür?

A) Otobüste yolculuk esnasında yüksek sesle konuşmak
B) Sınıf ortamında arkadaşlarını sürekli rahatsız etmek
C) Yaptıklarının doğru olduğunu savunup herkesi aynı şeyi yapmaya zorlamak
D) Birinin sahip olduğu şeylere erişemeyince onu kötülemek
E) Apartman kurallarına uymayıp ortak yaşam alanını kirletmek

6. "Müzik bir anlamda bilincimizi tutsak eder, gerçeğin acı ve üzüntüyle dolu dünyasından kurtulmamızı sağlar." **böyle diyen bir kişi bu düşüncesini pekiştirmek için sözlerini,**

I. Dış dünya ile olan ilişkiler tamamen kesilir.
II. Kişi hayal ve anılarından kurulu bir dünyada yaşar.
III. Gerçek yaşama ulaşmak her zaman kişinin elindedir.
IV. Yaşamın en güzel taraflarını bir bakıma ortadan kaldırır.

yargılarından hangileriyle destekleyebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I ve IV E) III ve IV

1-D	2-B	3-E	4-E	5-C	6-B

TEST 4

0D1308B7

1. Tiyatro; sinemaya benzediği ölçüde değil, benzemediği ölçüde gelişecektir.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılmak istenene en yakındır?

A) Sinema ve tiyatro özellikleri bakımından birbirinden ayrılır.
B) Tiyatro ve sinemanın birbirine benzemesi her ikisi için de kötü bir durumdur.
C) Sinemanın kendine has özellikleri tiyatroyu da etkilemektedir.
D) Tiyatro, sinemadan farklı bir yer edindiğinde daha çok gelişecektir.
E) Her sanat dalı birbirinden kesin çizgilerle ayrılmak zorundadır.

2. İster oyuncu olsun ister oyun yazarı ister ozan olsun isterse romancı, özünde gerçek bir sanatçı cevheri taşıyorsa çağına tanıklık edecektir kişi.

Aşağıdakilerden hangisi anlamca bu cümleye en yakındır?

A) Yaşadığı döneme şahit olan bir kişi, içinde sanatçıya özgü asıl değeri barındırır.
B) İçinde bulunduğu anın olaylarını bilmeyen sanatçı, ustalaşma yolunda geri kalmış demektir.
C) Çağına tanıklık eden bir sanatçı, eserlerinde bunu mutlaka işlemelidir.
D) Sanatçının cevheri, tanık olduğu olayları sağlam bir gözlemle aktarmasıyla ortaya çıkar.
E) Yaşanılan çağın olaylarını en iyi şekilde aktarmak sadece sanatçılara has bir durumdur.

3. Dünyaya iştahla açıldığımız yıllardaki ruh hâlimizle kitap okumak başkadır, olana bitene bıkkınlıkla baktığımız zamanlardaki ruh hâlimizle okumak başkadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılmak istenenle aynı doğrultudadır?

A) Yaşamdan alınan zevk düşerse kitaplardan alınan zevk de düşer.
B) Bazı kitaplar insanları tanımlamada birer anahtardır.
C) Bir kitaptan çıkarılan anlam, o anki ruh hâlimize göre değişir.
D) Okunan her kitap o an içinde bulunulan durumu özetler.
E) Bir kitaptan tat almak istiyorsak önce ruh hâlimizin iyi olması gerekir.

4. (I) Sanat; bütün görünüşleri altında, gerçeğin bir yansıması değil, başka bir plana aktarılması ve benzersiz bir güzellik oluşturulmasıdır. (II) Bu başka dünya yaratılırken aynı zamanda insanlara oranın sevdirilmesidir. (III) Malraux'un ifadesiyle "Sanat, formların üsluba dönüştüğü şaşırtıcı simyadır." (IV) Sanat eserinin güzelliği, doğanın kendisinde bulunan bir değerin kopya edilmesi değildir; özel ve özgün bir güzellik değerinin yaratılmasıdır. (V) Analizde daha ileri gidebilmek için sanatsal yaratımdan söz etmek gerekir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangileri anlamca birbirine en yakındır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I ve IV E) IV ve V

5. (I) Şair, şiirle güzel sanatların çeşitli kolları arasında ilişki kurar. (II) Örneğin bir ressam, tabiatın cisim ve manzaralarını tasvir ediyorsa şair de insanların fikir ve hislerini, çeşit çeşit durumlarını sözle tasvir eder. (III) Ressam bunun için fırçasını, şair dilini kullanır. (IV) Şiirin malzemesi dil, resim sanatının ise fırçadır. (V) Ancak şair bununla yetinmeyip musiki ve mimari ile de doğrudan veya dolaylı bir bağ kurar.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangileri anlamca birbirine en yakındır?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve IV E) IV ve V

6. Bir sanat eseri, hayat penceresinden bakmadıkça dış dünyayı gözler önüne seremez.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi bu cümleye anlamca en yakındır?

A) Her eser, usta bir sanatçının hayal gücüyle yeniden biçimlenir.
B) Bir yapıtın kalıcı olması, gerçeği kurgu dünyasıyla yorumlamasına bağlıdır.
C) Sanatçının dış dünyayı anlatabilmesi için iyi bir gözleme ihtiyacı vardır.
D) Bir yapıt, gerçeği anlattıkça bizi farklı dünyalara sürükler.
E) Sanat yapıtı, yaşamı anlattığı sürece gerçek dünyayı bize sunar.

1-D	2-A	3-C	4-D	5-D	6-E

TEST 5

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sebep - sonuç anlamı vardır?**

A) Öğretmenin verdiği ödevleri zamanında yapmak için uğraşıyordu.
B) Arabanın lastiği patlayınca bir müddet yol kenarında bekledik.
C) Kendi dilinin dil bilgisi kurallarını bilmeden başka dil öğrenemezsin.
D) Otuz beş yaşlarında iyi giyimli adam, salonun ortasına doğru yavaşça yürüdü.
E) Yüzünde çıkan sivilcelerden kurtulmak için doktora gitti.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde koşul anlamı vardır?**

A) Anadolu'ya tarihin her döneminde büyük göçler olmuştur.
B) Arkadaşına sürpriz yapalım diye beni zorluyordu.
C) Ekrana fazla baktığı için gözleri bozulmuş.
D) Bizim buralara yağmur yağdıkça her yer toprak kokardı.
E) Yolda biriken su yüzünden birçok araç zor anlar yaşadı.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikinci yargı birincinin yorumudur?**

A) Bahçeden taze sebze toplarım diye köye gittim ama sebzeler olgunlaşmamıştı.
B) Bakışlarında bana karşı bir öfke seziyorum, yoksa böyle konuşmazdı.
C) Tepedeki evin ışıkları çoktandır yanmıyor, sahipleri evde yok sanırım.
D) Dağların karı henüz erimedi, kamp yapmak için daha erken.
E) Televizyonun bozuk kumandasını tamire götürdüm ama dükkân kapalıydı.

4. (I) Birçoğumuz trafiğin yoğun olduğu saatlerde işe gitmek zorunda kalıyoruz ve sabah egzersizine fırsat bulamıyoruz. (II) Eğer egzersizi en az işimiz kadar önceliğimiz hâline getirebilirsek zamanımızı da maksimum fayda ile yönetebiliriz. (III) Örneğin iş yerine yakın bir spor salonuna üye olarak sabah saatlerimizi daha kaliteli ve etkili bir biçimde kullanmamızı sağlayabiliriz. (IV) Böylece trafiğe takılmak yerine spor salonunda rahatlamış oluruz. (V) Trafiğin insanda yarattığı stres ve baskıyı da en aza indirmiş oluruz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde koşul anlamı vardır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

5. (I) İnsan; düşünen, düşündükleriyle yeni şeyler üreten, sonra da ürettiklerini başkalarıyla paylaşma gereği duyan sosyal bir varlıktır. (II) Bu çağın insanı, bu paylaşımın yoğun bir biçimde yaşandığının tanığıdır. (III) İlk çağlarda sözlü olarak destan ve masallarla ulaşılan insana, sanayi toplumuna geçişte kitaplarla, bugün ise bilgisayarlarla ve genel ağ ile cevap verilmektedir. (IV) Demek ki kitle iletişimi artık sınırları ortadan kaldırmış, dünyayı küçük bir köy hâline getirmiştir. (V) Bu köyün odak noktasında bulunması neticesinde insan da paylaşma kavramını artık hayatının her alanına yaymaktadır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) I. cümlede tanımlama yapılmıştır.
B) II. cümle neden - sonuç cümlesidir.
C) III. cümlede karşılaştırma söz konudur.
D) IV. cümlede bir çıkarımda bulunulmuştur.
E) V. cümle kendisinden önceki cümlenin sonucu durumundadır.

1-B	2-D	3-C	4-C	5-B

1. (I) İnsanoğlu, bir iletişim aracı olan dili kullanırken meramını karşısındakine anlatmayı amaçlar. (II) Bunu yaparken de söylemekte zorlandığı sözcüklerdeki kimi sesleri düşürür veya değiştirir. (III) Bugün sokakta "geliyom" olarak kısaltılan "geliyorum" sözcüğü 14. yüzyıla ait metinlerde "geleyorırvani" şeklinde kullanılıyordu. (IV) Yani bugün yazıya geçirdiğimiz şekiller de aslında daha önceki şekillerin söyleyişte değişmesiyle oluştu. (V) Bilinen şu ki konuşma dilindeki değişiklikler yazıya hemen geçmez. (VI) Konuşmadaki her değişiklik hemen yazıya geçirilirse dil, bir iletişim aracı olma özelliğini yitirir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi kendisinden önceki cümlenin gerekçesi durumundadır?

A) II B) III C) IV D) V E) VI

2. (I) Yirmi beş yıldır Türk Dil Kurumu üyesiyim. (II) Dilimizin güzelleşmesi, zenginleşmesi, sadeleşmesi için yapılan olumlu çalışmaları takdirle karşılarım. (III) Dilin, milletlerin hayatında, kültür, sanat ve edebiyatında çok önemli bir yeri olduğu kanaatindeyim. (IV) Şiirin kelimelerle yazıldığı fikrine katıldığım için kelimeler üzerinde titizlikle durmayı bir görev sayıyorum. (V) Bu davranış bende artık bir yaşam tarzı oldu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisi yargı gerekçesiyle birlikte verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde koşul anlamı vardır?**

A) Çok yorulduğundan alışverişini yarım bırakmak zorunda kaldı.
B) Tembel bir yapısı olduğundan işleri zamanında bitiremiyor.
C) Müzik dinleyebilirsin ama sesini fazla açmayacaksın.
D) Başbakan, ticari anlaşmalar yapmak üzere yurt dışına çıkıyor.
E) Şair, şiirini herkes anlayabilsin diye yalın bir dil kullanmış.

4. (I) ABD'de bulunan California Üniversitesinden bilim insanları Amerikan işaret dilini akıllı telefon aracılığıyla konuşmaya çeviren bir eldiven geliştirdi. (II) Eldivende parmak hareketlerini algılayan ince ve esnek algılayıcılar bulunuyor. (III) Algılanan hareketler elektrik sinyallerine dönüştürülerek eldivendeki baskılı devre kartına iletiliyor. (IV) Son olarak baskılı devre kartı da bu sinyalleri saniyede bir sözcüklük hızla konuşmaya çeviren akıllı telefona kablosuz bir biçimde iletiyor. (V) Bu eldivenle Amerikan işaret dilini kullananlar ve herhangi bir işaret dilini kullanmayanlar arasındaki iletişimin kolaylaştırılması hedefleniyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde amaç ilgisi söz konusudur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdakilerin hangisinde örnek cümle, ayraç içinde belirtilen kavramla <u>ilişkilendirilemez</u>?**

A) Ergenlik döneminde kişilerin geçirdiği bunalım veya bocalamalar, meslek seçimini de olumsuz etkilemektedir. (Saptama yapma)
B) Yapıtları üzerine yazılmış inceleme yazılarının sayısı, onun nitelik açısından ciddi bir okur kitlesine sahip olduğunu gösterir. (Çıkarımda bulunma)
C) Eğitime yönelik kitaplar, ancak okurların anlayabileceği bir dille hazırlanırsa amacına ulaşır. (Öneride bulunma)
D) Derginin bu sayısında da bundan sonrakilerde de ilgi çekecek, üzerinde durup tartışmaya değecek çok şeyler bulacağımı biliyorum. (Ön yargıda bulunma)
E) Geri vermeyeceğini bildiğim hâlde borç mu versem, yalan mı söylesem bilmiyorum. (Koşula yer verme)

1-E	2-D	3-C	4-E	5-E

BİLGİ

7 - Cümle Yorumlama

1. Cümle Tamamlama

Cümle tamamlama sorularında anlama en uygun söz öbeği getirilmelidir. Bunun için de dil bilgisi ve anlam açısından uygunluğa bakılır.

2. Cümle Oluşturma

Cümle oluşturma sorularında öncelikle yüklem olan söz öbeği en sona konur. Ardından genel ifade taşıyan ilk söz öbeği bulunur. Sonra bağlantı unsurları dikkate alınarak cümle oluşturulur.

3. Kesin Çıkarılabilecek Yargı

Kesin çıkarılabilecek yargının bulunacağı cümlelerde okur, cümleye kendinden bir yorum katmaz. Yargının mesajı tek ve nettir. Çıkarımda bulunduğumuzda kesin yargıyı bulamayız.

4. Cümleleri Anlamsal Yönden Birleştirme

Bu uygulama, iki farklı cümledeki anlamın tek bir yargıda birleştirilmesine dayanır. Cümleleri birleştirirken her iki cümledeki anlamın korunması esastır.

Örnek

I. Öğretmenlerin mutlaka izlemesi gereken filmlerden biri, *3 İdiots* filmidir.

II. 2009 yılı Hint yapımı olan *3 İdiots* filminde Hindistan'ın en iyi mühendislik okuluna giden üç arkadaşın hikâyesi anlatılıyor.

- Hindistan'ın en iyi mühendislik okuluna giden üç arkadaşın hikâyesinin anlatıldığı, 2009 yılı Hint yapımı olan *3 İdiots*, öğretmenlerin kesinlikle izlemesi gereken filmlerden biridir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. Günümüzün teknoloji çağında artık insanlar sayfalar dolusu yazıyı okumak istemiyor, bu yüzden ----.

Bu cümle aşağıdakilerden hangisiyle sürdürülemez?

A) televizyon ve bilgisayarın başından kalkmayan nesiller yetişiyor
B) küçük yayınevleri birer birer kapanıyor
C) okuma, yerini daha az zaman isteyen etkinliklere bırakıyor
D) fantastik ve bilimkurgu türündeki kitaplar daha çok satıyor
E) yayınevleri birkaç ciltten oluşan hacimli eserleri yayımlamaya sıcak bakmıyor

Çözüm:

Soru kökündeki cümlede, kitap okumanın azaldığından okurun tercihlerinin değiştiğinden söz ediyor. D şıkkında ise okunan kitapların türlerinden bahsediyor. Dolayısıyla kendinden önceki cümleyle anlamca ters düşmüştür.

Cevap D

2. Neşet Ertaş, Muharrem Ertaş, Çekiç Ali ve Hacı Taşan gibi bozlak ustası ve halk ozanlarıyla dünyaya yayılan Kırşehir'in Abdal müziğinin, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na müzik dalında dâhil olduğu bildirildi.

Bu cümleden aşağıdakilerden hangisi kesin olarak çıkarılamaz?

A) Başka şehirler de bu uygulama içinde yer almaktadır.
B) UNESCO farklı dallarda da çalışma yapmaktadır.
C) Abdal müziği dünyaca tanınan bir niteliktedir.
D) Bozlak ustası bazı sanatçılar vardır.
E) Abdal müziği Kırşehir'e özgü bir türdür.

Çözüm:

"Kırşehir'in Abdal müziği" sözünden E şıkkı kesin olarak çıkarılamaz çünkü başka şehirlere özgü de olabilir.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü, öğrencilerin çevre duyarlılığını artırmak için "Gezelim, Görelim, Çevreyi Koruyalım" adı verilen sosyal sorumluluk projesini hayata geçirmek için hazırlıklarını tamamladı.

Bu cümleden aşağıdakilerden hangisi kesin olarak çıkarılabilir?

A) Sorumluluk projesi farklı illerde de yapılmıştır.
B) Proje öncesi yapılacaklar sona ermiştir.
C) Çevre konulu etkinliklerin Türkiye'deki ilk örneğidir.
D) Gönüllülük esasına dayalı çalışmalar söz konusudur.
E) Doğayı tanımaya yönelik geziler düzenlenecektir.

2. Sinema tarihine damga vuran üç büyük yönetmenin eserlerinin yer aldığı *Üç Büyük Yönetmen: Bergman-De Sica-Wenders* gösterimi, 30 Mayıs tarihine kadar İstanbul'un en eski ve güzel bağımsız sinema salonlarından biri olan Kadıköy Sineması'na konuk oluyor.

Bu cümleden hareketle gösterimle ilgili aşağıdakilerden hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Bitiş tarihine
B) Seyirci sayısına
C) Konusuna
D) Başlangıç tarihine
E) Yönetmenlerin filmlerine

1-B **2-A**

TEST 1

0DFB03A5

1.
- Türk edebiyatındaki ilk edebî roman Namık Kemal'in 1876'da yayımladığı *İntibah* adlı eserdir.
- Bir olayı toplumsal ve bireysel yönleriyle görmeye çalışmasının yanı sıra, dış dünya betimlemeleriyle de *İntibah* dikkat çekmiştir.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bir olayı toplumsal ve bireysel yönleriyle görmeye çalışmasının yanı sıra, dış dünya betimlemeleriyle dikkat çeken *İntibah*, Namık Kemal'in 1876'da yayımladığı ilk edebî romanıdır.
B) Namık Kemal'in yayımladığı Türk edebiyatındaki ilk edebî roman olan *İntibah*, bir olayı bireysel yönleriyle görmeye çalışması ve dış dünya betimlemeleriyle dikkat çekmiştir.
C) 1876'da yayımlanan, bir olayı toplumsal ve bireysel yönleriyle görmeye çalışmasının yanı sıra dış dünya betimlemeleriyle dikkat çeken *İntibah*, Türk edebiyatındaki ilk edebî romandır.
D) Namık Kemal'in 1876'da yazdığı *İntibah*, olayları toplumsal ve bireysel yönleriyle görmeye çalışmasının yanında dış dünya betimlemeleriyle de insanların ilgisini çekmiştir.
E) Namık Kemal'in 1876'da yayımladığı ve bir olayı toplumsal ve bireysel yönleriyle görmeye çalışmasının yanı sıra dış dünya betimlemeleriyle de dikkat çeken *İntibah*, Türk edebiyatında ilk edebî roman özelliği taşır.

2. Halk şiirinde ---- kullanılan ölçü, hece ölçüsüdür. Hece ölçüsü, Türkçenin dil yapısına ve karakterine uygun bir ölçü sistemidir. Halk şiirinin erken dönem örneklerinde yedili hece ölçüsü ---- olarak kullanılmıştır. Ancak sonraki dönemlerde on birli hece ölçüsü ---- kullanılan hece ölçüsü olmuştur.

Bu parçada boş bırakılan yerlere düşüncenin akışına göre, sırasıyla aşağıda verilenlerden hangisi getirilmelidir?

A) en fazla - yaygın - sıklıkla
B) uzun süre - nadir - en fazla
C) çokça - esas - bazen
D) ara sıra - asıl ölçü - çokça
E) eskiden beri - sürekli - özellikle

3.
- El yazısı bilimi 1970'li yıllardan itibaren iş dünyasında kullanılmaya başlanmıştır.
- El yazısı biliminden, başta personel seçimi olmak üzere birçok alanda yararlanılmaktadır.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir şekilde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerin hangisidir?

A) El yazısı bilimi 1970'li yıllardan itibaren başta personel seçimi olmak üzere birçok alanla birlikte iş dünyasında kullanılmaya başlanmıştır.
B) 1970'ten beri iş dünyasında kullanılmaya başlayan el yazısı biliminden personel seçimi olmak üzere birçok alanda yararlanılmaktadır.
C) 1970'li yıllardan itibaren iş dünyasında kullanılmaya başlanan el yazısı biliminden, başta personel seçimi olmak üzere birçok alanda yararlanılmaktadır.
D) İş dünyasında kullanılmaya başlanan el yazısı bilimi, 1970'li yıllardan itibaren başta personel seçimi olmak üzere birçok alanda kullanılmıştır.
E) 1970'li yıllarla birlikte personel seçiminde kullanılan el yazısı bilimi, iş dünyasında da kullanılmaya başlandı.

4. Türkü, Anadolu halkının her türlü duygusuna tercüman olmuştur.

Bu cümleye dayanılarak aşağıdaki yargılardan hangisine <u>kesin olarak</u> ulaşılabilir?

A) Türküler Anadolu insanının duygusal yönüne hitap eder.
B) Anadolu halkı her türlü duygusunu aktarmada türküleri kullanmıştır.
C) Her türlü duygunun anlatılması türküler sayesinde mümkündür.
D) Duyguların aktarımında türküleri kullanmak Anadolu halkına has bir durumdur.
E) Duyguların aktarımında en çok kullanılan tür Anadolu türküleridir.

1-E	2-A	3-C	4-B

1.
- Sümela Manastırı, Trabzon'un Maçka ilçesinde, deniz seviyesinden bin 150 metre yükseklikte sarp bir tepede yer alıyor.
- Sümela Manastırı; Kapadokya'da da örnekleri görülen, Hristiyanlığın ilk dönemindeki kilise mimarisi anlayışıyla inşa edilmiştir.

Bu iki cümlenin anlamı değiştirilmeden tek cümleye dönüştürülmüş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Trabzon'un Maçka ilçesinde, deniz seviyesinden bin 150 metre yükseklikte sarp bir tepede yer alan Sümela Manastırı, Hristiyanlığın kilise mimarisi anlayışıyla inşa edilen Kapadokya örneklerine benzemektedir.
B) Sümela Manastırı, Kapadokya'da da örnekleri görülen Hristiyanlığın ilk dönemindeki kilise mimarisiyle Trabzon'un Maçka ilçesinde, sarp bir tepede inşa edilmiştir.
C) Hristiyanlığın ilk dönemindeki kiliselerin yer aldığı Kapadokya'daki örneklerine benzeyen Sümela Manastırı, Trabzon'un Maçka ilçesinde, deniz seviyesinden bin 150 metre yükseklikte yer almaktadır.
D) Trabzon'da deniz seviyesinden bin 150 metre yükseklikte sarp bir tepede yer alan Sümela Manastırı, mimari yapısıyla Hristiyanlığın ilk dönemindeki kiliselerin bulunduğu Kapadokya'daki örneklere benzemektedir.
E) Kapadokya'da da örneklerine rastlanan Hristiyanlığın ilk dönemindeki kilise mimarisi anlayışıyla inşa edilen Sümela Manastırı, Trabzon'un Maçka ilçesinde, deniz seviyesinden bin 150 metre yükseklikte sarp bir tepeye kurulmuştur.

2. Gazete okurlarının bir gün içerisinde gazete okumaya ayırdıkları sürenin yaklaşık 15 ile 25 dakika arasında değiştiği hesaplanmaktadır. Bu nedenle, eğer bir muhabirin iki otomobilin çarpışması haberini, öyküleyici tarzda, otomobil sürücüsünün sabah evinden ayrılmasıyla başlattığı düşünülürse hikâye uzar ve pek çok okuyucu gazete okumaya ayırdığı süre içerisinde kazanın sonunda belki de otomobil sürücüsünün ölmediğini öğrenemez. Bu durum da haberlerin okunma oranını düşürür.

Bu parçada haber yazılarıyla ilgili olarak vurgulanan özellik aşağıdakilerin hangisinde tek cümleyle belirtilmiştir?

A) Okura en doğru bilgi sunulur.
B) Anlamı kolaylaştırmak için yalın bir dil kullanılır.
C) Olaylar kısa ve öz bir şekilde aktarılır.
D) Metnin başından sonuna akıcı bir üslupla kaleme alınması gerekir.
E) Verilen bilgilerin okur üzerinde etki bırakması amaçlanır.

3. Kış lastiği olmayan ticari araçlar artık trafiğe çıkamayacak.

Bu cümleye dayanılarak aşağıdaki yargılardan hangisine <u>kesin olarak</u> ulaşılabilir?

A) Kış lastiği olmayan araçlar önceden trafiğe çıkabiliyordu.
B) Kış lastiği takılı olan bütün araçlar trafiğe çıkabilecek.
C) Kış lastiği olmayan ticari araç dışındakiler trafiğe çıkabilir.
D) Kış lastiği olmayan hiçbir araç trafiğe çıkamayacak.
E) Kış lastiği olmayan ticari araçlar önceden trafiğe çıkabiliyordu.

4. Türkiye'de dizi izlemeyen yok, ---- herkes en az bir TV dizisini sürekli izliyor; izlemekle de kalmıyor kendini dizilere ---- kaptırıyor ki günlük konuşmalarını ---- diziler belirliyor.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere, düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) artık - o kadar - da
B) akşamları - öyle bir - artık
C) öyle ki - gönülden - bütün
D) neredeyse - öylesine - bile
E) ülkedeki - yeterince - neredeyse

5. (I) Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin önemli isimlerinden biri olan Cahit Sıtkı Tarancı, kendisine has şiir dili ve dünyası ile edebiyat tarihimizde önemli bir yer işgal eder. (II) O, şiire bir ihtiras hâlinde sarılmış; şiir yazmaya başladığı lise yıllarından ölümüne kadar "şair" vasfına sadık kalmıştır. (III) Sırf bu sebepten, yazmış olduğu hikâyelerin dergi ve gazete sayfalarında kalmasına rıza göstermiştir. (IV) Şair dostu Ziya Osman Saba'ya yazdığı bir mektubunda, "Şiir kıskanç bir sevgilidir." der. (V) Yine bir başka mektubunda şiir için: "Onun üstüne gül koklanmaz, yâr sevilmez." der.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın anlatıldığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) I. cümlede edebiyat tarihindeki yerine değinilmiştir.
B) II. cümlede şiire bağlılığı dile getirilmiştir.
C) III. cümlede genel sanat anlayışı hakkında çıkarımda bulunulmuştur.
D) IV. cümlede şiirle ilgili bir benzetme yapmıştır.
E) V. cümlede doğrudan anlatımla şiire bakışı aktarılmıştır.

1-E	2-C	3-E	4-D	5-C

TEST 3

0E070DF4

1. Bilim insanları, beyin hücrelerini uzaktan etkinleştirmek için mikroskobik manyetik parçacıkları kullanan yeni bir teknik geliştirdiler.

Bu cümleye dayanılarak aşağıdaki yargılardan hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Mikroskobik manyetik parçacıklar, beyin hücrelerini etkinleştirmede en etkili unsurdur.
B) Beyin hücrelerini uzaktan etkinleştirme fikri bilim insanlarının en çok merak ettiği konudur.
C) Bilim insanları, beyin hücrelerini uzaktan etkinleştirmek için daha önce de çalışma yapmıştır.
D) Mikroskobik manyetik parçacıkları kullanan yeni teknikle beyin hücrelerini kesin olarak etkinleştirilmiştir.
E) Mikroskobik manyetik parçacıkları kullanarak beyin hücrelerini uzaktan etkinleştirmek, başarılı bir çalışmadır.

2.
- Mimar Sinan'ın yaptığı Selimiye Camii'nde, insanların bulunduğu bölgenin altında, bir insanın rahat bir şekilde girebileceği kanallar mevcut.
- Bu su kanalları, kışın insanların üşümemesi için hamamın suyu kaynarken sıcak suyun caminin altı boyunca dolaşmasını sağlıyor.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir şekilde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerin hangisidir?

A) Mimar Sinan'a ait Selimiye Camii, insanların bulunduğu bölgenin altındaki su kanalları sayesinde kışın ısınma sorununu büyük ölçüde çözmektedir.
B) Selimiye Camii'nde bulunan su kanalları kış aylarında insanların üşümemesi için tasarlanan su kanallarıyla Mimar Sinan'ın yaptığı en önemli eserdir.
C) Mimar Sinan'ın eseri olan Selimiye Camii'nde, hamam suyunun caminin altı boyunca dolaşmasını sağlayan ve bir insanın gireceği şekilde tasarlanan su kanalları kışın insanların üşümemesini sağlıyor.
D) Mimar Sinan'ın en önemli eserlerinden olan Selimiye Camii'nde, hamam suyunun ısınmada kullanılması sağlanarak kış aylarında insanların üşüme sorunu çözülmüştür.
E) Selimiye Camii, kışın insanların üşümemesi için insanların bulunduğu bölgenin altında, bir insanın rahat bir şekilde girebileceği kanalların ısıtılmasını sağlayan yapısıyla Mimar Sinan'ın en önemli eseridir.

3. I - sırf vejetaryen olduğun için
II - iyi biri olduğun için
III - boğanın saldırmayacağını
IV - herkesin adil davranmasını beklemek
V - düşünmek gibidir

Yukarıdaki sözcük ve sözcük gruplarıyla anlamlı bir cümle oluşturmak için sıralama nasıl olmalıdır?

A) II - IV - I - III - V
B) I - III - V - IV - II
C) II - III - I - IV - V
D) III - V - I - II - IV
E) IV - II - I - III - V

4.
- Kafkas Üniversitesinde yapılan bir araştırmaya göre Türkiye'de 193 çeşit peynir üretiliyor.
- Üretilen toplam peynir miktarının yaklaşık %96'sı inek sütünden elde ediliyor.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir şekilde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerin hangisidir?

A) Üretilen 193 peynir çeşidinin %96'sının inek sütünden elde edildiği, Kafkas Üniversitesinde yapılan bir araştırmayla ortaya konmuştur.
B) Kafkas Üniversitesinde yapılan bir araştırmayla Türkiye'de inek sütünden elde edilen 193 çeşit peynirin olduğu saptanmıştır.
C) Kafkas Üniversitesinde yapılan bir araştırmayla üretilen toplam peynir miktarının yaklaşık %96'sının inek sütünden elde edildiği belirlenmiştir.
D) Üretilen toplam peynir miktarının yaklaşık %96'sının inek sütünden elde edildiği Türkiye'de, Kafkas Üniversitesinde yapılan bir araştırmayla 193 çeşit peynir üretildiği ortaya konmuştur.
E) Türkiye'de üretilen 193 çeşit peynirin yaklaşık %96'sının inek sütünden elde edildiği yapılan bir araştırmayla ortaya konmuştur.

1-C	2-C	3-A	4-D

1. Eserleri 80 ülkede çevrilerek yayımlanan ve bilim kurgunun büyük öncüsü olarak kabul edilen Jules Verne'nin 1863'te yazdığı *Balonda Beş Hafta* isimli romanı kendisine büyük bir ün sağladı.

Bu cümle aşağıdakilerin hangisinde verilenlerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur?

A) • Eserleri 80 ülkede çevrilerek yayımlanan Jules Verne, bilim kurgunun öncülerinden biri olarak kabul edilir.
• 1863'te yazdığı *Balonda Beş Hafta* isimli eseri kendisine bu alanda ün sağlamıştır.

B) • Jules Verne, eserleri 80 ülkede çevrilerek yayımlanmış ve bilim kurgunun büyük öncüsü olarak kabul edilmiştir.
• Kendisine büyük ün sağlayan eseri 1863'te yazdığı *Balonda Beş Hafta* isimli romanıdır.

C) • Jules Verne, 1863'te yazdığı *Balonda Beş Hafta* isimli romanıyla bilim kurgu dünyasında ünlenmiştir.
• Eserleri 80 dile çevrilerek bilim kurgu dünyasında adından söz ettirmiştir.

D) • Jules Verne, bilim kurgu dünyasının öncülerinden kabul edilmesini 1863'te yazdığı *Balonda Beş Hafta* isimli romanına borçludur.
• Eserleri 80 ülkede çevrilip yayımlanarak kendisine büyük bir ün sağlamıştır.

E) • Bilim kurgunun öncüsü olarak kabul edilen Jules Verne'nin eserleri 80 ülkede yayımlanmıştır.
• En önemli eseri olan *Balonda Beş Hafta* isimli romanı 1863'te yayımlanmıştır.

2. Okullarımızda hâlen ---- olan yabancı dil öğretiminin çok ---- olduğu göz önüne alınarak verimli ve etkili yabancı dil öğretimi için gerekli önlemler hiç zaman geçirmeden alınmalıdır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) okutulmakta - önemli
B) yerleşmemiş - yetersiz
C) yürütülmekte - verimsiz
D) devamlılığı - etkisiz
E) yürürlükte - eski

3. • Okumak, insan için en kolay ve en etkili öğrenme yoludur.
• Gelişmiş ülke toplumları, sahip oldukları bilgilerin %60'ını bu yolu kullanarak edinmişlerdir.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gelişmiş ülke toplumları, sahip oldukları bilgilerin %60'ını insan için en kolay ve en etkili öğrenme yolu olan okuma sayesinde elde etmişlerdir.
B) İnsan için en kolay ve en etkili öğrenme yolu olan okuma, sahip olunan bilgilerin %60'ını kavramayı sağlar.
C) Gelişmiş ülke toplumları, sahip oldukları bilgilerin %60'ını, insan için en kolay ve en etkili öğrenme yoluyla elde etmişlerdir.
D) Bilgilerin %60'ına sahip olana gelişmiş ülke toplumları, bunu okuma sayesinde gerçekleştirmişlerdir.
E) Gelişmiş ülke toplumları, vakitlerinin %60'ını okumaya ayırarak insan için en kolay ve en etkili öğrenme yolunu bulmuşlardır.

4. İlk benzinli motorlu traktör, 1892 yılında Amerika'da lokomobil olarak adlandırılan buharlı şaseli bir traktöre bağlanarak benzin gücüyle çalışmasıyla ortaya çıkarıldı.

Bu cümleden <u>kesin olarak</u> çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) 1892 yılından önce de traktörün başka bir sürümü kullanılmaktaydı.
B) Buharlı traktörün icadı, benzinli traktörden çok sonra olmuştur.
C) Buharlı traktör modeli ilk olarak Amerika'da çıkarılmamıştır.
D) Lokomobil adındaki traktörün çalışması için benzine ihtiyaç vardır.
E) Benzin gücüyle çalışan traktör, buharlı traktörden daha çok tutulmuştur.

1-B	2-C	3-A	4-A

TEST 5

0E730F11

1. Cumhuriyet Dönemi romancılarından olan Kemal Tahir, çok eser vermesinin yanı sıra asıl önemini farklı bir tarz ortaya koymasıyla gösteriyor. Onun eserlerinde yağmurun sesini, rüzgârın uğultusunu duyabilir; at kişnemesiyle irkilebilirsiniz. Size âdeta ---

Yukarıdaki parçada düşüncenin akışına göre boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) kalbinizi yerinden sökecek korku yaşatır.
B) daha önce hiç görmediğiniz bir dünyayı anlatır.
C) yaşamın fotoğrafını sunar.
D) doğanın sesini dinletir.
E) ulaşılamaz denen diyarların biletini verir.

2. I. alıkoyamaz oldu
II. cep telefonlarının
III. telefon ekranına bakmaktan
IV. yaygınlaşması ile birlikte
V. insanlar kendilerini

Yukarıdaki sözler anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi <u>baştan ikinci</u> cümle olur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Babam o zamanlar İstanbul'a gider, dört beş ay kadar çalışır, sonra bir süreliğine eve dönerdi.

Bu cümleye dayanılarak aşağıdaki yargılardan hangisine <u>kesin olarak</u> ulaşılabilir?

A) Babası sık sık İstanbul'a gitmektedir.
B) Yılın dört beş ayında yaşadığı yerden uzaklaşmaktadır.
C) Bir dönem babası İstanbul'a çalışmak için gitmiştir.
D) Babası İstanbul'a sadece para kazanmak için gitmiştir.
E) Babası artık İstanbul'a gitmemektedir.

4. Halide Edip'in birçok romanında kadın, özellikle Millî Mücadele Dönemi ve sonrasında Türk okuruna modernleşmenin simgesi olarak sunulurken onların duygusal yönüne de sık sık vurgu yapılmıştır.

Bu cümleye dayanılarak aşağıdaki yargılardan hangisine <u>kesin olarak</u> ulaşılabilir?

A) Halide Edip, romanlarında daha çok kadınları anlatmıştır.
B) Türk okuru modernleşmeyi Halide Edip'in kadın karakterlerinden öğrenmiştir.
C) Halide Edip, kadınları anlattığı romanlarında, onların daha çok duygusal yönüne vurgu yapmıştır.
D) Millî Mücadele Dönemi'nde eser veren Halide Edip, modernleşmeye katkıda bulunmuştur.
E) Halide Edip'in çoğu romanlarında modernleşmenin simgesi olarak kadın kullanılmıştır.

5. I. Eskiden ileri yaş problemi olan işitme kaybı, günümüzde kulaklıkların kullanılması yüzünden gençlerde de giderek daha fazla görülür oldu.
II. Bu doğrultuda akıllı telefonlar gibi kişisel ses cihazlarının kullanılması da dâhil olmak üzere, güvenli olmayan dinleme uygulamaları nedeniyle dünya çapında 1,1 milyar genç işitme kaybı riski taşımaktadır.

Yukarıda verilen II numaralı cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) I. cümlede ifade edilen konuyla çelişen farklı bir durumdan söz edilmektedir.
B) I. cümlede anlatılan durumun sebep olduğu bir olumsuzluktan bahsedilmektedir.
C) I. cümledeki olgunun, gençleri neden daha fazla etkilediği açıklanmaktadır.
D) I. cümlede belirtilen olgunun her bireyde gerçekleşmediği örneklenmektedir.
E) I. cümlede değinilen düşüncenin başka alanları da etkilediği gösterilmektedir.

1-C	2-D	3-C	4-E	5-C

BİLGİ

8.1 - Anlamlarına Göre Cümleler - I

1. Çıkarım

Nesnel sonuçlardan hareket ederek öznel sonuçlara ulaşan cümlelerdir. Çıkarım cümlelerinde "**demek ki, anlaşılan o ki**" gibi ifadelere yer verilebilir.

Örnek

- Gençler fantastik kitapları çok okuyor, demek ki düşsel dünya gençlerin ilgisini çekiyor.

2. Beklenti

Bireyin belli şart ve durumların alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsüne beklenti denir.

Örnek

- Gazete haberlerinin ileride bu kadar ilgi görmeyeceğini sanıyorum.

3. Kanıksama

Bir şeyi çok tekrarlama nedeniyle ondan etkilenmez duruma gelmedir. Kanıksamada eylem birden çok defa yapılmıştır. Alışma, kabul etme söz konusudur.

Örnek

- Çocuğun erken saatte odasına gelmesine sesini çıkarmıyor artık.

4. Varsayım

Gerçekleşmemiş bir olayı, durumu gerçekleşmiş gibi kabul edip ona göre düşüncesini yansıtmaktır. Varsayım cümlelerinde "**tut ki, farz et ki, diyelim ki**" gibi ifadelere yer verilir.

Örnek

- Tut ki karnım acıktı, anneme küstüm / Tüm şehir bana küstü.
- Farz edelim ki yolda kaldık, oraya nasıl ulaşacağız?

5. Yadsıma

Yaptığı bir işi, söylediği bir sözü yapmadığını, bilmediğini söylemek, inkâr etmektir.

Örnek

- Benim böyle yalan yanlış haberler yazdığımı kimse söyleyemez.
- Sınavı kazanan her öğrenciyi tatile göndereceğimizi kim söyledi?

6. Hayıflanma

Geçmişte yapamadıklarından dolayı kişinin duyduğu üzüntüdür.

Örnek

- Keşke, bu tür kitapların dağıtımına ağırlık verseydim.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde varsayım anlamı vardır?

A) Yağmurlardan sonra büyürmüş başak
Meyveler sabırla olgunlaşırmış

B) Kuşlar uçar senin gönlünü taklit için
Ellerinden devşirir bahar çiçeklerini

C) Farz et ki buldun kış içinde baharı
Rüzgâr ılık ılık esmektedir

D) Sana geldim ayaklarına kapanmaya geldim
Af dilemeye geldim affa layık olmasam da

E) Göğsünde sürgününü geri çağıran bir damar vardır
Senden umut kesmem kalbinde merhamet adlı bir çınar vardır

Çözüm:

Varsayım cümlelerinde gerçekleşmemiş bir olayı, bir durumu bir an için olmuş kabul ederiz. Varsayım cümlelerinde genellikle "farz et ki" gibi ifadeler yer alır. Bu nedenle cevabımız C şıkkıdır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Gerçekleşen bir olayın veya durumun aksini iddia ederek, olayı ya da durumu kabullenmeyerek gerçeği saklama amacı güden cümlelere yadsıma bildiren cümleler denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir yadsıma cümlesidir?

A) Deneme alanında kalem oynatmadan bu türün usta işi yapıtlarını dikkatli bir şekilde okumalısınız.

B) Şiir üzerine ciddi bir birikimi olmayanlar, şiir hakkında hükümler veremez, demedim.

C) Edebiyat sahasında ürün verecek yetkin kalemlere bugün daha çok ihtiyaç duyuyoruz.

D) Belediyeler, yaz dönemlerinde hazırladıkları festivallerle kültürel yaşama renk katıyor.

E) Kentlerde kültürel etkinliklere daha geniş mekânların ayrılması bir zorunluluk hâline geldi.

1-B

BİLGİ

8.2 - Anlamlarına Göre Cümleler - II

7. Düşsel Öge

Gerçekte olmayan, hayalde var edilen, kavram, imge, nesne, olay ve olgulara düşsel öge denir.

Örnek

- Seninle masmavi bir gökyüzünün altında kabuk tutan yaralarımı sarmak isterdim.
- Işıksız pencereleriyle bu sokağın her köşe başını devler kesmişti.

8. Saptama (Tespit)

Bir durumu, bir olguyu belirgin kılmak için anlatıcının gözlemlerini yansıttığı cümlelerdir.

Örnek

- Kış aylarında Erzincan'da insanlar kayak merkezine gidiyor.
- Öğrencilerin her gün derse hazırlıklı gelmesi, başarıyı arttırır.
- Türkiye'de yağış alan bölgelerde doğa turizmi daha yaygındır.
- Sabah güne iyi başlamak için uyumadan önce kitap okumak çok önemlidir.

9. Öneri

Bir sorunu çözmek için öne sürülen görüş, düşünce, tekliftir.

Örnek

- Konuyu bitirdikten sonra konuyla ilgili soru çözersen iyi olur.

10. Eleştiri

Bir eserin, yazarın ya da kişinin olumlu veya olumsuz yönlerini ortaya koymaktır.

Örnek

- Sanatçının beylik anlatımı, okurun yeni kitaplara olan ilgisini de azaltıyor.
- Eserde uzun çevre betimlemelerinin olması, okurun yer yer olaydan kopmasına sebep olmaktadır.

11. Tahmin

Bir eylem, olay ya da durumun nasıl gerçekleşeceği hakkında fikir yürütmektir.

Örnek

- Bu gidişle çocuklar önümüzdeki hafta da sınav olamayacak.
- Aldığımız yiyecekler, bu kadar insana yetmeyecek bence.
- Bu kadar yolu geldiğine göre oldukça zor durumda olmalı.

12. Tasarı

Olması veya yapılması istenen bir şeyin zihinde aldığı biçime tasarı denir.

Örnek

- Proje bitince Avrupa'ya gitmeyi planlıyoruz.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde düşsel ögelere yer verilmemiştir?

A) Başları ağarmış ihtiyar dağlar
Anar eski günü sel döker çağlar

B) Ağlama gözleri kızarmış çocuk
Tek damla yaşın düşmesin yere

C) Dostluklar boy attı yeryüzünde
Dostluklar orman orman

D) Ağırlaşmış ay gibi susuyorum
Yaşı bilinmeyen yağmur önünde

E) Resmini çoğaltıp astım her dala
Her dalda yapraksın, çiçeksin gülüm

Çözüm:

A şıkkında "ihtiyar dağlar", C şıkkında "boy atmak", D şıkkında "yaşı bilinmeyen yağmur", E şıkkında "her dalda yapraksın" ifadeleri düşsel ögeye örnektir.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisi ayraç içinde verilen anlamı içermektedir?

A) Paganizmin yaygın olduğu devirlerde insanlar doğanın kutsal olduğuna inanırdı. (zorunluluk)

B) Mantık, doğru düşünme ve akıl yürütme biçimlerini araştıran bir bilim dalı olarak bilinir. (değerlendirme)

C) Dünyada petrol için yarışan ülkelere son yıllarda bir yenisi daha eklendi. (saptama)

D) Holografi, 1950'li yıllarda Dennis Gabor tarafından bulunan bir görüntü kaydetme tekniğidir. (olasılık)

E) Bugün radyoaktif kaynakların yaydığı radyasyonu engellemek için betonarme bloklar kullanılıyor. (neden)

1-C

1. I. Zamanımız varken bir güzel gezip eğlenmek varmış.
II. Onunla kırıcı konuşmasaydın şimdi o da tatile gelmiş olacaktı.
III. Elimdeki imkânları daha fazla yatırım için kullansaydım keşke.
IV. Zamanımı o kadar boşa harcamışım ki şimdi acısını çekiyorum.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde hayıflanma anlamı vardır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I ve IV E) III ve IV

2. (I) Müzik yapabilmek için müziğin dışındaki şeylerle ilgilenmeniz lazım. (II) Mesela Anadolu rock yapabilmek için, bu sentezi, bu analizi yakalayabilmek için edebiyat, tarih, sinema bilmek lazım. (III) Ayrıca genel kültürünüzün iyi olması lazım. (IV) Bu iş böyle gitar çalma ile olsaydı çok kolay olurdu. (V) İlk önce bir sanatçı bakışına sahip olmalısınız.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I. cümlede bir çıkarımda bulunulmuştur.
B) II. cümlede örneklemeye başvurulmuştur.
C) III. cümle bir önceki cümledeki düşünceye ek niteliğindedir.
D) IV. cümlede koşul anlamı söz konusudur.
E) V. cümlede gereklilik anlamı vardır.

3. (I) Jack London daha çok romanlarıyla tanınsa da asıl hikâyeleriyle öne çıkmıştır. (II) Yaşamı boyunca iki yüz hikâye kaleme alan Jack London, yaşadığı dönemin toplumsal karmaşalarına roman ve hikâyelerinde yer vermiştir. (III) 20. yüzyıl başlarında, benimsediği siyasi görüşler doğrultusunda, toplumsal olayları ve insan - sistem çelişkisini anlattığı hikâyelerinde trajik ama bir yandan da ustaca destansı bir ton tutturmuştur. (IV) 12 hikâyesinin yer aldığı *Meksikalı*'da bu tarz hikâyelere sıkça yer vermiştir. (V) Seçkide yer alan hikâyelerin bir kısmı da insan - doğa çekişmesini ve deniz tutkusunu anlatmaktadır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde değerlendirme söz konusudur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Orta Çağ'dan bu yana, ressamların yaptığı portrelere baktığınızda gözlerden çok ellerin öne çıktığını görürsünüz.

Bu cümlenin anlamı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Bir eser, bir sanatçı veya bir durumla ilgili olumlu veya olumsuz anlatımlar bulunduğu için değerlendirme cümlesidir.
B) Nesnel sonuçlardan hareket ederek öznel sonuçlara ulaştığı için çıkarım cümlesidir.
C) Yapılan bir araştırma veya gözlem sonucu okurla paylaşıldığı için saptama cümlesidir.
D) Varlık veya nesnelerin bazı yönlerini, özelliklerini iyi veya kötü yönleriyle ele alarak incelediği için eleştiri cümlesidir.
E) Kişilerin bir konuda maruz kaldıkları olumsuz etkilere karşı, artık tepki gösterememe durumunu anlattığı için kanıksama cümlesidir.

5. (I) Çocuğun okula başlaması parmak emme sıklık oranını hızla azaltır. (II) Fakat çocuk parmak emmeye devam ediyorsa ya da sonradan alışkanlık hâline getirdiyse altında psikolojik nedenler aranabilir. (III) Okul öncesi dönem ve sonrasında ortaya çıkan parmak emme davranışı uyumsuzluk sorunu ya da alışkanlık bozukluğu olarak kabul edilebilir. (IV) Çocuklarda korku, açlık, anneden ayrılma, ilgi çekme isteği, kardeş kıskançlığı ya da uykuya dalarken gözlenebilir. (V) Çocuklardaki parmak emme durumu ileriki yaşlarda da devam ediyorsa ebeveynlerin bir uzmana başvurmasında yarar vardır.

Bu parçada geçen cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I. cümlede sebep - sonuç ilişkisi vardır.
B) II. cümlede koşul anlamı söz konusudur.
C) III. cümle kesinlik bildiren bir cümledir.
D) IV. cümlede örnekleme yapılmıştır.
E) V. cümlede öneri anlamı vardır.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "**sitem**" anlamı vardır?**

A) İnsan, kendisine bunca emeği geçen birini bir kere de olsa arayıp sormaz mı?
B) Başlığı ile içeriği birbirine uymayan yazılar bizi çok zorluyor.
C) Adını bir yana bırakalım, güzel yazılar güzel şiirler var o dergide.
D) İnsanlar hâlâ uğradıkları haksızlıklara ses çıkarmıyor.
E) Ne kadar söylenirse söylensin bizim insanımız çevreyi kirletmekten vazgeçmiyor.

1-B	2-A	3-C	4-C	5-C	6-A

TEST 2

0EC10598

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi yay ayraç içinde verilen anlamı ifade etmemektedir?**

A) Halk yağ fiyatlarına zam gelmesine artık tepki göstermiyor. (Kanıksama)
B) Masanın kırılan ayağı yüzünden bütün bardaklar yere düştü. (Sebep - Sonuç)
C) Maddi yardım yapmıyorsun, bari arayıp da bir hâlimi sorsaydın. (Sitem)
D) Eğitim gibi, oyunlar da çocukların gelişimine katkı sağlayabilir. (Varsayım)
E) Her gün yanıma uğradığına göre, işi düşmüş olmalı. (Tahmin)

2. (I) Kaygı, tehlikeli bir durumla karşılaşma olasılığında duyduğumuz endişedir. (II) Farz edelim ki arkadaşlarınızla dışarıda oynarken yere düştünüz ve diziniz yaralandı. (III) Elbette canınız çok acıdı, bu da sizi çok korkuttu. (IV) Gerekli tedaviyi yapıp biraz dinlenmeyi tercih edebilirsiniz. (V) Bazen de dinlenmeye bile gerek duymadan tekrar çıkıp oynayabilirsiniz.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde varsayım anlamı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) Nasıl yazdığımı ben de açıkça bilmiyorum, dersem şaşmayınız. (II) Şiirde bu durum bazen belli olmayabilir. (III) Yemek yerken ya da yolda giderken bir mısra geliverir, galiba Valery'nin yukarıdan inen dizesi gibi bir şey. (IV) Bakarsınız, o zamana kadar karanlık gördüğünüz bir dünya birdenbire aydınlanmış olur. (V) Artık o dize kılavuzunuz olur; yazacağınız şiirin konusunu, biçimini, boyunu bosunu, hepsini o belirler.
Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde anlamca kesinlik söz konusudur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) Kahvaltıda tüketilen şekerli bir gıda, örneğin tatlı bir çörek geri kalan öğünlerde yanlış beslenme tercihlerine neden olabilir. (II) Sabah egzersizleri kişiyi enerjik hâle getirdiğinden yüksek kalorili gıdalara duyulan ihtiyacı kendiliğinden azaltır. (III) Egzersiz programının sağladığı doğal enerji artışı, gereksiz ve sağlıksız kalori kaynaklarından uzak durmamıza yardımcı olur. (IV) Birçok insanın egzersizden sonra bilinçli bir tercihle taze besinler tüketmesinin nedeni de budur. (V) Ayrıca egzersiz programlarının, şekerli gıdaların vücuda yaydığı zararlı etkileri yok ettiği de bilinen bir gerçektir.
Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde olasılık anlamı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir "öneri" söz konusudur?**

A) Öncelikle bildirmek isterim ki bu yazı hiçbir politik görüşü temsilen yazılmamıştır.
B) Bu konuda soru kaçırmamak istiyorsan önce konuyu anla, sonra da konuyla ilgili çokça soru çöz.
C) Belgrad, tarihte paylaşılamayıp birçok savaşa sahne olmuş bir şehirdir.
D) İnsanı kendisine hayran bırakan, yeşilin tüm tonlarının bulunduğu küçük bir kasabada yaşıyor.
E) Sanata olan ilgisi, müzisyen babasını yıllarca sahne gerisinde takip etmesinden geliyormuş.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eleştiri anlamı yoktur?**

A) Kitabın, işçi - patron arasındaki çatışmaya okuru da dâhil etmesi gerçeklik hissini ne denli başarılı işlediğinin bir göstergesidir.
B) Eserin, konusunu gündelik hayattan almasına karşın, dilindeki süslü ve abartılı sözcükler yüzünden ne demek istediği tam olarak anlaşılmıyor.
C) Bir dönemin siyasi olaylarını anlattığı romanı, döneme tanıklık etmiş kişilerin kendi ağızlarından anlattıkları anılarından ibarettir.
D) Eserde yazarın, toplumun her kesimini ele alma gayesiyle başladığı olaylar, ruh çözümlemelerine yeterince girememesinden dolayı sekteye uğruyor.
E) Roman ve hikâyelerindeki sade ve özentisiz dil, şiirlerinde yerini süslü ve sanatlı bir söyleyişe bırakıyor.

1-D	2-B	3-E	4-A	5-B	6-C

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde aşamalı bir durum anlatılmaktadır?**

A) Hasta çocuk, her geçen gün biraz daha iyileşiyor; çevresindekilerle şakalaşıyordu.
B) Yaşlı adam, yolun ortasında hiçbir şey yapmadan öylece duruyor.
C) Performans ödevimi yarına yetiştirebilmek için kardeşimle beraber yazıyoruz.
D) Ayrıldıkları parkta her gün onun tekrar geleceği günü bekliyor.
E) Balinaların günaşırı karaya vurmaları birçok çevreciyi harekete geçirdi.

2. Enine boyuna, iri yarı bir adama gıpta ve hayranlıkla bakan ufak tefek bir genç adam:

– Ben de sizin gibi yapılı ve güçlü olsaydım dünya ağır sıklet boks şampiyonu olurdum, dedi. Bunun üzerine iri yarı adam cevap verdi:

– ----

Bu diyalogda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse bahane bulmaya vurgu yapılmış olur?

A) Genç adam, bunun olmasını istiyorsan öncelikle çok çalışman gerekir.
B) Ben de bir zamanlar senin gibi düşünüyordum ve şimdi hayallerime kavuştum.
C) Neden bu enerjini başka bir alanda harcamıyorsun? Bilimde mesela…
D) Dünya ağır sıklet şampiyonu olmak, sadece yapılı ve güçlü olmakla mümkün değildir.
E) Peki ama seni dünya hafif sıklet boks şampiyonu olmaktan alıkoyan nedir?

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde** "bir eylemin başka bir eyleme olanak yarattığı" **anlamı vardır?**

A) Erzurum'a gittiğinde kalın giyin, oranın havası sert olur.
B) Kahramanmaraş'a gelmişken buranın dondurmasını da yemeden gitmeyelim.
C) Bahçenin çitleri yılların verdiği yorgunluğa artık dayanamadı.
D) Oturduğumuz evin bahçeye açılan kapısı gıcırdıyordu.
E) Kendimi daha fazla geliştirmek için elime hangi kitap geçse okurum.

4. (I) Sanatçı da filozof gibi onu çevreleyen bir dünyada yaşar. (II) Ama sanatçı, filozoftan farklı olarak bu dünyanın zamana göre değişen özelliklerini anlamlandırmaya çalışarak yarattığı ürünlerde de bu düşüncelerini yansıtır. (III) Örneğin sanat da adalet, eşitlik, sevgi gibi değerlere ilişkin birtakım mesajlar verir ama bunu felsefenin yaptığı gibi tanımlamaya kalkışmaz. (IV) Bu kavramlara ilişkin durumları, somut bir eserle ortaya koymaya çalışır. (V) Bu nedenle sanatı, bilim ve felsefeden ayıran en temel özellik sanatın onların tamamlayıcısı olmasıdır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde karşılaştırmaya yer verilmemiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Empati (duygudaşlık), kişinin kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlama çabasıdır.

Buna göre,

Tarık: Dün ödevlerimi geç yaptığım için annemden azar işittim.
Mahmut: ----

parçada Mahmut, aşağıdakilerden hangisini söylerse arkadaşıyla empati kurmuş olur?

A) Geçen gün Ahmet de aynı duruma düşmüştü.
B) Anlat bakalım, ödevlerini niçin geç yaptın?
C) Bu durum seni oldukça üzmüş olmalı.
D) Peki, daha sonra annenle oturup konuştun mu?
E) Umarım bu durumu bir daha tekrarlamazsın.

6. (I) Tarla baştan başa insan ve tınazlarla örtülüydü, sık yüksek boylu çavdar tarlasının biçilmiş bölümlerinde ise orakçı kadınlar durmadan çalışıyordu. (II) Küçük bir çocuğunun gölgedeki beşiğine eğilen bir kadın ve peygamber çiçekleriyle örtülü tarlada toplanmış ekin demetleri görünüyordu. (III) Öte yanda ceketsiz gömlekli köylüler sıcaktan kızışmış kuru tarlada toz kaldırarak araba üstünde ayakta durarak demetleri yerleştiriyorlardı. (IV) Daha yaşlı olanlar ise meşe ağacının cılız gölgesinde oturup terlerini siliyordu. (V) Birdenbire güçlü bir vızıldama sesi kulağımın arkasında belirdi.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde gözleme dayalı bir ayrıntıdan söz edilmemiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-A	2-E	3-B	4-D	5-C	6-E

TEST 4

0F1B049A

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi ayraç içinde verilen anlamı taşımamaktadır?**

A) Bir an için tüm insanların kardeşçe ve barış içinde yaşadığını farz edelim. (Varsayım)
B) Göreceksiniz, son şiirlerinde de ayrılık ve ölüm üzerine konuşup bizleri hayal kırıklığına uğratacak. (Ön yargı)
C) Sınavın bu sene erkene çekileceğini düşünüyorum. (Beklenti)
D) Bu yaştan sonra gitar çalmayı öğrenip şarkı söyleyecekmiş. (Azımsama)
E) Bu salondaki resimleri çoğaltıp burayı küçük bir müze hâline getirmeyi düşünüyoruz. (Tasarı)

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde olasılık anlamı vardır?**

A) Bu sene kış gelmezse bütün emeklerimiz heba olacak.
B) Memleketimin dağlarında şimdi mor sümbüller olmuştur.
C) Yarınki sınavı kazanabilmem için bir düzine kitabı bitirmem gerekiyordu.
D) Kuraklığın olduğu yerde tatil yapmak saçma bir düşüncedir.
E) Diyelim ki bu sene ekinler erken olgunlaşmaya başladı.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde olumsuz bir eleştiri vardır?**

A) Sanatın çağları aşan yapısı, kitleleri ve nesilleri birleştiren vazifesi var oldukça ne sanat ne de sanatçı toplumdan uzaklaşır.
B) II. Dünya Savaşı yıllarını anlatan film, daha ilk sahneden itibaren yaşanan insanlık dramını tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriyor.
C) Osmanlı mimarisinin en özgün eserlerini daha on altıncı yüzyılda karşımıza çıkaran Türk kültürü, zengin ve donanımlı bir anlayışla günümüze ulaşmayı başarabilmiştir.
D) Tarihin birçok döneminde, her ulus, medeniyetin üstüne bir taş koyarak kendi kimliğini eritmiş ve ortak bir dünya kültürü oluşturmuştur.
E) Eser, çalakalem yazılmanın ötesinde gündelik bir üslupla kaleme alındığından bırakın öyküyü, köşe yazısı olmayı bile hak etmiyor.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde aşamalı bir durum söz konusudur?**

A) Tüm gün çalışmak bizi o kadar yormuştu ki eve gidince hemen uyuduk.
B) Evimizin duvarında eski zamanlardan kalma bir duvar halısı vardı.
C) Akşama doğru yağmur şiddetini giderek artırmaya başladı.
D) Bahçedeki çiçeklerin suyunu verdikten sonra odama çekildim.
E) Apartmanın önünden geçen eskici tüm sokağı inletiyordu.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "**bir işi gönülsüzce yapma**" anlamı vardır?**

A) Önümüzdeki hafta yapmayı düşündüğümüz geziye gelmeyecekmiş.
B) Akşam yemeğine bizi yarım ağızla davet etti.
C) Evin tamir işini gelişigüzel bir şekilde yapmasına sinirlendim.
D) İlk zamanlarda tarzını beğenmediğim oyuncuyu artık yakından takip ediyorum.
E) Bazı yazarlar, maksatlı eleştirilerden hiç hoşlanmıyorlar.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öz eleştiri söz konusudur?**

A) İşe her gün üniformasız geliyor ve kuralları dikkate almıyorsun.
B) Yabancı kelime kullanmayı ustalık sayıyor fakat eserini anlaşılmaz kıldığının farkında değil.
C) Yazarın kelimeleri seçmedeki ustalığı, daha kitabın ilk sayfasında kendini hissettiriyor.
D) Gelecek nesillere temiz bir miras bırakmayacağımız için tarih bizi affetmeyecek.
E) Bu konuda söylenen haklı sözlere kulak asmadığını görüyorum.

1-D	2-B	3-E	4-C	5-B	6-D

1. (I) Kilo verme mücadelesinde en önemli müttefikimiz suyun ta kendisidir. (II) Zengin mineral kaynağı ve vücudumuzun vazgeçilmezi olan su metabolizma hızımızı düzenleme ve toksinleri atmamız konusunda bize oldukça faydalı. (III) Günde 3 litre su tüketimi de sağlıklı bir yaşam için bilim insanları tarafından öneriliyor. (IV) Ancak bu ölçüden fazlasını almak böbreklere baskı yapacağından birtakım sorunlar ortaya çıkabilir. (V) Bunun dışında sabah uyandığınızda aç karna sıcak suyun içerisine limon sıkıp içmek, yağ yakımınızı büyük ölçüde arttıracaktır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde su içmenin olumsuz bir özelliğinden bahsedilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinden, ayraç içinde verilen anlam <u>çıkarılamaz</u>?**

A) Bilgisayarınıza, güvenilir olmayan internet sitelerinden yazılım indirmeniz hâlinde bilgisayarınızın bazı fonksiyonları çalışmayabilir, bu tür durumların yaşanması garantiyi bozabilir. (Uyarı)
B) Cihazınıza herhangi bir yazılım yüklemeden önce kaynağın güvenilir olup olmadığını kontrol etmeniz gerekmektedir. (Geri bildirim)
C) Bilgisayarınızın tanımadığınız kişilerce kullanılmasını engellemek için üç aşamalı bir güvenlik kilidi modeli belirleyebilirsiniz. (Önlem)
D) Cihazınız, lisanslı ve güncel uygulamaları sayesinde bütün işlerinizi evinizde veya iş yerinizde kolaylıkla yapabileceğiniz bir işletim sistemine sahip. (İşlev)
E) Bilgisayarınızla ilgili bir sorun yaşamanız hâlinde cihazın garanti belgesi ile yetkili servise başvurabilirsiniz. (Öneri)

3. (I) Uzayda yaşam olma olasılığı aslında oldukça yüksek. (II) Milyarlarca yıldıza ev sahipliği yapan trilyonlarca galaksi bulunuyor. (III) Bir yerlerde yaşam olmalı, değil mi? (IV) Bunun bilincinde olan birçok astronom, gökyüzünü araştırıyor ve yalnız olmadığımıza dair bir ipucu arıyor. (V) Bu araştırmalar, uzaydan gelen sinyalleri dinlemekten, uzak gezegenlerde yaşamın kanıtlarını tespit etmeye çalışmaya kadar geniş bir yelpazeye yayılıyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde ihtimal anlamı söz konusudur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Çıkarım cümleleri, nesnel sonuçlardan hareket ederek öznel sonuçlara ulaşan cümlelerdir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde çıkarım yapılmıştır?

A) Teknoloji çağının en büyük ürünü olan internet artık her eve girmeye başladı.
B) Yapılan araştırmaların sonucu incelendiğinde internetin birçok zararının olduğu herkesçe bilinecektir.
C) İnternet kullanımının birbirinden farklı ve güzel yönleri olduğu gibi aynı derecede kötü yönleri de vardır.
D) İnternet tamamen sizin elinizde olan sınırsız bir dünya gibidir.
E) İnternetin kullanımı, dünya ve Türkiye genelinden her geçen gün artıyor.

5. (I) Coğrafya ve harita uzmanı ünlü Türk denizci Piri Reis'in 1513'te çizdiği Afrika, Amerika ve Güney Kutbu'nu gösteren harita, ortaya çıkarıldığı 1929 yılında ortalığı karıştırdı. (II) Çünkü Güney Kutbu'nun keşfi, haritanın çizilmesinden çok sonra, yani 1818'de gerçekleşmişti. (III) Dahası, Piri Reis'in haritası, kıtanın buz altında kalmış sahil kesimlerini de gösteriyordu. (IV) Ancak kıta üzerindeki buzlar, haritanın çizilmesinden tam 6 bin yıl önce erimişti. (V) Bu durum da Piri Reis'in o günün koşullarında böyle bir haritayı çizebildiği için dâhi olduğu fikrini ortaya çıkarıyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde çıkarımda bulunulmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **"**Oturup saatlerce kitap, özellikle de roman okumayı sevmeyen biri olarak sanıyorum hayatımda en çabuk bitirdiğim roman, *Olasılıksız*.**" böyle söyleyen biri için aşağıdaki yargılardan hangisi <u>kesin olarak</u> söylenebilir?**

A) Hayatının hiçbir evresinde kitap okumayı sevmemiştir.
B) *Olasılıksız* romanı, kitaplar hakkındaki görüşlerini değiştirmiştir.
C) Okuduğu kitaplar arasında en beğendiği *Olasılıksız* romanıdır.
D) Okuduğu kitaplar içinde en çabuk bitirdiği roman *Olasılıksız*'dır.
E) Kitap türleri arasında romanı her zaman ayrı değerlendirmiştir.

1-D	2-B	3-C	4-B	5-E	6-D

UYGULAMA **TESTİ 2**

0F320CE6

1. **Aşağıdakilerden hangisi yanıt vermeyi gerektiren bir soru değildir?**

A) Bunca dil dökmeme rağmen insan hiç mi değişmez?
B) Misafirlerini nerede ağırlamayı düşünüyorsun?
C) Bize bu kadar öfkeli olmanın sebebi ne?
D) Memleketine kaç yıldır gitmiyorsun?
E) Tamir için gerekli aletleri aldın mı?

2.
- *Semaver*, Sait Faik Abasıyanık'ın 1936'da yazdığı hikâye kitabıdır.
- Toplam on dokuz ayrı hikâyeden oluşan kitaba ismini ilk hikâye vermiştir.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Toplam on dokuz ayrı hikâyeden oluşan *Semaver*, Sait Faik Abasıyanık'ın 1936 yazdığı hikâye kitabıdır.
B) Sait Faik Abasıyanık'ın 1936'da yazdığı *Semaver*, on dokuz hikâyeden oluşmakla birlikte ismini ilk hikâyeden almıştır.
C) Sait Faik Abasıyanık'ın on dokuz ayrı hikâyeden oluşan *Semaver* adlı kitabı, ismini ilk hikâyeden almıştır.
D) 1936 Sait Faik Abasıyanık'ın yazdığı *Semaver*, toplam on dokuz bölümden oluşmaktadır.
E) Toplam on dokuz hikâyeden oluşan *Semaver*, ismini ilk hikâyeden almış olup 1936 yılında kaleme alınmıştır.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki anlatım, ayraç içindeki anlatımla örtüşmemektedir?**

A) Türk futbolunun öncelikli ve en önemli sorunu antrenörlerdir; bu konudaki değerlendirmem, eğitim kurslarında ders veren kişi olarak birinci elden gözlemlere dayanmaktadır. (Bir durumla ilgili değerlendirmede bulunma)
B) Karadeniz'in en huzurlu etkinliklerinden biri olarak doğasever her insanın hayatında en azından bir kere olsun deneyimlemesi gereken etkinliklerden biri Ayder Yaylası'nı görmek. (Anlatımda öznel cümlelere yer verme)
C) Son dönemlerde bilgisayar bağımlılığı, çağın en büyük sorunlarından biri oldu ve özellikle okul çağı çocuklarında bu sorun gün geçtikçe artmakta. (Bir gerçeği kurguyla aktarma)
D) "Hayatta hiçbir şeyim yok." diyorsanız ve hayata, kendinize güveniniz kalmadıysa *Sol Ayağım* kesinlikle okunması gereken kitaplardan birisidir. (Beğenilen bir yayından söz etme)
E) Zirveye ulaşan insanların hayatları, her zaman inanılmaz zor bulunmuştur; o yüzden "Nasıl başardı ki?" sorusunun cevabı aranır her zaman. (Bir durumu gerekçesiyle belirtme)

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "tahmin" anlamı vardır?**

A) Bu projeyi de bana verirlerse yapacağım yedinci proje olacak.
B) Arkadaşlarıyla geçen yıl babasının yazlığına gitmiş.
C) Kıyafetlerinin birçoğunu sokaktan geçen eskiciye vermiş.
D) Yerli otomobil piyasaya sürüldüğünde önümüzdeki yılın en beğenileni olacak.
E) Her gün bir bardak süt, kemiklerin gelişimine katkıda bulunur.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde gerçekleşmemiş bir beklenti söz konusudur?**

A) Gençler sportif faaliyetler ile ilgilendikçe zararlı alışkanlıklardan uzaklaşırlar.
B) Odamızda uyumaya hazırlanırken mutfaktan gelen, kaynağını bilmediğimiz bir ses, korkmamıza neden oldu.
C) Egzersizi en az işimiz kadar önceliğimiz hâline getirebilirsek zamanımızı da azami fayda ile yönetebiliriz.
D) Büyük ikramiyenin bana çıkacağını düşünmüştüm ama hayallerim suya düştü.
E) Öğrencilere verilen ödevlerin azaltılması gerektiğini her toplantıda dile getirdim.

6.
- Mimar Sinan, yaşamında hiç risk almış mıdır?
- Mimar Sinan'ın yaşamında yenilik düşüncesi var mıdır?
- Mimar Sinan, eserlerini yaparken öncekileri gözlemlemiş midir?
- Mimar Sinan'ın ustalığında nasıl bir eğitimden söz edilebilir?

Aşağıdaki araştırma sonuçlarından hangisi bu sorulardan herhangi biriyle ilişkili değildir?

A) Mimar Sinan, Osmanlının devşirme sistemi ile yetişmesinin dışında onun bu dehâsı enderun gibi çok özel bir eğitimle taçlanarak gerek ilmî gerekse sanatsal yönden iyi bir eğitim almasını sağlamıştır.
B) Mimar Sinan, 44 yaşına kadar Osmanlı ordusunda yeniçeri olarak görev yapar; ayrıca gittiği her yerde gördüğü tüm eserleri, şehirleri inceler ve hepsinden beslenir.
C) Mimar Sinan, henüz bir yeniçeri iken boyundan büyük görevlere kalkışarak önce 3 kadırga, ardından da bir köprü inşa eder.
D) Mimarlık öyküsüne 44 yaşında başlamasına rağmen hiçbir zaman heyecanını yitirmeyen Mimar Sinan, her zaman kendisini geliştirerek çalışmaya devam etmiştir.
E) Bugün Mimar Sinan'ın hiçbir eserinin hiçbir özelliğinin bir eşi benzeri yoktur; o, bir yaptığını asla tekrarlamamıştır.

1-A	2-B	3-C	4-D	5-D	6-E

UYGULAMA **TESTİ 3**

1. (I) Türkiye'de bilgisayar mühendisliği fakültesi yöneticileri, kurumlarının bilişim altyapısını kurmak ve yönetmek için en iyi konumda olduklarına inanmaktadır. (II) Ancak operasyon, akademisyenlerin işi değildir. (III) Akademisyenler sadece bir okul için kaç bilgisayar alınacağını ve bu bilgisayarlara hangi yazılımın yükleneceğini soran kişilerdir. (IV) "Her şeyi ben bilirim, bu benim uzmanlık alanım" deyip her konuda atıp tutmaya başlarsanız kontrolden çıkmışsınız demektir. (V) Çünkü bu yaklaşım doğruysa dünyanın en zengin borsacısı bir ekonomist, en iyi şoförü ise bir makine mühendisi olacaktır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) I. cümlede, bilgisayar yönetimiyle ilgili bir yanılgı anlatılmaktadır.
B) II. cümlede, akademisyenlerin neden yeterince yetkin olmadıklarını belirtmektedir.
C) III. cümlede, akademik personelin sorumluluk alanlarını tanımlamaktadır.
D) IV. cümlede, bir koşula bağlılık ifade edilmektedir.
E) V. cümlede, bir önceki cümlenin gerekçesi bildirilmektedir.

2. Ortaya konan yargının neden kaynaklandığını bildiren cümleler neden - sonuç, bildirilen yargının bir amaca yönelik olduğu cümleler amaç - sonuç, yargının gerçekleşmesinin bir koşula bağlandığı cümleler ise koşul - sonuç cümleleri olarak adlandırılır. Bir cümle tek bir anlam özelliği taşıyabildiği gibi birden fazla anlam özelliğini de aynı anda taşıyabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi belirtilen anlatım özelliklerinden en az ikisini taşımaktadır?

A) Kediler binlerce yıl önce Çinliler tarafından evcilleştirildiği günden beri insanlarla beraber her türlü şartta ve ortamda yaşayabilirler.
B) Kediler; sempatik davranışları, insanlarla güçlü bağları ve sevimli miyavlamaları ile kendilerini çok rahat bir şekilde ifade edebiliyorlar.
C) Kediler, gözlerindeki retina tabakasının hemen arkasında, insanda bulunmayan bir tabaka sayesinde çok iyi görebilirler.
D) Aynı yerde birden fazla kedi yaşıyorsa kavga etmemek için devre mülk sistemine benzer düzen kurarak mekânı paylaşırlar.
E) Kediler, diğer evcil hayvanlarla karşılaştırıldığında kendi temizliklerini yapmaları bakımından farklı oldukları hemen göze çarpar.

3. (I) Dünya tarihine baktığımızda tüketim alışkanlıklarının aktif şekilde değişmeye başladığı süreç, sanayileşmenin başlamasına denk geldiği söylenebilir. (II) Sanayileşmeyle birlikte insanlar mevcut geleneksel geçim kaynaklarını terk ederek hizmet sektöründe çalışmaya başladılar. (III) Yabancı sermayeli bir işte çalışarak yeni ihtiyaçlarını karşılayabileceklerini düşündüler. (IV) Ancak bu, hâlihazırdaki o yetersiz bulunan kaynakların daha da azalmasına sebep oldu. (V) Tarlasını işleyen adam, artık şehirde yabancı bir işverenin yanında çalışıyordu.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisi kanıtlanabilirlik açısından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) Sevim Burak, Türk edebiyatının en sıra dışı kalemlerinden birisidir. (II) Öykü ve romanlarındaki gerçeküstücü dil, karakterlerinin aykırılığı ve yarattığı üslup onu çağdaşı yazarlardan ayıran özelliklerdendir. (III) Onun bu farklı dili, belki de diğer yazarlar kadar yaygın bir okur bulmasına da engel olmuştur. (IV) Delilikle sanatçı farklılığının arasında incecik bir çizgide başarıyla yürümüştür Sevim Burak. (V) Aslına bakacak olursak yaşam öyküsü de en az yazdıkları kadar sıra dışı ve biraz özel dikkat isteyen bir özelliğe sahiptir.

Bu parçada numaralarmış cümlelerin hangisinde söz konusu yazara yönelik olumsuz bir eleştiri yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Günümüzde araştırma yapmak için uzayda bulunan pek çok uzay gemisi var. Buradaki astronotlar, dünyadan gönderilen yiyecekleri tüketerek hayatta kalmaya çalışıyor. Ancak insanoğlu Mars gibi daha uzak hedefleri gözüne kestirmiş durumda. Mars'a gitmek 150 - 300 gün süren bir yolculuk gerektiriyor. Bunun dönüşü de düşünülürse oldukça uzun bir zaman olduğu anlaşılabilir.

Bu parçadaki cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Amaç cümlesine yer verilmiştir.
B) Birden fazla deyim kullanılmıştır.
C) Koşul cümlesi kullanılmıştır.
D) Neden - sonuç cümlesi vardır.
E) Nesnel ifadeler bulunmaktadır.

1-B	2-D	3-A	4-C	5-D

UYGULAMA **TESTİ 4**

0F650B38

1. Köpeğinizin kış hava koşullarında üşüyüp üşümeyeceğini tüy yapısı ve boyu belirliyor. Kısa tüylü ve daha küçük boy köpeklerin donma riski çok daha yüksek. Köpeğinizin kıyafetle korunmaya ihtiyaç duyup duymadığını belirledikten sonra hâlâ üşüyeceğini düşünüyorsanız soğuktan koruyan ürünlerin yardımına başvurun! Ürün seçerken köpeğinizin vücudunu tam sarmasına (hareket edebileceği kadar rahat, ısıyı içeride hapsedecek kadar sıkı) ve su geçirmemesine dikkat edin!

Bu parçadaki cümlelerle ilgili,

I. Sebep - sonuç ilgisi olan cümle vardır.
II. Karşılaştırma yapılmıştır.
III. Koşul anlamı vardır.
IV. Öneride bulunulmuştur.

belirlemelerinden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) I ve II C) I, II ve III
D) II, III ve IV E) I, II, III ve IV

2. (I) Halide Edip Adıvar'ın, Millî Mücadele yıllarında kaleme aldığı *Ateşten Gömlek* romanı çok beğenilmiştir. (II) Romanda ailesi Yunanlı işgalciler tarafından şehit edilen Ayşe'nin hemşire olarak Millî Mücadele safhasında yer alması anlatılır. (III) Kişisel taleplerini ve heveslerini bir kenara bırakan Ayşe, hayatını İzmir'in kurtuluşuna adar. (IV) Tarık Buğra ise *Küçük Ağa*'da İstanbullu Hoca'nın Küçük Ağa'ya dönüşümünü anlatır. (V) Ancak romandaki tek dönüşüm İstanbullu Hoca'ya ait değildir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde içerikten <u>bahsedilmemiştir</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) Türk şairleri içinde en çok saf şiire sahip olan Yahya Kemal'dir. (II) Şairlerin herkes tarafından beğenilen, sesin ve mananın birleştiği başarılı şiirleri çok azdır. (III) Onları ünlendiren bu çok az sayıdaki şiirleridir aslında. (IV) Cahit Sıtkı'nın *Otuz Beş Yaş*'ı, Faruk Nafiz'in *Han Duvarları*, Tanpınar'ın *Bursa'da Zaman'ı* bu tür saf şiir mertebesine çıkan veya yaklaşan şiirlerdendir. (V) Birçok şairde bu tür başarılı şiirler bir elin parmaklarını geçmeyecek kadardır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) I. cümlede, bir karşılaştırma yapılmıştır.
B) II. cümlede, öznel düşünceden yararlanılmıştır.
C) III. cümle önceki cümlenin değerlendirmesidir.
D) IV. cümlede, örneklemeye başvurulmuştur.
E) V. cümlede, benzetme yoluna gidilmiştir.

4.
- Tamamen doğal malzeme kullanılarak üretilen ebru, senelerce fazla değişikliğe uğramadan çağımıza kadar gelmiştir.
- Açılan kurslarda geleneksel metot ve desenle öğretilmekte ve sanatçılara kendi imzalarını atma fırsatı sunmaktadır.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Değişiklik göstermeden tamamen doğal malzeme kullanılarak üretilen ebru, geleneksel yöntem ve desenle öğretilip açılan kurslarda sanatçıların kendi imzalarını atma fırsatı sunmaktadır.
B) Tamamen doğal malzeme kullanılarak üretilen ebru, uzun yıllar boyunca fazla değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelip açılan kurslarda geleneksel yöntem ve desenle öğretilirken sanatçılara kendi imzalarını atma fırsatı tanımaktadır.
C) Tamamen doğal malzeme kullanılarak sanatçıların kendi imzalarını atma fırsatı tanıyan ebru, açılan kurslarda geleneksel yöntemler ve desenler kullanıldığı için senelerce fazla değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmiştir.
D) Açılan kurslarda sanatçılara kendi imzalarını atma olanağı sağlayan ebru, fazla değişikliğe uğramadan uzun yıllar tamamen doğal malzeme kullanılarak geleneksel yöntem ve desenle öğretilmiştir.
E) Senelerce fazla değişikliğe uğramayan ebru, geleneksel metot ve desenler kullanılarak sanatçılara kendi imzalarını atma fırsatı vermiştir.

5. Hayatımın her alanında her zaman diğer insanların bakış açılarını görebilmek, adaleti sağlamak, uzlaşmak için adımlar atmaya özen gösterdim.

Aşağıdakilerin hangisi bu cümlede anlatılmak istenenle anlamca aynı doğrultudadır?

A) Hayat, bize çevremizdeki olumsuzlukları değiştirmek için fırsat vermektedir ve bunu değerlendirmek gerekir.
B) Çözülemez gibi görünen sorunlara karşı çözüm üretmeliyiz çünkü yaşamda imkânsızı imkânsız yapan düşüncelerimizdir.
C) Tüm insanlığa sevgiyi, huzuru öğretebilir ve acılarımızı paylaşabiliriz çünkü hayat benim, senin değil; hepimizin.
D) Yaşamımın tüm evrelerinde empati kurmaya, herkese eşit davranmaya ve herkesle anlaşmaya önem verdim.
E) Ne zaman bir tartışma olduğunu görsem insanların, doğruları için savaştığını düşünürüm.

1-D	2-A	3-E	4-B	5-D

BİLGİ

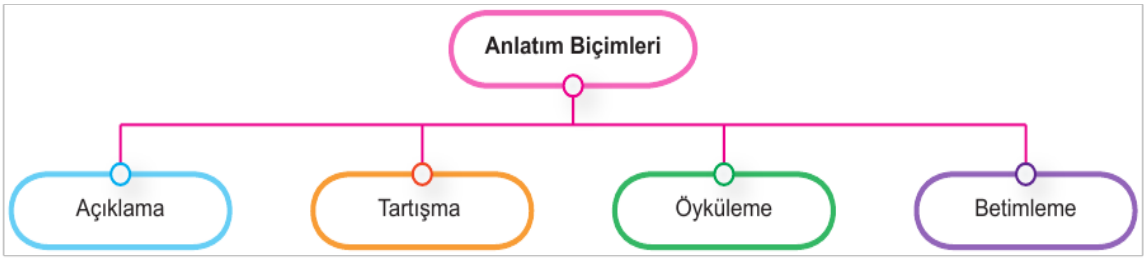

9 - Anlatım Biçimleri

1. Açıklama

Herhangi bir olay, durum ya da kavram hakkında bilgi vermek amacı taşıyan yazılardaki anlatım biçimidir. Açık bir üslup, yalın bir dil kullanılır. Sözcükler genellikle gerçek anlamında kullanılır. Konuyu öğretmek esastır. **Bilgi verme** amacıyla yazılır.

2. Tartışma

Okuyucuyu ya da dinleyiciyi dilediğimiz davranış ve düşünüşe yöneltmek için başvurduğumuz bir anlatım biçimidir. Bir düşünceye karşı çıkılır ve karşı çıkılan düşüncenin yanlışlığı ispatlanmaya çalışılır. Bu anlatım biçiminde "soru cümleleri, devrik cümleler" kullanılır. Açıklayıcı anlatımdan farklı olarak samimi, içten bir üslupla yazılır. **Kanıları değiştirme** amacıyla yazılır.

3. Öyküleme (Hikâye Etme)

Bir olay, eylem durumundaki bir olguyu ya da bir durumu genellikle yer, zaman ve kahramanların ilişkisi çerçevesinde anlatma yoluna öyküleme denir. Bu yönden bu anlatım biçimini, "Olan ne?" sorusunun bir sonucu olarak adlandırabiliriz. Okuru **olay içinde yaşatma** amacıyla yazılır.

4. Betimleme (Tasvir Etme)

Varlıkların niteliklerini, bu niteliklerin duyularımız üzerinde uyandırdığı izlenimleri belirtmedir. Düşüncelerimize görünürlük kazandırma, anlatımı renklendirme, okuyucunun hayal gücünü kamçılama bu anlatım biçiminin başlıca özelliklerindendir. Duyu organlarımıza seslenen sözcükler sıkça kullanılır. Okura **izlenim kazandırma** amacıyla yazılır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Eskiden de okul birçok çocuğa sıkıcı gelirdi ama hayat daha sıkıcıydı! Şimdi internetin kişiselleştirilmiş, bedava ve her yerden erişilebilir eğlencesi var. Bu eğlenceli hayatı okula da getiriyorlar. Öğretmenlerinin de "Youtuber" gibi eğlenceli olmasını bekliyorlar. Düşünce olarak akıllarından geçmese de nöral olarak hızlı, renkli ve hareketli görsellere alıştıkları için karşılarında sabit duran birinin anlattıklarını takip etmeleri çok zor. Bu yeni normale, söylenmek yerine ayak uydurmak gerekebilir. Tüm dünya bu yönde gidiyor. İki tarafa da görev düşüyor.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Açıklama
B) Betimleme
C) Tartışma
D) Öyküleme
E) Tanımlama

Çözüm:

Parçanın genelinde öznellik hâkimdir. Anlatıcı bir konu hakkındaki tezini savunuyor. Bunu yaparken de ağırlıklı olarak kendi duygularına yer veriyor. Dolayısıyla tartışmacı anlatım ağır basmaktadır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Osmanlı Dönemi'nde büyük şehirlerde özellikle zahire türünden ihtiyaç maddelerinin toptan alınıp satıldığı yere kapan denirdi. Bu tabir Osmanlılarda daha ziyade un kapanı, bal kapanı, yağ kapanı gibi satılan malın adıyla birlikte kullanılmıştır. Un, yağ ve baldan başka tahıl, kahve, tütün, ipek, pamuk, kumaş ve çeşitli dokumalar üreticiden satın alınarak başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlerdeki kapanlara getirilirdi. Kadı naibinin nezaretinde mallar tartılır, ağırlık, kalite ve çeşidine göre vergiye tabi tutulduktan, fiyatları belirlendikten sonra esnaf aracılığıyla tüketiciye arz edilirdi. Kapanına getirilen hububat cinsine göre ayrılır ve kapan defterlerine kaydedilirdi. Kaydı yapılan hububat, kapan naibinin izni olduğunda kapan dışına çıkarılır ve esnafa dağıtılırdı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) Tartışma - Öyküleme
B) Betimleme - Tartışma
C) Açıklama - Betimleme
D) Açıklama - Tartışma
E) Öyküleme - Açıklama

1-E

TEST 1

0F580387

1. Göbeklitepe, Mısır piramitlerinden 7 bin 500 yıl daha önce yapıldı. Yerleşik hayata geçişlerin ilk izleri için büyük bulgular barındırıyor. Çünkü yerleşik hayatı simgeleyen ve tarıma işaret eden buğdayın ilk izleri Göbeklitepe'de bulundu. Dinler tarihini de etkileyen Göbeklitepe, bilinen ilk ibadet merkezi. Neolitik Dönem'de inşa edilen yapı, yeryüzündeki ilk inanç merkezi olmasının ve buğday kalıntılarının yanında büyük kaya parçalarının şekilli bir biçimde buraya taşınmasından ötürü, yerleşik hayatın ilk dönemlerinin başlangıcı olarak kabul edildi. 1995'te Göbeklitepe izleri bulunmadan önce insanların o çağda avcılık, toplayıcılık yapıp göçebe yaşadığı tahmin ediliyordu.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Açıklayıcı anlatım B) Betimleyici anlatım
C) Tartışmacı anlatım D) Öyküleyici anlatım
E) Düşsel anlatım

2. **Aşağıdaki parçalardan hangisi öyküleyici anlatımla oluşturulmuştur?**

A) İnternet günümüzün en büyük kolaylıklarından birisidir. Ama her iyi şeyde olduğu gibi kötü amaçlı kullanımlar nedeniyle hayatımızı zehir edecek bir araca da dönüşebilir. Yetişkin bireyler için ayrı, küçük çocuklar için ayrı bir tehlike içeriyor da diyebiliriz.

B) Öyle filmler var ki sanki oyuncusu bizmişiz, sanki bizim hayatımızı anlatıyormuş gibi gelir. Bu filmleri izlemek kimi zaman güldürür, kimi zaman ağlatır. Ama her zaman ufacık da olsa bir noktadan bize yol gösterir. Bazı filmseverler için bu ufak ayrıntılar büyük önem taşır ve film izleme zevki de bu yönde gelişir.

C) Günümüzde beden algısının en temel problemi, bedenin şeklini bozmak için de bozulan şekli geri kazanmak için de ciddi paralar harcamak gerektiğidir. Gerek diyet programları olsun gerek estetik operasyonlar olsun beden günümüzde ekonomi döngüsünün bir parçası hâline gelmiştir.

D) O sırada büyük büyük ışıklar saçan bir olta aşağıya inmişti. Sinağrit Baba ümitle koştu. Bu oltayı da kokladı. Hiç tanıdığı birisi değildi. Yemi ağzına aldığı zaman bu olta sahibinin, tam aradığı adam olduğunu bir an sandı. Bu anda da yakalandı.

E) Gökyüzünün mavi bir görüntü vermesinin sebebi difüzyon (kırılma) olayıdır. Güneş ışınları atmosfere girdiğinde atmosferdeki gaz moleküllerine, toz parçacıklarına çarparak saçılır. Gün ışığı değişik dalga boylu birçok ışından oluşur. En kısa dalga boylu mavi ışınlar atmosferin üst tabakalarındaki küçük parçacıklar tarafından hemen saçılırlar.

3. Trafik ışıkları bugün, motorlu taşıt trafiğini düzenlemek için kullanılsa da ilk trafik ışığı, otomobilin icadından önce kurulmuştur. Fikir olarak 1800'lü yıllarda ortaya atılmış ve ilk örnek 10 Aralık 1868'de Londra'da kullanıma açılmıştır. Gazla çalışan bu ilk modelin tasarımı, demir yolu mühendisi olan J. P. Knight'a aittir. At arabalarının trafiğini düzenlemek ve yayaların güvenle yürüyebilmelerini sağlamak amacıyla hizmete açılmıştır. Gazla çalışan bu ilk model, bir polis memuru tarafından manuel olarak kontrol edilmekteydi. Gündüzleri polis memuru, semafor kolunu yukarı aşağı hareket ettirerek hangi yönden gelen araçların geçebileceğini bildirirken geceleri gazla aydınlanan yeşil ve kırmızı ışık kullanılmıştır.

Bu parça aşağıda açıklaması verilen anlatım biçimlerinden hangisine örnektir?

A) Yazar bir konu ile ilgili kişisel görüşünü belirterek okuyucunun o konu hakkındaki fikrini etkilemeye çalışmıştır.

B) Bir yerin veya varlığın özellikleri, bu özelliklerin yazarda uyandırdığı izlenimler, okurun gözünde canlanacak şekilde anlatılmıştır.

C) Bir yaşam kesiti, belli bir olaya bağlı olarak anlatılıp okuru olayların içinde yaşatmak, kahramanlarla ve olayla özdeşleştirmek amaçlanmıştır.

D) Herhangi bir konu hakkında bilgi vermek, bir şeyler öğretmek amacıyla yazar, sanatlı söyleyişlerden ve öznellikten kaçınmıştır.

E) Yazar herhangi bir konu üzerindeki kişisel görüşlerini, okuyucuyla konuşuyormuş gibi bir üslupla aktarmıştır.

4. Propaganda kelimesinin kökeni, Latincede bahçıvanın "taze bir bitkinin filizlerini yeni bitkiler üretmek için toprağa dikmesi" anlamına gelen "propagare" sözcüğüne dayanmaktadır. Bu sebepten propaganda kelimesi belirli düşünceleri yeşertip yaymak anlamını içinde barındırmaktadır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise propaganda kelimesinin tanımı: "Herhangi bir düşünceyi, bir kanıyı yaymak ve ondan yana olanları çoğaltmak için söz, yazı, yâd ya da başka araçlarla yapılan etki." olarak geçmektedir. Tarihin neredeyse her döneminde propaganda çeşitli amaçlar gözetilerek kullanılmıştır; özellikle çağdaş dönemden itibaren araştırma ve geliştirme konusu hâline getirilerek bilim olma özelliği kendisine atfedilmiştir. Yirminci yüzyıla gelindiğinde türdeş bir toplum oluşturmaya hizmet eden bir propagandanın yanında düşman olarak görülen toplumları psikolojik yönden çökertmek amacı ile rakip ülkenin kamuoyunu etkilemek için kullanılan bir propaganda sistemi görülmektedir. Savaşlarda alınan mağlubiyetleri topluma unutturmak veya kazanılan zaferin sarhoşluğunun sürdürülmesi gibi tutumlar, çağdaş dönem propagandasının özünü yansıtır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine <u>başvurulmamıştır</u>?

A) Açıklama B) Sayıp dökme C) Tanımlama
D) Karşılaştırma E) Öyküleme

1-A	2-D	3-D	4-E

1. Varlıkların, okuyucunun gözünde canlanacak şekilde, resim çizer gibi anlatılması olarak tanımlanan betimleme, açıklayıcı ve sanatsal olmak üzere iki başlık altında incelenir. Açıklayıcı betimlemede varlıkların olduğu gibi tanıtılması amaçlanır, kişisel düşüncelere yer verilmez. Görsellikten çok, izlenim ve sezgilerin ağır bastığı sanatsal betimlemede ise yazar, anlatımına duygu ve yorumlarını da katar.

Bu parçaya göre aşağıdakilerin hangisinde açıklayıcı betimleme yapılmıştır?

A) Kış, Ada'nın her tarafında yerleşebilmek için rüzgârlarını poyraz, yıldız poyraz, gün doğusu, batı karayel, karayel hâlinde seferber ettiği zaman; öteki yakada yaz, daha pılısını pırtısını toplamamış, bir kenara, oldukça mahzun bir göçmen gibi oturmuştur. Gitmekle gitmemek arasında sallanır bir hâlde, elinde bir pasaport, çıkınında üç beş altın, bekleyen bu güzel yüzlü göçmen tazeyi benden başka bu adada seven hemen hiç kimse yoktur diyebilirim.

B) Eylül sabahının bu kapanık ve serin gününde bahçenin bütün ağaçları durgun ve karanlık… Havuzların suları, bulutlu gökyüzünün yansımalarıyla kirli bir katran renginde… Neşesiz fıskiyeler havada tutunamıyor. Derinden derine, perişan kuş feryatları, bin tempoda hayvan bağırmaları duyuluyor. İnsan daha kapıdan girerken bir gurbet ve ıstırap bahçesinin eşiğine ayak bastığını anlıyor.

C) Mağaranın ağzında büyük ağabeyim elinde kazma, ortanca kürek, küçük olanı da sönük bir gaz lambası ile beklerdi. Mağaranın içi uzun bir dehlize benzer, etrafta birtakım acayip şeyler varmış gibi görünür, durmadan tepeden damla damla su sızar, yer daima ıslak olurdu. Ben mağaranın kapısı önünde, bir ayağım içerde, bir ayağım dışarda beklerdim. Güneş ağaçlardaki eriklerin üzerine ışıldardı.

D) Efes'ten Söke'ye giden yol yer yer düzeltiliyor, genişletiliyor. Selçuk'la Kuşadası arasında nice nice kumsallar var. Akdeniz'i belli eden masmavi bir deniz, ıssız kıyılarda köpüklenip duruyor. Ufukta Sisam Adası'nın çizgileri beliriyor. Kilometrelerce uzanan bu kıyılarda turistik oteller, küçük küçük evler, renk renk tenteli lokantalar, plajlar bulunuyor.

E) Boğaziçi'nin Anadolu yakasındaki tenha, bayır ve yarı karanlık köylerin birinde hırçın ve ürkütücü bir kış akşamıydı. Tarladan köye yürüyerek geliyorduk. Yağmur iri taneler hâlinde yağıyordu. Rüzgâr uğultuyla esiyor, bizi üşütüyordu. Eserken yağmur tanelerini etrafa saçıyor, bizi ve her tarafı öyle sırılsıklam ediyordu.

2. Medyanın toplumlarda cinsiyet eşitliğini sağlamada oynayabileceği dönüştürücü role kuvvetle inanıyorum. Cinsiyete duyarlı ve cinsiyet dönüştürücü içerik oluşturarak ve cinsiyet klişelerini kırarak, toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin geleneksel sosyal ve kültürel normlara ve tutumlara meydan okuyarak, kadınları bir istisna olarak değil, günlük olarak çeşitli konularda liderlik rollerinde ve uzmanlar olarak göstererek içerik oluşturmak, toplumsal dönüşümü de güçlendirecektir. Geleneksel medyadan çevrim içi medyaya kadar günümüz medyası, kızların ve kadınların toplumdaki rolüne ilişkin algılarımızı ve fikirlerimizi hâlâ büyük ölçüde etkiliyor. Ne yazık ki şimdiye kadar gördüğümüz şey, medyanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sürdürme eğiliminde olduğudur. Araştırmalar, çocukların küçük yaşlardan itibaren medyanın onlara sunduğu cinsiyetçi klişelerden etkilendiğini gösteriyor.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Açıklayıcı anlatım B) Betimleyici anlatım
C) Öğretici anlatım D) Öyküleyici anlatım
E) Tartışmacı anlatım

3. Efsaneye göre çok az kişiye malum olan bilgilerden bir tanesi Zümrüdüanka kuşu tarafından öğrenilir. Anka kuşu çok nadir canlıların öğrenebildiği bilgilerden biri olan ölüm zamanı ile ilgili bilgiye hâkim olur. Bu bilgiyi ilk aldığında gerçek anlamda üzülür ve ne yapacağını bilemez. Engin denizleri, büyük dağları aşar ve geçer. Ancak zamanla öğrenir ki bunun bir çaresi yok. Ölüm eğer bir defa geldiyse bundan kaçış olmayacağını Anka kuşu anlamıştır. Zümrüdüanka kuşu masalı işte en çok da bu yönüyle insanları etkiliyor. Anka kuşu bu durumu kabullendikten sonra zamanla artık ne yapabileceği konusunda araştırma yapmayı bırakmıştır. Bu noktadan sonra artık kalan zamanını nasıl daha huzurlu bir şekilde geçirebileceğini düşünmeye başlamıştır. Günler geçer, haftalar geçer ve Anka kuşu bir türlü ne yapması gerektiğine karar veremez. Yemeden içmeden kesilen bu asil kuş, bir türlü iyi vakit geçirmenin sırrına erişememiştir. Bu bilgi Anka kuşuna öyle ağır gelmiştir ki Zümrüdüanka kuşu efsanesi bu yüzden etkili olmuştur.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Açıklama B) Öyküleme C) Tartışma
D) Betimleme E) Kanıtlama

1-D **2-E** **3-B**

1. Günümüzde bildiğimiz tüm canlılar hücrelerden oluşmuştur. Canlıları birbirinden ayıran ise bu hücrelerin sayısı ve hücrelerde gerçekleşen kimyasal etkileşimlerin bütünüdür. Eva Bianconi ve meslektaşlarının yaptığı araştırmaya göre, bir insan ortalama 37 trilyon hücreden oluşmaktadır. Peki, tek bir embriyo hücresiyle başlayan insanın serüveni nasıl olur 37 trilyon hücreye ulaşır? Sorunun cevabı hücre bölünmesi ve bunu kontrol eden mekanizma olan hücre döngüsünde yatmaktadır. Hücre bölünmesi ya da daha genel süreç olan hücre döngüsü için canlıların gelişimindeki en önemli mekanizmalardan birisi demek çok da yanlış olmayacaktır. Kısaca durumu özetlersek bir hayvan oluşmadan önce bir hayvan, bir bitki oluşmadan önce bir bitki bulunduğu gibi, bir hücre oluşmadan önce de bir hücre bulunmak zorundadır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Öyküleme
B) Betimleme
C) Tartışma
D) Açıklama
E) Benzetme

2. **Gazeteci:** Konservatuvar okumadınız, alaylısınız. Ama oyun gücünüzle nice "okullu"ya pekâlâ taş çıkartırsınız. Eğitimin katkısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tiyatrocu: Evet, alaylıyım, konservatuvar okumadım. Eğitim derken genel bir eğitimin altını çiziyorsanız eğitimin gücüne yürekten inanıyorum. Ne demiş Mandela? "Dünyayı değiştirmek için kullanabileceğiniz en güçlü silah eğitimdir." Ama eğer sanat eğitiminden bahsediyorsan ne yazık ki sanatta, özellikle tiyatro sanatında bireyin belirli bir çerçeve içine yerleştirilmemesi düşüncesindeyim. Özgürlük değerlidir.

Bu diyaloğun anlatımı için aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Deyimden yararlanılmıştır.
B) Açıklayıcı anlatım kullanılmıştır.
C) Mecaz anlamlı sözcüklere yer verilmiştir.
D) Tanımlama yapılmıştır.
E) Örneklemeye başvurulmuştur.

3. Neyi vardı Bruce Lee'nin? Çok mu yakışıklı, çok mu iyi bir oyuncu? Hayır, ikisi de değil. Sadece aksiyonda muhteşem ve tamamen kendinin yaratmış olduğu, taklit edilemez bir tarzı var. İşte onu efsane yapan buydu. O bir Asyalıydı. Bunu kabul ediyordu ve başka bir şeymiş gibi davranmadı. Ne ise o oldu. İşte sırrı buydu, kim olduğunu biliyordu. 80'ler Türkiye'sinin sinema salonlarında hep çok özel bir yeri olan, video kasetlere kaydedilen bol aksiyonlu filmleri elden ele dolaşan, devam eden yıllarda özellikle 90'ların başından itibaren hanelerimizdeki renkli televizyonlara kadar taşınarak dalga dalga yayılan ve tutkulu bir fırtınaya dönüşerek anlam dünyamıza kocaman bir çizik atan çok yalnız ve çok fiyakalı bir masal kahramanının hikâyesidir bu, dünyayı fetheden bir Asyalının, 60 kiloluk ölümcül bir silahın: Bruce Lee'nin.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Açıklama
B) Tartışma
C) Öyküleme
D) Betimleme
E) Örnekleme

4. Yol boyu kavak ağaçları, köprü, yokuş yukarı dar sokak... Sokağın bitiminde kediyi gördüm. Yıkık bahçe duvarından duta tırmandı, oradan da çatıya. Baktım baca tütüyor. Rüzgârda savrulan kül rengi, yoğun bir duman... Kedi dumana girdi çıktı, kiremitlerin arasında kayboldu sonra. Bahçe kapısının önünde durdum. Girsem yol bitecek. "Ömür biter yol bitmez." Kentlerin, otellerin duvarlarında yazılıydı. Bir geminin beyazında, trenlerin, uçakların alnında. Bekleme odalarında, gar saatlerinde, kamyonların otobüslerin ön camlarında yazılıydı. Ya da biri, tanıdık bir ses, hep bu tümceyi fısıldadı kulağıma. "Ömür biter yol bitmez."

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinde verilenlerden yararlanılmıştır?

A) Açıklama - betimleme
B) Tartışma - öyküleme
C) Betimleme - tanımlama
D) Öyküleme - açıklama
E) Öyküleme - betimleme

1-D	2-B	3-B	4-E

1. Nomofobi kişinin telefondaki ve sosyal medyadaki hayatı kaçırmaya ve telefonundan uzak kalmaya dair yaşadığı korkudur. Nomofobi ve telefon kullanımı, dikkat seviyemizi, hayatta karşılaştığımız olaylara karşı göstereceğimiz tepkimizi ve performansımızı etkiler. Bu korku, bilişsel kapasitemiz üzerinden çalışan bellek kapasitemizi de etkiler. Çalışan bellek, anlık durumları hafızaya iletmek için kilit bir konumdadır. Telefonsuz kalma korkusu da dikkat ile alakalıdır. Telefon kullanımında bize ait kişisel uyaranlar olduğundan, çalışan bellek Nomofobi'de verdiği cevapları azaltmak için karmaşık ve dikkat içerebilecek olaylara odaklanmayı azaltır. Bu yüzden çalışan belleği telefon kullanımı etkilediğinden, anlık olayların hafızaya kaydı telefonlar tarafından engellenir. Telefon kullanımının günlük hayatımızda artması ile kullanıcılar üzerinde bu etkiyi anlamak önemlidir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

A) Tartışmaya
B) Öykülemeye
C) Açıklamaya
D) Betimlemeye
E) Örneklendirmeye

2. Çizgi roman okurları; Süpermen, Batman gibi sevdikleri karakterleri ekranlarda görmenin heyecanını yaşadılar. Sürekli bundan bahsettiler, böylelikle yapımcıları bu karakterlerin tekrar tekrar ekrana taşınmasının doğru bir karar olduğuna ikna ettiler. Ancak karşılarına başkalaşım geçirmiş kahramanlar kondu. Konunun kontrolsüzce hızlandığı nokta da tam olarak burası. Tüketici kitlesi, önüne konan bu garip ve estetikten yoksun bulamaca tepki göstermek yerine kendisine sunulanı bağrına bastı. Seyirciler, Spider-Man'in sokakta dans etmesinden Amazon'un milyonlarca dolar harcayıp çektiği *Zaman Çarkı* adlı garip yapıma kadar herhangi bir eleştiride bulunmadı. Dolayısıyla masaya aynı bulamaç konmaya devam etti.

Bu parçanın anlatımında özellikle aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

A) Tartışma
B) Açıklama
C) Tanımlama
D) Karşılaştırma
E) Öyküleme

3. Shakespeare oyunlarında kötü ve kötülüğe dair çeşitli saptamalar da vardır. Macbeth'te "İyi demek, kötü demek; kötü demek, iyi demek." der. Buradan, kötünün ve iyinin ayrımının zorluğu veya herkesin hem iyi hem kötü olabileceği, her insanın bir parça iyi, bir parça kötü olabileceği yorumlarına varılır. Benzer olarak Hamlet'te de "İyi yahut kötü yoktur, onu öyle gösteren düşüncedir." denir. Kötülük artık sınırları keskin olan bir olgu değildir. Ayrıca Shakespeare'in etkili olduğu dönemde bir cadı çılgınlığı da vardır. Macbeth'te karşımıza çıkan cadı figüründe de gördüğümüz kötülük biçimi, geleneksel kötü ruh imgesinden farklıdır. Eagleton; Macbeth'teki cadı figürünün tereddüt içerisinde, anlamların kaydığı ve karıştığı oyunun asıl bilinçaltını temsil ettiğini ve bu cadıların olduğu yerde her şeyin muğlaklaştığını ve karşıt durumların belirsizleştiğini söyler, iyilik kötülüktür ve kötülük iyiliktir, her şey kendinin tam tersidir.

Bu parçanın anlatımında aşağıda verilenlerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Açıklayıcı anlatım
B) Tartışmacı anlatım
C) Betimleyici anlatım
D) Öyküleyici anlatım
E) Düşsel (fantastik) anlatım

4. Farelerde yaşlanma sürecini tersine çevirmeyi başaran bilim insanı David Sinclair, bu uygulamanın geleceğine dair konuştu. Harvardlı biyolog, çalışmanın yakında insanlara da uygulanacağını, konunun yalnızca zaman meselesi olduğunu dile getirdi. İnsanoğlu yüzyıllardır ölümsüzlüğe çare arıyor olsa da yaşlanan ve işlevsiz hâle gelen bedenlerimiz ölümsüzlük bulunsa dahi pek de mutlu bir gelecek getirmeyebilir. Bu nedenle bedendeki yaşlanmanın durdurulması ve hatta tersine çevrilmesi adına birçok çalışma yürütülüyor. Genellikle bu tür yeni bulguların olgunlaşması için uzun süreler gerekiyor. Öyle ki şimdilerde teorisel olarak olabileceği konuşulan çoğu keşif şu an yaşayan insanlar tarafından görülemeyecek ve birkaç kuşak sonrasına kalacak. Ancak Sinclair'e göre fareler üzerinde yaptığı deneylerden elde ettiği sonuçlar, çok daha yakın bir gelecekte insanlar üzerinde denenebilir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Açıklama
B) Tartışma
C) Öyküleme
D) Betimleme
E) Kanıtlama

1-C	2-A	3-B	4-A

1. Dünya'nın kendisi, çekirdeğindeki soğumamış kısımlarından dolayı dev bir mıknatıstır. Bu büyük mıknatısın artı ve eksi uçları kuzey ve güney kutuplarındadır. Ancak bildiğimiz coğrafi kutuplarda değil. Pusulanın minik ucu tam kuzeyi göstermez, gösterdiği noktaya manyetik kutup denir. Pusulanın gösterdiği kuzey yönünü devamlı takip ederseniz kuzey kutbuna hiçbir zaman ulaşamazsınız. O noktadan 7 derece yani kilometrelerce uzaklıktaki manyetik kutba varırsınız. Olayın ilginçliği bu kadarla da bitmiyor. Bilimin kesin olarak saptadığı bir sürpriz daha var. Bu manyetik kutupların yerleri de sabit değil, zamanla değişiyor, kuzey güneye, güney kuzeye geliyor. Eğer elinize bir pusula alıp zaman yolculuğu yapabilseydiniz, birkaç milyon yıl önce pusulanızın kuzey gösteren ucuna bakarak seyahat edince sizi penguenlerin büyük atalarının karşıladığını, yani güney kutbuna vardığınızı şaşırarak görürdünüz.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Açıklama
B) Öyküleme
C) Tartışma
D) Betimleme
E) Alıntı yapma

2. Ellerimizdeki paketler boştaki iki sandalyeye sığmayınca birazını masanın üzerine yığmak zorunda kalmıştık. Tüm bu kalabalık ve kargaşa, üstüne sıcak da eklenince sinirlerimi yay gibi germişti. Yüzüme şöyle bir baktığında aklımdan geçenleri anlayacak, içimi ferahlatacak, gülümseyişiyle beni zamandan ve mekândan soyutlayıp o sıkış tepiş kafeden ve tüm diğer kafeslerden kurtararak, ne bileyim, durgun bir deniz kenarına ya da kekik kokularının etrafa yayıldığı bir yaylaya gitmek isterdim. Tüm bunlar belki çok öte bir dünyada yaşayabileceğim şeylerdi.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinde verilenlerden yararlanılmıştır?

A) Açıklayıcı anlatım - öyküleyici anlatım
B) Tartışmacı anlatım - açıklayıcı anlatım
C) Öyküleyici anlatım - betimleyici anlatım
D) Açıklayıcı anlatım - betimleyici anlatım
E) Tartışmacı anlatım - öyküleyici anlatım

3. Karıncanın küçüklüğü unutulunca para hırsı ile büyüdü gözler. Cimrilik, eli kapalılık, "Cimrilerin eli ancak karınca gözü kadar açıktır." sözünü söyletti. Karınca duası asılan evler, karınca zehri ile korunur oldu. Para hırsı ve menfaatçilik "karıncadan yağ çıkarıp satar" tabirini ortaya çıkardı. Malum ki karınca sürekli hareket ettiği için yağdan çok kas yapmıştı. Bu hareketliliği "Nerede hareket orada bereket." dedirtti. Çok çalışmak ile misal gösterilen karıncalar, insanoğlu kadar hırslı olmadı hiçbir zaman. Değirmen basmadı, ambarları boşaltmadı. Yer altı bizimdir deyip bütün her yere yuva yapmadı, çukur kazmadı. İnsanın ayağını kaydırmadı, insanı incitmedi. Tek düsturu vardı, belliydi zaten: Karınca kararınca yaşamaktı, ne eksik ne fazla...

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

A) Tartışmaya
B) Açıklamaya
C) Öykülemeye
D) Betimlemeye
E) Tanımlamaya

4. Yıldızsız boğucu bir yaz gecesiydi. İstanbul yorgun, kocaman bir hayvan gibi boğuk boğuk inleyerek uyuyordu. Emirgan sırtlarındaki bir köşkün pırıl pırıl yanan ışıkları, ilerleyen gecenin içinde sönmüş, pencerelerden sokağa taşan, müzik, kahkahalar ve konuşmalar erimişti. Gecenin nabzı durmuş gibiydi. Tepenin altındaki deniz, yapışkan karanlık bir göl gibi duruyordu. Çıt yoktu. Aşağıdan yukarı doğru, yılankavi uzanan otobüs asfaltı, ölmüş gibi hareketsizdi. Birden, bu karanlık geceyi bir ses, boydan boya yırttı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinde verilenlerden yararlanılmıştır?

A) Açıklayıcı anlatım - öyküleyici anlatım
B) Tartışmacı anlatım - açıklayıcı anlatım
C) Açıklayıcı anlatım - betimleyici anlatım
D) Tartışmacı anlatım - betimleyici anlatım
E) Betimleyici anlatım - öyküleyici anlatım

1-A	2-C	3-A	4-E

BİLGİ

10 - Düşünceyi Geliştirme Yolları

1. Tanımlama

Bir nesneyi, kavramı, duygu ve düşünceyi kendine özgü ve değişmez nitelikleriyle kısaca açıklamaya tanımlama denir. Herhangi bir varlık veya kavram için sorabileceğimiz "**Bu nedir?**" sorusunun karşılığıdır.

2. Karşılaştırma

Aralarında benzerlik bulunan iki kavramdan birinin üstün ya da farklı olduğunu benimsetmeye çalışma yöntemidir. Bu yöntemde ana düşünce, belirtilen üstün ya da farklı yandır. Karşılaştırmada benzerliklerden, karşıtlıklardan, ilişkilerden yararlanılır.

BİLGİ

Karşılaştırmada genellikle "**en, daha, gibi, kadar, ise, öte yandan**" ifadeleri kullanılır.

3. Örneklendirme

Bir konuyu pekiştirmek ya da ileri sürülen bir savı doğrulamak amacıyla uygun örneklerden yararlanma yöntemidir. Bu yöntemde ana düşünce örnekten önceki cümledir. Örnekler atıldığında ana düşünce değişmez.

BİLGİ

Örneklendirme cümlelerinin başında genellikle "**örneğin, söz gelimi, mesela**" gibi sözcükler kullanılır.

- Örneklendirilen soyut düşünceler, somutlaştırılmış olur.

4. Tanık Gösterme

Bir görüşü doğrulamak amacıyla başkasının sözünden yararlanma yöntemidir. Bu yöntem, bir görüşü doğrulama yöntemlerinin en yaygın olanıdır. Savunulan herhangi bir görüşün desteklenmesi, karşı görüşün geçersiz kılınması amacıyla kullanılır.

- Bilimsel buluşlardan, özlü sözlerden, ünlü bir kişinin sözünden yararlanılarak tanık gösterilmiş olur.

BİLGİ

Ünlü bir kişinin sadece adının geçmesi tanık gösterme değildir.

5. Sayısal Verilerden Yararlanma

Anlatılanların araştırma sonuçlarıyla ortaya çıkan sayısal değerlerle desteklenmesine sayısal verilerden yararlanma denir. İstatistik sonuçlar, yüzdeler verilerek düşünceler inandırıcı kılınmak istenir.

BİLGİ

Tek bir rakamın ya da sayının olması sayısal verilerden yararlanma olmaz. Birden çok veri olması gerekir.

6. Benzetme

Bir kavramı ya da varlığı başka bir kavram ya da varlığın özelliklerine benzetmektir. Genellikle "gibi, sanki, âdeta" vb. İfadelere yer verilir.

Örnek

- Burnum yastıkta, yorganım ağzım hizasında, kirpi gibi büzülmüşüm.

7. Sayıp Dökmelere Yer Vermek

Anlatımda "ne var ne yok, hepsini söylemek" şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Örnek

- Şehrin **tarihî mekânlarını, doğal güzelliklerini, müzelerini, üniversitesini, işlek caddelerini** gezdik.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Dünya ısınıyor, Avustralya da küresel ısınmanın etkisinin en şiddetli hissedildiği yerlerden biri. Kamuoyundaki tartışmanın asıl alevlendiği nokta ise bu ısınma ve iklim değişikliğinde insanoğlunun payı. İnsanoğlu olarak bunda payımız nedir? Orman yangınları, dünyanın yaşam barındıran bu en kurak kıtasının aslında tabiatında var ve bunu doğal döngüsel süreçte doğanın kendini yenilemesi olarak da görebiliriz. Ülkenin yerli halkları 50 bin, İngiliz koloniciler 200 küsur ve sonradan gelen göçmenler ile birlikte kurulan devlet ise 120 yıldır orman yangınları ile birlikte yaşıyor.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi ağır basmaktadır?

A) Tanımlama B) Karşılaştırma
C) Tanık gösterme D) Benzetme
E) Kişileştirme

Çözüm:

Karşılaştırma olan parçalarda genellikle "de, ise" bağlaçları kullanılır. İki varlığın ortak ya da farklı yönleri dile getirilir. Bu parçada "Avustralya da…" "…kurulan devlet ise…" sözlerinde karşılaştırma vardır. Ayrıca "en" sözcüğünün olduğu yerde de karşılaştırma olur. "…en kurak…" buna örnektir.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Kitaplar, yüzyıllar boyunca birçok insanın hayatında terapist rolünü üstlendi. Öyle ki Antik Yunan şehrindeki bir kütüphanenin girişinde, "İnsanın Ruhunun İyileştiği Yer" yazıyordu. Dünyanın ilk psikiyatri hastanesi de Antik Yunan'da kuruldu. Kitap okutmanın bir terapi olarak benimsenmesi 1800'leri buldu belki ama metinler o tarihten önce de insanların duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını değiştiriyordu. Psikanalizmin kurucusu Freud, aslında tam da bu yüzden, "Ustalarınız kimler?" diye sorulduğunda, kütüphanesini dolduran edebiyat eserlerini gösteriyordu. Edebiyatçılar insan ruhunu çoktan keşfetmişlerdi.

Bu parçanın anlatımında;

I. kişileştirme,
II. örnekleme,
III. tanımlama

düşünceyi geliştirme yollarından hangileri kullanılmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

1-D

TEST 1

01C50009

1. Kitaptan niçin korkarlar? Bunu bir türlü anlayamadım. Kitaptan korkmak, insan düşüncesinden korkmak, insanı kabul etmemektir. Kitaptan korkan adam, insanı sorumluluk hissinden mahrum ediyor demektir. "Bırak, senin yerine ben düşünüyorum!" demekle, "Falan kitabı okuma!" demek arasında hiçbir fark yoktur. İnsanoğlunda her şeyden önce sorumluluk hissi vardır ve özellikle fikirlerin sorumluluğu bulunur kendisinde. Ondan mahrum edilen insan, kendiliğinden bir paçavra hâline düşer.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak;

I. tanımlama yapıldığı,
II. karşılaştırmaya yer verildiği,
III. tanık göstermeye başvurulduğu,
IV. sessel yinelemeye yer verildiği

yargılarından hangilerine yer verilmemiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve IV E) III ve IV

2. Şiddet içerikli video oyunları, gençlerde saldırgan davranışa neden olabilir. Ayrıca onları şiddete karşı duyarsız hâle getirebilir. Oyunlarda yoğun şekilde kullanılan şiddet, bilinçaltında çocukların bunu normalleştirmesine sebebiyet verebilir. Araştırmalar, oyun oynamayı seven gençlerin toplumdan uzaklaşarak empati duygusundan uzaklaştıklarını göstermektedir. Agresif düşünce ve eğilimlerin giderek artması da beraberinde geniş çaplı sorunları doğurmaktadır.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Olasılık bildiren cümlelere yer verilmiştir.
B) Bir saptama yapılmıştır.
C) Açıklayıcı anlatımdan yararlanılmıştır.
D) Örneklerle konu somutlaştırılmıştır.
E) Çoğullaştırmalar kullanılmıştır.

3. Tarih içinde insanın ihtiyaçları her çağda artış göstermiştir. Bu bağlamda üretim ve tüketim de artmıştır. Teknolojik gelişmeler, insanların ekonomik durumlarındaki iyileşmeler, çalışma hayatındaki yoğun süreçler motivasyonu kaçınılmaz kılmıştır. Buradan şöyle bir kanıya varabiliriz: İnsanların motivasyona olan gereksinimi ihtiyaçlarının şiddetiyle doğru orantılı olarak artar. Zaten bireyleri motive etmenin ilk aşaması bireylerin ihtiyaçlarının farkına varıp eyleme geçme isteğinin şiddetini artırmaktır.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Bir çıkarımda bulunulmuştur.
B) Açıklayıcı anlatım kullanılmıştır.
C) Nesnel cümlelere yer verilmiştir.
D) Karşılaştırma yapılmıştır.
E) Tanık göstermeye başvurulmuştur.

4. Dünyanın bilinen en eski enstrümanı flüt. Yani nefesle müzik yapmak, insan nefesiyle... Peki, ya dünya büyük bir insan olsa ve nefesi de rüzgâr olsa onun flütü nasıl olurdu? İngiltere'de bununla ilgili bir deneme yapmışlar ve "şarkı söyleyen ağaç" adındaki bu yarı heykel, yarı müzik enstrümanı ortaya çıkmış. Pendle Tepesi diye rüzgârlı bir tepeye yerleştirilmiş ve dünyanın nefesi üflenince işte böyle bir müzik işitiliyor.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Örnekleme
B) Açıklama
C) Kişileştirme
D) Eksiltili cümle
E) Sayısal verilerden yararlanma

1-C	2-D	3-E	4-E

1. Her insan, içinde bir oda taşır. Bunu işitme duyusuyla bile kanıtlamak mümkündür. Diyelim ki gecedir, dört bir yanda sessizlik hüküm sürerken biri seri adımlarla ilerlemektedir; bir kulak kabartan çıkarsa duvara tam tutturulmamış bir aynanın takırdamasını işitebilir örneğin. İçeriye göçmüş göğsü, dışarıya fırlamış omuzları, sarkmış kolları, güç bela oynatabildiği ayakları, belli bir noktaya sabitlenmiş bakışlarıyla orada dikilip duruyor. Bir ateşçi, kömürü küreyip ocağın alev kusan ağzına boşaltıyor. Fabrikanın yirmi avlusunu kimseye gözükmeden sessizce geçmiş çocuk yaklaşıp önlüğünü çekiştiriyor. "Baba," diyor çocuk, "Çorbanı getirdim. Kalk!"

Bu parçada yazar aşağıdaki yardımcı unsurların hangilerinden <u>yararlanmamıştır</u>?

A) Sayıp dökmelere yer verilmiştir.
B) Kişileştirme yapmıştır.
C) Betimlemeden yararlanmıştır.
D) Dolaylı anlatım kullanmıştır.
E) Öyküleme tekniğinden faydalanmıştır.

2. Kimi zaman arkadaşlarla otururken sessizlikte bazen birisinin karnı guruldar ve bu gülüşmelere neden olur. Sanki karnın içinde çalışan bir makine varmış gibi gürültü çıkarır. Genelde karnımızın acıktığını düşünmemize neden olan karın guruldaması aslında sadece acıkmayla alakalı bir olay değildir. Mide, kaslı bir yapıya sahiptir ve sindirimde çok çeşitli görevleri vardır. Sürekli olarak kasılan, gevşeyen, hareket eden, çalkalanan ve sindiren bir organdır. Midemiz dolu olduğunda, tüm bu aktiviteler normal ilerleyişini sürdürür. Ancak midemiz boş olduğunda da kasılmalar devam eder. Bu kasılma hareketleri devam ederken mide duvarlarının birbirine sürtünmesi sonucunda "karın guruldaması" dediğimiz sesi duyarız.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Benzetmeye yer verilmiştir.
B) Tanık göstermeden yararlanılmıştır.
C) Tanımlama yapılmıştır.
D) Karşılaştırma yapılmıştır.
E) Açıklama söz konusudur.

3. Bazen bilmediğimiz durumlardan korkarız. Örneğin odamızda uyumaya hazırlanırken mutfaktan gelen kaynağını bilmediğimiz bir ses, korkmamıza neden olabilir. Aklımıza bir anda bir sürü şey geliverir. Acaba bir hırsız mı? Yoksa bir canavar mı?.. Oysa bu ses yalnızca, evin kedisi mama kabını devirdiği için çıkmış olabilir. Bunu bilsek rahatlar ve korkumuzun hafiflediğini hissederiz. Gel gör ki sesin kaynağını öğrenmek için öncelikle mutfağa kadar gitmek gerekir ve biz o gücü kendimizde bulamayız.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Bir olgu örnekler yardımıyla somutlaştırılmaya çalışılmıştır.
B) Bir durumun gerçekleşmesi bir koşula bağlanmıştır.
C) Bazı kavramlar arasında benzerlik ilgisi kurulmuştur.
D) Bir olayın sebebi hakkında çıkarımda bulunulmuştur.
E) Bir durum öznel cümlelerle ifade edilmiştir.

4. Bilimsel bir çağda yaşamamıza rağmen bazı batıl inançlar etkilerini sürdürmeye devam ediyor. Bunlardan biri de on üç sayısının uğursuz kabul edilmesidir. Özellikle ABD'de fobiye dönüşen bu inanç hayatı da birçok açıdan ciddi olarak etkilemektedir. Örneğin ayın on üçüne denk gelen uçak ya da otobüs rezervasyonlarının iptal edilmesi, o gün sokağa çıkıp alışveriş yapan insan sayısında bir azalma olması gibi… Hatta durum öyle abartılmıştır ki bazı küçük otellerde 13. kat yokken -ya 12A ya da doğrudan 14 diye geçer- bazı ülkelerde de evlerin kapılarına 13 numarası verilmez.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisinden <u>yararlanılmamıştır</u>?

A) Tanımlamadan
B) Açıklamadan
C) Karşılaştırmadan
D) Çoğullaştırmadan
E) Örneklemeden

1-D	2-B	3-C	4-A

1. Bugün sokaklar neşeli, mis gibi cağ kebabı kokuyor. Semaverler fokurdarken kadayıf dolmaları düşüyor şerbete. Küçük rehberim hâlâ yanımda, hâlâ konuşuyor. Kızımın montu onun üstünde sarılıp vedalaşırken çocuğum ve bir yabancının kokusu birbirine karışıyor. Eriyen karlar saçaklardan akarken donup kalmıştı havada. Caminin oluklarında uzun uzun sarkıtlar... Soğuk kış günlerinin hüznü bedenlerimizde uğulduyor, binaların gözyaşıydı sarkan buzlar. Bedestende bir esnaf çatısındaki sivri buzları temizliyordu. "Dur!" dedim. "Onlar gözyaşı…"

Bu parçanın anlatımında aşağıda verilenlerin hangisinden yararlanılmamıştır?

A) İzlenim kazandırmadan
B) Kişileştirmeden
C) Benzetmeden
D) Farklı duyulara ait ayrıntılardan
E) Tanık göstermeden

2. Orta Çağ'ın önemli kent merkezlerinden biri olarak bilinen Hasankeyf, iskân tarihi bakımından çok daha eskiye dayanan imparatorluk gibi bir geçmişe sahiptir. Kalenin bulunduğu Yukarı Şehir'de ve modern Hasankeyf kentinin altında kalan Aşağı Şehir'de, yer yer Roma Dönemi'ne ait kalıntılara rastlanırken Hasankeyf merkezinin kuş uçuşu 1,5 kilometre doğusunda, Dicle Nehri'nin kuzey kıyısında yer alan Hasankeyf'te, günümüzden yaklaşık 11 bin 500 ile 11.000 yıl öncesine ait bir Neolitik Çağ yerleşmesi tespit edilmiştir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmamıştır?

A) Açıklamadan
B) Sayısal verilerden
C) Örneklendirmeden
D) Nesnellikten
E) Benzetmeden

3. Köyün girişinde ihtiyar bir kılavuz aldık. Köyün bir kısmı yanmış, perişan; herkes fersiz ve şaşkın gözlerle kamyon denilen canavarın lüzumsuz gürültüsüne bakıyordu. Herkesin ruhunda sonu gelmeyen ezilişin, açlığın, her günün gizli felaket ihtimallerinin yoğurduğu ümitsizlik ve ilgisizlik vardı. Onun için kimse Uşak'a kadar gelmek istemiyordu. Parayı ne yapacaklardı? Ne alırdı ki? Yalnız zayıf yüzlü bir ihtiyar, hâlsiz bir sesle, "Ben İnay'a kadar yolu biliyorum. Fakat beni Uşak'a götürürseniz ve bana orada bir okka tuz verirseniz gelirim." dedi.

Bu parçanın anlatım özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Betimleyici ögelerden yararlanma
B) Kişileştirmelere yer verme
C) Olayları oluş sırasına göre verme
D) Niteleyici sözcükler kullanma
E) Öykülemeye başvurma

4. Gündüz kale gibi bütün ihtişamıyla size bakan, gece gerdanlık takmış gibi muhteşem bir görsellik sunan taşın şehri Mardin… Mardin'in tarih kokan dar ve yokuş yollarında yürürken birden kafanızı çevirip ufka doğru bakarsanız gördüğünüz manzara karşısında şaşar kalırsınız, gördüğünüz manzara uçsuz bucaksız Mezopotamya Ovası'dır. "Denizin ne işi var burada?" diyerek serap görüyor zannedersiniz ve bir yandan gözlerinize inanamayıp gözlerinizi ovuştururken diğer yandan da hafızanızı zorlayarak coğrafi bilgilerinizi sınarsınız. İç duygularınızda bir karmaşa yaşarsınız bu anda ama bu yaşadıklarınız yalnızca size has bir durum değildir, buraya her gelen yabancı aynı şeyleri hisseder. Kemerli geçitlerinde, dar sokaklarında kendinizi kaybedeceğiniz ve âdeta geçmişe yolculuk yapacağınız bir yerdir Mardin.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi kullanılmamıştır?

A) Betimlemeye başvurulmuştur.
B) Benzetme yapılmıştır.
C) Karşılaştırmadan yararlanılmıştır.
D) Kişileştirmeden yararlanılmıştır.
E) Örneklemeye yer verilmiştir.

1-E	2-C	3-B	4-E

1.
- Yazar kişisel görüşlerini karşısındakine kabul ettirme çabasındadır.
- Örnekleme yoluyla okuyucuyu inandırma söz konusudur.
- Senli benli bir anlatımla samimi bir üslup kullanılmıştır.

Aşağıdaki parçalardan hangisi yukarıda verilen anlatım özelliklerinin tümünü barındırır?

A) İki küçük kız dar bir sokakta buluşmuşlardı. Kızlardan biri çok küçüktü, diğeri ise azıcık ondan büyükçe. Anneleri her ikisine de yeni elbiseler giydirmişti. Küçük olan mavi bir elbise giyiyordu, öbürü ise sarı basmadan bir elbise. Her ikisinin de başında kırmızı eşarp vardı.

B) Anadolu, asırlarca Osmanlının elinin altında mazbut bir evlat olarak varlığını sürdürmüştür. Sadakatin değer kazandığı buhranlı dönemler yaşanınca bu kaynak dikkat çekmeye başlamıştır. Tarihî, ideolojik ve kültürel temelleri olan Anadoluculuk fikri bu dinamiklerle şekillenmiştir.

C) Binlerce yıl öncenin dünya çizimlerinde gökler, yeryüzü ve dünyanın altındaki iç dünya çizilirdi. Her biri katmanlardan oluşan bu boyutlar, uzun zaman dünya merkezli evren modeliyle beraber kabul edildi.

D) İnsanlığın adım adım ilerlemesini sağlayan şey; kuşkusuz, kişisel kazançların, ürün ve buluşların kuşaktan kuşağa aktarılmasıdır. İnsanoğlu var olduğu günden bu yana ortaya koyduğu her buluşu nesneyi veya eseri kendisinden sonra geleceklere bir miras gibi görmüştür. Bu sayede bilim de sanat da insanlık da sürekli ilerleme fırsatı bulmuştur.

E) Müzik yapabilmek için müziğin dışındaki şeylerle ilgilenmeniz lazım. Anadolu rock yapabilmek için, bu sentezi bu analizi yakalayabilmek için edebiyat bilmek lazım; tarih bilmek lazım; sinema bilmek lazım. Genel kültürünüzün iyi olması lazım. Bu iş böyle gitar çalma ile olacak olsa çok kolay olurdu.

2. *Paradime*'ı ilk bakışta aksiyonu, gizemi bol, sürprizlerle ilerleyen bir psikolojik gerilim romanı gibi okuyabiliriz. Fakat bununla sınırlı değil. Roman, hikâyeye nüfuz edip daha derine indiğinizde insan ruhunun karanlığına ayna tutan güçlü bir anlatıya dönüşüyor. Tıpkı Edgar Allan Poe'nun *William Wilson* hikâyesinde, Dostoyevski'nin *Öteki*'sinde olduğu gibi... Kitabın yazarı Alan Glynn'ı, *Limit Yok* romanıyla -*Limitsiz* adıyla filme çekilmişti- tanıyoruz. *Paradime*, yazarın beşinci kitabı.

Bu parçanın anlatımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Yansız bir söylem ağır basmaktadır.
B) Tartışmacı anlatımdan yararlanılmıştır.
C) Varlıklar arasında benzerlik ilişkisi kurulmuştur.
D) Çoğullaştırmaya başvurulmuştur.
E) Kanıtlanabilir veriye yer verilmiştir.

3. (I) Canlıların vücutlarındaki metabolik etkinlikler, günlük güneş ışığı miktarına ve güneş ışığının alınabilme saatlerine göre belirli bir döngüyü izliyor. (II) Bazı bitkilerin çiçeklerinin açılıp kapanması, bazı hayvanların geceleri aktif hâle geçmesi, uyku - uyanıklık döngülerinin ayarlanması, buna kanıt olarak gösterilebilir. (III) Özellikle hormon salgılarının böyle 24 saatlik ritimler hâlinde düzenlenmesi, "biyolojik saat" olarak adlandırılıyor. (IV) Herhangi bir nedenden ötürü bu döngüde düzensizlik yaşanırsa biyolojik saat de şaşırıyor. (V) Çünkü 24 saatlik zaman dilimi içinde belirli saatlerde en yüksek ya da en düşük seviyeye ulaşan hormonlar, varılan yeni zaman diliminde yanlış saatlerde seviye değişimi göstermiş oluyor.

Bu parçada geçen cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I. cümlede, kişisel görüşlere yer verilmiştir.
B) II. cümlede, örneklemeden yararlanılmıştır.
C) III. cümlede, bir kavramın tanımı yapılmıştır.
D) IV. cümlede, koşul anlamı söz konusudur.
E) V. cümlede, gerekçe bildirilmiştir.

4. Annesinin anlattığı halk hikâyelerinden kendi isteğiyle genç yaşta okumaya başladığı ve giderek daha derin bir bağla sevdiği divan şiirine, filmlerden şarkılara, tarih ve siyaset kitaplarından resimlere dek uzayan ve gittikçe çeşitlenen bu evrende Cemal Süreya; asla taklide veya tekrara düşmeden kendi şiirini yazar. O, birçok şairden farklı bir kişiliğe sahiptir. Onun şiirini daha da güzelleştiren, derinleştiren, renklendiren bu okumalar, Barthes'ın sözünü ettiği "dokuma kumaş" gibi Cemal Süreya'nın şiirini oluşturur. Böylece onun şiiri bir çiçek dürbünü gibi, var olan şekillerden, renklerden yararlanarak farklı ve parçalı ama daha büyüleyici renkler, biçimler hâline gelir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinden <u>yararlanılmamıştır</u>?

A) Karşılaştırma yapılmıştır.
B) Tanımlamaya başvurulmuştur.
C) Mecazlardan faydalanılmıştır.
D) Sayıp dökmelere yer verilmiştir.
E) Benzetmeden yararlanılmıştır.

1-E	2-A	3-A	4-B

1. Üçüncü kişi ağzıyla anlatımlarda yazar, genellikle duyduğu veya gördüğü şeyleri anlatır. Bu tür anlatımlarda çoğu zaman üçüncü tekil şahıs (o) veya üçüncü çoğul şahıs (onlar) ekleri kullanır.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisi üçüncü kişi ağzıyla oluşturulmuş bir parçadır?

A) Babam, her sabah biz uyanmadan karanlıkta kalkıyor; hiçbir şey yemeden ekmeğini alıp yola çıkıyordu. Akşam hava kararırken yalıdan dönen toplayıcılarla o da dönerdi.

B) Ahırın avlusunda oynarken aşağıda, gümüş söğütler altında görünmeyen derenin şırıltısını işitirdik. Evimiz iç çitin büyük kestane ağaçları arkasında kaybolmuş gibiydi. Annem İstanbul'a gittiği için bir yaş küçük kardeşim Hasan ile birlikte sürekli seyisimiz Dadaruh'un yanındaydık.

C) Yazdan kalma bir gündü. Güneş, insanın içini ısıtıyordu. Cemil, sahilde oturmuş dalgaların sesini dinlerken üstünden hızla geçen martıların çığlığı andıran sesiyle irkilip düşüncelerinden uyandı. Yerinden doğrulup izlemeye koyuldu. Martılar, denizin üzerinde iyice süzüldükten sonra suya ani dalışlar yapıyor; küçük balıkları ustaca avlıyordu.

D) Yaşayamadığım çocukluğumun özlemi hâlâ içimde kıpırdaşır. Çocukluğumu hiç yaşayamadım. Hiçbir oyuncağım olmadı. Ne otomobillerim ne leğendeki suda işleyen oyuncak vapurlar… Bilye oynayamadım, tek bir zıpzıpım olmadı. Hiç uçurtma uçurtmadım. Hiç çember çevirmedim. Hiç salonum olmadı.

E) Amcam uzaklaştı. Ben de arkasından gittim. İçimde garip bir heyecan duyuyordum. Kaptan; iri, zayıf, uzun çatal sakallı bir Bay, Hint postasına komuta ediyormuş gibi kurumla köprüsünde geziniyordu.

2. Küre Dağları, bulunduğu bölgenin nemli iklim özelliklerini taşıyor. Buradaki doğal yaşlı ormanlar, akarsular, geleneksel yöntemlerle tarım yapılan alanlar, kanyonlar ve orman içi çayırlıklar gibi farklı ekosistemler, bitki türleri bakımından oldukça zengin. Akyıldız, sarı kantaron, mor çiçekli orman gülü, Kastamonu geveni ve Ilgaz soğanı burada görülen yüzlerce bitki türünden birkaçı. Üstelik bu bitkilerin 158'i endemik.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Örneklere yer verilmiştir.

B) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.

C) Okuyucuyu bilgilendirme amaçlanmıştır.

D) Sayıp dökmelere yer verilmiştir.

E) Tanımlama yapılmıştır.

3. Araba tutmasından (hareket hastalığından) hiç etkilenmeyen insan yok ama bazı insanlar diğerlerinden daha az etkileniyor. İkizler üzerinde yapılan araştırmalar gösteriyor ki ikizlerden birini araba tutuyorsa diğerini de tutuyor. Yapılan bir araştırmaya göre Asyalıların %80'ini araba tutuyor ama Amerikalılarda bu rakam %50'nin altına düşüyor. Dolayısıyla araba tutması büyük ihtimalle genetik. Ayrıca tat algınızla da ilişkili olabilir. Acı bileşiklere daha duyarlı olan insanları araba tutma ihtimali daha yüksek.

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Karşılaştırma yapılmıştır.

B) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.

C) Tahmin cümlesi kullanılmıştır.

D) Sebep - sonuç cümlelerine yer verilmiştir.

E) Çıkarımda bulunulmuştur.

4. Batılı dil âlimleri, filologlar yazılı veya sözlü kültür eserlerini incelerken bir arkeolog gibi hareket ederler. Bir bakıma "dil arkeolojisi" yaparlar. İlkin inceledikleri metnin tarihini tespite çalışırlar. Zira her metin dil tarihinin bir kesitini verir. O kesitte, o anda bulunan ve o ana kadar dile girmiş olan her kelimenin, yerli, yabancı ayırmaksızın yazılışı, söylenişi, manası dikkatle tespit edilir. Zira en küçük bir işaret, bir ses değişmesi, o kelime hatta bütün metnin manasını değiştirebilir. Söz gelimi Sümerce bir metinde Tanrı ve at kelimeleri Türkçe Tanrı ve at manalarına geliyorsa bu, bütün insanlık tarihine yeni bir gözle bakmayı gerektirir. Bundan dolayı dil âlimleri, filologlar eski metinleri incelerken kılı kırk yararlar. Kelimelerin kökenleri, onları dil ve kültür tarihi bakımından ilgilendirir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

A) Karşılaştırma - açıklama - tanımlama

B) Tartışma - örnekleme - tanık gösterme

C) Tanımlama - açıklama - örnekleme

D) Açıklama - benzetme - tanımlama

E) Açıklama - benzetme - örnekleme

1-C	2-E	3-D	4-E

BİLGİ

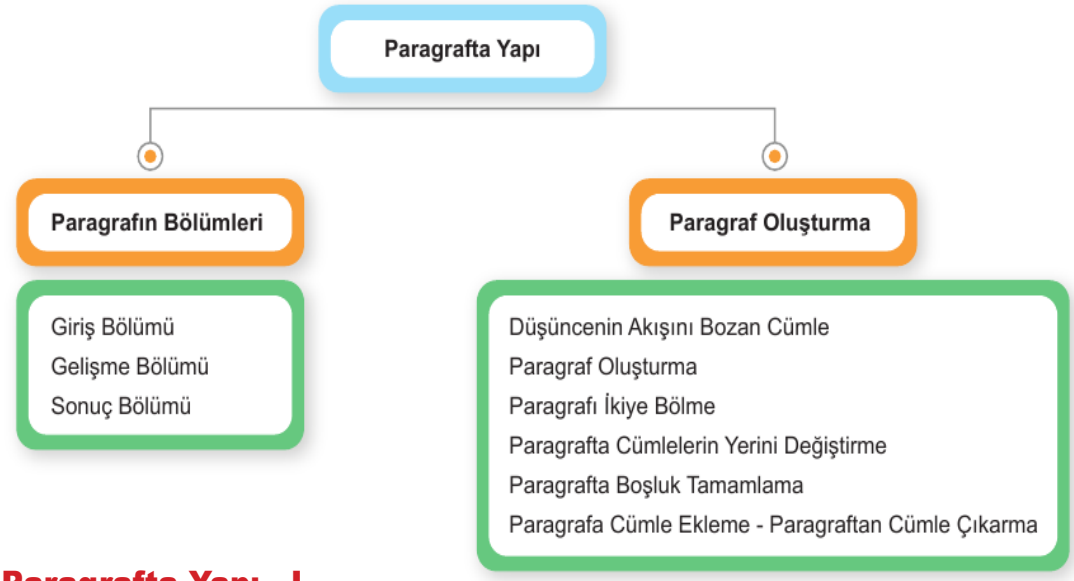

11.1 - Paragrafta Yapı - I

Paragrafın Bölümleri

Giriş Bölümünün Özellikleri

- Konunun ortaya konduğu cümledir. Paragraf genelden özele dayalı bir düşünce zincirine dayalı ise giriş bölümü konuyla birlikte ana düşünceyi de yansıtır.
- Dil ve düşünce yönünden kendinden sonra gelen cümlelerle bağlantılıdır.
- Bağlaçlarla, işaret bildiren sözcüklerle başlamaz.
- "Bir bakıma..., Öyle görünüyor ki ..., Böyle yaklaşırsak..." gibi sözler yer almaz.

Gelişme Bölümünün Özellikleri

- Gelişme bölümündeki cümleler giriş cümlesinde belirtilen konuyu açıklığa kavuşturur.
- Özelden genele yöntemiyle oluşturulan paragraflarda gelişme cümlelerinden biri ana düşünceyi verebilir.
- Düşünceyi geliştirme yolları daha çok gelişme bölümünde bulunur.

Sonuç Bölümünün Özellikleri

- Özelden genele doğru bir anlatımda paragrafın ana düşüncesini içerir.
- Genellikle kendisinden önceki düşünceleri bir sonuca bağlayan, özetleyen bir cümle niteliği taşır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdakilerden hangisi bir paragrafın giriş cümlesi olamaz?**

A) Toplumsal konularda nitelikli eserler vermek isteyen yazarlar, iyi bir gözlem gücüne sahip olmalıdır.
B) Bilim insanları, güncel olaylardan bağımsız olarak bilimin ışığında araştırmalarını sürdürürler.
C) Çevre kirliliğinin arttığı bölgelerde genellikle sanayi atıklarına, fabrikaların zehirli gazlar salgıladığına şahit oluyoruz.
D) Günümüzde de aynı yöntemleri kullanan eleştirmenlerin olduğunu söylemek yanlış olmaz.
E) Teknolojinin artmasıyla birlikte kâğıt tüketiminde ciddi bir azalmanın olduğunu görüyoruz.

Çözüm:
Giriş cümlesi, genel bir yargı bildirir. Kendisinden önce cümle olduğunu anımsatan ifadelere yer verilmez. D şıkkında "Günümüzde de" diyerek kendinden önceki dönemle kıyaslama yapıldığını görüyoruz.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Helikopter aileler bebeklikten yetişkinliğe kadar çocuklarını titizlikle takip ederler. (I) Çocuk parkta oynarken aman düşmesin diye tetiktedirler. (II) Kazara düşecek olsa hemen yetişir ve kaldırırlar. (III) Okula başladığında çantasını sıralarına kadar taşırlar, ayakkabılarını bağlar, çantalarını hazırlar, ödevlerini takip eder hatta bazısını kendileri yaparlar. (IV) Çocukları iyi yetişsin diye sportif etkinliklerden sanatsal etkinliklere oradan başka birtakım kurslara koşturan aileler, aslında çocuklarına kötülük yapmaktadır. (V) Çocuklarının gelişimini, sağlığını, eğitimini, arkadaşlarını kısacası her şeyini kendileri kontrol etmek istedikleri için çocukların özgürlük alanını kısıtlarlar. (VI) Böylelikle anne-baba olma görevinin hakkıyla yerine getirdiklerine inanırlar.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-D

BİLGİ

11.2 - Paragrafta Yapı - II

Paragraf Oluşturma

Düşüncenin Akışını Bozan Cümle

Paragrafın düşünce birliğine ya da anlam akışına uymayan cümleye düşüncenin akışını bozan cümle denir. Numaralanmış cümlelerden herhangi biri, parçanın bütününde bahsedilen konudan farklı bir konuyu işlerse ya da konuya farklı bir bakış açısıyla yaklaşırsa parçanın anlam bütünlüğü bozulur. Sağlam kurulmuş bir paragrafta ana düşünceye veya konuya uygun düşmeyen cümlelere yer verilmez. Verilirse paragrafın anlam bütünlüğü bozulmuş olur.

Paragraf Oluşturma

Paragraf oluşturulurken öncelikle giriş cümlesi bulunmalıdır. Giriş cümlesi, kendinden önce anlatılanları hatırlatmayan tarzda ve tanıtıcı, kısa ifadelerle oluşmuş olması gerekir. Ardından bağlantı ögelerine dikkat edip diğer cümleler sıralanmalıdır. Cümleleri dizerken paragrafın giriş gelişme ve sonuç bölümlerinde hangi özellikteki cümlelerin yer alacağı düşünülmelidir.

Paragrafı İkiye Bölme

Bu tür sorularda iki paragraf birleştirilmiştir. İlk cümlenin konusunu ve ana fikrini çözdükten sonra bu konu ya da ana fikre ters düşen cümle ikinci paragrafın ilk cümlesi olmaktadır. Yani bir paragrafta bir düşünce anlatılır ikinci düşünce varsa bu diğer paragrafa geçildiğini gösterir.

Paragrafta Cümlelerin Yerini Değiştirme

Paragrafların akışıyla ilgili cümlelerdir. Bu konuda çıkan sorularda paragrafı oluşturan cümlelerin yerleri değiştirilir. Paragrafın en başında giriş cümlesi bulunmalıdır. Paragrafın ilk cümlesi giriş cümlesi olmaya uygun olmalıdır. Paragrafın geneline hâkim olan bakış açısına uygun bir şekilde cümleler sıralanmalıdır. Bağlayıcı bağlaçlara dikkat edilmelidir. "ama, fakat, çünkü, bundan dolayı vb." bağlaçların olduğu yerlerdeki cümlelerin uyumuna özellikle yoğunlaşılmalıdır.

Paragrafta Boşluk Tamamlama

Boşluk tamamlama sorularında paragrafın herhangi bir yerinde boşluk bırakılır ve paragrafın düşüncesine göre uygun bir biçimde cümle tamamlamasıyla oluşur. Paragrafın ne anlattığı, içeriği tam olarak anlaşılmalıdır.

Paragrafa Cümle Ekleme - Paragraftan Cümle Çıkarma

Paragrafı oluşturan cümleler birbirine anlamca bağlıdır. Paragrafın giriş ve sonuç cümleleri dışında kalan cümlelerden bu anlamsal bağ ile bağlanmışlardır. Bu sorularda sorunun verdiği cümlede paragrafın aslında olan cümledir ve bu cümle numaralı yerlerden birine gelmektedir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. (I) Denizlerin neden tuzlu olduğunu anlamak için, yalnızca su döngüsüne bakmak yeterlidir. (II) Gökyüzünden yağmur olarak düşen tatlı su, %100 saf hâldedir. (III) Atmosferde yere doğru düşerken karbondioksit ile karışarak asidik özellik kazanır. (IV) Okyanuslara gelen çözülmüş hâldeki tuzlar, okyanus suyunun toplam ağırlığının yüzde 3,5'ini oluşturmaktadır. (V) Bu damlacıklar yeryüzüne ulaştıklarında, toprak üzerinden su yollarına kadar ulaşır. (VI) Su, hareket hâlindeyken asidik yapısından dolayı kayaları parçalar ve bu kayaların içerisindeki iyonları yakalayarak denize kadar taşır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) II B) III C) IV D) V E) VI

Çözüm:

Parçanın genelinde su damlacıklarından söz edilmektedir. Fakat IV. cümlede, tuzlarla ilgili parçadan bağımsız olarak bilgi verilmektedir. Bu yüzden parçanın akışını bozmaktadır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Felsefenin laf kalabalığı sayıldığı günler geride kaldı. (I) Modern hayatın gündelik akışının dışlamaya çalıştığını görmezden geldikçe muhtaç kaldığımız, önemi yokluğunda anlaşılan bir etkinlik felsefe. (II) Hele yüzeyselliğin her alana yayıldığı, herkesin içinde bir boşluk duygusu yaşadığı bir çağda. (III) Felsefe üzerinden hayata ilişkin sorunları ele alarak çözebilmek, her şeyden önce iyi bir felsefe tarihi bilmekle olanaklı. (IV) Felsefe hayata anlam vermenin ve nereden gelip nereye gittiğimizi anlamanın en benzersiz yolu. (V) Kant'ın dediği gibi felsefeyi değil felsefe yapmayı öğrendiğimizde hayatı anlamlandırmak daha kolay olacak.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi anlatımın akışını bozmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C

1. Yapılan araştırmalar, anlaşılır haberlerin yüzde 75'inin 20 kelimeyle, yüzde 17'sinin de 40 kelimeyle anlatılan haberler olduğunu ortaya koymaktadır. Lise öğrencilerinin bir olayı ortalama 40 - 50 kelime ile anlattıkları düşünülürse kamuoyunu aydınlatma, bilgilendirme, uyarma görevi gören gazetecilerin okunmak ya da izlenmek için hep kısa anlatım taktikleri kullanmaları gerekir. Haber yazarken gereksiz tekrarlardan sakınmak gerekir. Hayat tekrarlar için çok kısadır, okur ya da izleyicinin de tekrar tekrar verilen aynı bilgilerle kaybedecek zamanı yoktur. Bu nedenle ----.

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) dilin bu denli sığ bir alana yerleşmesini düşünerek hareket edilmeli, gerekirse popüler kültürün kullandığı kelimeler haber metinlerinin girişinde verilmelidir
B) haberin detaylarını verirken toplumun beklentilerini düşünerek metinleri ona göre hazırlamak gerekir
C) gençlerin konuşma şekilleri, ilgileri, beklentileri ve olaya bakış açıları göz önünde bulundurularak haberin gençlerle olan kısımlarına vurgu yapılmalıdır
D) çağımızın bu acelecilik sorunu özellikle gençlerde kendisini daha çok göstermekte ve bu yüzden gereçlerin haber metinlerine bakışını da olumsuz etkilemektedir
E) özellikle güncel haberlerde olayın en önemli yanını haberin girişinde verip ardından da daha az önemli detayları sıralamakta fayda vardır

2. (I) Ters piramit tekniği muhabirlerin Amerika Birleşik Devletleri'nde 1850'lerde, telgrafla haber geçmek için geliştirdikleri bir tekniktir. (II) O yıllarda telgraf hatlarındaki kesilmeler ve sorunlar nedeniyle muhabirler haberin en önemli unsurlarını bağlantının yakalandığı ilk dakikalarda geçmek istemişler, ardından da bağlantı elverdiğince ayrıntılara değinmişlerdir. (III) Daha sonra bu yöntem, bir haber yazma tekniği olarak özelliğini korumuş ve haber yazma teknikleri arasında en çok kullanılanı olarak giderek daha yaygın hâle gelmiştir. (IV) Ters piramit tekniğinde asıl olan, en yalın ve en basit şekilde haberin ne olduğu bilgisinin haberin girişinde verilmesidir. (V) Böylece haberin girişi "gel beni oku" demekte ve bir anlamda "haberin reklamını" yapmaktadır. (VI) Bu sayede okura kolaylık sağlayan ters piramit tekniği, haberin içeriğini ve niteliğini önceden bildirmiş olmaktadır.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerden hangisiyle başlar?

A) II B) III C) IV D) V E) VI

3. Ceviz kurdu, girebileceği kadar delik açarak cevizin içine girer ve ne var ne yok yer. Yedikçe şişmanlar ve doyar. Doyunca da geri çıkmaya çalışır fakat artık delikten geçemez. İşin daha kötüsü cevizin içi kurumuştur ve deliği genişletmek imkânsızdır. Tek çare zayıflamaktır. Aç kaldıkça zayıflar ve eski hâline döner. Artık dışarı çıktığında mevsim bitmiş ve geriye kuru cevizden başka bir şey kalmamıştır. Bazı insanlar da böyledir: ----.

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Hep zor olanı isterler, ona ulaşmak için çabalarlar; sosyal yaşamda, iş hayatında hep ulaşılamaz olanın peşinden giderler
B) Hayvanların yaşamından ders almazlar hiçbir zaman oysa dünyada yaşayan bütün canlılar, insanın ve insanlığın daha da ileriye gitmesini sağlar
C) Doğduğu andan itibaren yaşam mücadelesine girişir, çoğu zaman zayıf olanı ezerek üstünlük sağlama amacıyla kendi benliğinden taviz verir
D) Mal mülk hırsıyla tüm ömrünü heba eder ve artık yeter der, bunu dediğinde ise ömrünün sonbaharı, belki de hastalıklar ve ilaçlar ile geçireceği koskoca bir kış kalmıştır
E) Yaşamları boyunca sürekli çalışır, çabalar ve bir zaman gelir ki geçmişe dönüp baktığında geride sadece onu seven birkaç evlat ve torun kalmıştır

4. ----. Bazen kırgınlık, bazen pişmanlık, bazen de saygı ve sevgi gibi kavramlar etrafından gelişen hikâyelerle eşsiz eserler ortaya çıkarabiliyor. Peyami Safa'nın Nâzım Hikmet'e adadığı fakat sonraki baskılarda aralarındaki anlaşmazlık sebebiyle çıkardığı *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* kitabındaki gibi, gönül alıcı ithaflar yerini kimi zaman pişmanlığa bırakabiliyor. Kimi zamansa Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Yahya Kemal'e ithaf ettiği *Beş Şehir* kitabındaki bir ustaya ebedî saygı ve hürmeti bir gönül borcuyla dile getirebiliyor.

Bu parçanın başına düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Türkiye'de, yazarların ithafları da yazdıkları kadar hikâye barındırabiliyor
B) Bazı yazarlar eserlerini bir başka yazarı gölgede bırakmak için yazar
C) Türk edebiyatında birçok yazar birilerinden esinlenerek eserlerini oluşturmuştur
D) Her yazarın kendisini en üst seviyeye ulaştıran bir eseri mutlaka olmuştur
E) Duygularını ifade etmekten çekinmeyen yazarlar, bunu hikâyelerinin odak noktası yapabilir

1-E	2-C	3-D	4-A

TEST 2

03A70160

1. (I) Günümüzde değişim o kadar hızlı gerçekleşmektedir ki babalarımızın önceden "nerde o eski günler" tabirini artık bizler genç yaşlarımızda söylüyoruz. (II) Artık birkaç yıl önceki bir moda ve trendin hızla değiştiğini ve hayatımızda yer ettiğini görebiliyoruz. (III) Bunda da en önemli sebep iletişim ve haberleşme alanlarında meydana gelen gelişmelerdir. (IV) İletişim ve haberleşme alanlarında meydana gelen bu değişimlerin en büyük nedeni de internettir. (V) İnternetin insan hayatına büyük etkileri olmuştur. (VI) Toplumların değişiminde ve etkileşiminde böyle büyük katkıları olan internet, yararları kadar zararları ile de insan hayatını etkilemektedir.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerden hangisiyle başlar?

A) II B) III C) IV D) V E) VI

2. Öyle filmler var ki sanki oyuncusu bizmişiz, sanki bizim hayatımızı anlatıyormuş gibi gelir. Bu filmleri izlemek kimi zaman güldürür, kimi zaman ağlatır. Ama her zaman ufacık da olsa bir noktadan bize yol gösterir. Bazı filmseverler için bu ufak ayrıntılar büyük önem taşır ve film izleme zevki de bu yönde gelişir. Bazılarımız komedi, aksiyon veya fantastik gibi pek gerçekle alakası olmayan film türlerini severken bazılarımız kişisel gelişim, biyografi türünde filmleri severiz. ----.

I. Kendimizi bu filmlerde bulur ve kendimize bir yol gösterici olarak bu filmleri seçeriz
II. Zevkler farklı olsa da hissedilen duygular tamamen aynıdır diyebiliriz
III. Sinema salonları da işte bu sebeple dolmaktadır

Bu parçanın sonuna düşüncenin akışına göre yukarıdakilerden hangileri getirilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

3. (I) Liderlik davranışı sorumluluk almayı ve inisiyatif kullanmayı içerir. (II) İnisiyatif kullanmak; başlatmak, sürdürmek ve sonuçlandırmaktır. (III) Bunun sonucunda liderlik davranışı gösteren kişi çevresini etkiler ve kalıcı etki doğurur. (IV) Son dönemde yaşadığımız sıkışma ve daralma sürecinde her kurumda gerçek bir lidere ihtiyaç duyuluyor. (V) Bunun için Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi her düzeyde çalışanın liderlik davranışı göstermesi gerekir. (VI) Bu davranışlar; risk almak, köklü değişiklik için harekete geçmek, şartları gerçekçi değerlendirmek ve kendini güçlü bir şekilde ifade etmektir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra "Ancak kurumu bu durumdan tek başına bir liderin çekip çıkartması mümkün değildir." cümlesi getirilebilir?

A) II B) III C) IV D) V E) VI

4. **Röportör:**
(I) ----
Yazar: Aslında kitabın konusu uzun zamandır kafamın içinde kendine yer ediniyordu. Konu belliydi ama karakter yapıları ve davranışları çok net değildi. Karakterlerin daha net hâle gelmesi için uzun süre çevremde gözlemler yaptım. Bu, hem bana çok yardımcı oldu hem de hikâyenin daha ilgi çekici olmasında önemli bir rol oynadı.
Röportör:
(II) ----
Yazar: Öyle de söylenebilir. Kitabımda anlatmak istediğim meselenin iyi anlaşılması, esasında karakterlerin aralarındaki diyaloglar ile doğru orantılıydı. Sıradan bir anlatımı asla benimsemedim, sıradan bir anlatım benimsemiş olsaydım belki de bu röportajı yapmıyor olurdum.

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) I. Konu seçiminde, çevrenizdeki yaşanmışlıklardan, sevinçlerden ve acılardan ortak bir payda çıkardığınız doğru mu?
II. Bir kurgunun netleşmesi için eserin uygun yerlerine müdahale etmeyi nasıl değerlendiriyorsunuz?
B) I. Henüz oluşum aşamasındaki bir eseri yazmaya başlamadan önce okur kitlenizin görüşlerini alır mısınız?
II. Sizi röportaj yapmaya götüren sebep kendinizi diğer yazarlara karşı sorumlu hissetmeniz mi?
C) I. Herhangi bir esere başlamadan önce yapmanız gerekenleri önceden tasarlar mısınız?
II. Okura iletmek istediğiniz mesajın doğru bir kanalla aktarıldığını kontrol ettiğiniz söylenebilir mi?
D) I. Yayımladığınız yeni kitabınızın konusunun birçok kişi tarafından oldukça ilgi çekici bulunması için bir çaba sarf ettiniz mi?
II. Hikâyenin ilginç kılınmasını ve karakterlerin netleşmesini, onların karşılıklı konuşmalarıyla yansıtmanıza bağlayabilir miyiz?
E) I. Son eserinizin kurgusunu belirlerken önceki yapıtlarınızdan esinlendiğiniz bir şey var mı?
II. Yapıtınızın anlatım özelliklerini belirlemenizde karakter seçiminin etkisi oldu mu?

1-D	2-A	3-C	4-D

1. I. Bilgisayar edineli on beş yıl olmasına rağmen bu mesafe hiç azalmadı.
II. Eskiden beri kâğıtsız yazının ortamıyla aramda hep bir mesafe oldu.
III. Daha önemlisi, işlerimi bilgisayarda yapmıyorum.
IV. O nedenle de günler boyu ekran yüzü görmeden pek güzel yaşıyorum.
V. İnternete ara sıra başvuruyorum; yazışmaktan çok haberleşmek için kullanıyorum ekranı; kopuk, kesintili kısacası oldukça düzensiz takiplerim oluyor.
VI. Gelgelelim bütün bunlar için günde ortalama on dakikadan fazla zaman ayırmıyorum, bilgisayarımı taşınabilir olmasına karşın taşımıyorum.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturulmak istendiğinde sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

A) II - IV - III - I - V - VI
B) II - I - V - VI - IV - III
C) I - IV - III - V - II - VI
D) IV - I - II - III - VI - V
E) II - III - V - IV - VI - I

2. (I) Yerden binlerce metre yüksekteyken uçuş sırasında meydana gelebilecek kazalar feci sonuçlara yol açabilir. (II) Uçuşlardaki kazaların yüzde 90'ından fazlası iniş ve kalkış sırasında olur. (III) Bunun aksine uçuş sırasında kaza olma olasılığı ise çok nadirdir. (IV) İniş ve kalkışlarda bu yüzden insanların yerinde oturması ve kemerlerini takması zorunludur. (V) Uçuş öncesi yolcuların ağırlığı hesaplandığından iniş ve kalkışlarda birkaç yolcunun aynı anda yer değiştirmesi uçağın dengesini bozabilir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. Yazının son derece kötü olduğunu gören Gandolin, bu durumu dostuna hissettirmeye karar vermiş.
II. Mektupta, dostuna, bir dahaki sefere sadece virgülleri göndermesini, yazıyı ise kendisinin yazacağını belirtmiş.
III. Bir dostu, ünlü yazar Gandolin'e, arada bir yayımlanması için makale gönderir.
IV. Kendisine zahmet olmazsa virgülleri koyması için bir de not eklemiş.
V. Bunun için de dostundan gelen yazının arkasına bir mektup yazıp göndermiş.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturulduğunda sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

A) IV - II - I - III - V
B) III - I - V - IV - II
C) III - IV - I - V - II
D) II - V - I - IV - III
E) III - V - II - IV - I

4. (I) İnternet günümüzün en büyük kolaylıklarından birisidir ama her iyi şeyde olduğu gibi kötü amaçlı kullanımlar nedeniyle hayatımızı zehir edecek bir araca da dönüşebilir. (II) Yetişkin bireyler için ayrı, küçük çocuklar için ayrı bir tehlike içeriyor da diyebiliriz. (III) Özellikle günümüz çocuklarının internet ve bilgisayara olan düşkünlükleri göz önüne alındığı zaman gelecek nesiller için oluşabilecek tehlikeler tartışılmaya başlandı. (IV) Günümüzde internet bağlantısı yalnızca bilgisayarlarımızda değil, akıllı telefonlarımızda ve tabletlerimizle de bizimle birlikte. (V) Özellikle birtakım oyunlar aracılığıyla gençleri ağına düşürmeye çalışan kötü niyetli insanların en çok kullandığı alan hâline geldi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B **2-A** **3-C** **4-D**

TEST 4

03B10BD5

1. (I) Sözlükteki anlamlarından biri hesap tekniği olan kalkülüs kelimesi ilk kez kullanıldığında "hesap yapmak için kullanılan çakıl taşları" anlamında kullanılmıştı. (II) Kalkülüsün, integral kalkülüs ve diferansiyel kalkülüs olmak üzere iki önemli dalı vardır. (III) Bu dalları kullanım alanları mühendislikten ekonomiye, biyolojiden kimyaya kadar gider. (IV) Bilimin birbirinden bu kadar farklı alanlarında kullanılan kalkülüs 17. yüzyılda bulunmuştur. (V) 17. yüzyıl, modern bilimin doğduğu ve Avrupa'nın bilimde etkin olmaya başladığı yüzyıl olarak bilinir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. Bu doğrultuda bir bilim dergisinde yayımlanan ve ABD'nin farklı bölgelerinden 998 kadının katılımıyla yürütülen bir çalışma yapıldı.

II. Araştırmacılar hava kirliliğine maruz kalmak ile beyin küçülmesi ve hafıza kaybı arasında bir bağlantı olduğunu keşfetti.

III. Çalışma sonucunda araştırmacılar, parçacık kirliliğine maruz kalan 73 - 87 yaş arası kadınların, hafıza kaybı seviyesinin ilerlemesi ihtimalinin yüksek olduğu görüldü.

IV. Bunun dışında bu yaş aralığındaki kadınların beyinlerinde Alzheimer'dakine benzer değişikliklerin gerçekleşmesi ihtimalinin de daha yüksek olduğunu gördü.

V. Çalışmada havadaki parçacıklarının insan beynine olan etkisini ve bunların Alzheimer gibi sinirsel hastalıklara nasıl sebep olduğunu anlamak amaçlandı.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturulduğunda hangisi <u>baştan üçüncü</u> sırada yer alır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) Özellikle gelişmekte olan toplumların, yerleşmekte olan düzenlerindeki tüm eksik ve gedikler sinemanın gücüyle eleştirilir, çözümlenmeye çalışılır. (II) Aslında bir toplumu anlamak için sadece sinemasına bakmak yeterli değildir. (III) Onda iyi güzel, hoş, ilgi çekici, kötü, yanlış, doğru ne varsa sinemasında da o vardır. (IV) Belki bir fotoğraf kadar gerçek değil, belki bir miktar hayal gücüne bulanmış ancak ne olursa olsun, bir toplum aşkını, acılarını, mutluluğunu, hüznünü, savaşını, barışını sinema perdesinde yaşar. (V) Dolayısıyla sinemayı toplumdan, toplumu sinemadan soyutlayamazsınız.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Genç adam yöresindeki bilge ve yaşlı kişiler hakkında sağda solda atıp tutuyordu. Bir gün bir bilge ona küçük bir ders vermek istedi ve genç adamı yanına çağırarak parmağındaki yüzüğü ellerine tutuşturdu ve "Şimdi pazara git ve bu yüzüğü 1 dolara sat." dedi. Genç adam yüzüğü satmak için pazara gitti fakat kimse yüzüğe 10 centten fazla vermiyordu. Çaresiz, bilgenin yanına geri döndü ve olanları anlattı. Bilge ona şöyle dedi: "Şimdi kuyumcuya git ve yüzüğünün değerinin ne kadar olduğu sor." Genç adam kuyumcuya gitti, kuyumcu yüzüğe tam 1000 dolar paha biçti. Genç adam şaşırdı, doğru bilgenin yanına döndü ve bu kez de ona kuyumcuda olanları anlattı. Bilge, genç adama döndü ve "----." dedi.

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Elindekilerinin değerini öğrenmek istiyorsan önce onu kaybetmen sonra bulup sahiplenmen gerekir

B) Dünyadaki her varlığın gerçek değerini anlaman için çok çalışıp okuman, o işin uzmanı olman gerekir

C) Bazı insanlar, değersiz sandıkları şeylerin aslında çok değerli olduğunu çok uzun bir zaman geçince anlarlar

D) Bilgili kişi, yaşamının her döneminde edindiği tecrübelerle belli bir seviyeye gelir ama bunun için birçok bedel ödemek zorundadır

E) İnsanlar hakkında bir fikir edinmeden önce onları iyi araştırmalı, ona göre davranmalısın

1-E	2-E	3-B	4-D

BİLGİ

12 - Paragrafta Konu

- Paragraf, bir ana düşünce ve yeterince yardımcı düşünceden oluşan cümle ya da cümle topluluğudur. Başka bir deyişle paragraf en küçük düşünce birimidir.
- Paragraf, bir düşünce birimi olduğundan onun anlatım akışını, konu bütünlüğünü bozacak cümle ya da cümleler olmaz.

1. Paragrafta Konu

- Paragrafta ele alınan düşünce, olay ya da duruma konu denir.
- Konu; bir varlık, bir olgu, bir duygu, bir durum, kısaca her şey olabilir.
- Bir paragrafın konusunu bulmak için "Bu yazının konusu nedir?" "Yazar, bu parçada ne anlatıyor?" gibi sorulardan yararlanabiliriz.
- Bir paragrafın konusu; genellikle parçanın ilk cümlesinde, kimi zaman da ilk iki cümlesinde yer alır.
- Bazı paragraflarda ise parçanın tamamına sinmiş olabilir.

Paragrafta Konu başlığında çıkabilecek soru kalıpları

- Bu parça aşağıdaki soru kalıplarından hangisine karşılık söylenmiş olabilir?
- Bu parçada aşağıda verilenlerden hangisi anlatılmaktadır?
- Bu parçada aşağıdakilerden hangisi üzerinde durulmaktadır?

2. Paragrafta Başlık

- Parçada işlenen konunun özeti niteliğini taşıyan, yazının ne ile ilgili olduğunu belirten bir ya da birkaç sözcüklük isimlendirmelere başlık denir.
- Başlık, konu ve ana düşünceyle yakından ilgilidir. Kısa, özlü ve ilginçtir.
- Başlığı bulmanın en kolay yolu konuyu ve ana fikri bulmaktır çünkü başlık ana fikir ve konuyla doğrudan ilgilidir.
- Yine paragraftaki bakış açısı da başlığı bulmada önemlidir.
- Başlık, kesinlikle paragrafta anlatılanların bir kısmını karşılamamalıdır.
- Başlık, konuya başlamadan da konudan sonra da konabilir.
- Parçanın konusunu genelden özele sıralamak da başlığı bulmamıza yardımcı olur.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Pisagor, öğrencilerine belirli melodilerin insan bedeni üzerinde yarattığı belirli tepkileri öğretmiş; doğru düzendeki seslerin iyileşme sürecinde yarattığı hızlanmayı göstermiştir. Eflatun, Aristo ve Sokrat, müziğin şifa gücünü araştıran diğer filozoflardır. Sokrat, müzikal tonların altındaki bilinçaltı etkisini, Aristo müziğin duyguları açığa çıkarmadaki gücünü tanımlamış; Eflatun ise ritmin ve enstrümanların, insan psikolojisi üzerindeki etkilerini araştırmıştır.

Bu parçanın başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Pisagor ve Müzik
B) Müziğin Şifa Gücü
C) Aristo ve Duygular
D) Eflatun ve Ritim
E) Filozofların Sanat Anlayışı

Çözüm:

Parçada müziğin hastalıklar üzerindeki olumlu etkisi üzerinde durulmuştur. Parçada sadece bir kişiden bahsedilmemiştir, birden çok örnek verilmiştir. Bu yüzden başlık, parçanın genelini karşılayacak genel anlamlı olmak zorundadır. B şıkkı en kapsayıcı başlık olur.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. "Hayatta hiçbir şeyim yok." diyorsanız ve hayata, kendinize güveniniz kalmadıysa *Sol Ayağım* kesinlikle okunması gereken kitaplardan birisidir. Kitap, hayatın bütün zorluklarına rağmen hayatta nasıl tutunulması gerektiğini anlatan, fazla uzun olmayan bir eser. Eserin ilginç tarafı da gerçek bir yaşanmışlık hikâyesi olması. Çok anlaşılır ve sürükleyici bir dille yazılmış olan roman özellikle çocuk ve gençlere çok şey katabilir. Engellilerin, hastaların, kendileri gibi olmayanların mücadelesini anlamaları ve eş duyum kurabilmeleri için iyi bir başlangıç bu eser. Birinci ağızdan; çektiği fiziksel acıları, bunalımlarını, çocukluğunun saf sevincini, hayal kırıklıklarını, inancını, aşkını, kıskançlıklarını, kederini okuyorsunuz. Beni en çok etkileyen, Christy Brown'nun engelleri aşarak kendisini bir kahraman ya da mağdur olarak sunmak yerine hayatı olduğu gibi, iyisiyle kötüsüyle bir insan olarak ortaya koymasıdır.

Bu parçadan hareketle "*Sol Ayağım*" ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Okurların yoğun bir ilgisiyle karşılaştığına
B) Yazarın diğer eserlerinden farklılığına
C) Gerçek bir yaşam öyküsünden söz ettiğine
D) Hâkim bakış açısıyla anlatıldığına
E) Diyaloglara sıklıkla başvurulduğuna

1-C

TEST 1

03CB013E

1. Türümüz geliştikçe görme duyumuzu diğer duyularımızdan daha fazla kullanmaya başladık ama gözümüze kaçan sıvılar bulanık görmemize yol açıyordu. Kaşlarımız, gözlerimize kaçabilecek küçük şeylerden ve güneşten bizi koruyordu. O yüzden, insanlar yavaş yavaş evrimleşirken vücutlarındaki tüylerin çoğu kayboldu ama kirpikler ve kaşlar yerlerinde kaldı. Daha sonra kaşlar, iletişimimizin de bir parçası oldu. Yüz ifadelerimizle duygularımızı yansıtırken kaşlarımızdan da yardım alıyoruz. Çizgi filmlerde ve karikatürlerde kızgınlık, korku, şaşırma gibi duyguları ifade etmek için kaşların şeklini değiştirmek yeterli oluyor.

Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kaşların temel çalışma ilkeleri
B) İnsanoğlunda yaşa bağlı değişimler
C) Kaşların insan yaşamındaki yeri
D) Organların birbirleriyle olan uyumu
E) Duyguları yansıtmada kaşların önemi

2. Toplum gibi aile de küçüldü ve atomlaştı, en küçük parçalarına ayrıldı. Evlerimizde aile büyüklerinin yerini alan yatılı bakıcılarla yaşıyoruz, çocuklarımızla o kadar yoğun zaman geçiriyorlar ki en kuvvetli bağlanma deneyimlerini onlarla kuruyorlar. Bir tür "taşeron ebeveynlik"... Küçülen aile, dede ve ninelerin eşsiz hikâyelerinden çocuklarımızı mahrum bırakıyor. Nesiller arasındaki devamlılık fikri aşındığı gibi, millî ve manevi değerlerin aktarılmasında da boşluklar oluşuyor.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisinden yakınılmıştır?

A) Aile bireylerinin görevlerinin bakıcılara yüklenmesinden
B) Bakıcıların görevlerini iyi yapmamalarından
C) Yaşlılara verilen değerin yitirilmesinden
D) Çocukların iyi eğitim alamamasından
E) Kuşaklar arası iletişim kopukluğundan

3. Spor yapmanın beden ve ruh sağlığımızı olumlu etkilediğini biliyoruz. Sonuçları *Cell Biology* dergisinde yayımlanan araştırmada ise bilim insanları spor yapmanın yeni öğrenilen bir bilginin hatırlanmasını kolaylaştırdığını buldu. Ancak zamanlama çok önemli, tam olarak dört saat sonra spor yapmak yeni öğrenilen bilginin uzun süreli belleğe kaydedilmesine yardımcı oluyor. Araştırmada 72 katılımcıdan, 90 tane nesnenin yerini öğrenmeleri istendi ve bu amaçla katılımcılara yaklaşık 40 dakika süre verildi. Daha sonra katılımcılar üç gruba ayrıldı. Birinci grup öğrenme sürecinden hemen sonra, ikinci grup ise dört saat sonra spor yaptı. Üçüncü grup ise herhangi bir fiziksel aktiviteye katılmadı. Katılımcıların öğrendikleri bilgilerin ne kadarını hatırlayabildiklerini yani uzun süreli belleklerine aktarabildiklerini belirleyebilmek için 48 saat sonra bir test yapıldı. Araştırmacılar, test sırasında katılımcıların beyin etkinliklerini manyetik rezonans görüntüleme (MR) yöntemini kullanarak kaydetti. Sonuçta öğrenme sürecinden dört saat sonra spor yapan grubun diğer iki gruba göre öğrendikleri bilgileri doğru hatırlama konusunda daha başarılı olduğu anlaşıldı.

Bu parçaya konulabilecek <u>en uygun</u> başlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Spor Yapmanın Önemi
B) Spor ve Kalıcı Bilgi
C) Sağlıklı Yaşam
D) Öğrenme Kalitesi
E) Psikolojik Gelişim

4. Ben öyküyü okurun da saf dışı ettiği kanısındayım. Okur, kalın bir romanı rahatça okuyabiliyor da ne tuhaf üç beş sayfalık bir öyküde zorlanıyor. Çünkü onun için önemli olan konu ve olay, edebiyatla doğrudan ilişkisi olmayan ögeler. Romancının kendisine yol göstermesini bekliyor ya da kendisiyle benzer sıkıntıları yaşamış roman kişisiyle özdeşleşme hevesinde. Üç yüz sayfalık romanın en az bir bölümünü beğenebiliyor böylelikle ama kendisinden yoğun bir edebiyat birikimi bekleyen kısa öyküde yoruluyor. "Anlayamıyorum." diyor.

Bu parçada yazarın üzerinde durduğu düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Romana göre öyküde yoğunluğun fazla olması
B) Öykünün kısa olması nedeniyle detaya değinememesi
C) Okuyucunun öyküye gereken değeri ve önemi vermemesi
D) Hikâyelerin romana göre sayfa sayısının az olması
E) Öykülerin daha az şey anlattığı için ilgi görmemesi

1-C	2-A	3-B	4-C

1. ABD Brown Üniversitesinden araştırmacılar metabolom adı verilen ve biyolojik sistemlerde bulunan şeker, amino asit ve çeşitli küçük moleküllerden oluşan sıvılarda görüntü dosyalarını başarılı bir şekilde depolamak üzere bir yöntem geliştirdi. Metabolomlar, taşıyabildikleri bilgi bakımından epeyce zengin kimyasal sistemler olarak değerlendiriliyor. Bu da veri depolamak için önümüzdeki dönemde sıvıları kullanabileceğimiz anlamına geliyor. Söz konusu araştırmada, Eamonn Kennedy ve arkadaşları önce dijital verileri kimyasal karışımlarda depoladı, sonraysa kütle spektroskopisi yoluyla bu verileri geri almayı başardılar. Araştırmada kullandıkları sentetik metabolom, vitaminler, nükleositler, nükleotitler, amino asitler, şekerler ve metabolik ara ürünleri içeren 36 farklı kimyasal maddeden oluşuyor. Yapay metabolomlarda depolanan görüntülere ait veri setlerini %99'dan daha yüksek kesinlikte işleyebilen araştırmacılar, sıvıların veri depolamada kullanılmasının yararları ve kısıtlamaları hakkında elde ettikleri bilgileri paylaştılar

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi üzerinde durulmuştur?

A) Verilerin saklanmasında sıvıların kullanılması
B) Kimyasal maddelerin, farklı buluşların önünü açması
C) Bilgilerin depolanmasının gün geçtikçe zorlaşması
D) Görüntülerin saklanmasında en etkili yöntemin sıvılar olması
E) Bilim insanlarının, veri depolamada farklı yöntemler kullanması

2. Son yirmi beş yıldan beri dilimiz yüzsüzleştirilmeye başlandı. Dilimiz âdeta törpüleniyor. Günümüzde alıcıları hep Batı'yı çeken bir çeşit sömürge vatandaşı kimliğindeki kişiler, konuşmaları ile yazıları arasına İngilizce sözcükleri serpiştirmeden kendini alıkoyamıyorlar. Bu kişiler etkili yerlerde oldukları için, toplumumuza çok kötü örnek olmaktadırlar.

Bu parçanın bütününde aşağıdakilerin hangisinden bahsedilmiştir?

A) Önemli yerlerdeki kişilerin kötü emelleri
B) Batı dillerinin diğer diller üzerindeki hâkimiyeti
C) İnsanların yabancı dili kullanmaya özenmeleri
D) Dilimizin bozulmaya çalışılması
E) Dilimizin diğer dillerden zayıf olması

3. Kölelik, kişilerin özgürlüğünden tamamen mahrum kaldığı bir sistemdir. Çalışmak ya da birilerine hizmet etmek için yasa dışı olmasına rağmen birçok ülkede kölelik hâlâ uygulanıyor. Tarihe bakılacak olursa kölelik kanıtları ile ilgili birçok yazılı kayıt söz konusu. Tarihsel olarak kölelerin çoğu savaşlarda ele geçirilmiştir ama bazı insanlar ise ebeveynleri tarafından köle olarak satılmıştır. Kölelik, zor koşullarda hayatta kalmak için bir araç olarak kullanılmıştır. Antik savaşlarda genellikle mahkûmlar köle sayılmıştır. Onları ele geçiren veya bakanların malı olarak görülmüştür. Kölelik; etnik köken, millet, din ya da ırkta farklılık gösterse de insanoğlu temelde hep aynı özelliklere sahip olmuştur. Bir bölgedeki baskın grup esir aldığı kişileri kölelere dönüştürebilmiştir.

Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Köleliğin, tüm dünyada ortaya çıkardığı sorunlar
B) Köleliğin tarihsel süreçte ortaya çıkma sebepleri
C) Birçok insanın, kölelikten dolayı yaşadığı sıkıntılar
D) Gücü elinde bulunduranların, köleliği silah olarak kullanması
E) İnsanlık tarihiyle kölelik arasındaki bağlantı

4. Onun romanları, tamamıyla bir anlatı evreni oluşturuyor. Bir romanında tanıyıp sevdiğiniz bir karakterin gençliğiyle başka bir romanında karşılaşabiliyorsunuz ya da bir romanın çok sayıdaki yan hikâyelerinden birinin düğümü, bir başka romanda çözülebiliyor. Örneğin *Değmez*'in dramatik sahnelerinden biri olan Faruk Ferzan'ın Aras Nehri'nin dibini boylamasının arka planı, *Hatırla*'da karşımıza çıkabiliyor. Romanları ince iplerle birbirine bağlayan bu göndermeler, yıllar sonra eski bir tanıdıkla rastlaşmanın keyfini vadediyor. Ortak mekân ve karakterlerle oluşan bu anlatı evreninde, seri roman ya da devamlılık ilişkisi yerine, birbiriyle akraba ve ahbap metinler bulunuyor.

Bu parçada söz edilen yazarın romanlarıyla ilgili olarak anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Romanları arasında kişi ve olay bağlantılarının bulunması
B) Okuyanda, çevresinde tanıdık birilerini görme hissi uyandırması
C) Eserleri arasında benzer kurgu tekniklerinin olması
D) Okurken insana keyifli saatler yaşatması
E) Devam romanı geleneğini taşıması

1-A	2-D	3-B	4-A

TEST 3

03E20B89

1. Laszlo Polgar adında bir psikolog, uzun süren bir eğitim deneyinde kızlarını kullanır. Söz konusu deney için seçtiği alan satranç olur. Eşi Klara hayatında daha önce hiç satranç oynamamıştır, kendisi de ortalama bir oyuncudur. Laszlo Polgar hemen satranç çalışmalarına başlar. Bir yandan satranç konusunda uzmanlaşırken bir yandan da satrancın nasıl öğretilmesi gerektiği üzerinde çalışmalar yapar. İlk çocukları Susan satranç eğitimine dört yaşında başlarlar. Susan, anne babası eşliğinde günde 6 - 8 saat kadar pratik yaparak uygulanan çok sıkı bir eğitim programıyla çalışır. Ardından Suzan'ın iki kız kardeşi daha olur. Onlar da ablaları gibi satranç eğitimine başlarlar. Kızlar sadece satranç değil birçok alanda eğitim alırlar. Ancak asıl uzmanlık alanları satrançtır. Kız kardeşlerin üçü de Dünya Satranç Konfederasyonu tarafından verilen en yüksek unvan olan "Grandmaster" unvanını alırlar. Laszlo Polgar böylece tezini ispatlamış olur. Satranç konusunda hiçbir uzmanlığı olmamasına rağmen kızlarını yetiştirmiş ve olağanüstü başarılar elde etmelerini sağlamıştır.

Bu parçanın bütününde üzerinde durulan konu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bazı becerilerin sonradan kazanılabileceği
B) Yeteneğin doğuştan geldiği
C) Satrançta başarılı olmanın yolları
D) Eğitimde aile tutumunun önemi
E) Doğru yönlendirmelerin eğitime katkısı

2. Doğru bir eleştiriden, okuyanı alıp doğru noktalara taşıyan hatta öğretici de olabilen, dürüst, ilkeli eleştiriyi anlıyorum ben. Sanatın olmazsa olmaz prensipleri var. Bu prensipleri, felsefe ve sanat tarihine yaptığınız yaratıcı yaklaşımlar size direkt öğretmese de duyarlılığınız yüksekse hissettirir. Duyarlılığı katı olan bir kimsenin doğru bir eleştiride bulunabilmesi olanaklı değildir. Hislerinin gücü ve bilgiye dayalı donanımı, kişiye doğru eleştiri yaptırabilir ancak. Zaten sıkı bir okur, sıradan bir eleştiriyle doyurucu, doğru bir eleştiriyi birbirinden ayırır. Tarihsel açıdan da ancak iyi bir eleştirinin kalıcılığı olanaklıdır.

Bu parça aşağıdaki sorulardan hangisine cevap olarak verilmiştir?

A) İyi bir eleştiri nasıl olmalıdır?
B) Eleştiri, yaratıcı olmak zorunda mıdır?
C) Eleştiride öznellik nereye kadardır?
D) Okur, eleştiri için ne kadar önemlidir?
E) Eleştirinin kesin bir tanımı var mıdır?

3. Sivrisinekler; sarı humma, sıtma gibi hastalıkların yayılmasında baş sorumludur. Yine de sivrisinekler kötü şeylere sebep olsa da doğal yaşam döngüsünün önemli bir bileşenidir. Sivrisineklerle beslenen çok sayıda canlı vardır. Örneğin göçmen kuşların konakladıkları yerlerde, yollarına devam edebilmek için ihtiyaç duydukları besinin kaynağını oluşturur. Sivrisineklerin nesli tükenecek olursa göçmen kuş nüfusunun da yarı yarıya azalacağı tahmin edilmektedir. Bazı araştırmacılar, sivrisineklerin yok olmasının pek çok balık türünün de neslinin tükenmesine yol açacağını öne sürmektedirler. Çünkü sivrisinekler yok olursa hem bizzat kendileri sivrisineklerle beslenen balıklar hem de sivrisineklerle beslenen böcekleri yiyen balıklar, besin sıkıntısı yaşayacaktır. Besin zincirinin en küçük halkasının bile kopmasının devasa etkileri olacağını biliyoruz. Ancak araştırmalar, sivrisinekler için bunun tam olarak geçerli olmadığını göstermiştir. Araştırmalara göre sivrisineklerle beslenen türler, beslenmelerinde bazı ayarlamalar yaparak, tükenme tehlikesi ile karşılaşmadan yaşamlarına devam edebilir.

Bu parça aşağıdaki sorulardan hangisine cevap olarak verilmiştir?

A) Sivrisineklerin yaşam alanlarına müdahale etmek hangi sonuçları doğurur?
B) Hastalıkların ortaya çıkmasında sivrisineklerin rolü nedir?
C) Sivrisineklerin soyu tükense ne olur?
D) Göçmen kuşların yaşamında sivrisinekler ne ölçüde etkilidir?
E) Sivrisinekler daha çok hangi hastalıklara yol açmaktadır?

4. Toplumun, dünyanın herkeste bir izi vardır. Küreselleşen bu dünyada bir bireyi bırakın, bir toplumun bile öbür toplumlardan etkilenmemesi mümkün değil. Moda, bunların en güzel örneği. Bir moda vardır, bu modaya uymazsanız demode olursunuz. Her yıl yeni bir "trend" olur, ona uygun giyinmelisinizdir. Aslında bu da bir çeşit oyundur, planlı bir şekilde oynanan bir oyun. Tek tipleşme oyunu, tüketime davet niteliğindedir. Size de öyle bir dayatılır ki bu toplumun bir parçası olmak size çok büyük bir haz verir. Sonuçta, toplum ağacındaki birbirine tıpatıp benzeyen o yapraklardan olursunuz ve yere düşen yapraklara yukarıdan bakarken aynı anda ruhunuzu ele geçirmiş topluma kendinizi bırakırsınız.

Bu parçada yakınılan durum aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanların toplum içinde modaya uygun yaşaması
B) Toplumun içinde yaşayan insanların tek tip kalıba sokulması
C) İnsanların her geçen gün öz benliklerini yitirmesi
D) Toplumumuzun zaman içinde olumsuz bir değişikliğe uğraması
E) Kişilerin toplum içindeki özgürlüklerinin kısıtlanması

1-A	2-A	3-C	4-B

1. Yılan zehri, zehirli yılanların tükürük bezlerinde ürettikleri özel bir sıvıdır. Zehrin temel amacı, avını hareketsiz hâle getirmek ve sindirim sisteminin avı daha kolay sindirmesini sağlamaktır. Yılan zehrinde, enzimler dışında bir de polipeptid bulunur. Yılan zehrindeki polipeptidler, yani aminoasit zincirleri, hücre fonksiyonunu bozabilir hatta hücrenin ölümüne neden olabilir. Yılan zehrinin toksik bileşenleri genel olarak tüm zehirli yılanlarda bulunurken bazı toksinler belirli yılan cinslerinde bulunur. Zehirli bir yılana kendi zehri zarar vermez. Çünkü yılanlar, başlıca bileşeni protein olan zehri sindirebilir. Protein toksinlerinin zarar verebilmesi için zehrin vücut dokularına ve kan dolaşımına girmesi gerekir. Ancak zehrin doğrudan kana karışması durumunda zehir, avına ne yapıyorsa yılan için de aynısı geçerli olur. Yani yılan kendi kendini sokarak yaşamına son verebilir.

Bu parçada üzerinde durulan konu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yılan zehrinin ölümcül olmasının sebebi
B) Yılan zehrinin oluşum aşamaları
C) Yılanları diğer canlılardan üstün tutan özellikleri
D) Yılan zehrinin, yılanın kendisine zarar verip vermediği
E) Zehrin niçin yılanlarda bulunduğu

2. Kısa metrajlı filmin şiir sinemasına yakın olmasının sayısız nedeni vardır. En önemlisi, mesajı becerilebildiği ölçüde kısa sürede vermek. Şiirde de -en uzun şiirde bile- kısa filmde de bir tek fazladan sözcüğe tahammül yoktur. Kısa film, kısa şiire benzetilmiyor; şiire benzetiliyor. En uzun şiir bile gereksiz bir sözcüğün yükü altında ezilir. Kısa film de öyledir. Şiirin de kısa filmin de mesajlarının uçları açıktır. Pasolini'nin "şiir sineması" dediği sinemayı kısa film yaratır. Nerede başlayacağını, nerede biteceğini, ne kadar süreceğini bilmiyorsunuz. İnsanı şöyle bir savurup boşluğa bırakır. Şiir de öyle yapmaz mı? İlle de para kazanmanın beklenilmediği iki sanat varsa biri şiirdir, öteki kısa filmdir. Kısa filmin de şiirin de odağında tek yürek vardır. Bu tek yürek örtüşebileceği yürekleri bulmak için çırpınır.

Bu parçada kısa filmin aşağıdaki özelliklerinden hangisi üzerinde durulmuştur?

A) Şiirsel bir dille oluşturulması
B) Az sözle çok şey anlatması
C) Sinemadan farklı bir tür olması
D) Kazanç sağlama amacının olmaması
E) İletisinin açık bir şekilde verilmesi

3. Galiba insan bir işe belli bir niyetle başlarsa o niyetten pek sapmadan ilerleyebiliyor. Beni yazmaya iten yazarlar başta hangileriyse bugün de aynı. Arada ufak değişikliklere rastlarsam çok seviniyorum. Öykü idmanı için Çehov'u okuyorum hâlâ. Türk edebiyatıyla da bağımı diri tutmak için Halit Ziya'yı, Ahmet Hamdi'yi, Reşat Nuri'yi, Sait Faik ile Sabahattin Ali'yi saymam zaten gerekmiyor, değil mi? Günümüz yazarları da etkiliyor beni, ne yazık ki en yenilerini ileride dönüp okuyacağımı sanmıyorum. Keşke yanılıyor olsam! Bu karamsarlık beni üzüyor çünkü. Ne de olsa öykücülüğü, tek tek öykücüden daha çok seviyorum.

Bu sözler aşağıdaki sorulardan hangisine karşılık olarak söylenmiş olabilir?

A) Öykücülüğünüzün oluşumunda ve gelişiminde katkısı olan kaynaklar nelerdir?
B) Eserlerinizi yazarken kurgu dünyanızı nasıl oluşturursunuz?
C) Kahramanlarınızı oluştururken nelerden esinlenirsiniz?
D) Edebiyatta sizi öykü yazamaya iten sebepler nelerdir?
E) Öykülerinizi yazarken genellikle nasıl bir yol izler, neler yaparsınız?

4. Süpermen'in göğsünde taşıdığı malum sembolün, dünya çapında en çok tanınan sembollerden biri olduğu söylenir. Bu iddianın doğruluğundan emin olamasak da sembolün ikonik bir sembol olduğunu kimse inkâr edemez. Elmas formunun üzerinde S harfini nerede görsek Süpermen'i hatırlarız. Sembol, ilk kez 1930'lu yıllarda kullanılmaya başlanmış ve zamanla bazı değişimler geçirmiştir. Bu değişimler, bazen küçük bir kayma bazen de önemli bir farklılık şeklinde olmuştur. Süpermen, 1934 yılında Jerry Siegel ve Joe Shuster tarafından yaratılmıştır. İki yaratıcının soyadları S harfi ile başladığından kahramana Süpermen adı uygun görülmüş ve yine aynı sebeple sembolde büyük bir "S" harfi kullanılmıştır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinin üzerinde durulmuştur?

A) "S" harfinin popüler bir sembol olmasının sebebi
B) Tarih boyunca dünyada en çok tanınan semboller
C) Süpermen karakterinin ilk defa nasıl ortaya çıktığı
D) Süpermen'i temsil eden logonun hangi aşamalardan geçtiği
E) Süpermen'in kostümündeki "S" harfinin ortaya çıkış süreci

1-D	2-B	3-A	4-E

TEST 5

03EF09A8

1. Türkçede sağlığı tehdit eden bir unsur barındıran mantar için de yılan için de aynı kelimeyi kullanıyoruz. Bunların zehirli olduklarını söylüyoruz. Oysa İngilizcede mantar için poisonous, yılan için venomous kavramları kullanılıyor. Yani ortaya çıkan zarar, biz yediğimizde ortaya çıkıyorsa bu zehre "poisonous", zehirli bir hayvan tarafından sokulduğumuzda ya da ısırıldığımızda vücudumuza giren zehre ise vonomous deniyor.

Bu parçanın bütününde neyden söz edilmektedir?

A) Zehir sözcüğünün İngilizce ve Türkçedeki kullanım farklılıkları
B) İngilizceyi Türkçeden ayıran başlıca özellikler
C) Zehir kavramının İngilizcede neden farklı kullanıldığı
D) Aynı kavramın, dillere göre kullanım alanları
E) Dil zenginliğinin doğayla olan ilişkisi

2. Binlerce yıldır insanoğlu, iki temel sorunun cevabını arıyor: Biz kimiz, nereden geldik? 28 Temmuz 1996'da Washington yakınlarındaki Columbia Nehri kıyısında gezintiye çıkan iki kişi, tesadüfen insan kafatasına ait bir kemik parçası bulur. Bunun üzerine bölgede başlayan arama çalışmalarında yetişkin bir erkeğe ait olduğu tespit edilen yaklaşık 300 parça kemik daha bulunur. Çok ilginç bir şekilde 8 bin yıldan daha eski olan iskeletin sadece göğüs kemiği ve birkaç küçük el ve ayak kemiği eksiktir. Bilim insanlarının Kennewick Adam ismini verdikleri kişinin, öldüğü sırada 40 ila 50 yaşları arasında, 175 cm boylarında bir erkek olduğu düşünülmektedir. Ancak Kennewick Adam üzerinde yapılan bilimsel incelemeler Amerika'nın esas sahiplerinin kimler olduğu sorununu yeniden gündeme getirir. Çünkü Kennewick Adam'ın yüz kemikleri Kızılderililerin tipik özellikleri ile uyuşmamaktadır.

Bu parçada sözü edilen Kennewick Adam ile ilgili;

I. fiziksel benzerlik gösterdiği ırklar,
II. nerede bulunduğu,
III. insanlık tarihi açısından önemi

özelliklerinden hangilerine ait bilgi vardır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

3.
- Vampir edebiyatının başlangıcı aslında oldukça eski, 18. yüzyıla kadar uzanıyor. Alman şairlerin şiirlerinde geçen vampir kelimesi daha sonra Lord Byron'ın doktoru John Polidori tarafından bir kısa öyküde işleniyor. Dracula öncesi vampir edebiyatının en önemli eseri vampirizmi berrak bir şekilde yansıtan *Carmilla* adlı romandır. Kadın vampir Carmilla'nın hikâyesinin işlendiği romanda, onun vampirliğinin getirdiği kana susamışlık çok açık bir şekilde anlatılıyor.
- 1954 yılında Richard Matheson tarafından yazılan *I Am Legend (Ben Efsaneyim)* kitabı, vampirizmi o güne kadar işlendiği doğaüstü çerçevenin dışına çıkarmıştır. Los Angeles'ta yaşayan en son insanın hikâyesinin anlatıldığı kitapta, ana karakter Robert Neville bir hastalık sonucu vampir olan insanlarla mücadele etmektedir. Vampir mitlerinde olduğu gibi sadece gece ortaya çıkan bu yaratıklar yine kanla beslenmektedir. Fakat genel vampir mitlerinin aksine bu yaratıkların ortaya çıkmalarının sebebi doğaüstü bir güç değil, laboratuvarlarda oluşturulan bir hastalıktır. Robert Neville de evindeki laboratuvarda bu hastalığı tedavi etmenin yollarını arar.

Bu iki parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Vampir edebiyatının ortaya çıkmasında etkisi olan olaylar
B) Bazı eserlerde vampir temasının işleniş şekli
C) Vampir edebiyatının tarihsel gelişimi
D) Geleneksel vampir temasının gösterdiği değişim
E) Vampir edebiyatının, insanlarda uyandırdığı duygular

4. Einstein'ın fikirleri o kadar devrim niteliğindeydi ki bilim dünyası büyük oranda bu fikirleri başlangıçta tuhaf bularak reddetti. Fizikte *Nobel Ödülü*'nü kazandı ancak izafiyetle değil kariyerinin başlarında yaptığı daha az tartışmalı bir çalışma ile. Einstein'ın fikirlerinin bilimsel ana akımın parçası hâline gelmesi yıllar sürdü. Einstein, Pisagor teoremini ilk defa on bir yaşındayken okumuştu. Sisamlı Pisagor, MÖ 569 ve 475 yılları arasında yaşamış ilk matematikçi olarak adlandırılır. Einstein, Pisagor teoremini âdeta takıntı yapıp birkaç hafta çalıştıktan sonra bir ispata ulaşmıştır.

Bu parçada Einstein'ın hangi özelliği üzerinde durulmuştur?

A) Bilim dünyasına getirdiği yenilikler
B) Bilim insanı olma yolunda yaptığı çalışmalar
C) Çocukluk yıllarında bilime olan merakı
D) Yaptığı çalışmaların hemen kabul görmemesi
E) İnsanların yaşamını değiştirecek fikirleri

1-A	2-E	3-B	4-D

BİLGİ

13 - Paragrafta Ana Düşünce

- Ana düşünce; parçada asıl vurgulanmak istenen, konuyla ilgili olarak okuyucuya kavratılmaya çalışılan düşüncedir.
- Anlatıcının savunduğu, kanıtlamaya çalıştığı temel düşüncedir.
- Ana düşünce, belli bir amacı gerçekleştirmek için yazılır.
- Kimi zaman bir bilgi aktarmanın, kimi zaman bir görüşü benimsetmenin, kimi zaman da okuru olayların içinde yaşatmanın aracı olur.
- Ana düşünce, parçanın başında veya sonunda olur, görüşü eksik bir görüştür. ÖSYM sorularına bakıldığında ana düşüncenin genelde parçanın tamamına yayıldığı görülür.

NOT

Parçanın ana düşüncesiyle anlatım biçimi arasında yakın ilişki vardır. Eğer parçanın anlatım biçimini bulursak ana düşünceyi bulmamız daha kolaylaşır.

- Açıklayıcı anlatımda ana düşünce genellikle **ilk** ya da **son** cümlede aranmalıdır.
- Tanımlamada ana düşünce **tanımın kendisidir.**
- Örneklemede ana düşünce **örnekten önceki yargıdır.**
- Karşılaştırmada ana düşünce **belirtilen kavramın üstün ya da farklı yanıdır.**
- Benzetmede ana düşünce **benzetme yönüdür.**
- Tanık göstermede ana düşünce **tanığın sözüdür.**

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Yaşam, kendi başına sürekli bir öğrenme sürecidir. Ancak her bireyin, teknolojik ve toplumsal değişmeye ayak uydurabilmesi, kendi çevresine ilişkin koşullara bağlı olarak meydana gelen değişiklikler karşısında hazırlıklı olabilmesi ve bireysel gelişme açısından tüm gizil gücünü harekete geçirebilmesi, amaçlı ve ardışık bir öğrenim görmesini gerektirir. Yaşam boyunca devam eden eğitim, hem kasıtlı hem de rastgele öğrenme yaşantılarını içerir. Bireyin, ailesi, akran grupları ve çevresiyle etkileşimi sonucu, bireydeki davranış değişiklikleri kasıtsız eğitimdir. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarından elde edilen eğitim ise kasıtlı eğitimdir.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bireysel farklılıklar eğitimin hedeflerini belirmedeki temel kriterdir.
B) İnsanın gelişmesi doğal sürecin yanında öğrenme eylemiyle sürdürülür.
C) Eğitimin niteliğini arttırdığımızda bireysel farklılıklar azalır.
D) Her öğrenme sürecini sıkı takip etmek, insanın gelişimi önündeki engelleri kaldırır.
E) Yaşamın her anında öğrenilecek yeni bilgilerin olduğu unutulmamalıdır.

Çözüm:

"Bu parçada asıl anlatılmak istenen" sorularında parçanın ana düşüncesi sorulmaktadır. Parçanın genelinde insanın "öğrenme sürecinde eğitimin öneminden" söz edilmiştir. B şıkkı da bu doğrultudadır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. McGill Üniversitesinden bilim insanları, yaşam için gerekli davranışları güçlendiren ya da motivasyonda rol oynayan dopaminin müzik dinlemek gibi yaşamak için doğrudan zorunlu olmayan soyut bir haz ile olan ilişkisini araştırdılar. Araştırmaya katılan 217 gönüllü "sevdikleri müziği dinlerken çok zevk" aldıklarını belirttiler. Farklı beyin görüntüleme cihazlarını kullanan bilim insanları, salgılanan dopamini ve beynin hareketini inceledi. Ayrıca katılımcıların vücut ısısı, kalp atışı ve solunum hızı ölçüldü. Sonuç olarak araştırmada, sevdikleri müziği dinlediklerinde katılımcıların dopamin seviyesinin yüzde 9 arttığı tespit edildi. Sevmedikleri müziği dinlediklerinde ise dopamin seviyesinin azaldığı görüldü. Bilim insanları araştırmanın, müziğin pazarlamada ya da filmlerde kullanılmasının nedeninin anlaşılmasını sağlayabileceğine dikkati çektiler.

Bu parçada söz edilen araştırmanın yapılma amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dopamin adlı maddenin vücutta meydana getirdiği kimyasal değişimleri öğrenmek
B) Müzik dinlerken duyulan yoğun hazzın dopamin adlı kimyasalla ilişkisini belirlemek
C) Müziğin, yaşam için gerekli etkenler arasında olduğunu kanıtlamak
D) Vücuttaki dopamin seviyesinin hangi koşullarda değiştiğini ortaya koymak
E) Satış stratejilerinde kullanılan müziklerin ne oranda etkisi olduğunu ölçmek

1-B

TEST 1

04A20D1B

1. Doğunun en büyük şairlerinden biri olarak bilinen, İran ve Doğu edebiyatında rubai türünün kurucusu sayılan Ömer Hayyam; yazdığı dörtlüklerde yaşamı, yaşam ötesini, varlık - yokluk evrenini, insanlardaki zayıflık ve tutarsızlıkları hicvetmiştir. Bu yönüyle Hayyam'ın rubaileri evrensel bir nitelik kazanmış, yüzyıllar boyunca dünyanın dört bir yanında okunagelmiştir.

Bu parçada Ömer Hayyam ile ilgili olarak asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sadece Doğu'da önemli bir şair olarak tanındığı
B) Rubai türünün ilk örneğini vermiş ve türü evrenselliğe taşımış bir şair olduğu
C) Mizahi ögeleri gazelleriyle birlikte rubailerine de başarıyla yansıttığı
D) Divan edebiyatı şairlerimizi de derinden etkilediği
E) Rubaileriyle kalıcılığı yakalayıp yalnız rubai türünde şiirler yazdığı

2. Sevdiğiniz biri, yanı başınızda ağlıyor; size dert yanıyor veya hasta ya da umutsuz bir hâlde. Hangi durumda olursa olsun, ona değer verdiğimiz ve onunla empati kurduğumuz için onun yanında olmak; acısını, derdini, üzüntüsünü hafifletmek isteriz. Biraz olsun teselli etme, acısına çare bulma, yas sürecini hafifletme isteği duyarız. Peki, sadece istemek teselli edebilmek için yeterli mi? Her zaman değil çünkü derin bir üzüntü karşısında mantık yetersiz kalır ve destek olmaya hazır olmamız bunu yapabileceğimiz anlamına gelmez.

Bu parçanın yazarının aşağıdakilerden hangisini söylemesi beklenir?

A) Tanıdığımız birinin acısını yüklenmek, onunla aynı duyguları yaşadığımız anlamına gelmez.
B) Mantığın yetersiz kaldığı durumlarda kalbimizi dinleyerek insanlara tesellide bulunabiliriz.
C) Empati kurmak, çevremizdekilerin sıkıntılarını daha iyi anlamamızı sağlar.
D) Bazen sevdiğimiz birini teselli etmeye çalışmak yerine ona zaman tanımak gerekir.
E) Birisinin acısına ortak olabilmek için o acının benzerini yaşamış olmak gerekir.

3. Kasket denince aklıma Fatih Kısaparmak'ın, "Bu adam benim babam / Sekiz köşe kasketiyle / Omuzunda sakosuyla…" türkü sözleri geliyor. Bilinçaltımın bu değişik dışavurumu ve beni nedense hunharca hüzne boğmaya çalışmasını bir kenara bırakırsak sekiz köşeli kasketin unutulması, babayı anlatan bu derin türküyle beraber yine babaya olan minnettarlığı da bitiriyor denir mi ki? Tabii ki denmez ancak anneye yazılmış onlarca şarkının yanında baba şarkısı denince akla gelen bu türkü, bence sekiz köşeli kasketin ne demek olduğunu bilmeyen nesle, bunu bilen nesle göre çok da derin anlam hissettirmemekle beraber yine babaya olan minnettarlığı da bu derece derin hissettirmeyecektir. Yani kasketin unutulması babaya olan minnettarlığı bitirmeyecek ama baba denince toplumca kabul ettiğimiz olgu olan kasket, unutuldukça ne bu türkü güzel hisler uyandıracak ne de kasket denince akla baba gelecek.

Bu parçadaki kasket örneğinden hareketle aşağıdaki önermelerden hangisi yapılabilir?

A) Türkülerin hikâyelerinin bilinmesi, onların öneminin daha iyi anlaşılmasını sağlar.
B) Bir toplumun ortak yaşanmışlıklarının çok olması, toplumdaki bireyler arasındaki bağı da güçlendirir.
C) Bir türkünün ortaya çıktığı döneme tanık olmuş kişiler arasında görünmeyen bir birliktelik vardır.
D) Her bireyin değer verdiği bir durum ve o durumu yansıtan bir araç mutlaka vardır.
E) Toplumsal değerlerin korunması, onunla ilişkilendirilen ögeleri unutmamakla mümkündür.

4. Edebiyat tarihine bakıldığında her dönemde unutulmaz sanatçılar yaşamış, unutulmaz eserler ortaya konmuştur. Ama öyle dönemler var ki bugün bile hâlâ o dönemin eserlerini okur, o sanatçılara hayranlık duyarız. Ortaya koydukları eserler, her döneme hitap etmekle birlikte asıl tadını alanlar, eserin yazıldığı döneme tanıklık edenlerdir. Bizler de yaşadığımız çağda bu sanatçıların olmamasına üzülürüz. Günümüzde neden böyle sanatçılar yok, diye kendimizce hayıflanırız. İşte bu tür durumlarda "Benim suçum ne?" diye söylenir durursunuz.

Bu parçada yazarın "Benim suçum ne?" demesine sebep olan durum aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nitelikli eserlerin azlığı karşısında üzüntü duyması
B) Eser kalabalığı içerisinde kendine uygun eserin olmaması
C) Yazılan birçok eser olmasına rağmen, kalitenin düşük olması
D) İyi sanatçıların ve eserlerin, kendi çağına denk gelmemesi
E) Yaşadığı dönemin eserlerinde kendini bulamaması

1-B	2-A	3-E	4-D

TEST 2

1. **Muhabir:**

(I) ----

Psikiyatrist:

– İnsan olarak acıma, merhamet, anlayış, hoşgörü ve tahammül duygumuzu kaybediyoruz. Hayat hızlandıkça insanlar, birbirlerine karşı daha acımasız, daha kıyıcı olabiliyorlar. Hızlanan hayatta durup kendi içimize bakmayı unutuyoruz. O yüzden benim kitabım *Yavaşla! Bu Dünyadan Bir Defa Geçeceksin* Türkçede yavaşlık üzerine yazılan ilk kitaptır. Hâlâ da belki öyledir. Hepimizin yavaşlamayı ve kendi içimizden bakmayı başarabilmesi gerek.

Muhabir:

(II) ----

Psikiyatrist:

– İnsan yaptığı işi seviyorsa üretkendir. İnsan yaptığı işe odaklanırken akış duygusuna kapılıyorsa üretken bir hayat sürdürüyor. Yaptığı işin anlamlı bir iş olduğuna inanan insanlar, faydalı olma bilinciyle üretken olabilirler. En temel şart, insanın hayatı ve yaptığı işi sevmesidir.

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) (I) İnsani duygularımızı kontrol edebilmek için ne yapmalıyız?
(II) Üretken olmak, tüm insanlığa hizmet etmek anlamına gelir mi?

B) (I) Eserlerinizi hazırlarken toplumun hangi yönünü dikkate alıyorsunuz?
(II) İnsanın yaptığı işi sevmesi üretkenlik için yeterli midir?

C) (I) Modern toplumda dikkat etmemiz gereken insani duygular nelerdir?
(II) Üretken olmanın temel şartı nedir?

D) (I) Duyguların oluşumunda veya kaybedilişinde çevrenin etkisi nedir?
(II) Üretkenlik, yaptığımız işi sevmemizi sağlar mı?

E) (I) İnsanlar en çok hangi duygularını kaybetti?
(II) İnsanı en çok hangi duygu üretken yapar?

2. Hepimiz, bir gözlükle dolaşıyoruz. Hayat boyu ne yaparsak, nereye gidersek o gözlük bizimle beraber. Dünyayı o gözlüğün ardından seyrediyoruz, gördüklerimiz ancak onunla anlamlı sayılıyor. Bu gözlük, bizim dünya görüşümüz. "Ne düşünüyorsun?" diye bize sorulduğunda zihnimizin içine sığdığı bir kalıp kavramlardan yapılmış, tazeliğini hiç yitirmiyor, her durumda kendini sergiliyor. Bu gözlük, "Dünya neyin üzerinde dönüyor?" sorusunun da cevabı oluyor.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Dünyaya bakışımız, kavramlara yüklediğimiz anlamlara göre şekillenir.
B) İnsanların hayat felsefelerini anlamak, dünyayı anlamaktan daha zordur.
C) İnsanların düşüncesi, yaşadığı çevreye ve olanaklarına göre değişir.
D) Dünyayı anlamak, sahip olduğumuz yaşamın bize sunduklarıyla sınırlıdır.
E) Dünya görüşü denilen şey, zihnimizdeki kalıplaşmış fikirlerden ibarettir.

3. Bir tehlike ya da tehlike düşüncesi karşısında verdiğimiz tepkiye korku denir. Aslında bu, olası bir tehlikeye karşı vücudumuzun kendini koruma yöntemidir. Tehlikeyi fark ettiğimizde ya da hissettiğimizde önce beynimiz "Dikkat tehlike var!" diye uyarılır. Bu da vücudumuzda çeşitli hormonların salgılanmasını sağlar. Böylelikle vücudumuz kendini tehlikeye karşı korumaya alır. Bu durum da kalp atışımızın ve kan basıncımızın artmasına, daha hızlı nefes alıp vermemize, ellerimizin titremesine, midemizin sıkışmasına neden olur. Bütün bu değişimler vücudumuzun tehlikeye karşı daha aktif hâle gelebilmesi içindir.

Bu parçaya göre vücudumuzun tehlikeye karşı daha aktif hâle gelebilmesi aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

A) Korku veya tehlike anında beynin psikolojik korumaya geçmesi
B) Tehlike anında vücudun işleyişinde birtakım değişimlerin meydana gelmesi
C) Kaygıların, vücuttaki iç baskıyı azaltma eğilimine girmesi
D) Tehlikeli durumlarda acı hissinin olduğundan daha da azalması
E) Yaşamsal fonksiyonların, gereğinden fazla uyarılması

1-E **2-E** **3-B**

1. İnsan yaşamındaki değişiklikler, dillerin de yeni durumları ve kavramları göstermek için yeni kelimelere ihtiyaç duymasına neden olmaktadır. Dilin en fazla yenilenen alanı söz varlığıdır. Yeni kavramlar için her dilin kendine has kelime türetme yöntemleri vardır. Dil, gelişen teknolojiyle birlikte günlük hayata giren terimlere karşılık bulmakta, bazı terimler de orijinal hâliyle dile yerleşmektedir. Örneğin son yıllarda bilgisayar kullanımının yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan yığınla kavramı göstermek için yeni kelimelere ihtiyaç duyulmuştur. Bilgisayar, yazılım, donanım, genel ağ, web (veb), selfie (öz çekim), bilgisayarcı, donanımcı, ağ, e-posta, e-devlet, çevrim içi gibi bilgisayar teknolojisindeki gelişmelere bağlı olarak türetilen veya başka dillerden alınan pek çok kelime vardır.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Son zamanlarda dilimize giren birçok terim, dilimizin bozulmasına neden olmuştur.
B) Bir dilin gelişmesi, o dili konuşan ülkelerin teknolojisinin gelişmesine bağlıdır.
C) Günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte dilin içerisine yeni terimler girmiştir.
D) İnsanların yaşamındaki değişimler, kendisini en çok teknolojik alanda gösterir.
E) Teknolojik gelişmeler, bir dili etkisi altına alırken o dilin gramer yapısına uymak zorundadır.

2. Sokaktaki bir ağaç elbette benden bağımsızdır ama çocukluğu o sokakta geçmiş insanların bilincinden bağımsız değildir. O ağaç her bireyin bilincinde o bireye göre bir varlık kazanır. Dolayısıyla da her şehir sahip olduğu olanaklar çerçevesinde bireylerin bilincinde varlık kazanacaktır. Daha doğrusu her birey o şehre kendi bilincinde farklı boyutta ve derinlikte varlık kazandıracaktır.

Bu parçanın yazarının aşağıdakilerden hangisini söylemesi beklenir?

A) Bir nesneye ilişkin hatıralarımız ve duygularımız ne kadar çok ise o nesnenin bilincimizdeki yeri de o oranda büyüktür.
B) Bir şehirde ya da yaşadığımız herhangi bir yerde çevremizdeki nesnelere daha iyi odaklanarak onlarla bağ kurmamız gerekir.
C) İnsanlar yaşadıkları yerlerin haritalarını zihinlerinde farkında olmadan oluşturarak nerede hangi nesne var bilirler.
D) Bilincimizin sürekli açık olması nesnelerle aramızda bir ilişki oluşturur, bu ilişki yaşamı daha kolay hâle getirir.
E) Toplum içinde yaşanan olaylarla birlikte insanlar yaşadıkları olaya karşı derin nefret ya da büyük sevgi taşıyabilirler.

3. Normal paketlerin çok büyük bir kısmı petrol tabanlı ürünlerden üretiliyor ve bunlar maalesef doğaya uyumlu değil. Hâlbuki doğanın bir ürünü olan mantardan da bu paketler üretilebilir ve birçok alanda kullanılabilir. Bu konuda bir firma, bu inanışla tarımsal yan ürünler ve mantarlardan yapılan paketler üretmeye başlamış. Firma; doğada hızla kaybolan, yenilenebilir bu paketlerle petrol tabanlı paketlemeye son vermeyi hedefliyor. Bu sayede doğa, biraz da olsa rahat nefes alacak ve uzun bir süre yok olmaktan kurtulacaktır.

Bu parçada söz edilen sorunla başa çıkma yöntemi aşağıdakilerin hangisinde belirtilmiştir?

A) Bazı buluşlar doğanın korunması açısından insanlara umut olabilir.
B) Bilimsel gelişmeler sayesinde doğanın yok olmasının önüne geçilebilir.
C) Firmalar doğaya duyarlılıklarını, ona en az zarar verecek maddeleri kullanmakla gösterebilir.
D) Petrol tabanlı ürünler doğaya zarar verdiği için bilim insanları başka kaynaklara yönelmelidir.
E) Paketleme alanında petrol yerine mantar kullanımı fikri ile doğaya bir şans daha verilebilir.

4. Modernliğin yalnız bıraktığı ve çıkarcı yanını sivrilttiği bireyi aynı modernlik metotlarıyla önemli, kıymetli kılmaya çalışıyor. İnsanın duyduğunda en mutlu olduğu kelime, kendi ismi. Kâğıt kahve bardaklarına isimlerimiz yazıldıkça yürüyüşümüz, duruşumuz, bakışımız değişiyor. Bu yüzden çok başarılı ve mantıklı bir pazarlama stratejisi bu. Günümüz insanının bu zaafı modernliğin pazarlama iştahını kabartıyor. İnsanda var olan bu zaaf birçok şirketin pazarlama stratejilerini bu doğrultuda oluşturmalarını sağladı.

Bu parçanın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Günümüz pazarlama anlayışında farklı yöntemler geliştirilmektedir.
B) Pazarlama yöntemleri insanların zayıf noktaları üzerine kurulmaktadır.
C) İnsanların en zayıf yönleri kalabalıkta isimlerini duymalarıdır.
D) Modernlik bireyi yalnızlaştırmasının yanında onu değerli kılmayı da sağlıyor.
E) Kimi şirketlerin pazarlama yöntemleri insanların isimleri üzerinden yürütülmekte.

1-C	2-A	3-E	4-B

1. Süper kahramanların her zaman altında yatan yüce bir amacı vardı. Süpermen'in bu kadar sevilmesinin sebebi muhteşem güçlü olması ya da gözlerinden ışın atabilmesi değildi. Bunlar karakteri temsil ettiği cesur, hayal gücüne götüren, ufak tefek ayrıntılardı. Süpermen, Batman ya da Kaptan Amerika okur için her zaman bir umut olmuştu aslında. Romantik bir bakış açısından iyiliği ve güzelliği temsil ediyorlardı. Dünya'nın gerçekten kötülükten temizlenebileceğini ve eninde sonunda iyiliğin galip geleceğini anlatıyorlardı. Fakat onlar da zamanın çarkları arasında eriyip gitmekten kendilerini koruyamadılar. İyiliğin koruyucuları bile en sonunda kötülüğün eline düşüp iplerini göremeyen kuklalara dönüştüler. Ancak bizler bu ipleri görüyoruz ve üzülüyoruz.

Bu parçadan hareketle süper kahramanlarla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Gerektiğinde acımasız bir tavır takınabildikleri
B) Ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar yönlendirmelere açık oldukları
C) Kötülerle mücadelede daima üstün geldikleri
D) Yüklendikleri misyonun dışına asla çıkamadıkları
E) Temsil ettikleri özellikleri tam yansıtamadıkları

2. Bazı zamanlar bir şeyi gerektiğinde bırakabilmek, zor bir iştir. Onu bırakabilmek de ayrıca bir beceri işidir. Eğer bir şeyi zorla tuttuğunuzda ulaşmak istediğiniz şeyi engellediğini görüyorsanız o zaman onu özgür bırakmalısınız. Eğer yanlış bir şey yapıyorsanız o zaman buna son vermelisiniz. Eğer kendinize ve başkalarına karşı dürüst davranmıyorsanız bu hilekârlığı hemen durdurmalısınız. İşte, ancak o zaman hedefinize ulaşabilirsiniz.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanların hedeflerine ulaşmalarını engelleyen tek şey, her zaman hileye başvurmalarıdır.
B) Başkalarına karşı dürüst olabilmek için önce kendimize dürüst olmamız gerekir.
C) Yaşamın her döneminde başarıya ulaşmayı engelleyen şeylerle karşılaşabiliriz.
D) Bir kişinin hedefine ulaşması, onu engelleyen şeylerden ayrılma becerisine bağlıdır.
E) Doğru diye bildiğimiz yanlışlar gün gelir başımıza olmadık işler açar.

3. Sevgili Okur,

Okumak, gece yolculuğuna benzer; unutmayasın! Kelimeleri; kara yollarının, karanlık yolların iki yanını işaretlemek için yerleştirdiği fosforlu kedigözleri gibi düşüneceksin. Kedigözlerinin kendilerine ait güç kaynakları yoktur. Kitap sayfalarındaki kavramlar misali hayata gelmeleri, parlayabilmeleri için far ışıklarının üzerlerine düşmesi, onları aydınlatması gerekir.

Bu parçada öğüt veren bir yazar,

I. Sakın ola ki kelimelerin yazarın kaleminden çıktığı gibi anlam taşıdığını düşünmeyesin!
II. Aman, dünyayı gözünde çok büyütme, birkaç kelime ömrüne ışık olmaya yeterlidir.
III. Emin ol ki okumanın sınırı yoktur, hayatın her anında okumayı elden bırakmayasın.

numaralanmış ifadelerden hangisinin ya da hangilerinin üzerine öğüdünü dile getirmiş olabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

4. Bazı dillerde birbirine yakın kavramları anlatan pek çok kelime bulunduğu hâlde, bazı dillerde böyle bir çeşitliliğin olmaması, doğrudan doğruya o dilin sosyal özellikleri ile ilgilidir. Söz gelişi Türkçede devenin rengini gösteren bir tek devetüyü kelimesi bulunduğu hâlde, Arap dilinde bu rengin ton farklarını gösteren birçok hatta yüze yakın kelimenin varlığından söz edilmesi, Arap toplumundaki önemli yerinden ileri gelmektedir. Bizim dilimizde de bunun yerini at türleri ve at renkleri almıştır.

Bu parçada dil ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılabilir?

A) Bir dilin gelişmesi o dili konuşanların gelişmişliğine bağlıdır.
B) Bir dilde yer alan kavramlar o dili konuşanların yaşam tarzıyla çeşitlenir.
C) Dillerin zenginleşmesi, o dili konuşanların üretimine bağlıdır.
D) Türkçenin diğer dillerden farkı, kavramları tek sözcükle aktarmasıdır.
E) Bir varlığın birden fazla karşılığının olması o dilin söz zenginliğiyle ilgilidir.

1-B	2-D	3-A	4-B

1. **Aşağıdaki parçalardan hangisi "**Gördüklerime farklı anlamlar yükler, onları zihnimde uyandırdıkları çağrışımlarla okuyucuya sunarım.**" diyen bir yazara ait olabilir?**

A) Bir başka uçağın sesi gelmeye başladı. Burası, uçakların üstünden geçtikleri bir yol güzergâhıydı. Bir taraftan da karga sesleri geliyordu. Vaktiyle bu Ada'ya bu zamanda kuşlar uğrardı. Sürekli öter, küme küme bir ağaçtan ötekine konarlardı.

B) Biraz sonra sağda, bir kaya kovuğunda kızıl bir alevin önünde ısınan iki hâkî gölgenin kımıldadığı görüldü. Karanlık dereye, kurşuni yangın harabesi önce yamaca vuran biricik ışık, bu ateşin ve kamyonun yürüyen iki göze benzeyen fenerleriydi. Köprünün önünde şoför kocaman, miskin makineyi durdurmaya çalışırken önünde birkaç karaltı kımıldadı.

C) Bu küçük yerleşim merkezindeki tüm caddeler, merkezinde hükümet konağının bulunduğu meydana çıkıyordu. Hükümet konağı yüz yıllık bir taş yapı idi. Onun tam karşısında, hükümet konağına göre çok yeni olan belediye binası yer alıyordu.

D) Gökyüzünün açık güneşli olduğu bir ilkbahar günüydü. Öğleden sonra saat tam beşe çeyrek kala arabamla Guercina'nın pazar yerine geldim. Alan, insanlarla doluydu. Birden çanlar çalmaya, sirenler ötmeye başladı. Gökten düşen bir parçayı, sonra bunun ardından on sekiz tane savaş uçağını gördüm.

E) Yol boyu kavak ağaçları, köprü, yokuş yukarı dar sokak... Sokağın bitiminde bir kedi duruyordu. Yıkık bahçe duvarından duta tırmandı, oradan da çatıya. Bu esnada baca da tütüyor. Rüzgârda savrulan gri, yoğun bir duman. Kedi dumana girdi, çıktı; kiremitlerin arasında kayboldu sonra.

2. Sevgi, yaşamdaki en önemli duygulardan biridir. Ruhsal açıdan sağlıklı her insan çevresindekilere karşı sevgi hisseder ve her çocuk sevgi duygusunu hissetmeye programlı olarak doğar. Çevre, çocuğun duygusunun ortaya çıkmasında anahtar öneme sahiptir. Çünkü ailesi ve çevresi tarafından sevilen, ilgilenilen ve değer verilen her çocuk diğer varlıklara da sevgi hisseder. Doğaya, hayvanlara ve özelde insanlara karşı oluşturduğu bu olumlu tutum, çocuğun ileriki yaşlarında sevgi temelli ilişkiler kurmasına yardımcı olur.
Bu parçada yazarın üzerinde durduğu düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bir çocuğun ruhsal açıdan sağlıklı olması ailesinin ona karşı tutumuyla ilgilidir.

B) İnsanın doğuştan getirdiği ve çevresiyle geliştirdiği en önemli his, sevgidir.

C) Ailesi ve çevresi tarafından sevgi gören çocuk, bütün varlıklara da sevgi duyar.

D) Çevresiyle olumlu ilişkiler kuran çocuklar, uygun bir ortamda yetişmiş demektir.

E) İnsanların, içlerinde sevgi duygusunu hissetmeleri doğuştan kazandıkları bir özelliktir.

3. İnsanlar genellikle her şeyin en kolayını seçer. Zor gibi gördükleri veya kendilerini uğraştıracak şeylerden mümkün olduğunca kaçarlar. Bir başkasının yardım etmesini beklerler ve hayat onlar için bu şekilde devam eder. Gerçeği bulmak zor olduğu için kolay yola başvurarak uzakta kalırlar.
Aşağıdakilerden hangisi bu parçada anlatılmak istenenle örtüşür?

A) Neyzen Tevfik'e bir gün, sarhoşun biri ensesine bir tokat atmış. Neyzen Tevfik'ten hiçbir karşılık gelmemiş. Dostları Neyzen'e sitemli şekilde takılmışlar: "Tokadı yediğinle kaldın, ne sesin çıktı ne de herhangi bir karşılık verdin." Neyzen gülmüş: "Ne yapayım yani. Sana bir eşek çifte atsa, sen ne yapardın?"

B) Hiçbir yöntemin sihirli değnek olmadığını bilin. En önemlisi, bu yolculukta kendinize karşı sabırlı olun, süreklilik gerektiren bir gelişim sürecinde olduğunuzu unutmayın. Kilo vermek istediğiniz zaman, sadece bir gün spor yaparsanız, vücudunuzda hiçbir gözlenebilir değişim olamaz. Psikolojik beceriler de böyledir. Çabanızın etkilerini görmek ve davranış değişikliği yapabilmek için önünüzde sabırla ilerlemeniz gereken bir süreç olduğunu unutmayın.

C) On dokuzuncu yüzyılda bir gezgin, bir bilgenin yaşadığı şehre uğrar ve onu ziyaret eder. Bilgenin evinde yalnızca kitaplar, bir masa ve bir sıra vardır. Gezgin sorar: "Ey bilge kişi, senin eşyaların nerede?" "Seninkiler nerede?" "Benimkiler mi?" "Ama ben burada yalnızca bir ziyaretçiyim." Bilge: "Ben de..."

D) Adamın biri karanlık bir gecede bir lambanın altında emekleyerek bir şeyler aramaktadır. Başka bir adam ne aradığını sorarak yardım eder. Bir müddet beraberce aramalarına rağmen bulamazlar. Yardım eden adam oldukça yorulmuştur ve diğerine, anahtarı nerede kaybetmiş olduğunu sorar. Diğeri ise ilerideki karanlığı gösterir. Yardım eden adam şaşırarak bu durumda anahtarı neden burada aradığını anlamaya çalışır. Adam, orası karanlık olduğu için anahtarı aydınlıkta aramaktadır.

E) Stephen King, uzun bir süre çok yoksul bir hayat sürdürür. Evlenmek için kıyafet ödünç alır ve karısıyla bir karavanda yaşamaya başlar. Yazmaktan ise asla vazgeçmez. İlk yayınlanan ve sadece 35 dolar kazandığı hikâyesi Cam Zemin'den önce tam olarak 60 tane ret mektubu almıştır. Stephen King, bugün kitapları milyonlarca satan ünlü bir yazar.

1-B **2-C** **3-D**

1. Günümüzde ticari kaygılar kitap sektörünü de etkilemiş durumda. Daha fazla satılmak adına reklam filmlerinden çıkmış gibi tanıtım sözlerine başvuruluyor. Okur da kitabı alırken bütün ihtiyaçlarını karşılayacak veya bütün dertlerinden kurtulacakmış gözüyle bakıyor kitaba. Kitap tanıtım yazıları bu durumu sezmiş olacak ki okurun gereksinimlerini karşılamayı vadediyor.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada eleştirilen türde bir kitap tanıtım yazısı değildir?

A) Bu kitap, "Bir insan tek başına her şeye yetebilir mi?" sorusunun cevabı niteliğini taşıyor. Yaşam koçu tadında, biraz da mizahi anlatımıyla insanı olmasını istediği yere konumlandırmayı sağlıyor.
B) Bu eser, teknoloji bağımlılığının ortadan kaldırılmasına yönelik ipuçları sunuyor. Her ebeveynin, çocuklarını eğitme noktasında bir şey bulacağı örneklerle durumu somutlaştırma yoluna gidiyor.
C) Bu roman, sanayileşme döneminin işçi - patron ayrımını ortaya koyuyor. Küçük yaşamların zor koşullarını, yaşama tutunma gayretlerini bu kitapta görebiliyoruz.
D) Bu yapıt, aşk sorunsalını gençliğe yeni adım atmış bireylerin gözüyle aktarıyor. Bunu yaparken tavsiye niteliği taşıyan küçük anekdotları sunmayı da ihmal etmiyor.
E) Bu eser, okuyana farklı dünyaların kapısını açarken kahramanlarıyla tanıdık hissi uyandırmakta ve bu sayede olayın içerisine sizi çekebilmektedir.

2. Birçoğumuzun yakın çevresiyle ilişkileri zayıftır. Bize bir faydalarının olmadığından, aksine zararlarının olduğundan şikâyet eder dururuz. Aslına bakarsanız durum gerçekten de böyledir. Hep en yakınlarımızdan büyük kötülükler görmüşüzdür. Tarih boyunca birçok imparatorluğun yıkılması da hep bundan olmamış mıdır? "Sen de mi Brutus?" diyen Julius Sezar, bu durumun en önemli örneğidir.

Buna göre aşağıdaki atasözlerinden hangisi bu parçada anlatılanlarla örtüşür?

A) Acemi katır kapı önünde yük indirir.
B) Aç tavuk kendini arpa (buğday) ambarında sanır.
C) Kurt kocayınca çakalların maskarası olurmuş.
D) Kartala bir ok değmiş, yine kendi yeleğinden.
E) Buğday başak verince orak pahaya çıkar.

3. Eskimolarda, "kar"ın yaşama düzeni bakımından taşıdığı önem dolayısıyla yavaş yavaş yağan kar, kuru rüzgârla savrulan kar, toz hâlinde uçuşan kar, ıslak olarak buzlanmış kar, üstü buz tutmuş kar, ev yapmakta kullanılan ve kalıp hâlinde kesilebilen kuru kar türleri için hep ayrı ayrı kelimeler bulunmaktadır. Görülüyor ki diller, toplumların duygu ve düşünce tarzına, sosyal durumlarına, oturdukları yerlere ve iklim şartlarına, tarihteki geçmişlerine, zaman içinde uğradıkları değişime ve gelişmelere göre, şekil ve işleyiş bakımından birbirinden ayrı birer biçimlenmeye uğramışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada anlatılanlarla aynı doğrultudadır?

A) Dünyanın birçok ülkesinde bilgisayar "computer" olarak kullanılmaktadır.
B) "Yoğurt" sözcüğü bütün dillerde aynı şekilde kullanılmaktadır.
C) İngilizcedeki "father" kelimesi Doğu dillerindeki "peder" kelimesinden gelmektedir.
D) "Selfie" sözcüğüne dilimizde karşılık olsun diye "öz çekim" denmiş ancak bunda başarılı olunamamıştır.
E) Arapçada deveye "ibil, cemel, baîr, nâka, hecin" gibi birçok isim verilmiştir.

4. İçinde bulunduğumuz yüzyıl, tüm duygu ve ürünlerin anlamlarına bakılmadan hızla tüketilmek istendiği ve her şeyin anında hazmedildiği bir yapıya sahip. Güne dair her yaklaşım ve eylem, bir şeyleri inşa ederken göz ardı ettiklerinin de sonunu hazırlıyor. Belki de göz ardı edilenlerin en başında; tarihî ve kültürel mirasımız, yani kimliğimiz geliyor! Daha düne kadar hayatımızın her alanında olup içinde nefes alıp verdiğimiz, bireysel veya toplumsal olarak kutsal saydığımız ya da değer yüklediğimiz mekânlar, bu doymayan yapının dayatılan ve yaşatılan kuralları karşısında bir bir tükeniyor ve her şey gözümüzün önünde oluyor.

Bu parçada yakınılan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kültürel değerlerimizin yok edilişine alışmış bir toplum hâline geldik.
B) Geçmişe dair tüm kültürel miraslar, çıkar uğruna yok edilmektedir.
C) Tüketim toplumu olma yolunda ilerlerken manevi değerleri yok saymaya başladık.
D) Kültürel varlığı korumak, geçmişe sahip çıkmakla mümkündür.
E) Her bireyin kültürel mirası korumada farklı sorumluluklarının olması gerekir.

1-C	2-D	3-E	4-A

1. Antik Yunan'dan beri kentli olmak kentle hemhâl olmak anlamına geliyor. Kentler sokaklarında yürüdüğümüz, meydanlarında buluştuğumuz, dükkânlarından alışveriş yaptığımız kamusal alanlar. Demokratik yönetimleri gereği karar alma süreçlerine dâhil olarak yaşadığımız kenti daha çok sahipleniyoruz. Kentlerin kimliğimiz üzerinde de belirleyici bir etkisi var. İstanbullu, Parisli ya da Londralı olmak, kentle kurduğumuz ilişkinin yoğunluğu ölçüsünde kimliğimize damgasını vuruyor.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Kişi nerede doğup büyürse kendini oralı kabul eder.
B) Kentin yönetiminde söz sahibi olmak, orayı sahiplenmemizi sağlar.
C) Yaşadığımız kent kişiliğimiz üzerinde doğrudan etkilidir.
D) İçinde yaşanılan şehrin yönetim şekli insan psikolojisini etkiler.
E) Ülkemizde insanlar, yaşadıkları şehrin özelliklerini daha çok taşırlar.

2. Devirler değişim gösterdikçe iletişimin de farklı yolları ortaya çıkmaya başladı. "Bağırarak" haberleşme yöntemi mesafe olarak çok kısıtlı kaldığından insanlar haberleşmeyi daha uzak mesafelere taşımanın yollarını aradı. Ses çıkarmanın başka yollarını keşfetmeye başlayan insanoğlu, davullarla daha uzak mesafeye haber göndermeyi fark etti önce. Sonrasında daha da uzağa, uzak tepelere haber ulaştırmak için ateş ve dumanın kullanılması süreci başladı. Ateş ve dumanla haberleşmenin keşfi, bu anlamdaki ilk gelişim basamağı olarak kabul edilebilir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanların haberleşme serüveni hızlı bir gelişim göstermiştir.
B) Haberleşme ağının gelişmesi devirlerin birbirinden ayrı incelenmesini sağlamıştır.
C) İletişimin farklı yollarının keşfedilmesi insanların temel ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır.
D) İnsanlar haberleşmek için zaman içinde farklı yöntemler geliştirmiştir.
E) Zamanla gelişim gösteren haberleşme yöntemleri günümüzde zirve yapmıştır.

3. **Gazeteci:**
(I) ----
Sunucu:
– Türkiye haber malzemesi çok olan bir ülke ve bir doktor gibi telefonunuz 24 saat boyunca açık, müthiş bir çalışma gerektiriyor. Her gün kendinizi güncellemeniz gerekiyor. Birçok toplumsal olayda 9 - 10 saat boyunca yayında kaldığım dönemler oldu. Muhabirken çok önemli haberlere imza attığım da oldu. Fakat habercilik suya yazı yazmak gibi, 5 saat önce yapılmış hangi haberi hatırlıyorsunuz? Hatırlamıyorsunuz, dolayısıyla biraz vefasız.

Gazeteci:
(II) ----
Sunucu:
– Çalıştığım kurum olarak önceliğimiz insana dokunan ve hayatın içindeki haberlerdir. Haber kanallarında saat başı haberler olduğu için malzeme çok oluyor ve bu malzemeyi de tüketebileceğiniz bir alanınız var. Oysaki haber akışı, hayatın akışı gibidir. En başta siyaset haberleriyle başlıyoruz. Çünkü Türk insanı spor takip eder gibi siyaset haberlerini de takip ediyor. Bunların dışında çocuk ve kadınlar ile ilgili meseleler ve sokak önemli. Haber akışı, bir günün hikâyesi gibi; giriş, gelişme ve sonuç var. O günün duygusu nedir, günün öne çıkan fotoğrafı var mı?

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

A) I. Yaptığınız haberleri ne sıklıkla hatırlıyorsunuz?
II. Yayın hazırlarken belli kurallarınız var mı?
B) I. Sürekli değişen gündem içerisinde haberciliğin zorlukları nelerdir?
II. Yayın akışında nelere dikkat ediyorsunuz ve hassasiyetleriniz nelerdir?
C) I. Gündemi belirleyen bazı haberler yayın sürenizin uzamasına neden olur mu?
II. Yayında belli bir kronolojik sıraya göre mi haberleri veriyorsunuz?
D) I. Haberciliği kısaca özetlemek isterseniz neler söylemek istersiniz?
II. Haber kuşağınızda belli bir plana uyar mısınız?
E) I. Haber malzemesinin çokluğu hayatınızda ne gibi olumsuzluklara neden oluyor?
II. Günün öne çıkan haberleri verilirken nelere dikkat edilmelidir?

1-C	2-D	3-B

BİLGİ

14 - Paragrafta Yardımcı Düşünce

Paragrafta konuyu açıklayan, ana düşünceyi destekleyen, geliştiren düşüncelere yardımcı düşünce denir. Yardımcı düşünce olmadan ana düşünce işlevsiz kalır. Bu nedenle yardımcı düşünceler ana düşünceye ulaşmakta merdiven basamağı işlevini görür. Sınavlarda bu tür sorularda "…**değinilmemiştir?**", "…**çıkarılamaz?**" "…**söylenemez?**" gibi olumsuz soru kökleri kullanılır.

- Yardımcı düşünceler bir lokomotifin **vagonları** gibidir. Her bir cümle bizi **ana düşünceye** ulaştırır.
- Ana düşünce dışında kalan bütün cümleler yardımcı düşünce olarak alınabilir.
- Yardımcı düşünce soruları çözülürken önce parça, daha sonra seçenekler okunur. Bu işlemden sonra seçeneklerdeki ifadeler parçadaki cümlelerle tek tek eşleştirilir.
- Yardımcı düşünceler, okuru ana düşünceye götürür. Her paragrafta bir ana düşünce, birden çok yardımcı düşünce bulunur.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Arapgirliler, çok işlevli insanlar veya nesneler için "elimin değneği" der. Biz gezginler için de Anadolu'yu bizden önce adımladığı düşünülen Evliya Çelebi böyledir. Her yerde tutunacağımız, dayanak ettiğimizdir; ne yazmış, söylemiş bakarız: "Şehrin kim tarafından kurulduğu bilinmiyor." dedikten sonra eklemiş üstat: "Daha İslamiyet'in zuhurundan önce Arap Hatim et-Tai adında biri tarafından imar edildiği ve bundan dolayı Arapgir adıyla anıldığı söylenir." Kâtip Çelebi, "Arapgir'in bir kalesi bulunur. Fırat Nehri'ne kadar uzanan bağ ve bahçelerinde bol meyvesi bulunur." demiş ta 17'nci yüzyılda. Pek çok kaynak da şöyle yazıyor: "Arapgir'in eski adı Daskuza'dır, Fransızlar Dascousa diye geçmiş yazıya. Malatya iliyle yaşıt sayılabilir. Arapgir'in ilk yerlileri Muşkilerdir. Şehrin MÖ 1200 yıllarında kurulduğu sanılmaktadır."

Bu parçada "Arapgir" ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Tarihine farklı kaynaklarda rastlanabilir.
B) Evliya Çelebi'nin gezdiği yerlerden biridir.
C) Hakkındaki en doğru bilgiyi Kâtip Çelebi vermiştir.
D) Üç bin yıldan fazla bir tarihe sahiptir.
E) Kim tarafından kurulduğu rivayet edilmektedir.

Çözüm:

A şıkkı "Pek çok kaynak da şöyle yazıyor."
B şıkkı Biz gezginler için de Anadolu'yu bizden önce adımladığı düşünülen Evliya Çelebi böyledir.
D şıkkı "Şehrin MÖ 1200 yıllarında kurulduğu sanılmaktadır."
E şıkkı "... Arap Hatim et-Tai adında biri tarafından imar edildiği..."
C şıkkında, "Hakkındaki en doğru bilgiyi Kâtip Çelebi vermiştir." söylenemez.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Geçtiğimiz yüzyılda yaşamış herkesin bir Dünya Kupası anısı olduğunu varsayabilir miyiz? En güzel ve bununla birlikte mutlak küreselliğe en yakın oyun olmakla övünen, kürenin her noktasına nüfuz ettiğinden emin görünen futbolun dört yılda bir tertiplenen görkemli seyirliğinden bahsediyorum. Öyle olmasa bile en azından bu kürenin futbolu seven coğrafyalarında, futbolu severek büyümüş olanlarımızın kişisel tarihlerini işaretlemenin bir yolu olarak iş görebilir Dünya Kupaları. Eskinin kaşiflerinin, girdikleri mağarada geri dönüş yolunu bulmak için arkalarında bıraktıkları küçük taşlar olarak düşünebiliriz onları. Final maçını hayal meyal hatırladığınız, bir bakıma "erken yakalandığınız" bir kupa vardır çoğu zaman. Bir de neredeyse dinî bir adanmışlıkla takip ettiğiniz ve ileride futbola dair hislerinizi onun üzerinden tanımlayacağınız bir kupa. Çocukluğun orta yerinde duran esaslı bir taş, güçlü bir referans noktası. Büyük bir sınava hazırlanırken ya da hesapta olmayan başka bir meşguliyet içerisindeyken ancak yan gözle izleyebildiğiniz bir kupa da mutlaka vardır yaşamınızda.

Bu parçanın yazarının futbolla ilgili aşağıdakilerden hangisini söylemesi beklenmez?

A) Futbol, insan yaşamını ilk çağlardan bu yana meşgul eden her türlü keşiften daha heyecan vericidir.
B) Futbol, bireylerin yaşamına bir noktadan temas eden anısal bir forma sahiptir.
C) Futbol sayesinde kimi insanlar yaşamlarındaki dönemleri tarihsel olarak belirleme fırsatı bulur.
D) Futbola endekslenmiş kişilerin az ya da çok etkilendikleri bir Dünya Kupası bulunabilir.
E) Futbol, bazı insanlarca çok önemsenmemiş olsa da onların yaşamına bir şekilde girmeyi başarmıştır.

1-A

TEST 1

05D50CB3

1. Işığın boşlukta yani vakumdaki ilerleme hızı yaklaşık olarak 300 bin km/sn'dir. Yani tam 1 saniyede biz gözümüzü kırpıp açana kadar ışık, buradan Ay'a kadar gider ve gelir. Başka bir örnekleme yapacak olursak saatimiz 1 kere "tik" dediği anda, yanımızdan gönderdiğimiz bir ışık huzmesi eğer hiç kayba uğramazsa Dünya'nın çevresini 7 defa dönerek turlamış ve tekrar yanımıza gelmiş olacaktır. Tabii ki bu durum Ekvator içindir. Bir başka örnek de Güneş ile aramızda olan mesafedir. Güneş'in yüzeyinden çıkan ışık 8 dakika sonra buraya, Dünya'mıza, gözlerimize geliyor. Hatta öyle ki Güneş birdenbire bir şekilde yok oluverseydi biz bunu 8 dakika sonra gökyüzünün birdenbire kararmasından anlayacaktık.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir</u>?

A) Işığın bir saniyede aldığı yol miktarına
B) Güneş'ten gelen ışığın Dünya'ya ulaşma süresine
C) Işığın bir saniyede Dünya'yı kaç kez dolaşabildiğine
D) Güneş'in yok olmasının Dünya'ya etkisine
E) Işığın Dünya'dan Ay'a gidip gelme süresine

2. Köyden kentlere göç sürerken kentlerde mahalle iklimlerinden sitelere, sitelerden lüks konutlara sıkışan değişik hayatlar yaşanıyor. Konunun gelir gurubu olduğunu düşünmüyorum. Çalışan kadın olmak veya ev hanımı olmak da değil konu. Komşuluk ruhunu korumak istemek ve bu isteği paylaşan komşulara rast gelmek… Peki, komşu komşunun külüne muhtaç mıdır yoksa varlığını hissettirmeyen, yalnızlığınızı bozmadan âdeta yok gibi olan komşu mu iyidir? Cevaplar melankolikler için farklı, sosyal kişiler için farklı olabilir. Herkesin ortak olduğu cevap ise tek: İyi komşu hasta olduğumda bir tas çorba yapandır. Apartman dairesi, site veya müstakil evlerimizde, çekirdek aile veya tek başına yaşamlarımızda ne kadar yalnızız ki bir tas çorbanın, hasta olduğumuzda bir tas çorba yapacak olanın hasretini çekiyoruz.

Bu parçadan hareketle;

I. İyi komşu ölçütünün herkes için aynı olduğu,
II. Komşuluk kavramının bireyin iç dünyasına göre farklılık gösterdiği,
III. Köyden kente göçenlerin, kentlerde komşuluk ilişkilerine önem verdiği,
IV. Yalnızlaşan insanların iyi komşulara ihtiyaç duyduğu

numaralanmış ifadelerden hangilerine <u>ulaşılamaz</u>?

A) I ve III B) II ve IV C) II ve III D) I ve IV E) III ve IV

3. Salgın hastalıklarla birlikte bu kez de kelimeler aracılığıyla yayılan bir salgınla karşı karşıyayız. Yeni bir risk alanımız var: İnfodemi. Çünkü yalan ve yanlış haberlerin kontrolsüz paylaşımı en az virüs kadar hızlı yayılıyor ve toplumsal kaosa neden oluyor. Hayatımıza giren pandemi kelimesinin yanında infodemi kelimesiyle de tanıştık. Dünya Sağlık Örgütü tarafından virüs üzerindeki dezenformasyon yayılımlarını tanımlamak için kullanılan bu terim, asılsız bilgi ve haberlerin toplumda korku ve paniğe yol açarak var olan salgının yönetimini zorlaştırması anlamına geliyor. Dezenformasyon, yani yanlış veya doğruluğu olmayan ve kasıtlı olarak yayılan bilgiler hepimizde bir korku filminin içinde yaşıyoruz hissi uyandırıyor. Felaket senaryoları zihnimizdeki korku seviyesini sürekli yükseltiyor ve ruh sağlığımızı tehdit ediyor. Şüphe seviyemiz en üst seviyede. Çünkü korkuyor, endişeleniyor ve panik oluyoruz.

Bu parçaya göre infodemi ile ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir</u>?

A) İnsanlar üzerindeki etkisine
B) Terimsel anlamına
C) Ortaya çıkmasındaki etkene
D) Salgının yayılmasındaki rolüne
E) Dünya Sağlık Örgütüyle ilişkisine

4. Kimi insanlar günün erken saatlerinde kahvaltılarını ve sporlarını yaparak güne başlar, kimileri de yataktan kalkamaz ve bu alışkanlıkları âdeta işkence gibi görür. Oysa her gün birkaç dakika erken kalkmaya çabalamak, 30 dakikalık bir sabah egzersizi için vücudu alıştırarak zaman yaratmak demektir. Sabah egzersizlerini günlük programın bir parçası hâline getirmek metabolizmada fark yaratan bir değişimin anahtarıdır. Daha da önemlisi, bu alışkanlık kişinin gün içinde kendisini daha pozitif ve üretken hissetmesine yardımcı olur. Elbette egzersiz için günün başka bir zamanı da tercih edilebilir ancak sabah egzersizleri kişiye kattıkları açısından daha verimlidir.

Bu parçada sabah egzersizleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir</u>?

A) İnsan metabolizmasına etkisine
B) Psikolojik açıdan önemine
C) Erken saatte yapılmasının faydalarına
D) Başka saatlerde yapılmasının sonucuna
E) Kişiden kişiye gösterdiği farklara

1-D	2-E	3-D	4-E

1. Nüfus artış hızı ülkelerin gelişmişlik düzeyine bağlıdır. Buna göre gelişme düzeyimize bağlı olarak nüfus artış hızının azalacağı söylenebilir. Ancak devlet zaman zaman nüfus artış hızına etkide bulunmak için çeşitli uygulamalar yapmıştır. Örneğin 1963'e kadar nüfus artış hızını artırmaya yönelik politikalar belirlenirken bu tarihten sonra nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikalar belirlenmiştir. Bu doğrultuda, nüfus artış hızının azaltılması için 1965 yılında Nüfus Planlama Kanunu çıkarılmıştır. Son yıllarda ise nüfus artış hızını artırmaya yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

Bu parçadan hareketle nüfus artışıyla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Türkiye'de nüfus artış hızını etkileyecek bazı çalışmalar yapılmıştır.
B) 1963'e kadar ülkemizde nüfus artırılmaya çalışılmıştır.
C) 1965 yılında nüfus artış hızının azaltılması için kanun çıkarılmıştır.
D) Ülkemizin ekonomik yönden gelişmesi, nüfus artış hızını yavaşlatmıştır.
E) Yakın zamanda nüfus artış hızının artırılmasına yönelik adımlar atılmıştır.

2. Günümüzde edebiyat dünyaya varlığını kabul ettirdi, küresel hâle geldi. Topluluklar adlarını edebî eserler ile duyurmaya başladı ve büyük yazarlar ortaya çıktı. Tabii bu dünyanın gelişimiyle orantılı olarak gitti. İletişim gelişti, ulaşım arttı, teknoloji ilerledi ve ufuklar genişledi. Bu gelişmelerle birlikte eserlerdeki değişiklikler ortaya çıkmaya başladı. Edebiyat ulusal sınırların dışına çıkarak yayıldı ve herkes edebî eserlere ulaşabildi. Kitaplar ödül almaya başladı, en çok satanlar arasına girdi ve yazarlar yeni kitlelere, okurlara seslenebilmeye başladı. Dünya edebiyatı kavramı oluştu. Küçük bir dünya gelişti. Tabii ki edebiyat her zaman gelişecek ve geçen yüzyıllar içerisinde kendisine yenilik katacaktır.

Bu parçadan hareketle edebiyat ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Yazarların ödül almasında etkisinin olduğu
B) Birçok topluluğun tanınmasını sağladığı
C) Ulusal sınırları aşan bir yapısının olduğu
D) Sürekli bir gelişim gösterdiği
E) Kendine özgü bir dünya yarattığı

3. Çok sevdiğim bir arkadaşımın tavsiyesi ile okudum ve hayran kaldım. Kesinlikle su gibi akıp giden bir kitap oldu benim için. Gereksiz detaylardan kaçınılarak her şey net ve sade bir şekilde anlatılmış. İlk sayfadan beni meraklandırdığı için bir an önce bitmesi için dua ediyorum. Aslında bitmemesini de çok istedim içten içe, çok hoşuma gitti kedi fare oyunu. Harika bir kurgu olmuş hatta ben detayları yazıp not aldım katili bulmak adına ama tabii ki başarılı olamadım. Çünkü işin içinden çıkamıyorsunuz. Sonlara doğru aslında şüphelerim doğru çıktı ama yine de nokta atışı yapamadım bence zaman kaybetmeden okuyun derim, inanılmaz keyifliydi.

Bu parçaya göre söz konusu eserle ilgili olarak,

I. Eserde bir cinayet söz konusudur.
II. Olaylar ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.
III. Sonu tahmin edilemeyen bir şekilde kurgulanmıştır.
IV. Kurgudaki küçük detaylar ana olayı gizlemektedir.

yargılarından hangisi söylenemez?

A) Yalnız I B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Gürültüye bağlı işitme kaybı genellikle küçük adımlarla ve sinsice ilerliyor. İşitme kaybı öncelikle "çınlama" ile kendini gösteriyor. İşitmede oluşan azalmayı bireyler çoğu zaman fark edemeyebiliyor. Bu nedenle kulakta çınlama hissettiklerinde olabildiğince erken dönemde hastaneye başvurmalılar. Tedavinin başarısındaki en kritik unsurlardan biri, erken tanı. Ancak çınlama başlangıçta genellikle kendi kendine geçtiği için hastalar da "Çınlıyor ama geçiyor." diyerek bu belirtiyi hafife alabiliyorlar. Ama aslında her defasında hasar alan iç kulak bir süre sonra kendini onaramıyor ve bunun sonucunda işitme kaybı kalıcı hâle geliyor.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Çınlama diye tarif edilen durum, işitme rahatsızlığının habercisi olabilir.
B) Kulağında çınlama hisseden kişilerin hastaneye başvurmalarında yarar vardır.
C) İç kulağın hasar görmesi kalıcı işitme kaybına yol açabilir.
D) Çınlama sonrası iç kulağa yapılacak müdahale ile işitme sorunu ortadan kaldırılabilir.
E) İşitmede hissedilen çınlama iç kulağın hasar görmesine işaret eder.

1-D	2-A	3-D	4-D

1. Tükenmişlik sendromu; tembellikle fazlaca karıştırılan, genelde çalışanlarda görülen, tembellikle alakası olmayan bir durumdur. Bu da doktorlarda, pedagoglarda, yöneticilerde ve yoğun işi olan çalışanlarda görülür. Bu tip kişilerde ani sinirlilik, bitkinlik, öfkelenme, hayal kırıklığı, huzursuzluk, sabırsızlık, kendini değerli görmeme, eleştirilere tahammül edememe, karar vermede zorluk çekme, boşluk, ümitsizlik yaratır. Genellikle bu durum kişinin, çalıştığı yerde takdir edilmeyip ödül almadığında oluşur. Bu da kişiyi tembelliğe iter ve bunalıma sokar. Kurtulmanın çaresi; kişilere ödül vermek, umut vermek ve onları takdir etmektir. Kısacası onlara değerli olduklarını hissettirmek gerekir. Ruhuna hitap etmek gerekir.

Bu parçada tükenmişlik sendromu ile ilgili olarak;

I. hangi hâllerde ortaya çıktığına,
II. etkisinden kurtulma yöntemlerine,
III. beraberinde gelen psikolojik etkilere

yargılarından hangisine değinilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

2. Kültürel ve tarihî değerlerimizin ihmal edildiği, bazen de tahrip edildiği yönünde yakınmalara hiç yabancı sayılmayız hatta alışkınız bile. Alışkın olmadığımız şey, olsa olsa -resmî kurumların dışında- bizler için manevi değeri büyük olan ve kültürel varlığımıza atılmış birer imza niteliğindeki ata yadigârı eserlere, yapılara sahip çıkmayı aramızdan birilerinin iş güç edinmesi olabilir. Şükür ki geçmişimizde nadir de olsa böyle kişilere rastladık. Rastladık ama böyle örnek idealistler sadece geçmişte mi kaldı? Bir kez daha şükrediyoruz ki kalmamış. Kuru kalabalıkların arasında sayıları fazla görünmese de aramızdan hâlâ böyleleri çıkmaya devam ediyor.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Kültürel değerlerimize sahip çıkan insanların geçmişten beri var olduğu
B) Bazı resmî kurumların manevi değerlerimize sahip çıktığı
C) Tarihî değerlerimizin tahrip edilmesinden yakınan kişilerin varlığı
D) Değerlerimize sahip çıkan kişilerin sayıca azlığı
E) Geçmişte olduğu gibi gelecekte de değerlerimize sahip çıkılacağı

3. Dıştan bakıldığında bir otomobilin elektrikli mi yoksa petrol yakıtlı mı olduğunu anlayamayabilirsiniz. Çünkü görünüşleri arasındaki tek fark elektrikli araçlarda egzoz borusunun olmayışıdır. Ayrıca elektrikli araçlar petrol yakıtlı araçlara göre çok daha sessizdir. Ancak elektrikli ve petrol yakıtlı araçların çalışma mekanizmaları birbirinden çok farklıdır. Elektrikli araçlar elektrik enerjisinin depolandığı bataryalardan enerji alır. Petrol yakıtlı araçların enerji kaynağı ise benzin, dizel ve LPG gibi fosil yakıtlardır. Elektrikli araçlarda elektrik enerjisini hareket enerjisine dönüştüren elektrikli motorlar, petrol yakıtlı araçlarda içten yanmalı motorlar kullanılır.

Bu parçada,

I. Elektrikli araçların petrol yakıtlı araçlardan farkı nedir?
II. Elektrikli araçların petrol yakıtlı araçlardan üstün yönleri nelerdir?
III. Elektrikli araçlar ile petrol yakıtlı araçlar arasında benzerlik var mıdır?

numaralanmış sorulardan hangilerinin cevabı <u>yoktur</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

4. Anıların oluşum süreci karmaşıktır. Önceden bilim insanları anıların tıpkı bir evrak dolabında belgelerin saklanması gibi, beynin belirli bölümlerinde saklandığını düşünüyordu. Ancak yapılan çalışmalar durumun böyle olmadığını ortaya çıkardı. Aslında anılar, beynimizdeki proteinlerin beyin hücrelerini tetikleyerek zihnimizde yeni bağlantılar kurması sonucunda oluşur. Peki, bu proteinlerin olmadığı durumda ne olur? Bilim insanları hayvanlar üzerinde yaptıkları bir çalışmada bunu gözlemlemiş. Çalışmada hayvanlara bu proteinlerin oluşumunu engelleyen bir ilaç verilmiş ve hayvanların ilacı almalarından hemen sonra neler olduğunu hatırlamadığını görmüşler. Bilim insanları ayrıca bir anıyı her hatırladığınızda o anıyı biraz daha değiştirdiğinizi belirtiyor. Çünkü bir anıyı hatırladığınız andaki düşünceleriniz onu nasıl hatırladığınızı etkiliyor. Dolayısıyla her hatırlama aşaması aslında yeni bir bağlantı devresi kurma süreci anlamına geliyor.

Bu parçada anılar ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Oluşum sürecinde bazı proteinlerin etkisi vardır.
B) Yapılan çalışmalarla önceki bilinenler çürütülmüştür.
C) Her hatırlanışında birtakım değişimlere uğrar.
D) Bazı ilaçlarla hatırlanması engellenebilir.
E) Hatırlama sürecindeki düşüncelerin, hatırlanma üzerinde etkisi vardır.

1-E	2-E	3-B	4-D

1. Stockholm Sendromu herkesin en çok bildiği sendrom türü. Stockholm Sendromu bireyin kendini esir alan kişi ya da kişilere karşı oluşturduğu sempati ve iyi his duygusu anlamına geliyor. Bir birey, esir alınma durumunda aşırı korkması ve olayın kendi kontrolünden tamamen çıktığına inanması sonucunda kendisini esir alan kişiye karşı olumlu duygular hissetmeye başlar. Stockholm Sendromu yaşayan birey, kendisini esir alan kişiye bu sebeple sadakat ve yakınlık hisseder. Bu sendromun ortaya çıkmasının temel nedeni, hayatta kalma içgüdüsüdür. Stockholm Sendromu terimi, 1973 yılında 32 yaşındaki Jan-Erik Olsson'un bir bankada esir aldığı 4 kişi ile ortaya çıktı. Dört rehine de Olsson'a karşı olumlu hisler beslemiş ve hiçbiri Olsson'un yargılanmasını istememişti.

Bu parçada bahsedilen Stockholm Sendromu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Bir banka soygunu sonucunda ortaya çıkmıştır.
B) Korku ve kontrolsüzlük, sendromun oluşmasını tetiklemektedir.
C) Esir alınma duygusu, zamanla yerini bağlanmaya bırakır.
D) Sendromdan aşırı etkilenen kişiler, sonraki süreçte sorunlar yaşamaktadır.
E) Hayatta kalma içgüdüsü, sendromun ortaya çıkmasında etkilidir.

2. Selfie, "kişinin kendini -ya da başkalarıyla birlikte kendini- akıllı telefon kamerası/fotoğraf makinesi ile bir kol mesafesi kadar uzaktan ya da ayna karşısında çekerek sosyal medyada paylaştığı fotoğraf" olarak tanımlanıyor. Yalnızca bir yıl içinde sözcüğün kullanım oranı %17.000 artınca "selfie" 2013'te *Oxford İngilizce Sözlüğü* tarafından yılın sözcüğü ilan edilmiş. Ancak uzmanlar çok hızlı yayılan ve masum görünen bu merakın hâlihazırda kişilik bozuklukları olan kişilerde bir tür bağımlılığa dönüşebileceği uyarısı yapıyor. Sosyal medya ya da bilgisayar oyunu bağımlılığı göz önünde bulundurulduğunda "selfie bağımlılığı"nın ortaya çıkması hiç de şaşırtıcı görünmüyor.

Bu parçadan hareketle selfie ile ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Kişinin tek veya başkasıyla çektiği fotoğraftan ibarettir.
B) Yaygın kullanılması, yılın sözcüğü unvanını almasını sağlamıştır.
C) Kullanım oranında hızlı bir artış gözlenmiştir.
D) Başka bağımlılık türleriyle benzerlik gösterir.
E) Ruhsal bozukluğu olan insanlarda bağımlılığa dönüşebilmektedir.

3. Şiirde anlam, bir çam ağacının kabuğuna sızmış bir çam sakızına benzer. O; ozanın yoğurduğu, bir yoğun damlacık hâline getirdiği ve tatlandırdığı bir şeydir. Şiir, alışılmışın bardağını taşıran son damladır; onun rolü bu taşırıcı niteliğindedir.

Bu parçaya göre şiir,

I. şairin çabasıyla gelişen,
II. anlamını bir anda vermeyen,
III. kalıpların dışına çıkan

gibi nitelemelerin hangisine sahiptir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

4. Amerika kıtasının hem güney hem de kuzeyinde, çok geniş bir alanda yayılım gösteren vahşi bir kedi yaşar: Puma. Dağ aslanı olarak da bilinen pumalar Kanada'nın kuzeyinden Patagonya'nın en güneyine kadar olan bölgede, ormanlar, çayırlıklar, çöller ve bataklıklar gibi çok farklı habitatlarda yaşar. 4500 metre gibi çok yüksek rakımlı yerlerde de bulunabilirler. Erkekler 180 - 240 cm, dişiler ortalama 150 - 210 cm uzunluğunda olur. Pumaların sarımsı kahverengi, gümüş gri ve kırmızımsı kahverengi arasında değişen renkte kürkleri vardır. Karın bölgesi açık renkli olur. Geyik, koyun, kapibara, armadillo, rakun, yabani tavşan ve sincap gibi hayvanları avlar. Şili Patagonyası'nda guanakoları da avlar. Genellikle geceleyin aktiftirler. Gündüz de görülebilirler. Pumaların 5 metreden yükseğe, 10 metreden de uzağa sıçrayabildikleri biliniyor.

Bu parçada pumalar ile ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir</u>?

A) Besin kaynaklarının ne olduğuna
B) Yaşadıkları coğrafi alanın yapısına
C) Karanlıkta daha çok hareket ettiklerine
D) Kürk renklerinin farklılık gösterdiğine
E) Genellikle yüksek yerlerde bulunduklarına

1-D	2-D	3-E	4-E

TEST 5

05F30C80

1. Sinemanın teknoloji bağlamında ilk önemli gelişmesi kameraların bir saniyede çektiği kare sayısındaki artıştır. İlk yıllarda saniyede çekilen kare sayısı 16 iken bu sayı daha sonra 24 kareye çıkartılarak insan gözünün hareketi en iyi algılayacağı seviyeye ulaşılmıştır ve böylelikle seyir zevki daha kaliteli hâle gelmiştir. 1927'de ilk sesli filmin çekilmesi ise sinemanın tarihsel yolculuğunda önemli bir kilometre taşı olmuştur. Bu gelişmeyle birlikte senaryo, oyunculuk, film yapımı ve gösterimi, seyir kültürü gibi olgular tamamen değişmiş; sinemanın dili ve anlatısı daha etkileyici hâle gelerek popüler bir sanat dalı olmuştur. Ama devam eden yıllarda, bir başka görüntü teknolojisi olan televizyonun sahneye çıkmasıyla sinema, eski popülerliğini yitirerek salonlardaki seyircilerini kaybetmeye başlamıştır. Televizyonun her eve girecek şekilde güçlü bir teknolojik altyapıya kavuşmasına karşı sinema, kaybettiği seyirciyi tekrar salonlara çekmek için renkli film, geniş ekran, üç boyut ve ses sistemlerindeki gelişmelerle kendisini sürekli olarak yenilemiştir. Ayrıca film kameralarının zamanla küçülmesi ve dolayısıyla hafifleyerek stüdyo haricinde kullanıma elverişli hâle gelmesi, film anlatı türlerinin çeşitlenmesini sağlamıştır.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi, sinemanın gelişmesi adına yapılan teknolojik yeniliklerden biri değildir?

A) Bir saniyede daha fazla kare çeken kameraların yapılması
B) Görüntüden ibaret filmlere seslerin de eklenmesi
C) Sanatsal dilinin daha etkileyici hâle getirilmesi
D) Daha geniş ekranlarla görüntü kalitesinin iyileştirilmesi
E) Çekimlerde daha hafif ve işlevsel kameraların kullanılması

2. Osmanlıda sultan, vazifeleri ve görülecek hizmetleri bizzat kendisi dağıtır. Bunu yaparken o kimsenin servetini ve rütbesini önemsemez, aday olanın şöhretini ve nüfuzunu düşünmez. Sadece meziyetlerini göz önüne alır. Kabiliyetini, karakterini ve mizacını inceler. İşte böylece herkes layık olduğunun karşılığını görür ve makamlar da işlerin üstesinden gelebilecek kimselerle dolar. Sultanın altındaki en yüksek mevkilere sahip kimseler genellikle sığırtmaçların (sığır çobanı) oğullarıdır. Böyle doğmuş olmaktan utanç duymak şöyle dursun, bununla övünürler. Meziyetlerin doğum veya miras yoluyla soydan geçtiğini kabul etmezler.

Bu parçadan hareketle

I. Sultanlar, yönetici tayin ederken adil davranır.
II. Hizmete seçileceklerin statüleri, önemli bir yere sahiptir.
III. Sığırtmacı çocukları, üst makamlarda görevlendirilmiştir.

yargılarından hangisi söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

3. Enis Batur'un *Göl Yazı*'sı bir oturuşta okunabilecek bir metin. Metni bir kereliğine, başından sonuna okuyacak okurun gözüyle, Enis Batur her zamanki misyonunu sürdürüyor bu kitapta. Gözümüzün önünde olduğu, belki defalarca içinden, yakınından geçmemize rağmen farkında olmadığımız mekânları, bu mekânlarda yaşamış, iz bırakmış kişileri, bu kişilerin katkılarını, karşılaşmalarını önümüze getiriyor. İlişkilerin izini sürüyor, bulduklarını bizimle paylaşıyor. Bu sefer odakta Bursa, Apolyont Gölü, buradaki Gölyazı örneğini takip ederek göldeki/ göllerdeki adalar ve yarımadalar, tüm çağrışımlarıyla "yeşil" var.

Bu parçadan hareketle Enis Batur ve eseriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Eserde okurun ilk seferde fark edemeyeceği ayrıntılara yer vermiştir.
B) Bu eseriyle ortaya koyduğu yazar kimliği öncekilerden farklı değildir.
C) Yurdun farklı manzaralarını anlatarak doğayı ön plana çıkarmıştır.
D) Metni anlayabilmek için tamamını bir kere okumak gerekir.
E) Yazar, mekânları ele alırken oraya damga vurmuş kişilere değinmeyi de ihmal etmez.

4. Fikirde toplumcu, sanatta gerçekçi görüşe bağlıydım. Memleketimiz insanlarının dertlerini, toplum gerçeklerini ancak bu edebiyat tekniğiyle gün ışığına çıkarmanın, onlara çözüm yolunu göstermenin mümkün olacağına inanıyordum. Eserlerimde meddah taklitlerine, masal ve hikâye deyişlerine de yer veriyordum. Bununla eserimi halkıma daha rahat okutacağım, sanatımda geleneksel bağlantıyı sağlayacağım kanısındaydım. Batı mükemmelliğine ulaşabilmek için eski sanat değerlerimizin tümünü inkâr etmek, geleneksel bağlardan arınmak gereğini savunanlara katılmıyorum. Bizim halk edebiyatımız zengin bir dil ve sanat hazinesine dayanır; ölü değil, yaşayan bir dil hazinesidir bu. Olanakları geniştir. Halk için yazan bir sanatçı, bu hazineyi görmezden gelir, ondan faydalanmazsa ister istemez halkla arasına mesafe koyar. Bu hazineden faydalandıkça yapıtın millî yanının güçleneceğini ve halklara daha rahat ulaşacağını göstermiştir.

Böyle konuşan bir yazar için,

I. halkın anlayacağı bir dili benimsediği,
II. yerel söyleyişleri kullandığı,
III. topluma faydalı olmak istediği,
IV. başarılı bir yazar olduğu

numaralanmış özelliklerden hangisine ulaşılır?

A) I ve II B) II ve III C) I, III ve IV
D) I, II ve III E) I, II, III ve IV

1-C	2-B	3-D	4-D

1. Kars'taki tarihî yapıların neredeyse hepsi kırk yıllık Rus hâkimiyeti döneminden kalma. Rus garnizon şehriyken inşa edilen yapıların üstüne hiçbir ekleme yapılmamış. 93 Harbi'nden sonra Kars'ı savaş tazminatı olarak alan Ruslar, Hollanda'dan getirttikleri mimarlarla Kars ve Sarıkamış'ın şehir planlamasını yapıp geniş yollar, kaldırımlar, büyük askeri tesis ve resmî binalar inşa etmişler. Sırrı bugün bile çözülemeyen, üzeri fayanslarla kaplı özel ısıtma sistemli binalar şu an valilik, okul, lokanta olarak kullanılıyor. Sanki Ruslar, bütün güçleriyle burayı var etmek için çalışmışlar. Görmeniz, duymanız, hissetmeniz için bekliyor her şey. Truman'ın özgürlüğünü aradığı hayal zamanlarına giden bir kapı gibi. Köşeyi dönünce sevgilisi karda kaymasın diye zarifçe koluna girmiş kalpaklı bir Rus subayı çıkacak kadar özünü koruyor bütün sokakları.

Bu parçada Kars şehri ile ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Yıllar önceki dokusundan hiçbir şey kaybetmemiştir.
B) Farklı kültürlerin özelliklerini barındırmaktadır.
C) Geniş caddelerle yapılanmış bir görünümdedir.
D) Ruslar tarafından geliştirilip büyük yapılar inşa edilmiştir.
E) Kısa sürede bir Rus şehrine benzeyen tarihî bir şehir olmuştur.

2. Yakın zamana kadar İstanbul'da rastladığımız ayı oynatıcıları; ayıları geriye yatırarak yaptırdıkları hareketi, "Hadi göster bakalım, hamamda kadınlar nasıl bayılır?" komutuyla başlatırlardı. "Hamam anası", "hamam parası", "hamam gibi olmak", "han hamam sahibi" ve daha yüzlercesi... Günlük yaşantımıza girmiş deyimler hatta Avrupalı gözünde Osmanlı ya da Türk denildiğinde akla ilk gelen sözcük, hamam. Edebiyatta, sinemada, anılarda ayrı bir yere sahip, oryantalizmin gizemli dünyasındaki baş mekân. Dört yanı çevrilmiş işlemeli duvarları ve kubbeli yapısıyla sadece temizlenilen bir yer değil, toplumsal hayatın vazgeçilmez bir parçası, tellağı, natırı, külhanbeyi ile yaşayan ve kuşaklar boyu aktarılan bir kültürün simgesi…

Bu parçada hamamlarla ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir</u>?

A) Türkler için önemli bir unsur olduğuna
B) Halk deyişlerinde sıkça yer aldığına
C) İnsanların yaşam biçimini duyuş ve düşünüşlerini yansıttığına
D) İnsanlara çeşitli alanlarda kazanç sağladığına
E) Çeşitli sanat türlerine konu olduğuna

3. Okullarda öğrencilerin, öncelikle dil ve edebiyat derslerinde yazı yazmaları, niceliği ve niteliği ne düzeyde olursa olsun her ders ve etkinliğe bağlı olarak teorik bilgilerin arkasından sürekli notlar almaları sağlanmalıdır. Öğrencilerin her ders ve konuda yazı denemeleri yapmaları, onların gördüklerini, duygu ve düşüncelerini yazıya dökmeleri bir eğitim ve öğretim ilkesi olarak kabul edilmeli; bu beceri tüm öğretim aşamalarında teşvik edilmelidir. Zira öğrencilerin düşüncelerini disipline etmeleri ve yaratıcı olmaları ancak bu sayede mümkün olabilir. Bu nedenlerle öğrencilere mutlaka yazı yazma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Çünkü yazma alışkanlığı kazanılmadan okuma alışkanlığı kazanılmamaktadır. Gelişmiş Batı ülkelerinde bu öğretim ilkesine yüzyıllardan beri çok önem verilmektedir. O ülke insanlarının okuma alışkanlığı kazanmaları bu şekilde mümkün olmuştur.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi öğrencilerin yaratıcı olması için yapılması gerekenlerden biri <u>değildir</u>?

A) Okullarda duygularını yazıya dökmelerine destek olmak
B) Okullarda özellikle belirli derslerde yazı yazmalarını sağlamak
C) Eğitim ve öğretim kurumlarında yazı üzerine çalışmalar yapmak
D) Yazı çalışmalarının her kademeye yayılmasını sağlamak
E) Bilginin ön planda olduğu derslerde bile notlar almasını ve yazması sağlamak

4. Divan şiirindeki gül mazmunu, bütün zenginliğine rağmen yine de geleneğin sınırları içinde kalır. Son yüzyılda yenileşen yahut Batı kültürüyle teması artan edebiyatımızda bu eski söylem, unutulmamış daha farklı imaj ve motiflerle şiirdeki yerini almıştır. Namık Kemal ve Süleyman Nazif'in şiirlerinde kadim sevgilinin yerine geçen vatan "gül"e, "gülzâr"a benzetilir; bayrakla ilişki kurulur. Abdülhak Hamid, şairin hayal gücünü anlatmak için gülün açılmasını mahşerle çağrıştırır.

Bu parçada gül mazmunu ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Günümüzde değişik imgelerle karşımıza çıktığı
B) Geleneklere bağlı kalarak değişime hiç uğramadığı
C) Şiirlerde kullanılan çok zengin bir kalıp olduğu
D) Birçok şair tarafından farklı kavramlara benzetildiği
E) Çok uzun zamandan beri divan şiirinde yer aldığı

1-B	2-D	3-E	4-B

1. Ahmet Hamdi Tanpınar, Dostoyevski karşısındaki çaresizliğini dile getiren ne ilk ne de son edebiyatçı. Herkesin o ölçüde cesur davrandığını söylemek zor tabii ki. Birçoğu, bu çaresizliğin yahut duvara cepheden bindirmişliğin üzerini kapatma gayreti ile dört bir tarafa dağılırken Tanpınar, Dostoyevski'nin roman kahramanlarının kendisini hiçbir zaman terk etmediğini söylemekten de çekinmiyor. Çünkü o öteden beri, "Tesir etmeyen, iz bırakmayan okumak neye yarar? İnsan kendisine ilave etmek için okur, unutayım diye değil." kanaatini gezdirmektedir zihninde.

Bu parçada Ahmet Hamdi Tanpınar ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Bir yazar olarak başka yazarlardan etkilendiği
B) Kimi yönlerden eksiklerini söylemekten çekinmediği
C) Dostoyevski'ye ulaşmak için çok yol kat etmesi gerektiği
D) Onun gibi başka yazarların da Dostoyevski'den esinlendiği
E) Gelişim adına etki altında kalmayı uygun gördüğü

2. Tarihin her döneminde Anadolu'da kurulan medeniyetlerin büyük önem verdiği Harput, âdeta medeniyetlerin buluştuğu bir kent konumunda olmuş. Yıllarca Müslümanlar, Ermeniler ve Süryanilerin iç içe yaşadığı Harput'ta kültürel etkileşim öylesine fazla olmuş ki bu kültürler Harput kültürüne katkı sağladığı gibi Harput'ta bu milletlerin kültürlerine çok şeyler katmıştır. Nüfusu Osmanlının son dönemlerinde beş yüz binle ifade edilen Harput, bugünkü Elazığ'ın bulunduğu yere nakledilince hızla önemini yitirmeye başlamış. Kent hızla nüfus kaybederken geride kalan eserler ve evler bakımsızlığın da etkisiyle yıkılmaya başlamış. Ancak birçok önemli yapı, varlığını günümüze kadar sürdürmüştür.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi Harput'un bir özelliği <u>olamaz</u>?

A) Farklı uygarlıkların özelliklerini bünyesinde barındıran
B) Yapılan yerleşim politikasıyla önemini kaybeden
C) Farklı inançtaki insanların günümüze kadar bir arada yaşamasını sağlayan
D) Ev sahipliği yaptığı milletlerin kültürel yaşamına katkı sağlayan
E) Birçok olumsuzluğa rağmen varlığını günümüze ulaştıran

3. Türk devlet ve toplum düşüncesini en açık ve sade şekilde yansıtan *Kutadgu Bilig*, birçok konuda olduğu gibi savaş ve savaş sanatına dair konularda da Türklere özgü düşünce tarzını yansıtmaktadır. Bu bakımdan, teorik de olsa "Türk savaş sanatı"nın ana hatlarını *Kutadgu Bilig*'den tespit etmek mümkündür. Eserde, savaşın "bilgisiz ve kötülere, anlamak istemeyen, adaletsizlik yapan düşmanlara karşı başvurulacak son çare" olduğu ifade edilmiş ve hükümdara veya ordu kumandanlarına savaş sanatına dair bazı konularda öğütler verilmiştir. Eserde üzerinde durulan konulardan en önemlisi düşmana karşı ihtiyatlı olmaktır. Bunun dışında cesaret, cömertlik ve alçak gönüllülük, siyaset ve hile, ordunun tertip ve tanzimi, konak ve karargâh yerinin tespiti, istihbarat ve haber alma, strateji, taktik ve savaş sırasında ve sonrasında yapılması gerekenler, yaralı, ölü ve gazilere muamele gibi konulara temas edilmiştir.

Bu parçada *Kutadgu Bilig* ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir</u>?

A) Düşmanlara ve adaletsiz davrananlara korku verdiğine
B) Yöneticilere savaş ile ilgili nasihatlerde bulunduğuna
C) Bazı konuları teorik olarak işlediğine
D) Savaş sanatının inceliklerini konu edindiğine
E) Türklerin savaş tarzlarını genel özellikleriyle yansıttığına

4. Girit adasında yer alan Vouves köyünde, 3.000 yıllık olduğu tahmin edilen bir zeytin ağacı, günümüzde hâlâ zeytin veriyor. MS 64 yılında Roma yandığında ve MS 79 yılında Pompeii yanardağ küllerinin altına gömüldüğünde bu ağaç buradaydı. Bütün bunlar, bu ağaç daha henüz gençken gerçekleşmişti. Vouves zeytin ağacı 3.000 yıldan daha eski; 12,5 metrelik bir gövde çevresine sahip, 4,6 metre çapında ve bir yabani zeytin ağacında 3 metre yükseklikte aşılanmış yerel tsounati çeşidine ait. Aşılama nedeniyle gövdesinin bir heykele benzemesi, onu ayrıca estetik bir görünüme kavuşturmuş.

Bu parçada söz edilen zeytin ağacıyla ilgili olarak;

I. yaşı,
II. nerede bulunduğu,
III. fiziksel ölçüleri,
IV. tarihe etkisi,
V. diğer türlerle farkı

gibi özelliklerden hangisiyle ilgili bilgi <u>yoktur</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

1-C	2-C	3-A	4-E

BİLGİ

15 - Paragrafla İlgili İpuçları

Paragraf Soru Türleri İçin İpuçları

- Ana fikrin arandığı sorularda paragrafın verdiği mesaja odaklanmak gerekir.
- Yardımcı fikirler aranırken paragrafta yer alan bütün düşünceler belirlenmelidir.
- Konu aranan sorularda ise yüzeysel bir şekilde paragrafın neden bahsettiği bulunmalıdır.
- Başlık sorularında cevap paragrafı en iyi özetleyen sözcüklerden seçilmelidir.
- Paragraf tamamlama yapılırken anlam ve yapı bütünlüğü en üstün gelen şık tercih edilmelidir.
- Paragraf düzenleme sorularında ise bir önceki veya sonraki cümleye yapılan referanslar cevaba ulaşmakta çok önemlidir.
- Paragrafın ikiye ayrılmasını isteyen sorularda düşüncenin değiştiği noktada diğer paragraf başlamış demektir.
- Akışı bozan cümle aranırken ise hem anlam hem de yapı bütünlüğü açısından paragrafa en aykırı cümle tercih edilmelidir.

Paragraf Soruları Nasıl Çözülmeli?

1. Önce Soru Kökünü Okuyun

Soru kökünü okumak, bu paragrafta neye dikkat edeceğimizi, soruyu hazırlayanların bizden ne istediğini anlamamızı sağlayacaktır.

2. Olumsuz Soru Köklerine Dikkat Edin

Soru cümlesindeki soru kökünün altı çizili olup olmadığına dikkat ediniz. Altı çizili soru kökleri genellikle olumsuzdur.

3. Seçeneklere Göz Atın

Bazen bir paragrafı okuduğunuzda hiçbir şey anlamayabilirsiniz ama şıklardan yola çıkarak cevabı bulabilirsiniz.

4. Paragraf Metnini Okuyun

Soruları kendinize göre değil, soruda sizden istenilen şekilde yorumlayın.

5. Sürenizi Doğru Bir Şekilde Kullanın

Paragraf sorularını herkes çözebilir ama önemli olan sizden istenen sürede çözmenizdir.

6. Soruya Ön Yargıyla Yaklaşmayın

Uzun sorulardan korkmayın! Sorunun uzunluğu ile zorluğu çoğu zaman ters orantılıdır.

7. Doğru Seçeneği Bulmaya Çalışın

Soruyu hazırlayan kişilerin sizi şaşırtmak için çeldirici şıklar eklediklerini bilmeniz ve soruda sizden istenilen şeyin ne olduğunu bulmanız beklenir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Keloğlan çoğu masalda babasız büyüdüğü için, örnek alacağı bir baba modeli yoktur. Yoksul bir delikanlı olan Keloğlan annesi ile birlikte yaşar, geçinmek için birçok işe girip çıkar. Biraz sakar ve saftır ancak yeri geldiğinde hazırcevap olması ve karşılaştığı sorunlara akılcı, pratik çözümler bulmayı da bilir. Bu özellikleriyle de her masalın sonunda mutlaka muradına eren bir kahramandır. Keloğlan, Anadolu insanının düşlerine erişebilen, dipten gelerek en üst yere çıkabilen, yeri geldiği zaman da en büyük ödülleri bile elinin tersiyle itebilen, erdemli, sağduyulu, biraz saf, biraz romantik, biraz sakar ama fazlasıyla pratik zekâlı ve hazırcevap bu halkın temsilcisidir.

Bu parçada Keloğlan ile ilgili aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

A) Ekonomik durumuna
B) Fiziksel özelliklerine
C) Anadolu insanının hayallerini temsil ettiğine
D) Ailesi ile ilgili durumuna
E) Kişilik özelliklerine

Çözüm:

Yoksul bir ailede büyümesi (A), Anadolu insanının düşlerine erişebilen (B), babasız büyümesi (C) erdemli ve sağduyulu olması (E) şıklarına ulaşmamızı sağlar. Fiziksel özellikleriyle ilgili bilgi verilmemiştir.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Sağlıklı beslenmek için bol miktarda sebze, meyve yemenin yararlarını göz ardı etmenin ve geleneksel beslenme tarzından vazgeçmenin yanlışlığını belirten uzmanlar şöyle diyor: "Gelecek nesilleri tehdit eden sağlıksız beslenme sonucunda obezite ortaya çıkarken dünyada bir milyara yakın insan da açlıkla savaşmaktadır. Her beş saniyede 10 yaşından küçük bir çocuk, açlık ve yetersiz beslenme nedeniyle kaybedilmektedir. Buna karşılık yılda bir milyar üç yüz milyon ton yiyecek çöpe atılmaktadır. Bunun iki yüz yirmi milyon tonunu ise ambalajlı hiç açılmamış yiyecekler oluşturmaktadır." İnsanlar bunca olumsuzluğa rağmen sağlıklı beslenmeye gereken önemi vermiyor nedense.

Bu parçada beslenmeyle ilgili olarak yakınılan durumlar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Sebze ve meyve üretiminin eskiye göre azalması
B) Gereğinden fazla besin tüketilmesi
C) Geleneksel beslenme tarzının sürdürülmemesi
D) Çöpe atılan yiyeceklerin çok fazla olması
E) İnsanların durumun ciddiyetinin farkında olmaması

1-B

TEST 1

07D70D63

1. Kuantum dolanıklık, yakın zaman önce bulunup bilim dünyasını altüst etmeden önce bir nevi gerçeküstü bir kavramdı. Ne var ki Pagan atalarımız bir şekilde yasayı biliyor olacaktı ki hâlâ sıkça uygulanan düğüm ritüelleri yaparlardı. Bu geleneğe göre doğadan dileğini talep etmek isteyen kişi ağaca bez, çaput, kurdele ya da giysi bağlar. Önemli olan, dilek kime aitse bağlanacak olan parçanın da ona ait olması. Çünkü inanışa göre bize ait olan, kullandığımız eşyanın üzerinde bizim enerjimiz olur ve onu ağaca bağladığımızda bu enerji ağaca geçer, ondan da evrene. Tıpkı âşık olduğumuzda dolanan kuantum parçacıklarımız gibi üstümüzde taşıdığımız, bize ait eşyalarla da etkileşime giriyor parçacıklarımız ve biz görmesek de enerjileri birbirlerini etkilemeye devam ediyor.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

A) Kimi batıl inançlar, üzerinden uzun bir süre geçse de etkisini sürdürür.
B) Günümüzün bilimsel keşifleri geçmiş dönemde varlığını metafizik olgularla ortaya koymuştur.
C) Geçmiş toplumların mantık dışı düşünceleri, birçok bilimsel gelişmenin doğmasını sağlamıştır.
D) Evrene yayılan enerji, farklı dönemlerde farklı insan tiplerinde benzer etkiler göstermiştir.
E) Bir inanışın gerçekliği, ancak çağları aşıp geleceğe ulaşmasıyla anlaşılır.

2. Nehir söyleşi, ara bir tür. Ne biyografi ne de otobiyografi. Otobiyografi değil çünkü hayatınızı nasıl anlatacağınızı söyleşiyi yapan kişinin soruları belirliyor. O çerçeveyi siz çizemiyorsunuz ve birkaç soruyla hiç istemediğiniz günlere veya olaylara geri dönmeniz mümkün. Otobiyografik bir metinde saklayacağınız, tahrif edeceğiniz, ütüleyeceğiniz kısımlara karşı savunmasızsınız. Öte yandan, biyografiden de farklı. Sizin yargı ve çıkarımlarınıza uzun boylu imkân vermiyor. En nihayetinde, siz bazı soruları soruyorsunuz ama hayatı anlatan muhatabınız ve kendi hayatını anlattığına göre baştan hiyerarşik bir ilişki kuruluyor. "Sen benim hayatımı benden iyi bilemeyeceğine göre, soru sormakla yetineceksin." diye formüle etmek bile mümkün.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi, nehir söyleşiyi biyografi ve otobiyografiden ayıran özelliklerden biri <u>değildir</u>?

A) Sorulacak soruların önceden bir başkası tarafından belirlenmesi
B) Tüm yaşamın kronolojik olarak aktarılması
C) Gizli tutulan gerçekleri saklamanın imkânsız olması
D) Geçmişte olumsuz etki bırakmış olayları açığa çıkarması
E) Bireyin kişisel düşüncelerini ifade etmesine olanak tanımaması

3 - 4. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(I) Çizgili sırtlanlar, besinlerinin hemen hemen tamamını leşlerden karşılayan, koloni oluşturmayan ve genellikle tek gezinen gececil canlılardır. (II) Doğada geriye kalan organik kalıntıları tüketir ve çevreyi temizlerler. (III) Bu da çürümeyi hızlandırarak toprağa ve suya karışabilecek kötü bakterileri yok eder. (IV) Asya ve Afrika ekosistemlerinin hayati bileşenlerinden olan sırtlanlar görünüm itibarıyla köpeklere benzeseler de evrimsel olarak kedigiller ile daha yakın akrabadırlar. (V) Tümden yok oluş söz konusu olmasa da insan faaliyetleriyle giderek daha dar alanlarda yaşamak zorunda kalan çizgili sırtlanlar, ne yazık ki tür içi genetik çeşitliliği ciddi boyutlarda gerileyen eşsoylu hayvanlara dönüşüyorlar. (VI) Habitat izolasyonu ve buna bağlı olarak mevcut popülasyonun alt gruplar hâlinde yaşam sürmesi yok oluşu hızlandırıyor. (VII) Geride kalan bireylerin besin bulabilmek için uzun mesafeler kat etmek zorunda olmaları, insanlarla karşılaşma ve ölüm riskini artırıyor.

3. **Bu parçada çizgili sırtlanlarla ilgili olarak,**

I. Organik kalıntıları tüketerek bakteri üremesini engellerler.
II. Asya ve Afrika'ya özgü bir canlı türüdür.
III. İnsan faaliyetleri yüzünden genetik çeşitliliğinde gerileme olmuştur.
IV. Geceleri avlanmaları hayatta kalma şanslarını yükseltmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

4. **Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?**

A) II B) III C) IV D) V E) VI

1-B	2-B	3-B	4-D

1. Günümüzden yaklaşık 50 yıl sonrasını konu edinen *Avrupa Kabileleri*, 2029 yılında gerçekleşen küresel bir felaketin ardından Avrupa'nın yıkıntıları arasından doğan kabilelerin acımasız mücadelesini izleyiciye sunuyor. Barışsever Origins kabilesinden üç kardeşin sıra dışı bir nesneyle karşılaşmalarının ardından ayrı düşerek kendi yollarında yürümeye mecbur kalışlarına tanıklık ederken bölümler boyunca dünyanın "Kara Aralık"tan daha beter bir felaketin eşiğinde olduğunu öğreniyoruz. Sonrası malum. Zira yerinde sinematografik seçimleri, her bir kabile için titizlikle hazırlanan kostümleri, bolca para harcandığını belli eden özel efektleri; hâsılı hikâyenin arka planına koyulan tüm detaylarıyla güçlü bir atmosfer kurmayı başaran dizi, iş özgün bir hikâye anlatmaya geldiğinde klişelere boğulmaktan kurtulamıyor.

Bu parçada "*Avrupa Kabileleri*" adlı diziyle ilgili aşağıdakilerin hangisine <u>değinilmemiştir</u>?

A) Belli bir mücadeleyi gözler önüne serdiğine
B) Görsel ögelere önem verildiğine
C) Geleceğe dair karanlık bir tablo çizdiğine
D) Kalıplaşmış birtakım unsurlar barındırdığına
E) İzleyicisinin odak noktasını değiştirdiğine

2. Anlaşılmayan insanın çok konuştuğuna inancım tam. Çünkü doğamız gereği anlaşılmak ve onaylanmak istiyoruz, birileri desteklesin istiyoruz bizi. Yalnız kalamıyoruz. İstiyoruz ki bizim gibi düşünen insanların da var olduğunu bilelim. Hatta bilmek bile yetmiyor bazen. Haykırmak istiyoruz doğaya, bak benim gibi düşünen çok insan var aslında diye. Anlaşılmak istiyoruz. Çünkü ancak bizi anlayan insanlar bizi onaylayabilir. Düşüncelerimizin peşi sıra gelmesi için önce bizi anlamalılar.

Bu parçanın yazarının aşağıdakilerden hangisini söylemesi <u>beklenmez</u>?

A) Bireyin yaşama tutunma becerisi, düşündüklerini aktarmasına bağlıdır.
B) Her insan kalbine ve aklına vuranı, birileriyle paylaşma ihtiyacı duyar.
C) İnsanı konuşmaktan alıkoyan duyguların başında anlaşılamamak gelir.
D) Söylediklerimizin onaylanması, bizi anlayan insanların olduğunu gösterir.
E) Aynı düşüncelere sahip insanlar, ortaya çıkan yeni fikirleri yadırgayabilir.

3 - 4. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Heinrich Böll, ismi modern Alman edebiyatının duvarlarına kalın harflerle kazınmış bir yazar. 1972 yılında layık görüldüğü *Nobel Edebiyat Ödülü*'nün ve eserlerinde işlediği konuların evrensel boyutu sayesinde, saygın bir kimlik kazandı. Çağdaşlarını ve kendisinden sonra gelen birçok yazarı etkisi altına alıp ortaya koyduğu tarzı ile kült bir yazar hâline gelen Heinrich Böll, aramızdan ayrılışından otuz dört yıl geçmesine rağmen <u>nefes alıp vermeyi sürdürüyor</u>.

3. **Bu parçadan hareketle Heinrich Böll ile ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?**

A) İşlediği konuların ulusallığı aştığı
B) Birçok yazara örnek olduğu
C) Ölümünün erken gerçekleştiği
D) Alman edebiyatında önemli bir yeri olduğu
E) Eserlerinin kalıcı nitelik taşıdığı

4. **Bu parçadaki altı çizili ifadeden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?**

A) İyi bir yazar, ortaya koyduklarıyla çağlara meydan okur.
B) İyi eserin değeri yazarı öldükten sonra anlaşılır.
C) Her eserin parladığı bir zaman dilimi vardır.
D) Sanatta özgünlüğü yakalamak, çok üretmekle ilgilidir.
E) Her yazar, bir yönüyle bazı yazarları etkilemiş olabilir.

1-E	2-E	3-C	4-A

TEST 3

08C00D30

1. Bir şairin bir tablodan esinlenerek şiirler yazması, bir ressamın bir şiirin imgelerinden etkilenerek resim yapması, bir müzisyenin yazılı bir eserden yola çıkarak yeni bir eser vücuda getirmesi gibi durumlar hep olagelmiştir. Örneğin Süleymaniye ve Selimiye camilerinin edebiyatımızda şiirlere kaynaklık ettiğini biliyoruz. Yahya Kemal'in "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" şiirini okuduğumuzda bu mimari eserin farklı yönlerini ve çağrıştırdıklarını da yeniden keşfederiz. Edebiyat ve mimari etkileşiminin güzel bir örneği olur.

Bu parçada savunulan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Edebî eserlerin oluşum sürecine bakıldığında edebiyatın sanatın birçok alanından etkilendiği açıkça görülebilir.
B) Bir şairin şiirlerini yazarken mimari bir yapıdan etkilenmesi gayet doğal bir şeydir.
C) Edebiyat ve mimari, sanat tarihine bakıldığında birbirini etkileyen iki sanat dalı olarak karşımıza çıkmaktadır.
D) Bir sanat dalının gelişmesi ve ileriki kuşaklara aktarılması ancak başka sanatlardan etkilenmesiyle mümkündür.
E) Bir sanat eserinin ortaya çıkmasında başka sanat dallarına ait eserlerin etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

2. Bir gezgin bir sonraki hedefini seçerken kimi zaman edebiyatçılardan da ilham alır. Örneğin Şili'ye gittiğimde Pablo Neruda'nın yaşadığı yerleri tek tek buldum. Valparaíso'daki evinin yatak odasından onun gibi okyanusu seyrettim, Neruda'ya o şiirleri yazdıran manzaraları içime çektim. Gabriela Mistral'in köyünü buldum, Montegrande'deki küçük ilkokulu ve mezarını ziyaret ettim. Sevdiğim şair ve yazarlar da benimle birlikte seyahat ettiğim yerlere geliyor. Mesela Ahmed Arif'i yanıma alıyorum ve Şili'de Pablo Neruda'yla buluşuyoruz. Nâzım Hikmet'i Nikaragua'ya götürüp Sandinistlerin arasına sokuyorum. Cemal Süreya benimle Kolombiya'ya geliyor ve Valledupar'da çok mutlu olduğum bir kahvaltıya konuk oluyor. Sonra Meksika'da Zapatistalar ve Yaşar Kemal'i buluşturuyorum, hep birlikte kültürlerin zenginliğini kutluyoruz.

Bu parçada savunulan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Seyyahlar gezdikleri yerleri daha önceden görmüş bir sanatçıya danışmaktan çekinmemelidir.
B) Gezgin, gittiği yerlere farklı açılardan bakmıyorsa oranın tadını almıyor demektir.
C) Seyahat eden kişiler sanatçıların anlattığı yerlere gidince seyahatlerinden daha memnun ayrılırlar.
D) Edebiyat, tanıttığı yerlerle seyahat edecek tüm insanlara önceden bilgi sunabilir.
E) Edebî eserler veya yazarlar, gezginlere gittikleri yerleri kendi bakış açılarıyla görme fırsatı sunar.

3. İnsanların sanal âlemde kurduğu, elektrikle çalışan, taze imparatorlukta var olmak için düşünmek değil, görünmek gerekiyor. "Görünüyorsun, öyleyse varsın." Alın teri çağı bitti, gösteri çağı başladı. Gösteri her sabah yeniden başlıyor. İnsanlar özelleştiler, halka açıldılar, kamuya mal oldular. Onlar artık her türlü mahremiyetten gönüllü olarak vazgeçerek kendilerini düzenli aralıklarla ihbar ediyorlar. Özgürlük eskiden zincirleri kırmak, bağları koparmak demekti. Günümüzdeyse özgürlük bağlantıda olmak ve aramızdaki bağlantı, internet bağlantısından ibaret. Modemin ne kadar kuvvetliyse ilişkin o kadar sağlam. Çağın izole edilmiş, manipülasyona aşırı yatkın insanlarına sanal alemin vitrininde taklalar attıransa aslında eski moda motivasyonlar: Toplumda yer edinme hırsı, onay açlığı ve üstünlük kurma istemi.

Bu parçada yazarın eleştirdiği durum aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sanal âlemle birlikte insanların var olma çabasının değişmesi
B) İnternetin, gerçek dostlukları ikinci plana itmesi
C) Kendini gösterme adına özgürlüklerin kısıtlanması
D) Dijital gelişmelerin, birçok kavramın içini boşaltması
E) İnsanlar arası etkileşimin sadece internetle sağlanması

4. Biz okurlar klasik roman kurgusunun -gerçek hayatın aksine- giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmasına alışkınızdır. Roman "bir şey" hakkındadır ve yazar tarafından çok geçmeden bu hikâyenin içine çekilen okur, hikâyenin nasıl sonuçlanacağını merak etmeye başlar. İnsan hayatının sıkıcı ayrıntıları ve rutini ise merak unsurunu canlı tutmak adına dışarıda bırakılmıştır. Fakat klasik sayılamayacak kurgular da nadir değildir elbette. Yazarın okuru bile isteye hikâyenin dışında bıraktığı, onun her şeyi anlamasına izin vermediği veya belirgin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden bahsedilemediği ya da hayatın sıkıcı ayrıntıları ile rutinine geniş yer ayrılan kurgular... Bunlar yalnızca bir roman değil, bir yanıyla felsefi birer metin de sayılabilir belki.

Bu parçada söz edilen romanlarla ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Alışılmış romandaki bölümlerin olmaması
B) Okurun beklentilerini karşılıksız bırakması
C) Sıradan olayları kapsaması
D) Merak duygusunu önemsememesi
E) Bilimsel metinlere daha yakın durması

1-E	2-E	3-A	4-E

UYGULAMA **TESTİ 1**

1. Bilindiği gibi eğitim, bireylerin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde değişmeler meydana getirme sürecidir. Eğitim terimi ile nitelendirdiğimiz her olgu ve olayın içinde bir öğrenme - öğretme vardır. Burada öğrenen - öğreten varlık olarak söz konusu olan insandır. İnsanın eğitilmesinde toplum tarafından etkili ve belirleyici olan her şey eğitimin sosyal temelleri olarak ele alınmıştır. Eğitimde diğer etkenlere nazaran toplumun etkisi ve belirleyiciliği geniş ve karmaşık bir yelpaze olarak karşımıza çıkar. Toplumun bir aynası gibi olan birey, kontrollü bir çevrenin etkisi altında en üst düzeyde bireysel gelişmeyi sağlayan eğitim sürecinden azami ölçüde etkilenir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi kullanılmamıştır?

A) Açıklama
B) Örnekleme
C) Karşılaştırma
D) Tanımlama
E) Benzetme

2. Bir rutine sahip olmak iyi bir fikir gibi görünmeyebilir. Her gün şu ya da bu saatte şunu ya da bunu yapmayı planlayan bir robot musunuz? Her gün. Hiç sanmıyorum, bir düşünelim. Kaçımız sabah uyandığımızda ilk iş olarak telefonumuza bakmıyoruz? Ya da kaçımız yatağa girdiğimizde sosyal medya hesaplarımızı kontrol etmiyoruz? Ya da kaçımız her gün kendimizi gereksiz videolara kaptırmıyoruz? Kısacası, hepimizin takılıp kaldığımız bir rutini var. Rutin bir hayatı genellikle akıllı telefonlar gibi sıkıcı bir angarya olarak düşünmesek de zihni sürekli uyanık tutan sabit bir program, korkunç bir kâbus gibi görünebilir. Ancak edinemediğimiz her yararlı rutinin yerini yakında zararlı bir rutin alacaktır ya da çoktan almıştır.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanların gün içinde sık sık yaptıkları şeyler hayatı bir rutin hâline getirir.
B) Teknoloji sayesinde hayatımıza giren yenilikler, işleri farklı şekilde yapmamızı engelliyor.
C) İnsanların alışkanlıkları belirli bir seviyeye ulaştığında bunları yenileriyle değiştirmek zorlaşır.
D) Teknoloji çağında yaşamamıza rağmen monotonluk hâlâ günlük etkisini sürdürüyor.
E) Günlük rutinimizde iyinin yerine kötüyü koymak, zihnimizi canlı tutmamızı engeller.

3. Başarılı insanların hayat hikâyelerini okursanız genellikle belirli bir düzenleri olduğunu görürsünüz. Durum ne olursa olsun, yapmak istediklerinizi yapmak için her zaman zaman vardır. Filozof William James bu konuda günlüğüne şunları yazmıştır: "Hayatımda yapmak istediklerimi yapmak için belli bir zamanım olduğunu fark ettim. Unutmayın ki ancak bir düzen alışkanlığı geliştirerek gerçekten ilginç şeylerle uğraşabilirsiniz." Aynı filozofun şu sözleri de kayda değerdir: "Günlük yaşamın ayrıntıları otomatik çaba alanına geçtiğinde zihnin yüksek güçleri işlerini yapmaları için serbest bırakılır. Kararsızlıktan başka bir alışkanlığı olmayan bir adamdan daha mutsuz bir şey yoktur."

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Kesintiye uğramış bir yaşam tarzı başarının önüne geçer.
B) İnsanların günlük yaşamlarındaki her değişiklik yeni yaşam çizgileri yaratır.
C) İsteksiz insanlar, işlerine yeterince zaman ayırmakta zorlanırlar.
D) İnsanların belirli alışkanlıklara sahip olması, onları diğerlerinden farklı kılan yönleri ortaya çıkarır.
E) Başarılı insanları diğerlerinden ayıran en önemli özellik, rutinlere bağlı kalmalarıdır.

4. (I) Başlangıç olarak araştırmacılar, bilgisayarda canlandırılan bir yüz üzerinde 27 farklı gülüş yaratan bir sanatçı buldular. (II) Gülüşün açısı, genişliği, dişlerin görünmesi ve eğrilik derecesi her yüzde farklıydı. (III) Sonra çalışmanın yazarları, Minnesota Eyalet Fuarı'ndaki 802 kişiden her birini etkililiği (çok kötüden çok iyiye), gerçekliği (sahte ya da gerçek), güzelliğini (ürperticiden sevimliye) ve belirtilen duygu (kızgınlık, küçümseme, tiksinme, korku, mutluluk, üzgünlük ya da şaşkınlık) konularında değerlendirmelerini istediler. (IV) Belirtmekte yarar var, gülüşü büyüse bile modelin göz açıklığı değişmiyordu. (V) Deneklerin böyle geniş bir sırıtışa ait bakıştan hoşlanmamaları gibi bir olasılık bulunmuyordu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra, "Değerlendirme neticesinde genellikle, konu başarılı bir gülüşe geldiğinde başarısız yanıtı daha fazla çıktı." cümlesi getirilirse anlam bütünlüğü bozulmaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B	2-E	3-A	4-C

UYGULAMA **TESTİ 2**

009D0744

1. (I) Bir kişinin eylemlerinin, duygularının ve düşüncelerinin ardında geçmişi yatar. (II) Kişisel gelişim için bunlar temel oluşturur. (III) Elbette geçmişte olanları nasıl algıladığımız ve hatırladığımız da bir o kadar önemlidir. (IV) Ancak beynimiz o kadar mükemmel değildir ve deneyimleri tam olarak kaydedip hatırlamaz. (V) Tüm anılar geri çağrılamaz ancak hafızaya kaydedilenler bile her zaman doğru hatırlanmaz. (VI) Bu nedenle özellikle çocukluk dönemine ait anılar bazen hatalı olabilir.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?

A) II B) III C) IV D) V E) VI

2. Gazete ya da dergi içeriğini anlamak için okuma - yazma bilmek bir zorunluluktur. Oysa televizyon içeriğini anlamak için özel bir beceri ya da eğitime gerek yoktur. İnternet için temel bilgi iletişim teknolojilerini kullanma becerisine sahip olmak gerekir. Gazetenin hedef kitlesi gazeteyi satın alanlardır. TV ve internetin hedef kitlesi daha geniştir. Televizyonu izleyenler tam olarak bilinmezken internet sitelerini ziyaret edenler anlık olarak tespit edilebilir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

A) Örnekleme
B) Tanımlama
C) Karşılaştırma
D) Betimleme
E) Benzetme

3 - 4. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Kültürü oluşturan her etmen gibi sanat da disiplinler arası ilişkiler içinde varlık bulur. Sanat tüm kültür alanlarının ara kesitindedir. Ona katkıda bulunan tarih, felsefe, sosyoloji, psikoloji, ekonomi, siyaset, teknoloji gibi birçok etmene açıktır. Her sanat yapıtı zamansızdır. Bir sanat eserinin değeri zaman içinde kendisini gösterir. Bu eserleri de değerlendirmek eleştirmenin asli görevlerinden biridir. Değerlendirme hem yerel ve evrensel boyutlarda olmak zorundadır. Özgür düşünceye saygılı ve ön yargısız bir yaklaşımla olumluluklar ve olumsuzluklar ayıklanmalıdır. Sonuçta, eleştiri metni özgün, yalın, nesnel ve anlaşılabilir bir dille sunulmalıdır çünkü eleştirinin hedefi yararlı olmaktır. Eleştiri 'düşünce alanını' besleyerek sanat üretimine katkı sağlayacaktır.

3. **Bu parçada aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?**

A) Bir sanat eleştirisinin amacı fayda sağlamak olmalıdır.
B) Yapıt eleştirilirken taraflı bir bakış açısı olmamalıdır.
C) Sanat kendisini oluştururken birçok bilimden etkilenebilir.
D) Bir sanat eseri eleştirilirken hem toplum hem de uluslar dikkate alınmalıdır.
E) Eleştirmen eserle ilgili farklı olasılıklar ortaya koymalıdır.

4. **Bu parçada altı çizili sözle aşağıdakilerden hangisi anlatılmak istenmiştir?**

A) Sanat eserleri bir anda ortaya çıkabilir.
B) Belli bir dönem için sanat eseri yaratılmaz.
C) Eserler ve sanatçıları zaman içinde değer kazanır.
D) Geçmişi barındırdığı gibi geleceğe de dönüktür.
E) Her dönemde yazılmış mutlaka büyük eserler vardır.

1-D **2-C** **3-E** **4-D**

1.
- Su kirliliği, suyun istenmeyen toksik maddeler tarafından kirletilmesidir. Suyun kalitesini ölçülebilir derecede bozacak miktar ve yoğunlukta bulunurlar. Konutlar, fabrikalar, termik santraller, gübreler, kimyasal ilaçlar, tarımsal atık sular, nükleer santrallerden gelen sıcak sular ve toprak erozyonu gibi süreçler ve maddeler su kirliliğinin ana kaynaklarıdır. Bunların hepsi doğrudan veya dolaylı olarak canlı ve cansız organizmalara zarar verir.
- Atmosferde toz, duman, gazlar, kokular, saf olmayan su buharı vb. şeklinde bulunabilecek kirleticiler insanlar, diğer canlı organizmalar ve konutlar için zararlı bir seviyeye yükselmesi "hava kirliliği" olarak nitelendirilmiştir. Hava kirleticileri için yönetmelik değerleri ulusal makamlar tarafından belirlenir. Canlı organizmalara verilen zararın şekli ve derecesi de kirleticinin niteliğine bağlıdır.

Bu iki parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Farklı görüşlerin aslında birbirini desteklediğini göstermektedirler.
B) Farklı üsluplar kullansalar da konuyu benzer nedenlerle açıklamaktadırlar.
C) Aynı olguyu farklı yönleriyle değerlendirip ele almaktadırlar.
D) Aynı düşünceyi pekiştirmeye yönelik farklı örnekler sunmaktadırlar.
E) İki farklı konuya ilişkin ortak bir görüş olduğunu vurgulamaktadırlar.

2. Yazar olarak amaçlarımdan biri elbet yaşama tanıklık etmektir. Yaşanan değişimi yansıtmak… Ama bu kadar değil. Sonuç çıkarırım. Bunu serperim satırların katmanları arasına. Yazınsal yazıda birden çok katman bulunur. Resimde, müzikte de öyle değil mi? Okur bu katmanlar arasına döşeneni bulur, onlardan yararlanır. Yazarlığım görevci bir anlayışa yaslanır. Isıtarak, kavratarak, kabul ettirerek okurumu etkilemek isterim. Baştaki amacım etkilemektir diyebilirim.

Bu sözleri söyleyen bir yazar için aşağıdakilerden hangisiyle <u>nitelendirilemez</u>?

A) Yaşamın devinimini okurla paylaşır.
B) Eserlerinde birtakım alt mesajlar barındırır.
C) Okura karşı bir görev bilinciyle hareket eder.
D) Okur üzerinde etkili olma çabasındadır.
E) Yazılarını başka dallarla destekleme peşindedir.

3. Edebî bir tür olan denemenin dünya edebiyatındaki öncüsü Fransız yazar Montaigne şöyle demiştir: Yazılı olmayan lafı dinlemezler, kitaba geçmedikçe sözlere inanmazlar, sakalları yoksa hakikati dinlemezler. Budalalıklar yazı kalıbına döküldü mü bir ciddilik kazanıyor. Bir yerde duydum deseniz, olmaz. Bir yerde okudum, diyeceksiniz. Neredeyse yarım bin yıl geçti ve çok az şey değişti. Ancak iyi düşünülmediği takdirde ciddiye alınmaz. Öte yandan fikir kırıntıları, kitapta yer aldığı sürece değerlidir. Ancak bu değerler teknolojinin imkânlarından dolayı biraz dijitale kaymıştır. Başka bir deyişle, düşüncelerin yazıldığı materyalin artık bir kitap olması gerekmiyor.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanlar duydukları ile okudukları arasında kaldıklarında okuduklarını doğru kabul ederler.
B) Yazının ortaya çıktığı tarihten bu yana yazı her ortamda sözün direncini kırmıştır.
C) Fikirler ancak yazılarak zamana direnmesiyle insanlar tarafından özümsenebilir.
D) Doğru ya da yanlış tüm fikirlere, belgelendiği sürece saygı duyulur.
E) Yazılı fikirlerin saçma da olsa kabulü her toplumda karşılaşılan bir durumdur.

4. Öğrenciler her gün okuldan döndüklerinde, öğretmenler onlara öğrendiklerini pekiştirmeleri, ertesi günkü derslere hazırlanmaları veya yeni bilgiler edinmeleri için ev ödevleri verir. Ev ödevlerinin niteliği ve niceliği öğretmenden öğretmene değişmektedir. Bazı öğretmenler çok ağır ödevler verebilir ve kaliteye dikkat etmeyebilir. Buna karşılık, bazı öğretmenler öğrencilerin düşünme becerilerini geliştiren az miktarda ama kaliteli ev ödevleri verir. Öğretmenler arasındaki bu farklılıkların aksine, öğrenciler de ödevlerini yapıp yapmama konusunda farklılık göstermektedir. Bazı öğrenciler ödevlerini düzenli olarak yaparken bazıları yapmaz.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) Öyküleme
B) Örneklendirme
C) Karşılaştırma
D) Tanımlama
E) Tanık gösterme

1-E	2-E	3-C	4-C

UYGULAMA **TESTİ 4**

09C10422

1. **Gazeteci:**

(I) ----

Oyuncu:

— Kalbini dürüstlükten, dürüstlüğü kalbinden ayırmayan bir çocuk Sadri. Yüksek bir enerjisi var. Bence onun en büyük kuvveti ve cazibesi bu. Sadri tıpkı doğduğunda olduğu gibi, bebek namusunca temiz ve sıcak hâlinden büyüdüğünde de hiçbir şey kaybetmedi. Ama büyüyerek çocukluk etti, o ayrı tabii açık, net, vizyonu geniş, yüzünden bakıp ensesini görebileceğiniz kadar şeffaf biri. Oğlum Sadri benim efendimdir.

Gazeteci:

(II) ----

Oyuncu:

— Ben onu hem oğlum olduğu için hem de bu özelliklere sahip olduğu için iki kere seviyorum. Annemin ve babamın bana öğrettiği sevgiyle seviyorum onu. Sadri benim şiirim, tadım, tuzum, uykum, rüyamdır. Denizi de toprağı da gökyüzünü de onda seyrederim ben. Benim için ekmek kadar mübarek, alın terim kadar kıymetlidir. Onsuz aldığım nefes boğazımdan geçmez.

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) I. Sadri sizce nasıl bir evlat?
II. Peki, oğlunuz sizin için neleri ifade ediyor?

B) I. Oğlunuzun öne çıkan özellikleri nelerdir?
II. Sadri'yi hangi alanlarda şanslı görüyorsunuz?

C) I. Size göre iyi bir evlat nasıl olmalıdır?
II. Oğlunuzun bu özellikleri, aranızdaki bağı ne ölçüde etkiliyor?

D) I. Sadri'de en beğendiğiniz özellikleri sıralayabilir misiniz?
II. Sadri'yi akranlarından ayıran şey nedir?

E) I. Sadri'de size yakın bulduğunuz özellikler nelerdir?
II. Oğlunuzun aile içindeki yeri nedir?

2. (I) Açık denizde hareket eden bir gemide bulunduğunuzu düşünün. (II) Yolculuğunuzu güvenli bir şekilde sürdürmek ve gitmek istediğiniz yere ulaşabilmek için bulunduğunuz enlemi ve boylamı kesin bir şekilde bilmek çok önemlidir. (III) Karada referans alabileceğiniz bir noktayı kullanarak yolunuzu bulabilirsiniz ancak açık denizde bulunduğunuz konumu belirlemek ve yön bulmak daha zordur. (IV) Geçmişte insanlar açık denizde ufuk çizgisi ve gök cisimlerini, Güneş'i, Ay'ı, yıldızları, takımyıldızlarını takip ederek yönlerini bulmaya çalıştı. (V) Bulundukları enlemi belirlemek, boylamı belirlemeye göre daha kolaydı. (VI) Denizciler geceleri gökyüzündeki konumu bilinen bir yıldızın, örneğin Kutup Yıldızı'nın, gündüzleri ise Güneş'in ufuk üzerindeki yüksekliğini ölçerek bulundukları enlemi yaklaşık olarak belirleyebiliyordu.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?

A) II B) III C) IV D) V E) VI

3. Basit kurgularda okur olay örgüsünün nasıl sonuçlanacağını merak eder. Daha doğrusu merak duymaya teşvik edilir. Tipik polisiyeleri akla getirelim: Katilin kim olduğu ya da komployu kimlerin düzenlediği gibi tek yönlü soruların yanıtlarını ararız. Yerleşik kanıya göre çözüm beklenmedik olmalıdır hatta ----.

Bu parça düşüncenin akışına göre, aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanmalıdır?

A) insanlar kendilerinden bile şüphe etmelidir
B) bu romanlarda katil genelde ev halkından biridir
C) polisiyelerin sonunu okuyucuya bırakmak gerekir
D) okur ne denli şaşırırsa polisiye kurmaca o ölçüde başarılı kabul edilir
E) bunları tek yönlü değil de çok yönlü olarak ele almak okuyucuyu etkiler

1-A **2-C** **3-D**

BİLGİ

16.1 - İsim - I

- Varlıkların, duyguların, düşüncelerin, kavramların ve çeşitli durumların karşılığı olarak kullanılan sözcüklere isim (ad) denir.

Adlar şu özellikleri taşır:

- Varlıkları karşılar.
- Durum (hâl) eki alabilir.
- Tamlama kurabilir.
- İyelik eki alabilir.

İsimler 3 ana başlıkta incelenir:

A. Varlıklara Verilişine Göre Adlar

1. Özel Ad

- Tek olan, diğer varlıklara benzemeyen varlıkları karşılayan adlardır. Özel isimler şu şeklide sınıflandırılabilir:
- İnsan adları ve soyadları: Acun Ilıcalı, Yıldız Tilbe, Erbil Elidar
- Kıta, devlet, ülke, millet isimleri: Türkiye, İngiliz
- Bölge, şehir, köy, semt, cadde ve yer adları: Doğu Anadolu Bölgesi, Erzincan, Kadıköy, Ordu Caddesi
- Dil, din ve mezhep adları: Türkçe, Fransızca, İslamiyet, Alevi
- Eser (kitap, dergi, gazete) isimleri: *Ateşten Gömlek*, Hürriyet
- Kurum, dernek, işletme isimleri: Türk Dil Kurumu, Kızılay Derneği, Ergün Bakkaliyesi
- Gezegen, yıldız adları: Uranüs, Jüpiter, Samanyolu
- Dağ, ova, göl, akarsu, deniz, plato, vs. adları: Karadeniz, Ağrı Dağı, Harran Ovası.

UYARI

Özel isimlerin ilk harfi büyük yazılır ve özel isimlere gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılır. Fakat özel isimlere gelen yapım ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz. Özel isimlere gelen yapım eklerinden sonraki çekim ekleri de kesme işaretiyle ayrılmaz.

Erzincan' - *a*
özel isim çekim eki

Erzincan - *lı*
özel isim yapım eki

Erzincan - *lı* - *lar*
özel isim yapım eki çekim eki

2. Cins (Tür) Ad

- Aynı türden olan varlıkların ve kavramların ortak isimleridir. Özel ad dışındaki bütün adlar tür adıdır. Tür adları doğadaki çeşitli varlıkları, nesneleri, soyut kavramları belirtir.

Aşk, anne, masa, ayakkabı vb.

UYARI

Bazı cins isimler özel isim olarak kullanılabilmektir.

***Lale**, yarınki sınavda üstün bir başarı gösterip yüksek bir puan alacaktır.*
özel isim

*Bahçedeki **laleler** bakımsızlıktan boyunlarını bükmüş bir vaziyetteydi.*
cins isim

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdakilerin hangisinde cümleyi oluşturan sözcüklerin tümü addır?

A) Ses ve gürültü arasındaki ayrım kişilere göre değişebilir.
B) Bitkileri besleyen doğal maddeler, toprağın içinde çözülmüş biçimdedir.
C) Her eser, oluşturulduğu andan sonra eskiye başlamıştır.
D) Geçen sene üniversite kitaplığındaki kitapların çoğu depoya indirildi.
E) Türk edebiyatının modernleşme sorunu, toplumun değişim sürecinin yansımasıdır.

Çözüm:
A şıkkındaki "arasındaki" sıfat, "değişebilir" fiildir.
B şıkkındaki "besleyen", "çözülmüş", "doğal" sıfattır.
C şıkkındaki "her" sıfat, "oluşturulduğu" fiilimsidir.
D şıkkındaki "geçen" sıfat, "kitaplığındaki" sıfat, "çoğu" zamir, "indirildi" fiildir.
E şıkkına baktığımızda tüm sözcükler isimdir. Doğru cevap E'dir.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi, türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) Ellerini saçlarında gezdirip, ağır adımlarla tekrar pencereye doğru yürüdü.
B) Merve, arkası çiçekli yeşil teneke ile kaplı aynaya baktı.
C) Yıkık bir duvarın dibinde yırtık elbiseli, yüzü kırış kırış, yılgın bir ihtiyar oturuyordu.
D) Çıkmaz sokağın ağzında bir çeşme, bir de hayvanları sulamak için yalak vardı.
E) Evde tamir işleriyle uğraşan işçiler, eski eşyaları dışarı attılar.

1-A

BİLGİ

16.2 - İsim - II

B. Varlıkların Oluşlarına Göre Adlar

1. Somut Adlar

- Duyu organlarının herhangi biriyle algılanabilen, nesneleri karşılayan adlardır.

Masa, sandalye, araba, güneş, ay…

2. Soyut Adlar

- Duyu organlarıyla algılanamayan, varlığına akıl yoluyla vardığımız adlardır.

Aşk, sevgi, özlem, hasret, vicdan, hürriyet…

UYARI

Somut adlar, cümlede soyut anlam kazanabilir. Soyut adlar da somut anlam kazanabilir.

C. Varlıkların Sayılarına Göre Adlar

1. Tekil Ad (Teklik Adı)

- Aynı türden varlığın bir tanesini karşılayan isimlerdir.

oyun, kâğıt, böcek…

2. Çoğul Ad (Çokluk Adı)

- Aynı türden olan birden çok varlığı karşılayan isimlerdir. Türkçede isimlere çoğul anlam "-ler, -lar" ekiyle kazandırılır.

oyunlar, kâğıtlar, böcekler…

UYARI

Çokluk eki (-ler, -lar) cümleye çeşitli anlamlar katabilir.

- *Osmanlılarda çeşit çeşit yemek kültürü vardır.* (Hanedan, soy anlamı katmıştır.)
- *Onu görünce dünyalar benim oldu.* (Abartma anlamı katmıştır.)
- *Bugünkü kahvaltıya Ayşe Hanımlar da katılacak.* (Saygı anlamı katmıştır.)
- *İş görüşmesine yirmi beş yaşlarında genç bir delikanlı geldi.* (Yaklaşıklık anlamı katmıştır.)
- *1980'lerde ülke olarak yeni bir döneme girmiştik.* (Zaman anlamı katmıştır.)
- *Bu ülke nice Yunus Emreler yetiştirmiştir.* (Benzerlik anlamı kaymıştır.)
- "-ler" takısı sonlarına geldiği adların değil de sahiplerinin çoğul olduklarını gösterebilir.

Üç arkadaş, köşe başında diğerlerini bekliyor.

NOT

Ad aktarması yoluyla da topluluk ismi olabilir.

- *Öğretmen gelince **sınıf** ayağa kalktı.*

3. Topluluk Adı

- Çoğul ekini almadığı hâlde birden çok varlıktan oluşan bir grubu karşılayan isimlerdir.

Ordu, ülke, deste…

- Topluluk adları da çoğul eki alabilir.

Ordular, ülkeler, desteler…

UYARI

Bir sözcük ad aktarması yoluyla topluluk ad olabilir.

- *Sınıfı temizleyip çıkın lütfen.* (Tekil ad)
- *Sınıf, yapılan uyarıları dikkate almayıp dersten kaçtı.* (Topluluk ad)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde topluluk adı kullanılmamıştır?**

A) Sürüden ayrılanı kurt kapar, derdi eskiler.
B) Ormanda gezerken güzel kokulu çiçekleri topladım.
C) Sınıftan aldığım onay ile başkan seçildim.
D) Kürsüye konuşmak için çıktığımda okul beni alkışa tuttu.
E) Milletlerin en önemli özelliği, kullandıkları dilleridir.

Çözüm:

Topluluk İsmi: Yapıca tekil, ancak anlam bakımından çoğul olan; aynı türe dâhil birden çok varlığı anlatan isimlerdir. Bu nedenle A'daki sürü, B'deki orman, C'deki sınıf, D'deki okul sözcükleri topluluk ismiyken E şıkkına baktığımızda ise millet topluluk ismidir fakat "-ler, -lar" ekini aldığı için çokluk ismi olarak kullanılmıştır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde somut ada yer verilmemiştir?**

A) Fikirlerimizi tartıp bir çuvala koyduktan sonra iğneyle kuyu kazmaya başlarız.
B) Uzun bir yürüyüşten sonra bahçeye gelip çiçekleri suladım.
C) Onun gözlerinin rengi yeşil olmasına rağmen bazen elaya da dönüşebiliyor.
D) Çayırlar yaz aylarında yemyeşil olunca bizim piknik günlerimiz başlar.
E) Erzurum Palandöken'de her kış kayak yapmayı çok severdi.

1-A

BİLGİ

16.3 - İsim - III

1. İsmin Hâl (Durum) Ekleri

Adlar, cümledeki görevlerine ve özellikle de eylemle olan ilgilerine göre yalın durumda ya da "-i, -e, -de, -den, -ta, -ın, -ce" eklerinden birini almış durumda bulunur.

a. Yalın Hâl

- Eki yoktur.
- İsimlerin hiçbir hâl eki almamış hâlleridir.
- Çoğul, iyelik ve bildirme eki almış olabilir; bu durumda da yalın hâlde sayılırlar.
- Yalın hâldeki isimler cümlede özne, belirtisiz nesne veya yüklem görevinde bulunabilir.

Oda, masa, annesi, tembel(dir)….

- Yapım ekleri de ismin yalın durumunu değiştirmez.

Pencerelik, evli, susuz, meslekteş…

- Birleşik isimler de hâl eki almamışlarsa yalındırlar.

Hastahane, sineksavar, gecekondu…

b. Belirtme Hâli (Yükleme / İsmin -i Hâli)

- -ı, -i, -u, -ü eklerini alan isimler bu duruma girer.
- Bu isimler genellikle belirtili nesne olur. Belirtili nesneyi bulmak için yükleme "Neyi?, Kimi?, Nereyi?", soruları sorulur.

*Babam **odayı** badana ettirecek.* (Neyi?)
*Bu **hissini** kendine sakla.* (Neyi?)
***Anahtarımı** denize düşürdüm.* (Neyi?)

c. Yönelme Hâli (Yaklaşma / İsmin -e Hâli)

- "-a / -e" ekiyle yapılır. İsmin "-e hâli" de denilir.
- Yüklemin yöneldiği yeri, nesneyi ya da kavramı gösterir.
- Yönelme hâlinde, ismin belirttiği kavrama yöneliş, dönme, yaklaşma, ulaşma söz konusudur.
- Yönelme hâlindeki kelimeler cümlede dolaylı tümleç ve yüklem olabilir.
- Dolaylı tümleç, yükleme sorulan "neye, kime, nereye" sorularının cevabıdır.

*Sinemaya gideceğimizi **eve** haber vereyim.* (Nereye?)
***Öğretmenine** danışıp ondan bu konuyla ilgili bilgi alabilirsin.* (Kime?)

- Yönelme durum eki kimi zaman isme zarf tümleci görevini yükler.

***Haftaya** onlara gideceğimizi şimdiden söylemeliyiz.* (Ne zaman?)

- Yönelme durum eki kimi zaman "için" edatı görevinde kullanılabilir.

***Telefona** (telefon için) bir kılıf alacağım.*

UYARI

Türkçede üç çeşit -i (-ı, -u, -ü) eki vardır. Bunları birbirine karıştırmamalıyız.

- ***Odası** insana ferahlık veriyor.* (İyelik eki)
- ***Odayı** daha güzel bir renge boyayabilirdin.* (Hâl eki)
- *Bu **yapı**, diğer binalara göre daha görkemli olmuş.* (Fiilden isim yapma eki)

UYARI

- Yönelme durum eki ile bağ - fiil (ulaç = zarf - fiil) ekini **karıştırmamak** gerekir.
- Hâl ekleri ismin üzerine gelir fakat ulaç ekleri fiilin üzerine gelir.

***Konuşa konuşa** çenesi de yorulmadı.* (bağ - fiil eki)
***Konuşmaya** bile takatim kalmadı.* (Yönelme eki)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. I. Biz gündelik hayatta bir olağanüstülük olduğuna inanıyorduk.
II. Şuur devrinde şiir susar, şuur devrinde şiir seyirci kalır.
III. Şairler, parmak hesabının kuru sesine aruzun musikisini vermeyi başardı.
IV. Şairin imge dünyası, kendine has üslubu onu bir adım öteye taşıyor.
V. Lavinia, Türk edebiyatının son yarım yüzyılında sevgiden söz eden bir şiirdir.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük durum eki almamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

I. cümlede "hayatta" sözcüğündeki -de "bulunma hâl eki"
II. cümlede "devrinde" sözcüğündeki -de "bulunma hâl eki"
III. cümlede "musikisini" sözcüğündeki -(n)i eki "belirtme hâl eki"
V. cümlede "sevgiden" sözcüğündeki -den "ayrılma hâl eki"ni almıştır.
IV. cümlede ise "dünya - (s) - ı" sözcüğü üçüncü tekil şahıs iyelik eki almıştır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yönelme hâli eki almış bir sözcük yoktur?

A) Gemim bütün yelkenlerini doldurmuş açık denizlerde koskocaman bir kelebek gibi kayıyordu.
B) Hoca, sakallarına ustura vururken belli belirsiz bir üzüntü duydu.
C) Onun fikirlerinde ve duygularında bana karşı hiçbir şey değişmemiş.
D) Çocuğun günden güne süzüldüğü ve eridiği görülüyordu.
E) Davet akşamları taşlıktaki su küpü, sofadaki yemek masası ve birçok eşya mutfağa taşınıyor.

1-A

BİLGİ

16.4 - İsim - IV

d. Bulunma Hâli (İsmin -de Hâli)

- "-da / -de" ekiyle yapılır. Büyük ünlü uyumuna göre "-ta / -te" şekli de vardır.
- Eylemin yapıldığı yeri, nesneyi ya da soyut kavramı bildirir.
- Genellikle "kimde, nede, nerede" sorularına cevap vererek dolaylı tümleç olur.

***Yurtta** sulh, **cihanda** sulh.*

***Nasibinde** ne varsa ancak onu yaşarsın.*

***Hayatta** yapmam, dediğimiz hangi şeyi yapmadık ki!*

NOT

"-de, -da" yapım eki olarak da kullanılabilir.

- *En **gözde** öğrencim, sensin.*

e. Ayrılma Hâli (Uzaklaşma, Çıkma / İsmin -den Hâli)

- "-dan / -den" ekiyle yapılır. Ünlü uyumuna ve ünsüz sertleşmesi kuralına göre "-tan / -ten" şekli de vardır.
- Eklendiği kelimeyi dolaylı tümleç yapar; "çıkma, ayrılma, uzaklaşma" bildirir.
- İsmin ayrılma hâli, yani dolaylı tümleç, yükleme sorulan "nereden, kimden, neyden" sorularının cevabıdır.

*Şansım yok **aşktan** yana bir yere varamadım.*

*Bir şeyi **gönülden** istediğinde tüm evren bunun için harekete geçer, diyordu bir bilge yazar.*

2. Eşitlik Hâli

- "-ca / -ce" ekiyle yapılır. "-ça / -çe" şekli de vardır.
- Bu hâldeki kelimeler cümlede zarf tümleci ve yüklem olarak kullanılır.

***Yıllarca** üzüldün de eline ne geçti?*

***Sınıfça** aldığımız kararı idareye bildireceğiz.*

*Onun bir işe ayırdığı zaman **saatlercedir**.*

3. Vasıta Hâli

- "ile" edatı kullanılarak yapılır. "i" düşürülerek kullanılır.
- Bu hâldeki kelimeler cümlede zarf tümleci, edat tümleci olarak kullanılır.

*Yeni aldığı **arabasıyla** tatile çıkacakmış.*

***Zilin sesiyle** aniden irkildi.*

***Hızla** yerinden fırlayıp babasını öptü.*

4. İlgi Hâli (Tamlayan Hâli)

- "-(n)in", "-den" ekleriyle yapılır ya da yalın hâldedir.

Sevda**nın** tadı, ayrılı**ğın** acısı, aşağıdakiler**den** hangisi...

4. İyelik Ekleri

- Bir varlığın kime neye ait olduğunu bildiren eklerdir.

ev - im	ev - imiz
ev - in	ev - iniz
ev - i	ev - leri

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayrılma hâl eki almış bir sözcük kullanılmıştır?

A) Masanın yanında rafın önüne çekilmiş bir sandalye dikkatimi çekti.
B) Suçluluk psikolojisiyle olsa gerek, tüm sorularıma üşenmeden cevap veriyordu.
C) Ben oturmamak için köşe penceresinden ayrılmaz, tüm dünyayı seyrederdim.
D) Karşıdaki komşum yabancı subayın buldok cinsi bir köpeği vardı.
E) Kahveye yaklaşınca makinist gaza bastı, motoru büyük bir gürültüyle çalıştırdı

Çözüm:

C seçeneğinde "penceresinden" sözcüğü, ayrılma hâl eki (-den / -dan) aldığı için cevap C'dir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Mutfakta, üzeri damalı bir muşambayla kaplı, açılır kapanır masada, yaşamımın birçok dönemine tanıklık etmiş bu eski nesnede, çelik bir tastan çorba içiyorum. Masanın, ana katmanlarıyla yüklü ağırlaşmış yüzü hafif dalgalı bir deniz gibi geliyor bana. Muşamba ise sayısız kesik ve çiziklerle zamana karşı direnmiş. Bu izlerden kaçı benden kaynaklı olabilir, bilmiyorum. Kalın dilimlenmiş ekmekler arasında dolaşan karıncalar görüyorum. Amaçsız bir geziye çıkmış gibiler.

Bu parçada aşağıdaki durum eklerinden hangisi yoktur?

A) İlgi B) Ayrılma C) Yönelme D) Bulunma E) Belirtme

1-E

BİLGİ

16.5 - İsim - V

İsimlerde Küçültme

- İsimlerde küçültme "-cik, -cık, -ceğiz, -cağız, -msı, -ce, -mtrak" ekleriyle yapılır.

Örnek

anneciğim, adamcağız, irice, sarımsı, minicik

NOT

İsimlerde küçültme sorularının çeldiricisi sıfatlardaki küçültmelerdir. Bu tip sorularda kelimenin isim mi, sıfat mı olduğuna bakmak gerekir.

Ufacık *bir tepenin ardına geçemedik.* (Sıfat)

Minik bir ***kedicik*** *duvarı tırmanıyor.* (İsim)

İsimlerde Yapı

- Adlar yapı bakımından üçe ayrılır:

1. Basit Ad

Hiçbir yapım eki almamış sözcüktür. Basit isimler çekim eki alabilir.

Örnek

"*Onun kalbinde kelebekler vardı.*"

- Bu cümlede tüm sözcükler yapıca basittir. Çünkü sözcüklerin hiçbiri yapım eki almamıştır. Cümlede ek alan sözcükler ise çekim eki almıştır.

"***Nehrin*** ***kenarında*** *bulunan sarı* ***laleleri*** ***keçiler*** *yemiş.*"

"*Öğrencilerin birçoğu* ***kıyafetlerini*** ***sınıfta*** *unutmuş.*"

- Yukarıdaki cümlelerde altı çizili isimler, sadece çekim eki aldıkları için basit yapılıdır.

2. Türemiş İsim

En az bir yapım eki almış sözcüktür. Türemiş sözcükler çekim eki de alabilir.

Örnek

"*Yaşamda, sıkıntılarla karşılaşılır.*"

- Bu cümlede bütün sözcükler türemiştir çünkü her sözcük en az bir yapım eki almıştır.

"*Yolun kenarındaki* ***sazlıktan*** *gelen ses, ödümüzü koparacak türdendi.*"

- Bu cümlede altı çizili isim, yapım eki (-lık) aldığı için türemiş bir sözcüktür.

3. Birleşik İsim

İki sözcüğün bir araya gelerek oluşturduğu yeni sözcüklerdir.

Örnek

"*aslanağzı, gökyüzü, hanımeli, rüzgârgülü, uyurgezer…*"

Birleşik isimler farklı şekillerde oluşabilir.

→ cumartesi, pazartesi, kahvaltı, çöreotu, kaynana, peki, sütlaç... (Ses düşmesi)

→ kaptıkaçtı, vatansever, gecekondu, örtbas, biçerdöver, çekyat, sıkboğaz, alaşağı, ateşkes… (Tür kayması)

→ hanımeli, aslanağzı, katırtırnağı, devetabanı, suçiçeği, demirbaş, adamotu, kuşpalazı, karafatma… (Anlam kayması)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Alanlara çok bilenmiş yüreğim alanlara
I
vurulsun kösleri şu gâvur sevdamızın
II
vursun isyanın bacısı olan kanım karanlığa
III IV
Zülküf de vursun.
Yüzüne ay kırıkları çarpıp uyansın sevdiğim.
V

Bu dizelerde numaralanmış isimlerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Şiirde geçen "karanlığa" sözcüğü isimden isim yapım eki "-lık" ekini aldığı için türemiştir. Diğer sözcükler ise basit yapılıdır. Doğru cevap D'dir.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim olan sözcüklerin tümü basit yapılıdır?

A) Şairliği ve yazarlığı narsist bir dışa vurum olarak değil kutsal bir çile olarak görüyorum.

B) Olumlu düşünmek, olumlu yaşamayı ve olumlu olanı da kişinin hayatına çekmesini sağlar.

C) Şiire başlayan bir insan, hangi yaşta olursa olsun, en az on beş yirmi yıl iyi bir okuyucu olmak zorundadır.

D) Şinasi, Namık Kemal, Abdülhak Hamit, Tanzimat şairlerimizden birkaçıdır.

E) Divan şiirinin formları, Batı şiirindeki millî romantik duyuş şiirde özlemini duyduğu özelliklerdir.

1-D

TEST 1

011C057A

1. Her şey yerli yerinde; havuz başında servi
I
Bir dolap gıcırdıyor uzaklarda durmadan
II
Eşya aksetmiş gibi tılsımlı bir uykudan
III IV
Sarmaşıklar ve böcek sesleri sarmış evi
V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisi isim değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme isim görevinde kullanılmıştır?**

A) Gece uykusundan henüz uyanmamış şehir, lapa lapa yağan karların altında bembeyazdı.
B) Eski ev sahibim şan şöhret sahibi, usta bir ses sanatçısıymış.
C) Kayıp giden bulutların arasından mehtap ışıldadıkça ortalık pırıl pırıl oluyordu.
D) Herkes misafirler için hazırlanan sofradan bir sandviç alır, ayaküstü acele acele yerdi.
E) Her gün eve yorgun argın geliyor, yemek bile yemeden yatağına gidiyordu.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özel ad kullanılmamıştır?**

A) Pamuk, bugün kendisine verilen yün yumağıyla oynuyor.
B) Güneş, tüm canlılığıyla doğayı aydınlatmaya başlarken yola koyulduk.
C) Anadolu, binlerce yıl birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.
D) Batı toplumları, bugünkü hâllerine gelebilmek için çok uğraş verdi.
E) Topkapı, hiç olmadığı kadar ziyaretçiyi bu yılın sonunda ağırladı.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük isim değildir?**

A) Büyük şehrin küçük bir mahallesinde dedemin ahşap evi vardı.
B) Babamın çalışma masası kâğıt ve eski kitaplarla doludur.
C) Odanın ortasında dikiliyor ve acılı bir şaşkınlıkla çevresine bakınıyordu.
D) Bir grup kar tanesi, hafif bir rüzgârla savrulup pencere pervazlarında toplanıyordu.
E) Arabacının bakışları ile sözleşmişçesine aynı anda odanın tülleri aralandı.

5. (I) Köy Enstitülerinde yaptığı öğretmenlik, yaşamında önemli bir yer tutar. (II) Çifteler Köy Enstitüsündeyken meşhur Toprak şiirini yazmıştır. (III) Okul ve kışlalarda sayısız konserler vermiştir. (IV) II. Sivas Halk Şairleri Bayramı'na katılmıştır. (V) İstanbul'a gidip plaklar doldurmuş, radyoda konser vermiştir.
Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde özel isim kullanılmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi, ad görevinde kullanılmıştır?**

A) Akşam trenine binip uzun uzun etrafı seyretmek için sabırsızlanıyorum.
B) Sen kendine değer vermezsen, kimse sana bu değeri vermez.
C) Çok rahat bir insan olması beni ve çevresindekileri çok rahatsız ediyordu.
D) Topluluğun göze çarpan en önemli özelliği, Türkçeyi kullanışındaki farklılıktır.
E) Mistik şiirin en orijinal örneklerinden birini Asaf Halet'in şiirleri oluşturur.

1-D	2-B	3-B	4-C	5-C	6-A

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde topluluk adı kullanılmamıştır?**

A) Aile dostumuz Yasemin Abla bugün bize güveç yapacak.
B) Sınıf içerisinde yapılan düzene hepimizin uyması gerekecek.
C) Grup çalışmalarında yapmamız gereken tüm faaliyeti aramızda paylaştırdık.
D) Jüri, bu sanatçıyı çok beğendiğini ve zirveye taşıyacağını söylüyor.
E) Atatürk Ormanı, sizi de konumu ve güzelliği ile şaşırtmaya aday bir yerdir.

2. (I) Milletimiz şiir ve şaire büyük sevdası olduğu için, hiçbir dönemde şiirden geri durmamıştır. (II) Bütün duygu ve düşüncelerini dizelere dökmüştür. (III) Gâh eline kalemi almış yazmış gâh eline sazını alıp söylemiştir. (IV) Gâh hüzünlenmiş gâh neşelenmiş gâh coşmuş gâh söz sanatını irticalen seslendirmiştir. (V) Eğer duygularının her türlüsüne tercüman olan bir dili olmasaydı, Türkçe şiir söyler miydi?

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde topluluk adı kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi soyut bir isimdir?**

A) Dün biyoloji dersimizde hücre konusunu işledik.
B) Akşam kına gecesinde biz de elimize kına yaktık.
C) Bazen gökyüzünde pare pare ağ bulutlar görürüz.
D) Nasıl geldiğini anlamadan baharın son ayına girdik bile.
E) Usul usul akan bir zamanın hülyası geçiyor yorgun gözlerimden.

4. Çoğul eki almadığı hâlde birden fazla varlığı karşılayan adlara "topluluk adı" denir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde topluluk adı kullanılmamıştır?

A) Bizler bu başarımızı, saygınlığımızı canla başla çalışan değerli ekibimize borçluyuz.
B) Sabah saatlerinde öyle bir yankıyla uyandım ki pencereden baktığımda bir güruh gördüm.
C) Müdür Bey burada olmayacağı için bir aylığına beni vekil tayin etti.
D) Bir demet beyaz papatyalardan taç yapmıştı saçlarıma, kalbim öyle çarpıyordu ki...
E) Bu hafta başı Meclis toplanınca emekli ikramiyeler hakkında bilgi almış olacağız.

5. İnce bir kızdı bu, solgun, sarı, heykel gibi lâl
Sanki ruhumdan uzak sisli bir akşamdı Nihal.
Ben küreklerde, Nihal'in gözü enginlerde
Gizli sevdalar için yol soruyorduk nerde.

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Soyut ad B) Topluluk adı C) Çoğul ad D) Tür adı E) Özel ad

6. **Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük somut olduğu hâlde soyut anlam kazanmıştır?**

A) Onun bu soğukluğunun sebebi, eleştirmenin şiirine yaptığı sert üslubudur.
B) Öyle bir yaşayın ki yaşadığınız her bir ana ait mutluluklar hatıralarınızda yer edinsin.
C) Ne güzel demiş şair, "Ben güzele güzel demem güzel benim olmayınca."
D) Yaşadıkları bir filmin en güzel karesi gibi ömür boyu aklından çıkmayacak.
E) "Uslan artık deli gönül, bak gelip geçiyor ömür." şarkısını hep birlikte söyledik.

1-B	2-A	3-E	4-C	5-B	6-A

TEST 3

019E047A

1. Hâl eklerinden (-i, -e, -de, -den) birini almamış ad, yalın durumda bulunur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili ad yalın durumdadır?

A) Pencereden yansıyan ışık, odamı aydınlatıyordu.
B) Sokağın ortasında bir grup, geceden beri insan bekliyordu.
C) Dağı gördüğümüzde yolculuğumuzun bittiğini anladık.
D) Dumanı eksik olmayan bir kasabada uzun yıllar çalışmış.
E) Odaya giren kedi, birdenbire panik havası yaşattı.

2. Haftada iki gece dostlara danslı çay veriliyor, en aşağı iki üç gece de başkalarının davetine gidiliyordu.

Bu cümlede hâl eki almış kaç isim vardır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

3. **Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi işlevi bakımından ötekilerden farklı bir ek almıştır?**

A) Kafesi açık unutunca tüm kuşlar gece uçup gitmiş.
B) Adamın ensesi güneşten kıpkırmızı olmuştu.
C) Halının kenarı kıvrılmış, düzeltir misin?
D) Sanatçının konseri binlerlerce kişi tarafından izlendi.
E) Evin yolu kimi zaman hiç bitmeyecekmiş gibi gelirdi.

4. Yalın hâldeki isimler cümlede özne, belirtisiz nesne veya yüklem görevinde bulunabilir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde yalın hâldeki isim özne görevindedir?

A) Öykü, roman ve eleştiri, sanatçının vazgeçmediği türlerden birkaçıdır.
B) Bir şiirde anlam bulabilmek için, şiiri ruhunda hissetmeli ve yaşamalısın.
C) Bir şarkıda söylenen bir cümle veya bir kelime, insanı uzaklara götürebilir.
D) Her gün aynı sokaktan geçen genç şair, bugün yolunu ona değiştirdi.
E) Fecriati sanatçılarımızdan Ahmet Haşim, döneminde Akşam Şairi olarak bilinir.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılan isimlerin tümü yalın hâldedir?**

A) Romanlarda, okuyucuyu eğitme amacı istenildiğinden, olayın akışı kesilip okuyucuya bilgi verilir.
B) İyiler hep iyi, kötüler hep kötüdür; iyiler ödüllendirilip kötüler cezalandırılır.
C) Eserlerinde vatan, millet, hürriyet, adalet, özgürlük, eşitlik gibi konuları işlemiştir.
D) Hem içerik hem de biçim yönünden getirdiği yeniliklerle divan şiir geleneğinin bütün kurallarını yıkmıştır.
E) Gereksiz tasvirlerden kaçınılmış, başarılı psikolojik tahlillere, devrik ve eksiltili cümlelere yer verilmiştir.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad durum eki almış bir sözcük yoktur?**

A) Seni hastalığımda sağlığımda da yanımda görmek istiyorum.
B) Ziya Paşa'nın *Şiir ve İnşa*'da savunduğu tezi hiçbir eserinde göremiyoruz.
C) Dil, düşüncelerin zenginleşmesinde de önemli bir role sahiptir.
D) Yaşamın en güzel yönü, güneşin her sabah yeniden doğmasıdır.
E) Gülmek, tebessüm etmek davranışların en güzelidir, her zaman.

1-D	2-C	3-A	4-A	5-B	6-E

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bulunma hâl eki alan sözcük yer bildirmemektedir?**

A) Saat iki gibi onunla pastanede buluşup detayları konuşacağız.
B) Romanlarımın yarısından fazlasını ofiste unutmuşum.
C) Sahada en verimli ve istekli olan başarılı bir sporcuydu Ömer.
D) Günler öncesinden yaptığımız bir plana göre turnuvayı Mersin'de yapacağız.
E) Senin söylediğin sözleri artık umursamıyorum, sözler havada kalıyor.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde vasıta eki almış isim zarf tümleci göreviyle kullanılmamıştır?**

A) Bu eser, onun kolaylıkla başardığı bir yapıt değildir.
B) O, bugün yanımızda olmasa bile hep bizimledir.
C) Bu zorluğa yürekle girişeceksin ki başarabilesin.
D) Topa hızla vurmasıyla karşı evin camını buz etti.
E) Yazar, romanının sevinçle karşılanmasına çok duygulandı.

3. **Aşağıdakilerin hangisinde "**-dan / -den**" eki almış sözcük cümleye sebep anlamı katmıştır?**

A) Üstün bir sezgiden doğan edebiyat, söz ya da yazıyla ortaya konan sanatlardandır.
B) Yakup Kadri'nin "*Okun Ucunda, Erenlerin Bağından*" adlı yapıtları mensur şiir türünden ürünlerdir.
C) İlk manzumeler yuğ, sığır ve şölen adı verilen dinsel törenlerden doğmuştur.
D) Destan döneminden halk hikâyeciliğine geçiş döneminin en önemli ürünü *Dede Korkut Hikâyeleri*'dir.
E) Mizah anlayışı, mizah anlayışımıza uyduğundan yapıtlarından halk da hoşlanır, aydınlar da.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eşitlik eki almış sözcük ötekilerden farklı görevde kullanılmıştır?**

A) Yazar, romanının kurgusunu beş yıl arayla sakince oluşturmuş.
B) Okur, bu romanın her detayını akıllıca düşünür, yorum yapar.
C) Genişçe bir odada ders çalışmak benim ufkumu açıyor.
D) Nereye tatile gideceğimizi etraflıca konuşup karar kılmalıyız.
E) Eleştirmen, kullandığı dili iyice gözden geçirip okura sunmuştur.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde hâl ekleri kullanılmıştır?**

A) Okuma, hayatımızın her alanında gerekli olan faaliyetlerin başında yer almaktadır.
B) Biz gündelik hayatımızda bu süreyi fark etmeyip olayları eş zamanlı algılamaktayız.
C) Toplumsal kurgusalcı modelde, toplum içerisindeki her olgu birer gerçekliktir.
D) Uyku, organizma için yemek yeme ya da soluk alma gibi bir zorunluluktur.
E) Romanın beğenmediğim yanları, bir eleştirmen olarak beni çok rahatsız etti.

6. I. İlk şiirlerinde Garipçilerin etkisinde kalmış, bireysel sevinç ve mutlulukları anlatmıştır.
II. 1960'tan sonra düşünce yönü ağır basan şiirler ortaya koymuştur.
III. Bu şiirlerinde kişinin evrendeki yerini değerini anlamaya çalışmıştır.
IV. Öykülerinde çocukluk ve gençlik anılarını, yaşamın tekdüzeliğini anlatmıştır.
V. Hikâyelerinde psikolojik ögeler ve bireysel konular ön plandadır.

Numaralanmış cümlelerde geçen sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümlede, bir ad hem iyelik hem hâl eki almıştır.
B) II. cümlede, soyut bir isme yer verilmiştir.
C) III. cümlede, ayrılma hâl eki kullanılmıştır.
D) IV. cümlede, birleşik isme yer verilmiştir.
E) V. cümlede, birden çok basit isim kullanılmıştır.

1-E	2-B	3-E	4-C	5-B	6-C

TEST 5

022D063F

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde küçültme adı kullanılmıştır?**

A) Büyükçe bir ev bulup bu yerden taşınmalıyız.
B) Ufacık sorunları büyütüp kendine sıkıntı etmeyi bırak.
C) Küçük bir kedicik bulup onu beslemek istiyorum.
D) Delice bir hareket yapıp sakın onun yanına gitme.
E) Minicik kuş kırılan kanadıyla uçmak için çırpınıyordu.

2. **Aşağıdakilerin hangisinde birleşik isim <u>kullanılmamıştır</u>?**

A) Çanakkale'nin hâkim tepeleri, yeşilin değişik tonlarıyla süslüydü.
B) Bahçenin girişinde bir çift ayakkabı hemen dikkatimi çekmişti.
C) Yaptığı yemekleri çöreotuyla harmanlayıp ortaya enfes lezzetler sundu.
D) Kahverengi gözleri hüzünlü bir geçmişi bize anlatırcasına buğulanmıştı.
E) Okul yönetimi gezinin, önümüzdeki cumartesi günü yapılmasına karar verdi.

3. Daracık İstanbul sokaklarından biridir evimin sokağı… İki çıkmaz sokakla birleşerek bir labirent oluşturur, pencereden denize açılır. Her çıkmazın ortasında, taş ağızlı kuyular mevcuttu. Bu kuyulardan su çekilir ve pazarcılar bu suları kullanırdı. Sokakların başlarında bulunan evlerin arka tarafı geniş bir yeşillik ve bahçeydi.

I. Küçültme adı kullanılmıştır.
II. Hâl eki almış birden çok isim vardır.
III. Tür ismi özel isim olarak kullanılmıştır.
IV. "pazarcı" sözcüğü türemiş isimdir.
V. "sokaklar" ve "evlerin" sözcükleri çoğul ada örnektir.

Bu parçada geçen sözcüklerle ilgili olarak numaralanmış yargılardan hangileri <u>yanlıştır</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özel ada gelen ekin yazımında yanlışlık yapılmıştır?**

A) Norveç'li yazar, ödül töreninde engin bilgi ve tecrübelerini bizlerle paylaştı.
B) Halide Edip'in romanlarında, yaşadığı sosyal çevrede bir kadın kahramanla karşılaşmaktayız.
C) O, Ziya Gökalp'ten sonra Türk milliyetçiliğinin en önemli isimlerinden biridir.
D) Âşık Veysel, Cumhuriyet Dönemi'nden 1933 yılına kadar başka ozanların şiirlerini söylemiş.
E) Türk Dil Kurumunda yıllarca çalışmış, şimdi de sakin bir belde de yavaş yavaş romanını yazmaya başlamış.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük küçültme adı olarak kullanılmıştır?**

A) <u>İrice</u> bir adam, babamın yanına gelerek kulağına bir şeyler fısıldadı.
B) <u>Küçükçe</u> bir evim olsun istiyordum, bahçesi olan, kendime ait.
C) <u>Kadıncağız</u> çok kızmış olacak ki buralara kadar yürüyerek gelmiş.
D) <u>Minicik</u> bir el uzandı bana, beni ayağa kaldırdı sanki.
E) Bahçede yetiştirdiğimiz <u>yeşilimsi</u> elmadan tüm komşulara dağıtalım.

6. **Aşağıdaki cümlelerde geçen birleşik isimlerden hangisi tür kaymasıyla yoluyla <u>oluşmamıştır</u>?**

A) Biçerdöver alınca çiftçinin yüzü gülmeye başladı.
B) Bazen, bazı durumları veya olayları da örtbas etmek gerekir.
C) Gecekondu da yaşadığımız günler geliyor aklımıza: Ne de mutluyduk!
D) Derslerini pekiyi ile geçtiğin için bu hafta sonu tatile gideceğiz.
E) Gidip de insanları sıkboğaz etmemize gerek yok.

1-C	2-D	3-B	4-A	5-C	6-D

BİLGİ

17.1 - Sıfat - I

Sıfatlar (Ön Adlar)

- İsimlerin önüne gelerek isimleri renk, şekil, durum, sayı vb. yönlerden niteleyen veya belirten sözcüklere sıfat denir. Sıfatlar çekim eki almaz. Devrik cümlelerde sıfat, isimden sonra da gelebilir.

Sıfat Çeşitleri (Türleri)

- Sıfatlar, niteleme sıfatları ve belirtme sıfatları olarak ikiye ayrılır.

A. Niteleme Sıfatları

- Varlıkların durumlarını, biçimlerini, özelliklerini, renklerini kısaca nasıl olduklarını bildiren sözcüklerdir.

- İsimlere sorulan "**Nasıl?**" sorusunun cevabıdır.
  Geçmedi yâre sözümüz
  Böyleymiş **kara** yazımız
  niteleme sıfatı

- Bu dizelerde "yazımız" ismine "nasıl?" sorusunu sorduğumuzda "kara" cevabını almaktayız. Dolayısıyla "kara" sözcüğü niteleme sıfatıdır.

Yaşlı *adam,* ***ağır*** *adımlarla* ***tozlu*** *kaldırımlarda yürüyordu.*
niteleme sıfatı — niteleme sıfatı — niteleme sıfatı

- Bu cümlede "yaşlı" sözcüğü isim olan "adam" sözcüğünün, "ağır" sözcüğü isim olan "adım" sözcüğünün ve "tozlu" sözcüğü de yine isim olan "kaldırımlar" sözcüğünün bir özelliğini belirtmiştir. Aynı zamanda isim olan sözcüklere "nasıl" sorusu sorulduğunda bu sözcükler cevap vermektedir. Dolayısıyla bu sözcükler, niteleme sıfatıdır.

Parkın etrafı ***kurumuş yapraklarla*** *doluydu.*

- Yukarıdaki cümlede "kurumuş" sözcüğü, "yaprağın" özelliğini nitelemektedir. Bu cümlede "yapraklarla" ismine "nasıl?" sorusunu sorduğumuzda "kurumuş" cevabını almaktayız. Dolayısıyla "kurumuş" sözcüğü niteleme sıfatıdır.

UYARI

Özel isimlerle birlikte kullanılan akrabalık, meslek, saygı unvanları da niteleme sıfatıdır.
Örneğin; *Doktor Ömer Bey, Yüzbaşı Mehmet, Ayşe Hanım*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Sıfatlar, isimlerden önce gelerek onları çeşitli açıdan niteleyen veya belirten sözcüklerdir.
Buna göre aşağıdakilerden hangisinde sıfat yoktur?

A) Bu onun son şansıysa bunu iyi değerlendirmeli ve denileni yapmalıdır.
B) Bazı insanlar, yüreklerinde taşıdıklarıyla sonsuza kadar yaşamayı ister.
C) Ahmet Haşim, tüm şiirlerini aruzla yazmış önemli sanatçılarımızdan biridir.
D) Onunla etraflıca konuştuktan sonra soğuk davranmayı eminim ki bırakacaktır.
E) Ana dilimizin tüm inceliklerinden yararlanan şair, kalıcı eserler bırakmayı başarmıştır.

Çözüm:
A şıkkında "son", B şıkkında "bazı", C şıkkında "tüm", E şıkkında "kalıcı" sıfattır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük sıfat değildir?

A) Benler biz olmadı bu sevdada
Her şey yalan oldu, büsbütün yalan
B) Yerle bir eylerim taç ile tahtı
Akıl almaz hünerlerim var benim
C) Aklı bir karış havada aydınlar gördüm
Ağzı var dil yok ne alimler buldum
D) Öyle temiz bir aşk ki gökteki kardan beyaz
Dilim çaresiz kalır, diyecek söz bulamaz
E) Saçların uçuşsa bulurlar arasında
İncecik şamdanlarda yansa hatıran

1-B

BİLGİ

17.2 - Sıfat - II

B. Belirtme Sıfatları

- Varlıkları işaret, sayı, yer, belgisizlik ve soru gibi yönlerden belirten sözcüklerdir.
- Belirtme sıfatları dörde ayrılır.

1. İşaret Sıfatları

- Varlıkları işaret yoluyla belirten sıfatlardır. İşaret sıfatları, isimlere sorulan "**Hangi?**" sorusuna cevap verir.
  *Harap olan **bu** **gönlüm** senin için saraydı.*
- Yukarıdaki cümlede bulunan "bu" sözcüğü işaret sıfatıdır. "gönlüm" sözcüğüne "hangi?" sorusunu sorduğumuzda "bu" yanıtını alıyoruz. Bu yüzden "bu" sözcüğü işaret sıfatıdır.

UYARI

- İşaret sıfatları mutlaka isim soylu bir sözcüğü etkilemelidir ve ek almamalıdır yoksa bu sözcükler sıfat olmaktan çıkar.

O elbise benim değil.
İşaret sıfatı
O benim değil.
İşaret zamiri

- Bu cümlelerin birincisinde "o" sözcüğü "elbise" adını belirttiği için işaret sıfatı; ikinci cümledeki "o" sözcüğü ise bir varlığı karşıladığı için zamirdir.

2. Sayı Sıfatları

- Varlıkları sayı yoluyla belirten sıfatlardır. Sayı sıfatları dörde ayrılır:

2.1. Asıl Sayı Sıfatları

- Bir ismi tam sayı olarak belirtir. İsme sorulan "**Kaç?**" sorusuyla bulunur.
  *Her akşam **on bin** adım atıyorum.*
- Yukarıdaki cümlede bulunan "on bin" sözcüğü, "**adım**" sözcüğünün sayısını belirttiği için asıl sayı sıfatıdır.

2.2. Sıra Sayı Sıfatları

- Varlıkların derecelerini, sıralarını belirten sıfatlardır. Sıra sayı sıfatları isimlere gelen "-ıncı, -inci" ekleri ile yapılır. İsme sorulan "**Kaçıncı?**" sorusunun cevabıdır.
  *Yedeklerde **ikinci** **sırada** olduğum için beklemedeyim.*

2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

- Paylaştırma anlamı taşıyan, varlıkların eşit bölümlerini belirten sıfatlardır. Sayılara "-er, -ar" eki getirilerek oluşturulur. İsme sorulan "**Kaçar?**" sorusunun cevabıdır.
  ***Üçer** **dönüm** araziden bize de yadigâr bir yer kaldı.*

NOT

Üleştirme eki rakamlara gelirse yazım yanlışı olur.

2.4. Kesir Sayı Sıfatları

- Bir ismi kesirli sayılarla belirten sayı sıfatıdır, isme sorulan "**Kaçta kaç?**" sorusunun cevabıdır.
  *Her yıl ortaklara **yüzde yirmi** pay düşüyor.*

UYARI

"yarım, çeyrek" sözcükleri bir ismi belirttiğinde kesir sayı sıfatı olur.
Her akşam yarım bardak süt içer, bir kaşık bal yerdi.

2.5 Topluluk Sayı Sıfatı

- Bu sıfatlar asıl sayılara (-ı)z /(-u)z ekinin getirilmesiyle kurulur ve o sayıya bir "**topluluk**" anlamı kazandırır.
  ikiz anlam, üçüz bebek

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Gözlerine bakarken,
güneşli bir toprak kokusu vuruyor başıma.
bir buğday tarlasında, ekinlerin içinde,
kayboluyorum…
Yeşil pırıltılarla uçsuz bucaksız bir uçurum,
Durup dinlenmeden değişen ebedi madde gibi gözlerin.
Bu dizelerle ilgili olarak verilen aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Türemiş sıfatlar kullanılmıştır.
B) Bir ad hem niteleme hem belirtme sıfatı almıştır.
C) İkileme sıfat görevinde kullanılmıştır.
D) Birden çok işaret sıfatı bulunmaktadır.
E) Basit yapılı sıfatlara yer verilmiştir.

Çözüm:
İşaret sıfatları, isimleri işaret yoluyla belirten sıfatlardır. (Bu, şu, o...) Bu şiirde örneği yoktur.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Son yıllarda yeteri kadar kitap satılmıyor. O kadar çok kitap
I
satılmasına rağmen bunların satışı fazla değil. Bunu nitelikli
II III
eserlerin olmamasına bağlamak doğru değildir. Belki de kitap satışlarını bu tarz ön yargılar engelliyordur. Oysa hangi eser
IV V
olursa olsun sonuçta ortada bir emek söz konusu.
Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük, sayı sıfatıdır.
B) II. sözcük, işaret sıfatıdır.
C) III. sözcük, niteleme sıfatıdır.
D) IV. sözcük, işaret sıfatıdır.
E) V. sözcük, soru sıfatıdır.

1-B

BİLGİ

17.3 - Sıfat - III

3. Belgisiz Sıfatlar

- Varlıkları sayı ve miktar bakımından tam olarak belirtmeyen sözcüklerdir. "bir, birkaç, birçok, çoğu, kimi, bazı, bütün, tüm, başka, birtakım, her, hiçbir, herhangi" gibi kesinlik bildirmeyen, belirsizlik anlamı taşıyan sözcükler kullanılır.
  Bütün gün *uyursan geceleri elbette yatamazsın.*
  Çoğu insan *düşünmez, söylediklerim karşıdaki insanı ne derece üzüyor diye.*
- Bu cümlelerdeki "bütün, çoğu" sözcükleri "gün, insan" isimlerini, sayı yönüyle; ama kesin olmayacak biçimde belirtmiştir. Dolayısıyla, "bütün" ve "çoğu" sözcükleri belgisiz sıfattır.

UYARI

"Bir" sözcüğü "herhangi bir" anlamında kullanılırsa belgisiz sıfat, "tek" anlamında kullanılıp ismin sayısını ifade ediyorsa asıl sayı sıfatıdır.
Bir gün gidersem buralardan bil ki sebebi sensin. (Belgisiz sıfat)
Bir gün sonra eğitim öğretim hayatına başlayacağız. (Asıl sayı sıfatı)

4. Soru Sıfatları

- İsimleri soru yoluyla belirten, yani isimleri anlamca tamamlayan soru sözcükleridir. Soru sıfatlarının cevabı yine sıfattır. "Nasıl, kaç, kaçıncı, kaçar, hangi, ne kadar, ne?" gibi sorular soru sıfatı olarak karşımıza çıkar.
  *Siz, tatilde **kaç** il gezeceksiniz?*
- Bu cümlede, "kaç" soru sözcüğünün "il" adını belirttiğini görüyoruz. Bu soru sözcüğüne verilebilecek "beş il" cevabının sıfat olması, bize bu soru sözcüğünün de sıfat olduğunu gösterir.

UYARI

"Hangisi?, Kaçı?" soru zamirleriyle "Hangi?, Kaç?" soru sıfatlarını birbirine karıştırmamak gerekir.

Hangi insan *mutlu olmayı istemez ki!*
Hangisi *mutlu olmayı istemez ki!*

- Bu cümlelerde "hangi" sözcüğü "soru" adını belirttiği için soru sıfatı; "hangisi" sözcüğü, bir adın yerini soru yoluyla tuttuğu için soru zamiridir.

Kaç soruyu *yanlış yaptın?*
Kaçını *yanlış yaptın?*

- Cümlelerde "kaç" sözcüğü "soru" adını belirttiği için soru sıfatı; "kaçı" sözcüğü, bir sayı adının yerini soru yoluyla tuttuğu için soru zamiridir.

NOT

- Bir ad, hem niteleme hem belirtme sıfatı alabilir.

Güzel bir *söze ihtiyacım olduğu zamanlarda yanımda yoktun.*
Bu virane *evde yıllarca yaşamış kadındı.*

- Birinci cümlede "güzel" niteleme sıfatıyla "bir" belgisiz sıfatı, "söz" adının sıfatı olarak; ikincide "bu" işaret sıfatıyla "virane" niteleme sıfatı, "ev" adının sıfatı olarak kullanılmıştır.
- **Sıfatlar, adılları da niteleyebilir.**

*Onun söylemleri olsun, duruşu olsun gerçekten **kibar** birisidir.*

- Bu cümlede "kibar" sıfatı "birisi" adılını nitelemektedir.
- **İlgi eki (-ki), yer ve zaman bildiren sözcüklerden sonra gelip eklendiği sözcüğü sıfat yapar.**

Bahçedeki *güller, seni görse kıskanır.*
Sabahki *kahvaltıya üst komşumuzu da çağıralım.*

- Bu cümlelerde "bahçe" sözcüğü, ilk önce bulunma durumu (-de, -da, -te, -ta) ekini alıp ardından sıfat yapan "-ki" ekini alarak önündeki "güller" adını; "sabah" sözcüğü, sıfat yapan "-ki" ekini alarak önündeki "kahvaltı" adını belirttiği için sıfat görevindedir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Gözlerimde uzak, puslu (I) bir zaman hatırası canlanıyor şimdi.
Kara tahta başında elindeki beyaz (II) tebeşirle aydınlık (III) bir gelecek vaat ediyor Mustafa Kemal, benim hikâyemi anlatıyor kendisini çocuksu (IV) bir (V) merakla izleyen kalabalığa.

Bu parçada numaralanmış sıfatlar çeşitlerine göre gruplandırıldığında hangisi dışta kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Bu cümlede "zaman, tebeşir, gelecek, merak" isimlerine "nasıl?" sorusunu sorduğumuzda "puslu, beyaz, aydınlık, çocuksu" cevaplarını almaktayız. Dolayısıyla "I, II, III ve IV." sözcükler niteleme sıfatıdır. Fakat, "bir" belgisiz sıfatı, "merak" adının sıfatı olarak diğerlerinden ayrılır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde sıfata yer verilmemiştir?

A) Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik

B) Kalbim yine üzgün, seni andım da derinden
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden

C) Şu kopan fırtına Türk ordusudur ya Rabbi,
Senin uğrunda ölen ordu budur ya Rabbi

D) Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar

E) İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.

1-D

BİLGİ

17.4 - Sıfat - IV

Adlaşmış Sıfat

- Niteleme sıfatlarından sonra gelen isim kaldırıldığında sıfat, isim yerine kullanılmış olur, dolayısıyla sıfat adlaşır.
  *O, her sabah gördüğü **yaşlı** kadına otobüste yer verirdi.*
  *O, her sabah gördüğü **yaşlıya** otobüste yer verirdi.*
- Birinci cümlede "yaşlı" sözcüğü, "kadın" adını niteleyen bir niteleme sıfatıdır. İkinci cümlede ise "yaşlı kadın" tamlamasındaki "kadın" sözcüğü düşmüş, "yaşlıya" sözcüğü hem adın yerine geçmiş hem nitelik bildirmiştir, yani adlaşmış sıfat olmuştur.

UYARI

Adlaşmış sıfattan sonra bir ad geldiğinde anlam karışıklığı ortaya çıkıyorsa bu adlaşmış sıfattan sonra virgül (,) getirilir.

***Doktor**, gence sahip çıktı.*

- Bu cümlede "doktor" sözcüğü bir kişiyi karşılayarak adlaşmıştır. Bu sözcükten sonra "genç" adı geldiğinde virgül konulmazsa "doktor" sözcüğü "genç" adının sıfatı olmaktadır. Bu yüzden "doktor" sözcüğünün adlaşmış sıfat olması için bu sözcükten sonra virgül (,) konmalıdır.

Sıfatların Anlam Özellikleri

1. Sıfatlarda Küçültme

- Sıfatlarda küçültme anlamı "-ce, -cik, -(i)msi, -(i)mtırak" ekleriyle yapılır. Bu ekler sıfata "…e yakın" anlamı katar.
  ***Küçücük** odası vardı.*
- cümlesinde "-cik" eki almış "küçücük" sözcüğü de niteleme sıfatıdır.

***Büyükçe** masa, **yeşilimsi** boya, **sarımtırak** kazak*

2. Sıfatlarda Pekiştirme (Anlamca Pekiştirilmiş Sıfatlar)

- Niteleme sıfatlarının anlamca kuvvetlendirilmesiyle pekiştirilmiş sıfatlar oluşturulur.
- Sıfatlarda pekiştirme, yani anlamın kuvvetlendirilmesi iki şekilde yapılır.

2.1. Pekiştirilecek sıfatın ilk hecesi (ilk ünlüye kadar olan kısmı**) alınır, "p, r, s, m" (**PıRaSaM şeklinde kodlayabiliriz.**) harflerinden uygun olanı getirilir ve sözcüğün tamamı yazılır.**

Kırmızı → Kı-p-kırmızı

- "Kırmızı" sözcüğünün ilk hecesi olan "kı" sesini alıp "p,r,s,m" harflerinden uygun olan "p" harfini ekleyerek "kırmızı" sözcüğünün önüne getirdiğimizde "kıpkırmızı" sözcüğünü elde ediyoruz. Böylece "kırmızı" sözcüğünün anlamını kuvvetlendirerek pekiştiriyoruz.
  ***Yemyeşil gözleri** vardı, bana dertlerimi unutturan.*
  *Her sabah **masmavi gökyüzüne** bakıp hayaller kurardı.*

2.2. Sıfat olan sözcüğün tekrar edilmesi diğer pekiştirme yöntemimizdir.

***Boncuk boncuk** gözleriyle bana bakan kedimiz vardı.*

- Cümlesinde "boncuk" sözcüğü tekrar edilerek bir ismi nitelemiş ve pekiştirme sıfatı olmuştur.

3. Sıfatlarda Derecelendirme

- Sıfatlarda derecelendirme "pek, çok, daha, en…" gibi sözcüklerle yapılır. Ancak bunlar sıfat değil, **zarftır**.
  *Her gün **daha** başarılı olmak için çalışıyordu.*
- cümlesinde "daha" sözcüğü üstünlük,
  ***En** değer verdiğim insandın oysaki.*
- cümlesinde "en" sözcüğü en üstünlük,
  ***Çok** güzel yemekler yapmıştı yine.*
- cümlesinde "çok" sözcüğü aşırılık anlamı katmıştır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Ne mutlu sesini sevgiyle güzelleştirenlere, yağmurla yoldaşlık edip gönül topraklarını sulayanlara ve birbirini Yaradan'dan ötürü sevenlere…

Yukarıdaki parçada kaç tane adlaşmış sıfat kullanılmıştır?

A) 5 B) 4 C) 3 D) 2 E) 1

Çözüm:

Bu cümlede "güzelleştiren, sulayan, seven insanlara" tamlamalarındaki "insan" sözcüğü düşmüş; "güzelleştirenlere, sulayanlara, sevenlere" sözcükleri hem adın yerine geçmiş hem nitelik bildirmiştir, yani adlaşmış sıfat olmuştur.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde küçültme sıfatı kullanılmamıştır?

A) İrice bir yapıya sahip bir insandı Ömer.
B) Sarımsı yapraklarla odasını süsledi.
C) Kapkaranlık bir ormana girince çok ürktük.
D) Uzunca bir yoldan geçip sana gelmiştim.
E) Küçücük ellerini tutup gözlerinin içine baktım.

1-C

TEST 1

1. Beni bol bol hazla doldurup taşıran, çevremdeki dünyayı cennet
I II
kılan, kalbimin yaşayan doğaya duyduğu sıcak duygu, şimdi
III
her yolumda peşimi bırakmayan dayanılmaz bir eziyet oluyor
IV V
benim için.

Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisi sıfat değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Burada kendimi oldukça iyi hissetmeye başlıyorum. En iyisi, ye-
I II III
terince yapacak şeyin olması; ayrıca türlü türlü insan, her cins-
IV
ten yeni görünümler ruhuma rengârenk bir gösteri sunuyorlar.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcükler türü bakımından ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Yalnızlık, yaşamda bir an,
I
Hep yeniden başlayan
II
Dışından anlaşılmaz
Ya da kocaman bir yalan
III
Kovdukça kovalayan
Paylaşılmaz
Bir düşünde beni sana ayıran
IV
Yalnızlık paylaşılmaz
V
Paylaşılsa yalnızlık olmaz

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisi sıfattır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması yoktur?**

A) Küçük şeylerin tadını çıkarın, bir gün geriye dönüp baktığınızda onların büyük şeyler olduklarını fark edersiniz.
B) Sevgi, birisi gelip anlam katıncaya dek, bir sözcükten ibarettir.
C) Hayat sanki sadece gözlerimin eriştiği yerlerden, içinde yaşadığım zamandan ibaretti.
D) Yazdığın her harfin kalbindeki izini kirpiklerinle koruyarak kaldırıyorsun başını.
E) Çareler bitince, herkes gidince ve aynalar yolunu kesince beni eksik bırakmışlığını anımsa.

5. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde sıfata yer verilmemiştir?**

A) Sevgi ektim, naz biçmeye çalıştım
Ne zamana ne kendime alıştım
B) Sırrımı söylüyorum vefakâr balıklara
Yalnız onlar tutacak bu dünyada yetimi
C) Şiirlerini okuyor, şiir yazmaktayım sana
Aralık ayında güneşli bir havada
D) Günahkâr toprağıma saçından bir tel düştü
Sana ne olmuş Rosa, bir derde tutulmuşsun
E) Sessiz çığlıklarım içimi yakar
Yaralı kalbimden feryatlar çıkar

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde niteleme sıfatı kullanılmamıştır?**

A) Olgun insan güzel söz söyleyen değil, söylediğini yapan ve yapabileceklerini söyleyen adamdır.
B) Hiçbir mutluluk; sonu iyi biten acı kadar lezzetli değildir.
C) Onca zamanın üstünde, eskimeyen bir düşüncesin şimdi; insan her gün anımsar mı aynı gözleri?
D) Kendim olmaktan korktuğum andan itibaren, sen olmaya başlıyorum; ne güzel, bana beni unutturuyorsun.
E) En anlamlı bakış, bir çift ıslak gözde saklıdır. Çok şey anlatır; Çünkü dil bağlanır, yürek konuşur.

1-B	2-E	3-C	4-E	5-A	6-D

TEST 2

032F068F

1. Üstün mekanik özellikleri nedeniyle oldukça ilgi çekici bir malzeme olan metalik köpüklerin ve daha geniş kapsamda gözenekli metallerin, uzay, havacılık ve otomotiv sanayileri başta olmak üzere birçok endüstri kolunda kullanımı hızla yaygınlaşıyor.

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Birden çok belgisiz sıfata yer verilmiştir.
B) Kurallı birleşik sıfat bulunmaktadır.
C) Bir ad hem niteleme hem belirtme sıfatı almıştır.
D) Sayı sıfatları bulunmaktadır.
E) Sıfatı derecelendiren sözcük vardır.

2. I. Ömer, bu yıl evlenmeyi düşünüyor.
II. Emre'nin büyük kızı da üniversitede.
III. O, bazı davranışları hiçe sayıyor.
IV. Birçok insan bu konuda yanlış yapıyor.

Yukarıda numaralanmış cümlelerde altı çizili sözcükler aşağıdakilerden hangisiyle eşleştirilemez?

A) Birleşik sıfat
B) İşaret sıfatı
C) Belgisiz sıfat
D) Niteleme sıfatı
E) Sayı sıfatı

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde işaret sıfatı kullanılmamıştır?**

A) Ne yapıyorsun bu aralar, anlat.
B) Diğeri yanıyor, hemen müdahale et.
C) Şu mavi gömleği giymelisin bence.
D) Sen benim diğer yarımsın.
E) Böyle bir fırsat geçer mi bir daha?

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde işaret sıfatı kullanılmamıştır?**

A) Karşı dağlar karlıdır geçilmez.
B) Diğer tarafa kaldı bizim tüm sevdamız.
C) Bu, taşındır diyerek Kâbe'yi diksem başına.
D) Böyle havalarda kalbim güzelleşiyor sanki.
E) Suyun öte tarafında yaşandı tüm acılar.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sayı sıfatı kullanılmamıştır?**

A) Kırk yıl geçse de kapanmaz bu yara.
B) Altıncı hissime güvenerek yorum yapıyorum.
C) Ölen babasının altınlarını beşte bir pay ederek dağıttı.
D) Bu yıl beş kitap çıkaran Gani Hoca, yenisi için kolları sıvadı.
E) Bir gece ansızın bu şehri terk edeceğim, göreceksiniz.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sayı sıfatı kullanılmamıştır?**

A) Onlarca söz verip hiçbirini tutmadı.
B) Kişi başı yüzer soru düşüyor hepimize.
C) Yarım ekmek yiyip sofradan kalktı.
D) İkiz çocuklarını kucaklarına aldılar.
E) İlk yarışmacı parkura geçsin, lütfen.

1-D	2-E	3-B	4-C	5-E	6-A

1. Ulaşılmaz (I) dağlardan, ayak değmeyen (II) sahradan, meçhul (III) okyanusun sonuna kadar her yerde ebedî (IV) yaratıcının ruhu esiyor ve onu duyumsayıp yaşayan her (V) toz zerresiyle seviniyor.

Bu parçada numaralanmış sıfatlardan hangisi türüne göre ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru sıfatı yoktur?**

A) Hangi sevgi bu kadar güzel ve şefkatli olabilir?
B) Kaç bardak kırıldı bu mutfakta sayamadım?
C) Kaçıncı derslikte işleyeceksiniz bugünkü dersi?
D) Nasıl desem de onu çok sevdiğimi anlatsam?
E) Son zamanlarda özellikle ne tür filmler izlersiniz?

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belgisiz sıfat kullanılmamıştır?**

A) Her zaman büyüklerini ziyaret edip onların dualarını alırdı.
B) Birkaç adım attıktan sonra yere düşen bebeği annesi kaldırdı.
C) Kimi insanlar var ki istediğin kadar iyilik yap, yine de bunu görmezler.
D) Bazı masaları birleştirip beyin fırtınası yapmak için harika bir gün.
E) Birçoğu anlatılanları anlamıyor, anlatılanlara sürekli burun kıvırıyordu.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belgisiz sıfat kullanılmamıştır?**

A) Tüm gemileri yakıp çıkma, geri dönmek isteyebilirsin.
B) Aldım çiçeğimi şurama bastım, bastım ki yalnızlığımmış.
C) Bütün duygularımı senin için heba etmişim.
D) Hayatın başka rengi de varmış, bunu da gördük.
E) Nice insanlar vardı ki ölüp gittiler bu diyardan.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru sıfatı kullanılmamıştır?**

A) Hangi çılgın bana zincir vuracakmış, şaşarım!
B) Nasıl bir elbise arıyorsunuz, yardımcı olayım?
C) Ne gün geleceğini gerçekten bilmiyor musun?
D) Kaç zaman oldu seni görmeyeli, çok özlemişim.
E) Bugün ne çalıştınız ama hayretler içerisindeyim.

6. **Aşağıdaki soruların hangisine verilen cevap sıfat değildir?**

A) Sınıfınızda kaç kişi vardı?
– Otuz
B) Ne renk bir elbise alacaksın?
– Turuncu
C) Nasıl bir antrenman planlıyorsunuz?
– Uzun ve tempolu
D) Sinemaya ne zaman gideriz?
– İki gün sonra
E) Hangi evde oturuyorsun?
– Şuradaki

1-E	2-D	3-E	4-B	5-E	6-D

TEST 4

038E0201

1. Sıfat tamlamasının tamlayanı ile tamlananı yer değiştirip ada üçüncü tekil iyelik eki eklenerek birleşik sıfat grubu oluşturulur.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala örnek bir birleşik sıfat vardır?

A) Mavi elbiseli kız, düğünde yorgunluktan uyuyakaldı.
B) Duvarı çatlak bir evde yıllarca oturmuşlardı.
C) Dev cüsseli adam, mahalle mahalle geziniyordu.
D) Dağlık arazide yıllarca altın bulma çalışmalarına katılmıştı.
E) Beyaz önlüklü doktorlara karşı hep bir korkusu vardı.

2. Resimdeki renk renk çiçekler gökkuşağını andırıyor. İnsanı büyülüyordu sanki. Çiçekler turuncu renkli bir vazonun içine konulmuştu. Vazonun rengi, üzerinde durduğu masanın kuş desenli mavi örtüsüyle uyum sağlamıştı.
Bu parçadaki sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Türemiş sıfatlar kullanılmıştır.
B) Bir ad hem niteleme hem belirtme sıfatı almıştır.
C) Bir sıfat tamlaması yüklem görevindedir.
D) Basit yapılı belgisiz sıfata yer verilmiştir.
E) Kurallı birleşik sıfatlar kullanılmıştır.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaşmış sıfat kullanılmamıştır?**

A) Yakacak kalmadığı için sabaha kadar üşüdük.
B) Yarışmacılar, bu konuda oldukça heyecanlıydılar.
C) Her sabah köşedeki simitçiden simit alırdı.
D) Kumbarasındaki bozukları bütünleştirip annesine hediye aldı.
E) Küçük çocuk yine yaramazlık yapınca annesinden fırça yedi.

4. Fıkra yazarları fikirlerini açıklarken değişik yöntem ve teknikler kullanırlar. Fikir açıklanırken bazen hatıra, hikâye, güldürücü fıkra gibi farklı anlatım tarzlarına başvururlar. Fikirlerini açıklarken yazarın hareket noktası bazen bir anı, bir söz, bir olay veya özlem duyulan bir durum da olabilir. Fıkrada yazarın hayal gücü de oldukça etkilidir.
Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Ad tamlamasını niteleyen sıfat vardır.
B) Tamlayanı ortak türemiş yapılı sıfata yer verilmiştir.
C) Bir ad hem niteleme hem belirtme sıfatları almıştır.
D) Edat öbeği sıfat görevinde birleşik yapıda kullanılmıştır.
E) Birden fazla belgisiz sıfat basit yapılıdır.

5. Bazen rastgele bir yerden başlamam gerekiyor, bir dahaki sefere bunu unuttuğum için, hemencecik daha önce bunun değişik olduğunu söylüyorlar, ben de artık, şarkı söyler gibi bir hece akışıyla hiç değiştirmeden baştan sona tıkır tıkır anlatmaya alıştırıyorum kendimi.
Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Bir ad hem niteleme hem belirtme sıfatları almıştır.
B) Küçültme sıfatına yer verilmiştir.
C) Edat öbeği niteleme sıfatı görevinde kullanılmıştır.
D) Sıfat yapan -ki işaret görevindedir.
E) Birden çok belgisiz sıfata yer verilmiştir.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kurallı birleşik sıfat yoktur?**

A) Bu başarı, on yıllık çalışmanın bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.
B) Kardeşimin bebekliğinden kalma patiklerini görünce annem duygulandı.
C) Yeşil gözlü Zeynep Öğretmen, kimya dersinde harikalar yaratıyor.
D) Şair "iki kapılı bir han" ifadesiyle uzun ve sonu olan bir yolculuktan söz ediyor.
E) Annemle barıştıktan sonra onlarla yaşamaya karar verdim.

1-B	2-C	3-E	4-D	5-B	6-E

BİLGİ

18.1 - Tamlamalar - I

- İki ya da daha çok sözcüğün, birbirini değişik ilgilerle tamamladığı söz gruplarıdır.
- Tamlamalarda iki öge vardır: tamlayan ve tamlanan. Tamlamada belirtilen, açıklanan isme tamlanan denir. Tamlananı belirten, açıklayan sözcüklere de tamlayan denir.

  Bilgisayarın kasası
  tamlayan tamlanan
- Tamlamalar, sıfat tamlaması ve isim tamlaması olmak üzere iki ana başlıkta incelenir.

1. İsim Tamlamaları

- Bir ismin aitlik ilgisi yönünden daha belirgin hâle gelmesi için başka bir isim tarafından tamamlanmasıyla oluşan isim grubuna isim tamlaması denir. İsim tamlamaları da tıpkı sıfat tamlamaları gibi tamlayan ve tamlanandan oluşur.

  Şive ⇒ *aşkın* *şivesi*
  isim isim isim
  (tamlayan) (tamlanan)

- Yukarıdaki örnekte "şive" isminin önüne gelen "aşk" ismi o şivenin kime veya neye ait olduğunu göstererek daha belirgin hâle gelmesini sağlamış ve isim tamlaması oluşturmuştur. Bu tamlamada "aşkın" sözcüğü tamlayan, "şivesi" sözcüğü ise tamlanan görevindedir.
- **İsim tamlamalarında tamlayan, ilgi eklerini; tamlanan ise iyelik (aitlik) eklerini alır.**

Tamlayan ekleri (ilgi ekleri): -ın / -in / -un / -ün, -(n)ın / -(n)in / -(n)un / -(n)ün, -im

Tamlanan ekleri (iyelik ekleri): -ı / -i / -u / -ü, -(s)ı / -(s)i / -(s)u / -(s)ü, -im, -in

sabahın rengi

- Bu örnekte "sabah" ve "renk" sözcükleri birer isimdir. "Sabah" ismi, "-ın" tamlayan ekini; "renk" ismi ise "-i" tamlanan ekini alarak isim tamlaması oluşturmuştur.
- **İsim tamlamaları belirtili, belirtisiz ve zincirleme isim tamlamaları olmak üzere üçe ayrılır.**

Belirtili İsim Tamlaması	Belirtisiz İsim Tamlaması	Zincirleme İsim Tamlaması
• tamlayan + ilgi eki tamlanan + iyelik eki	• tamlayan × tamlanan + iyelik eki	• Tamlayan + tamlanan (tamlayan) + tamlanan
kalb**in** aynası Ty Tn	Kalp aynası Ty Tn	Şairin kitabın**ın** içeriği Ty Ty Tn

Uyarılar

Belirtili isim tamlamalarında, tamlanana sorduğumuz "kimin, neyin?" sorularıyla tamlayanı bulabiliriz.

Ali'n***in*** kardeş***i*** (kimin kardeşi? → Ali'nin)
tamlayan tamlanan

- **Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan yer değiştirebilir.**

  Dün geceden beri korkuttu bizi ***sesi yağmurun***
- **Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına başka türden sözcükler girebilir.**

  Elif ***in*** kırmızı sporları ***ı*** hediyeymiş.

- **Belirtili isim tamlamalarında, tamlayan da tamlanan da birden çok sözcükten oluşabilir.**

  Şairin aşkı ve ***hüznü*** tüm şiirlerinde benliğini hissettirir.
  tamlayan tamlanan tamlanan
- Belirtisiz isim tamlamalarında, tamlayan ile tamlanan yer değiştiremez ve tamlayan ile tamlanan arasına başka sözcük giremez. Gelen sözcük tamlamanın **tümünü** niteler veya belirtir.

  Çıkmayan yağ lekesi

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili kelime grubu bir isim tamlaması değildir?

A) Sanat öyküleri, gücünü gözlemden ve gerçekliğin yalın bir biçimde yansıtılmasından alıyordu.
B) Hava ulaşımında ekonomik uçuş yollarının ve havaalanı yapılacak yerlerin belirlenmesi göz önünde bulundurulmalıdır.
C) Nefes darlığı, kemik gelişiminde yavaşlama, damar tıkanıklığı en çok yaşanan sıkıntılardır.
D) Çevresindeki her şeyi büyük bir tutkuyla çizen ressam, ardından yüzlerce sanat eseri bıraktı.
E) Tahsin Yücel'in eleştirilerini okuyunca eleştiri böyle olur, diyorsunuz kendi kendinize.

Çözüm:

D şıkkında "çevresindeki her şeyi" sıfat tamlamasıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtisiz isim tamlaması kullanılmıştır?

A) Yazarımız on yıl kadar bu romanla uyuyup uyanmış.
B) Şiirin ne olduğu üzerine yıllarca düşündüm, durdum.
C) Sinan, tekrara düşmeden kubbe mimarisinde oldukça başarılıydı.
D) Bütün gözler, genç futbolcunun üzerindeydi.
E) Yaralarım göz göz oldu, cerrah gözleyi gözleyi.

1-C

BİLGİ

18.2 - Tamlamalar - II

2. Sıfat Tamlamaları

- Bir ismin rengi, şekli, durumu, sayısı gibi özelliklerini belirten sözcüklere sıfat denir. Sıfatların, isimlerin önüne gelerek onlarla oluşturdukları söz öbeklerine sıfat tamlaması denir. Sıfat tamlamalarında sıfat, daima addan önce gelir.

kırmızı	*takım*
sıfat	isim
(tamlayan)	(tamlanan)

başarılı	*öğrenci*
sıfat	isim
(tamlayan)	(tamlanan)

- Yukarıdaki örneklerde "kırmızı" sözcüğü, "takım" adını; "başarılı" sözcüğü de "öğrenci" adını nitelik yönüyle anlamca bütünleyerek bir söz grubu kurmuş ve sıfat tamlaması oluşturmuştur.
  Simsiyah gözlerinin içinde gizliydi denizin ***tüm karanlığı***.
  Birkaç köyde yol yapım çalışmaları varmış.
  Bu ***evde*** seninle ***her köşesinde*** ne yerdeyim ne gökte.
- Yukarıdaki cümlelerde koyu renkli kalın harflerle yazılmış söz öbekleri sıfat tamlamasıdır.

UYARI

Sıfat tamlamalarında, tamlanana (isme) sorduğumuz "nasıl, hangi, kaç, kaçıncı?" sorularıyla tamlayanı (sıfatı) bulabiliriz.

İnce	*bir*	*yorgan*
sıfat	sıfat	isim

Eski	*hatıralar*	*hayatlar*
sıfat	isim	isim

Bu siyah gömlek *sana çok yakışmış.*
Yazar, ***güzel şiirler ve romanlar*** *yazmıştı.*

- Yukarıdaki cümlelerde kırmızı renkli kalın harflerle yazılmış kelimeler tamlayan (sıfat), yeşil renkli kalın harflerle yazılmış kelimeler ise tamlanan (isim) görevindedir.

Tamlamalarla İlgili Özellikler

- **Kişi zamirlerinin tamlayan olduğu durumlarda tamlayan düşebilir:**
  Arkadaşları bu filmi çok beğenmiş. (**Onun** arkadaşları)
- **Ad tamlamalarında "-den" eki, tamlayan eki "-in" yerine kullanılabilir:**
  Çocuklardan bazıları soruları çözmekte zorlanmış. (Çocukların bazıları)
- **Belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan cümleden oluşabilir:**
  Seni seviyorum sözü bazıları için çok değerlidir.
  tamlayan tamlanan
- **Belirtisiz isim tamlamaları bir sıfat tarafından nitelenebilir ya da belirtilebilir:**
  Bizimkisi bir aşk hikâyesi
  Siyah beyaz film gibi biraz

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Her gecemde, akşamımda
I
Tütüyorsun gözlerimde
II
Her şafakta, her güneşte
III IV
Sana dair bir şey var işte
V

Yukarıdaki numaralanmış altı çizili tamlamalardan hangisi sıfat tamlaması değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:
Yukarıdaki örneklerde "her" sözcüğü, "gece" adını; "her" sözcüğü de "şafak" adını; "her" sözcüğü de "güneş" adını nitelik yönüyle anlamca bütünleyerek bir söz grubu kurmuş ve sıfat tamlaması oluşturmuştur. Sıfat tamlamaları kimi zaman sıfat + zamir şeklinde de olabilir. "bir şey" sözcüğünde de ilk sözcük sıfat, ikinci sözcük zamir görevindedir ve sıfat tamlamasını oluşturmuştur. Fakat II. de "gözlerimde" sözcüğü isim, "tütüyorsun" fiildir. Hâliyle ismin önünde sıfat bulunmadığı için sıfat tamlaması yoktur.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORULARI

1. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde sıfat tamlaması vardır?**

A) Sevda yolunda kimsesiz kaldım.
B) Ah edip çırpınan bülbüle döndüm.
C) Biçare dolanıp güle varamam.
D) Aramaktan bezgin düşüp yoruldum.
E) Kendime gelip de dosta varamam.

2. I. Bu gece yağmur erken başladı.
II. Dünkü maç çekişmeli geçti.
III. Gazete haberlerini yeni takip ettim.
IV. Bütün dergileri çok satmıyor.
V. Farklı öğrencileri dikkate aldı.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B **2-C**

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla isim tamlaması vardır?**

A) Yazar; ister gazetede yorumcu, uyarıcı ister fıkra ister haber yazarı olsun, söyleyecek bir sözü olandır okuruna.
B) Sanatın amacının güzellik ve güzele erişme olduğunda birleşenler, bilimin amacının doğruyu bulmak; felsefenin amacının da iyiye varmak olduğunu ileri sürerler.
C) İnsanoğlu; ne olduğunu, nasıl olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini, Güneş'i, yıldızları ve evreni hep merak etmiştir.
D) Bir kitabın, bir yazının, herhangi bir eserin ahlak adına yargılanıp cezalandırılmış olduğunu duyunca ne diyeceğimi şaşırırım.
E) Türk halk edebiyatı; aşk, ölüm, hasret, acıma, alay, kahramanlık, ahlak, tabiat, din, gibi bütün beşerî duyguları işlemiştir.

2. **Aşağıdakilerin hangisinde isim tamlamasının unsurlarından biri cümle biçimindedir?**

A) Küçük, şirin kasabımızı artık turistler ziyaret edecek haberi beni ve tüm kalabalığı heyecanlandırmıştı.
B) Biçimcilik, sanatsal yaratıyı kendi biçimiyle açıklamaya dayanan sanat ve edebiyat kuramı olarak bilinmektedir.
C) Bir sanatsal yaratıyı, yaşar kılan konu ya da konuya yüklenmiş olan anlam değil; konunun, içeriğin işlenişidir.
D) *Varlık* dergisinin şubat sayısında okudum; Ahmet Hamdi Tanpınar, şiir üzerine derin derin, büyük büyük sözler söylemiş.
E) Gerçi roman onun eline varmadan önce ve onun hiç haberi olmadan romancının hayalinde oluşmaya başlamış, son şeklini almıştır.

3. Yorgun gözümün halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümâyân,
Güller gibi... sonsuz, iri güller
Güller ki kamıştan daha nâlân;
Gün doğdu yazık arkalarında!
Bu dizelerde kullanılan isim tamlamasının türce benzeri aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Yârin dudağından getirilmiş
Bir katre âlevdir bu karanfil,
Rûhum acısından bunu bildi!
B) Eğilmiş arza kanar muttasıl kanar güller
Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller
Sular mı yandı neden tunca benziyor mermer
C) Zannetme ki güldür, ne de lale,
Âteş doludur, tutma yanarsın,
Karşında şu gülgûn piyale...
D) Düştükçe, vurulmuş gibi, yer yer
Kızgın kokusundan kelebekler,
Gönlüm ona pervâne kesildi...
E) Akşam, yine akşam, yine akşam
Bir sırma kemerdir suya baksam;
Üstümde semâ kavs-i mutalsam!

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir tamlayan, birden çok tamlanana bağlanmıştır?**

A) Baş döndürücü bir hızla yükselen, yayılan, kaplayan ve kuvvetlenen Osmanlı İmparatorluğu'nun bu harika gelişimindeki sır nedir?
B) Sanatçı, sanatının sırrını iyi bildikten sonra eserlerinin bireyci ya da güdümlü olması, sanat değeri taşımasına engel değildir.
C) İnsanoğlunun keşifleri, araştırmaları hep var olduğu günden bu yana getirdiği merak duygusuyla şekillenmiştir.
D) Musiki zevkimizi; alaturka ve alafranga diye ikiye bölen Doğu ve Batı etkileri, bir asra yakın bir zamandan beri edebiyatımızda da kendini göstermektedir.
E) Yazmak, insanın günlük çalışmalarında olduğu kadar, meslekteki bilgilerini başkalarına aktarmak açısından da her zaman ihtiyaçtır.

5. **Aşağıdakilerin hangisinde tamlanan eki düşmüş bir isim tamlaması vardır?**

A) Şairin dizeler zinciri, Türk ve Batı edebiyatlarında büyük yankılar oluşturarak eleştirmenlerce alkışa kalkmıştır.
B) Bakışlarımı hangi yöne çevirirsem çevireyim her şey dil ile olup bittiğine göre özen ve önemle sarılırım dile.
C) Bizim ev, bugünlerde hiç olmadığı kadar kalabalık ve aynı zamanda kahkahalarla dolu.
D) Bir kişinin dil yanlışı yapmayacak yeterlikte olması, yazılarını her zaman doğru yazacağının güvencesi değildir.
E) Türk ressamlarının çoğu, Batı taklitçisi olduğu için Türkiye'nin güzellikleri görücü bekleyen kızlar gibidir.

6. Belirtisiz isim tamlamalarında, tamlayan ile tamlanan yer değiştiremez ve tamlayan ile tamlanan arasına başka sözcük giremez. Gelen sözcük tamlamanın tümünü niteler veya belirtir.
Aşağıdakilerin hangisinde bu kurala uygun örnek bir kullanım vardır?

A) İlk okunuşlarında bize heyecan veren romanları yıllar sonra okuyabilmek kadar onların sanat değerlerini belirten şaşmaz ölçü az bulunur.
B) Âşık edebiyatı sanatçıları, haber ve kültür iletişimi sağlayarak ortak bir Anadolu kültürünün dünya çapında oluşmasına katkıda bulunmuşlardır.
C) İçinde bulunduğumuz yüzyıla kadar tarih yazıcılığına egemen olan anlayış, olayları zaman dizinsel olarak anlatma şeklinde özetlenebilir.
D) Sosyal psikologlar belirli bir olguyu betimlemek, iki olgu arasında bir ilişki olup olmadığını ve olgular arasında neden - sonuç ilişkisinde yöntemler kullanırlar.
E) Arzularımızın, inanışlarımız üzerindeki etkisi herkesçe bilinen ve gözlenen bir olgudur ancak bu etkinin niteliği çoğu zaman yanlış algılanır.

1-B	2-A	3-A	4-C	5-C	6-B

1. (I) İlk öykülerim gençlik yıllarımda bir dergide yayımlanmaya başlandı. (II) Sonra öyküye uzun bir süre ara verdim. (III) Zamanla öyküyü kavrayışım, sanata bakışım değişti. (IV) Öyküde belli bir olgunluğa, birikime erişip hayatın ve sanatın başka yanlarını görmeye başladım. (V) "Bir yenilikçi, yıkarken yapmayı bilmesi gerektiğini unutmamalı." demişti bana bir gün ustam.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Kimi sıfat tamlamalarında adla sıfatın yeri değiştirilip, ada iyelik eki eklenerek birleşik sıfat oluşturulur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu yolla yapılmış bir sıfat grubu vardır?

A) Dostoyevski'nin alanı insan ruhudur, bu ruhun ufuklarına doğru her yönden koşmaya çalışan bir romancıdır o.
B) Rekabete dayalı özel TV yayıncılığında kanallar daha fazla öne çıkmak için yirmi iki yıllık izleyici ezberini derinden sarstı.
C) Bir sanatçı, kendini kaptırmış yazarken kaleminin nerelerde yuvarlandığını fark etmeli, az yazıp çok silmelidir.
D) Şair, şiirinin duvarı yıkık bahçeyi temizlemeyi öğrenmeli ki ortaya çıkaracağı ürünün, edebî niteliği oluşsun.
E) Yirminci yüzyılın en önemli yazarlarından biri olan Alman yazar, eserlerinde benlik ve kendini bulma temalarını işler.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlamasının birden çok tamlayanı vardır?**

A) Başkalarının yazdıklarına hiç benzemeyen şeyler yazdıklarını iddia edenler, başka yazılara burun kıvıranlar haytalarında ilk kez bir şey üretmenin çoşkusu içinde kendi ürünlerine hayran kalırlar.
B) Türk edebiyatının başarılı, özgün ve genç yazarlarından olan Kamil Yıldız, *Son İstasyon* adlı kitabında, "İnsanlar, ortaya yavaşça çıkan değişimleri anlamazlar." diyor.
C) Tanzimat Dönemi sanatçılarının ve aydınlarının birçoğu, bugünkü anlayışla bir edebiyatçı veya bilim insanı olarak görülemez ki onların önemi "öncü" olmalarıdır.
D) Nasıl ki Stendhal, realizmi anlatırken "Realizm; sokakta gezdirilen bir ayna gibidir, sokaktaki güzellikleri de çukurları da gösterir; bundan dolayı aynayı suçlamak yanlıştır." diyorsa eleştirmen de öyle olmak zorundadır.
E) Eline kalem alan herkes kendini şair ilan ediyor, üç beş satır şiirimsi bir şeyler karalayanlar şiir yazdıklarını düşünüp o program senin bu program benim dolaşıp duruyorlar.

4. Türkiye'de modern edebiyat (I) eleştirisinin öncülerinden olan Berna Moran, yapıtlarında toplumcu sanatın (II) ilkelerini ortaya koymaya çalıştı. Değerlendirmelerinde bilimsellikten ödün vermeyen (III) eleştirmen, bir eser hakkında değerlendirme yaparken duygularını bir kenara bırakmayı bildi. Onun bu tutumu, edebiyat çevrelerinde hemen her yazarın, şairin kısacası kalem (IV) oynatan her insanın, ona büyük bir güven duymasını sağladı. Edebiyat dünyasında (V) kılı kırk yaran tavrı, dikkatli kültürü ve tutarlı dünya görüşü, kendine özgü biçemiyle saygın bir yer edindi.

Bu parçada numaralanmış tamlamalardan hangisi türce ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ad, isim tamlamasıyla nitelenmiştir?**

A) Edebî eserlerin bütünlüğü üstünde dikkatle düşünen Servetifünuncular, meydana getirdikleri eserde bu bütünlüğe büyük ölçüde özen gösterdiler.
B) Canlı ve sarsıcı dili olan *Hayal İçinde* romanını okurken romana kendimizi öyle kaptırıyoruz ki gözlerimiz yorgunluktan kapansa bile kitabı bırakamıyorsunuz elinizden.
C) Yarı uyanık, yarı rüya hâlinde mazinin o ihtişamlı günlerini bir puslu camın arkasından seyreder gibi günümüzde seyrettirilmekte âdeta zamanı durdurmaktadır.
D) Cumhuriyet tarihimizin büyük siyasal dönüşümlerini konu eden romancıların, bu dönüşümleri temellendirirken ortaya koydukları tipler özellikle önem taşıyor.
E) Oğuz Atay gibi bir romancının eserlerini, sadece bireysel bir tarihin inşa örneği metinler olarak okumak hâliyle yeterli olmayacaktır.

6. (I) Bağımsız, özgün, yeni film kalitesi; herhangi bir ekole ve yapımcıya bağlı olmadan, anlatmak istediğini özgürce ve hiçbir müdahaleye uğramadan anlatabilen yapıdadır. (II) Genellikle popüler kültürden ve klasik anlatım biçimlerinden farklı, kendine özgü bir tarz geliştiren yönetmenler tarafından üretilirler. (III) Bu yönetmenler, o ülkedeki popüler üretim biçiminin dışında kalırken klasik ekip anlayışına göre çalışmazlar. (IV) Çünkü çoğunluğu senaryolarını kendileri yazmaktadır. (V) Filmlerin yapımcılığını da kendileri yapmaktadır, gerektiğinde çekim ve montajıyla da ilgilenmektedirler.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangi ikisinde sıfat olan sözcük isim tamlamasını nitelememiştir?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

1-C	2-D	3-B	4-E	5-E	6-E

BİLGİ

19.1 - Zamir - I

- İsim olmadıkları hâlde isim gibi kullanılan veya ismin yerini tutan sözcüklerdir.
- Zamirler, yerini tuttukları varlıklara ve özelliklerine göre iki ana başlıkta incelenir.

Adıllar, adların yerini tutma özelliklerine göre şu şekilde gruplandırılır:

A. Sözcük Durumundaki Zamirler					B. Ek Durumundaki Zamirler	
1. Kişi Adılı	2. Dönüşlülük Adılı	3. İşaret Adılı	4. Belgisiz Adıl	5. Soru Adılı	1. İyelik Adılı	2. İlgi Adılı

A. Sözcük Durumundaki Zamirler

1. Kişi (Şahıs) Zamirleri: İnsan isminin yerini tutan kelimelere kişi zamiri denir. Üç tekil, üç de çoğul olmak üzere toplam altı tane şahıs zamiri vardır:

1. tekil kişi → ben
2. tekil kişi → sen
3. tekil kişi → o
1. çoğul kişi → biz
2. çoğul kişi → siz
3. çoğul kişi → onlar

- Zamirler isim çekim eklerini alabilir. Bu yüzden kişi zamirleri karşımıza çekim eki almış şekilde çıkabilir.

ben + e → bene → bana
sen + i → seni
o + (n)dan → ondan
biz + im → bizim
siz + de → sizde
onlar + ı → onları

Ben ona *çok güvenmiştim.*
Sen *de gülüp geçtin yanımızdan.*
Bizim *için bu kadar fedakâr olmamalısın.*
Onlar*, bu binayı nasıl yapacaklarını iyi bilirler.*

- **Kişi zamirleri ad tamlamalarında tamlayan olur.**

Senin *gözlerin bu gece uzaktan geçen bir gemi.*

- **"Bu, şu" sözcükleri insan isminin yerini alsa da kişi zamiri olarak kabul edilmez.**

Şuna *söyleyin anmasın benim adımı.* (İşaret zamiri)

2. Dönüşlülük Zamiri: Şahısları pekiştirerek bildiren ve fiildeki işin, özne tarafından bizzat yapıldığını ya da yapana dönüşünü bildiren zamirdir. Dönüşlülük zamiri "kendi"dir.

Kendimden *çıktım yola, bir yere varamadım.*
Kendim *ettim,* ***kendim*** *buldum.*

- Dönüşlülük zamiri diğer zamirlerden farklı olarak bütün iyelik eklerini alabilir. İyelik eklerini üzerine hâl ekleri getirilebilir.

Kendi - m - de Kendi - miz - in
Kendi - n - den Kendi - niz - le
Kendi - si - n - i Kendi - leri - n - ce

- İyelik eki almadan tamlayan olabilir. Bu durumda belirtili isim tamlaması sayılır.

Kendi kalbim *Kendi binamız*
Kendi evi *Kendi yuvanız*
Kendi ailesi *Kendi fikirleri*

- Fiilin özneye dönüşünü bildirir.

Evi ***kendisi*** *boyamış.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zamir, ek eylem alarak yüklem olmuştur?**

A) Sensiz kaldım inan ki dünyama gün doğmuyor.
B) Elindeki gülleri yere bırakarak yavaşça yanımıza geliyordu.
C) Yan sınıftan ses gelince öğretmen bir hışımla sınıfa girdi.
D) Gözlerinden gözlerime akan bu güzel yollar değil miydi?
E) Seni bütün bu manasız iç sıkıntılarından arındıran oydu.

Çözüm:
Ek - fiiller; "idi, imiş, ise ve idir"dir.
Ek - fiillerin iki görevi vardır:
1. İsim veya isim soylu kelimelerin sonuna gelerek, onları yüklem yapmak,
2. Basit zamanlı fiilleri, birleşik zamanlı yapmak.
Bu bilgilerden hareketle E şıkkına baktığımızda "oydu" sözcüğünde "o" bir ismin yerine kullanıldığı ve bir kişi belirttiği için kişi zamiridir. "idi" isim soylu sözcüğe gelerek onu yüklem yapmıştır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **"Kendi" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde özneyi pekiştirme göreviyle kullanılmıştır?**

A) Bazen kendi kendine düşünüyor nerede hata yaptığını anlamıyordu.
B) Bizzat kendisiyle iletişime geçmek istedim ama telefonlarını açmadı.
C) Kendime defalarca söz vermeme rağmen çalışmaya başlayamadım.
D) Bizimle kahvaltıya gelmeyeceğini sen kendin günler öncesinden söylemiştin.
E) Kendimle kaldığım zamanlarda sürekli olan biteni sorguluyor, ona kızıyordum.

1-D

BİLGİ

19.2 - Zamir - II

3. İşaret (Gösterme) Zamirleri: Varlıkların adını söylemeden onları işaretle göstermeye yarayan sözcüklere işaret zamiri denir. "Bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar, buraya, şuraya, oraya, burası, şurası, orası, öteki vb." işaret zamirleridir.

Şunları *masanın üzerine bırakabilirsin.*
Kalbini göstererek ***burası*** *yıllardır yaşadığın yerdi, dedi.*

UYARI

"O ve onlar'' zamirleri bir insan adının yerini tutuyorsa kişi zamiri, insan dışında bir varlığın yerini tutuyorsa işaret zamiri olur.

O*, bize gelecekti fakat neden vazgeçti anlamadım.* (Kişi zamiri)
O*, en çok izlenen filmlerden biriydi oysaki.* (İşaret zamiri)

- **İşaret zamirleri bazen bir cümlenin yerini tutabilir.**

Her şeyin üstünden geldim de bir tek ***bunu*** *başaramadım.*

4. Belgisiz Zamirler: Varlıkların yerini tutmalarına rağmen hangi varlığın yerine kullanıldığı tam ve açıkça belli olmayan sözcüklere belgisiz zamir denir. "Bazıları, biri, kimi, hepsi, herkes, kimse, birçoğu, birkaçı, şey vb." sözcükler belgisiz zamirlerdir.

Kimse *beni anlamıyor,* ***herkes kendi*** *bildiğini yapıyordu.*

- **Belirsizlik bildiren sözcükler bir isimden önce kullanılıyor, o ismi etkiliyorsa bu sözcükler belgisiz sıfat, bir ismin yerini tutuyorsa belgisiz zamir olur.**

Çoğu insan *işsizlik konusunda çok yakınıyor.* (Belgisiz sıfat)
Çokları *bu konuda senin gibi düşünmüyor.* (Belgisiz zamir)

5. Soru Zamirleri: Adın yerini soru yoluyla tutan sözcüklerdir. Soru adılının cevabı, bir ad ya da başka bir adıldır.
Kim (kime, kimi, kimde, kimden, kimler…) Ne (neyi, neye, neler, nesi, neyin…) Nere (nerede, nereden, neresi, nereyi…) Hangisi (hanginiz, hangimiz, hangileri…) Kaçı (kaçıncısı, kaçınız, kaçımız…)

Zile basıp da kaçan ***kimdi?*** *(Ömer)*
Bana mağazadan ***ne*** *aldın? (Pantolon)*
Bu anlatılanları ***kimden*** *duydun? (Ömer'den)*

- **Soru bildiren sözcükler bir isimden önce kullanılıyor, o ismi etkiliyorsa bu sözcükler soru sıfatı, bir ismin yerini tutuyorsa soru zamiri olur.**

Hangi soruları *doğru yaptın, hatırla!* (Soru sıfatı)
Hangisini *doğru yaptın?* (Soru zamiri)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Ah! Saklı gülüm
sen hem zor hem güzelsin.
Şiirlerimin ılıklığında açılmalısın
sana burada veriyorum hayata ayrılan buseyi
sen memleketim kadar güzelsin,
ve güzel kal...
Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Şahıs zamirlerine yer verilmiştir.
B) Tamlayan görevli zamir kullanılmıştır.
C) Birden çok iyelik eki kullanılmıştır.
D) İşaret zamirine yer verilmiştir.
E) Ad durum eki almış zamir vardır.

Çözüm:
Bu dizelerde "sen, sana" sözcükleri A şıkkı için, "gülüm, memleketim" sözcükleri C şıkkı için, "burada" sözcüğü D şıkkı için, "sana" sözcüğü de "-e, -a" yönelme hâl ekini aldığı için E şıkkının yanıtıdır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. İşaret zamirleri, kimi zaman bir cümlenin yerini tutabilir.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir örnek vardır?

A) Öğrencilerin gelişimi için bazı programlar düzenlendi ve bunlar düşük maliyetlerle gerçekleştirildi.
B) Kış meyveleri dolapta saklanarak tüketilebilir ancak onları mevsiminde tüketmek daha iyidir.
C) Edebiyatımıza yön veren şairlerden şiir örnekleri okuyor, onlarla aynı duyguyu yaşadığını söylüyordu.
D) Trenin uzaktan duyulan sesi, insanların sabırsız hâlleri; hepsi anılarına yerleşen karelerdi.
E) Sınavlara müzikle çalışmıştım, bunu arkadaşlarıma da anlatmam gerekiyordu.

1-E

BİLGİ

19.3 - Zamir - III

B. Ek Durumundaki Zamirler

1. İyelik (Aitlik) Zamirleri: Ek hâlinde olup getirildiği ismin hangi şahsa ait olduğunu bildirir. Bunlar aynı zamanda iyelik ekleridir.

1. tekil şahıs iyelik eki → -(i)m
2. tekil şahıs iyelik eki → -(i)n
3. tekil şahıs iyelik eki → -ı, -i, -u, -ü, -(s)ı, -(s)i, -(s)u, -(s)ü
1. çoğul şahıs iyelik eki → -(ı)mız, -(i)miz, -(u)muz, -(ü)müz
2. çoğul şahıs iyelik eki → -(ı)nız, -(i)niz, -(u)nuz, -(ü)nüz
3. çoğul şahıs iyelik eki → -ları, leri

*Dediler **yârin** de gelmiş (senin yârin)*
*İnce de **bellerim** kırıldı (benim bellerim)*
*Tel tel **tellerine** (onun tellerine)*
*Kurban olam **dillerine** vay (onun dillerine)*

UYARI

3. tekil şahıs iyelik eki "ı, i, u, ü" ile belirtme hâl eki olan "ı, i, u, ü" birbiriyle karıştırılmamalıdır.

- Bu iki eki karıştırmamak için eki alan kelimenin başına "onun, onların" kelimelerinden uygun olanı getiririz. Cümlenin anlamında herhangi bir bozulma olmuyorsa o ek iyelik ekidir, cümlenin anlamında bozulma oluyorsa hâl ekidir.

Evi güzelce boyadıktan sonra eşyaları yerleştireceğiz.

- **Bu cümlede "evi" sözcüğünün başına "onun" getiremiyoruz. Bu yüzden "-i" eki hâl ekidir.**

Evi; küçük, renkli, sevecen ve ışıl ışıldı.

- **Bu cümlede "evi" sözcüğünün başına "onun" getirebiliyoruz. Bu yüzden "-i" eki iyelik ekidir.**

2. İlgi Zamirleri: Cümlede daha önce geçmiş bir ismin yerini tutan "-ki" eki ilgi zamiridir. Bu zamir kendinden önceki kelimeye bitişik yazılır.

***Seninki** bugün okula gelmeyecek.*
***Bizimki** yine elimizde patladı.*

UYARI

İlgi zamiri olan "-ki", bağlaç olan "ki" ve sıfat yapan "-ki" eki ile karıştırılmamalıdır.

***Sınıftaki** öğrenciler çok konuşunca çareyi müdürün yanına gitmekte bulduk.* ("öğrenci" sözcüğünü nitelediği için sıfat yapan "-ki")
*Düğünde giyecek kıyafetin yoksa **benimkini** alabilirsin.* ("kıyafet" sözcüğü yerine kullanıldığı için ilgi zamiri)
*Gel **ki** güllerim açsın yeniden.* (Cümleleri birbirine bağladığı için bağlaç)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde yaklaşma durum eki almış bir ilgi adılı vardır?**

A) Kızıl Gezengen'de suyun bulunamama sebebi olarak kum fırtınaları gerekçe gösteriliyor.
B) Karşılığı beklenmeden yapılan iyilikler, kişiyi manevi yönden daha güçlü kılar.
C) Fedakârlık gibi iyi bir davranış, kendi sesimizi unuttuğumuz ölçüde ortaya çıkar.
D) Rüzgârın fısıldadığı şarkıyı duymak bizimkilere bayağı iyi geldi, diyebiliriz.
E) Yirmi yedi yaşında bir kadın olarak âşık olduğum mesleği yapıyor ve para kazanıyorum.

Çözüm:
İlgi zamiri, zamir yapan ki'den önce tamlayan eki gelmesi ile oluşur. Bu şekilde oluşan ki'den sonra ise ismin -a, -e hâli olan yaklaşma hâli gelmelidir. Bu hâliyle cevabımız D şıkkında bulunan "bizimkilere" sözcüğüdür.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Seni saklayacağım inan
Yazdıklarımda, çizdiklerimde,
Şarkılarımda, sözlerimde.

Sen kalacaksın kimse bilmeyecek
Ve kimseler görmeyecek seni,
Yaşayacaksın gözlerimde.

Yukarıdaki dizelerde kaç iyelik zamiri kullanılmıştır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

2. Kahveye (I) yaklaşınca makinist gaza bastı, motoru büyük (II) bir gürültüyle çalıştırdı (III), egzozunu (IV) tüfek gibi patlattı. Kalabalığı (V) ürküterek kaçırdı.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisinde iyelik adılı kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E **2-D**

TEST 1

059C0D9D

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kişi zamiri yoktur?**

A) Şiirlerde abartmalara yer verilmesini, sanatlı sözler kullanılmasını anlarım ama makalede bunu anlamak güç geliyor bana.
B) Gelenek; yaşayan, yaşama gücü olan ve bizzat kendini ifade gücü bulunan hayat ve varlık anlayışıdır.
C) İlk okunuşlarında bize heyecan veren romanları yıllar sonra da okuyabilmek önemlidir.
D) Bir resmi analiz etmek ve onu anlamaya çalışmak için resmin sahip olduğu görünen gerçekliği bilmek gerekir.
E) Ahmet Haşim, çok küçük yaşlarda annesini kaybetmiş ve annesizlik onun sanatının temelini oluşturmuştur.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde adıl kullanılmıştır?**

A) Her seferinde bir okur olarak en çok durağanlığın o gizli gücüyle karşılaştığıma ben çok seviniyorum.
B) Onlar kendi eleştirmenlerinin anlayışsızlığından, ödevini gereğince yapamamasından yakınıyor.
C) Şairler için en zor olanı, kendi dillerini kullanırken bolca mecazlı ifadeye yer vermek sanırım.
D) Sanatçımız; birçok edebî türde eserler vermiştir fakat o, asıl ününü şiirleriyle yakalamıştır.
E) Türk edebiyatında, bazılarının saf şiir dediği anlayış, bizim kafamızdaki şiirin karşılığıdır aslında.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde dönüşlülük adılı kullanılmıştır?**

A) Roman yazmak hakikate yapılan bir yolculuksa benim hayat tarzım onun arayış kısmına denk düşer ki bu yolculukta okuyucumu eğlendiririm.
B) Yeni şair, yeni sanat adamı insanda kendisinden önce bilinmeyen birtakım duygular bulan yahut o duyguları yaratan kişidir.
C) Batı'da sanatçıya gösterilen saygının, bizde sanatçıya gösterilen kuşkunun ve kompleksin kökenlerinde başka başka etkenler vardır.
D) Ekonomik, politik ve ideolojik kargaşa içinde bulunan bir toplumda, edebiyatın ve sanatın bunun dışında kalması beklenebilir mi?
E) Hangi görüş açısına göre anlatılırsa anlatılsın; öykünün tadı, öykücünün ayrıntıları seçmesinde, bunlardaki incelikleri yakalamasındadır.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili zamir isim tamlamasının bir ögesidir?**

A) Biçimcilik, sanatsal yaratıyı kendi biçimiyle açıklamaya dayanan sanat ve edebiyat kuramıdır.
B) Hayat bir sudur, kimse onun önünü kapatamaz, o mutlaka kendine bir çıkış yolu bulur.
C) Hiçbirimiz her şeyi üretemediğimizden, elbette bir şeyler öğrenmek için dostlarımıza güveniriz.
D) Ben doğunca konu komşu herkes seni kutlamaya, beni koklamaya gelmiş, öpmeye kıyamamışlar senin gibi...
E) Türkçeleşmiş kelimeler Türk'ün, zenginliğidir ki burada her iki kelimenin türevlerini daha da çoğaltmak mümkündür.

5. Dönüşlülük zamiri diğer zamirlerden farklı olarak bütün iyelik eklerini alabilir. İyelik eklerinin üzerine hâl ekleri getirilebilir.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala örnek bir kullanım vardır?

A) Genç bireylerin kendi eğilimleri doğrultusunda seçim yapmakta özgür bırakılması gerekir.
B) Belli ki her yeni dönem; kendi varlığını, diğer dönemlere kabul ettirme çabasında.
C) Kimi insanlar, eleştiri kendilerine geldi mi hemen bir yaygara koparırlar.
D) Yeni çektikleri fotoğrafları kendi çevreleriyle paylaşmadan baskıya vermiyorlar.
E) Kendi düşüncelerini söylemek isteyen her kişi özgürlük için çalışıyor demek değildir.

6. Biz hep ikinci ve üçüncü tekil şahısları sorguladık bugüne dek, hep suçluydu onlar, biz hep masum ve iyi niyetliydik. Ama bir yerde tıkandık hep, çünkü kendimizi sorgulamadık, ne olduğumuzu, ne olmadığımızı, ne yaptığımızı hiç sormadık kendimize. Sonuçta başarı hep uzak kaldı bize. Çünkü hiçbirimiz, başarısızlığımızın ve saldırganlığımızın farkında bile değildik. Biz, biz değildik ve bu döngüde "ben" ben olamazdım. Oysa biz olmak başarının ön koşuludur.
Bu parça için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Dönüşlülük zamiri isim tamlamasının bir ögesidir.
B) Belgisiz zamir özne görevinde kullanılmıştır.
C) Birden fazla soru zamirine yer verilmiştir.
D) Yönelme hâl eki almış şahıs zamiri vardır.
E) Birden çok ek hâlinde zamire yer verilmiştir.

1-D	2-E	3-B	4-A	5-C	6-A

1. Sanatçıları sanatçı yapan özelliklerinin başında kendilerine has anlatma biçimlerine ulaşmış olmalarıdır. Bir tabloda, ressamın imzasına bakmadan onun hangi sanatçıya ait olduğunu anlayabilmeliyiz. Bu durum, yazarınkileriyle aynıdır. Bir öykü ya da romanı okumaya başladığımızda, "Bu anlatım, cümleler, sözler şuna aittir." diyebiliriz. Bu nedenle ben; Çehov gibi, Tanpınar gibi yazarları, okumayı çok seviyorum.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Kişi zamiri
B) Dönüşlülük zamiri
C) İşaret zamiri
D) İlgi zamiri
E) Belgisiz zamir

2. **Aşağıdakilerin hangisinde soru anlamı zamirle sağlanmıştır?**

A) Sanatçının tüm resimlerine baktığınızda keskin bir biçimde yenileşen dönemler tespit ettiniz mi?
B) Farklı aylardaki bebeklerin kullandığı kelime miktarları birbirinden farklı mıdır?
C) Dili kullanma becerisinin, sözel zekâsı baskın bireylerde geliştiğini nasıl çürütürsünüz?
D) Bir işi ya da sporu sevmek ile onu sahaya çıkıp yapmak arasındaki fark nedir sizce?
E) Türkiye'de tiyatro eserlerinin daha az okunduğu düşüncesi ne kadar doğrudur?

3. Sen anlama beni, beni hiç anlama
Bir kibrit çöpüyüm rüzgârında
Ben alıştım zamanla kendime çarpmaya
Beni hiç anlama

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Birden çok kişi zamiri kullanılmıştır.
B) Ek hâlinde zamire yer verilmiştir.
C) Belgisiz zamire yer verilmiştir.
D) Dönüşlülük zamiri kullanılmıştır.
E) Tamlayanı düşmüş belirtili isim tamlaması vardır.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zamirden türemiş bir isim vardır?**

A) Derginin içindekiler, solan kapaktan ve sararan kâğıttan çok daha fazla eskimiş ve yıpranmıştı.
B) Ortada baştan başa uzanan bir aralık kalmış olmasa sokak, karanlık bir geçit olacak.
C) İlkin dağların etekleri gümüş bir zırha benzeyen bir çizgiyle ovadan ayrıldı.
D) İnsanların çalışırken en çok düşündükleri, en çok eğlendikleri mevsim kıştır.
E) Şair, 10 yıl aradan sonra *Sensizlik* adlı şiirini ona hitaben yazdığını açıkladı.

5. Sen sabahlar ve şafaklar kadar güzelsin
Sen ülkemin yaz geceleri gibisin
Saadetten haber getiren atlı kapını çaldığında
Beni unutma
Ah! Saklı gülüm

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Şahıs zamirlerine yer verilmiştir.
B) Tamlayan görevli zamir kullanılmıştır.
C) Birden çok iyelik eki kullanılmıştır.
D) Zincirleme ad tamlaması vardır.
E) Ad durum eki almış zamir vardır.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük zamir görevinde değildir?**

A) Her geçen gün yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalan kapı tokmakları burada önemli bir yer tutmaktadır.
B) Kişilerin iç dünyasını teknik verilerin ötesine taşımak ve bu iç dünyayı bir sanat hâline getirmek edebiyatın işidir.
C) Türk dilinin güzelliklerini meydana çıkaran şair ve yazarlarımızın binlerce söz varlığını canlandırdığı gerçeklerden biri de budur.
D) İnsanoğlu, hayatının yaklaşık üçte birini uykuda geçirir ki bu da altmış senelik bir ömrün yirmi senesi demektir.
E) Yazarken bunları düşünmedim ama kitabıma dışarıdan bakmaya çalıştığımda okurun aktif olarak katılmasını isteyen bir kitap.

1-E	2-D	3-C	4-E	5-B	6-B

TEST 3

061E06FC

1. "Bizim gençlik dönemimizde büyüklere karşı bir saygı vardı. Bir büyük, odaya girince herkes ayağa kalkardı. Sofraya oturduğu vakit büyük, yemeye başlamadan kimse davranmazdı. Küçüğe de sevgi ve şefkatle yaklaşılırdı. Su ilk önce küçüklere verilirdi, aziz olsunlar diye. Şimdilerde ise nerede…" Yaşlı amca dolu gözleriyle sözlerini tamamlayamadı. Onun da ne aradığı belliydi.

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Kişi zamirlerine yer verilmiştir.
B) Belgisiz zamir kullanılmıştır.
C) Soru zamirine yer verilmiştir.
D) İyelik zamiri almış birden çok sözcük vardır.
E) İlgi zamirine yer verilmiştir.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgi zamiri kullanılmıştır?**

A) Okul çocuklarından yurdun en uzak köşelerindeki okuma yazmayı ancak bilen insanlara kadar yayılan ünü vardı.
B) Romancıyı, öykücüyü ve deneme yazarını öteki yazarlardan ayıran ilk özellik, hepsinin özgün dil kullanmalarıdır.
C) Her sanatçı; diğerlerinkinden farklı olmayı, özgünlüğü yakalamayı sanat yaşamının sonuna kadar sürdürecektir.
D) Bir toplumun kendine mal ettiği, özümsediği, kendisiyle birleştirdiği düşünceleri yok edemeyiz.
E) Şairin hüzün yumağı içerisinde kaldığımız dizelerinde bile gördüğümüz bazı hareketler bizi de etkiliyor.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belgisiz ve iyelik zamiri aynı cümlede kullanılmıştır?**

A) Bugün hayvanlar dünyası gözlendiğinde yine aynı gerçekle karşı karşıya kalırız.
B) Güneş batacağı yere iyice yaklaşınca gölün üstünde yelkenler gibi sallanmaya başladık.
C) Evde yalnızlığıma, sokakta bu kalabalığa dayanamıyorum, ağlayacak hâle geliyorum.
D) Yanımda getirdiğim kitapların hiçbiri önceki kadar ilgimi çekmiyordu.
E) Gözümün önünde sadece ışıktan bir göl meydana gelmişti.

4. **"-ki" eki, aşağıdaki cümlelerin hangisinde, ötekilerden farklı görevde kullanılmıştır?**

A) Masallardaki ölümsüzlük suları, sağlıkla ilgili yapılan çalışmalara umut oluyor.
B) Yazmak, insanın meslekteki bilgilerini başkalarına aktarmak açısından da bir ihtiyaçtır.
C) Bilginler arasındaki görüş ayrılığı sorunların ayrıntılı incelenmesine yardımcı olur.
D) İlk insanlardaki kalıcı olma isteği kendisini önce mağara duvarlarında göstermiş.
E) Çocukların bir olayı algılayış biçimi büyüklerinkinden farklılık arz etmektedir.

5. Kalemi ele almayalı uzun zaman olmuştu sanırım. Ne ben o eski bendim ne zaman olgulara acımıştı. Bildiğim her şey süratle ve bana aldırmadan değişiyordu çevremde. Alışık olduğum şeyler beni yalnız bırakıp başka bedenlerde yaşamaya gitmişlerdi sanki. Artık duraksız zamanın duyguları bekleyen tek durak sakiniydi tüm bunlar.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) İyelik adılı
B) Belgisiz zamir
C) Kişi zamiri
D) İşaret zamiri
E) Soru zamiri

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgi zamiri vardır?**

A) Bizimki yapmış olduğu işlerin kötü sonuçlarını yine bize mal etmiş.
B) Avrupa'daki müzeler, yılda 370 milyondan fazla ziyaretçi çekmektedir.
C) Nasıl ki yol olmayan bir yere gidilmezse zihnimizdekiler de bağ olmayan yerlere varamaz.
D) Bilirim ki o kitap raflarına, kapı kollarına yıllardır hiçbir el değmedi.
E) Sağlam bir kültürde yetişmemiş ki geçmişle gelecek arasında bağ kursun.

1-E	2-C	3-D	4-E	5-E	6-A

BİLGİ

20.1 - Zarf - I

- Fiillerden, fiilimsilerden, sıfatlardan veya kendiyle aynı görevdeki kelimelerden (zarflardan) önce gelerek onların özelliklerini, zamanını, yönünü, miktarını belirten sözcüklere **zarf (belirteç)** denir.

*Konserde sanatçı şarkıyı **güzel** söyledi.*
*Bir sonraki sınava **çok** çalışmalısın.*
***Biraz önce yukarı** çıktı öğretmenimiz.*
*Bingöl'e **ne zaman** geleceksin?*
*İş görüşmesinde **pek sıcak** karşılandık.*

- Yukarıdaki cümlelerde koyu renkli sözcükler fiilleri çeşitli yönlerden belirttiğinden zarf görevinde kullanılmıştır.

Zarfların Özellikleri

- Zarflar da tıpkı sıfatlar gibi tek başlarına kullanıldıklarında isim görevindedir. Zarf görevini cümle içerisinde kullanımına bağlı olarak kazanır.
- Bir sözcük fiille bağlantılıysa, fiili niteliyorsa zarf; isimle bağlantılı olup ismi niteliyorsa sıfat görevindedir.

*Öğrencilerimiz, zarfları **hızlı** öğrendi.*
*Buraya **hızlı** adımlarla geldi.*

- Cümle içerisinde genelde zarf tümleci olarak kullanılır.
- Zarflar; durum zarfı, zaman zarfı, miktar zarfı, yer - yön zarfı ve soru zarfı olmak üzere beşe ayrılır.

1. Durum (Hâl) Zarfları

- Fiilleri durum yönünden belirten sözcüklerdir. Fiile sorulan "nasıl?" veya "neden, niçin, niye?" sorularına cevap verir.

*Yeni aldığımız çamaşır makinesi **gürültülü** çalışıyor.*

- Bu cümlede "***çalışıyor***" eylemine "***nasıl çalışıyor?***" sorusunu yönelterek eylemin "***gürültülü***" yapıldığı cevabını alıyoruz. "***gürültülü***" sözcüğü fiilin durumunu belirttiği için durum zarfıdır.

***Sakin** kalırsan bu davayı kesin sen kazanacaksın.* (Nasıl kalırsan → sakin)
*Çevresinde **son derece tutarlı, dürüst bir insan olarak** tanınıyordu.* (Nasıl tanınıyordu? → son derece tutarlı, dürüst bir insan olarak)

2. Zaman Zarfları

- Fiilin bildirdiği işin, oluşun veya hareketin zamanını belirten zarflardır. Fiille sorulan "ne zaman?" sorusuna cevap verir.

*Yeni döneme **ağustos'un ikinci haftası** başlayacağız.*

- Bu cümlede "**başlayacağız**" eylemine "**ne zaman başlayacağız?**" sorusunu yönelterek eylemin "**ağustosun ikinci haftası**" yapılacağı cevabını alıyoruz. "**ağustosun ikinci haftası**" sözü fiilin zamanını belirttiği için zaman zarfıdır

***Akşamları** bir kâse yoğurt yerim.* (Ne zaman yerim → Akşamları)
***Dışarı çıkar çıkmaz** eve geri dönmeyi istiyordu.* (Ne zaman istiyordu → Dışarı çıkar çıkmaz)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. I. Haber ver yüzünü güldüreceğim
İnan ki seni çok çok seveceğim
II. Ufuklarda pembe pembe belirdi şafak
Biraz sonra sabah olacak.
III. Bekle dur, duvarlarımı yıkmadım henüz
Önce emin olmalıyım sen olduğuna
IV. Dağlarıma sis çöktüğü için
Ararım seni içimin aynalarında
V. Sanki yeşil yaylalardır gözlerin
Alnımda ter ve kuvvetsin işimde

Yukarıdaki numaralanmış dizelerin hangisinde zarf (belirteç) kullanılmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:
I. dizede, "çok" sözcüğü miktar zarfıdır.
II. dizede, "biraz sonra" sözcüğü zaman zarfıdır.
III. dizede, "önce" sözcüğü zaman zarfıdır.
IV. dizede, "dağlarıma sis çöktüğü için" durum zarfıdır.
V. dizede, fiillerden, fiilimsilerden, sıfatlardan veya kendiyle aynı görevdeki kelimelerden (zarflardan) önce gelerek onların özelliklerini, zamanını, yönünü, miktarını belirten sözcüklere yer verilmediği için zarf bulunmamaktadır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. *Şimdi açsam pencereyi beklesem*
Sen gelsen
Olmaz ya hani geliversen
Hiçbir şey sormasan
Hiçbir şey söylemesen
Sussam
Sussan
Sussak.

Bu dörtlükte aşağıdaki belirteçlerden hangisi vardır?

A) Zaman zarfı
B) Miktar zarfı
C) Yer - yön zarfı
D) Soru zarfı
E) Durum zarfı

1-A

BİLGİ

20.2 - Zarf - II

3. Yer - Yön Zarfları

- Fiilleri veya fiilimsileri yer - yön bakımından belirten zarflardır. Fiille sorulan "nereye?" sorusuna cevap verir. Yön zarfları yalın (ek almamış) hâlde kullanılırlar. "Aşağı, yukarı, içeri, dışarı, ileri, geri, öte, beri, doğru" en çok kullanılan yön zarflarıdır.

*Bağına, bahçene, suyuna, toprağına veda ederek **geri gidiyorum**.*

- *Bu cümlede "**gidiyorum**" eylemine "**nereye** gidiyorum." sorusunu yöneltince "**geri**" cevabını alıyoruz. "**geri**" sözcüğü fiilin yönünü belirttiği için **yer - yön** zarfıdır.*

*Acilen **yukarı** çıkın.* (Nereye çıkın? → yukarı)
*Zil çaldı, lütfen **içeri** girin.* (Nereye girin? → içeri)

UYARI

Yer - yön zarfları çekim eki almaz, çekim eki aldıklarında zarf olmaktan çıkarak isim olur.

*Dar düşünceli bir insan olduğunu anlayıp **içeri** girdi.* ("**içeri**" kelimesi ek almadığı için zarf)
*Dar düşünceli bir insan olduğunu anlayıp **içeriye** girdi.* ("**içeri**" kelimesi "-e" yönelme ekini aldığı için isim)
*Bahar gelince kuş cıvıltıları **aşağı** geliyordu. ("**aşağı**" kelimesi fiille ilgili olduğu için zarf)*
***Aşağı** mahallede geçti bizim çocukluğumuz.* ("**aşağı**" kelimesi isimle ilgili olduğu için sıfat)

4. Miktar (Azlık - Çokluk) Zarfları

- Bir fiilin, bir sıfatın veya kendi türünden bir sözcüğün (zarfın) miktarını, ölçüsünü belirten zarflardır. Fiille, sıfata veya zarfa sorulan "ne kadar?" sorusuna cevap verir. "Az, çok, daha, çokça, kadar, bu kadar, biraz, oldukça, pek, pek çok, en, en çok, fazla, epey, epeyce, bayağı" en çok kullanılan miktar zarflarıdır.

*Onun sarf ettiği sözler beni **çok** üzmüştü.*

- Bu cümlede "üzmüştü" eylemine "**ne kadar üzmüştü?**" sorusunu yöneltince "**çok**" cevabını alıyoruz. "**çok**" sözcüğü fiilin miktarını belirttiği için miktar zarfıdır.

*Öğretmenlerimiz bizimle **çok fazla** ilgileniyor.* (Ne kadar ilgileniyor? → çok fazla)
***Biraz** gülsem sonrası ağlamaktır, bilirim.* (Ne kadar gülsem → biraz)

UYARI

Bazı cümlelerde "en" ve "daha" sözcükleri; sıfatı, adlaşmış sıfatı ve zarfı üstünlük yönüyle de belirtir. Bu durumlarda bu sözcükler üstünlük zarfı olarak adlandırılır.

***En** mutlu olduğum anlardı, seninle geçirdiğim vakitler.*
*Bir **daha** gelebilmek için çaba sarf edeceğim.*

5. Soru Zarfları

- Fiilleri veya fiilimsileri soru bakımından belirten zarflardır. Bir cümlede zarfları bulmak için kullandığımız "nasıl, neden, niçin, niye, ne (eylemin nedenini sormak için kullanılıyorsa), ne zaman, nereye, ne kadar?" cümle içerisinde yer aldıklarında soru zarfı olur.

*Erzincan'a **ne zaman** varırız?*

- Bu cümlede "**ne zaman**" sorusu "**varırız**" fiiline sorulmuştur ve alınacak cevap da "**Erzincan'a akşam varırız.**" cümlesindeki gibi zarf olacaktır. Bu yüzden "**ne zaman**" sözcüğü soru zarfıdır.

***Ne** ağlarsın benim zülfü siyahım?* ("Ne" Sorusu eylemin sebebini sormak için, "neden?" sorusu yerine kullanılmıştır.)
*Üzerimdeki ceket **nasıl** duruyor?*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük, ayraç içinde verilen türde kullanılmamıştır?**

A) Şair, sevdiği kızın göndermiş olduğu mektubu bir heyecanla, soluksuz okudu. (Durum zarfı)
B) Ona aylardır ısrar edişim işe yaradı ki yarın ilk uçakla gelecek. (Zaman zarfı)
C) Epey yürüdüğümüze göre karşı kaldırıma geçip sizlere dondurma ısmarlayacağım. (Azlık - çokluk zarfı)
D) Buradan birkaç adım daha ileriye giderseniz önünüze çıkan marketten ekmek alabilirsiniz.(Yer - yön zarfı)
E) Bugün aldığımızın çiçeklerin nasıl koktuğunu bilseydin bir demet de sen alırdın. (Soru zarfı)

Çözüm:
Yer - yön zarf, hâl eki almaz. "-i, -e, -de, -den" eki alırsa isim olur.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. I. Edebiyatımızda, Tanzimat Dönemi ilklerin dönemi olarak anlatılır.
II. Fazla ve gereksiz konuşan insanlara artık tahammülüm kalmadı.
III. En iyi günlerimi, anlarımı onunla onun yanındayken yaşamıştım.
IV. Daha hızlı bir araçla uzun bir yolculuğa çıkma zamanımız geldi.
V. Gözlerimin içine içine bakıp pek acı sözleri yüzüme söyledi.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde sıfatı derecelendiren zarf kullanılmıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

1-D

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf yoktur?**

A) Dün akşam yıldızlar parıl parıl parlıyor, âdeta sevgimize şahit oluyordu.
B) Bu konuyu size kısaca anlattıktan sonra bununla ilgili sorular çözeceğiz.
C) Onu sevinçle karşılayan ben değil miydim de bugün yüzüme bakmadan gitti.
D) Kendini değil de başkalarını anlatmış olsaydı yine aynı düşüncelerle yaklaşacaktım.
E) Batılı anlamda büyük bir deneme ustası olan şair, Türk edebiyatımızın mihenk taşıdır.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemi durum yönünden belirten bir sözcüğe yer verilmiştir?**

A) Bu olayla ilgili ne hatırlıyorsan en ufak detayına kadar hiç çekinmeden anlatmalısın.
B) İçeri girer girmez önce elindeki poşetleri mutfağa bıraktı, ardından bir bardak su istedi.
C) Ruhsal coşkuyu sanat biçiminde ifade etmenin tek yolu, ona bir nesnel karşılık bulmaktır.
D) Şiir sanki yüz parçaya bölünmüş, üstüne de yılların yorgunluğu sirayet etmiş.
E) Daha önce bahsettiğim gibi yaklaşık birkaç hafta içerisinde olup biten bir süreç bu.

3. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde fiili zaman yönünden belirten bir sözcük kullanılmıştır?**

A) Bir şairin şöhreti, eserlerinin orijinalliğinden, yazdıklarının çeşitli çevrelerde konuşulmasından ileri gelir.
B) Dün aynı yolda giderken düşmemiş olmak, bugün veya yarın düşülmeyeceği anlamına gelmez.
C) Dilin bir anlaşma vasıtası olabilmesi için özünde bilgi, sevgi, saygı gibi unsurlar bulundurmalıdır.
D) Atık, dünyanın pek çok yerinde büyük bir çevresel sorun olarak görülmektedir.
E) Her şeyi düzene sokan, başa geçip yöneten düşüncedir; geri kalan her şey kör, sağır ve cansızdır.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "**doğru**" sözcüğü zarf görevi ile kullanılmıştır?**

A) Sosyal medyada yer alan beğenme linklerinin de doğru bir ölçüt olduğu konusu tartışmalıdır.
B) Küreselleşme gerçeği, ülkemizi de albenili görsel sunumlarla kendine doğru çekmektedir.
C) Üslup, dilin hem biçimsel hem de anlamsal açıdan doğru kullanılmasıyla mümkündür.
D) Güzellik makamında, tanımadığımız hayal âlemine doğru uçtuğumuzu hissederiz.
E) Hayattaki mutsuzluklarımızın çoğu, doğru bakış açısını bulamamaktan kaynaklanıyor.

5. Bizim evimizin güllerle dolu arka bahçesindeki bağ ve bahçe işlerine tüm köylüler yardım ederdi.
Bu cümlenin yer tamlayıcısında (dolaylı tümlecinde) aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Zamir B) Sıfat C) Zarf D) Edat E) Bağlaç

6. (I) Sobamı tutuşturdum çalı çırpıyla, bir iki tezek yerleştirdim alev almış çalı çırpının üstüne. (II) Çaydanlığı doldurdum, sobanın üstüne koydum. (III) Çaydanlık fokur fokur kaynadı ve çayımı demledim. (IV) Bir parça otlu peynir çıkardım dolaptan, bir parça da yufka kopardım. (V) Güneş de odanın tam içindeydi ve şimdi keyfime diyecek yoktu.
Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde zaman zarfına yer verilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E	2-A	3-B	4-C	5-C	6-E

TEST 2

086B01A7

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf türünde bir sözcük ya da söz öbeği yer almamıştır?**

A) Epey yol aldıktan sonra, istediğimiz şehre ulaşmıştık.
B) Ne zaman onu düşünsem bir ceylan su içmeye iner.
C) Yan apartmandaki komşumuz bize gelir ve derdini anlatırdı.
D) Toplumun en önde gelen yazarlarından biri olarak tanınıyordu.
E) Erkenden yola koyulmamıza rağmen, yol uzadı da uzadı.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru anlamı belirteçle sağlanmıştır?**

A) Bu yüzden mi açılacak toplantıların hiçbirine katılmadım?
B) Yaşan olaylardan sonra tüm bu sonuçlara hangi bilgiyle vardın?
C) Öyle kötü şeyler yaşadım ki bunları anlatmaya nereden başlasam?
D) Bu küçük yavrucağız bu kadar dertle nasıl baş edecek?
E) Ben yazdığım kitaplardan başka neyimle övünebilirim?

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf olan sözcük sıfatı belirtmiştir?**

A) Dünyanın en büyük gösterilerine ev sahipliği yapan Türkiye, bu yıl üç ödül aldı.
B) Şimdi yola çıkmamız gerekiyor ki sabah evimizdeki kahvaltıya yetişelim.
C) Bana beni anlatan şarkıları dinlerken bazı hayaller kuruyorum.
D) Bu filmi izlediğimde çocukluğuma dair anılar gözümün önünden geçti.
E) Fazla konuşmamaya dikkat edelim ki dinleyici de sorularını sorsun.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde üstünlük bildiren bir sözcük kullanılmıştır?**

A) Baktım en güzel kelimeler de yetersiz kalıyor, ben de çiçek almaya karar verdim.
B) Ne mutlu sesini sevgiyle güzelleştirenlere, yağmurla yoldaşlık edip gönül topraklarını sulayanlara.
C) Çile kavramı; eziyet, ıstırap ve azap gibi anlamların yanında tasavvufta da önemli bir kavramdır.
D) Çağlar boyu, bıkmadan milletçe testimizi doldurduğumuz bir pınar vardır Anadolu yaylasından.
E) Şairin seçtiği her kelime, kendi içerisinde kocaman yükler taşıyarak diğer kelimelerle bütünleşir.

5. **Aşağıdakilerin hangisinde yer - yön bildiren sözcük, zarf göreviyle kullanılmıştır?**

A) Bu konuda kararını verdiğine göre artık geriye bakmamalısın.
B) İleriye yönelik kararlar almak için geçmişi hafızandan silmelisin.
C) Aşağıya iner inmez topu eline aldığı gibi evin camına fırlattı.
D) Arabayı öteye park edeyim derken çöp kutusunu devirdi.
E) Telaşla içeri girip olan biteni nefes nefese anlattı.

6. (I) Kitapseverler için kitap kokusundan daha üstün bir koku düşünülemez. (II) Kitabı seven insanların hayata pozitif yönden bakması, bilgi birikiminin artması da düşünülünce kitabın insan hayatındaki yeri yadsınamaz. (III) O yüzden kitap kokusu en güzel kokudur işte. (IV) O da yaşamını sürekli olarak kitaplara adamıştı. (V) Onları zaman zaman okşar, koklar, tıpkı çocukları sevdiği gibi severdi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde üstünlük zarfı kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C	2-D	3-A	4-A	5-E	6-A

BİLGİ

21.1 - Edat (İlgeç) - I

- Tek başlarına bir anlam taşımayan, kendisinden önceki kelimeyle ilgi kurarak cümle içinde anlam kazanan sözcüklere **edat (ilgeç)** denir.
- **Dilimizde "gibi, kadar, ile, için, dolayı, göre, kadar, ötürü, yalnız, sade, sadece, ancak, tek, üzere, sanki, denli, değil, -e doğru, -e karşı, -e karşın, -e rağmen, -e değin, -e dek, -den dolayı, -den başka…" en çok kullanılan edatlardandır.**

Edatların Özellikleri

- Edatlar, tek başlarına kullanılmaz, çünkü edatların işlevi cümle içerisinde anlam ilgisi kurmaktır. Cümle içerisinde kullanıldıklarında bir anlam kazanıp o cümlenin parçası olurlar.
- Çekim eki almazlar. Çekim eki aldıklarında isim olurlar.
- Edatlar, sözcükler arasında benzerlik, neden, amaç, eşitlik, yön, araç gibi anlam ilgileri kurarlar.
- Öbekleşerek sıfat veya zarf görevinde kullanılabilir.

Başlıca Edatlar ve Edatların Cümleye Kattığı Anlamlar

"İle (-le / -la)" Edatı: "İle" edatı cümleye; araç, birliktelik, neden-sonuç veya durum anlamı kazandırır.

- Bugün uçakla İngiltere'ye gideceğiz. (Araç)
- Anahtarla kapıyı açmaya ne dersin? (Gereç)
- Körle yatan şaşı kalkar. (Birliktelik)
- Çocuk, heyecanla yerinden fırladı. (Durum)
- Heyelanın etkisiyle köy yolları kapandı. (Neden / Sebep)

NOT

"İle", yerine "ve" getirilemiyorsa **ilgeç**; getirilebiliyorsa **bağlaç** olur

- Emre **ile** Elif çok iyi dost oldular. ("İle" yerine "ve" gelebilir. → Bağlaç)
- Sabır**la** çıktığın yolların karşılığını aldın nihayet. ("İle" yerine "ve" getirilemez. → Edat)

"Gibi" Edatı: Birlikte kullanıldığı sözcüğe, benzetme, tahmin, olasılık veya hemen yapılma anlamları katar.

- Hangi boşluk bizi hüzünle terk edecek sabah **gibi**. (Benzerlik)
- Onu gördüğüm **gibi** hemen yerimden kalktım. (Hemen yapılma, tezlik)
- Birazdan kalkacak **gibiler**. (Tahmin, olasılık)

"İçin" Edatı: Cümle içinde amaç ve neden (sebep) başta olmak üzere çeşitli anlam ilgileri kurar.

- Biraz kafa dağıtmak **için** seyahate çıktı. (Amaç)
- Onun **için** her yeni bir gün tertemiz bir sayfa. (Görecelik)
- Senin **için** çok başarılı bir öğretmen diyorlar. (Hakkında)
- Onu göremediğim için her gün oraya gidiyordum. (Neden - sonuç)
- Bu elbise **için** kaç para verdin? (Karşılığında)
- Senin **için** yapamayacağım hiçbir şey yoktur. (Uğrunda, yolunda)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "için" edatı cümleye amaç anlamı katmıştır?

A) Romanını yazabilmek için günlerce tren istasyonunda insanların içine karışıp onlarla birlikte yaşadı.
B) Bu değişim onun için bilgilenme, sosyal çevreyi yakalama, anlama ve onunla bütünleşme demektir.
C) Öyle seveceksin ki kelimeleri; kelimeler, yalnız senin için raks edecek, çoğalıp cümle olacaklar.
D) Ayşe için çok şeffaf, düşünceli, insanlara her zaman pozitif bakan biri diyorlar.
E) Bu araba için mi yıllarca emek harcayıp da para biriktirdin, hayret doğrusu!

Çözüm:

A şıkkında "**yazabilmek için**" cümleye amaç anlamı
B şıkkında "**onun için**" cümleye görecelik anlamı
C şıkkında "**senin için**" cümleye uğrunda, yolunda anlamı
D şıkkında "**Ayşe için**" cümleye hakkında anlamı
E şıkkında "**araba için**" cümleye karşılığında anlamı katmıştır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde "gibi" edatının anlamı sözcüklerden birine getirilen ekle karşılanmıştır?

A) En güzel gözleri sende gördüm
Mavi renginde kayboldu gönlüm
B) Gün olur dostlar bir ses gelir
Bir ses gelir içimden delice
C) Yüce yüreğimde senden geçtim
Sevda candan kopar mı dostlar
D) Bir ağaçtan bir yaprak düşerken
Hayat ağacında bir yaprak daha yeşerdi
E) Başa gelen her aşk yaşanmalı
Şansın varsa ölünceye kadar

1-B

BİLGİ

21.2 - Edat (İlgeç) - II

"Üzere" Edatı: Genellikle "için" edatının yerini tutar ve çeşitli anlam ilgileri kurar.

- Yanına gitmek **üzere** işten çıktım. (Amaç)
- Bir ay sonra ödemek **üzere** bu parayı sana veririm. (Şart)
- Güneş batmak **üzere**. (Zaman, yakın)

"Diye" Edatı: Cümleye amaç ve neden (sebep) anlamı katar.

- Kendimi geliştireyim **diye** elimden geleni yaptım. (Amaç)
- Fırtına çıktı **diye** konser iptal edildi. (Neden / sebep)

"Kadar" Edatı: Karşılaştırma yoluyla eşitlik, benzerlik, yaklaşıklık gibi ilgiler kurar.

- Şubata **kadar** tezimi savunmam lazım. (Zaman, süre)
- Senin **kadar** güzel ve çalışkan biriydi. (Eşitlik)
- Yemek yemiş **kadar** oldum, teşekkürler. (Yaklaşma)
- Dün sekiz saat **kadar** ders çalıştım. (yaklaşık)
- El **kadar** çocuğun taşıdığı çuvala bakın. (Benzerlik)

"Doğru (-e doğru)" Edatı: "-e doğru" şeklinde kullanıldığında edat olur, yönelme bildirir.

- Güneşe **doğru** yürüdüğümüz için yüzümüz kıpkırmızı oldu. (Yönelme)

UYARI

"**Doğru**" kelimesi cümle içinde edat dışında isim, sıfat veya zarf görevinde de kullanılabilir.

- **Doğru** cümleler kullansaydın gönlümde tahtın hazırdı. (İsmi niteliyor ⇒ Sıfat)
- Bugün öğretmenimiz geometri dersinde tahtaya bir **doğru** çizdi. (İsim)
- Çok yerinde ve **doğru** konuştun, tebrikler. (Fiili niteliyor ⇒ Zarf)

"Karşı (-e karşı)" Edatı: "-e karşı" şeklinde kullanıldığında edat olur, çeşitli anlamlar katar.

- Sabaha **karşı** İstanbul'a varmış olacağız. (Zaman)
- Yemyeşil ağaçlara **karşı** oturup sohbet ettik. (Yön)
- Anadolu Lisesine **karşı** oynadığımız maçı biz kazandık. (Rakip olma)

UYARI

"**Karşı**" sözcüğü cümle içinde edat dışında isim veya sıfat görevinde de kullanılabilir.

- **Karşıya** geçerken yeşil ışığın yandığından emin olmalıyız. (İsim)
- **Karşı** kaldırıma güneş gelmiyor, oraya geçelim. (İsmi niteliyor ⇒ Sıfat)

"Başka (-den başka)" Edatı: "-den başka" şeklinde kullanıldığında edat olur, "dışında, hariç" anlamı katar.

- Sevemem senden **başka** gözüm arar gözlerini. (Dışında, haricinde)

"Dolayı / Ötürü (-den dolayı / -den ötürü)" Edatı: Neden bildiren edatlardır. Kendilerinden önce gelen sözcükle "-den dolayı", "-den ötürü" şeklinde öbekleşerek kullanılırlar.

- Gittiğinden **ötürü** sana olan kızgınlığım. (Neden / sebep)

"Beri (-den beri)" Edatı: "-den beri" şeklinde kullanıldığında edat olur, zaman anlamı katar.

- Gördüğüm günden **beri** ne ölüyüm ne diri. (Zaman)

"Göre" Edatı: "-e göre" şeklinde kullanıldığında edat olur, karşılaştırma ve görelik anlamı katar.

- Sana **göre** aşk sadece laftan ibarettir. (Görelik)
- Düşündüğümüz zaman, Ömer'e **göre** Ahmet daha çalışkan. (Karşılaştırma)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat (ilgeç) bulunmamaktadır?**

A) Gelişen internet teknolojisinin yaygınlaşmasıyla dilde de hızlı bir değişim yaşanıyor.
B) Yıllardır görmediğim ilk aşkımı karşılamak için elimde papatyalarla limandaydım.
C) Maraş şehri; içine kapanık, az konuşan, az gülen, ne düşündüğü bilinmeyen bir insan gibidir.
D) Civcivler yumurtadan hazır olana dek yumurta kabuğunun içinde büyümeye başlar.
E) Farabi felsefesinde siyaset, epistemoloji, ahlak ve metafizik arasında sıkı bir bağ vardır.

Çözüm:
A şıkkında "**yaygınlaşmasıyla**" sözcüğündeki "**ile**" edatı,
B şıkkında "**karşılamak için**" sözcüğündeki "**-mek için**" edatı
C şıkkında benzerlik anlamı katan "**gibi**" edatı
D şıkkında "**-a dek**" edatı
E şıkkında herhangi bir ilgeç yoktur.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kadar" edatı cümleye diğerlerinden farklı bir anlam katmıştır?**

A) Kimsenin olmadığı kadar onunla mutlu olmak istiyordu.
B) Zeynep kadar o da bu mutluluğu hak etmemiş miydi?
C) Babası kadar sinirli bir adamı hayatımda daha görmemiştim.
D) Akşama kadar bu işin üstesinden gelmemiz lazım.
E) Sıcacık bir güneş kadar içimi ısıtmıştı o bakışlar.

1-D

1. **"ile" (-la, -le) aşağıdakilerin hangisinde ötekilerden farklı türde kullanılmıştır?**

A) Edebiyatımızda Yahya Kemal ile Yakup Kadri Neo-Yunanilik akımının temsilcilerindendir.
B) Yeni Lisan akımının temsilcilerinden biri olan Ömer Seyfettin, öyküleri ile tanınmıştır.
C) İlk şiirleri ile 1919'da Büyük Mecmua'da yankı uyandıran şair, yalnızlık gibi konuları da işlemiştir.
D) Şiirlerinde izlenimci bir gözle algıladığı doğayı ve bireysel duyarlılığını özgün bir şekilde yansıtır.
E) Tevfik Fikret, aruzu ustalık ile kullanmasına rağmen hece vezninde şiirler de yazmıştır.

2. **Aşağıdaki sorulardan hangisinde "ile" ötekilerden farklı işlevdedir?**

A) Anlattıklarıyla yaptıkları birbirini tutsaydı keşke.
B) Onun doğum gününe şık bir saatle kırmızı bir tişört almış.
C) Kafamın içinde onunla konuşurken bile onu haklı çıkarıyordum.
D) Annemle babam haftaya evliliklerinin 20. yılını kutlayacak.
E) Doğruyla yanlışı ayırt edebilecek seviyeye geldiniz artık.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla edat kullanılmıştır?**

A) Hikâye ve romanlarıyla tanınan yazar; tiyatro, anı, fıkra ve roman türünde de eserler vermiştir.
B) Edebiyatsız edebiyat yapan, konuşur gibi rahatlıkla, içtenlikle yazan bir hikâyeci ve romancımızdır.
C) Onlar için kuralsızlık kural, hayat güzel ve yaşanmaya değer olup ayrıntılar üzerinde mutlu olurlar.
D) İç dünyasındaki korku, tutku, inanç çatışması konularını kendine özgü üslup kullanarak anlattı.
E) İlk önce folklor araştırmalarıyla yazı hayatına başlamış, ardından roman ve öykü yazmıştır.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "için" edatı cümleye "uğrunda" anlamı katmıştır?**

A) Senin için kovdum kalan gururumu sonunda, diyerek yavaşça uzaklaştı.
B) Bizi kırmayıp geldiğiniz için size ve sizin ailenize çok teşekkür ederiz.
C) Ali için ne de güzel cümleler kullandı hem çalışanlar hem de müdürler.
D) Başarılı olabilmek için elinden gelen bütün gayreti göstermelisin.
E) Gezmek için gittiği Bingöl'de harika vakitler geçirmiş, dostluklar edinmişti.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat öbeği diğerlerinden farklı görevde kullanılmıştır?**

A) Fındık gibi burnunu her şeye sokmadan rahat edemezdi.
B) Zeytin gibi gözleriyle bana bakıyordu, onu nasıl unutayım.
C) Mutlu gibi görünüyor, üstüne gitmemize bence gerek yok.
D) Çiçekler gibi ince, kırılgan, saf, temiz, renkli bir kişilikti.
E) Hançer gibi keskin bakışları, kendinden emin olduğunu gösteriyor.

6. Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da
Hatta sevda yüzünden ölmek de ayıp değil,
Bütün iş Tahir ile Zühre olabilmekte
Yani yürekte.
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Bağlaç
B) Sıfat
C) Kurallı birleşik eylem
D) Belirtili ad tamlaması
E) Edat

1-A	2-C	3-B	4-A	5-C	6-D

TEST 2

095D0B5B

1. **"-e göre" edatı, aşağıdaki cümlelerin hangisinde "karşılaştırma" anlamı katmıştır?**

A) Allah, her zaman dağına göre kar verir, bunu unutma lütfen.
B) Eleştirmene göre bu şiirlerin şairleri üslup sıkıntısı yaşamıştır.
C) Ayağını yorganına göre uzatmayı artık öğrenmelisin.
D) Sana göre bu konuda sürekli ben hatalı çıkıyorum.
E) Emre; Yusuf'a göre daha başarılı, daha çalışkandır.

2. O anlatılmaz duyguları tekrar canlandırmak, tekrar dile getirmek çabası bile ruhumu kanatlandırıp sonra da şimdi beni saran hâlin ürküntüsünü bana iki kat duyuruyor.
Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Fiilimsiler kullanılmıştır.
B) Bağlaç kullanılmıştır.
C) İlgece yer verilmiştir.
D) Özne bir söz öbeğinden oluşmuştur.
E) Zarf tümleci vurgulanmıştır.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "doğru" sözcüğü ilgeç göreviyle kullanılmıştır?**

A) Babaannem sürekli "Sen doğru dur, eğri belasını bulur." derdi.
B) Doğru bir insan olduğu, bizimle olan iletişiminden belliydi.
C) Sana göre bu iş doğru olabilir ama senin yanlışların çok fazla.
D) Bana doğru yürüyünce heyecandan elim ayağım birbirine dolaştı.
E) Yanlışıyla ve doğrusuyla Kurtlar Vadisi operasyonu bitmiştir, dedi Polat.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat, pekiştirme görevinde kullanılmamıştır?**

A) Sekiz gündür hava berbat mı berbat, bana ise iyi geliyor.
B) Kırmızı mı kırmızı bir elbisenin ona yakışacağı muhakkak.
C) Her şeye rağmen havalı mı havalı duruşundan ödün vermezdi.
D) Olayları polise güzel mi güzel bir lisan kullanarak anlattı.
E) Aslı eve geldi mi beni muhakkak arasın.

5. Başım köpük köpük bulut, içim dışım deniz,
Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda,
Budak budak, şerham şerham ihtiyar bir ceviz.
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında
Bu dizelerde aşağıdaki sözcük türlerinden hangisine yer verilmemiştir?

A) Niteleme sıfatı
B) Belgisiz sıfat
C) Edat
D) Zamir
E) Bağlaç

6. Bu da beni korkunç çileden çıkarıyor ve buna da hiçbir şeyin yararı olmuyor. Başka insanlar, başka ülkeler görmek de beni değiştirmiyor. O yerlere de hep kendimi götürüyorum. Kurtuluşumu ise bulamıyorum. İşte bu zaman kurtuluşumun, hiç bitmeyecek olan kurtuluşumun yazmak olduğunu anlıyorum.
Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Bağlaç
B) Zamir
C) Edat
D) İsim
E) Zarf

1-E	2-C	3-D	4-E	5-C	6-C

BİLGİ

22.1 - Bağlaçlar - I

- Eş görevli sözcükleri, söz öbeklerini, cümleleri birbirine bağlayan ya da çeşitli anlam ilgileri kuran sözcük veya söz öbekleridir.
- Başlıca bağlaçlar şunlardır: **ve, veya, ya, ya da, yahut, ve-yahut, ile, yalnız, ancak, ama, fakat, lakin, ne var ki, de, bile, dahi, ki, öyle ki, öyleyse, oysa, oysaki, ise, madem, mademki, meğer, meğerki, meğerse, yeter ki, hâlbuki, çünkü, hatta, yoksa, ne… ne, ya… ya, hem… hem, bir… bir, gerek… gerek, ister… ister, olsun… olsun**

Bağlaçların Genel Özellikleri

- Bağlaçlar tek başına anlamı olmayan ve cümlede bir görevi olan sözcüklerdir. Bağlama görevi yanında cümlede çeşitli anlam ilgileri de kurabilir.
- Cümleden çıkarıldıklarında cümlenin anlamında bozulma olmaz; fakat daralma olabilir.
- Bağlaçlar kendinden önceki ve kendinden sonraki sözcüklerden ayrı yazılırlar. Bağlaçlara benzediğini ve bağlaç olduğunu düşündüğünüz birleşik yazılmış olanlar bağlaç değil ektir.
- Hiçbir cümle ögesi olmazlar.
- Bağlaçların yerine uygun olan bir noktalama işareti konulabilir.

"Ve" Bağlacı: Anlam ve görev bakımından benzer olan kelimeleri, cümleleri, sözleri ve ögeleri birbirine bağlar.

- Şairler, öykü **ve** romanda Servetifünun çizgisini işlerler. (İsimleri birbirine bağlamıştır.)
- Sen **ve** o, yeni dönem edebiyatında önde gelen yazarlar arasındasınız. (Zamirleri birbirine bağlamıştır.)
- Sabahın serinliğini **ve** kuşların cıvıltısını çok özlüyorum. (Söz öbeklerini birbirine bağlamıştır.)
- Her şeye rağmen geldim, gördüm **ve** gönül rahatlığıyla geri döndüm. (Cümleleri birbirine bağlamıştır.)
- Mağazadan gömlek **ve** tişört aldım. [Eş görevli sözcükleri (belirtisiz nesne) bağlar.]

UYARI

"Ve" bağlacı yerine "virgül" işareti ya da "-ıp, -erek" gibi ekler de kullanılabilir.

- Yanıma geldi **ve** yanağıma bir buse kondurdu.
- Yanıma geldi, yanağıma bir buse kondurdu.
- Yanıma gel**ip** yanağıma bir buse kondurdu.
- Yanıma gel**erek** yanağıma bir buse kondurdu.

"İle (-le / -la)" Bağlacı: Çoğu zaman "ve" bağlacı ile eş görevli kullanılır. Ancak bu bağlaç cümleleri bağlama göreviyle kullanılmaz.

- Ev **ile** durak arasındaki mesafeyi soruyor. (İsimleri bağlamıştır.)
- Bilen **ile** bilmeyen bir olur mu hiç? (Fiilimsileri bağlamıştır.)
- Ablası **ile** kardeşi yarın bize gelecekler. (Özneleri bağlamıştır.)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde bağlaç yoktur?

A) Dokunma kalbime zirâ çok incedir kırılır
O tıpkı mâbede benzer ki, orda hıçkırılır

B) Kimi de gün ortası yanıma sokuluyor
En çok güz ayları ve yağınca

C) Sevdan göğe tohum, seni yâd eder de
Yel eser, söz olur, şarkım içerlerde

D) Hatıralar gökyüzü gibi gitmiyor üstümüzden
Geçen geçti, geceyi söndür kalbim

E) Mutluluğun sırrını bulmaya çalışana
Kendisiyle çevresi bunu bir anlasa

Çözüm:

A şıkkında "zira" ve "ki" bağlacı, B şıkkında "de" ve "ve" bağlacı, C şıkkında "de" bağlacı, E şıkkında "kendisiyle" sözcüğündeki "ile" bağlacına yer verilmiştir. Fakat D şıkkına baktığımız zaman herhangi bağlaç bulunmamaktadır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ve" bağlacı sıfatları bağlama göreviyle kullanılmıştır?

A) Tüm farklı özelliklerine rağmen sanatçılar birer insandır ve bir psikolojiye sahiptir.

B) Dergilerin, gazetelerden daha soğuk ve uzak bir işleve sahip olduğunu düşündürmektedir.

C) Sloganlara kapalıyım, didaktik olalım ve söylev dili kullanalım istiyorlar herhâlde.

D) Elbette herkesin bakışında apayrı bir anlam ve kavram kaygısı olacaktır.

E) Umut, sevgi ve mutluluk duygularımızı nasıl ifade etmemiz gerektiğini bilmek oldukça önemlidir.

1-B

BİLGİ

22.2 - Bağlaçlar - II

"Veya, Ya da, Yahut, Veyahut" Bağlaçları: Aynı değerde olup da birinin tercih edilmesi gereken iki seçenek arasında kullanılırlar.

- Söz, bir **veya** birkaç heceden oluşan ses birliğidir.
- Ya gel **ya da** gel kaçak baharım, kalmadı tadım tuzum.
- İyi bir şair **yahut** şiire yeni başlayan bir insan bunu hazmeder önce.

"Ama, Fakat, Lâkin, Yalnız, Ancak, Oysa, Oysaki, Hâlbuki, Ne var ki" Bağlaçları: Karşıtlık anlamı kazandıran bağlaçlardır. Genellikle cümleleri bağlama görevi üstlenirler.

- Başka yerde yazsam daha iyi yazardım **ama** yazdığım şey daha az benim olurdu. (Cümleleri bağlamıştır.)
- Kişiliğimizin ipuçlarını dağıtırız ulu orta her yerde **lakin** farkında bile olmayız bunun.
- Bizimle gelebilirsin **yalnız** tebessüm edeceksin. (Koşul)
- Yalnızlık, belki bir müzik açıp dinlemektir **ancak** yalnızlığın ötesi vardır.
- **Oysaki** aşırı benciller; kendilerini pek üstünkörü bilenler, kendilerinden önce işlerine bakanlardır.
- **Hâlbuki** şiir benim kendimi en iyi hissettiğim yer.

UYARI

"Ama" bağlacı cümleye "koşul (şart)" veya "pekiştirme" anlamı da katabilir.

- Sahneye çıkabilirsin **ama** istediğim türküyü okuyacaksın. (koşul)
- Güzel **ama** çok güzel bir insandı o. (Pekiştirme)

"Çünkü, Zira" Bağlaçları: "Şundan dolayı, şu sebeple" anlamlarına gelir. Yapılan eylemin nedenini bildirir.

- Hayaller insanın mutluluk hissetmesini sağlar **çünkü** kimsenin onlara müdahale etme riski yoktur.
- Herhâlde o gün kaybedilecek zamanı vardı **zira** beni uzun boylu konuşturdu.

"De / Da" Bağlacı: Bulunduğu cümlede çeşitli anlam ilgileri kurabilir. Cümlede var olan anlam ilgilerini (eşitlik, gibilik, katılma vb.) pekiştirir.

- Okuma süreci boyunca, yazarı değil **de** anlatıcıyı muhatap alırız kendimize. (Ama bağlacı yerine)
- Bazen **de** moda olmasına rağmen karakterimizle bağdaşmayacak renkleri reddederiz. (Karşılaştırma)

UYARI

Ünsüz benzeşmesine göre çeşitleri yoktur. Yani "d" sesi sertleşerek "t" olmaz. Sadece de / da şekilleri vardır.

- Bağlaç olan "de" ile bulunma hâl eki olan "de" ve yapım eki olan "de"yi karıştırmamak gerekir.
- "de" bağlacı ayrı yazılır ve cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamı bozulmaz.
- Hâl eki olan ve yapım eki olan "de" hem birleşik yazılır hem de çıkarıldığında cümlenin anlamında bozulma olur. Bağlaç olan "de"nin sadece "da / de" şekilleri varken diğerlerinin "da, de, ta, te" şekilleri mevcuttur.
- Ressamlığının etkisiyle okuyucunun **gözünde** canlandırmayı başaran şair, tarihî semtleri en ince ayrıntısına kadar betimler. (Hâl eki)
- Şiiri bitirince **de** en çok iki üç gün dinlenirim, bir yenisine başlarım. (Bağlaç)
- Söz**de** senden kaçıyorum doludizgin atlarla. (Yapım Eki)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ama" bağlacı cümleye "koşul (şart)" katmıştır?**

A) Tartışılan, en bilinen ama aynı zamanda hiç bilinemeyen en karmaşık kavram bu.
B) Söz verdiğim saatte orada olacağım ama çok durmam.
C) Dünyanın her yerinde de az okunur ama dünyada herkes de şair olmak ister.
D) Romanı paylaşamıyorlar ama şiiri paylaşıyorlar internette.
E) Yıpranmış ve solmuş değil midir insan ama yine de baharına kavuşur o.

Çözüm:
B seçeneğinde "ama" bağlacına kadar olan bölüm yapılacak işi, "ama" bağlacından sonraki bölüm ise o işin koşulunu belirtmektedir.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **"Yalnız" sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde bağlaç olarak kullanılmıştır?**

A) Bu işleri yalnız, bu konuda başarılı olan Necla Hanım yapabilir.
B) Yalnız bir gezgin olan Kübra'nın bu ayki rotası Adalar olacak.
C) Yalnız gideceğini bilseydik seni tek başına göndermezdik.
D) Yalnızken kalabalıklar içerisinde çoğalıyorum bazen.
E) Kitapları aldım yalnız henüz okumaya fırsatım olmadı.

1-E

BİLGİ

22.3 - Bağlaçlar - III

"Ki" Bağlacı: Cümleye "neden - sonuç, açıklama, şart, şaşma, o anda, pekiştirme" gibi çok çeşitli anlam ilgileri katar. Bağlaç olan "ki" daha çok cümleleri bağlama görevi ile kullanılır. "ki" bağlacından sonra gelen cümle önceki cümlenin açıklayıcısı olur. Diğer sözcüklerden daima ayrı yazılır.

- Bu demek değildir **ki** saf şiir, sözü edilen konular üzerinde durmaz. (Açıklama)
- Bana öyle geliyor **ki** insan kendini hüzne bile bile, isteye isteye, seve seve bırakır. (Tahmin)
- Bayram yaklaşmış **ki** bu kadar telaşlı ve heyecanlı görünüyor. (Neden - sonuç)

UYARI

İlgi eki olan "ki", sıfat yapan "ki" eki ve bağlaç olan "ki" karıştırılmamalıdır.

- Bağlaç olan "ki"yi diğerleriyle karıştırmamak için pratik bir yöntem olarak "ki"den sonra "-ler" ekini getiririz, bu ek uygun düşmezse oradaki "ki"nin bağlaç olduğunu anlarız.
- Evimizde**ki** tüm detaylara birlikte karar verdik. (Sıfat yapan ki)
- Bizim**ki**ler bugün akşam yemeğinde türkü söyleyecek. (İlgi zamiri)
- Ev boyanmadı **ki** temiz eşyaları yerleştirelim. (Bağlaç)

UYARI

"-ki bağlacı", birkaç sözcükte kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır.

İ	M	O	H	Ç	M
İlaki	Mademki	Oysaki	Hâlbuki	Çünkü	Meğerki

Madem, Mademki, Meğer, Meğerki, Meğerse: Cümlelerin başına veya sonuna gelerek cümleleri birbirine bağlar.

- **Mademki** istiyorsun öyleyse durma git.
- Gitmeye hazır hâle gelmekmiş **meğer** yaşamak.

"Demek / Demek ki" Bağlacı: "Çıkarım yapma" veya "kesinlik bildiren" durumları ifade ederken kullanılır.

- **Demek ki** şiir herkesin kolayca söyleyebileceği bir şey değildir.

"Üstelik" Bağlacı: Cümleleri pekiştirme yoluyla birbirine bağlar.

- Her gün gazete takip eden **üstelik** spor sayfalarına hiç bakmayan bir okur için spora ayrılan bu üç - dört sayfa bir hayli fazladır.

"Hatta" Bağlacı: Üstelik bağlacı gibi iki cümleyi bağlarken anlamı güçlendirir, pekiştirir. Anlamı daha güçlendirmek için genellikle "bile" veya "de" bağlacıyla birlikte kullanılır.

- Sen de bilirsin hiçbir acı sonsuza dek sürmez **hatta** her an yeniden sevebilirim.

"Yani" Bağlacı: Anlatılanları açıklarken, özetlerken ve bir yargıya bağlarken "kısaca" anlamında kullanılır.

- Resimlerimi de tıpkı desenlerim gibi ele alıyorum **yani** doğrudan doğruya, peşin çalışmalara başvurmaksızın...

"Hem ... Hem ... / Hem ... Hem de ..." Bağlacı: Cümleleri veya eş görevli sözcükleri "birliktelik", "eşitlik" veya "karşıtlık" anlamlarıyla birbirine bağlar.

- **Hem** sana ihtiyacım var **hem de** bana delice. (Cümleleri birbirine bağlamıştır.)

"Ne ... Ne ... / Ne ... Ne de ..." Bağlacı: Cümleleri veya eş görevli sözcükleri "olumsuzluk" ve "hiçbiri, yokluk" anlamlarıyla birbirine bağlar.

- Bu aşkı burada sen noktaladın artık **ne** duamsın **ne de** bedduam.

"Kâh ... Kâh ... (Gâh ... Gâh ...)" Bağlacı: Cümleleri veya eş görevli sözcükleri "kimi kez, kimi zaman" anlamlarıyla birbirine bağlar.

- Sevenin acı dilinden **gâh** yaralandık **gâh** parelendik.

"İster ... İster ..." Bağlacı: Cümleleri veya eş görevli sözcükleri "eşitlik" anlamıyla birbirine bağlar, "seçenek" bildirir.

- **İster** gül **ister** ağla, işte kader karşında.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. I. Yarın belki sizi çağırabiliriz, hazırlıklı olun.
II. Meğerki bizim oraya gideceğimizi biliyormuş.
III. Sanki biraz önce anlatılanlara şahit olan kendisi değil.
IV. Oysaki bu işler onun kişiliğini yansıtmıyormuş.
V. Mademki seviyorsun neden onunla konuşmadın.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangi ikisi bağlaç görevinde kullanılmamıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

Çözüm:
I. de "belki" sözcüğü zarftır.
III. de "sanki" benzetme edatıdır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **"Ki" bağlacı aşağıdaki cümlelerin hangisinde "özneyi açıklama" göreviyle kullanılmıştır?**

A) Sen ki benim için her şeyin anlamıydın.
B) Güneşli bir gün olsun ki güzel geçsin piknik.
C) Bir kahvaltı hazırladım ki sorma gitsin.
D) Çok sevmişler ki kader birbirine yazmış onları.
E) Arada bize geliyor ki kafam dağılsın.

1-A

TEST 1

01370F28

1. Edebî türlerin gelişmesi, eski ile yeni arasında gidip gelen anlatım tarzı ve değişmeye başlayan bakış açısını tespit etmek bakımından da önem kazanır.

"İle" sözcüğü, aşağıdaki kullanımların hangisinde bu cümledekiyle aynı görev ve anlamdadır?

A) Devrin ve karakter özelliklerinin etkisi ile de ortaya söylem olarak Türk edebiyatının en buhranlı metinlerinden birisi çıkar.
B) Bu yenilik, Türkiye'de ilk defa 1998 yılında Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun yaptığı bir toplantı ile başlatılmıştır.
C) Romanda gerçeklik hissinin kuvvetli olabilmesinde anlatıcı ile yazarın objektif pozisyonu çok önemlidir.
D) Sanat ile zaman geçirerek mutlu olan insan aynı zamanda huzura da kavuşmuş ya da daha çok yaklaşmış olur.
E) Yalnızlığın olumsuz etkileri sanatın vefalı arkadaşlığı ile bir dereceye kadar ortadan kaldırılabilir.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ve" bağlacı nesneleri bağlamıştır?**

A) Bir an önce evini ve eşyalarını toplayalım da seni yeni eve yerleştirelim.
B) Sevmek ve sevmemek diyordu, bir dizenin sonunda özgün ruhlu şair.
C) Dershanede ve evde verimli çalışan bir öğrenci istediği bölümü kazanır.
D) Bakışlarıyla ve kendine özgü samimiyetsiz tavrıyla bizi sorgulayan bir tipti.
E) Elif'e ve Merve'ye bugün konu anlatan öğretmenimiz, onları sınav yaptı.

3. (I) Turgut Uyar'a göre dünyanın, insana kaçınılmaz bir yalnızlık yaşatması ve insanın bunu yaşamaktan başka bir çaresinin olmaması, bütün başkaldırı ve isyanlara zemin hazırlar. (II) Uyar'a göre bütün konuşmaların özünde yalnızlık yenilgisi ya da yalnızlık olması vardır. (III) Çünkü ona göre hayatta, dünyada ne varsa yalnızlığa çekilir. (IV) Bu çekiliş bireyi de dünyada tek başına bırakır. (V) O yüzden insan tek başınalığı severek, "biz"leşerek aşabilir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bağlaç kullanılmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden çok bağlaç kullanılmıştır?**

A) İnsanı öteki varlıklardan ayıran en temel özelliği, düşünebilme ve buna bağlı olarak da üretebilme özelliğidir.
B) Teknolojik değişme en genel hâliyle, geliştirilen yeni bir teknolojinin eskisiyle yer değiştirmesi olarak tanımlanabilir.
C) Sanatçımız, şiir, hikâye, roman gibi birçok türde eser vermiş fakat o, asıl ününü denemeleriyle yakalamıştır.
D) Yazar, *Reis Bey* adlı eserinde modern yaşamı sorgulamakta üstelik yaşam karşısında insanların tutunacağı bir dal sunmaktadır.
E) Dünyanın, insanı ve bütün varlıkları yalnızlığa doğru sürüklemesi, insanın yaşam karşısında çaresizliğini, edilgenliğini ortaya koyar.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ile" sözcüğünün yerine "ve" bağlacı getirilemez?**

A) Dilini kaybeden, öte âlem ile göbek bağını koparan bu zavallı, tam bir boşluk içindedir.
B) Bu iddianın desteklenmesi için kullanılan türler ile örnekleri bellidir ve klişeleşmiştir.
C) Divan edebiyatı anlayışında yapılan tasvirler ile benzetmeler tamamen soyuttur.
D) Geleneksel değerler ile halk kültürü unsurları hızlı bir erozyona uğrama tehlikesi içerisindedir.
E) Hakikatin açığa çıktığı bir tinsellik olduğu ölçüde, şairin varoluşu da hakikat ile şiir arasındaki sondaj koridorudur.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "yalnız" sözcüğü diğerlerden farklı bir görevde kullanılmıştır?**

A) Açık olmak gerekirse bu evde yalnız yaşaman beni derinden üzüyor.
B) Yıllardır bir odada yalnız kaldığını nasıl bilmiyorsun sen?
C) Pikniğe yalnız gelemeyeceğimi geçen hafta söylemiştim.
D) Bu sokakta yalnız yürümeyeceğim günler de gelecek.
E) Severim yalnız bu saatten sonra kimseye güvenemem.

1-C	2-A	3-E	4-A	5-A	6-E

1. **"Ancak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç olarak kullanılmıştır?**

A) Başkalarının bilgisiyle bilgin olabilsek bile ancak kendi aklımızla akıllı olabiliriz.
B) Bunun temel sebebi olmadığını düşünebilir ancak somut kanıtlar bunun öyle olduğunu gösteriyor.
C) Kirlenmiş sözün ancak müşterisi olur, yazıyordu önünden geçtiğimiz kafenin panosunda.
D) Kendimi ancak olduğum gibi kabul ettiğim zaman değişebileceğim gerçeği tuhaf bir paradokstur.
E) Soyut kavramlar, somutlardan yararlanarak, ancak deyimlerle bu kadar güzel anlatılabilir.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "de"nin çıkarılması anlam bozukluğuna <u>yol açmaz</u>?**

A) Mikrosefalisi olan bebeklerin genelde olağan dışı ölçüde küçükbaşları olur.
B) Daha az atık üretecek şekilde üretim ve tüketim tarzlarını nasıl değiştirebileceklerini bulmaya çalışıyor.
C) Uzaktan eğitim ortamı olduğu, özellikle viral dağılımı yoğun yaşayan tüm ülkelerde kabul görmüştür.
D) Duygusal durumların iradelerimiz üzerinde yapabileceği şeylerin abartılıyor olması mümkün değil.
E) Yine de kişisel hayatımızın tüm unsurlarının üçe ayrıldığını fark etmek kolaydır.

3. ---- bu evi zamanında toplamayın, sonra bakın neler oluyor!
Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi uygundur?

A) Sanki B) İllaki C) Mademki
D) Hele E) Belki

4. Her anın aklımda, her kıvrımın
Sanmasınlar asla seni benden ayrı
Savrulur savrulur saçlarında hayatın
Seni sorsunlar benden, sadece ben anlarım
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Sıfat B) Zarf C) Bağlaç
D) Edat E) Zamir

5. "De" bağlacı bulunduğu cümlede çeşitli anlam ilgileri kurabilir. Cümlede var olan anlam ilgilerini (eşitlik, gibilik, katılma vb.) pekiştirir.
Buna göre aşağıdakilerin hangisinde "de" bağlacı cümleye ötekilerden farklı bir anlam katmıştır?

A) Sabahattin Ali'nin o romanını ben de severek okudum.
B) Yanıma bir uğra da sonra alışverişe gidersin.
C) Eve gelsen de bir yüzünü görsek çok iyi olur.
D) Yanıma oturt da onun tombul yanaklarını seveyim.
E) Hadi gel de gör, evimizin rengi çok güzel oldu.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "de"nin yazımında bir yanlışlık yapılmıştır?**

A) Gönlünde bir derdi bulunmayan, ciğeri yaralı olmayan insanın şiirinde tat vardır zannetme.
B) Tarih ancak geriye ve ileriye bakarak cevaplanabilecek bir sorudur, buda yeni sorular yaratır.
C) Bir ülkede şair ne kadar çoksa o ülke düşünce bakımından o kadar geridir.
D) Dün akşam arkadaşına söyledikleri konusunda ısrarcıydı.
E) Dünyada özgürlüğü kavramaya çalışan insan, özgürlük atılımlarında bulundukça yalnızlığa dalar.

1-B	2-E	3-D	4-C	5-A	6-B

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlacın yazımında bir yanlışlık yapılmıştır?**

A) Oysa ki bizi burada bırakmayacağına çok fazla inanmıştık.
B) Bir an önce gel ki listeleri birlikte hazırlayalıp kurula sunalım.
C) Gördü ki yapılacak işler çok fazla hemen kaçmak için yer aradı.
D) Yusuf Hoca ki bu işte gerçekten başarılı ve özgün bir öğretmen.
E) Onu hemen elinden aldım ki kendisine yanlışlıkla zarar vermesin.

2. Yaşadıkça (I) anlarız ki ne yapmak istiyorsak, ne yapabileceksek şimdiden başlamalıyız. Ancak (II) şimdiye hâkimiz. Hayat, birbirinin peşi sıra (III) geçen şimdilerin toplamıdır. Her kaybolan şimdi bir daha (IV) gelmemek üzere geçip gitmiştir ve şimdi (V) yaşadığı anı anlamayan hayatı anlamaz. "Şimdilik durmak" değil, "şimdiden başlamak."

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisinin türü ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tekrarlı bağlaç yoktur?**

A) Olsun mu olmasın dert sana uğramasın, diyordu bir şiirinde.
B) Bu konuyla ilgili gerek sana gerekse ona ihtiyacım olacak.
C) Hem bu konuda sızlanıyor hem de çalışmamak için direniyor.
D) Bu yaz boyunca ne geleni bitti ne de gideni bitti.
E) İster paranı biriktir ister paranla araba al, bu senin hayatın.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ki" bağlaç olarak kullanılmıştır?**

A) Kişisel gelişim kitapları aynı üslupla yazılmasına rağmen sizinki neden farklı?
B) İnsanlara iş yaşamındaki zorlulukları anlatma fikrine nereden kapıldınız?
C) Antarktika'daki araştırma üsleri enerji ihtiyaçlarını nasıl karşılıyor?
D) Az önce sevmediğiniz az sayıdaki yemekleri tekrar sıralar mısınız?
E) Senin bu şiiri yazarken ilham kaynağın başka ne olabilir ki?

5. Beş yıldır olanca samimiyetiyle çalıştı ---- onlardan istediği aile sevgisini göremedi.

Bu parçadaki boş yere aşağıdaki sözcüklerden hangisi getirilemez?

A) fakat B) oysa C) hatta D) hâlbuki E) ancak

6. **"Hem... hem" bağlacı aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı ögeleri bağlamıştır?**

A) Düğüne hem onu hem de onun arkadaşını çağırmışlardı.
B) Hem kazancı hem de evi onun için çok değerliydi.
C) Hem kolu hem de ayağı yara bere içindeydi.
D) Hem öğretmen hem de müdür duruma müdahale etti.
E) Hem söylemleri hem de davranışları çok yaralayıcıydı.

1-A	2-B	3-A	4-E	5-C	6-A

BİLGİ

23 - Ünlem

- Bir olay ya da durum karşısında beliren korku, sevinç, üzüntü, şaşkınlık gibi duyguları yansıtan sözcüklerdir.

Ünlem Çeşitleri ve Örnekleri

- Ünlemler ortaya çıkış özellikleri göz önüne alınırsa üç grupta incelenebilir.

1. Asıl Ünlemler

Her zaman ünlem olan, başka hiçbir görevi bulunmayan ünlemlerdir. Bu ünlemlerin bir kısmı seslenme, bir kısmı da duygu yansıtır.

1.1. Seslenme Ünlemleri

Daha çok birinin dikkatini çekmek, onu uyarmak, ona seslenmek amaçlı ünlemlerdir. Genellikle duygu değeri taşımaz.

Örnek

- ***Hey!*** *Buraya bakabilir misiniz?*
- ***Hişt!*** *Kime diyorum ben?*
- ***Bre Ağalar!*** *Dinleyin beni sessizce.*
- ***Haydi çocuklar,*** *sakince yerlerinize oturun!*

1.2. Duygu Ünlemleri

Cümlelere sevgi, öfke, tiksinme, korku, şaşkınlık gibi duygular katan ünlemlerdir.

Örnek

- *Of, onun gözlerine bakacak bir yüzüm kalmadı artık!* (Utanç)
- *Hay senin aklını seveyim ben!* (Dilek)
- *Hah, şimdi eteklerimizden tutuşacağız!* (Telaş)
- ***Aman*** *diyeyim dostlar, onu bana bir daha hatırlatmayın!* (Uyarı)
- ***Vah vah,*** *zavallı kadın kulübede yalnız ölmüş.* (Acıma)
- ***Yaa!*** *Demek bunca işlerin altından o çıktı.* (Şaşma)
- ***Ay,*** *sınavdan en yüksek ben almışım!* (Sevinme)

NOT

Ünlemler, çekim eklerini aldıkları zaman ünlem özelliğini kaybeder.

- Adamın ahı gitmiş, vahı kalmış.

2. Ünlem Gibi Kullanılan Sözcükler

Bazı adlar ve ad soylu sözcükler hatta cümleler aslında ünlem olmadıkları hâlde vurgu ve tamlamayla ünlem değeri kazanabilir.

Örnek

- ***Murat!*** *Hemen buraya gel.*

("Murat" özel ad iken cümlede ünlem değeri kazanmış.)

- *Akşam köye giderken* ***dikkatli ol!***

("Dikkatli ol" eylem türünde söz öbeği iken cümlede ünlem olarak kullanılmış.)

- ***Yaşasın!*** *İstediğim üniversiteyi kazandım.*

("Yaşasın" emir kipindeki eylem iken cümlede ünlem olarak kullanılmış.)

3. Yansıma Ünlemleri

Daha çok dikkat çekmeye, seslenmeye, çağırmaya yönelik kullanılan ve yansıma olan sözcüklerdir.

Örnek

Şır! *Çat!* *Güm!* *Hav!* *Miyav!* *Tıs!*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. I. Elbette, üzerime düşen görevi yapacağım! (Kabullenme)
II. Ee, amma da abarttın yine! (Usanç)
III. Of, anneme haber vermeyi unuttum! (Bıkkınlık)
IV. Ay, gelinle damat çok yakışmışlardı! (Beğenme)
V. Hişt, sen de bizimle gelsene! (Seslenme)

Numaralanmış cümlelerde geçen ünlemlerden hangisinin cümleye kazandırdığı anlam yanlış belirtilmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

I, II, IV ve V numaralı cümlelerde ayraç içinde verilen sözcükler doğru iken III numaraları cümlede bıkkınlık anlamında değil, yakınma anlamında kullanılmış bir ünleme yer verilmiştir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ah" sözcüğü ünlem görevliyle kullanılmamıştır?**

A) Ah ettiğini biliyordum senin.
B) Ah kalbim bu acıya nasıl dayanırız.
C) Ah, çocuğun dizleri kanamış.
D) Ah biz bunu neden düşünemedik.
E) Ah onu bir kere daha görebilsem.

1-A

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlem cümleye pişmanlık anlamı katmıştır?**

A) Yazık, ben de seni gerçekten sır tutabilen biri sanmıştım!
B) Eyvah, ödev dosyamı masanın üzerinde unuttum!
C) Hey, elimizdeki poşetleri taşımamıza yardım et lütfen!
D) Hah, istediğim ödevin konusu, üslubu çok iyi olmuş!
E) Ah, onun bizi terk etmesine izin vermemeliydik!

2. **Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi farklı türde kullanılmıştır?**

A) Şair, tarihî semtleri en ince ayrıntısına kadar betimler.
B) Dünyaya yeni gelmiş gibi her şeyi yeniden yaşamak istiyorum.
C) Sana göre bir ev buldum sonunda.
D) Yeryüzünde milyonlarca insan, bu dili öğrenmek için çalışıyor.
E) Sonra da "Hey gidi dünya hey!" diyerek işinize gücünüze bakacaksınız.

3. Ah Turgut Uyar... Bizler; sosyal medyanın edebiyatseverlerini,
I II
hep bir ağızdan "Hepimiz Turgut Uyarız" dediklerinde anlamış-
III IV
tık bu sevdanın sürekliliğini...
V

Yukarıdaki parçada numaralanmış sözcükler, türlerine göre eşleştirilirse hangisi bu eşleştirmenin dışında kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde ünlem vardır?**

A) Gözümde hülya, dilimde dört satır, seni anlatır
B) Al, sevgilim, kır kalbimi yine paramparça kalsın
C) Bakınca her şey tam gibiydi ama yoktu bir vicdan
D) Ah be hiç haberin yok, eş dost biz gama düşeceğiz
E) Susma çığlık çığlığa, dön dayanamıyorum.

5. Bulutlu bir hayattan
Bir gece gizliden terki divan
O münferit benimdir
Haksız da değilimdir, dön bir bak
Bu dizelerde aşağıdaki sözcük türlerinden hangisi yoktur?

A) İsim B) Sıfat C) Fiil
D) Ünlem E) Zamir

6. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde ünlem soylu bir sözcük zarf göreviyle kullanılmıştır?**

A) Eyvah ki ne eyvah, elimize yüzümüze bulaştırdık!
B) Aman kimse kırılmasın diye girdiğimiz hâllere bak!
C) Konu komşu, hiç destur almadan, hop içeriye girdi.
D) Onu karşısında gören dayım, derin bir "oh" çekti.
E) Hey arkadaşlar, yarın pikniğimiz olacak, dedi.

1-E	2-E	3-A	4-D	5-D	6-C

UYGULAMA **TESTİ 1**

1. O unutulmuş küçük kasabaya (I) kar ne çok yağardı. Evlerin saçaklarından kılıç (II) gibi buzlar sarkardı. Bazen sabahları (III) pırıl pırıl gökyüzüne uyanırdık. Yeryüzü (IV) de parıltılarla donanırdı. Bodur ağaçların ince çizgileri bir gravür gibi kar (V) aydınlığını çizip geçerdi.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde altı çizili sözcük, türü bakımından ötekilerden farklıdır?**

A) Kardır yağan üstümüze geceden
B) Yağmurlu, karanlık bir düşünceden
C) Ormanın uğultusuyla birlikte
D) Ve dörtnala dümdüz bir mavilikte
E) Kar yağıyor üstümüze geceden

3. Zamanın nasıl geçtiğini bilmem
Saatlerle aramız yıllardır bozuk
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Soru zarfı
B) Edat
C) Çekimli fiil
D) Bağlaç
E) Fiilimsi

4. Bir sanatçıyı sanatını yaparken seyretmek, sanatın kendisinden daha sanat bazen. Bir sanatçıyı sanatçı kılan sanatından vazgeçmesi, sanat olamaz mı peki?
Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Tamlananı zamir olan ad tamlaması vardır.
B) Kurallı birleşik fiil vardır.
C) Üstünlük zarfına yer verilmiştir.
D) İyelik eki alan birden çok sözcük bulunmaktadır.
E) Birden çok çekimli eyleme yer verilmiştir.

5. Kitapların dünyasına yaptığımız yolculukları düşünmeye başlayalım. Önce kitapların oluşma sürecini sanki ilk defa öğreniyormuşuz gibi hatırlamamız iyi olabilir. Zihnimizde beliren düşünceler olgunlaşınca onları harflerle kelimelere dönüştürürüz. Kelimeler sözcükler hâlinde ağzımızdan dökülür, uzun bir konuşma hâlini alır.
Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Ad tamlaması
B) Zaman zarfı
C) Kişi zamiri
D) Bağ - fiil
E) Ad - eylem

6. Drina Köprüsü adını taşıyan muhteşem eseriyle (I) tanınan ve Nobel Edebiyat Ödülü de kazanan; Bosna sınırları (II) içerisindeki Travnik'te doğup büyümüş Sırp yazar İvo Andriç'in geçtiğimiz (III) ay Türkçeye tercüme edilen ve dokuz hikâyeden (IV) oluşan *Sinan'ın Tekkesinde Ölüm* isimli (V) kitabını okuduğumda aklıma bizim Nasrettin Hoca geldi.
Bu cümledeki altı çizili bölümlerin hangisi farklı bir tamlamadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C	2-B	3-D	4-E	5-C	6-B

UYGULAMA **TESTİ 2**

04900F87

1. (I) Havadaki karbondioksiti kullanarak petrol elde edilebilir mi? (II) Küçük bir İngiliz şirketi bunun mümkün olduğunu gösterdi. (III) Geçtiğimiz günlerde sonucu açıklanan bir araştırmaya göre, bilim insanları havadaki karbondioksiti su buharından ayrıştırılan hidrojenle birleştiriyor. (IV) Doğrudan yakıt deposuna doldurulabilecek hâle getirmeyi başardı. (V) Bu teknoloji bir gün verimli hâle gelirse hem petrol sıkıntısı hem de atmosferdeki artan CO2 sorununa çare olabilir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümlede "havadaki" sözcüğü, sıfattır.
B) II. cümlede bir ad tamlaması hem niteleme hem belirtme sıfatı almıştır.
C) III. cümlede edat ve bağlaç bulunmaktadır.
D) IV. cümlede kökü isim olan çekimli eylem vardır.
E) V. cümlede bağlaç kullanılmıştır.

2. Bir (I) dirhem et bin ayıp örter, demişler. Eskiden kilolu olmanın güzellik ve sağlık göstergesi olduğu düşünülürmüş. Güzellik göreli bir (II) kavram olduğundan bu konuda bir (III) şey söylemek zordur. Ama aşırı kilolu olmanın sağlıklı olmadığı artık iyi biliniyor. Ama bir (IV) durumu unutuyoruz. Aşırı kilo, kalp hastalıkları başta olmak üzere birtakım hastalıklara yol açıyor. Bunun için günümüzde her insan sağlığına bir (V) şekilde dikkat etmelidir.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi sayı sıfatı olarak kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Yenilirsem yenilirim, ne çıkar yenilmekten?
Seninle çarpışmak kişiliğimi pekiştirir benim
Ayak bileklerime kadar bu deredeyim işte
Yerin yassı taşları tabanımın altında
Alnımda birleşmekte güneşin raylarından
Hışırtıyla geçen kartalların sesleri

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Sıfat B) Edat C) Ad tamlaması D) Bağlaç E) Zamir

4. Geçen sonbahar gömmüştük hançerimizi (I)
Kare taşlardan yapılmış bir avluya; (II)
Hem değerli, hem keskin (III) bir hançerdi.
Kabzası (IV) erimiştir şimdi, benziyordur
Sığırtmaçların (V) yosun tutan saçlarına

Bu dizelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangi ikisi iyelik eki almıştır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

5. Kahverengi cüceler, ne gezegen ne de yıldız sınıfına giriyor. Geleneksel yıldız oluşum modeline göre bir gaz cismin kahverengi cüce olabilmesi için kütlesinin en azından yaklaşık on üç Jüpiter kütlesi olması gerekiyor. Güneş gibi bir yıldız olup parlaması için sıcaklığının 3 milyon derecenin üzerine çıkması gerekiyor.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Birden çok niteleme sıfatı kullanılmıştır.
B) Edat öbeği sıfat görevindedir.
C) Bağlaç kullanılmıştır.
D) Asıl sayı sıfatı bulunmaktadır.
E) Soru zamirine yer verilmiştir.

6. Ağır (I) metaller, sanayinin birçok alanında atık (II) madde olarak ortaya çıkan, bu nedenle doğaya bol (III) miktarda salınan yüksek (IV) düzeyde zehirli ve kanserojen maddeler. Sanayi (V) atığı olarak doğaya çok miktarda salınmakta olan bu maddelerin doğal yolla çözünmesi mümkün değildir.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C	2-A	3-D	4-B	5-E	6-E

UYGULAMA **TESTİ 3**

1. I. Bir kış uykusundan uyandıktan sonra gerçeklerle yüzleşmeye başlamıştı.
II. Dinler tarihi konusunda onun kadar bilgili birini bulmanız çok zordur.
III. Günlük ders planı yapmadan hiçbir zaman sınıfa girmezdi.
IV. Tatlı siparişlerinizin artması çalışanlarımızı da oldukça sevindirmişti.
V. Kuralların belirgin olması çocukların kafasındaki soruların bitmesini sağladı.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde zincirleme ad tamlaması vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç içindeki terimi örneklendiren bir söz yoktur?**

A) Kırım Savaşı'nın etkilerini bir ders boyunca bizlere anlatmıştı. (Niteleme sıfatı)
B) Bazı iletişim hatalarının konuşulduğu program ilgi gördü. (Belgisiz sıfat)
C) Daha bilgili biriyle çalışırsanız kurumun işleyişi daha iyi olur. (Üstünlük zarfı)
D) Çomar, ev halkıyla anlaşmasına rağmen dışarı çıkmaktan hoşlanıyordu. (Özel ad)
E) Şehrin en iyi kalemleriyle görüştükten sonra iyi bir anı kitabı yazdı. (Ad tamlaması)

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat ve bağlaç bir arada kullanılmıştır?**

A) Senin için yazdığım bu şiiri okurken herkesten çok heyecanlanıyorum.
B) Yedi gündür devam eden kar, şehrimizi de etkisi altına almıştı.
C) Köylülerle yaptığımız söyleşi, ulusal kanallarda da yayımlanacak.
D) Meğer onların çaresiz bekleyişlerinden haberleri varmış.
E) Güz aylarının güzelliğinden habersiz yıllarca yaşamıştı.

4. Bu toprakta kalır adın
Tohumların arasında
Yeşilinde tarlaların
Başakların sarısında
Yıllar geçse de aradan
Kopar gelir ırmaklardan

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Ad tamlaması
B) Bağlaç
C) Niteleme sıfatı
D) Somut ad
E) Çekimli fiil

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "gibi" edatı cümleye zaman anlamı katmıştır?**

A) Dün de aynı konulardan soru çözmüşüm gibi hissediyorum.
B) Gece gibi karanlıkları bir yorgan gibi örtüyorsun üstüme.
C) Dedem cemreler düştüğü gibi köye gitmek istiyor.
D) Pamuk gibi yumuşak kalbi vardı genç kızın.
E) Maziyi unutturacakmış gibi hissettiriyor bu adam bana.

6. (I) Doğada yaşayan çeşitli canlı türleri karşılaştırıldığında, yaşlanmanın önceden tayin edilmiş bir süreç izlemediği, oldukça esnek olduğu yolunda somut kanıtlar karşımıza çıkıyor. (II) Örneğin bir meyve sineği üç hafta, fare üç yıl, kozalaklı çam 4000 yıl yaşıyor. (III) Birçok uzmana göre hayvanların metabolizma hızları ömürlerini de belirliyor. (IV) Örneğin soğukkanlı hayvanlar sıcakkanlı hayvanlardan daha uzun yaşıyor. (V) Ayrıca vücut büyüklüğü de yaşam süresinde belirleyicidir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) I. cümlede hâl eki almış birden çok sözcük vardır.
B) II. cümlede asıl sayı sıfatlarına yer verilmiştir.
C) III. cümlede hem edat hem bağlaç vardır.
D) IV. cümlede birleşik sıfat kullanılmıştır.
E) V. cümlede edat kullanılmıştır.

1-B	2-A	3-C	4-C	5-C	6-E

UYGULAMA **TESTİ 4**

05140DD3

1. Bilmiyorum nerdeyim, ne hâldeyim, ben kimim
I II III
Ayrılırken kimliğim, adresim sende kalmış
IV V
Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bir resmimiz bile yoksa baş başa
Reva mıdır ben yanayım, sen yaşa
Aşk sunacak saki mi yok sarhoşa
Yine bulur, yine içer sevdiğim
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Bağlaç B) Zarf C) Zamir
D) Ünlem E) Ek eylem

3. Bilim insanları beyne yerleştirilen yeni bir cihaz sayesinde, kızılötesi ışığın algılanmasını sağlayarak altıncı his geliştirdi. Kızılötesi ışık laboratuvar fareleri tarafından görülememesine rağmen, kafalarına yerleştirilen bir algılayıcı ve beynin dokunma hislerinden sorumlu bölgesine yerleştirilen elektrotlar sayesinde algılanabiliyor.
Bu parçada geçen aşağıdaki sözcüklerden hangisi türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) altıncı B) sorumlu C) kızılötesi
D) yeni E) algılayıcı

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük ismin yerini tutmamıştır?**

A) Herkesin bu olayla ilgili önemli fikirleri olduğunu söylemişti.
B) Bu saatten sonra sorulardan birkaçını çözmesen de olur.
C) Kimin hangi şartlarda eğitim gördüğünü bilmen gerekir.
D) Çoğunun parasını ay sonuna kadar ödemeye çalışacak.
E) Kimi durumlarla ilgili acil önlem planımız her zaman var.

5. Kimsesizim hısmım da yok hasmım da
I II
Görünmezim cismimde yok resmim de
III
Dil üzmezim tek hece var ismimde
IV
Barınağım gönül denen yer benim
V
Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi iyelik eki almıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Madem aşk tablosunun takdirinden acizsin
Git de çağdaş ressamlar modern resimler çizsin
Bu dizelerde geçen ad tamlamasının özdeşi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Desem ki vakitlerden bir nisan akşamıdır
Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor
B) Kuytu ormanları, tenha bağları
Geziyor mevsimin yorgun rüzgârı
C) Gülün tam ortasında ağlıyorum
Her akşam sokak ortasında öldükçe
D) Yokuşların alınganlık huyu var
Nasıl da uçuyor havada kuşlar
E) Nerde güzel görsen orda kalırsın
Ben senin derdini çekemem gönül

1-D	2-D	3-E	4-E	5-B	6-D

BİLGİ

24 - Fiilde Anlam

Fiillerin Anlam Özellikleri (İş, Oluş ve Durum Filleri)

- İş, oluş, durum ve hareket bildiren sözcüklere **fiil (eylem)** denir.
- Anlamlarına göre fiiller; iş fiilleri, oluş fiilleri ve durum fiilleri olmak üzere üç grupta incelenir:

1. İş (Kılış) Fiilleri

- Öznenin kendi isteği ile gerçekleşen ve öznenin bir nesneyi etkilediği fiillerdir. Bu fiillerde öznenin yaptığı işten etkilenen bir nesne (varlık) vardır.
- Bir cümlede özneyi (yani işi yapan kişiyi) bulmak için yükleme "kim, ne?" sorularından birini sorarız. Özneyi bulduktan sonra öznenin yaptığı işten etkilenen bir nesne olup olmadığını bulmak için ise yükleme "ne, neyi, kimi?" sorularından birini sorarız. Eğer fiile sorduğumuz "ne, neyi, kimi?" sorularından birine cevap alabiliyorsak bu fiil, iş (kılış) fiilidir.

Örnek

*Yazar, sevenlerine **romanını** tanıttı.*

- Yukarıdaki cümlede yükleme "kim tanıttı?" sorusunu sorarak özneyi (yazar) buluyoruz ve yükleme "neyi tanıttı?" sorusunu yönelttiğimizde "romanını" cevabını alıyoruz. Bu cümlede "roman" sözcüğü nesnedir ve öznenin (yazarın) yaptığı işten etkilen varlıktır. Sonuç olarak "tanıtma" fiili nesne alabildiği için iş (kılış) fiilidir.

2. Durum Fiilleri

- Öznenin süreklilik gösteren bir durumunu anlatan fiillerdir. Durum fiillerinde öznenin yaptığı işten etkilenen bir nesne (varlık) yoktur. Bu yüzden durum fiillerinde, fiile sorduğumuz "ne, neyi, kimi?" sorularından birine cevap alamayız.
- Durum fiilleri insanların bazen kendi isteğiyle bazense kendi iradesi dışında gerçekleştirdiği fiillerdir ve bitmesi için başka bir fiilin başlaması gerekir.

Örnek

*Dün çok yorulduğum için öğleye kadar **uyumuşum**.*

- Yukarıdaki cümlede "uyumak" fiili öznenin (ben) uyuma işi sırasındaki sürekliliğini gösterir. Ayrıca uyuma işinin bitmesi için başka bir eylemin (uyanmak) başlaması gerekmektedir. Bu cümlede yükleme "ne uyudu, neyi uyudu, kimi uyudu?" sorusunu yönelttiğimizde hiçbir cevap alamıyoruz. Sonuç olarak "uyumak" fiili nesne alamadığı için durum fiilidir.

Örnek

*Kömür ve petrol gibi enerji kaynakları giderek **azalmaktadır**.* (ne, neyi, kimi azalmaktadır? → cevap yok ⇒ durum fiili)

*Sağlıklı ve ekonomik olmasından dolayı beyaz ete olan ilgi genel olarak **artıyor**.* (ne, neyi, kimi artıyor? → cevap yok ⇒ durum fiili)

3. Oluş Fiilleri

- Öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildiren fiillerdir. Oluş fiillerinde daha çok "zaman içerisinde kendiliğinden olma" söz konusudur.
- Oluş fiilleri, bir durumdan başka bir duruma geçildiğini veya geçilmekte olduğunu bildirirler.

Örnek

*Bahçeye diktiğimiz fidanlar **yeşermiş**.*

- Bu cümlede "yeşermek" fiili, öznenin (fidanlar) zaman içerisindeki değişimini anlatır. Bu değişim öznenin iradesi dışında, zaman içerisinde kendiliğinden olmuştur. "yeşermek" fiili, öznenin isteği dışında zaman içerisinde gerçekleşen bir değişimi anlattığı için oluş fiilidir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki altı çizili fiillerden hangisi oluş bildirmektedir?**

A) Yazar, bu eserini uzun yıllar ara vererek oluşturmuş.
B) Ürünler geldiği için marketi bugün açıyoruz.
C) Bahçedeki çiçekler susuzluktan solmuş.
D) Yeni bir romana başlamak için sabırsızlanıyorum.
E) Her sabah erkenden uyanıp spora gidiyor.

Çözüm:

Oluş fiilleri, herhangi bir etki altında olmaksızın bir varlıkta kendiliğinden oluşan değişikliği anlatan fiillerdir. Oluş eylemiyle, nesnenin üzerinde gerçekleşen değişimin istem dışı olduğunu yani isteyerek olmadığını anlarız. C şıkkında "solmak" fiili, kendiliğinden olduğu için oluş fiilidir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. I. Sabah yağışlı olan hava öğleye doğru kararadı birden.
II. Uzun uzun tartıştıktan sonra bir kanıya varabildik.
III. Kültür farklılığımız olmasına rağmen o yöreyi çok sevdim.

Numaralanmış cümlelerdeki fiillerin anlamsal özellikleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Kılış	Oluş	Durum
B)	Durum	Oluş	Kılış
C)	Durum	Kılış	Oluş
D)	Oluş	Durum	Kılış
E)	Kılış	Durum	Oluş

1-D

1. **"Gör-, uyu-, büyü-" fiilleri anlam özelliklerine göre hangi şıkta doğru sırayla verilmiştir?**

A) Oluş - İş - Durum
B) İş - Durum - Oluş
C) İş - Oluş - Durum
D) Durum - İş - Oluş
E) Oluş - Durum - İş

2. "Oluş fiilleri öznenin iradesi dışında gerçekleşen eylemlerdir." **Yukarıdaki bilgiye göre hangisinde oluş fiili kullanılmamıştır?**

A) Bu sıcakta dondurma alıp eve getirirseniz erir tabii ki.
B) Ayşem, geçen yıla oranla bu sene çok kilo almış.
C) Bahçedeki çiçeğe su vermediğiniz için solmuş.
D) Buzdolabındaki hayvansal ürünlerin hepsi küflenmiş.
E) Tatilden döndüğünde saçları hayli uzamıştı.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde durum fiili kullanılmıştır?**

A) Aşağı yukarı kırk gün kadar deniz kenarına inip şiiri bölüm bölüm yazdım.
B) Kralın iyisi kötüsü, sevileni sevilmeyeni hep aynı saygıyı görür.
C) Yanına gittiğimde pencerenin kenarına oturmuş gülüyordu.
D) Tıpkı bir pelikan gibi onu kendi yüreğimin kanıyla besledim.
E) İki yıldır benim yaşamıma karışmış dünyanın çetelesini tutuyorum.

4. **Aşağıdaki cümlelerde altı çizili fiillerden hangisi iş bildirmektedir?**

A) Gece boyunca bilgisayarda oyun oynadığı için sabah uyanamamış.
B) Buğlem, babasından aldığı iki yüz lirayı kardeşiyle paylaştı.
C) Bir anda yerinden kalkarak eline aldığı çantasıyla hızlıca çıktı.
D) Her sabah erkenden yürüyüşe çıkıp simit alıp eve gelirdi.
E) Ocağın üstüne koyduğum akşam yemeği pişmiş olmalı.

5. **Aşağıdakilerden hangisinde fiil kendiliğinden olan bir durumu belirtmektedir?**

A) Evi boyamadan önce eşyaların üzerine naylon çekip öyle boyadık.
B) Dün akşam pazardan aldığımız patatesler çok güzel kızarmış.
C) Yemek yemeyi çok sevmesine rağmen piknikte sadece su içti.
D) Yeni gelen öğrencilerimize sınıflarımızı tek tek gezdirdik.
E) O, bu olaydan sonra ona nasıl davranması gerektiğini bilmiyor.

6. I. Israrla onu aramasına rağmen en sonunda ona cevap verdi.
II. Hava durumu bu şekilde giderse eylülün sonuna doğru havalar soğur.
III. Şairler şiirine göre, şairin sorumluluğu "iyi kötü" demeden gördüğü her şeyi söylemelidir.

Numaralanmış cümlelerdeki fiillerin anlamsal özellikleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Kılış	Oluş	Durum
B)	Durum	Oluş	Kılış
C)	Durum	Kılış	Oluş
D)	Oluş	Durum	Kılış
E)	Kılış	Durum	Oluş

1-B	2-B	3-C	4-B	5-B	6-B

BİLGİ

25.1 - Fiil Kipi ve Kişi - I

Fiil Çekimi (Fiillerde Kip, Kişi, Olumsuzluk ve Soru)

- Çekimli fiil, belirli bir zaman ya da dileği kişiyle birlikte gösteren fiillere denir.
- Çekimli fiil, kişi ve kip ekleri yardımıyla çekimlenir.
- İkinci tekil kişi emir kipi çekimi hariç bütün fiiller çekim eki alır.
- Fiil çekim ekleri, fiil kök veya gövdelerine eklenerek fiillerin zamanını, yapılış şeklini ve şahsını (eylemi yapan kişiyi) belirtirler.

Fiil çekimini fiillerde kip, fiillerde zaman, fiillerde olumsuzluk ve fiillerde soru olmak üzere dört ana başlıkta inceleyebiliriz.

1. Fillerde Kip

- Eylemin gösterdiği kılış, durum veya oluşun zamana bağlı olarak nasıl gerçekleştiğini veya gerçekleşeceğini gösteren söyleyiş kalıplarına kip adı verilir.
- Fiillerde Kip, Haber ve Dilek kipleri olmak üzere ikiye ayrılır.

1.1. Haber (Bildirme) Kipleri

Eylemin yapıldığını, yapılacağını bildiren kiplerdir: -di, -miş, -ecek, -(i)yor, -(ı)r. Hepsi de zaman anlamlıdır.

Haber Kiplerimiz:

1) *Geçmiş zaman*
   a) *Bilinen (görülen / belirli) geçmiş zaman*
   b) *Öğrenilen (duyulan / belirsiz) geçmiş zaman*
2) *Şimdiki zaman*
3) *Gelecek zaman*
4) *Geniş zaman (Tüm zamanları kapsar.)*

1.1.1. Geçmiş Zaman Eki (-di, -miş)

- Eylemin geçmişte yapıldığını bildiren zamandır. Bilinen (görülen / belirli) geçmiş zaman ve öğrenilen (duyulan / belirsiz) geçmiş zaman olmak üzere ikiye ayrılır.

a) Bilinen (Görülen / Belirli) Geçmiş Zaman Eki (-di / -dı / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü)

- Görülen, tanık olunan, bilinen veya yapıldığından emin olunan geçmişe ait bir eylemin anlatılmasında veya bildirilmesinde kullanılır.

Örnek

*Şair, şiirini klasik edebiyat ve Batı edebiyatını harmanlayarak dün akşam itibarıyle **tamamladı**.* (Bilinen)

*Gün ilerledikçe artan sıcaklık, öğle saatiyle birlikte dayanılmaz **oldu**.* (Görülen, tanık olunan)

*Çok hafif esen yel, sabah serinliğini şöyle bir dalgalandırırken doğa yeni güne **uyanıyordu**.* (Duyularla kesinleşmiş)

b) Öğrenilen (Duyulan / Belirsiz) Geçmiş Zaman Eki (-mış / -miş / -muş / -müş)

- Görülmeyen, başkasından duyulan veya bittikten sonra fark edilen geçmişe ait bir eylemin anlatılmasında veya bildirilmesinde kullanılır.

Örnek

*Karakterli insan olmak için doğru ve iyi olana odaklanmak ve bunların peşinden gitmek de **gerekiyormuş**.* (Sonradan fark edilmiş.)

1.1.2. Şimdiki Zaman Eki (-yor, -mekte)

- Hâlen yapılmakta olan, henüz tamamlanmamış bir eylemin anlatılmasında veya bildirilmesinde kullanılır.
- (-yor) kipinin yerine (-mekte, -makta) da kullanılır.

Örnek

*Onu **anlamıyorum** zira çok karışık konuşuyor, yine de anlamaya **çabalıyorum**.*

*Çağımız, iletişim çağı olarak **öngörülmektedir**.*

1.1.3. Gelecek Zaman Eki (-ecek / -acak)

- Gelecek zaman içerisinde bir eylemin bildirilmesinde kullanılır.

Örnek

*Bütün tespitlerimi eğer kafamı toplayabilirsem poetik bir yazıya **dönüştüreceğim**.*

1.1.4. Geniş Zaman Eki (-r / -(a)r / -(e)r / -(ı)r / -(i)r / -(u)r / -(ü)r)

- Eylemin geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanların tümüne ait olduğunun, yani her zaman tekrarlandığının bildirilmesinde ve genel yargıları anlatmakta kullanılır.

Örnek

*Kitabım yayınlansa bile her yazdığımı kendimce ona gerekli biçimini verinceye dek **düzeltir, değiştiririm**.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Hatıralar gökyüzü gibi gitmiyor üzerimizden
Geçen geçti, geçen geçti
Hadi geceyi söndür kalbim
Şimdi uykusuzluk vakti
Bu dörtlükte kaç çekimli fiil vardır?

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

Çözüm:

"gitmiyor, geçti, geçti, söndür." sözcükleri çekimli fiildir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem, söylendiği anda gerçekleşmektedir?

A) Okul yönetimi bu konuda elinden geleni yapacak.
B) Çağın büyük devrimlerinden biri diye söyledin mi?
C) Eleştiri alanında kimseye o konuda taviz vermedi.
D) Her sabah kahvaltıdan önce mutlaka kahve içerim.
E) Sabah serinliğinde mahallenin sokağında yürüyorum.

1-E

BİLGİ

25.2 - Fiil Kipi ve Kişi - II

1.2. Dilek (Tasarlama) Kipi Ekleri

- Bir dileği, bir isteği, tasarlanan bir hareketi anlatan kiplerdir. Dilek kiplerinde zaman anlamı yoktur.
- Dilek kipleri dörde ayrılır:

1) Gereklilik kipi ***2) Şart kipi***
3) İstek kipi ***4) Emir kipi***

1.2.1. Gereklilik Kipi (-meli / -malı)

- Eylemin yapılmasının gerekli veya zorunlu olduğunu ifade eder. İhtimal anlamı katmaktadır.

Örnek

*Sıkı bir yaptırıma tabi tutulmadan kendimizi buradan savmak için hemen **hareket etmeliyiz**.*

1.2.2. Koşul (Şart) Kipi (-se / -sa)

- Fiil kök veya gövdesine gelerek söz konusu olan işin dileğe ve şarta bağlı olduğunun bildirilmesini sağlar.

Örnek

*Bir manzume, hangi temayı **işlerse** işlesin; vezin, kafiye veya şekil yönünden ne kadar sistematik **görünürse** görünsün, edebî değildir.*

1.2.3. İstek Kipi (-e, -a)

- Cümleye istek, dilek, temenni anlamı katar. Cümle içerisinde genelde "-elim, -eyim" şeklinde kişi eklerini almış hâliyle karşımıza çıkar.

Örnek

*Kelime hayatın içinde can bulmadan yakalamak lazımdır ki kelimelere istediğimiz rengi **verebilelim**.*
*Sloganlara **kayalım**, didaktik **olalım** ve söylev dili **kullanalım** istiyorlar herhâlde.*

1.2.4. Emir Kipi (–)

- Eylemin yapılması gerektiğini emir şeklinde bildirir. Emir kipinin eki yoktur, kişi ekleriyle çekimlenir. Birinci tekil ve birinci çoğul şahsın emir çekimi yoktur.

Örnek

*Divan şiirini tanıtmak amacıyla şiir metinlerini düzyazıya çevirenler, böyle yaparak yararlı bir iş yapmadıklarını **düşünsünler.***
*Yanlışı gördüğü zaman, kimde olursa olsun hemen **müdahale et**, gerekeni **söyle!***

2. Fiillerde Kişi

- Fiilde bildirilen iş, oluş ya da durumun kim tarafından yapıldığını belirten eklerdir. Kişi ekleri, cümlede işi yapanı yani özneyi bildirir. Kişi ekleri, fiillerde kip eklerinden sonra gelir.

Örnek

*Minyatüre renk vermek amacıyla doğal toprak boya **kullandım.***
(cümlesinde "kullandım" fiiline getirilen "-m" eki, fiilin kim tarafından (1. tekil kişi - ben) yapıldığını bildirmektedir.)

Kişi (Şahıs)	Fiil - Kip - Kişi Eki	Kişi (Şahıs)	Fiil - Kip - Kişi eki
1. tekil kişi (ben)	Gör - dü - m	1. tekil kişi (ben)	Gör - meli - y - im
2. tekil kişi (sen)	Gör - dü - n	2. tekil kişi (sen)	Gör - meli - sin
3. tekil kişi (o)	Gör - dü	3. tekil kişi (o)	Gör - meli
1. çoğul kişi (biz)	Gör - dü - k	1. çoğul kişi (biz)	Gör - meli - y - iz
2. çoğul kişi (siz)	Gör - dü - nüz	2. çoğul kişi (siz)	Gör - meli - siniz
3. çoğul kişi (onlar)	Gör - dü - ler	3. çoğul kişi (onlar)	Gör - meli - ler

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdakilerin hangisinde cümlelerin hangisi tasarlama kiplerinden biriyle çekimlenmiştir?

A) Şoför bir eliyle direksiyona yapışarak sola manevra yapabilmeye uğraşıyor.
B) Delikanlı hemen arkasını dönüp olay yerinden uzaklaşmaya başladı.
C) Sonradan gelen genç köylü ilk defa otomobile binmiş.
D) İl genelindeki tüm turnuvalar önümüzdeki hafta yapılacak.
E) Derginin son sayısında dil hatası olmaması için dergiyi gözden geçirmeliyiz.

Çözüm:

A şıkkında "uğraşıyor" (şimdiki zaman), B şıkkında "başladı" (görülen geçmiş zaman), C şıkkında "binmiş" (duyulan geçmiş zaman), D şıkkında "yapılacak" (gelecek zaman) haber kipleriyle çekimlenmiştir. E şıkkında "geçirmeliyiz" gereklilik kipi olduğu için cevap E'dir.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisi emir kipiyle çekimlenmiştir?

A) Bu asrın ortasına geldiğimizde artık hiçbir şey eskisi gibi olmasın.
B) Parkta yüzüme bakan çocuğun benden bir şey istediğini sandım.
C) Arkadaşlar arası samimiyetin çok sert olması gerektiğine inanırım.
D) Acele etmekle daha çabuk sonuç alınır sanılmamalıdır.
E) Bir kimse sevdiği işi döne döne ve uzun süre yapmaktan bıkmaz.

1-A

BİLGİ

25.3 - Fiil Kipi ve Kişi - III

3. Fiillerde Olumsuzluk

- İşin, oluşun veya hareketin yapıldığını veya yapılabileceğini bildiren fiillere olumlu fiil, işin oluşun veya hareketin yapılmadığını veya yapılamayacağını bildiren fiillere olumsuz fiil denir.

Örnek

*Türkülerimizin ve şarkılarımızın bile hafızalarımızdan silinip gitmesine, sebep olduğunu **göremiyoruz**.*

*Yerlileşerek yenileşebilirsek işte o zaman kelimelerimiz geri gelecek, hiçbir savaşta mağlup **olmayacağız**.*

- Fiillerin olumsuz biçimleri, kip ve kişi ekinden önce "-me, -ma" eki getirilerek yapılır.

Olumlu	Olumsuz	Türü
sevdik	sevmedik	görülen geçmiş zamanın olumsuzu
görmüşüz	görmemişiz	duyulan geçmiş zamanın olumsuzu
bakacaksın	bakmayacaksın	gelecek zamanın olumsuzu
anlasalar	anlamasalar	şart kipinin olumsuzu
kazanalım	kazanmayalım	istek kipinin olumsuzu
bilmeliyiz	bilmemeliyiz	gereklilik kipinin olumsuzu
duy	duyma	emir kipinin olumsuzu

4. Fillerde Soru

- Fiiller, kendinden sonra eklenen "mı, mi, mu, mü" soru ekleriyle soru anlamı kazanır. "mi" soru eki, kendinden önce gelen sözcüklerden ayrı, kendinden sonra gelen eklerle ise bitişik yazılır.

Örnek

*Eserinizde en güzel bulduğunuz şu parça **mı**, bu parça **mı?***

*Onda da beğendiğiniz yapısındaki hoşluk **mu**, kullandığınız malzeme **mi**, bir buluş, bir düşünce, bir bilgi **mi?***

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Yüzün görsem tutulur dilim lâl olur.
I II

Yukarıdaki dizede geçen numaralanmış çekimli fiillerin kip ve kişileri hangi seçenekte sırasıyla doğru verilmiştir?

	I	II
A)	İstek kipi - 2. tekil	Geniş zaman - 1. tekil
B)	Dilek şart - 1. tekil	Geniş zaman - 3. tekil
C)	Dilek şart - 3. tekil	Geniş zaman - 1. tekil
D)	Geniş zaman - 3. tekil	Dilek şart - 3. tekil
E)	Dilek şart - 2. tekil	Geniş zaman - 3. tekil

Çözüm:

gör: fiil kök
-se: şart
-m: 1. tekil

ol: fiil kök
-ur: geniş zaman (3. tekil)

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem diğerlerinden farklı bir kiple çekimlenmiştir?

A) İstediğimin tersine ruhum, yularından kurtulup kaçan bir at gibi kendini daha fazla yoruyor.

B) Bence insan ne olduğunu bilmekte dikkatli olmalı; iyi tarafını da, kötü tarafını da aynı titizlikle ortaya çıkarmalıdır.

C) Bu tür metinlerde şiirsellikten ziyade vezin ve kafiye ile şairin mesaj verme kaygısının hâkimiyetini hisset.

D) Yeni romanımı oluştururken şairlerin kaynaklarına ve esinlendikleri yazarlara da bakayım bu akşam.

E) Edebiyat, teknolojiyi ve onun özelinde sosyal medyayı anlamlandırmalı ve ona estetik değer yüklemelidir.

1-A

TEST 1

038601BC

1. (I) Eğer söylenenler gerçekse 300 - 400 kelimeyle konuşan bir toplum hâline gelmişsek çok büyük bir yıkımla karşı karşıyayız. (II) Bir şeyden dolayı sevinç duyuyorum ben, geçmişte arı Türkçeye şiddetle karşı olanlar bugün arı Türkçe konuşabiliyorlar. (III) Aynı şekilde Osmanlıcayı şiddetle reddetmiş olanlara da bakalım. (IV) Pek öyle reddedilecek bir şeyle karşı karşıya olmadıklarını kendileri de biliyor. (V) Bu sentezin bir zenginlik katacağına inanıyorum ben.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi çekimli fiil değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi şimdiki zamanın rivayeti ile çekimlenmiştir?**

A) O yıllar Erzincan Lisesinde sayısal bölüm okurdu.
B) Her sabah güneşin doğmasına yakın yürüyüş yaparmış.
C) Birazdan hazırlanıp bizim yanımıza geliyormuş.
D) Tahtayı not alırken bazı yerlerin altını çizmişti.
E) Kardeşimi, hatıra defterimi karıştırırken yakalayıverdim.

3. Yabancısın buralara
I
Nerelerden geliyorsun
II
Otur dinlen başucuma
III IV
Belli ki çok yorulmuşsun
V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerin hangisi çekimli fiil değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öğrenilen geçmiş zaman kipi, "farkına varma" anlamında kullanılmıştır?**

A) Aynur Hanım, bu akşam bizi yemeğe çağırmış.
B) Ne kadar çok yol yürüdüysem artık ayaklarım şişmiş.
C) Mezuniyeti geçen yıl okulun bahçesinde olmuş.
D) Şair, bu şiirini de yayımlayarak kendini kanıtlamış.
E) Ailecek, dünya turuna çıkmayı düşünüyorlarmış.

5. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde dilek kipiyle çekimlenmiş bir eylem bulunmaktadır?**

A) Sankim elif elif uzuyordu, inceliyordu,
Uzak cephelerin acısıydı gıcırtılar,
B) Değirmenin üstü her gün yel olmaz
Değirmenin üstü her gün yel olmaz
C) Bir camın arkasında açılıyor güllerim,
Havuzum pırıl pırıl yıkar bakışlarımı.
D) Güneşim aydan sarı, yarınım dünden zorsa,
Sarsın artık ömrümü tunç kandillerin isi
E) Yağız at bir başka kişi, bir uzak,
Çözülür çözülmez kaçmış.

6. Kartallar uçar mı bir harabeden
Köprülerden benim yârim geçer mi?
Sen neden bu kadar güzelsin, bilmem
Taşırsın yeryüzüne ebedî tohumları
Ben ise kuruyacak bir suyun mahkûmuyum

Bu dizelerde kaç çekimli fiil vardır?

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

1-A	2-C	3-A	4-B	5-D	6-C

1. (I) Şiir, şekilleri kelimelerle büyüleyerek ruhumuza hitap eden bir musiki olduğunu hepimiz biliyoruz. (II) Haşim'i okurken etrafımızı kaplayan her şeyin değiştiğini, güzellik havarilerinin kanatları içinde tanımadığımız bir hayal âlemine doğru uçtuğumuzu hissediyoruz. (III) Bu âlemin çiçekleri, renkleri bizim bildiğimizden ayrı bir sihirle örtülüdür. (IV) Bu âlem en verimli mevsimini yaşarken birden bire güneşini kaybetmiştir. (V) Şimdi biz, bu emsalsiz beldeyi ruhumuzun en güzelliği susamış köşelerinde hıfz etmek suretiyle yaşatıyorduk.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde şimdiki zamanın hikâyesiyle çekimlenmiş bir fiil vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **"**Seni hiç düşünmez miyim**" eyleminin özellikleri hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?**

A) Geniş zaman - olumsuz soru - 1. tekil kişi
B) Şimdiki zaman - soru - 3. tekil kişi
C) İstek kipi - olumsuz - 1. çoğul kişi
D) Geniş zaman - olumsuz - 1. tekil kişi
E) Geniş zaman - olumsuz soru - 1. çoğul kişi

3. **Aşağıdakilerden hangisinde biri haber kipi, öteki dilek kipi ile çekimlenmiş iki eylem kullanılmıştır?**

A) Bu akşam bize gelecek fakat onunla artık konuşmayacağım.
B) Başını alıp alıp giderdi, denize kenarında insanları seyrederdi.
C) Yarın ders başlayacak, bana saati haber vermeyi unutmayın.
D) Bu konuda öz güvenli olmalı ve her zaman dik durmalısın.
E) Annemler yarın uçakla geliyor, evi toplayacak kimse yok.

4. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yükleminde bir zaman belirtilmemektedir?**

A) Bir insan hiç mi evdeki işlere yardım etmez.
B) Bu konuda boşuna kürek çekmektesin.
C) Yılsonundaki başarılarımızı herkes duyacak.
D) Gelecek hafta bizimle tenis turnuvasına gelecek.
E) Elindeki işi bitirir bitirmez yanıma uğrasın.

5. Gidenler nerde kaldılar, özledim gülüşlerini
Bir kenti güzelleştiren yalnız onlardı sanki

Bu dizelerdeki fiillerin kipleri aşağıdakilerin hangisinde doğru sıralanmıştır?

A) Görülen geçmiş zaman - görülen geçmiş zaman
B) Geniş zaman - emir kipi - gereklilik kipi
C) Görülen geçmiş zaman - istek kipi - gereklilik kipi
D) Görülen geçmiş zaman - emir kipi - gereklilik kipi
E) Emir kipi - gereklilik kipi

6. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde geçmiş zaman eki "**-mış, -miş**" farklı bir anlam katmıştır?**

A) Belli ki söylediklerim anlaşılmamış, beni tekrar dinleyin.
B) İki hafta önce yanımıza uğramış ama burada değilmişiz.
C) Üç yıl önce fakülteyi ailesinin desteğiyle bitirmiş.
D) Kuruma uğradıkları zaman Ersin Bey onlarla ilgilenmiş.
E) Ara sokaklarda, tek başına saatlerce akşama kadar dolaşmış.

1-E	2-A	3-C	4-E	5-A	6-A

TEST 3

043708E4

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi gereklilik kipinde çekimlenmiştir?**

A) Derginin çıkışını o şiirleri yazdıkları zamana erteleselerdi daha iyi ederlerdi.
B) Sanatçıların ortaya koydukları eserler onların hayatından izler taşır.
C) Sanatçının eserlerinde, izlekleri ortaya koyacak haritalara ulaşma imkânı tanıyacaktır.
D) Aydınlık bir gelecek için aşkla, inançla dilimize ve kültürümüze sahip çıkmalıyız.
E) Endüstriyel süreçlerde olduğu gibi lojistik de geçmişte üç büyük değişim yaşamıştır.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem şart kipinin hikâyesiyle çekimlenmiştir?**

A) Moda dergileri, bilim dergileri, spor dergileri gibi yeni süreli yayınlar çıkmaya başlamıştır.
B) İnsan sağlığında meydana gelen bozulma ekonomiyi de olumsuz yönde etkilemektedir.
C) Görünen o ki her iki durumda da ülke ekonomisi olumsuz yönde etkilenebilir.
D) Önce Çin'de sonra da neredeyse tüm dünyada insanların hayatları hızla değişmeye başladı.
E) Birçok olgun ve değerli insanlar herhangi bir iş görmekten kaçınmasalardı.

3. Seni saklayacağım (I) inan
Yazdıklarımda (II), çizdiklerimde (III),
Şarkılarımda (IV), sözlerimde (V).
Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi kişi (şahıs) eki almıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Ben sensiz olanlara seni aratıyorum,
Ben sensiz kalanlara seni yaratıyorum,
Seni saklayacağım, seni yazıp andıkça
Kendimi çoğaltıyor, seni kuşatıyorum
Bu dizelerde geçen eylemlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Gelecek zaman kipiyle çekimlenmiş eylem kullanılmıştır.
B) "Aratıyorum" eyleminde kip kayması vardır.
C) "Yazıp" sözcüğü, çekimli bir eylemdir.
D) Birinci tekil şahısla çekimlenmiş eyleme örnek vardır.
E) Birden fazla haber (bildirme) kipine yer verilmiştir.

5. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde yüklem farklı kipte çekimlenmiştir?**

A) Evet kimsesizdik ama umudumuz vardı
Üç ev görsek bir şehir sanıyorduk
B) Mağaralara kapanmış gördüm kendimi
Haramiler arasında bütün gece
C) Beni sevdiğin gibi sevdim seni
Kar bırakılmış karanlığından.
D) Pencere yanındaydı, gökyüzü yanında
Uzandı masaya sonsuzu koydu
E) Biz yürüyelim kent güzelleşsin
Gürültüsüz sözcükler bulalım

6. Kaç mevsim bekleyim daha kapında,
Ayağımda zincir, boynumda kement?
Beni de, piştiğin belâ kabında,
O kadar kaynat ki, buhara benzet!
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) İstek kipi
B) Emir kipi
C) Birinci tekil kişi eki
D) Gereklilik kipi
E) Basit çekimli fiil

1-D	2-E	3-A	4-C	5-E	6-D

BİLGİ

26.1 - Ek Fiil (Ek Eylem) - I

- İsim ve isim soylu sözcüklerin yüklem görevinde kullanılmasını sağlayan, ayrıca eklendiği çekimli fiilleri, birleşik zamanlı fiil yapan ek biçimindeki yardımcı eyleme ek fiil (ek eylem) denir. Ek fiil mastar olarak anlamı olmayan "-i(mek)" fiilidir. Konuşmada ve yazmada ek fiildeki "-i" genellikle düşer.
- Ek fiilin 4 kipe göre çekimi vardır:

→ Ek fiilin geniş zamanı (-ım / -im / -um / -üm; -dır / -dir / -dur / -dür)

→ -di'li (görülen, bilinen) geçmiş zaman (-dı / -di / -du / -dü; -tı / -ti / -tu / -tü)

→ -miş'li (duyulan, anlatılan, öğrenilen) geçmiş zaman (-mış / -miş / -muş / -müş)

→ Şart kipi (-sa / -se)

Bu tanımdan hareketle, ek fiillerin iki görevi vardır:

1. İsim veya isim soylu kelimelerin sonuna gelerek, onları yüklem yapmak
2. Basit zamanlı fiilleri, birleşik zamanlı yapmak (-dir hariç).

A. İsim Soylu Sözcükleri Yüklem Yapmak (İsim Cümlelerinde Ek Fiil)

- İsimler ve isim soylu sözcükler (zamir, sıfat, zarf, edat) ek fiil alarak cümlede yargı bildirir duruma gelirler, yüklem olurlar.

1. Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı

- Bahsedilen duruma tanık olma anlamı taşır. İsimlere "idi" getirilerek yapılır, getirildiği sözcüğe göre "-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü" şeklinde kullanılabilir.

Örnek

- *Deneme, tür ve üslup olarak pek çok türe yaklaştığı için bu yüzden de yazılması en zor olan* ***türlerdendi****.* (türlerden idi)
- *Köy, kasaba, ilçe ve metropoliten yörelerimizdeki kahvehaneler, çayhaneler ticari varlıklarını çaya borçlu* ***gibiydiler****.* (gibi idiler)
- *Edebiyata, bilim ve tekniğe, sanata ve sanatçıya hak ettiği değeri veren* ***bizdik.*** (biz idik)

2. Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı

- Bahsedileni duyma, öğrenme, sonradan fark etme anlamı taşır. İsimlere "imiş" getirilerek yapılır, getirildiği sözcüğe göre "-mış / -miş / -muş / -müş" şeklinde kullanılabilir.

Örnek

Balın kalitesi, arıların bal özü toplamak için dolaştıkları çiçeklere **bağlıymış**. (bağlı imiş)

3. Ek Fiilin Geniş Zamanı

- Bahsedilen durumun her zaman gerçekleştiği anlamı vardır. İsimlere "idir" getirilerek yapılır, ama ek fiilin geniş zamanında "idir" eki genellikle düşer ve kişi ekleri ek fiil eki olarak kullanılır. İsimlere şahıs eklerinin getirilmesiyle oluşur. III. Tekil şahıs çekiminde "dir" eki getirilir. Bazen de "dir" eki düşebilir.

Örnek

- Hava bugün çok güzeldir.
- Hava bugün çok güzel.
- Biz de sizin gibi Iğdırlıyız.
- Bugün çok düşüncelisin.
- Size yapılanlara çok üzgünüm.

Örnek

Toplum ile iç içe girmiş olan kültür, bir bütün olarak hayatı kapsayan bir yapıya **sahiptir**.

- Bu cümlede "sahip" kelimesi isimdir. Bu sözcük, ek fiilin geniş zaman eki olan "idir"i alarak yüklem olmuştur.

Örnek

Hiçbir kitabım öncekinin benzeri veya kopyası değil bu nedenle hepsi farklı yazarların zihninden doğmuş **gibi**. (değil idir - gibi idir.)

4. Ek Fiilin Şartı

- Ek fiilin şart kipi, ek fiilin diğer kiplerinden farklı olarak eklendiği isim ve isim soylu sözcükleri yüklem yapmaz, cümleye şart (koşul) anlamı katar. İsimlere "ise" getirilerek yapılır, getirildiği sözcüğe göre "-sa / -se" şeklinde kullanılabilir.

Örnek

İşiniz **acilse** *size yardım etmek isterim.* (acil ise)

Ek Fiilin Olumsuzu

- İsim cümlelerinde ek eylemin olumsuzu "değil" edatıyla yapılır, "değil" olumsuzluk edatı isimle ek fiil arasına eklenir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, ek eylem almış bir edat öbeğidir?**

A) Şiir edebiyatımızın her kolunda önemli bir yere sahiptir.
B) İnsan, doğadaki en boşluklu varlıktır, hayat da o boşlukları doldurma çabasıdır.
C) Kimi gün kendimle konuşurken içimde iki ses var gibidir.
D) Üstat, mermer sütunlu Roma kapısından kente girer girmez karşılamıştı beni.
E) Mozart kadar Türk adının propagandasını yapan bir sanatçı var mıdır acaba?

Çözüm:

C şıkkında "gibi" sözcüğü edattır, yani isim soylu bir sözcüktür ve ek fiil alarak yüklem olmuştur.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geniş zamanın şartıyla çekimlenmiş bir eylem vardır?**

A) Senin sevgin de ilgin de bu kadarsa ben artık ne söyleyebilirim!
B) Güzelin tokadını yemeyen, hayatın anlamını kavrayamıyordu.
C) Bu şairin şiirini beğenmezsen eleştirmene hak vermiş olacaksın.
D) Herkes toplanmayacaksa piknik yapmanın bir anlamı yok.
E) Bu iş nasipse bir şekilde bizim hayatımızda yer edinecektir.

1-C

BİLGİ

26.2 - Ek Fiil (Ek Eylem) - II

B. Basit Zamanlı Fiilleri Birleşik Zamanlı Yapmak (Fiil Cümlelerinde Ek Fiil)

- Basit zamanlı (sadece bir kip eki almış) fiiller, ek fiil alarak birleşik zamanlı (birden fazla kip eki almış) fiil olur. Fiilin birleşik zamanlı olması demek iki kip ekinin yan yana gelmesi demektir. Birleşik zamanlı fiillerde ikinci kip eki her zaman ek fiildir.
- Fiil cümlelerinde ek fiil, üç kiple çekimlenir:

→ Ek Fiilin Hikâye Birleşik Zamanı (idi)
→ Ek Fiilin Rivayet Birleşik Zamanı (imiş)
→ Ek Fiilin Şart Birleşik Zamanı (ise)

Basit Zamanlı Fiil	Birleşik Zamanlı Fiil
yazmışsın	yazmıştın
anlamalıyız	anlamalıydık
sevse	sevseymiş
baktı	baktıysa
yapacaksınız	yapacaktınız

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Ek eylem, fiilleri birleşik zamanlı hâle getirir veya isim soylu sözcükleri yüklem yapar.

Buna göre aşağıdaki dizelerin hangisinde ek eylem diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

A) Tekrar duyduğun gün sesimi gök kubbede
Hatırla ki mahşer günüdür, ortalığa düşmüşüm seni arıyorum
B) Güneştir düşen turuncusunda menekşeler sunarım
Gece artık hiç dönülmeyecek yerlerdeki o sevgiliye
C) Benim de mi düşüncelerim olacaktı,
Ben de mi böyle uykusuz kalacaktım,
D) Bu acı gerçeğe sonradan vardım
Gök çoktan yeşildir, dal çoktan sarı
E) Ne güzeldi o kış bahçesinde
Güllerin çok derinlerde çalışan uykusu

Çözüm:

A şıkkında, "gün" kelimesi isimdir. Bu sözcük ek fiilin geniş zaman eki olan "idir"i alarak yüklem olmuştur.

B şıkkında, "güneş" kelimesi isimdir. Bu sözcük ek fiilin geniş zaman eki olan "idir"i alarak yüklem olmuştur.

C şıkkında, "olacaktı" sözcüğünde "ol-" fiil kökü,"-acak" gelecek zaman eki, "-tı" ise ek fiildir.

D şıkkında, "yeşil" kelimesi isimdir. Bu sözcük ek fiilin geniş zaman eki olan "idir"i alarak yüklem olmuştur.

E şıkkında, "güzeldi" sözcüğü isimdir. Bu sözcük, ek fiilin görülen geçmiş zaman eki olan "-di"yi alarak yüklem olmuştur.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Ek eylemin geniş zaman 3. kişi eki "-dır / -dir / -dur / -dür" kimi zaman düşer.

Aşağıdaki dizelerin hangisinde buna örnek olabilecek bir kullanım vardır?

A) Ah aklımdan ölümüm geçer;
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur.
B) Fısıldarım sana yıllarca içimde biriken
Söyleyemediğim ateşten kelimeleri
C) Yolunu beklerken daha dün gece
Kaçıyorum bugün senden gizlice
D) Hançer gibi keskin ve çiçekler gibi ince
Çehren bana uğrunda ölüm hazzı verince
E) Başını kaldırarak boşluğu dinliyordu
Gökler bulutlanıyor, rüzgâr serinliyordu

2. (I) Psikolojik yönelimlerden arındırılmış, heyecan verici bir öykü, psikoloğun ilgisini her şeyden fazla çeker. (II) Böyle bir öykü dile getirilmemiş psikolojik varsayımlardan oluşan bir arka plana dayanır. (III) Yazar bunlara ne kadar az kayıtsız kalırsa arka plan da sezgisi güçlü bir göze kendini o kadar ifade eder. (IV) Öte yandan, psikolojik romanda yazar, yapıtının ham malzemesini psikolojik tartışma alanına bizzat getirir. (V) Psikolog olmayan biri "psikoloji"sini bu tip romanlardan öğrenir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde ek fiil kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-D **2-C**

1. Ek fiil (ek eylem) isimleri yüklem durumuna getirir ve basit zamanlı fiilleri birleşik zamanlı yapar.
Aşağıdaki dizelerin hangisinde ek - eylem bu açıklamada belirtilen her iki göreviyle de kullanılmıştır?

A) İşte bir sabah erken masal böyle başlamış
Delikanlı genç kıza iskelede rastlamış
B) Unutmuş sanki gözbebeklerin
Huzuru en eski hatırlarda
C) Sevgiyle fırtınadan farkı yok
Şefkatiyle sığınacak koy gibi
D) Geliyor Boğaziçi'nden doğru
Bir iskeleden kalkan vapurun sesi
E) Kayalıklarda görmüştüm seni, bir sisli günde,
Fırtınadan saçların çözülmüş bir demetti.

2. **Aşağıdakilerin hangisinde isim soylu bir sözcük ek eylem alarak yüklem olmuştur?**

A) Bir şeyler kapanıyordu bir yerlerde,
Belki bir kapı, belki bir mezar.
B) Pazar günü geçmek bilmiyor
Birden bir kavak fışkırıyor pencereden
C) Şimdi sen kalkıp gidiyorsun. Git
Gözlerin durur mu onlar da gidiyorlar.
D) Bu aşk burada biter ve ben çekip giderim
Yüreğimde bir çocuk cebimde bir revolver
E) Ama sen uzaklardaydın ey kalbim
Uzaklardaydın, sevdiğim uzaklardaydı

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylem iki ayrı işlevde kullanılmıştır?**

A) Nedim, özellikle gazel ve şarkılarındaki söyleyiş güzelliği ile Türk şiir dilinin ustalarından biridir.
B) Şairliği ve yazarlığı narsist bir dışa vurum olarak değil kutsal bir çile olarak görüyordu Sezai Karakoç.
C) Tarım, basit bir mantıkla işliyor gibi görünüyordu ama aslında inanılmaz karışık bir yapıya sahipti.
D) Bilge, kendisine yararlı ve faydalı olanların dışında hiçbir şeyle meşgul olmayandır.
E) Dildeki her kelime, genç nesli ilmin, düşüncenin zirvesine çıkaracak merdivenin basamaklarıdır.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem ek eylem almış zamirdir?**

A) Yüz yıllık yalnızlığında bile sendin perde ardındaki suflör.
B) Onun yaşantısı açısından bazı gerçekliklere yer vermişlerdir.
C) Sözcüklerin dizilişi harflerin sıralanışından farklıdır.
D) Bunlar ki duygu, düşünce, imaj, söz ve terkiplerdi.
E) Herkesin duyguları hakkında öğreneceği çok fazla şey vardır.

5. Yanlış varsa götürür hayat doğruları
Yine de sorarım elbet kendime
Aynı zor soruları
Gündelik heyecan mıydı söyle
Bu dizelerde ek eylem almış kaç sözcük kullanılmıştır?

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

6. **Aşağıdakilerden hangisinin yüklemi ek eylemin geniş zamanıyla çekimlenmiştir?**

A) Hayallerinizin peşinden gitmek tabii ki kişisel tercihinizdir.
B) İtiraf edeyim, nehir söyleşi okumayı pek seviyorum.
C) Hayaller bazen gerçekliğin yaratıcısı oluverirler.
D) Doğru söz çoğunlukla acıtır, kanatır ve yaralar.
E) O mutlu birliği, kelimenin tek anlamıyla varoluşu kaybetmişiz.

1-E	2-E	3-C	4-A	5-A	6-A

TEST 2

066704C3

1. Genceli Nizami'nin dediği gibi, (I)
Taşı, onunla yıkasalar (II)
Üzerinde akik biter… (III)
Bakışların ki,
İkinci bir parıltı var senin bakışlarında. (IV)
Keşke, yalnız bunun için sevseydim seni. (V)

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerin hangisi ek fiil almıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylemin olumsuz biçimi kullanılmıştır?**

A) Ahmet Haşim'de de şairlik vasfı öbür vasıflarından o kadar çok değildi.
B) Denemenin içine buyur etmediği bir konu gösterin, deneme yazmaktan vazgeçeyim.
C) Okuyucuyu cinsî buhranları ile oyalamaya kimsenin hakkı yoktu.
D) O yıllarda onunla tanışmasaydım, bugün tek bir eserim bile olmazdı.
E) Artık o, benim için dünyanın en güzel vazgeçişlerinden biriydi.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması ek fiil alarak yüklem olmuştur?**

A) Bu aşırılık, aşkı diğer sevme duygularından ayıran en önemli özelliktir.
B) Anlatamamamın sıkıntısı içimdeki telaşı katbekat artırıyor.
C) Dil, değişen koşullara bizim gibi adapte olabildiğinden değişikliğe açıktır.
D) Çoğumuz bir şeyin aynısını daha önce de yaşadığımız hissine kapılmışızdır.
E) Biz film yaptığımızda, başını, sonunu, çerçevesini belirliyoruz.

4. **Aşağıdakilerin hangisinde ek fiil, cümleye olasılık anlamı katmıştır?**

A) Sosyal medyada yer alan beğenme linklerinin de doğru bir ölçüt olduğu konusu tartışmalıdır.
B) Gönlümden yükselen sesler, yaşadıklarımın bir hayal olduğunu fısıldıyordu kulağıma.
C) Gönlümün derinliklerinde pas tutmuş o sandığı çıkarmanın vakti gelmişti artık.
D) Çok yönlü bir güzel sanat olan tiyatro okuldan daha güçlü, daha etkilidir.
E) Şair, bu eşsiz eseri oluştururken Yahya Kemal ve Sabahattin Ali'den etkilenmiş olmalıdır.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "**değil**" sözcüğü, ek eylemin olumsuzu olarak kullanılmamıştır?**

A) Bahar aylarında bahçenin bakım işleriyle ilgilenen ben değilim.
B) Elbette haddime değil size akıl vermek ama usuldendir böyle konuşmak.
C) Şiir bizde duyuran değil de hep anlatan bir sanat olarak düşünülegelmiştir.
D) Bu tarz filmler çocukların ilgisini çekecek düzeyde değil bence.
E) Sınav sonucunu görünce İstanbul'u değil Ankara'yı tercih etti.

6. I. Seviyorsam öldüm aman
Kime kalmış aşkın derdi
II. Aşk belası sonsuz umman
Yaralandın yine aman
III. Seni gördü iki gözüm
Nere gitsem gelir yüzün
IV. Sever gider, ağlar sevdan
Yaralandın yine aman
V. Bir zamanlar sen de şimdi
Yanıyorum çöller gibi

Numaralanmış dizelerin hangisinde ek fiil kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E	2-A	3-A	4-E	5-E	6-E

1. **Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde ek fiil kullanılmamıştır?**

A) Acındırırsan arsız olur, acıktırırsan hırsız olur.
B) Ne oldum dememeli, ne olacağım demeli.
C) Adamak kolay, ödemek güçtür.
D) Akıl, kişiye (adama) sermayedir.
E) Bugünkü tavuk, yarınki kazdan iyidir.

2. **Aşağıdakilerin hangisinde ek fiil, cümleye kesinlik anlamı katmıştır?**

A) Bize gelmiştir, hemen eve gitmemiz gerek.
B) Sınav bitmiştir, kalemlerinizi bırakınız.
C) O çoktan uyumuştur, arayıp rahatsız etmeyelim.
D) Eski komşularımız, orada oturmuyorlardır şimdi.
E) Tavuklar pişmiştir, hadi sofrayı kuralım.

3. (I) İnsanlara mutlu olma sanatı öğretilmelidir. (II) Büyük felaketler ve sıkıntılar yaşamadan önce kişiler günlük problemlerini çözerken bile olumlu düşünmeyi ve mutluluğa yönelmeyi öğrendiklerinde daha dirençli olmaktadırlar. (III) Yaşanan olaylar karşısında kaygılanmak, üzülmek yerine çözüme odaklanıp olumlu bakış açısıyla mutlu olmak kişinin hem kendine hem de çevresine olan göreviydi. (IV) Ama öncelikle kişi mutlu olmayı istemeli ve bu amaçla çaba göstermelidir. (V) Nietzsche'nin dediği gibi "Önemli olan insanın inançlarının cesareti değil, inançlarını değiştirme cesareti olmalıdır."

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde ek eylem, isme gelerek onu yüklem yapmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde ek eylemin şart çekimi kullanılmıştır?**

A) Ben de o âşık gibi burada bir gün ölürsem,
Tanrım mukaddes etsin seni gördüğüm günü!
B) Seni her nerde, artık, her ne suretle görsem,
Bir gölgenin duyarım ruhuma düştüğünü.
C) Ey yâdı gönlümüzden çıkmayan afet, senin,
Sevmediklerin değil, sevdiklerin ölürmüş.
D) Bazı ruhum kararır kefenlerden, mezardan;
Yok mu, Rabb'im ölümün bir güzel şekli derdim
E) Başka bir gözyaşını dudaklarınla silsen,
Ürpererek: "Bu, derim, mezardan bir nefestir!"

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim - fiil ek eylem alarak cümlede yüklem görevinde kullanılmıştır?**

A) Ön yargıları yok etmek, atom çekirdeğini parçalamaktan daha zordur.
B) İnsan aklın sınırlarını zorlamadıkça hiçbir şeye ulaşamaz.
C) Dehanın 10'da 1'i yetenek 10'da 9'u da çalışmaktır.
D) Büyük güce sahip egemen devletler olduğu sürece savaş kaçınılmazdır.
E) Yolculuk etmeyi seviyorum ama yolculuğun bitmesinden nefret ederim.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, ek eylem almış bir edat öbeğidir?**

A) Anne rahminden dünyaya gözlerini yeni açmış bebek gibiydim.
B) Sanki hafızasını kaybetmiş bu köy, yeniden hafızasına kavuşuyordu.
C) İnsanlar vardır ki dünyaları, böyle, hep "kelimelerle" örülmüştür.
D) Birlik ve beraberlik içinde yaşamanın en güzel örneğini onlar verir.
E) Allah'ın lütfuyla İstanbul'u sarıp sarmalıyorsunuz, benim sevgilimi, İstanbul'umu…

1-B	2-B	3-C	4-A	5-C	6-A

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması ek fiil alarak yüklem olmuştur?**

A) Alçak gönüllülük sözlerde değil, davranışlarda anlam bulmalıdır.
B) Alçak gönüllü düşüncelerle yaşayan düşünceler, en yüksek düşüncelerdir.
C) Gerçek olgunluk ve erdem; alçak gönüllülükle oluşur.
D) Çok sevilmek için alçak gönüllü olmalıdır.
E) Alçak gönüllülük, gururun perhizidir.

2. (I) İnsanın enerji ihtiyacını belirleyen çok sayıda değişken vardır. (II) Kişinin yaşı, kilosu, yaşadığı çevre koşulları, yaptığı iş ve sağlık durumu enerji ihtiyacını etkileyen unsurlardır. (III) Hızla gelişen küçük çocuklarda, kas kitlesi fazla olan erkeklerde, hamilelerde, çok ağır işlerde çalışan kişilerde, sporcularda ve bazı hastalık durumlarında vücudun enerji ihtiyacı artmaktadır. (IV) Vücut tamamen istirahat hâlinde olursa iç organlar çalışmaya devam eder. (V) Vücut sürekli ısıtılır ve bazı kimyasal tepkimeler devam eder.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde ek fiil kullanılmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Akşamlardan, gecelerden, senden uzağım
Şiirlerim rüzgârdır uzak dağlardan esen
Durgun sular gibi azalacağım
Bir gün, birdenbire çıkıp gelmesen

Bu dizelerdeki sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Ek fiilin geniş zamanına örnek vardır.
B) "uzağım" sözcüğü ek fiil almıştır.
C) İsim kökünden türeyen fiil vardır.
D) Koşul kipi kullanılmıştır.
E) Birleşik zamanlı fiil bulunmaktadır.

4. I. Başka bir çerçevedir, gitgide dünya artık
II. On dört asır evvel yine böyle bir geceydi
III. Meğer duyacakmışım bir sabah öldüğünü
IV. Haliç'te bir vapuru vurdular dört kişi
V. Artık demir almak günü gelmişse zamandan

Numaralanmış dizelerin hangisinde ek fiil kullanılmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Bütün anneleri düşündüm tek tek
Sensin benim için en güzel örnek

Aşağıdaki dizelerin hangisinde ek fiil bu dizelerdeki işleviyle kullanılmıştır?

A) Bendedir gençliğini yaşatacak büyük sır
B) Mühürlenmişti ağzımız bir sessizlik içinde
C) Titrek son akisleri dalgalandı belirsiz
D) Gizlice sıkıyordu kızgın demirden eller
E) Sözde senden kaçıyorum doludizgin atlarla

6. Endemik bitkiler genel olarak sınırlı yayılış alanına sahiptir (I). Bitkilimciler bunların sınırlı yayılışa sahip olmasını genel olarak iki nedene bağlar. Birincisi, türün yeni oluşması ve yayılışını henüz genişletememiş olmasıdır (II). Bunlara neoendemik türler denir. İkincisiyse (III) jeolojik devirler boyunca geniş bir alanda yayılış gösteren bitkilerin ortam koşullarının değişmesiyle büyük bir kısmının yok olması, kalanlarınsa çok dar bir alanda yaşamlarını devam ettirmesidir (IV). Bunlara paleoendemik türler de denir. Paleoendemiklere en iyi örnek monotipik endemik bitkilerdir (V).

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi ek fiil almamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B	2-E	3-E	4-D	5-A	6-C

BİLGİ

27 - Fiillerde Kip ve Anlam Kayması

Bir kipin kendi anlamı dışında, bir başka kipin anlamını verecek bir biçimde kullanılmasına eylem kipinde **anlam kayması** ya da **zaman kayması** denir. Cümledeki fiilde kullanılan kip ile cümlenin tamamında kullanılan kip farklı ise kayma meydana gelir. Cümlenin tamamında kullanılan kip demek cümlede kastedilen, anlatılmak istenen kip demektir.

Örnek

- *Siz oturun, Müdür Bey birazdan gelir.* (Bu cümlede geniş zaman kip eki, cümleye gelecek zaman anlamı katmıştır.)
- *Hafta sonları çocuklar parkta doyasıya oynuyor.* (Şimdiki zaman kipi, cümleye geniş zaman anlamı katmıştır.)
- *O yıllarda eğitim gelişmesi için insanlar birlikte hareket ediyor.* (Şimdiki zaman kipi cümleye geçmiş zaman anlamı katmıştır.)
- *Dolapta bir kutu süt olacak.* (Gelecek zaman kipi, cümleye gereklilik kipi anlamı katmıştır.
- *Arkadaşlar, bu ödev yarına kadar hazır olacak.* (Gelecek zaman kipi, cümleye emir kipi anlamı katmıştır.)

UYARI

Cümlelerin fiil kipinde anlam kayması olması, anlatım bozukluğuna yol açmaz. Bu durum, dilimizin zenginliğiyle ilgilidir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "olmalı" sözcüğü "gereklilik" anlamı taşımamaktadır?**

A) Başkalarının da can güvenliği için trafik kurallarına uyulmalı.
B) Başarılı olmak istiyorsan düzenli ders çalışmalısın.
C) Yaşlılarımız da evde her gün spor yapmalı.
D) Sabah iş yerinin faturalarını ödemiş olmalı.
E) Sanatçılar olarak bizler de toplumun sesi olmalıyız.

Çözüm:
D şıkkında "olmalı" fiili, cümleye "olasılık" anlamı kattığı için cevap D şıkkıdır.

Cevap D

2. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiş fiil vardır?**

A) Bilsem deli çaylar sana akmada
Baharla atbaşı koşar gelirim
B) Ben var mıydım o var mıydı
Gün, ay ve gece hep bana bakar mıydı
C) Mazlumun ahını almak için doğdum
Volkan söner, benim alevlerim sönmez
D) Anısı biz olalım bu sokakların
Ve hiç durmadan yağmur yağsın
E) Şimdi ben bu şarkıları kime söyleyeyim
Sen olmayınca benim tadım olmuyor

Çözüm:
A şıkkında "akmada" sözü, "akıyor" anlamında kullanılmıştır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORULARI

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin fiil kipinde anlam kayması vardır?**

A) Uzun süredir üzerinde çalıştığı proje bugün onaya sunulacak.
B) Lambanın ışığında kuyumcu titizliğiyle çalışıyor her zaman.
C) Nitelikli kitapların çoğunda böyle bir anlatım olmalı.
D) O yıllarda aradığı mutluluğu bir kıyı kasabasında bulmuş.
E) Bitirme ödevini tamamlamak için erkenden kütüphaneye gitti.

2. Kalbinin durağında eğleşmeden geçiver (I)
verimli kuluçkada peydahlanan balçığın
tahammülsüz atların sırtına bindirildi (II)
bırak da can çekişsin (III, IV) bir alabalık gibi
ruhun kirli sularda gözeyi anımsama (V)

Bu dizelerdeki altı çizili fiillerden hangisi farklı bir kiple çekimlenmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B **2-B**

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yükleminde zaman anlamı yoktur?**

A) Akşamki toplantıda mahallenin sorunları da konuşulsun.
B) Yine haritalara gömülüp derin hayaller kuruyor bu adam.
C) Gelince bizlere güzel hikâyeler anlatacağını düşündüm.
D) Meğer ödeneklerin listesini bize telefondan göndermiş.
E) Güzel şakalarıyla gergin ortamı birden yumuşattı.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde emir kipiyle çekimlenmiş eylem yoktur?**

A) Her bir oyuncumuz sabah antrenman saatinde hazır olsun.
B) Bu iş uzun süreceğe benziyor, siz mesai bitiminde gelin.
C) Haberlerde yazılan her yazıya nasıl inanırsınız?
D) Ona, ev taşırken nerede olduğunu sorsunlar.
E) Hüzün şiirleriyle tanınan şairi de oku.

3. Fiiller, bazen kendi kip anlamlarının dışında kullanılarak başka bir kip zamanını karşılayabilir. Buna kip kayması denir.
Aşağıdakilerin hangisinde bu duruma örnek vardır?

A) Geceleri hasretin daha çekilmez bir hâl alır.
B) Gönülden söylenen her söz insanı etkiler.
C) Öyle şiirler var ki ezberlesen de sürekli okumak istersin.
D) Sizler biraz dinlenin, patronumuz birazdan gelir.
E) Yumuşak huylu, temiz kalpli birini sonunda buldum.

4. Anlamaz, bilmezsin sen bizim halkı
I
Sevgiyi bulasın, yakına gel ki
II III
Kalıplar gerçeği göstermez belki
Gönül perdeleri sökülsün de gör
IV V
Bu dizelerde numaralanmış fiillerden hangisi farklı bir kiple çekimlenmiştir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi şimdiki zamanın hikâyesiyle çekimlenmiştir?**

A) Kıyılardaki dalgalar böyle giderse iç bölgeleri de etkileyecekmiş.
B) Dondurma yemek için saatlerdir sıra bekliyormuşsun.
C) Film arasında bile sınavlar hakkında konuşuyordu.
D) Şehrimize yeni yapılacak spor salonlarını gençler heyecanla bekliyorlar.
E) Göz göre göre böyle bir hata yapmasına gönlüm razı olmuyor.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-yor" eki, diğerlerinden farklı bir anlam katmıştır?**

A) Bilim insanları kişiye özel depresyon tedavisi yapılmasını sağlayacak yeni bir kan testi geliştiriyor.
B) Araştırmacılar bulguların, küçük yaşlarda kire ve mikroplara maruz kalmanın alerji geliştirme riskini azalttığını söylüyor.
C) Modern psikoloji bilimi, mutluluğu çoğunlukla yanlış yerlerde aradığımızı, aslında mutlu olmanın elimizde olduğunu gösteriyor.
D) Kültürel değişim, internetin yaygınlaşması ve daha birçok nedenle her on dört günde bir, bir dil dünya üzerinden siliniyor.
E) Uzun zamandır üzerinde çalıştığımız projenin tanıtım videosunu hazırlamak için uzman bir ekip stüdyoya giriyor.

1-A	2-C	3-D	4-A	5-C	6-D

BİLGİ

28.1 - Fiilde Yapı - I

Yapılarına Göre Fiiller

- Yapı bakımından fiiller; basit fiiller, türemiş fiiller ve birleşik fiiller olmak üzere üç grupta incelenir.

1. Basit Fiiller

- Yapım eki almamış fiillerdir. Fiil köklerine gelen çekim ekleri, fiillerin anlamını değiştirmediği için basit fiiller çekim eki alabilir. Yapım eki almadıklarından bunlar daima kök durumunda bulunur.

öğren	-	miş	-	ler	-	di
fiil kökü		öğrenilen geçmiş zaman kip eki		kişi eki		duyulan geçmiş zaman kip eki
		çekim eki				

- Yukarıdaki örnekte "öğren-" fiilinin aldığı "-miş", "-ler" ve "-di" eklerinin tümü çekim ekidir. "öğren-" fiili hiçbir yapım eki almamıştır. Bu yüzden "öğren-" fiili basit fiildir.

2. Türemiş Fiiller

- İsim veya fiil köklerinden, yapım ekleriyle türetilmiş fiillerdir.
- Türemiş fiiller aynı zamanda fiil gövdesidir.

Türemiş fiiller ikiye ayrılır:

→ *İsim veya isim soylu sözcüklerden türetilmiş fiiller*

→ *Fiil kök veya gövdelerinden türetilmiş fiiller*

2.1. İsimden Türemiş Fiiller

- İsim veya isim soylu sözcüklere yapım eki getirilerek türetilen fiillerdir.

haber	-	leş	-	ti
isim		isimden fiil yapan ek		duyulan geçmiş zaman kip eki
kökü		yapım eki		çekim eki

- Yukarıdaki örnekte "haberleşti" sözcüğünün kökü "haber"dir. Bu isim "-leş" yapım ekini alarak "haberleş(mek)" fiilini oluşturmuştur. "-leş" eki bir isimi fiil hâline getirmiştir. "haberleşti" sözcüğü yapım eki aldığı için türemiş fiildir.

2.2. Fiilden Türemiş Fiiller

- Fiil kök veya gövdelerine yapım eki getirilerek türetilen fiillerdir.

yap	-	ıl	-	ır
fiil kökü		fiilden fiil yapan ek		geniş zaman kip eki
		yapım eki		çekim eki

- Yukarıdaki örnekte "yapılır" sözcüğünün kökü "yap(mak)" fiilidir. Bu fiil "-ıl" yapım ekini alarak "yapıl(mak)" fiilini oluşturmuştur. "-ıl" eki "yap-" fiilinin anlamını değiştirerek yeni bir fiil hâline getirmiştir. "yapılır" sözcüğü yapım eki aldığı için türemiş fiildir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?**

A) Bahçenin bakım işlerini bir süre sonra ben bitireceğim.
B) Çocukların neşesi ve mutluluğunu sürdürmek için çabalıyor.
C) Dikenli tellerle oynarken eli kanamış yaşlı adamın.
D) Bizlerle aynı ortamı paylaşan herkes çok duygulandı.
E) Bana neden bu kadar kızmıştı bu adam?

Çözüm:

A şıkkında "bit - ir -", B şıkkında "çaba - la -", C şıkkında "kan - a -", D şıkkında "duy - gu - lan -" yapım eki almış. E şıkkında "kız -" fiil kökü yapım eki almadığı için basit yapılıdır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Herhangi bir yapım eki almamış yani yalın hâlde bulunan, kök hâlindeki fiillere ya da sadece çekim eki almış fiillere basit yapılı fiil denir.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden çok basit yapılı fiil kullanılmıştır?

A) Nerede kaldı bu gençler, artık eve gitmeliyiz.
B) Çalışma arkadaşlarımızla aynı plan doğrultusunda hareket edeceğiz.
C) Sevilen filmlerin arşivini yalnız bende bulabilirsiniz.
D) Konu anlatımlı kitap aldırdı, ödevleri tek tek kontrol etti.
E) Sofrada birbirinden lezzetli yemekler vardı.

1-A

BİLGİ

28.2 - Fiilde Yapı - II

3. Birleşik Fiiller

- Yeni bir eylemi karşılamak üzere, en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan fiillere birleşik fiil denir. Birleşik fiili oluşturan kelimelerden biri veya her ikisi fiil olabilir. Ama en az biri fiil olmalıdır.

Birleşik fiiller üç grupta incelenir:

3.1. Kurallı Birleşik Fiiller

- İki fiilin belli kurallara göre birleşmesiyle oluşan birleşik fiillerdir. Kurallı birleşik fiiller de kendi anlamından uzaklaşarak ana fiile "yeterlik, tezlik, yaklaşma, sürerlik" gibi anlamlar katar. Kurallı birleşik fiiller her zaman birleşik yazılır.

Kurallı birleşik fiiller dörde ayrılır:

3.1.1. Yeterlilik Fiili

- Bir fiile "ebil(mek)" yardımcı fiili getirilerek yapılır. Cümleye "gücü yetme" veya "olasılık" anlamı katar. Soru olarak kullanıldığı bazı durumlarda ise "rica" anlamı katar.

Örnek

*Bambaşka yaşama biçimi olabileceğine inanır, akıl **erdirebilirim**.*

Yeterlilik fiilinin olumsuzu iki şekilde yapılır:

- Yeterlilik fiili gücü yetmezlik, yapamama anlamı taşıyorsa "ebilmek" yardımcı fiilinin "bilmek" kısmı atılır, onun yerine "-ma, -me" olumsuzluk eki "ama(mak), eme(mek)" şeklinde getirilir:

  Sevebilirim → Sevemem
  Anlayabilirim → Anlayamam

3.1.2. Tezlik Fiili

- Bir fiile "iver(mek)" yardımcı fiili getirilerek yapılır. Cümleye "çabukluk (tezlik), birdenbirelik ve kolaylık" anlamı katar.

Örnek

*Şiirinin son perdesini de bitirir bitirmez **yayımlayıverdi**.*

3.1.3. Sürerlik (Süreklilik) Fiili

- Ana fiile "edur(mak)", "ekal(mak)" ve "egel(mek)" yardımcı fiillerinin getirilmesiyle oluşur. Cümlelere işin, oluşun, hareketin bitmediği, devam ettiği anlamı katar.

Örnek

*Siz vitrindeki elbiselere **bakadurun**, hemen geleceğim.*
*Bu sorunlar geçmişten bu yana **süregeliyor**.*
*Palyaçonun hareketlerine **bakakaldık**.*

3.1.4. Yaklaşma Fiili

- Bir fiile "eyaz(mak)" yardımcı fiili getirilerek yapılır. Fiile "hemen hemen, az kalsın" anlamı katar. Fiilin gerçekleşmesine çok yaklaşıldığı anlamı taşıdığı için buna "yaklaşma fiili" adı verilmiştir.

Örnek

*Onun ayağına taşın takılmasıyla az kalsın **düşeyazacaktı**.*

3.2. Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller

- Tek başlarına da fiil olarak kullanılabilen ama daha çok isim soylu kelimelerle ve asıl fiillerle birlikte birleşik fiil oluşturan fiillere yardımcı fiil denir.

Örnek

"etmek, olmak, eylemek, kılmak, buyurmak"
*Deneme yazarı, çoğu zaman genele ulaşmak için **kendinden hareket etmelidir**.*

3.3. Deyimleşmiş (Anlamca Kaynaşmış) Birleşik Fiiller

- En az iki sözcüğün genelde gerçek anlamından uzaklaşarak kaynaşmasıyla oluşan fiillerdir. Deyimler anlamca kaynaşmış birleşik fiiller grubuna girer.

Örnek

*Çağrışım ağı, onarılmış ve yaşama sevinciyle **etekleri zil çalan** bir dil.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlamca kaynaşmış birleşik eylem kullanılmıştır?**

A) Ben bu şehre her an âşık olabilirim.
B) Yıllardır ruhumu saran bir umut bu.
C) Bakakaldım öylece onun arkasından.
D) Günlerdir onun adını sayıklayaduruyordu.
E) Kendi ödevini bitirince ona kafa tuttu.

Çözüm:

E şıkkında "kafa tutmak" anlamca kaymamış fiildir.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. I. Bu başarıyı kazanmak için günlerce dişimi tırnağıma taktım.
II. Onların yapacağı her türlü engele asla meydan vermeyeceğiz.
III. Kabul edelim ki sen istediğin her hayalini gerçekleştirdin.
IV. Çocuk, az kalsın denizde boğulayazacaktı.
V. Allah'a niyaz eyliyorum istediğim üniversiteye gitmek için.

Numaralanmış cümlelerdeki birleşik eylemler, kuruluşuna göre sınıflandırıldığında hangisi dışta kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-D

1. Bilmelisiniz ki insan kardeşlerim
Deniz denen bir şey vardır yeryüzünde
Ve gökyüzü mavidir ekseriya
Sonra aklınızda olsun
Yalnız yaşamak için geldik bu dünyaya
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Gereklilik kipi
B) Basit yapılı fiil
C) Emir kipi
D) Türemiş fiil
E) Haber kipiyle çekimlenmiş fiil

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ol-" fiili yardımcı eylem olarak kullanılmamıştır?**

A) Mantıklı olun, İstanbul ile Rize arası sizce de çok uzun değil mi?
B) Yapacağınız işlerin veya iş yaşamındaki ilişkilerinizin farkında olmalısınız.
C) Merve Hoca'nın babası rahatsızlanınca geçmiş olsun dileklerinde bulundular.
D) Kusurumuza bakmayın beyefendi, yaptığımız işlerde birtakım hatalar olmuştur.
E) Geçtiğimiz nisan ayında Erzincan'da çok şiddetli deprem oldu.

3. (I) İnsan, tüketmekten ve tükenmekten kurtulmak istediğinde, iç dünyasında bir yolculuğa çıkmalıdır. (II) Şırıl şırıl akan bir ırmağın, cıvıl cıvıl öten kuşların, ıpıl ıpıl kıpırdayan yaprakların ya da denizdeki dalgaların çıkardığı seslerle kendinize dönebilirsiniz. (III) Hatta zaman sonra arınmanın yollarını da aralayabilirsiniz. (IV) Doğallığı tercih ederek kekik ve menekşe kokularıyla buluşabilir, kendinizi toprakta tedavi edebilirsiniz. (V) Şehrin gürültüsünden uzak, doğanın ahenkli müziği eşliğinde insan kendini yenileyebilir, tazeleyebilir.
Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi yapıca diğerlerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Bakışların kalbimi acıtadursun
Sözlerin alevleniversin yüreğimde
En güzel anlarım seninle dolsun
Yüreğimin en kuytu, en ücra köşelerine
Yaşasın seninle varlığım,
Bir kuru soğan bir dilim ekmeğimle
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Sürerlik fiili
B) Tezlik fiili
C) Türemiş fiil
D) Yardımcı fiille oluşan birleşik fiil
E) Basit fiil

5. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde kurallı birleşik fiil kullanılmıştır?**

A) Gelin gülle başlayalım atalara uyarak
Baharı koklayarak girelim kelimeler ülkesine
B) Bir anda yükselen bir bülbül sesi
Erken erken karlar ortasında
C) Güneş dönmüş ışık saçan bir yumurta
Bana geri getirir eski günleri
D) Paslanmış demir bir kapı açılır
Küf tutmuş kilitler gıcırdarken
E) Fısıldarım sana yıllarca içimde biriken
Söyleyemem ateşten kelimeleri

6. I. "*Kutadgu Bilig*" için atasözü kitabı, yazarı Yusuf Has Hacip için de "atasözlerinin atası" diyebiliriz.
II. Farsçadan elimizi çekiversek dilimizin tarihini bile bilmekten aciz kalırız.
III. O, onu o kadar çok özlemişti ki bugün de yine göreceği geldi.
IV. Bu ihtişamlı yapıyı görünce saatlerce yapıya bakakaldık.
Numaralanmış cümlelerde aşağıdaki birleşik fiillerden hangisinin örneği yoktur?

A) Yeterlilik
B) Tezlik
C) İsteklenme
D) Yaklaşma
E) Sürerlilik

1-D	2-D	3-A	4-D	5-E	6-D

TEST 2

0584005A

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi, yapı bakımından farklıdır?**

A) Bir konferansta, iş toplantısında veya münazarada kendim olup sürekli yaşadıklarımı anlatırım.
B) O akşam, yıldızların sessiz hareketinden başımın döndüğü anlar olurdu.
C) Yazar, roman içinde kendini belli edecek, yaşamından kesitler sunacak tavırlar takınmıştı.
D) Küçük yaşlarda okuduğum "*Mantıku't-Tayr*"dan çok etkilendiğimi hatırlıyorum.
E) Dil ve edebiyat düşüncesi bu yörelerde zaman içinde eriyerek kuruyup sararmıştır.

2. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde birden çok birleşik fiil vardır?**

A) Fazla sürmez hatanı fark edişin,
Hasret eken, hüsran biçer sevdiğim.
B) Adet ettin aşk dersini asmayı,
Hüner sayabildin sırra kadem basmayı,
C) Yetti artık çok denedim susmayı,
İsyan eden bayrak açar sevdiğim.
D) Nice avcı bende silah sınadı,
Geri tepti, sineleri kanadı,
E) Kırılsa da yüreğimin kanadı,
Yine açar, yine uçar sevdiğim.

3. Zaman insafsızlık etmese
Kederin oyduğu tarafımı sana getirsem
Kalem beni tutmasa, anlatsam sana
Siyah, simsiyah bir engerektir zaman
Ve kış neler eder insana
Nasıl yarım bırakır, ayırır parçalara
Sense kışı yaşayamadın daha
Bu dizelerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Türemiş yapılı fiil
B) Birleşik yapılı fiil
C) Yansımadan türemiş fiil
D) Geniş zaman eki
E) Basit yapılı fiil

4. **Aşağıdakilerin hangisinde birleşik fiil, yapılışı yönüyle diğerlerinden farklıdır?**

A) Nicedir dikkat ediyorum, bu arkadaşlar böyle hareket etmiyorlar.
B) Öte yandan egzersiz de kayda değer ölçüde yardımcı oluyor.
C) Eski Mısırlılar, renk ve yaşam kavramlarını aynı sözcükle ifade etmiş.
D) Cahit Zarifoğlu da Türk şiirinde, neslinin şairleri gibi bu yeni soluğu takip etmiş.
E) Böyle bir eseri ben yazamazdım kısa sürede.

5. **Aşağıdaki cümlede altı çizili fiillerden hangisi türemiş fiil değildir?**

A) Yarınki davetin için bizlere neler hazırlıyorsun?
B) Uzun yola gidecek diye yanımıza gelip bizlerle helalleşti.
C) Masmavi gökyüzünü hayallerimizle buluşturuverdik.
D) Ayak değmemiş bir memlekette yaşasaydık seninle.
E) O mutluluğu, büyüsü bozulmasın diye kimseye anlatmıyordum.

6. Denemenin içine buyur etmediği (I) bir "konu" gösterin, deneme yazmaktan vazgeçeyim (II). Pattadak söyledim; sindirmesi zor gelebilir. Daha iyi anlatmak (III) amacıyla azıcık açmayı deneyeyim: belki "her şey" denemeye sığar ama hiçbir "şeye" sığmaz deneme.
Yukarıdaki numaralanmış sözcüklerin yapıları aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	basit	türemiş	birleşik
B)	basit	birleşik	basit
C)	türemiş	birleşik	basit
D)	birleşik	birleşik	türemiş
E)	türemiş	birleşik	birleşik

1-B	2-B	3-C	4-E	5-C	6-D

1. İroni, dolaylı ve alaylı anlatım, mizah, bir düşünce eylemi olarak, trajik çözümsüzlüğe karşı ruhun dalgalandırdığı bir isyan sancağı, bir grev pankartıdır, ortaya çıkan latife unsuru ise gerçeği tahrip etmeden, bir başka açıdan tariftir aslında.
Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Sıfat B) Ek fiil C) Türemiş fiil
D) Ad tamlaması E) Bağlaç

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi basit yapılıdır?**

A) Şehre yağan yağmurun ardından gökyüzü ruhuma dolardı.
B) Mutlu olduğum anlarda yollar da bana eşlik eder, iyice uzanırdı.
C) Köyümüzün dereleri, kuytuda kalmış anılarıma çağıldardı.
D) Bahçemizdeki elmalar, güz elması olduğu için geç olgunlaşırdı.
E) Ne zaman umutsuzluğa kapılsam zindanıma açtığın mavilikleri düşünüyorum.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük isim kökünden türemiştir?**

A) Hele ki belirsizlik içinde bekliyorsanız kapana kısılmış gibi hissedersiniz.
B) Bu sakinliğin bile fazlası bir dönem sonra öfke patlaması olarak geri dönüyor.
C) Her bireyin, manevi olarak bu belirsizlikten son derece etkilendiğini gördük.
D) Bu yüzden tahammül seviyemizde ve duygularımızda sürekli ani değişimler yaşadık.
E) Dünyanın en güzel yanı seni görmek, seni hissetmek, seni duymak…

4. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde kurallı birleşik eylem kullanılmıştır?**

A) Umutsuzluğu hiç sevmedim, kimse de sevmediği bir şeyle karşılaşsın istemiyorum.
B) Başarı ya da başarısızlığı kabul ederek duruma göre hareket etmek gerekiyor.
C) Biliyordum ki saate bağımlı olmadığım için mağarada çok daha özgür olabilecektim.
D) Çatışmalarımızda çözüm bulmak istiyorsak onu hayatımızın bir parçası hâline getirmeliyiz.
E) Özgüvenle başarı arasındaki farkı bilmek ise mutluluğun sırrı olarak ifade ediliyor.

5. **Aşağıdaki cümlelerde bulunan fiillerden hangisi yansımadan türemiştir?**

A) Bir aydır görmediğim sevimli dostum Lion, beni görünce havlamadı.
B) O, bazen canımı acıtsa da biliyorum ki dünya tatlısı bir insandır.
C) Ercan Bey, her sabah işine zamanında gelir ve zamanında evine giderdi.
D) Değerli öğrencilerimizle 13 Eylül'de yeni dönem derslerimize başlayacaktık.
E) Aldığım en büyük hediyelerden biri de onun bana bakarken gülen gözleriydi.

6. I. Öyle bir anda kalkınca arkasından bakakaldık.
II. Ne zaman bu filmi seyredeceğiz, arkadaşları da çağıralım.
III. Aniden karşımda belirivermesin mi?
IV. Bunun açıklamasını bana daha önce yapabilirdin.
V. Bize doğru kahve içmeye gelemez misin?
Numaralanmış cümlelerde aşağıdaki fiillerden hangisinin örneği yoktur?

A) Tezlik fiili
B) Yardımcı eylem
C) Sürerlilik fiili
D) Yeterlilik fiili
E) Yaklaşma fiili

1-C	2-A	3-B	4-C	5-A	6-E

TEST 4

03400139

1. Sözler sükûtu eğiledursun
Bakışlarda alevleniversin anlam
Bu dizelerde,
I. Kurallı birleşik fiiller
II. Geniş zaman kipi
III. Emir kipi
IV. Türemiş yapılı fiiller
numaralanmış kavramlardan hangisi yoktur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve IV
D) I ve III E) III ve IV

2. Kırağı taşıdım güne
I
Yaprakları, otları araştırdım

Bir kırağı seçtim kendime
II
Güneş dağına tuttum ısınsın diye
III
Cebime koydum keyifle
IV
Çıkardım, hava aldırdım
V
Bu dizelerdeki altı çizili eylemlerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. Doktorların önerilerini dikkate alırsanız kısa sürede iyileşirsiniz.
II. Uzun soluklu bir dizi filmden sonra mesleği bırakmaya karar vermiş.
III. Aklından geçenleri bizimle paylaşmak için mektup yazadurmuş.
IV. Bölümlerin açılış tarihi önümüzdeki hafta açıklanacakmış.
V. Yaşanılan bunca olaydan sonra aklı başına geldi.
Numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. cümlede birleşik zamanlı birden çok fiil vardır.
B) II. cümlede birleşik yapılı basit zamanlı fiil bulunmaktadır.
C) III. cümlede kurallı birleşik fiile örnek vardır.
D) IV. cümlenin yüklemi birleşik çekimli eylemdir.
E) V. cümlede anlamca kaynaşmış birleşik fiil bulunmaktadır.

4. (I) Bilgisayarlar yazı yazma konusunda büyük rahatlık sağlıyor. (II) Yazdıklarınızı kolayca kaydedebiliyorsunuz. (III) Yanlış yaptığınız yeri tek dokunuşta silebiliyorsunuz. (IV) Hata yaptığınızda geri alıyorsunuz. (V) Yine de çoğu yazar basit yapısıyla daktilo kullanmayı özlüyor.
Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangi ikisinde isimden türeyen çekimli fiile örnek vardır?

A) I ve II B) I ve V C) II ve IV
D) II ve III E) IV ve V

5. Korkarım derdimi sana dökerken
I
Utanır gözümden yaşlar akarken
II
Uzunca yazamam belki okurken
III IV
Yorulursun diye aklım çıkıyor
V
Bu dizelerde altı çizili sözcüklerden hangisi çekimli eylem değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. (I) Türkiye doğası yabani bitki türlerinin yanı sıra ekonomik değeri olan bitkiler açısından da hayli zengin görünüyor. (II) İnsanlar, bitkileri tarih öncesi dönemlerden bu yana besin, barınak, giyecek gibi yaşamlarını kolaylaştırıcı biçimde kullandı. (III) Giderek artan nüfusla beraber ihtiyaçların da artmasıyla insanlar bitkisel ham maddeleri yararlı ürünlere çevirdi. (IV) Bazılarını kültüre alıp bazılarının da yabani formlarından yararlanmaya devam ettiler. (V) Bu bitkileri ekonomik değeri olan, yararlı bitkiler olarak da tanıyoruz.
Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi yüklemin yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C	2-E	3-A	4-B	5-D	6-D

BİLGİ

29.1 - Fiilimsiler - I

- Fiilimsiler konusunu anlayabilmek için öncelikle fiil ile isim arasındaki farkları bilmek gerekir.

İsimler: İsimler, canlı ya da cansız varlıkları, yerleri, kavramlara verilen adlardır.
Eşya, araba, motor, aşk vb.
Fiiller: Fiiller ise çevremizdeki canlı cansız varlıkların, nesnelerin yaptıkları hareketlere, işlerine, durumlarına verilen adlardır.
"Yürü-, anlat-, dur- vb."

Fiilimsi Nedir?

- Fiillere getirilen birtakım eklerle oluşturulan; fiillerin isim, sıfat, zarf şeklini yapan sözcüklere fiilimsi denir.

Fiilimsilerin Özellikleri

- Ad, sıfat, belirteç göreviyle kullanılmak için belirli eklerle eylemden türetilmiş sözcüklerdir.
- Eylemlere getirilen olumsuzluk ekiyle (-ma, -me) olumsuzları yapılabilir.
- Kip ve kişi çekimleri yoktur.
- Çekimlenmediği için kurallı cümle sonunda bulunmazlar ancak ek fiil aldığı zaman cümle sonunda bulunabilirler.
- Durum, iyelik ve çokluk eki gibi ekleri alabilirler.
- Eylemlere gelen çatı eklerini alarak değişik çatılara girebilirler.
- Cümlede özne, nesne, tümleç ve yüklem olabilirler.
- Birleşik cümlede yan cümlecik kurarlar ve kurdukları yan cümlenin yüklemi olurlar.

Fiilimsiler anlamları ve görevleri bakımından 3'e ayrılır:

1. İsim - Fiil (Ad - Eylem)

- Eylem kök ya da gövdelerine "-ma, -me, -ış, -iş, -mak, -mek" ekleri getirilerek oluşturulan eylemsilerdir. "Eylem adı" olarak da adlandırılır.

Örnek

Sanatçıya gelen ilham ona sadece ne yazması gerektiğini değil, aynı zamanda nasıl yazması gerektiğini de fısıldar.
İlhan Berk, bir dil trapezcisidir ve sürekli olarak değişimi şiiri için bir çıkış yolu olarak seçmiştir.
Benim hastalık kertesine varan bir yönüm var ki, o da dille yıkanmak, onunla gidip gelmektir.

- "-ma / -me / -mak / -mek / -ış / -iş / -uş / -üş" eklerini alan her sözcük isim - fiil olmayabilir. Bu ekleri alan sözcükler eylem anlamını yitirip kalıplaşmış sözcükler de oluşturabilir. Sözcüğün eylemsi olup olmadığı cümledeki anlamından belli olur.
  Deneme çakmak, uçurtma, kazma, sarma, dolma, dondurma, danışma, ekmek vb. (Kalıcı ad)
- İsim - fiil eki olan "-ma, -me", olumsuzluk ekiyle karıştırılmamalıdır.

Örnek

Yüzyılların birikimi; arayışlarıyla, buluşlarıyla, arayıp da bulamayışlarıyla birdenbire bitiriliyor. (Olumsuzluk eki)

- Bir kelimede hem olumsuzluk eki hem de isim - fiil eki varsa ilki, olumsuzluk; ikincisi, isim - fiil ekidir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, fiilimsi olmaktan çıkıp kalıplaşmıştır?

A) Çok sevindiğimiz şeylerden biriydi kızımızın üniversiteyi bitirişi.
B) Diyarbakır'ın tarih kokan yerlerini gezmeye gittik ailece.
C) Üniversite mezuniyetimde kütüğe çiviyi çakmak çok gurur vericiydi.
D) Sibel ablamın dolmasını yiyip de beğenmemek mümkün mü?
E) Dünyanın en güzel yerlerinde, en özgün romanlar yazmak isterdi.

Çözüm:
A şıkkında, "-bit-" fiil kökü, "-bitir-" fiilden fiil yapım eki, "-iş" eki ise isim - fiil ekidir.
B şıkkında, "-gez-" fiil kökü, "-me" ise isim - fiil eki
C şıkkında, "-çak-" fiil kökü, "-mak" ise isim - fiil eki
D şıkkında, "-ma" ekini alan sözcük, eylem anlamını yitirip kalıplaşmış sözcük olarak kullanılmıştır.
E şıkkında, "yaz-" fiil kökü, "-mak" ise isim - fiil ekidir.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim - fiil kullanılmamıştır?

A) Romanda tek amacım, hayatın heyecanını verebilmek, canlı tipler oluşturmaktır.
B) Aynı nedenler, aynı koşullar altında aynı sonuçları meydana getirir.
C) Gezilen yerlerin ayrıntılı anlatılması, edebiyatımızda eski bir gelenektir.
D) Makalenin bilimsel yeterliliğine zarar gelmemesi içi ayrıntılardan kaçınılır.
E) Mülakatta bir kişiyi sorulara verdiği cevaplarla tanıtmak amaçlanır.

1-B

BİLGİ

29.2 - Fiilimsiler - II

2. Sıfat - Fiil (Ortaç)

- Fiillere "-en, -esi, -mez, -ar, -di(k), -di(ği), -ecek ve -miş" eklerinin gelmesi ile oluşur.
- Aklımızda -an, -ası, -mez , -ar ,-dik, -ecek, -miş (anası mezar dikecekmiş) şeklinde tutabiliriz.
- Sıfat - fiiller cümlede sıfat görevinde kullanılırlar.

Bir bebeğin ilk ağlaması *başlay**an*** bir hayatın sesidir.

Örnek

- *Dönül**mez*** akşamın ufkundayız, vakit çok geç.
- *Yapıl**an** deneyler bebeklerin doymuş ve sıcak renklere ilgi gös**terdik**lerini ortaya koymuştur.*

UYARI

- Sıfat - fiil olan her sözcük sıfat tamlaması oluşturmaz, bazen adlaşmış sıfat da olabilir.
  *Görün**en** köy kılavuz istemez.* (Sıfat tamlaması)
  *Gel**en** gid**eni** her zaman aratır.* (Adlaşmış sıfat)
- Sıfat - fiil ekini alan sözcükler bazen sıfat - fiil özelliğini yitirip kalıplaşmış ad olabilir.
  Ondan sonra modern klasikler ve klasik olmaya aday yazarlar çıkmaya başladı.
  *Geç**miş**ini bilemeyen gel**eceğ**ine yön veremez.*

UYARI

Bazı sıfat - fiil ekleriyle kip ekleri aynı seslerden oluşur. (-miş, -ecek gibi.) Dolayısıyla bu ekleri almış kelimelerin hangi görevde kullanıldığı ancak cümlenin bağlamından anlaşılır. Sıfat - fiil ekini almış kelimeler cümlede sıfat görevinde kullanılırken kip ekini almış kelimeler çekimli fiil olarak kullanılır.

*Yine de denemeyle eşleşebilecek eserler Ataç'tan önce de varlık göster**miş**ti.* (Yüklem - kip eki)

*Bu durum, uzun vadede tüm ekosistemi mahvede**cek** bir sonuç doğurabilir.* (Sıfat görevinde sıfat fiil)

3. Zarf - Fiil (Bağ - Fiil / Ulaç)

- Fiillere "-esiye, -ip, -meden, -ince, -ken, -eli, -dikçe, -erek, - ir... -mez, -diğinde, -e... -e, -meksizin, -cesine" eklerinin getirilmesiyle oluşturulur.
- Bu ekler de çoğu ekte olduğu gibi ses uyumlarına uyarlar.
- Zarf - fiiller cümlede zarf görevinde kullanılırlar.

Örnek

- *Onu **görmeden** buradan asla gitmem.*
- *Türkü **çağırarak** herkesi uykusundan etti.*
- *Kumaş **kesilirken** neredeyse parmağı da gidiyordu.*
- *İnsanlar, **konuşa konuşa** anlaşmayı öğrenmeliler.*
- *İçeri **girer girmez** ağır bir koku yayıldı.*
- *O semtten **ayrılalı** tam beş yıl olmuştu.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki dizelerin hangisinde altı çizili sözcük, sıfat - fiil değildir?

A) Kahraman bekleyen yığınlarını,
Kahramansız bırakma Allah'ım!

B) İşte, doğduğun eski evdesin birden
Yolunu gözlüyor lamba ve merdiven

C) Buranın ufkunda yanıp tozlanan
En munis renge de biganeyim ben.

D) Sen sağanakla gelen sabahlarda çok eski
Çok eski bir şarkının adısın.

E) Gözlerinde bir bitmez, bir tükenmez güzellik
Saçlarında ilkbahar.

Çözüm:

C şıkkında "yanıp" sözcüğü, "-an, -ası, mez-, -ar, -dik, -ecek, -miş" eklerinden birini almadığı için sıfat - fiil değildir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdakilerin hangisinde sıfat - fiil, ek eylem alarak yüklem olmuştur?

A) Anlamak için bu kadar çabaya rağmen
Üzülen her zaman ne yazık bendim

B) Seherde ağlayan bülbüle döndüm
Hasretinle böyle yandım ha yandım

C) Mucizelere sebep sensin
Şükürler olsun benimlesin

D) Bu aşka sahip çıkan benim
Yalnızca senin için köleyim

E) Şol yemende can verenlerdir
Biri Memet biri Memiş

1-E

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi ek eylem almış bir isim - fiildir?**

A) O ruh ya insanlığın kendiyle veya insanlık yeteneğiyle kaybolabilir, başka türlü kaybolamaz.
B) Doğu hikâyeleri üzerine Türkiye'de çok sık konuşulup yazıldığı söylenemez.
C) Dilinizi ve düşüncenizi hayata hâkim kılabilmek için, güçlü olmak gerekir.
D) Tam tersine, geleneğe sahip çıkmak isteyen, ilk önce, 'tarih şuuru' geliştirmelidir.
E) Şana şerefe ermenin yolu, şan şeref için yaptığımızı kendi vicdanımızın buyruğuyla yapmaktır.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi bir ilgeçle öbekleşerek isim görevinde kullanılmıştır?**

A) Sokrates ise insan yaşantısını doğal niteliğine uygun olarak yönetmesini bildiğini söyler.
B) Bir fikri aktarabilmek adına geliştirilmiş yeni bir fikir icadıdır ve yöntem keşfidir her deneme.
C) Edebiyat yazarın yeniden üretmek istediği bir olayı, iç ve dış dünyayı sözcükle betimler.
D) Bir film bütünün görüntüleri yaratılıp bir bakıma sinema, görsel olarak roman yazmak gibidir.
E) Üçüncü alışveriş, kitaplarla kurduğumuz ilişkidir ki daha sağlam ve daha çok bizimdir.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim fiil, sıfat göreviyle kullanılmıştır?**

A) Kitaplarla alışverişim azsa yeni bir şairde gördüğüm güzel bir buluşu övmeye cesaret edemem.
B) Karşılaştırmalı Edebiyat, değişik kültür ve edebiyatın varlığını karşımıza çıkarır.
C) Bir şato veya kumsalın arka planında ışıl ışıl parlayan Samanyolu fotoğraflarına da alıştık.
D) Sonradan görme bir insan olmasına rağmen kibarlığı ve gösterişsiz tavrı takdire şayan.
E) O, dokuduğu kilimin renklerini kalbinin çeşmesinde yıkayıp, arındırıp sonra şeklini veriyordu.

4. Cihana bir daha gelmek (I) hayal edilse bile,
Avunmak (II) istemeyiz öyle bir teselliyle.
Geniş kanatları boşlukta simsiyah (III) açılan
Ve arkasında (IV) güneş doğmayan büyük kapıdan (V)
Bu dizelerde numaralanmış sözlerden hangileri fiilimsidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi yay ayraç içinde verilen kavrama uygun bir örnek değildir?**

A) Sakladığı kutuyu toprağın altından çıkarmak için elleriyle kazmaya başladı. (isim - fiil)
Ağacın dibindeki kazmayı alıp işini yaparsan hemen buradan ayrılabiliriz. (kalıplaşmış)
B) Baktım ki işler sarpa sarmaya başladı anında yanlarından uzaklaştım. (isim - fiil)
Bayramda misafirler için yaptığımız tüm sarmaları ablamla birlikte yedik. (kalıplaşmış)
C) İşten bugün itibariyle çıkışını yapacağız fakat bunu ona nasıl söylemeliyiz? (isim - fiil)
Dershanenin çıkış kapısını bulamayınca tekrar yukarı çıkmak zorunda kaldım. (kalıplaşmış)
D) Bundan sonra onun hiçbir işini yapmayacağım, diye kendime söz verdim. (isim - fiil)
Onlar gelene kadar bütün ev temizliğini yapıp yemeği de fırına vermeliyiz. (kalıplaşmış)
E) Attığı her adımı ona danışmama rağmen aslında ne kadar hata ettiğimi sonradan anladım. (isim - fiil)
Doktorun gelip gelmediğini danışmaya sorup geleyim hemen. (kalıplaşmış)

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim - fiil kullanılmamıştır?**

A) Onunla ne zaman konuşmaya başlasam rengârenk yağmurların içinde geziyorum sanki.
B) Ülkemizin gelişmişliğinin göstergelerinden biri de yabancı sözcüklerin azlığıdır.
C) Bütün şairler de toplansa senin bakışlarının derinliğini ifade edemez.
D) Hayal kurmak için her gün parka gider saatlerce kafamın içinde gezer, dururdum.
E) Dersi heyecanla anlatması, yeni nesil öğretmenlerimize örnek oluyordu.

1-E	2-D	3-D	4-A	5-D	6-B

TEST 2

07000385

1. **Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde sıfat - fiil adlaşmamıştır?**

A) Acıkan doymam (sanır), susayan kanmam sanır.
B) Acıkmış kudurmuştan beterdir.
C) Akla gelmeyen başa gelir.
D) Av avlayanın, kemer bağlayanın.
E) Bugünkü tavuk yarınki kazdan iyidir.

2. Anlamak için bu kadar çabaya rağmen
Tüketen her şeyi ben değil, sendin
Bu dizelerdeki altı çizili fiilimsinin türce özdeşi, aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Sende sev ama sevilme
Aşk acısı çek ben gibi
B) Çok özle ama kavuşma
Kavuşamadığım gibi
C) Senin de yüreğin yansın
Başka ellerde mum gibi
D) Çaresizlik ayrılmasın
Kapından köle gibi
E) Sevdam yüreğinde kalsın
Gizli bir günah gibi

3. **"-maz" ekini alan aşağıdaki sözcüklerden hangisi fiilimsidir?**

A) Ummazdım onun bu şeklide konuşma yapacağını.
B) Bu camlar, o kadar dayanıklı ki ömür boyu kırılmaz.
C) Yardım etmez misin bana bu torbaları taşıyalım?
D) Bu beni incitmez, dediğim kim varsa hepsi yaraladı.
E) Karşı konulamaz bir söyleşi oldu tebrikler.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat - fiil, sıfat görevinde kullanılmamıştır?**

A) Bu dünyada sevilen insan kadar sevilmeyi bekleyen insanlarda vardır.
B) Karşımda gördüğüm manzaranın güzelliğiyle âdeta büyülenmiştim.
C) O, yıllarca bu semtte yaşamış, görmüş, geçirmiş bir insandı.
D) Onu gördüğümde içimde kelebekler uçar, mideme sancılar girerdi.
E) Amerika'da bulunduğu sırada üç dili birden öğrenivermiş.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaşmış bir sıfat - fiil, bir ad tamlamasının tamlayanı olarak kullanılmıştır?**

A) Yetmiyor, hayat felsefesini, kilim dokuduğu o minik tıkırtıların ritminde donatıyordu.
B) Ne yaparsınız bu adamlara; yazılı olmayan lafı dinlemezler; kitaba geçmedikçe sözlere inanmazlar.
C) Şahit olduğum bir durumda konunun ne olduğuyla değil kişinin ne hissettirdiğiyle ilgileniyorum.
D) Yazmak, kafamda kurduğum şarkıda ön planda olmasını istediğim şeye göre farklılık gösterebiliyor.
E) Şair, sevenlerinin ısrarına daha fazla dayanamayarak o çok sevilen şiirini gözyaşlarıyla okudu.

6. (I) Hikâye anlatan bir şarkı planlıyorsam ve hikâyeye dair detaylardan bahsetmek istiyorsam mutlaka önceden notlar biriktiriyorum. (II) Ya da şarkıda genel olarak atmosfere odaklanıyorsam o planladığıma uygun kelimeler biriktirmeye başlıyorum. (III) Bazen de sadece oturup önceden yazdıklarımı tekrar yazıyorum. (IV) Hepsinin kendine göre bir yapısı var. (V) Bir rap şarkısının sözleri şiirle, edebiyatla dirsek teması hâlindedir bana göre ama bu temas belirli bir seviyeyi geçince ne olduğu belirsiz, özgünlükten uzak işler ortaya çıkabilir.
Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangi ikisinde adlaşmış sıfat - fiil vardır?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) II ve V E) IV ve V

1-E	2-B	3-E	4-D	5-E	6-B

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağ - fiil, ötekilerden farklı bir sorunun yanıtıdır?**

A) Konsere gelen seyircilerden bazıları, güle oynaya sahneye çıktılar.
B) Babam, eski aracıyla dağın yamacını aşarak bir olmazı daha başardı.
C) Gittin gideli üç gündür kendimle baş başayız ve seni çok özlüyoruz.
D) Arkadaşları hızlıca yanıma gelip durmadan bir şeyler anlattılar.
E) Dünkü sınava çalışarak gelmiş olsaydın, sonuç güzel olabilirdi.

2. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde hem zarf - fiil hem de sıfat - fiil kullanılmıştır?**

A) Geçince başlayacak bitmeyen sükûnlu gece
B) Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler
C) Senden boşalan bağrıma gözyaşları dolmuş
D) Gül solmayı; mehtap, azalıp gitmeyi bilmez
E) Aşk, onları sevk ettiği günlerde, kaderden

3. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde bağ - fiil, başka bir eylemsiyi durum bakımından belirtmiştir?**

A) Yürü, gölgen seni uğurlamakta,
Küçülüp küçülüp kaybol ırakta
B) Şu kurbağlar seken vâdide, ceylânlar koşup gezdi
Şu coşmuş, ağlayan ırmak ne handan gölgeler sezdi
C) Seni düşündükçe gül dikiyorum
Ellerinin değdiği yere
D) Siz söyleyin insan seve seve ölmez ne yapar
Köşelerde keklik gibi bakıp duran saksılar
E) Dil üzmezim, tek hece var ismimde
Barınağım gönül denen yer benim

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde üç farklı türde fiilimsi kullanılmıştır?**

A) Her gidişimde net bir saat yazmış olduğumu kabul edersek kitap için kırk saatlik net çalışma olmuş demektir.
B) Eskiden politik gündemden ya da iletişimde olduğum topluluklar ve onların yaşantılarından da beslenirdim.
C) Hayallerinizi yaşamanıza olumlu etkisi olan bir psikolog gibi yaklaşın konuya ama onlara teslim olmayın.
D) Kötü olan insanın kötülüğünü yüzüne vurmamak, onunla aranıza mesafe koyarak yaşamınıza devam etmelisiniz.
E) Bir vasiyetname taşıyan her sanat eseri, ferde ve topluma verdiği mesajla geleneğin bir parçası olma niyeti barındırır.

5. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde bağ - fiil kullanılmıştır?**

A) Sakın bir söz söyleme, yüzüme bakma sakın
Sesini duyan olur, sana göz koyan olur
B) Evet her şey bende gizli bir düğüm
Dibi yok göklerde yeter ürktüğüm
C) Durgun bir akşamın erguvan örtüsünü
Yırtarken çekinerek gecenin kara eli
D) Avunmak istemeyiz öyle bir teselliyle
Geniş kanatları boşlukta simsiyah açılan
E) Ormanlar, denizler eskisi gibi çağırmıyor
Bahçeler dağılmış, kokusu yok çiçeklerin

6. (I) Evde bulunduğum zaman hayatım daha çok kitaplığımda geçer. (II) Oradan ev işlerini yürütmek imkânını da bulurum. (III) Giriş kapısının hemen önündeyim; hem bahçeyi, kümesi, avluyu görürüm hem de evimin öteki bölümlerinin içinde sayılırım. (IV) Hiçbir düzene uymadan, hiçbir amaç gütmeden bir bu kitabı, bir şu kitabı karıştırırım. (V) Zaman olur hayal kurarım, zaman olur kurduğum hayalleri ya kendim yazarım ya da bir aşağı bir yukarı dolaşarak başkasına yazdırırım.
Bu parçadaki numaralanmış cümleler için aşağıda yapılan saptamalardan hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) I. cümlede, zaman anlamı veren fiilimsiye yer verilmiştir.
B) II. cümlede, isim - fiile yer verilmiştir.
C) III. cümlede, bir adın niteliğini bildiren fiilimsi kullanılmıştır.
D) IV. cümlede, durum anlamı veren birden fazla fiilimsi kullanılmıştır.
E) V. cümlede, farklı türlerde fiilimsiler kullanılmıştır.

1-C	2-A	3-D	4-D	5-C	6-C

1. Açıkçası şarkılarımı şu şekilde yazıyorum diyebileceğim bir yöntem ya da duygu durumu yoktur. Günün herhangi bir saatinde, rastgele bir ortamda da şarkı yazdığım olmuştu. En rahat nasıl yazdığımı sorarsanız, tek başımayken ve genelde kâğıt kalem kullanarak diyebilirim, dijital ortamlarda söz yazmaya alışamadım.

Bu cümlelerde, aşağıdakilerin hangisine örnek yoktur?

A) Birden fazla sıfat - fiile
B) Adlaşmış ortaca
C) Adı yüklem yapan ek fiile
D) Birleşik zamanlı fiil yapan ek fiile
E) Zarf - fiile

2. I. Gözlerin bir çığlık, bir yaralı haykırış
II. Gözlerin bu gece çok uzaktan geçen bir gemi
III. Düşlerin parlayıp söndüğü yerde
IV. Buluşmak seninle bir akşamüstü
V. Bir orman bir gece kar altındayken

Numaralanmış dizelerin hangisinde fiilimsi kullanılmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Bir konferansta, iş toplantısında veya münazarada birini dinlerken (I) hatta anlattığı (II) şey ilgi alanımızla ilgili olsun veya olmasın (III) bir süre sonra dikkatimiz dağılıyor, zihnimiz muhayyile rüzgârlarına kapılıp (IV) başka menzillere kanatlanıyor ve muhatabımızı dinlememeye (V) başlıyoruz.

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Gökyüzündeki yıldızlardan çayın dibindeki çakıllara, doğu tarafından kopup (I) gelen bulutlardan batı tarafındaki denize kadar uzanan (II) ve yayılan bu kocaman (III) gecenin içinde yapayalnızdı. Sırtını ağaçtan ayırdı, derin bir nefes aldıktan (IV) sonra kasabaya doğru yürümeye (V) başladı.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde birden çok fiilimsiye yer verilmiştir?**

A) Dağınık saçlarımdan pervasız esen
Rüzgârların elinde bir kırık neyim
B) Gülmek isterdi uzaktan bana bir gölge, niye?
Tanımazdım onu, esmer mi veyahut sarı mı?
C) Bir havari gibi her gün denizin inlediği
Kayalıklarda gezen ince kadınlar vardı
D) Yârin dudağından getirilmiş
Bir katre alevdir bu karanfil
E) Ben her akşam dolaşırdım bu yeşil sahilde
Aşinalar gibi karşımda gülümserdi sular

6. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi ek eylem almış bir fiilimsidir?**

A) Beni en çok üzen okurlarım değil, yakından tanıdıklarımdı.
B) Sıkıntılı dönemlerde bile herkesten çok ve özverili çalışmıştı.
C) Yeni dönem kayıtları başlayınca reklamlara ağırlık verdik.
D) Sizlerle başlayan ortaklığımız bu gidişle kısa sürecek.
E) Bunca işin arasında bana da zaman ayırdığın için minnettarım.

1-B	2-E	3-C	4-C	5-C	6-A

1. Her neyi dilesek burada olmaz
En büyük erdemi bunun, susamak
Yalar yarasını içte bir geyik
Hepsi bu kadardır: adı yaşamak
Bu dizelerde kaç çekimli eylem vardır?

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

2. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde dilek kiplerinden biriyle çekimlenmiş bir fiil vardır?**

A) Kahrımın nedenini söylesem irkilirler
Çünkü herkes beni Kays, seni Leyla bilirler
B) Her darbene tahammül edecektir bedenim
Gururum mâni olur perişanıma benim
C) Henüz layık değilken tomurcuk kadar aşka
Sana gül bahçesini kim açar benden başka
D) Hercai arılara meyhanedir çiçekler
Kim bilir şerefinden kaç kadeh içecekler
E) Korkulu düşlerimi yorumdan kaçırıyorum
Sırf sana üzülüyor, sırf sana acıyorum

3. I. Çocuklar uzun süre evde kalınca ekran başında uyumuşlar.
II. Buzdolabı, uzun süre kullanılmadığı için her yeri paslanmış.
III. Genç doktor yeni mezun olmasına rağmen birçok şeyi biliyordu.
Numaralanmış cümlelerdeki fiillerin anlamsal özellikleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Kılış	Oluş	Durum
B)	Durum	Oluş	Kılış
C)	Durum	Kılış	Oluş
D)	Oluş	Durum	Kılış
E)	Kılış	Durum	Oluş

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "**başkasından duyulma, aktarılma**" anlamı vardır?**

A) Bugünlerde gece yarılarına kadar çalıştığım için gözlerim şişmiş.
B) Baksana, çocuklar salıncağın üzerine çıkmışlar.
C) Bilim kurulundan bize de ödenek ayrılmış.
D) Parfümü çok sıktığın için odanın havası bozulmuş.
E) Anladım ki bu adam onca olaydan sonra ders almamış.

5. Yakışmıyor (I) cepheyi terk edişin
Mert dayanır (II), namert kaçar sevdiğim
Fazla sürmez (III) hatanı fark edişin (IV)
Hüzün eken, hüsran biçer (V) sevdiğim
Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangisi çekimli eylem değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. (I) Tatlı bir şeyler yediğimizde dişlerimize zarar verdiğimizi biliyoruz ancak yine de bir çoğumuz göz alıcı şekerlerden uzak duramıyoruz. (II) Madem öyle, en azından şekeri yediğimiz sırada verdiği zararı azaltmanın bir yolu olmalı. (III) Sizce şekeri nasıl yediğimiz bunda etkili olabilir mi? (IV) Yediğimiz yiyeceklerin içindeki şeker ağzımızdaki bakterilerin besin kaynağıdır. (V) Bu bakteriler şeker moleküllerini sindirdikleri sırada asit üretirler.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümlede haber kipiyle çekimlenmiş birden çok fiil vardır.
B) II. cümlede dilek kipine örnek bulunmaktadır.
C) III. cümlede yüklem kurallı birleşik fiildir.
D) IV. cümlede yan cümlecik çekimli eylemdir.
E) V. cümlede geniş zaman kipiyle çekimlenmiş fiil vardır.

1-B	2-A	3-B	4-C	5-D	6-D

UYGULAMA **TESTİ 2**

00AC0815

1. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde yüklem ötekilerden farklı bir kiple çekimlenmiştir?**

A) Karar kılmaz insan aklı bir dalda
B) Yaktı yanardağ gibi yurdunu son bakış
C) Devinir uçsuz bucaksız bilgi evreninde
D) Yollarda kalan gözlerimin nurunu yordum
E) Vur şanlı silahınla gönül mülkü düzelsin

2. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde çekimli eylem <u>kullanılmamıştır</u>?**

A) Her gün biraz daha yoruyor beni
Hasretinle başa çıkamıyorum
B) Gözlerim uykuyla barıştı sanma
Sen gittin gideli dargın sayılır
C) Bilseydim dünyanın böyle karanlık
Bilseydim bu kadar dar olduğunu
D) Siyah inci yarışırken benimle
Beyaz gülün rekabeti teninle
E) Vakit sensiz geçen günün ertesi
Sustu tüm kuşların şen şakrak sesi

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek fiilin iki görevine de örnek vardır?**

A) Dünya kadar işiniz varsa boş boş gezeceğinize evde oturup çalışsaydınız.
B) Kimi insanların hatalarından ders aldıklarını görmek bizi mutlu ederdi.
C) Nelerin etkili olduğunu bilseydim onu her konuda yardımcı olurdum.
D) Sevgi sözcüklerinden oluşan bir şiir daha yazmayı düşünüyordum.
E) Bahanelere sığınmayacak kadar deneyimli bir çalışanımızdı.

4. Ek eylem, fiilleri birleşik zamanlı hâle getirir veya isim soylu sözcükleri yüklem yapar.
Buna göre aşağıdaki dizelerin hangisinde ek eylem diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

A) Zambaklar en ıssız yerlerde açar
Meyveler sabırla olgunlaşırmış
B) Balkan şehirlerinde geçerken çocukluğum
Her lahza bir alev gibi hasretti duyduğum
C) Ben gidersem sazım sen kal dünyada
Gizli sırlarımı aşikâr etme
D) Zeytin karası gözlerin, gözlerini özledim
Taşa geçerdi amma sana geçmez sözlerim
E) Gitgide yaklaşıyordu bu toprağın sonu
Fermanlı bir ölüm kuşu gibi

5. Dallarımda hoş kokulu çiçekler <u>vardı</u>
I
Gökyüzü <u>derindi</u> kanadında kuşların
II
Birdenbire rengi <u>karardı</u> ufukların
III
Mevsim <u>ilkbahardı</u>; yapraklarım <u>sarardı</u>
IV V
Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangi ikisi ek fiil <u>almamıştır</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylem <u>kullanılmamıştır</u>?**

A) Hafta sonları bile işe gitmemesine rağmen saatini 8.00'e kurardı.
B) Kimsesiz çocuklara bakıp onlarla birlikte güzel oyunlar oynardı.
C) Tatilin son gününe kadar dışarıda arkadaşlarıyla vakit geçirirdi.
D) Alnımın terlediğini görünce hiç üşenmeden cebinden mendil çıkardı.
E) Küçük yatırımcının zor durumda kalmaması için önlemler alırdı.

1-E	2-D	3-A	4-B	5-D	6-D

UYGULAMA **TESTİ 3**

1. Dostlar da muhabbeti kestiler, lüzum da yok
I
Zaten senden ziyade sohbetim, sözüm de yok
II
Sen dönmeden kimseye bakacak yüzüm de yok
III IV
Aynalarda kendimi göresim sende kalmış
V
Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangi ikisi fiilimsidir?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) I ve V E) IV ve V

2. Çevremizde bolca bulunan malzemelerden üretilecek ve bir
I
önceki nesle göre iki kat fazla enerji depolama kapasitesine sahip yeni bir alüminyum pil konsepti, üretim maliyetini düşür-
II
meyi ve çevreye daha az zarar vermeyi hedefliyor. Yeni piller
III
büyük çaplı uygulamalarda, örneğin Güneş ve rüzgâr enerjisinin depolanmasında da kullanılabilecek. Bu pillerin ardında
IV
İsveç'teki Chalmers University of Technology ve Slovenya'daki National Institute of Chemistry'nin ortak çalışması var. Alüminyum pil teknolojisini kullanmanın insanların yaşamını kolaylaş-
V
tıran bir dizi avantajı bulunuyor.
Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylemin olumsuz biçimi kullanılmıştır?**

A) Sizleri eğitim alanında aydınlatmak istemek gibi bir niyetimiz olamaz.
B) Tiyatro sahnesine ilk defa çıkmasına rağmen çok heyecanlı değildi.
C) Dedikodulara aldanmayıp en sevdiği dostlarından vazgeçmedi.
D) Bir işte ter dökerseniz o alanda başarısız olmanız imkânsızdır.
E) Elindeki son parayı da harcayınca hafta sonu çaresiz kalmıştı.

4. Dilimin ucunda bir eski arkadaş adı
Unutulmuş şekilleri taşıyan bulutlar
I II
Bir gökyüzü genişliğiyle ruhuma dolar
III
Otların içine sırtüstü yatmanın tadı
IV
Avucumda sıcaklığını duyduğum ekmek
V
Üstümde hatırası kadar güzel sonbahar
Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdakilerin hangisinde ek fiil, cümleye olasılık anlamı katmıştır?**

A) Arkadaşlar zil çalmıştır, herkes kalemlerini bıraksın.
B) Dünyada bu kadar sıcak gündemi takip etmek imkânsızdır.
C) Dergimizde birbirinden nitelikli şiirler bulunmaktadır.
D) Yaşlı adam bu saatte küçücük odasında uyuyordur.
E) Uzmanların bu sözleri ilginç ve bir o kadar dikkat çekicidir.

6.
- Zarf - fiiller cümlede fiilleri durum bakımından tamamlayabilir.
- Sıfat - fiiller adlaşmış sıfat görevinde kullanılabilir.

Bu açıklamaya göre,
Balon balığı, son zamanlarda ürkütücü haberlere konu olarak
I
bir kâbus gibi ortaya çıkan, zehirli bir balıktır. Genellikle Akdeniz,
II
Ege ve Marmara Denizi'nde, taşlı ve yosunlu alanlarda yaşamlarını sürdürenler, su diplerinde yatarak kafasının üst bölümün-
III IV
de yer alan gözleri ile canlıları ya da diğer balıkları avlamaktadır.
Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangi ikisi açıklamada verilen bilgilere örnek olabilir?

A) I ve II B) I ve IV C) III ve IV
D) II ve III E) II ve IV

1-C	2-D	3-B	4-C	5-D	6-C

UYGULAMA **TESTİ 4**

00F10FF4

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf - fiil, cümleye zaman anlamı katmaktadır?**

A) Dünden beri gülerek anlattığın bu olay ülke gündemine taşındı.
B) Bu romanı okuyup bana getirirseniz bitirme ödevi vermeyeceğim.
C) Önümüzdeki yıl başlayacak fuarın hazırlıklarına durmadan devam ediliyor.
D) Dün sabah başlayan yoğun kar şehrimizi gittikçe etkisi altına aldı.
E) Matbaada çalışalı, kitap ve edebiyat dergilerine ilgisi arttı.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim - fiil, sıfat - fiil ve zarf - fiil bir arada verilmiştir?**

A) Bir yazının tadı, sözcükleri giydirmekte, koşturmada ve onlara diz çöktürmede gizlidir.
B) Karanlık ve dar yollardan geçerken kimseye aldırış etmeden işten gelenlere bakmıştı.
C) O gece düşündüklerimi seninle paylaşıp senin fikirlerini almayı düşünmüştüm.
D) Yeniden başlayan bu dizileri geniş zamanda izlemek oldukça eğlenceli olacaktı.
E) Bu metnin anlaşılması için alanında uzman bir eleştirmene ihtiyacımız var.

3. Bilemem aradan geçti kaç sene
Memleketin nere kimsin adın ne
Bu dizelerde bulunan eylemlerin kipleri sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Geniş zaman - görülen geçmiş zaman
B) İstek - öğrenilen geçmiş zaman
C) Şart - görülen geçmiş zaman
D) İstek - geniş zaman
E) Geniş zaman - öğrenilen geçmiş zaman

4. (I) Türkiye doğası yabani bitki türlerinin yanı sıra ekonomik değeri olan bitkiler açısından da hayli zengin görünüyor. (II) İnsanlar, bitkileri tarih öncesi dönemlerden bu yana besin, barınak, giyecek gibi yaşamlarını kolaylaştırıcı biçimde kullandı. (III) Giderek artan nüfusla beraber ihtiyaçların da artmasıyla insanlar bitkisel ham maddeleri yararlı ürünlere çevirdi. (IV) Bazılarını kültüre alıp bazılarının da yabani formlarından yararlandığını biliyoruz. (V) Bu bitkileri ekonomik değeri olan, yararlı bitkiler olarak da tanıyoruz.
Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi yüklemin yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde emir kipiyle çekimlenmiş eylem <u>yoktur</u>?**

A) Her bir oyuncumuz sabah antrenman saatinde hazır olsun.
B) Bu iş uzun süreceğe benziyor, siz mesai bitiminde gelin.
C) Gazetelerde yazılan her yazıya nasıl inanırsınız?
D) Ona ev taşırken nerede olduğunu sorsunlar.
E) Hüzün şiirleriyle tanınan şairi de oku.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kılış anlamlı bir eylem kullanılmıştır?**

A) Masanın üzerindeki tüm tabakları tek başıma topladım.
B) Bu duruma sadece ben değil herkes gülmüştü.
C) Okul yıllarında bu hastalıkla mücadele etmişti.
D) Güneşte çok kaldığı için yüzünde yanıklar oluşmuş.
E) Günün sonunda evine gidip çocuklarına sarıldı.

1-E	2-C	3-A	4-A	5-C	6-A

00FF0391

30. SEANS | SÖZCÜKTE YAPI

BİLGİ

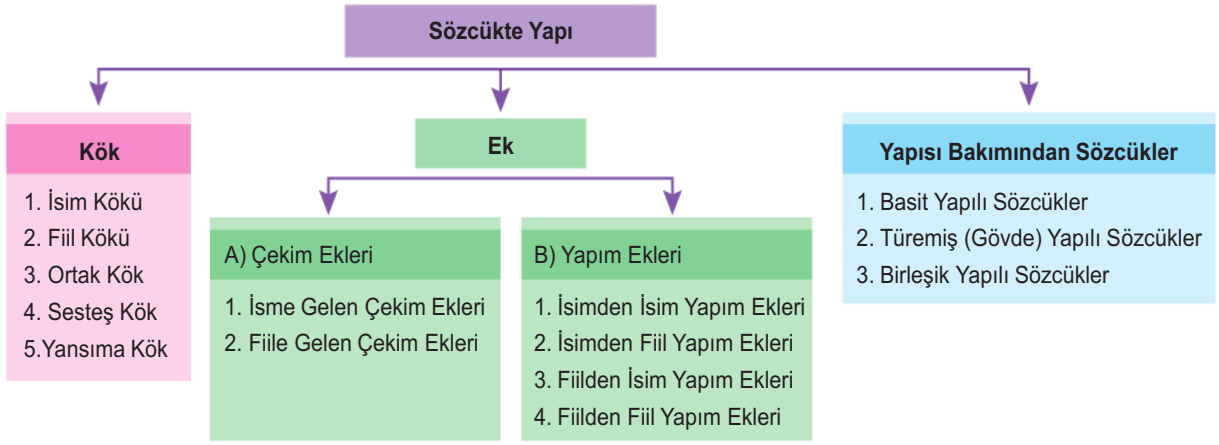

Sözcükte yapı; kök, ek, gövde ve yapı bakımından sözcükler olmak üzere dört ana başlıkta incelenir.

30.1 - Kök

- Bir sözcüğün anlamı ve yapısı değişmeden parçalanamayan en küçük birimine "kök" denir.

→ İsim kökü
→ Fiil kökü
→ Ortak kök
→ Sesteş kök
→ Yansıma kök

1. İsim (Ad) Kökü

- Canlı ve cansız varlıkları, düşünce, duygu, olay ve durumları adlandıran köklerdir. İş, oluş, hareket bildirmez, "-mak, -mek" ekini almaz.

Örnek

- su, el, baş…

2. Fiil (Eylem) Kökü

- Bir işi, oluşu ve hareketi bildiren köklerdir. Mastar eki "-mak, -mek"i alır.

Örnek

- sev-, oku-, gör-

3. Ortak Kök (Kökteş)

- Aralarında anlam ilgisi olması şartıyla hem isim hem fiil olarak kullanılan sözcüklerdir.

Örnek

- savaş, boya, güven…

4. Sesteş Kök

- Yazılışları aynı, anlamları farklı olan köklerdir.

Örnek

- yüz, saç, ben, bin…

5. Yansıma Kök

- Doğadaki seslerin taklidi olan sözcüklerdir. Bütün yansıma sözcükler isim köküdür.

Örnek

- pat, çat, miyav, hav, fıs…

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi ayraç içindeki kavramla ilişkilendirilemez?**

A) Köydeki kuzuların melemesine kadar her şeyi çok özledim. (Yansıma kök)
B) Göç olgusu sorunu, gün geçtikçe artmaya devam ediyor. (Kökteş kök)
C) Bu, başlamadan önce tüm aksilikleri düşünmek gerekir. (İsim kökü)
D) Onu çok sevmeme rağmen bu konu benim için bitmiştir. (Fiil kökü)
E) Sen de bu meyveden tatmalısın, dedi yaşlı adam. (Sesteş kök)

Çözüm:
E şıkkında "tat" sözcüğü, hem isim hem de fiil olarak kullanılabilir. Aralarında anlam ilgisi olduğu için ortak köktür.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi ayraç içindeki kavramla ilişkilendirilemez?**

A) Kardeşimin horultusundan gece boyunca yatamadım. (Yansıma kök)
B) Aramızdaki güven duygusu zedelendi. (Ortak kök)
C) Tenceredeki yemek fokur fokur kaynıyordu. (Yansıma kök)
D) Babama acı veren dişindeki şişti. (Ortak kök)
E) Aslanların kükremesi turistlerin ilgisini çekti. (Yansıma kök)

1-E

BİLGİ

30.2 - Ek - I

- Bir köke veya gövdeye eklenerek yeni bir kelime oluşturmak için kullanılan biçim birimidir.
- Ekler, **çekim eki** ve **yapım eki** olmak üzere ikiye ayrılır.

A) Çekim Ekleri

- Sözcüğün anlamını, yapısını, türünü değiştirmeyen; sözcüklere cümle içinde çeşitli görevler yükleyen eklerdir.
- Çekim ekleri, yapım ekinden önce gelmez. Ancak bazı istisnai durumlar vardır.

Örnek

Duvar - da - ki (sıfat yapan -ki)
Çekim Eki: da, ki
Yapım Eki: -

Anne - m - siz
Çekim Eki: m, siz
Yapım Eki: -

- Aynı türden çekim ekleri üst üste gelmez. İsim çekim eki ve fiil çekim eki olarak ikiye ayrılır.

1) İsme Gelen Çekim Ekleri

Tamlama Ekleri: Tamlayan ve tamlanan olmak üzere ikiye ayrılır. Tamlayan eki "-ın, -in, -un, -ün" ekleridir, tamlanan ekleri ise iyelik ekidir.

Durum (Hâl) Ekleri: Adlara "-ı, -i, -u, -ü, -e, -a, -de, -da, -den, -dan" eki getirilerek yapılır.

Çokluk Eki: "-lar, -ler" eki çoğul ekidir. Fiillere gelen çokluk (çoğul) kişi eki ile karıştırılmamalıdır.

Küçültme Ekleri: "-cik, -cuk, -cük, -cak, -cek, -cağız, -ceğiz" ekleridir

İlgi Eki: Tamlayan ekidir.

İyelik Ekleri: Bir varlığın kime ve neye ait olduğunu belirten, adlara gelerek aitlik belirten eklerdir.

Eşitlik Ekleri: "-ca, -ce, -ça, -çe" isim soylu sözcüklere gelerek onlara çeşitli anlamlar katar.

2) Fiile Gelen Çekim Ekleri

Zaman Kip Ekleri

Fiillere farklı zaman ve anlam ilgisi katan eklerdir. ikiye ayrılır:

Haber (Bildirme) Kipleri	Dilek (Tasarlama) Kipleri
a) Şimdiki Zaman: -yor, -makta	a) Gereklilik Kipi: -meli, -malı
b) Gelecek Zaman: -ecek	b) İstek Kipi: -e, -a
c) Geniş Zaman: -ar, -er, -r	c) Şart Kipi: -se, -sa
d) Duyulan (Öğrenilen) Geçmiş Zaman: -mış, -miş	d) Emir Kipi: Eki yoktur.
e) Bilinen (Görülen) Geçmiş Zaman: -dı, -di	

Kişi (Şahıs) Ekleri

- Fiilde bildirilen iş, oluş ya da durumun kim tarafından yapıldığını belirten eklerdir.
- Kişi ekleri, cümlede işi yapanı yani özneyi bildirir.
- Kişi ekleri, fiillerde kip eklerinden sonra gelir.

1. Tekil: geldi - m	1. Çoğul: geldi - k
2. Tekil: geldi - n	2. Çoğul: geldi - niz
3. Tekil: gel - di	3. Çoğul: geldi - ler

İsme ve Fiile Gelen Çekim Ekleri

Ek Fiil (Ek eylem): Hem isme hem de eyleme gelebilen "-idi, -imiş, -ise, -dir" ekleridir. İki görevi vardır:

İsim ve isim soylu sözcükleri yüklem yapar. Basit zamanlı eylemleri ise birleşik zamanlı eylem yapar.

Soru Eki: Kendisinden önceki sözcüklerden ayrı, sonraki eklerle bitişik yazılır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Az sonra avuçların (I) uyanacak ve sesin (II)
Bir çiçeğe su gibi üstüme (III) dökülecek
Ama bırak, bırak da içten içe titresin

Şu küçücük lambanın (IV) nesi (V) var götürecek.

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi bir varlığın kime ve neye ait olduğunu gösteren bir ek almamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

I.si, ikinci tekil şahıs iyelik eki (-ın), II.si, ikinci tekil şahıs iyelik eki (-in), III.sü, birinci tekil şahıs iyelik eki (-m), V.si, üçüncü tekil şahıs iyelik eki (-i) almıştır. "lambanın" sözü, sadece isim tamlamasında tamlayan eki almıştır. Dolayısıyla cevap D şıkkıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-a, -e" eki ötekilerden farklı görevde kullanılmıştır?**

A) Kısa filmlerinde bile yoğun bir anlatımı sağlamayı başarmıştı.
B) İnsanı büyüleyen bir dize yazmak için günlerce düşünürdü.
C) Doğa olaylarını dersinde anlatırken kendinden geçerdi.
D) Sen mutlu olasın diye bizden büyük fedakârlıklar bekliyordu.
E) Komuta kademesindeki önemli isimlerle görüşecekmişsin.

1-E

BİLGİ

30.3 - Ek - II

B) Yapım Ekleri

- Sözcüklere gelerek onlardan yeni sözcükler türeten eklerdir. Yapım ekleri eklendiği sözcüğün anlamını da türünü de değiştirir. Kısacası yapım eki, adından da anlaşılacağı gibi, sözcüklerden yeni sözcük yapım işini gerçekleştirir.
- Yapım ekleri her zaman çekim eklerinden önce gelir. Yapım eki almış bir sözcüğe türemiş **sözcük** ya da **gövde** denir.
- Yapım ekleri dörde ayrılır.

1. İsimden İsim Yapım Ekleri
İsim kök veya gövdelerine gelerek onlardan yeni isimler yapan eklerdir.
-lik: şekerlik, -li: nişanlı, -siz: evsiz, -daş: meslektaş, -inci: üçüncü, -msı: acımsı, -sal: kumsal, -ıt: yaşıt, -tı: horultu
2. İsimden Fiil Yapım Ekleri
İsim kök veya gövdelerine gelerek fiil oluşturan eklerdir
-le: başla-, -al: azal-, -l: doğrul-, -a: kana-, -da: fısılda-, -at: yönet-, -kır: fışkır-, -lan: evlen-, -laş: şakalaş-, -(a)r: morar-, -se: önemse-
3. Fiilden İsim Yapım Ekleri
Fiil kök veya gövdelerine gelerek isim türeten eklerdir.
-im: seçim, -gi: vergi, -gın: dalgın, -ı / -i: yazı, doğu, batı, -ıcı / -ici: yırtıcı, -ca: düşünce, -ak: yatak, -ga: bölge, -gan: çalışkan, -gıç: bilgiç, -ik: kesik, -ın / -in: yığın, -nç: gülünç, -ıntı: esinti, -(e)r: gelir
4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri
Fiil kök veya gövdelerine gelerek yeni fiiller türeten eklerdir.
-t: yürüt-, -(a)r: kopar-, -dır: yazdır-, -(ı)l: atıl-, -(ı)n: taran-, -ele: kovala-, -ı: kazı-, -msa: anımsa-

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. **Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi birden çok yapım eki almıştır?**

A) Düzenli çalışmanın sonucunda büyük başarılar elde edebilirsin.
B) Sinemanın tüm imkânlarını eserlerinde başarıyla kullanırdı.
C) Yeni fikirlerin özgür ortamlarda çıkabileceğini iyi bilirdi.
D) Oyun zamanı gelince herkes gibi ben de heyecanlanmıştım.
E) Ülkemizin en ücra köşelerine bile hizmet etmekten hoşlanırdı.

Çözüm:
Düzen: düz - en - li (İki yapım eki almıştır.)
Eserlerinde: es - er - ler - in - de (Bir yapım eki, üç çekim eki almıştır.)
Bilirdi: bil - ir - di (Yapım eki almamıştır.)
Heyecanlanmıştım: heyecan - lan - mış - tı - m (Bir yapım eki, üç çekim eki almıştır.)
Hoşlanırdı: hoş - lan - ır - dı (Bir yapım eki, iki çekim eki almıştır.)

Cevap A

2. Sınav öncesi sabahlara kadar ders çalışmak öğrencilerin yaygın alışkanlıklarından biridir.
Bu cümlede yapım eki alan kaç sözcük vardır?

A) 3 B) 4 C) 5 D) 6 E) 7

Çözüm:
Sına- (-v), ön- (-ce), çalış- (-mak), öğren- (ici), yay- (-gın), alış- (-kan, -lık) sözcükleri yapım eki almıştır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORULARI

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-da, -de" eki yapım eki olarak kullanılmıştır?**

A) Sınavlarda güzel sonuçlar almak için yoğun çalışman gerekiyor.
B) Sizin her işinizde titiz davranmanız bizlere de örnek oluyor.
C) Okulumuzun en gözde öğrencisi yine ayın öğrencisi seçildi.
D) Çocukluğumda da bu yemeklerin yapılmasını sabırsızlıkla beklerdim.
E) Senin için aldığım hediyeyi masada unuttuğumu yeni fark ettim.

2. Uçak yolculuğu ve sağlık ilişkisine yakından baktığımızda karşılaşılan sağlık problemlerinin en başında kulak ile ilgili sorunların geldiğini görmekteyiz.
Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Fiilden isim yapan ekler
B) İsimden isim yapan ekler
C) İsimden fiil yapan ekler
D) Fiilden fiil yapan ekler
E) Durum eki alan sözcükler

1-C **2-D**

BİLGİ

30.4 - Yapısı Bakımından Sözcükler

- Sözcük yapısını basit sözcük, türemiş sözcük ve birleşik sözcük başlıkları altında inceleriz.

1. Basit Yapılı Sözcükler

- Yapım eki almamış sözcüklerdir.

Örnek

- oku-, masa, altın...

NOT

Sadece çekim eki alabilirler.

Örnek

- *Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;*
- *Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.*
- *Yolumun karanlığa saplanan noktasında,*
- *Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.*

BİLGİ

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere renkli kısımlar, kök hâlindeki sözcüklere gelen çekim ekleridir.

2. Türemiş (Gövde) Yapılı Sözcükler

- Bir kök ile yapım ekinin birleşmesiyle oluşmuş sözcüklerdir.
- Türemiş sözcükler, bir veya birkaç yapım eki alabilir.

BİLGİ

Bir sözcüğün ilk yapım ekinin olduğu kısma kadar olan bölümüne gövde denir. "Gövdeden türemiş" ifadesi de sözcüğün en az iki yapım eki alması demektir.

Örnek

- yaşlı, bakıp, katıl-, oyna-...

3. Birleşik Yapılı Sözcükler

- En az iki sözcüğün sesçe, biçimce veya anlamca birleşip kaynaşmasıyla oluşmuş sözcüklerdir.

Örnek

- hanımeli, Afyonkarahisar, ağaçkakan, birçok, nasıl, birtakım, sabret-, gidiver-...

NOT

Bazı sözcükler ayrı yazılsa da birleşik sözcük kabul edilir.

Örnek

- ada balığı, hamam böceği, ayrık otu, kuru fasulye, çevre yolu, alt et-, yok ol- ...

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Dağılmış eşyalar (I) dört bir yana (II)
Sessizliğimiz uykusuzluktan (III) değil
Toplasan (IV) iki kişi eder miyiz hâlâ?
Beni biraz (V) böyle hatırla

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük basit yapılıdır.
B) II. sözcük yaklaşma durum eki almıştır.
C) III. sözcük fiilden isim yapan ek almıştır.
D) IV. basit yapılı bir isimdir.
E) V. sözcük yapıca birleşiktir.

Çözüm:

"toplasan" sözcüğünün kökü "top"tur, "la" yapım eki aldığı için türemiş yapılıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Nasıl (I) etmeli de ağlayabilmeli
farkına (II) bile varmadan?
Nasıl etmeli de ağlayabilmeli (III)
ayıpsız, (IV)
aşikâre,
yağmur misali? (V)

Bu dizelerde numaralanmış sözlerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

A) I. sözcük birleşik bir zarftır.
B) II. sözcük hem iyelik hem durum eki almıştır.
C) III. sözcük yeterlilik fiili ile çekimlenmiştir.
D) IV. sözcük yapıca basittir.
E) V. sözcük fiilden isim yapım eki almıştır.

1-D

1. Bir sözcüğün anlamı ve yapısı değişmeden parçalanamayan en küçük birimine "kök" denir.

Buna göre, aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi kök biçimindedir?

A) Sen içimde kalan, yarası kapanmayan.
B) Gözlerin bu gece uzaktan geçen bir gemi.
C) Hangi büyük felaketi avuttun bende.
D) Yeni bir liman gerek sığınmaya denizden
E) İkimiz de bitkiniz simsiyah gecelerden

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-ıntı, -untu / -üntü" ekinin kullanıldığı sözcük, kökü bakımından diğerlerinden farklıdır?**

A) Yere dökülen kırıntıları tek tek topladı.
B) Yazar, alıntı cümlelerle okuyucunun karşısına çıkmıştı.
C) Sıkıntı çıkarmış bir insan olmaması bizim için büyük şans.
D) Bu konuyla ilgili bir bağıntı kurmak yetersiz olacaktır.
E) Aklındaki kuruntulardan kurtulamıyor sürekli üzülüyordu.

3. İnsanın kalbine bir kere sindi (I) mi seyahat hazzı, hiç görmediği yerleri düşlerken (II) bulur kendini sık sık. Bazen de o yere gitmiş (III) olsa bile, yeniden defalarca gitmeyi arzular. Seyahatin bir lüks sayılmadığı (IV) bir dünya hayal eder durur, seyahati kendine aşk edinmiş bir gezgin (V).

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi kökü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. İş, oluş, kılış bildiren ve "-mek, -mak" takısını alabilen köklere "fiil kökü" adı verilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün kökü "fiil" değildir?

A) İki ülke arasındaki savaş, ekonomik durumu kötü etkiledi.
B) Uykulu gözlerle döndüm rüyamdan, sana sarı laleler aldım çiçek pazarından.
C) Bir insanın gülüşü bu kadar mı samimi ve içten olabilir?
D) Gelecek yıllara yatırım yapmak için şimdiden heybene bir şeyler atmalısın.
E) Yeşillik mekânlar, babamın sağlığı için güzel yaşam alanlarıdır.

5. Mesela evleri (I) ele alalım. Bu evler sokağa değil avluya bakar.

Sokağa dönük yüzünde, insan boyunu aşan duvarlarında pencere dahi yoktur (II). Çokluk taştan yapılır ve sağırdır. Sokağa bakan kafesli pencereler (III) bu taş kısmın üzerinde yükselen (IV) ikinci katta bulunurlar (V). Evet, ev bahçeye, yani içe açılır. Burası mahrem bir alandır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, kökünün türü yönüyle diğerlerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. (I) Sırbistan'ın başkenti Belgrad'a vardığım ilk saatlerde, şehrin enerjisi, beni öyle bir içine çekmişti ki sanki bu şehre birkaç yaş gençleşmeye gelmiş gibi hissetmiştim. (II) Hâlbuki Belgrad birçok savaş görmüş, defalarca küllerinden doğmuş, bu yüzden de biraz yaşlı, biraz yorgun olmasını beklediğim bir şehirdi. (III) Son yıllarda Avrupa'dan buraya gelen genç kitlenin artmasıyla art arda mekânlar açılmış, sanat galerileri çoğalmış. (IV) Özellikle de müzik odaklı festivaller yapılmaya başlanmış. (V) Şehrin bir yanında gürültülü inşaatlar sürerken bir yanında da böyle mekânlarda müzik sesleri hiç eksik olmuyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yansıma sözcük kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-D	2-D	3-B	4-E	5-E	6-E

TEST 2

0A410B3A

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili sözcük ayraç içindeki eki almamıştır?**

A) Çağırdığında gitmezsek bile o yine darılmaz; bıkmadan, usanmadan bizi bekler. (Fiilimsi eki)
B) Biz yanına gidinceye kadar gözlerimize tatlı tatlı bakar, sevinçten ellerimizi okşardı. (Hâl eki)
C) Dalgınlığa vurmadan okunan güzel bir kitaptan sonra çok sevdiğimiz bir arkadaşla konuşmaktan aldığımız tadı duyarız. (İyelik eki)
D) Kitap okumaktan alınan zevk, ortama ve koşullara göre değişkenlik gösterir. (Çekim eki)
E) İnsan kendisine yeni şeyler katmak isterse sanat eserlerine yönelmelidir. (Şart eki)

2. Yalnız senin (I) gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımız (II) da bin bir baharı (III) saklar!
Kolumuzdan (IV) tutarak sen istersen bizi çek
İncinir düz caddede dağda gezen (V) ayaklar

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük iyelik eki almıştır.
B) II. sözcük hem iyelik hem durum eki almıştır.
C) III. sözcük belirtme durum eki almıştır.
D) IV. sözcük basit yapılıdır.
E) V. sözcük fiilden isim yapan ek almıştır.

3. Aşkın (I) zehir olsa yine içerim
Yolun ecel olsa korkmam (II) geçerim
Yeter ki sevdim (III) de ben bu aşk ile
Dünyanın (IV) kahrına (V) gülüp geçerim

Bu dizlerdeki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük, iyelik eki almıştır.
B) II. sözcük, geniş zaman ile çekimlenmiştir.
C) III. sözcük, fiilden isim yapan ek almıştır.
D) IV. sözcük, tamlayan eki almıştır.
E) V. sözcük, hem iyelik hem durum eki almıştır.

4. Ona kızgın (I) değildim. Ona kızmama, darılmama, onun aleyhinde (II) düşünmeme imkân olmadığını hissediyordum (III). Ama bir kere kırılmıştım. Hayatta en güvendiğim insana karşı duyduğum (IV) bu kırgınlık, âdeta bütün insanlara dağılmıştı. Çünkü o benim (V) için bütün insanlığın timsaliydi.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük, fiilden isim yapım eki almıştır.
B) II. sözcük, bulunma hâl eki almıştır.
C) III. sözcük, yardımcı eylemle kurulmuştur.
D) IV. sözcük, türemiş yapılı bir sözcüktür.
E) V. sözcük, tamlanan eki almış zamirdir.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde iyelik ekinden sonra yaklaşma hâl eki almış bir sözcük vardır?**

A) Basit görünen problemlerin en önemlilerinden bir tanesi kendimizle ilişkimizdir.
B) Kendimizin kendimizden doğan hâlleri her zaman bilmek zorundayız.
C) Sosyal anlamda yakın ilişkilerimizin bizim üzerimizde sorumlulukları var.
D) Küçük Prens, kalbine koyduğun her şeyden ölene kadar sorumlusun, diyordu.
E) Bizimle ilgili olmayan şeylerle o kadar meşgulüz ki!

6. Nâzım Hikmet, içinde yaşayıp eser verdiği dönemde öncelikle çeşitli (I) etkilere açık bir şiirle yola çıkmış (II), sonrasında kendine özgü bir şiir dili kurma yolunda ilerlemiştir (III). Kendine özgü dili kurarken klasik şiirin biçimsel özeliklerinden uzaklaşıp (IV) serbest nazım tekniği Türk şiirine (V) getiren şair olmuştur.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi hem yapım eki hem çekim eki almıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-D	2-A	3-C	4-E	5-D	6-C

1. "Yağmur'' şiiriyle çağdaş Türk şiirine naat türünde bir eser ar-
I II
mağan eden şair, birçok şiirinde simgeler ardına gizlediği gele-
III
neksel motiflerle dinî duyarlılığın sesini arar.
IV V

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük, hem iyelik hem hâl eki almıştır.
B) II. sözcük, bulunma hâl eki almıştır.
C) III. sözcük, isimden fiil yapım eki almıştır.
D) IV. sözcük, iki tane çekim eki almıştır.
E) V. sözcük, türemiş yapılı bir isimdir.

2. Renklerin, göz duyusunun doğal niteliği olduğunu düşünen ve
I II
fizyolojik renkleri tüm öğretisinin temeline yerleştiren Goethe,
III
renk öğretisinin yalnızca anatomik açıdan sağlıklı bir göze ve
kusursuz bir görme yetisine sahip insanlar için geçerli olduğu-
IV
nu savunmaktadır.
V

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük, fiilden isim yapım eki almıştır.
B) II. sözcük, fiilden isim yapım eki almıştır.
C) III. sözcük, hem yapım eki hem çekim eki almıştır.
D) IV. sözcük, isimden isim yapım eki almıştır.
E) V. sözcükte, edilgen çatı eki vardır.

3. **"-den" eki, aşağıdaki cümlelerin hangisinde sebep bildirmektedir?**

A) Necla Hanım her gün işten 18.00'de çıkıyor.
B) Sen beni bir çağır gönülden, hiç gelmez olur muyum?
C) Yeniden seninle aynı yolda yürür müyüm, bilmiyorum.
D) Çok sevdiğimden değil, zor sevdiğimden onu bırakamıyorum.
E) Piknikten ne zaman döneceğimizi inan ben de bilmiyorum.

4. Şiir sanki yüz parçaya bölünmüş, üstünden de trenler, buldozerler geçmiştir, öylesine paramparçadır. Görünmez iplikler, iğnelerle tutturulmuş gibidir. Karmaşık mı karmaşık bir yapı koyar. Ama ayrımına da kolaylıkla varılamaz bunun.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

A) İsimden isim yapım eki
B) Basit sözcük
C) Yönelme hâl eki
D) Bulunma hâl eki
E) Birleşik sözcük

5. Oymalar, ahşap bezemeler, göbekli geçmeli tavan süsleri, yüklük ve çiçeklikler hep bu iç güzelliği hedef alır.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

A) Kip eki
B) İsimden isim yapım eki
C) İyelik eki
D) Fiilden fiil yapım eki
E) Fiilden isim yapım eki

6. Yine daha önce bahsettiğim gibi yaklaşık
I
olarak birkaç hafta içerisinde olup biten,
II III
hazırlanan bir süreç.
IV V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerden hangisi, türünü değiştiren bir ek almamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E	2-E	3-D	4-D	5-D	6-A

TEST 4

0A4505FE

1. Birçok modern eleştirmen, şairin gerçek sesini dinlediğimiz
I II
gibi güvenilmez bir varsayımdan kaçınmak amacıyla her şiirdeki
III IV
konuşan kişinin persona olarak kabul edilmesi konusunda ısrarcıdır.
V

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcükte, birden fazla yapım eki kullanılmıştır.
B) II. sözcükte, hem yapım eki hem çekim eki kullanılmıştır.
C) III. sözcükte, birleşik yapılı sözcük kullanılmıştır.
D) IV. sözcükte, yapım eki çekim ekinden sonra kullanılmıştır.
E) V. sözcükte, kurallı birleşik eylem kullanılmıştır.

2. Geniş, siyah gölgesi hayatımı kaplayan,
Tepemde kanat germiş bir kartaldır yalnızlık.
Kalp çarpıntılarıyla günleri hesaplayan
Bir benim, benim olan bir masaldır yalnızlık.

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Tamlayanı düşmüş birden fazla isim tamlamasına yer verilmiştir.
B) Birden fazla basit yapılı sözcük kullanılmıştır.
C) Belirtisiz isim tamlamasının tamlananı fiilden isim yapım eki almıştır.
D) Yardımcı eylemle kurulmuş birleşik bir fiile yer verilmiştir.
E) Birden fazla ek eylem kullanılmıştır.

3. Kişinin sorun yaşaması için başlangıç noktası olarak o soruna
I II
ilişkin biyolojik, psikolojik veya psikososyal bir arka plana sahip olması ve daha sonra bu sorunun yarattığı stresinden etkilenerek
III IV
bir hastalık veya bozukluk yaşaması gerekliliğine dair bir
V
inanç bulunmaktadır.

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük, türemiş yapılıdır.
B) II. sözcüğün kökü isimdir.
C) III. sözcük, hem yapım eki hem çekim eki almıştır.
D) IV. sözcük, belirtme ekinden sonra hâl eki almıştır.
E) V. sözcük, isimden fiil yapım eki almıştır.

4. Dışarıdan açık bir pencereyi seyreden kimse, asla kapalı bir
I II III
pencereyi seyredenin gördüklerinden daha çok bir şey göremez.
IV V

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük, ayrılma hâl eki almıştır.
B) II. sözcük, yardımcı eylemle kurulmuştur.
C) III. sözcük, yapım eki almıştır.
D) IV. sözcük, iyelik eki almıştır.
E) V. sözcük, süreklilik bildiren kurallı birleşik fiildir.

5. Nedir bu benim çilem!
I
Hesap bilmem
Muhasebede memurum.
II
En sevdiğim yemek imambayıldı,
III
Dokunur.
Bir kız tanırım çilli
IV
Ben onu severim
O beni sevmez.
V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük, basit yapılı bir sözcüktür.
B) II. sözcük, bulunma hâl eki almıştır.
C) III. sözcük, isim + fiil şeklinde oluşmuştur.
D) IV. sözcük, sadece çekim eki almıştır.
E) V. sözcük, geniş zamanın olumsuzuyla çekimlenmiştir.

6. Bir ülkedeki şair ne kadar çoksa, o ülke düşünce bakımından
I II
o kadar geridir. İnsanlar ve milletler yaşlandıkça şiirin yerine
III IV V
nesir geçer.

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcükte, yapım eki çekim ekinden sonra gelmiştir.
B) II. sözcük, yapım ve çekim eki almıştır.
C) III. sözcük, sadece çekim eki almıştır.
D) IV. sözcük, birden fazla yapım eki almıştır.
E) V. sözcük, hem belirtme hem de yönelme hâl eki almıştır.

1-E	2-D	3-D	4-E	5-D	6-E

1. Elmaslar en çok beğenilen değerli taşlar. Parlaklığı ve güzelliği onu diğer kıymetli taşlardan ayırıyor. Bu nokta hem günümüzde endüstriyel yöntemler ile çıkarılan elmaslar için hem de bin yıl öncesinde daha nadir bulunan elmaslar için geçerli.

Bu parçayla ilgili,

I. Basit, türemiş, birleşik yapılı sözcükler kullanılmıştır.
II. Gövdeden türemiş sözcük kullanılmıştır.
III. Hem yapım hem de çekim eki almış birden çok sözcük vardır.

yargılarından hangileri söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılan sözcüklerin tümü basit yapılıdır?**

A) Fen bilgisi eğitimi, çocuğun çevresindeki çekici ve şaşırtıcı zenginliğin eğitimidir.
B) Yazarken kitapları bir yana bırakır, aklımdan çıkarırım; kendi gidişimi aksatırlar diye.
C) Köşe penceresinden her şeyi seyretmek, insana abartılı bir fikir gibi görünür.
D) Karşıdaki komşum yabancı subayın buldok cinsi bir köpeği vardı.
E) Küçük sahilin hemen beş on metre yukarısında, bir kır evinin tahta masaları üstünde böcekler geziyordu.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük yapıca ötekilerden farklıdır?**

A) Onu, ev duvarının bir kenarına çaktığım çiviye asmış; yola çıkmıştım.
B) Günün birinde gökyüzünde güz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz.
C) Sandalyenin üstündeki vişneçürüğü rengindeki delik çoraplar dikkatimi çekti.
D) Köyün yabancısı olsam eski mahalledeki otelin yerini bilir miydim sanki?
E) Sabahleyin işine kısa adımlarla koşarken akşam filesini doldurmuş hâlde eve döner.

4. (I) Uzak Doğu coğrafyasında sayısı binleri bulan dinî inançlar, bugün varlıklarını hâlâ sürdürüyor. (II) Birçok inanç asırlardır yerelliğini korurken içinde bulunduğumuz yüzyılda bu toplumlara ait inanç ve felsefi düşünceler Batı toplumlarını da hızla etkisi altına almaya başladı. (III) Budizm, Hinduizm, Taoizm, Konfüçyanizm gibi Uzak Doğu toplumlarının geleneksel dinî inançları hem kendi bölgelerinde hem de tüm dünyada varlıklarını sürdürüyor. (IV) 20. yüzyılda toplumsal bunalımlar ve savaşlar, kültürel yapıların değişimi, dinî düşüncenin yaygınlaşarak bireyselliğin önem kazanmasına yol açtı. (V) İnsanlar, ebedî mutluluğun formülünü bulabilmek için çeşitli dinlerin etkisi altına girdi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde birleşik yapılı sözcük kullanılmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Seni düşündükçe
I
Gül dikiyorum ellerimin değdiği yere
II
Atlara su veriyorum
III
Daha bir seviyorum dağları
IV V

Bu dizelerde altı çizili sözcüklerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Elvanlar'da ihtiyar bir kılavuz aldık. Köyün bir kısmı yanmış,
I
perişan, herkes fersiz ve şaşkın gözlerle kamyon denilen ca-
II III
navarın lüzumsuz gürültüsüne bakıyordu. Herkesin ruhunda sonu gelmeyen ezilişin, açlığın, her günün gizli felaket ihtimal-
IV
lerinin yoğurduğu ümitsizlik ve ilgisizlik vardı.
V

Bu parçada altı çizili sözcüklerden hangisinin yapısı ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-A	2-E	3-B	4-C	5-A	6-B

TEST 6

0A310808

1. **Aşağıdakilerin hangisinde verilen sözcüklerin kökleri türü bakımından birbirinden farklıdır?**

A) Bencillik - ağarmak
B) Başlamak - çevremiz
C) Gelinlik - algılamak
D) Gözlem - yeşermek
E) Tütün - ilişki

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük hem yapım hem çekim eki almıştır?**

A) Yerli öykücülük, uzun süre romanın gölgesinde kalmıştır.
B) Eski şehirler büyük birer açık hava müzesidir bizim için.
C) Sinemanın olanakları edebiyattan daha fazladır günümüzde.
D) Mutluluk, yaşanılan zamanda aranırsa hayal kırıklığı yaşanır.
E) Dostlarına her zaman yardımcı olur, onlara yeni olanaklar sunardı.

3. Benden daha ne olur, yürür yalan söylerim
I
bir şey acır içimde bu göğsüme ne kattın
II
sende noksan bulmadım şu yerle gök yanarken
III
attığımda o oku ben atmadım sen attın
IV V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangi ikisi yapısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

A) I ve II B) I ve V C) II ve IV
D) III ve IV E) II ve V

4. Bir kişi bile değilim yalnızlıktan
I
Gözlerim ormanlara asılı
II
Ağaçlar, kırlar ve şehirler geçiyor kaputumdan

O kadar geçiyorlar ki sadece duruyorum
III
Bir an bir yerde ölümü tanımazlığımdan
IV V

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangi ikisi hem yapım hem çekim eki almamıştır?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük ayraç içindeki eki almamıştır?**

A) Bilgisiz insanlarla çalışarak yenilikçi fikirler üretemezsiniz. (Fiilimsi eki)
B) Okunaklı yazıları başka bir dosyada biriktirmelisiniz. (Durum eki)
C) Dostlarının her isteğini yerine getirme derdindeydi hep. (Tamlayan eki)
D) Edebiyat bölümüyle ilgili yapılan tanıtım toplantısına katıldı. (Vasıta eki)
E) Bu vahim olayı internetten duymak istemezdim ben de. (İyelik eki)

6. Şehrin ışıkları yanınca tüm hayallerim tekrar canlandı. İnsanların
I
evlere koşuşturmalarına şahit oldum. Duygularımın esiri olmak-
II III
tan kurtulmanın zor olduğunu bilerek derin hayallere daldım.
IV V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B	2-E	3-D	4-C	5-E	6-E

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çıkma (ayrılma) durumu eki diğerlerinden faklı bir işlevde kullanılmıştır?**

A) Bilim dünyasındaki tüm gelişmeleri bu internet sitesinden takip edebilirsiniz.
B) Korkudan bildiğini de unutmuş, soruların çoğunu boş bırakmak zorunda kalmış.
C) Dedem bahçenin bakım işlerini bana bıraktığından hafta sonları geç kalkıyordu.
D) Öğrencimiz, duvarın rengini beğenmediğinden eşyalarını başka bir odaya taşımıştı.
E) Zavallı adam çaresizlikten yorgun düşmüş, yardım için çalmadığı kapı bırakmamış.

2. Kalabalıktan uzak ve rafine bir turizm beldesi olan Kaş, Anadolu'nun (I) en önemli dalış merkezlerinden biridir. Yazın (II) çevresi çocuklarla dolu olan bölgede birçok su altı rehberliği okulu açılıyor. Kaş Yarımadası'nın (III) girintili çıkıntılı kıyıları ile civardaki adacıkların (IV) çevresinde yıl boyunca su altı dalışı yapılabiliyor. Dalış bölgelerinin (V) yerleşim merkezine yakın olması önemli bir avantajdır.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi "tamlayan eki" almamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, kökünün türü bakımından ötekilerden farklıdır?**

A) Kadim arkadaşlıklar aradan yıllar geçse de unutulmazmış.
B) Çocuklar masalların büyülü bir atmosferine kapılmıştı.
C) Kurak topraklarda büyük çınar ağaçları yetişmezmiş.
D) Evinde beslediği kedileri, taşınınca barınağa vermek zorunda kaldı.
E) Ekonomiyle ulaşım arasında yakın bir ilişki olduğunu vurguladı.

4. Düşen (I) bir yaprağa bağladım (II) hayatımı
Olsun artık (III) diyorum ne olacaksa
Paralı (IV) bir asker miyim neyim
Ekleyip (V) duruyorum sabahları akşamlara

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangileri kökünün türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi farklı bir kökten türemiştir?**

A) İklim değişikliği konusunun tartışılması için toplandılar.
B) Bizleri başka âlemlere götüren farklı bir varlıktı.
C) Yakın akrabalarımız kadar sizler de bizim için değerlisiniz.
D) Seninle en güzel zamanlarımı yaşamıştım bu şehirde.
E) İki takım da taraftar baskısına rağmen oldukça iyi oynadı.

6. **Aşağıdaki sözcüklerden hangisinin kökü yanlış verilmiştir?**

	Sözcük	Kök
A)	Azımsamak	az
B)	Büyüklük	büyü-
C)	Bireysel	bir
D)	Havlıyor	havla-
E)	Ayrılıklar	ayır-

1-A	2-B	3-E	4-B	5-C	6-D

UYGULAMA **TESTİ 2**

0AFD0E9A

1. Uyu yediveren gülleri bahçemizdedir (I)
Ve sevdan arsız sarmaşıklar (II) gibi içimde (III)
Dertlerimiz (IV) ya uzakta bir denizdedir.
Ya saçlarından sonra unuttuğum (V) mevsimde

Bu dizelerde geçen altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. sözcük, birden çok çekim eki almıştır.
B) II. sözcük, gövdeden türemiştir.
C) III. sözcüğün kökü isimdir.
D) IV. sözcük, yapıca türemiştir.
E) V. sözcük, hem yapım hem çekim eki almıştır.

2. Hayat, silgiler kullanmadan resim yapma sanatıdır.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Ek eylem
B) Durum eki
C) Tamlanan eki
D) Çoğul eki
E) Yapım eki

3. Ruhumu (I) eritip de kalıpta dondurmuşlar
Onu (II) İstanbul diye toprağa kondurmuşlar
İçimde (III) tüten bir şey; hava, renk, eda, iklim
O benim (IV), zaman, mekân aşıp geçmiş sevgilim (V)

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangi ikisi iyelik eki almamıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

4. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisinin kökü sesteş değildir?

A) Ağacın rüzgârlara inat güçlü dalları vardı.
B) İçimden geçen her şeyi onunla paylaşıyorum.
C) Bu yollar elbet sonunda aydınlığa çıkacaktır.
D) Elimden geldiğince dostlarıma yardımcı oluyorum.
E) Bazı sorunların üstesinden gelmek zaman alacak.

5. Onun romanları herkese açık (I) bir bahçe gibidir. Bu bahçeye herkes girebilir ve yaşamın (II) sırrını öğrenebilir. Bu sır çok basittir; dünyanın geçici (III) bir yer olduğunu bilerek (IV) yaşamak ve dostluğun, özgürlüğün, aşkın tüm kelimelere üstün geleceğini (V) bilmektir.

Bu parçada geçen altı çizili sözcüklerden hangisi kökünün türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisi sadece basit yapılı sözcüklerden oluşmuştur?

A) Su içtiğiniz plastik şişeleri ya da markette tıka basa doldurduğunuz naylon torbaları çöpe atmayın.
B) Bir plastik şişenin doğada tamamen çözünmesi dört yüz elli yıl sürerken naylon torbanın ömrü daha uzundur.
C) Deniz kirliliğinin neredeyse tamamına plastik atıkların neden olduğu araştırmalar sonunda ortaya çıkmıştır.
D) Kimi restoranlarda plastiğin olumsuz etkilerini görerek plastik şişe yerine cam sürahiler kullanmaya başladı.
E) Denizlerde ve deniz civarında plastik ve naylon poşetler yerine tabiat dostu malzemeler almalıyız.

1-D	2-B	3-C	4-E	5-B	6-E

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem kökünün türü bakımından ötekilerden farklıdır?**

A) İşçi alımlarıyla ilgili talepler bu ayın sonunda başlayacakmış.
B) Uluslararası fuarlarda okulumuzun öğrencileri de görevliydi.
C) Dedikodular son bulsun diye ailenin bütün fertleriyle yüzleşti.
D) Kurumsal firmalarda tanıtım ve reklam işleri hızlı ilerler.
E) Sokaklar, caddeler bayramdan dolayı bu saatlerde bile canlıydı.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük hem yapım hem çekim eki almıştır?**

A) İyimser insanlarla aynı ortamda olmanın şansını yaşıyorum.
B) Bilimsel yazıların çoğu bu dergide yayımlanıyormuş.
C) Çocuklarımızın iyi bir eğitim alması için velilerin desteğine ihtiyaç var.
D) Önemini zamanla anlayacağımız şair ve yazarlarımız var.
E) Sevdamızın kıymetini bilen insanlarla yol yürümeliyiz.

3. Limon ağırlıklı (I) olmak üzere, lavantalısından muzlusuna binbir türü var ama benim son yıllardaki (II) favorim zeytin çiçeği kolonyası. Harika bir kokusu (III) vardır. Denemediysen mutlaka tavsiye ederim. Reklamlar bu kadar! Ama zeytin çiçeğinin açmaya başladığı (IV) mevsimdeyiz, böyle güzel bir ürünün reklamı yapılmaz (V) mı?

Bu parçada geçen altı çizili sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. sözcük, gövdeden türemiştir.
B) II. sözcük, sadece çekim eki almıştır.
C) III. sözcükte iyelik eki vardır.
D) IV. sözcüğün kökü isimdir.
E) V. sözcük, fiilden fiil yapan ek almıştır.

4. Yalnız (I) senin gezdiğin bahçede açmaz (II) çiçek
Bizim diyarımız (III) da binbir baharı saklar
Kolumuzdan (IV) tutarak sen istersen bizi çek
İncinir düz caddede (V) dağda gezen ayaklar

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Dilden dile dolaşan efsaneleri, türküleri, yemyeşil akan suları, tarihiyle yaşayan evleri, emsalsiz köprüleri ile tam da düşlediğim gibi bir masal karesi Kemaliye. Bakımlı ve şirin ahşap evlerin kapılarında bulunan birbirinden farklı tasarımlara sahip kapı tokmakları ilginç bir felsefeye sahiptir.

Bu parçada aşağıdaki eklerden hangisinin örneği yoktur?

A) İyelik B) Tamlayan C) Durum
D) Çoğul E) Eşitlik

6. Bir ana gülümserken (I) yorgun ve güzel
Yüreği müjdelerle tüy gibi hafiflerken (II)
Orda, bir çocuk doğar (III) sımsıcak dünyamıza
Burada ben...
Dokunsam (IV), martı gibi uçup gidecek sanki,
Solgun (V) yüzlü bir avuç kar.

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisi kökünün türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B	2-D	3-B	4-A	5-E	6-B

UYGULAMA **TESTİ 4**

0B780D37

1. Bir gün baksam ki gelmişsin
I
Hasretin içimde sonsuzluk kadar
II
Şaşırmış kalmışım birdenbire çaresiz
III IV
Dökülmüş yüreğime gökyüzünden yıldızlar
V

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisi hem yapım hem çekim eki almıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcükler yapısı bakımından ikişerli eşleştirilirse hangisi dışta kalır?**

A) Sen bunları yazadur, biz birazdan geliriz.
B) Kıvrımlı yollardan, heybetli dağlardan geçtik.
C) Bu sorunları tek başına çözemezsiniz.
D) Onunla her işimizi yasal zeminde bitirdik.
E) Toplum olarak büyük başarılar elde ettik.

3. Yayılır karanlık sisler engine
I
Korkarım, bakamam sana ben yine
II
Yıllarca dalardım solgun rengine
III IV
Güneşten nur uman gözler yanmasa
V

Bu dizelerde geçen numaralanmış sözcüklerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) I ve V

4. Kırağı taşıdım güne
I
Yaprakları, otları araştırdım

Bir kırağı seçtim kendime
II
Güneş dağına tuttum ısınsın diye
III IV
Cebime koydum keyifle
V
Çıkardım, hava aldırdım

Bu dizelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi yapım eki almıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Soğuk bir tül örtüyorlar yüzümüze
I II
Sanki ölmek için beyaz bir uykusuzluk
III
Belki utanmasak bizi bırakacaklar
IV
Terliyoruz, tırnaklarımdan damlıyor kan
V

Bu dizelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlayanla tamlanan arasındaki sözcüğün yapısı ötekilerden farklıdır?**

A) Bilimin parıltılı ışığı sadece toplumu değil geleceği de aydınlatır.
B) Kimyanın bazı konularını anlatırken deneylerden yararlanır.
C) Sanatçının kısa yazılarını okumaktan daha büyük zevk alıyorum.
D) Kurumun deneyimli personellerine ödüller verilmişti.
E) Kitapların büyük bölümü kütüphaneye bağışlanacakmış.

1-E	2-D	3-C	4-D	5-B	6-B

BİLGİ

31.1 - Cümlenin Ögeleri - Temel Ögeler - I

Cümlenin Ögeleri

- Cümle; bir duyguyu, düşünceyi, olayı anlatan sözcük ya da sözcükler topluluğudur.
- Cümle içindeki sözcüklerin tek başlarına ya da diğer sözcüklerle grup oluşturarak yaptıkları göreve de öge denir.
- Bir cümle kurabilmek için en azından bir çekimli fiil (fiil cümlelerinde) ya da ek fiil almış bir adın (isim cümlelerinde) yüklem görevini üstlenmesi gerekir. Örneğin "yapıyor" kelimesi tek başına bir cümledir.
- Cümlenin diğer ögeleri anlam ve görev yönünden yüklemi tamamlarlar.

Cümlenin ögeleri bulunurken şu kurallara dikkat edilmelidir:

- Önce yüklem belirlenir, sonra yükleme çeşitli sorular sorularak öteki ögeler bulunur.
- Cümledeki söz öbekleri (isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, bileşik sözcükler, deyimler, ikilemeler, fiilimsi grupları, edat grupları…) bölünmez; tek bir öge olarak gösterilir.
- Ögeleri buldurmaya yönelik sorular, cümle içinde, buldurduğu ögenin yerini tutar.
- Cümle dışı unsurlar (ünlem ifadeleri, bağlaçlar, ara sözler, hitap sözcükleri) öge olarak kabul edilmez.
- Cümlenin ögeleri, temel ögeler, yardımcı ögeler ve ara sözler olmak üzere üç temel grupta incelenir.

Temel Ögeler

- Bir düşünceyi, bir dilek ya da duyguyu söz veya yazı ile anlatabilmek için en az iki öge gereklidir. Bunlar yüklem ve öznedir. Bunlara cümlenin temel ögeleri denir.

1. Yüklem (Fiil, Eylem)

- Cümledeki işi, hareketi, yargıyı bildiren çekimli unsura yüklem denir. Yükleme, cümlede yargı bildiren çekimli öge de diyebiliriz. Yüklem, yukarıda belirttiğimiz gibi, cümlenin temel ögesidir. Yani yüklem olmadan cümle de oluşmaz.
  *Tekneler, dalgaların kucağında bir sağa bir sola **sallanıyordu**.*
- Cümlesinde "**sallanmak**" sözcüğü, bir yargı taşıdığı için yüklemdir.
  *Uykudan önce okunacak birkaç sayfa masal rahatlamamızı **sağlayacaktır**.*
- Cümlesinde "**sağlayacaktır**" sözcüğü bağımsız bir yargıyı sonuca bağladığı için yüklemdir.
  *Yıllar önce diktiğim kayısı ağaçlarının çiçekleri patlamak **üzereydi**.*
- Cümlesinde ise "**patlamak üzereydi**" sözü, ek eylemin geniş zamanı ile çekimlenerek yüklem görevini üstlenmiştir.

UYARI

Yüklemi bulmak için herhangi bir soru yoktur. Fiiller ya da isim soylu sözcükler çekimlenerek bu görevi üstlenir. Yüklem, bir sözcükten oluşabileceği gibi sözcük grubundan da oluşabilir.

*Onun bugün bize gösterdiği ilgiden de anlaşılayacağı üzere **misafirperver bir insandır**.*

- Cümlesinde "**misafirperver bir insandır**" sıfat tamlaması,
  *Şair bile yazdığı şiirinin sonucunu **merak ediyordu**.*
- Cümlesinde "**merak ediyordu**" birleşik eylemi,
  *Aslında onun istediği her şey **elinin altındaydı**.*
- Cümlesinde "**elinin altındaydı**" isim tamlaması yüklem görevinde kullanılmıştır.

Yüklem, ek eylem almış ad soylu bir sözcükten veya sözcük öbeğinden oluşabilir:

*Onu, bu konuda ikna edebilecek tek kişi **babamdı**.* (Ad)
*Yeni iş yerim artık **burasıdır**.* (İşaret zamiri)
*Onun şimdiki görev yeri **neresiydi?*** (Soru zamiri)
*Şehir merkezinden eve gelişimiz, **iki km kadardır**.* (Edat öbeği)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem edat öbeğinden oluşmuştur?

A) Erzincan'a gidip de Ekşisu'da piknik yapmadan olmazdı.
B) Oysaki çok değer verdiğim dostlarımdan biriydin.
C) Simsiyah zeytin gibiydi bana bakan derin gözleri.
D) Cemal Süreyya, şiir türünün en önemli isimlerinden biridir.
E) Evimizin son derece neşeli bir havası vardı.

Çözüm:

A şıkkında, "**olmazdı**" sözcüğü, bir yargı taşıdığı için yüklemdir. B şıkkında, "**çok değer verdiğim dostlarımdan biriydin.**" bir yargı taşıdığı için yüklemdir. C şıkkında, "**Simsiyah zeytin gibiydi.**" bir yargı taşıdığı için yüklemdir. "**gibi**" sözcüğü edat olduğu için edat öbeğinden oluşmuştur D şıkkında, "**şiir türünün en önemli isimlerinden biridir.**" bir yargı taşıdığı için yüklemdir. E şıkkında, "**vardı**" bir yargı taşıdığı için yüklemdir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi tek ögeli bir cümledir?

A) Okuduğum kitapta anlamadığım yerlerin altını çizdim.
B) Kırmadan, incitmeden, parçalamadan seviyordum
C) Yüzündeki anlamı okumaya çalışmaktan yoruldum.
D) Düşüncelerimi hangi rafa kaldırabilirim, bilmem.
E) Kalbinde umudu olan, utangaç ve başarılı bir gençti.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi tek sözcükten oluşmamıştır ?

A) Bir hikâyeye başlarken üslup belirlemek çok zor bir iştir.
B) Dili oturtmak için karakteri ya da hikâyeyi iyi bilmelisiniz.
C) Sahneyi bilen yazar, eserini oturtmak için fazladan çabalamaz.
D) Bir romanı bitirdiğimde uzanır yüksek sesle okurum.
E) Duyduğum cümlelerde her zaman çeken dil yanlışları olur.

1-E **2-A**

BİLGİ

31.2 - Cümlenin Ögeleri - Temel Ögeler - II

2. Özne

- Yüklemin bildirdiği iş, oluş ya da durumu yapan veya cümledeki olanı karşılayan ögeye özne denir.
- Özne, cümlenin temel ögesidir ancak her cümlede bulunmak zorunda değildir.
- Özne, fiil cümlelerinde işi yapandır.
- İsim cümlelerinde bir eylem bulunmadığı için özne, yüklemin bildirdiği durumda olandır.
- Özne, yükleme sorulan "**KİM, NE?**" soruları ile bulunur. Ancak özellikle "ne" sorusu, nesneyi bulmak için de sorulduğundan, özne sorusunu yükleme "**YAPAN KİM, OLAN NE?**" biçimlerinde sormamız daha doğru olur.

***İnsan**, daha güçlü canlılara karşı tek başına kendini **koruyamaz**. (koruyamayan kim? / kim koruyamaz?)*

- Cümlesinde "koruyamama" eylemini gerçekleştiren "insan"dır. Bunu yükleme sorduğumuz "koruyamayan kim?" sorusu ile bulabiliyoruz.

***İnsan omurgasında bulunan omurların arasındaki diskler**, sürekli **baskı altındadır**. (baskı altında olan ne? / kim?)*

- Cümlesinde özneyi bulmak için sorumuzu yüklemle birlikte sorarız: "*baskı altında olan ne? / kim?*" Cevap durumundaki "İnsan omurgasında bulunan omurların arasındaki diskler" sözcüğü özne görevindedir.

Özne, ad soylu sözcük veya sözcük öbeğinden oluşabilir:

Aşağıdaki cümlelerde, özneler, koyu olarak yazılmış, öznelerin türleri ayraç içinde belirtilmiştir.

***Öğrenciler**, her sabah okula vaktinde gelirdi.* (Ad)

***O**, buralardan gitmekle çok iyi yapmıştı.* (Kişi zamiri)

*Bu akşam bize **kim** gelecek?* (Soru zamiri)

Bu konuda nedense **herkes** *sessiz kaldı.* (Belgisiz zamir)

***Gençler**, yeni nesil sorularını kusursuz çözüyorlar.* (Adlaşmış sıfat)

Özne; gerçek özne, gizli özne ve sözde özne olmak üzere üç grupta incelenir:

2.1. Gerçek (Açık) Özne

- Yüklemin bildirdiği yargıyı gerçekleştiren ya da yargının konusu olan varlığın cümlede açıkça ifade edildiği öznedir.

*Bu romanın özetini de **Sude** anlatsın.* (anlatacak olan kim? / kim anlatsın?)

- Cümlesinde "Sude" öznedir. Çünkü yüklemde bildirilen "anlatma" işini yapan durumundadır.

2.2. Gizli Özne

- Cümlede bir sözcük olarak bulunmayan, yüklemin çekiminden anlaşılan öznelere gizli özne denir.

*Bu konu hakkında sizi **bilgilendireceğim**.* (bilgilendirecek olan kim? / kim bilgilendirecek?)

- Cümlesinin yüklemi "bilgilendireceğim" sözüdür. Özneyi bulmak için "bilgilendirecek olan kim?" diye soruyoruz, "Ben" cevabı alıyoruz ancak bu söz cümlede yok, biz bunu yüklemin bildirdiği şahıstan çıkarıyoruz. Öyleyse bu cümlenin öznesi gizli öznedir.

2.3. Sözde Özne

- Eylemin kim tarafından yapıldığı belli olmayan cümlelerde işten etkilenen unsur özne kabul edilir. Böyle öznelere sözde özne denir.

***Konular**, teker teker tekrar etmeye **başlandı**.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözde özne kullanılmıştır?**

A) Roman, hayatın gerçeklerini kendi iç gerçekliği hâline getirerek sunar.
B) Şairler, bireysel sıkıntılarını toplumun diğer bireylerinden farklı olarak duyumsarlar.
C) Yalnızlığın olumsuz etkileri, sanat ile bir dereceye kadar ortadan kaldırılabilir.
D) Sanat, insanın ruhuna hitap ettiği için sanat ile meşgul olmak insanı rahatlatır.
E) Robotlaşan insan, âdeta kullandığı makinenin bir dişlisi veya bir düğmesidir.

Çözüm:

C şıkkında, yüklemin bildirdiği işi yapan belli olmadığı için sözde özne kullanılmıştır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, özne bir sıfat tamlamasından oluşmamıştır?**

A) Renksiz elmasların yanı sıra yeşil, pembe, mavi, kanarya sarısı ya da siyah elmaslar da vardır.
B) Bilinçli insanımız, organ naklinin olumlu sonuçlarını sık sık yaşatmaya devam ediyor.
C) Öfke; doyurulmamış isteklere, istenmeyen sonuçlara verilen duygusal tepkidir.
D) Toplumda ahlaksal ilerleme ve düzelme, gençlere edebiyat sevgisi aşılmaktan geçer.
E) Edebiyatı seven gençler, kendilerini geliştirecek imkânları daha rahat bulurlar.

1-C

BİLGİ

31.3 - Cümlenin Ögeleri - Temel Ögeler - III

Temel Ögelerle İlgili Genel Uyarılar

- **Öznenin tekil olduğu durumlarda yüklem de tekil olur. Öznenin çoğul olduğu durumlarda yüklem tekil de olabilir, çoğul da olabilir.**

Gençler, son zamanlar dünya gündemiyle ilgili olaylara kayıtsız kalmıyorlar.

Biz, yıllardır ülkemizin menfaatleri doğrultusunda çalışmamızı sürdürüyoruz.

- **Yüklemi isim olan cümlelerde nesne bulunmaz.**

Oturma odasında birbirinden güzel çiçekler vardı.

- **Cümlenin ögeleri bulunurken bütün sorular yükleme sorulur.**

Cümlenin Ögeleri	Buldurmaya Yönelik Sorular
Özne	Ne, kim
Nesne	Ne, kimi, neyi, nereyi
Edat Tümleci	Neyle, kimle, ne için, kim için
Zarf Tümleci	Ne zaman, nasıl, niçin, niye, neden, ne kadar
Dolaylı Tümleç	Kime, kimde, kimden, nereye, nerede, nereden, neye, kime…

- **"Mi" soru ekinin kullanıldığı cümlelerde "mi" hangi ögeden sonra ise o ögeyi buldurmaya yöneliktir.**

Futbolcular son antrenmanı dün mü yapmışlardı.

Bu cümlede "mi" soru eki, zarf tümlecinden sonra geldiği için öge, zarf tümlecinin buldurmaya yöneliktir.

Sen misin bu işi yarım bırakan?

Bu cümlede "mi" soru eki, özneden sonra geldiği için öge, özneyi buldurmaya yöneliktir.

- **Devrik cümleler ögelerine ayrılırken öncelikle cümle kurallı cümleye çevrilir, sonra ögelerine ayrılır.**
- *Düşüren kim bu aşkı dillerden dile*

Bu aşkı dillerden dile düşüren kim(dir)

- *Dokunabilir misiniz gözyaşlarıma ellerinizle?*

Gözyaşlarıma ellerinizle Dokunabilir misiniz?

- *Bu havalarda açık renkli kıyafetler giyilmesini öneriyor televizyonlar.*

Televizyonlar, bu havalarda açık renkli kıyafetler giyilmesini öneriyor.

UYARI

"Bu cümledeki ögelerin doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?" şeklindeki sorularda eğer gizli özne kullanılmışsa şıklarda bu belirtilmez.

Sararan yaprakların üstüne uzanarak akıp giden bulutları izlerdik.

Bu cümlenin ögeleri sırasıyla "**zarf tümleci - belirtili nesne - yüklem**" şeklindedir. Cümlenin öznesi ise "biz" zamiri olan gizli öznedir ancak ögeler sıralanırken özne belirtilmemiştir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru, nesneyi buldurmaya yöneliktir?**

A) Karar defterinin içinde neler vardı?
B) Sinema salonunda sizin mi çantanız kalmış?
C) Onları bu soğukta ne kadar beklediniz?
D) Sosyal medyadan mı paylaştınız bu haberi?
E) Aşağıyı mı görmek istediniz şimdi?

Çözüm:

"mi" soru ekiyle oluşturulan sorularda "mi" eki hangi ögeden sonra kullanışmışsa o ögeyi bize buldurur. E şıkkında "mi" ekini görmeden cümleyi ögelerine ayırdığımızda "aşağıyı" sözcüğünün belirtili nesne olduğunu görürüz. Bu nedenle cevap E şıkkıdır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Fazla kırmızı et tüketen kişilerin bazı kanser türlerine yakalanma riskinin daha fazla olduğu biliniyordu.

Bu cümlenin öznesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fazla kırmızı et tüketen kişilerin
B) Fazla kırmızı et tüketen kişilerin bazı kanser türlerine
C) Fazla kırmızı et tüketen kişilerin bazı kanser türlerine yakalanma riskinin
D) Fazla kırmızı et tüketen
E) Fazla kırmızı et tüketen kişilerin bazı kanser türlerine yakalanma riskinin daha fazla olduğu

1-E

TEST 1

0C7607C8

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi temel ögelerden oluşmuştur?**

A) Ön yargıları yok etmek, atom çekirdeğini parçalamaktan daha zordur.
B) İnsan, aklın sınırlarını zorlamadıkça hiçbir şeye ulaşamaz.
C) Yolculuk etmeyi seviyorum ama gideceğim yere varmaktan nefret ederim.
D) Çeviriye karşı çıkmak, çeviri eserlere dudak bükmek saçmalıktır.
E) Dilimiz, hayallerimiz, bilgilerimiz çeviri yoluyla genişleyip güçlenir.

2. **Aşağıdakilerin hangisinde bir öge açıklanarak yinelenmiştir?**

A) Şairliğe özenen bir insanın şiir okumaması düşünülemez.
B) Bu eser, *Genç Werter'in Acıları*, yayımlandığında oldukça ses getirmiştir.
C) Bir fotoğraf çekimi gezisine katılmıştım iki üç yıl kadar önce.
D) Buğday Derneğinin adını ilk kez ne zaman duydum hatırlamıyorum.
E) Yazarların dünyasındaki dil, günlük dili kapsar ama ondan daha görkemlidir.

3. **Aşağıdakilerden hangisinde yüklem vurgulanmıştır?**

A) Tiyatro eserinde zaman, oyun kişilerinin yaşadığı çağlar veya yıllar anlamına gelir.
B) Seyirciye zaman telkini; dekor, aksesuar ve kıyafet vasıtasıyla yapılır.
C) Onlara göre, kitabın edebî yönünden çok, ahlaki ve eğitici yönü önemli olmalıdır.
D) Yaşam boyu orta malı görüşlerle konuşup eden kimselerin durumunu anlayışla karşılamak gerekir.
E) Gül ve laleden sonra klasik Türk şiirinde en sık kullanılan çiçek sembolüdür.

4. **Aşağıdakilerin hangisinde soru, özneyi buldurmaya yöneliktir?**

A) Bunları sizlere bu şeklide aktaran kimdir?
B) Toplantıda öğrencilerle ilgili neler konuşuldu?
C) Bugün dershaneye kaçta geleceksiniz?
D) Trabzon'da nereleri gezdiniz acaba?
E) Bu durumu bize kim aydınlatacak?

5. **Aşağıdaki sorulara verilen cevaplardan hangisi özne de yüklem de <u>değildir</u>?**

A) Bu akşam size kim gelecek?
- Ayşe'nin dayısı.
B) Yolda giderken Merve'nin nesi kaybolmuş?
- Kolyesi.
C) Yeni aldığın elbiseyi kime hediye ettin?
- Gülsüm'e.
D) Eviniz neredeydi?
- Caddedeki heykelin yanında.
E) Annesinin sağlık durumu iyi mi?
- Kötü.

6. Kapılma her sevgiye dur gönül artık yeter
İnan, <u>her aşkın sonu</u> inan hüsranla biter
Bu dizelerdeki altı çizili bölüm içinde bulunduğu cümlede aşağıdaki ögelerden hangisine karşılık gelmektedir?

A) Özne
B) Yüklem
C) Nesne
D) Zarf tümleci
E) Edat tümleci

1-A	2-B	3-E	4-E	5-C	6-A

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde isim tamlaması özne göreviyle kullanılmamıştır?**

A) Başarılı bir eğitim sisteminin en önemli ögelerinden biri, öğretmendir.
B) Öğretmenin niteliği ile sistemin başarısı arasında olumlu bir ilişki vardır.
C) Doğu Karadeniz'in müziği, çok uzun bir mazisi olan müziktir.
D) Şiirimizde, hikmet burcunun seçkin sakini Behçet Necatigil'dir.
E) Birçoğumuz, renk çeşitliliğindeki seçimimizin nedenini bilmeyiz.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem yanlış belirtilmiştir?**

A) Ayırma gözlerini gözlerimden bu akşam
B) Böyle saatlerce bak, asırlarca bak
C) Gözlerine yavaş yavaş doldu akşam
D) Göklerin ateşini kalbime boşalttı
E) Benim içimde yaktı sanki gurubu akşam

3. Günümüzde uzman olarak kabul edilen her astrofotoğrafçı bir zamanlar berbat denilebilecek uzay fotoğrafları çekerek başlamıştı.
Bu cümlenin öznesinde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Belgisiz sıfat
B) Sıfat - fiil
C) Durum zarfı
D) Türemiş isim
E) Kişi zamiri

4. Daha önce bir tek takımyıldız fotoğrafı bile paylaşmamış birinin bir anda bir galaksinin veya bulutsunun inanılmaz detaylı bir fotoğrafı ile ortaya çıkması ve bu fotoğrafı kendinin çektiğini iddia etmesi hemen şüphe çeker.
Bu cümlenin öznesi içinde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Birden çok sıfat tamlaması vardır.
B) Birden fazla fiilimsi içermektedir.
C) İsimden fiil yapan ek almış sözcükler vardır.
D) Farklı türde sözcükler kullanılmıştır.
E) Birden fazla edata yer verilmiştir.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözde özne vardır?**

A) Alaaddin Hoca, yeni döneme çok azimli başladı.
B) Bugünkü etkinliği hazırlayan Salih Hocamız'dı.
C) Bu sofrada bizim de bir parça katkımız olsun.
D) Yapılan yol yapım çalışmalarına hafta sonu başlanılacak.
E) Bu bahçenin bakım ve onarımını her hafta Soner Bey yapardı.

6. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde zamir, ek eylem alarak yüklem görevinde kullanılmıştır?**

A) Sendin beni umutlandırıp hüzne kaptıran.
B) Giymedin mi bugün aldığın mavi tişörtü.
C) Öğretmenler odasında yeni dönemin toplantısı yapıldı.
D) Bu sene öğrencilerden aldığımız dönütler harikaydı.
E) Senin de yüreğin yansın başka ellerde mum gibi.

1-E	2-E	3-E	4-E	5-D	6-A

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne, ötekilerden farklı bir tamlamadan oluşmuştur?**

A) Gündelik olaylar, bu programda ayrıntılı bir şekilde işlenecekmiş.
B) İzlediğimiz bu filmler, yarından sonra çoğu kanalda yayımlanacakmış.
C) Kurs programları, öğrencilerin okul saatlerine göre ayarlanacakmış.
D) Uzun hikâyeler, yazarın sanatının amatör yıllarından kalmaydı.
E) Düzenli ve disiplinli insanlar, zor durumda bile çalışmaya vakit bulabilir.

2. Beyaz renkli bir metal olan gümüş, yıllar içerisinde kararan ve yumuşak yapısı ile geçmişten izler barındıran bir madendir.
Bu cümlenin ögeleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Özne - yüklem
B) Özne - zarf tümleci - yüklem
C) Belirtili nesne - dolaylı tümleç - yüklem
D) Özne - belirtili nesne - yüklem
E) Zarf tümleci - edat tümleci - yüklem

3. (I) Nazardan korunduğuna inanılan mavi boncukla bezenmiş takıların boyuna omuza ve çocuk beşiğine takılması Anadolu'da çok yaygındır. (II) Anadolu insanları binlerce yıldır bu geleneği, kendilerini ve sevdiklerini kötülüklerden korumak amacıyla sürekli yaşatmaktadırlar. (III) Türk toplumunda düğünler, doğum günleri, sünnet törenleri çok önem taşımaktadır. (IV) Yeni doğmuş bebeklere, sünnet olan erkek çocuklarına ve gelinlere altın takı takmak gelenektir. (V) Bu gelenek, ailenin bütünlüğünü dostlar arasındaki bağların güçlenmesini sağlamakla birlikte aynı zamanda takılan takılar bir güvence olarak görülmektedir.
Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I. cümle üç ögelidir.
B) II. cümlede vurgulanan öge zarf tümlecidir.
C) III. cümlede yüklem birleşik fiildir.
D) IV. cümlede belirtisiz nesne kullanılmıştır.
E) V. cümlede özne bir söz öbeğinden oluşmuştur.

4. **Aşağıdaki dizelerin hangisi öge sayısı bakımından ötekilerden farklıdır?**

A) Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar
B) Bir orman yangınıyla kızardı karşı dağlar
C) Gurbete düşmüşlerin başına çöktü damlar
D) Ben her gönül ufkunda doğan sabahtım
E) Bekçi sert bir vuruşla kırdı kaldırımları

5. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin hem öznesi hem de yüklemi ad tamlamasından kurulmuştur?**

A) Bahar ayları insanların umutla dolduğu zaman dilimidir.
B) Haber bülteni az sonra tüm kanallarda aynı anda başlayacak.
C) Sözün büyüsünü artırmak için sanatın büyülü dünyasına yönelmelisin.
D) Kimya dersleri öğrencilerin maddeye bakış açısını değiştirmişti.
E) Köyün yolları, bu gidişle kış aylarına kadar tamamlanamayacak.

6. Gece, her çeşit kuruntunun kafatasımızın kovuklarından çıkıp hakikat çehreleri takınarak sürü sürü ortaya dağıldıkları, yeri ve göğü tuttukları saattir.
Bu cümlenin ögeleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Özne - yüklem
B) Zarf tümleci - yüklem
C) Zarf tümleci - zarf tümleci - yüklem
D) Özne - zarf tümleci - belirtili nesne - yüklem
E) Özne - belirtili nesne - yüklem

1-C	2-A	3-D	4-D	5-A	6-A

BİLGİ

32.1 - Cümlenin Yardımcı Ögeleri - I

- Cümlenin kurulması için mutlaka gerekli olmayan ama yargıyı çeşitli yönleriyle tamamlayan, açıklayan ve geliştiren ögelerdir.

Cümlenin yardımcı ögeleri şunlardır:

→ Nesne
→ Dolaylı Tümleç (Yer tamlayıcısı)
→ Zarf Tümleci
→ Edat Tümleci

1. Nesne

Nesne, cümlede öznenin yaptığı işten etkilenen ögedir. Nesneler belirtme hâl eklerini (-ı, -i, -u, -ü, -(n)ı, -(n)i, -(n)u, -(n)ü) alıp almama durumuna göre ikiye ayrılırlar:

a. Belirtili Nesne: Yükleme sorulan "neyi, kimi?" sorularına cevap veren sözcük ya da sözcük gruplarıdır. Belirtili nesne durumundaki sözcük ya da sözcükler yükleme belirtme hâl ekiyle (-i) bağlanır.

*Öncelikle **bir roman okumak için bir koltuğa oturmanın yetmediğini** söyleyeceğim.* (neyi söyleyeceğim?)

- Yukarıdaki cümlede "**neyi**" sorusuna cevap veren "**bir roman okumak için bir koltuğa oturmanın yetmediğini**" sözü belirtili nesne olarak kullanılmıştır.

b. Belirtisiz Nesne: "-i" belirtme hâl ekini almayan ve özneyi bulduktan sonra yükleme sorulan "**ne?**" sorusuna cevap veren sözcükler, belirtisiz nesne olur.

*Kadın, **bahçeden elmalar, kirazlar** topladı.* (ne topladı?) (Belirtisiz nesne)

- Yukarıdaki cümlede yükleme sorulan "**ne**" sorusuna cevabını alıyoruz. Bu sözcük yalın olarak kullanıldığından yani belirtme hâli eki almadığından belirtisiz nesnedir.

UYARI

Cümlenin ögeleri bulunurken özne ve nesneyi karıştırmamak için önce yüklemi, sonra özneyi, daha sonra da nesneyi bulmalıyız.

2. Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı)

Cümlede yaklaşma, bulunma, uzaklaşma bildiren, yüklemi yer anlamıyla tamamlayan ögedir. Yer tamlayıcısı "**-e, -de, -den**" ekleriyle oluşan sözcük veya sözcük gruplarıdır. Dolaylı tümleç, yükleme sorulan "**kime, kimde, kimden; nereye, nerede, nereden; neye, neyde, neyden?**" gibi sorularla bulunur.

1- "Yönelme" bildiren dolaylı tümleç örnekleri: (kimde, neyde, nerede)

*Gün boyu **okulda** arkadaşlarıyla birlikte ders çalıştılar.* (nerede çalıştılar?) (Dolaylı tümleç / yer tamlayıcısı)

- Yukarıdaki cümlede yükleme sorulan "**nerede**" sorusuna cevap veren "**okulda**" sözcüğü dolaylı tümleç görevindedir.

2- "Bulunma" bildiren dolaylı tümleç örnekleri: (kime, neye, nereye)

*Oktay Rifat, İkinci Yeni döneminde **şiire** zengin bir imge ve renkli bir dil anlayışı kazandırır.*

- Yukarıdaki cümlede yükleme sorulan "**neye**" sorusuna cevap veren "**şiire**" sözcüğü dolaylı tümleç görevindedir.

3- Ayrılma (Çıkma) bildiren dolaylı tümleç örnekleri: (kimden, neyden, nereden)

*Savaşları, doğal afetleri, vahşetleri **televizyonlardan veya bilgisayarlardan** izliyoruz.* (nereden izliyoruz?) (Yer tamlayıcısı)

- Yukarıdaki cümlede yükleme sorulan "**nereden**" sorusuna cevap veren "**televizyonlardan veya bilgisayarlardan**" sözcüğü dolaylı tümleçtir.

UYARI

İsmin "-e, -de, -den" hâl eklerini alan her sözcük cümlede dolaylı tümleç görevinde bulunmaz. Bu ekleri alan sözcükler, cümlede zaman veya durum bildirirse zarf tümleci olur.

*Bu durum bizlere **sonradan** intikal etti.* (Zarf tümleci)
***Sabaha** birlikte kahvaltı yapacağız, unutma.* (Zarf tümleci)

- Yukarıdaki cümlelerde "**sonradan ve sabaha**" sözleri zarf tümleci görevindedir. Birinci cümlede hâl ekini alan sözcük "**ne zaman**", ikinci cümledeki sözcükte ise "**ne zaman**" sorularına cevap vermektedir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne sıfat tamlamasından oluşmuştur?

A) En büyük derdin kendi derdi olduğunu düşünenler, toplumа sırt çevirmiş insanlardır.
B) İnsanlar arasındaki iletişim gün geçtikçe daha sıkıntılı bir hâl alıyor.
C) Eleştirmenin bir işlevi de okuyucu ile sanatçı arasında bağ kurmaktır.
D) Masallarımızın ünlü kahramanı Keloğlan, çoğu kez kimsesiz bir kadının oğlu olarak çıkar karşımıza.
E) Bundan yıllar önce çocuklar, genellikle evde çizgi romanlar okurmuş.

Çözüm:
E şıkkında "çizgi romanlar" sıfat tamlamasıdır. Aynı zamanda yükleme "ne" sorusuna cevap verdiği için belirtisiz nesne görevinde kullanılmıştır. Bu nedenle cevap E şıkkıdır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Ünlü ressamların tabloları başta olmak üzere sanat eserleri için belirlenen yüksek değerler, bu eşsiz parçaları hırsızların gözdesi hâline getiriyor.

Yukarıda altı çizili olan söz, cümlenin hangi ögesidir?

A) Özne
B) Belirtili nesne
C) Yüklem
D) Yer tamlayıcısı
E) Zarf tümleci

1-B

BİLGİ

32.2 - Cümlenin Yardımcı Ögeleri - II

3. Zarf Tümleci (Zarf Tamlayıcısı)

Yüklemdeki iş, hareket ve oluşu; zaman, durum, miktar, sebep ve yer - yön bildirerek tamamlayan kelime veya kelime gruplarına denir. Bir cümledeki zarf tümlecini bulabilmek için yükleme "**ne zaman, nasıl, ne kadar, neden, niçin, niye, nere**" sorularından biri sorulur. Bir cümlede aynı ya da farklı türden birden fazla zarf tümleci bulunabilir.

Televizyonu veya bilgisayarı kapatınca *sorumluluktan kurtulduğumuzu zannediyoruz.* (ne zaman zannediyoruz?) (Zarf tümleci)

- Yukarıdaki cümlede yükleme sorulan "**ne zaman**" sorusuna cevap veren "**Televizyonu veya bilgisayarı kapatınca**" sözü zaman bildiren zarf tümlecidir.

Dilde bozulan denge, diğer alanları da ***benzer bir biçimde*** *etkiledi.* (nasıl etkiledi?) (Zarf tümleci)

- Cümlede yükleme sorulan "**nasıl**" sorusuna cevap veren "**benzer bir biçimde**" sözcüğü durum bildiren zarf tümleci görevinde kullanılmıştır.

UYARI

"Aşağı, yukarı, içeri, dışarı, ileri, geri vb." sözcükler, yalın hâlde kullanıldığında zarf tümlecidir. Ancak bu sözcükler isimlere eklenen hâl eklerini aldıklarında zarf tümleci olmaz, cümlenin farklı bir ögesi olur.

Onu ***yukarı*** *çıkardı. (Zarf tümleci)*
Onu ***yukarıya*** çıkardı. (Dolaylı tümleç)
Ona ***yukarıyı*** *temizletti. (Belirtili Nesne)*

4. Edat Tümleci

Yüklemin anlamını birliktelik, araç, özgülük, amaç gibi yönlerden tamamlayan ve "ile, için" edatlarıyla birlikte kullanılan ögelerdir. Edat tümlecini bulmak için yükleme "**ne ile, kimin ile, kimin için, ne için**" soruları yöneltilebilir.

- Edat tümleci olarak adlandırılan tümleçler de birer zarf tümlecidir. Çıkmış sorularda, seçeneklerde bile olsa edat tümleci adının geçtiği görülmemiştir. Ancak bazı soruların çözümünde yardımcı olduğu söylenebilir. Eğer seçeneklerde "edat tümleci" adı geçmiyorsa siz "edat tümleci" olarak gördüğünüz söz öbeklerine zarf tümleci de diyebilirsiniz.

Osmanlı Dönemi yerleşim ve mimari kullanım anlayışı, ***o günün günlük yaşayışıyla*** *ilgiliydi.* (ne ile ilgiliydi?)
Bu değişim ***onun için*** *bilgilenme, sosyal çevreyi yakalama, anlama ve onunla bütünleşme demektir.* (kimin için?)

O, bütün romanlarını, kurşun kalemle yazar. (ne ile?)
Bu yemekleri annesiyle yapmış. (kiminle?)
Bu hazırlıkları onlar için yaptım. (kimin için)

NOT

Cümlede vurgulanan öge yüklemden hemen önce gelir.

- "Bu şehrin iklimini, kültürünü ben biliyorum." cümlesinde özne vurgulanmıştır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek
Bizim diyarımız da binbir baharı saklar
Bu dizelerde aşağıdaki ögelerden hangisi yoktur?

A) Dolaylı tümleç
B) Özne
C) Belirtili nesne
D) Edat tümleci
E) Belirtisiz nesne

Çözüm:
Yalnız senin gezdiğin bahçede → dolaylı tümleç
açmaz → yüklem
çiçek → özne
bizim diyarımız → özne
binbir baharı → nesne
saklar → yüklem

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. İnsan düşüncelerinin, tecrübelerinin, nesiller boyu edinilen bilgi ve birikimin kayıt altına alınarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan yazı, insanlık tarihinin ilerlemesi açısından oldukça değerlidir.
Bu cümlenin ögeleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Belirtili nesne - dolaylı tümleç - zarf tümleci - yüklem
B) Özne - dolaylı tümleç - zarf tümleci - yüklem
C) Zarf tümleci - özne - belirtili nesne - yüklem
D) Zarf tümleci - belirtili nesne - dolaylı tümleç - yüklem
E) Özne - belirtili nesne - dolaylı tümleç - zarf tümleci - yüklem

1-B

BİLGİ

32.3 - Cümlenin Yardımcı Ögeleri - III

Ara Söz - Ara Cümle

Herhangi bir ögenin açıklayıcısı olarak cümleye giren, iki virgül veya iki kısa çizgi arasında yer alan, cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında herhangi bir daralmaya yol açmayan, bazen bağımsız olarak da cümleye girebilen sözcük ya da sözcük gruplarına denir ve cümle dışı unsur olarak kabul edilir. Ara söz ve ara cümlenin ortak yönü, cümle içerisinde konuyla alakalı olup yazarın belirtmekte fayda gördüğü bilgilerden oluşmasıdır. Bununla birlikte ara söz ve ara cümleyi birbirinden ayıran şey, içerisinde bir yüklemin olup olmadığıdır. Yüklem varsa ara cümledir. Bunun dışında ara sözler cümlede herhangi bir ögenin açıklayıcısı durumundadır ancak cümlenin bir ögesi değildir.

Örnek

*Edebî ürünler -**şiir, roman, hikâye, eleştiri**- bir dilin gücünü, derin anlamlarını içinde barındırmaktadır.*

- Cümlede "**şiir, roman, hikâye, eleştiri**" sözcükleri ara sözdür ve öznenin açıklayıcısı olarak kullanılmıştır.

Nazım Hikmet, edebiyatımızın en güçlü şairi, eserlerinde yaşadığı

Ara söz - öznenin açıklayıcısı

topluma yabancı kalmamıştır.

Münazara yarışması, geçen yıl ne yazık ki katılamamıştım, bu yıl

Ara cümle

okulumuzda düzenlenecek.

Cümle Dışı Unsur

Cümlenin kuruluşundaki ögelere dâhil olmayan; sadece dolaylı olarak yardımcı olan sözcük, sözcük grubu veya cümleler "cümle dışı unsur" olarak kabul edilir. Bunlar açıklama, pekiştirme gibi işlevlerle cümlede yer alırlar ve cümlenin her yerinde bulunabilirler.

"**Bağlaçlar, ünlemler, seslenme ve hitap sözcükleri ile ara söz ve cümleler**" cümle dışı unsurlardır. Cümle dışı unsurlar, diğer ögelerdeki gibi yükleme belirli sorular sorularak bulunan ögeler değildir.

Örnek

- ***Hey**, sen bu romanı okumuş muydun?* (Seslenme)
- *Severim **ama** güvenemem ki.* (Bağlaç)
- ***Üstelik** bu sene dimağımda büyük bir yorgunluk duyuyorum.*
- ***Dolayısıyla** onun da ne düşündüğünü anlamış olduk.*
- *Rıza Efendi de belki bu yüzden **yani** perde niçin açılmıyor diye sinirleniyor.*
- *Bu parayı **şayet** sen ben vermezsek veren, başkaları olacak.*
- *Bunlar çok sağlam **hatta** en sağlam devlet eshamından sayılır.*
- ***Aman**, acele etmeli, vakit geçiyor.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. I. Bağından her güzel bir gül seçerdi
Bundan mı sarardın soldun, ey gönül
II. Zerrelerim çözülmüş gibi sesler veriyor,
Ben sıcak bir denize inen buzdan bir dağım
III. Bir renge girdi eşya günün altın tasında,
Bu kızıl kâinatın gezerken ortasında
IV. Tasavvur ettiği gökler kadar beyaz, narin,
Minarelerle müzeyyen, sevimli bir belde
V. Ak düşünce saçların kumral rengine
Kollarında son âşığın ben olacağım

Numaralanmış dizelerin hangisinde asıl cümlenin ögesi olmayan bir söz kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

A şıkkında "ey gönül" seslenme bildirdiği için ünlemdir. Ünlemler öge dışı unsurlardır. Bu nedenle cevap A şıkkıdır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORUSU

1. İki virgül ya da iki kısa çizgi arasına alınan ifadelere ara söz ya da ara cümle denir. Bu sözler kendilerinden önceki ögeyi açıklarsa o ögenin görevini üstlenir. Kendinden önceki ögeyi açıklamazsa cümle dışı unsur olur.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde ara söz ötekilerden farklı bir ögenin açıklayıcısı durumundadır?

A) Doğup büyüdüğü topraklara -Elazığ'a- yıllar sonra yeniden dönüyordu.
B) Denizin mavisinin en güzel olduğu yerden -Antalya'dan- buraya taşınacakmış
C) Annesine aldığı hediyeyi -altın kolyeyi- birkaç gün sonra ona verecekti.
D) Burada yaşadıklarından -hayal kırıklıklarından- kimseye söz etmeyecekti.
E) Yıllar sonra kaleme aldığım kitaba - yeni romanıma - olumlu eleştiriler yapıldı.

1-C

TEST 1

0CF40427

1. **Aşağıdakilerin hangisinde cümle, ögelerine doğru ayrılmıştır?**

A) Sait Faik, / kahramanlarının psikolojilerini / büyüteç altına / almaz.
B) Son yıllarda / gazetelerin baskı adedinde / büyük bir artış oldu.
C) Türk edebiyatı, / uzun zamandır hepinizin hissettiği / kan kaybı yaşıyor.
D) Yaşar Kemal, / kişilerini genellikle / doğayla bütünleştirerek / vermiştir.
E) Yorgun bedenini Toros'un yamacına vermiş bu bahçe, / uçsuz bucaksızdır.

2. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde sıfat tamlaması zarf tümleci göreviyle kullanılmıştır?**

A) Ey bitmeyen kalbimin samanyolu destanı
B) Sen bir anne gibi tuttun ufukları
C) Ve çocuklar gülle anne arasında
D) Seninle güller arasında
E) Çocuklar dağ hücrelerinde erdiler

3. **Aşağıdaki atasözlerinden hangisinde vurgulanan öge öznedir?**

A) Baca eğri de olsa dumanı doğru çıkar.
B) Davulun sesi, uzaktan hoş gelir.
C) Sakınılan göze çöp batar.
D) Meyve veren ağaç, taşlanır.
E) Olacakla öleceğe çare bulunmaz.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne <u>yoktur</u>?**

A) 20. yüzyıl; savaşların, devrimlerin, sevip de ayrı düşmüş sevgililerin yüzyılıdır.
B) Şiirde sözcüklerin başat işlevi; yeni görüntüler kurmak, duygu ve düşünceyi somutlamaktır.
C) İyi bir edebiyatçının aynı zamanda edebiyat düşünürü olması gerektiğini söylerim her zaman.
D) Çocuk, okula gelmeden önce konuşmayı bilir; kendini anlatabilir; isteklerini sıralayabilir.
E) Sanat eğitimi, rastlantısal olarak kimi yönelişleri, becerileri ya da yetenekleri ortaya çıkarabilir.

5. Tanıdığımız birçok yazar, son yıllarda hikâye anlayışlarının çerçevesini zorlamadan kendi düzeylerinin altına düşmeyen örnekler verdi.

Bu cümledeki ögelerin doğru sıralanışı aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Özne - zarf tümleci - nesne - nesne - yüklem
B) Özne - zarf tümleci - zarf tümleci - nesne - yüklem
C) Özne - dolaylı tümleç - nesne - nesne - yüklem
D) Özne - dolaylı tümleç - nesne - yüklem
E) Özne - dolaylı tümleç - yüklem

6. Daha önce hiç uzay fotoğrafı çekmemiş veya paylaşmamış olan birinin bir anda muhteşem bir fotoğrafla ortaya çıkmasının garip olduğunu söylemek için dedektif olmaya gerek yok.

Bu cümlenin dolaylı tümlecinde aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) İsim - fiil
B) Zarf - fiil
C) Sıfat
D) Bağlaç
E) Edat

1-E	2-B	3-C	4-A	5-B	6-B

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ögelere ayırmada bir yanlışlık yapılmıştır?**

A) Çepeçevre evlerle sarılı bu konağa / yüzlerce bina / bakıyor.
B) Toprağın sanayide ham madde olarak kullanılmasının tarihi / çok eskilere / dayanır.
C) Sanatçının insana bakış açısını, toplumla kurduğu ilişkiyi / yansıtır / sanat eserleri.
D) Çinliler / astroloji ve daha birçok kaynaktan / beslenen bir gelenekle / düğünlerini yapmaktadırlar.
E) İnsanlığın en ölümcül düşmanlarından biri / tarih boyunca / bakteriler / olmuştur.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne yoktur?**

A) Çocuklarla birlikte sabahın erken saatlerinde sahil yolunda koşuldu.
B) Bilim insanları bu olayın gerçek nedenini yıllardır araştırıyordu.
C) Çevre yolu ve diğer yollar bugün itibarıyla trafiğe kapandı.
D) Çocuk dergileri bu çağda artık pek okunmuyormuş.
E) Sizinle aynı fikirde olan insanların sayısı gün geçtikçe artıyor.

3. **Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözlerden hangisi ötekilerden farklı bir ögedir?**

A) Gündüzleri kardeşiyle birlikte bir çay bahçesinde çalışıyormuş.
B) Geceleri, insanın anılarıyla yüz yüze kaldığı en yalın zaman dilimidir.
C) Yazları tatil yöreleri başta olmak üzere birçok yer turistlerle doludur.
D) Okul günleri, diğer günlere nazaran daha stresli oluyormuş.
E) Bazı saatlerde herkesin bitip tükenmeyen isteklerine cevap vermezdi.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ögeler "**özne - zarf tümleci - belirtili nesne - yüklem**" şeklinde sıralanmıştır?**

A) Soya fasulyesi bitkisi iki metreden daha yüksek boya ulaşabilen, dimdik uzayan bir bitkidir.
B) Kitap koleksiyonerleri, geçmişin tozlu raflarında kalmış kitapları bularak okurları mutlu eder.
C) Bazı müzik aletlerini çalmak için sanatçılar oldukça büyük bir çaba gösterirler.
D) Tanıtım günlerine katılan sporcular dünden beri konuşulan mevzuları bize de aktardılar.
E) Sosyal medyadan paylaşımda bulunan gençler her zaman yeni bir haberin peşine düşüyorlar.

5. Bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler ----.

Bu cümle aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanırsa cümlenin ögeleri "özne - dolaylı tümleç - belirtisiz nesne - yüklem**" şeklinde olur?**

A) bilginin paylaşılmasındaki hız, duyarlık ve kapsam zenginliğine olağanüstü boyutlar kazandırmıştır
B) tüm dünyada olduğu gibi ülkemizin birçok yerinde gençler tarafından ilgiyle izlenmektedir
C) insanların düşünce dünyasını geliştirecek imgeler barındırmakla birlikte yeni dünyayı anlatır
D) her bir bireyin kendi dünyasında bilinçli bir yaşam deneyimi kazanmasını sağlamaktadır
E) yakın gelecekte gerçeklerin farklılık kazanmasına, insanların yalnızlaşmasına yol açacaktır

6. (I) Madencilik sonucu ortaya çıkan cıva kirliliği su kaynakları için önemli bir tehdittir. (II) Özellikle derin sularda yaşayan büyük balıklarda biriken cıvanın miktarı çocuklar için tehlike sınırının üzerindedir. (III) Cıva özellikle çocuklarda zekâ geriliği ve başka pek çok sağlık problemi ile ilişkilendiriliyor. (IV) Buna rağmen doğaya bırakılan cıvayı geri toplamak için etkili bir yöntem yoktur. (V) Justin Chalker'ın liderliğindeki araştırma grubu atık portakal kabuklarını kullanarak cıvayı hapsedecek bir ürün geliştirdi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinin ögeleri ve öge dizilişleri özdeştir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

1-D	2-A	3-B	4-B	5-A	6-A

TEST 3

0D0000EA

1. Yapay zekâ araştırmacıları kendi kendilerine öğrenebilen bu algoritmalara zihinde canlandırabilme becerisi kazandırma konusunda başarılı olamadılar.

Bu cümledeki altı çizili ögenin görev yönünden özdeşi aşağıdaki cümlelerin hangisinde yoktur?

A) Irmak dışındaki kısım; sarp kayalardan, kuytu mağaralardan ve dar patikalardan geçmemizi gerektiriyordu.
B) Eski zamanlarda bir kral, saraya gelen yolun üzerine kocaman bir kaya koydurmuş.
C) Bilgisayarın büyülü ekranıyla büyüyen çocuk, tahtaya tebeşirle yazı yazan öğretmenden kolayca sıkılır.
D) Mustafa Kutlu, son yıllarda yazdığı hikâyelerinde Türk toplumunun yoksulluk meselesi üzerinde duruyor.
E) Dil, insanların duygu, düşünce ve gözlemlerini ifade etmesine, dünya ile bütünleşmesine katkı sağlar.

2. Günümüz insanı, yoğun geçen iş yaşamından, kentin kalabalığından ya da stresten uzaklaşmak için doğayla baş başa kalma gereksinimini daha fazla duyumsadı.

Bu cümlenin ögeleri ve öge sıralanışı aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Özne - zarf tümleci - belirtili nesne - zarf tümleci - yüklem
B) Özne - edat tümleci - yer tamlayıcısı - zarf tümleci - yüklem
C) Yer tamlayıcısı - zarf tümleci - belirtili nesne - yüklem
D) Edat tümleci - belirtili nesne - özne - yüklem
E) Özne - yer tamlayıcısı - edat tümleci - belirtili nesne yüklem

3. Kibrit çakıyorum karanlıkta
Badem çiçeklerini görmek için

Bu dizelerde aşağıdaki ögelerden hangisi yoktur?

A) Yüklem
B) Dolaylı tümleç
C) Belirtili nesne
D) Zarf tümleci
E) Belirtisiz nesne

4. I. Matematiğin amacı, insanların doğuştan getirdiği düşünme kabiliyetini geliştirmektir.
II. Problemleri çözerken değişik bağlantıları bulmak insana heyecan verir.
III. Bütün bilimlerin doğması ve gelişmesi insanların merak etme güdüsünden kaynaklanır.
IV. Matematik, insanlara olay ve problemleri çözme ve karşılaştırmalar yapma yeteneği kazandırır.
V. Şiirin de romanın da bir matematiği olduğunu bilen sanatçılar, her zaman başarılı olur.

Numaralanmış cümlelerden hangi ikisi ögeleri ve ögelerin dizilişi bakımından özdeştir?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) II ve V E) I ve V

5. (I) Sinema tekniği ilerledikçe sinema sanatı geriye gidiyormuş gibi (II) geliyor (III) bana. (IV) Her şeyi olduğu gibi gösterme imkânı arttıkça (V) sinema (VI) bilimselleşiyor.

Yukarıdaki cümlede hangi numaralar arasında kalan öge, cümlenin öznesidir?

A) I - II B) II - III C) III - IV D) IV - V E) V - VI

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru, eylemden etkilenen ögeyi buldurmaya yöneliktir?**

A) Sana bu kitaplarını ben mi önermiştim?
B) Çeşitli yazılarını hangi dergide yayımlayacaksınız?
C) Sizin haberlerini gazetede mi yayımlayacaklar?
D) Uygarlık gelişmelerini mi işleyeceğiz derste?
E) Bugün mü hizmet alımı yapacaklar?

1-A	2-A	3-C	4-B	5-E	6-D

BİLGİ

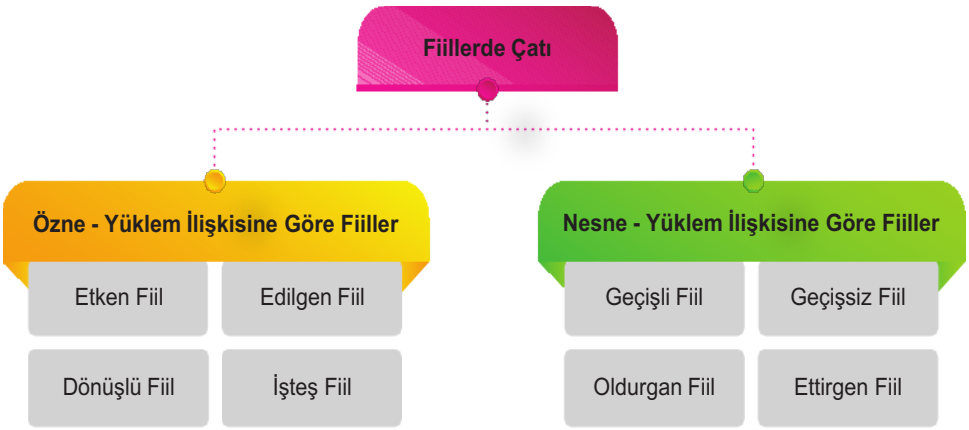

33.1 - Fiilde Çatı - Özne Yüklem İlişkisi - I

Fiillerde Çatı

- Fiillerin özne ve nesneye bağlı olarak kazandığı anlama ve girdiği biçime çatı denir. Fiil çatısı, en genel ifadeyle yüklemin özne ve nesne ile olan ilişkisidir.
- İsim cümlelerinde çatı özelliği aranmaz.

Öznelerine Göre Fiil Çatıları (Özne - Yüklem İlişkisi)

Özne - yüklem ilişkisinde, öznenin, eylemin bildirdiği işi nasıl yaptığı önemlidir. Buna göre de fiiller dört grupta incelenir.

1. Etken Fiil

İşi yapan gerçek bir öznenin bulunduğu fiillere **etken fiil** denir.

Örnek

***Nihan**, her akşam yürüyüş yapıyor.*

- Bu cümlede "**yapma**" eylemini gerçekleştiren bir **özne (Nihan)** vardır. İşi yapan öznenin kendisi olduğu için bu cümlenin yüklemi etkendir.
- "-ı, -n" yapım eklerinden birini almaz.

Örnek

Her gün yürüyüş yapmayı çok seviyor.

- Yukarıdaki cümlede "**sevme**" eylemini gerçekleştiren bir özne vardır. Ama bu özne, cümlede bir sözcük olarak verilmemiştir. Özne bir sözcük olarak verilmese de cümlenin öznesi gizli olsa da cümlede işi yapan belli olduğu için bu cümlenin yüklemi çatısına göre etkendir.

Örnek

*Yağmur yağınca **ağaçlar** çiçek açtı.*

- Bu cümlede olduğu gibi sadece canlı varlıklar değil, insan dışındaki varlıklar da özne görevini üstlenebilir. Yukarıdaki cümlede "**çiçek açan**" ağaçlardır. Cümlede işi yapan bir özne olduğuna göre, bu cümlenin eylemi çatısına göre etkendir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi etken çatılı eylemdir?**

A) Dönemin en başarılı şairlerinden biri olarak görülmüştür.
B) Alınan kararlar, daha önceki toplantıda da dile getirilmiştir.
C) Onun başarılı bir öğretmen olacağı söyleniyordu.
D) Bu konuda keskin kararlar alındı.
E) Toprak kokusuyla karışmış yağmuru içine çekip saatlerce gezdi.

Çözüm:

Cevap E şıkkı çünkü kim tarafından yapıldığı bellidir. "Gezen kim?" diye sorduğumuzda "O" cevabını alıyoruz ama diğer şıklarda olayın kim tarafından gerçekleştirildiği tam olarak belli değildir.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Denizin kenarından topladığı küçük çakıl taşlarını yıllar sonra tekrar çıkardı.

Bu cümlenin yükleminde görülen çatı özelliği aşağıdaki cümlelerden hangisinin yükleminde vardır?

A) Yıllardır bu gazetede genç yazarları destekliyor.
B) Diyebiliriz ki iş hayatından başka yazarlık serüvenine de oldukça başarılı başlanmıştı.
C) Onun dili, yabancı ve taklit ürünü bir edebiyat geleneği olduğu iddia edilmektedir.
D) Dünyadaki diğer türlerin aksine insanlar oldukça sosyal ve eğlenceli varlıklardır.
E) Kişinin kendi kendini yargılaması, başkalarını yargılamasından çok daha güçtür.

1-A

BİLGİ

33.2 - Fiilde Çatı - Özne Yüklem İlişkisi - II

2. Edilgen Fiil

Gerçek öznesi söylenmeyen (ve bilinmeyen) fiillerdir. Fiile "-l, -n" ekleri getirilerek yapılır.

Örnek

*Okulun camları dün akşam **kırılmış**.*

- Bu cümlede "**kırılma**" işini gerçekleştiren yoktur. Onun yerine "**kırılma**" eyleminden etkilenen "**okulun camları**" vardır. "**Okulun camları**" işi yapan değil de yapılan işten etkilenen durumunda olduğundan cümlede "sözde özne" görevindedir. O hâlde "**kırıldı**" eylemi, çatısına göre edilgendir.

Örnek

- *Evimizin bütün işleri **görüldü**.*
- *Yemekler, büyük bir özenle **yapıldı**.*
- Yukarıdaki cümlelerde yüklem durumundaki fiiller "**-l-**" ekini almıştır. Ayrıca "**görüldü, yapıldı**" eylemlerini yapan gerçek bir özne de bu cümlelerde verilmemiştir. Onların yerine işten etkilenen "**evimizin bütün işleri, yemekler**" sözcükleri özne görevini üstlenmiştir.

Örnek

- *İnsanların ve toplumların en temel ihtiyaçlarından biri olan güvenlik konusunda ilk çağlardan itibaren icatların yapılmakta olduğu, arkeolojik çalışmalar sonucunda **ortaya konmuştur**.*
- *Yapılan bir deneyde, farelerle dolu bir kafesin kapağı kapatılır; sonra üzeri hiç ışık almayacak bir şekilde siyah bir örtü ile tamamen **örtülür**.*
- *Okul müfredatları, bilgisayar temelli programlarla daha verimli hâle **getirilebilir**.*
- *Kapı kapanalı daha üç beş dakika olmadan tekrar **çalınmış**.*
- *Henüz göreve yeni başlamıştı ki yaptığı bir hata yüzünden işten **atıldı**.*
- *Anadolu'nun birçok yeri gezginler tarafından seyahatnâmelere **konu edinmiştir**.*
- *İnsanlığın madenleri işleme noktasında her çağda üstüne koyarak ilerlediği **belirlendi**.*

UYARI

Edilgen fiillerde nesne bulunmaz. Bu yüzden nesne - yüklem ilişkisine göre daima geçişsizdir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. I. Karakter motivasyonları, okuduğumuz çoğu esere göre başarılı ve çok temiz işlenmiş.
II. Küreselleşme 21. yy. ın sosyoekonomik ve siyasi sistemi olarak kabul edilmektedir.
III. Kırgız akınlık geleneği üzerine Türkiye'de şimdilik herhangi bir kitap yazılmamıştır.
IV. Yine Nurullah Ataç da 1920'li yıllardan itibaren birçok gazetede yazmıştır.
V. XX. yüzyıl öncesinde, edebiyatımızda şiir yerine çoğunlukla "nazım" terimi kullanmıştır.

Numaralanmış cümlelerden hangilerinin yüklemi öznesine göre edilgen çatılı eylem değildir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

Çözüm:

Yukarıdaki I, II ve III. cümlelerde yüklem durumundaki fiiller "**işlenmiş, edilmektedir, yazılmamıştır**" "**-l- ve -n-**" eklerini almıştır. Ayrıca "işlenmiş, edilmektedir, yazılmamıştır" eylemlerini yapan gerçek bir özne de bu cümlelerde verilmemiştir. Fakat IV ve V. cümlelerdeki yüklemlere baktığımız zaman "yazmıştır, kullanmıştır." eylemini gerçekleştiren bir özne vardır. Bu nedenle cevap E şıkkıdır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Manzumelerde her türlü öğretici bilgi ve ahlaki mesaj verilir.
Aşağıdakilerden hangisinin yüklemi bu cümlenin yüklemiyle özdeş çatılıdır?

A) Sağlığı yerinde iken her gün yürüyüş yaparmış.
B) O kadar başarılı bir öğrenciydi ki hiçbir soruyu kaçırmazdı.
C) Doktorun verdiği ilaçları günü gününe takip ederdi.
D) Sesi o kadar gürdü ki her ortamda fark edilirdi.
E) Çok fanatik olduğu için her maçta boy gösterirdi.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi edilgen çatılıdır?**

A) Ağaçtan ağaca serilmiş beyaz çamaşırlar bu kadar güneşsiz ve ılık havada hiç kurumayacaklar.
B) Sonbahara doğru birtakım insanların adanın tek tepesine doğru gittiklerini görürdüm.
C) Yılın bu mevsiminde şehrin verimli topraklarından pamuk elde edilir.
D) Kedi, tahta masanın üstüne çıkmış, köpeğime durmadan homurdanıyor.
E) Her memlekette kıra çıkan her insan, kuş sesleriyle böyle dertlenecektir.

1-D **2-C**

BİLGİ

33.3 - Fiilde Çatı - Özne Yüklem İlişkisi - III

3. Dönüşlü Fiil

Öznenin işi yaparken aynı zamanda o işten etkilendiğini gösteren fiillerdir. Yani fiili yapan da ondan etkilenen de öznedir. Özne gerçek öznedir. Nesne yoktur. Fiile "**-I, -n**" ekleri getirilerek yapılır. Bu fiiller nesne alamaz, geçişsizdirler.

Örnek

*Onu bir anda karşısında görünce çok **sevindi**.*

- Yukarıdaki cümlede, işi yapan "**O**" olduğu gibi, etkilenen de "**O**"dur. (Sevinmiştir.) Dolayısıyla bu cümlenin yüklemi dönüşlü eylemdir.

  *Onu ne kadar çok sevsem de onun o zamanki söylediği sözlere çok **kırıldım**.*

Örnek

*Dün çok yorulmama rağmen bugün erkenden **uyandım**.*

- Yukarıdaki cümlelerde yüklem durumundaki fiiller "**-I ve -n**" eklerini almıştır. Cümlelerin yüklemlerini incelediğimizde, öznelerin, yüklemde bildirilen işi "kendi kendilerine yaptıklarını ve yaptıkları işten yine kendilerinin etkilendiklerini" görüyoruz. Dolayısıyla bu eylemler dönüşlüdür.

Örnek

- *Türk futbolu, her zaman sınırlı sayıdaki başarılarıyla övünür.*
- *Adının okunduğunu duyunca Mehmet Çavuş aniden öne atıldı.*
- *Aynanın karşısında zamanın nasıl geçtiğini anlamadan saatlerce tarandı.*
- *Yarın okul açılacağı için çocuklar akşamdan yıkandı.*
- *Dayısını görme ümidiyle tam üç saat, meydanda dikildi.*

UYARI

Edilgen eylem ve dönüşlü eylem; aynı eklerle oluşturulduğundan karıştırılabilir. Edilgen eylem ile dönüşlü eylem arasındaki fark ise şudur: Dönüşlü fiillerin gerçek öznesi vardır, edilgen fiillerin ise sözde öznesi vardır.

Örnek

*Her sabah okula gitmek için büyük bir özen gösterip **süslenirdi**.* (Dönüşlü)

- Bu cümlede "**süslenirdi**" fiilinin gerçek bir öznesi vardır: "**O**". Dolayısıyla bu cümlenin yüklemindeki eylem dönüşlüdür.

Örnek

*Odanın içi büyük bir özenle **süslendi**.* (Edilgen)

- Bu cümlede "**süslendi**" fiilini gerçekleştiren bir özne yok, sadece yapılan işten etkilenen "Odanın içi" sözde öznesi var. Öyleyse bu cümlenin yüklemindeki eylem edilgen çatılıdır.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Gönlümle oturdum da hüzünlendim o yerde
Sen nerdesin, ey sevgili, yaz günleri nerde

Bu dizelerdeki altı çizili eylemlerin öznesine göre çatı özellikleri sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Dönüşlü - dönüşlü
B) Edilgen - edilgen
C) Etken - dönüşlü
D) Edilgen - etken
E) Dönüşlü - edilgen

Çözüm:

Bu dizelerde "**oturma**" eylemini yapan bir özne (**Ben**) vardır. İşi yapan öznenin kendisi olduğu için bu cümlenin yüklemi **etkendir.** "**hüzünlendim**" kelimesinde, işi yapan "**Ben**" olduğu gibi, etkilenen de "**Ben**"dir. Dolayısıyla bu cümlenin yüklemi **dönüşlü eylemdir**. Bu nedenle cevap C şıkkıdır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. I. Diyarbakır, tarihî özellikleriyle ve yöresel kıyafetleriyle birçok esere konu edilmiştir.
II. Servetifünun dönemi sanatçıları, anlaşılmadıkları için zaman zaman yakınmışlardır.
III. Edebî eserlerin kalıcılığı sanatsal metinlere göre daha fazla olduğu bilinmektedir.
IV. Çokça tanıtımı yapılan Cumhuriyet Dönemi eserlerine, okurlar dört kolla sarılmışlardır.
V. Çağdaş şiirlerin bestelenmesi, kitlelere ulaştırılması anlamında olanak sağlıyor.

Numaralanmış cümlelerden hangilerinin yüklemi öznesine göre dönüşlüdür?

A) I ve II B) II ve IV C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

1-B

BİLGİ

33.4 - Fiilde Çatı - Özne Yüklem İlişkisi - IV

4. İşteş Fiil

Fiilde bildirilen işin birden fazla kişi tarafından yapıldığını; işi beraber ya da karşılıklı yaptıklarını bildiren fiillerdir. "**-ş, -leş**" ekiyle yapılır.

- İşteşlik değişik şekillerde ve farklı anlamlarda karşımıza çıkar.

4.1 Karşılıklı Yapma (Karşılıklı İşteş Fiil)

Fiili, birden fazla özne karşılıklı bir şekilde yapar. Bu durumda özneler karşı karşıyadır.

Örnek

*Lise matematik öğretmenimi yolda görünce **selamlaştık**.*
*Yağmur'un yıllardır bahsettiği Oya ile **tanıştım**.*

4.2. Birlikte Yapma (Birlikte İşteş Fiil)

"-ş, -leş" eklerini almış olan fiilin, birden fazla özne tarafından birlikte yapılmasıdır. Bu durumda özneler karşı karşıya değil; birlikte, yan yana hareket ederler.

Örnek

*Yere konan güvercinler yanına gidince birden **uçuştular**.*
*İkimiz de bu duruma çok sevinince oturup **ağlaştık**.*

- Altı çizili eylemler, "**uçuşma ve ağlaşma**" bir özne tarafından gerçekleştirilemez. Zaten bir özne tarafından gerçekleştirilen eylemler de işteş olamaz.

Örnek

- *Çayırlıkta bir başka ağacın gölgesinde birikmiş çoluklu çocuklu kocaman herifler bir müddet **bekleşirler**.*
- *Elektrik telinde sıraya girmiş kırlangıçlar, ani bir sesle sağa sola **kaçıştı**.*
- *İlimize gelen yatırımcılar, yetkililerle **görüştü**.*
- *Buzlanma nedeniyle birçok araç köprüde **çarpışmış**.*
- *Mahallemizde herkes işe giderken mutlaka **selamlaşır**.*

UYARI

Türkçede kimi eylemler işteş çatılı eylem gibi görünür ama bunlardan kimilerinde eylemin birlikte ya da karşılıklı yapılması söz konusu değildir. Bunlarda bir durumdan başka bir duruma geçiş söz konusudur. Bazı kaynaklarda böyle fiillere "**nitelikçe işteş**" fiiller denir.

Örnek

*Yerdeki çöpler toplanınca okulumuzun bahçesi **güzelleşti**.*

- Bu cümlede "**güzelleşmek**" eylemi birlikte ya da karşılıklı yapılmayı değil, bir değişimi bildirir. Bu nedenle bu eylem işteş değildir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yükleminde karşılıklı ya da birlikte yapma anlamı yoktur?**

A) Yarınki pikniği nerede yapacaksak ona göre haberleşelim.
B) Erzurum'daki arkadaşlarımla bu hafta sonu görüşeceğiz.
C) Akşam iş çıkışında sen, ben ve Mustafa bulaşalım.
D) Yoldan geçen yaşlı, beni görünce benimle selamlaştı.
E) Bir aydır yağan yağmurun ardından bugün ilk defa güneşlendik.

Çözüm:

A şıkkında "**haberleşmek**", B şıkkında "**görüşmek**", D şıkkında "**selamlaşmak**" karşılıklı; C şıkkında "**buluşmak**" birlikte yapılan bir eylem oldukları için işteştir. Fakat E şıkkında "**güneşlenmek**" karşılıklı ve birlikte yapma anlamı taşımadığı için cevabımız E şıkkıdır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORULARI

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir işi karşılıklı yapma anlamı vardır?**

A) Yıllarca göremediği arkadaşına sonunda kavuştu.
B) Eve gelir gelmez evin tüm temizlik işlerine girişti.
C) İki ay sonra yasakların kalkmasıyla öğrencilerle buluştuk.
D) Onu her gördüğünde yerinde duramıyor âdeta uçuşuyordu.
E) Annesinin Utku'ya aldığı keki, Utku kardeşiyle paylaştı.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi çatısı bakımından ötekilerden farklıdır?**

A) Yaz günleri genellikle dostlarıyla buluşur.
B) Onunla bu konuyu ayrıntılı konuştum.
C) Yarın yeni proje için onunla görüşeceğim.
D) Araba durunca yolcular sağa sola kaçıştı.
E) Çocuklar dersten çıkınca salona doluşmuş.

1-C **2-B**

TEST 1

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çatı özelliği aranır?**

A) Son zamanlarda yaptığı çalışmalara iyi hazırlandığı belliydi.
B) Kayıtlı öğrencilerin eksik olduğu konuları tek tek sıraladı.
C) Gece yarılarına kadar ders çalıştığı için zavallı adam bitkindi.
D) Bizim için dostlarımız paradan, maldan mülkten değerliydi.
E) Evde kaldığı dönemlerde sanatsal yönden daha üretkenmiş.

2. Yanına varmadan hiçbir köprüyü geçemeyiz.
Aşağıdakilerden hangisi özne - yüklem ilişkisi yönüyle bu cümleyle özdeştir?

A) Gerçekler bize değil, biz onlara uymalıyız.
B) Gerçek, akıllılar için güzellik de duygulu kalpler için yaratılmıştır.
C) Gerçeğin dağlarına ümitsizlikle çıkılmaz.
D) Bir gönle bin yol bulunur.
E) Toplum güven üstüne kurulmuştur.

3. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yükleminde "**işi başkasına yaptırma**" anlamı vardır?**

A) Öğretmenimiz yarın konuların bazılarını bize anlattıracakmış.
B) Sınavın haftaya yapılacağını internetten duyuracakmış.
C) Hayallerimizin peşinde koşmak için bu yöreye taşınacağız.
D) Çınar ağacının gölgesinde sevdiklerimle oturdum saatlerce.
E) Bilimsel yazıların içeriğine bu siteden ulaşmanız mümkündü.

4. Filmin oyuncuları ----.
Bu cümle aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanırsa özne – yüklem ilişkisi bakımından ötekilerden farklı olur?

A) bir yılın yorgunluğunu atmak için bir araya geldiler
B) yeni bir proje için yapımcılarla hafta sonu görüşecekmiş
C) izleyicilerin beğeni karşısında şaşkına döndüler
D) haberlerde yer aldıkları için mutlu olduklarını belirtti
E) eleştirmenlerin değerlendirmelerine kayıtsız kaldılar

5. Aynalar, bakmayın (I) yüzüme dik dik
İşte yakalandık (II), kelepçelendik (III)
Çıktınız (IV) umulmaz anda karşıma
Başımın tokmağı indi (V) başıma
Bu dizelerde numaralanmış fiillerden hangi ikisi özne - yüklem ilişkisi bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I ve II B) II ve III C) I ve IV D) III ve V E) IV ve V

6. (I) Bilim insanları tarafından beyne yerleştirilen bir cihaz sayesinde, kızılötesi ışığın algılanmasını sağlayarak altıncı his geliştirildi. (II) Kızılötesi ışık laboratuvar fareleri tarafından görülememesine rağmen kafalarına yerleştirilen bir algılayıcı ve beynin dokunma hislerinden sorumlu bölgesine yerleştirilen elektrotlar sayesinde algılanabiliyor. (III) Benzer cihazlar daha önceleri yapılan birçok çalışmada duyularını kaybetmiş kişilerde kullanılmıştı. (IV) Örneğin felçli hastaların beyinlerine yerleştirilen cihazlar sayesinde, hastalar düşünceleriyle bilgisayar ekranındaki imleci hareket ettirebiliyordu. (V) Ama Duke Üniversitesinde yapılan bu yeni çalışmayla, ilk kez bir hayvanın tamamen yeni bir duyu kazanmasının önü açılacak.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi özne - yüklem ilişkisi yönüyle ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B	2-A	3-A	4-B	5-B	6-D

1. Kırılır da bir gün tüm dişliler
Döner şanlı şanlı çarkımız bizim
Gökten bir el yaşlı gözleri siler
Şenlenir evimiz barkımız bizim
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Etken fiil
B) Edilgen fiil
C) Geçişli fiil
D) Geçişsiz fiil
E) İşteş fiil

2. (I) Nazar boncuğu yapımını uzun süredir ilgiyle takip ediyorum. (II) Nazar boncuğu yapmak için yaklaşık 1200 derecede ısıtılan fırınlarda çeşitli renklerde cam çubukları kullanılır. (III) Eritilen cam çubuklar, çelik çubuklara sarılır. (IV) Bir maşayla düzleştirilir. (V) Daha sonra şekil verilerek desenleri işlenir.
Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi özne - yüklem ilişkisi bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Edilgen çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde özne, yüklemin bildirdiği işin gerçek yapıcısı değildir.
Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinin öznesi yüklemin gerçek yapıcısıdır?

A) Salon akşamki düğün için el birliğiyle hazırlandı.
B) Gelin, aynanın karşısına geçip hazırlandı.
C) Verdiğimiz siparişler bir saatte hazırlandı.
D) Bu yemekler gelecek misafirler için hazırlandı.
E) Konser salonu haftalar öncesinden hazırlandı.

4. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi özne - yüklem ilişkisi yönünden diğerlerinden farklıdır?**

A) Çocuklar teknolojiyi çok fazla kullandıkları zaman beyinleri sürekli uyarılıyor.
B) Teknoloji yöneticileri çocuklarına akıllı telefon almak için onların 14 yaşına gelmesini bekliyor.
C) Araştırmalar, kişi sosyal medyayı ne kadar kullanırsa depresyona girme ihtimalinin de o kadar arttığını gösteriyor.
D) Anne ve babaların birçoğu, çocuğuna akıllı telefon aldığı için sonradan pişmanlık duyuyor.
E) Ülke gündemini sadece televizyonlardan değil internetten de takip ediyor.

5. I. Psikoterapi seanslarıma katılan ebeveynler, kardeşler arasında yaşanan çatışmaları nasıl sonlandırabilecekleri-ni soruyorlar.
II. Kardeş sevgisini açığa çıkarmak, çatışmaları sonlandırmak için onları kullanmayı öğrenmeliyiz.
III. Unutmayalım ki aralarında çok yaş farkı da olsa kardeşler birbirleriyle oynamak isterler.
IV. Ev ortamı, kardeşler tarafından sosyal dinamikler için güvenli bir deneme alanı olarak görülür.
V. Uzak diyarların büyülü atmosferini görmek için aylarca hazırlık yapıp yola çıkmışlardı.
Numaralanmış cümlelerden hangisi özne - yüklem ilişkisi bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki atasözlerinden hangisi özne - yüklem ilişkisi bakımından ötekilerden farklıdır?**

A) Çıkmadık candan umut kesilmez.
B) Su testisi su yolunda kırılır.
C) Dere geçerken at değiştirilmez.
D) Güneş balçıkla sıvanmaz.
E) Göz görmeyince gönül katlanır.

1-E	2-A	3-B	4-A	5-D	6-E

BİLGİ

34.1 - Fiilde Çatı - Nesne Yüklem İlişkisi - I

Nesnelerine Göre Fiil Çatıları (Nesne - Yüklem İlişkisi)

Bu fiillerin bir kısmı kullanılırken nesneye ihtiyaç duyar, bir kısmı ise herhangi bir nesne olmadan da kullanılabilir. Bu fiiller dört grupta incelenir.

1. Geçişli Fiil

- Fiillerin nesne alıp almadıkları, alıyorlarsa hangi özellikleri taşıdığı göz önünde tutulur.
- Geçişli fiiller, belirtili ya da belirtisiz nesne alabilen fiillerdir.
- Bu fiillere "**ne?, neyi?, kimi?**" soruları sorulduğunda belirtili ya da belirtisiz nesne bulunur.
- İş, kılış fiilleri geçişlidir.

Örnek

*Cemal Süreya'da, Turgut Uyar'da, Edip Cansever'de **başka bir dilin yaşadığını** görürsünüz.*

- Bu cümlede "**görmek**" eyleminden etkilenen varlık "**başka bir dilin yaşadığı**"dır. Bunu, yükleme sorduğumuz "**neyi**" sorusu ile bulabiliriz. Buna göre "**görmek**" fiili nesne aldığı için geçişlidir.

Örnek

*Büyük şair, orada **kendisine özgü bir ses** buluyor.*

- Yukarıdaki cümlede yükleme sorduğumuz "**neyi buluyor?**" sorusunu sorduğumuzda "**kendisine özgü bir ses**" cevabını alıyoruz. Bu nedenle "**bulmak**" fiili nesne aldığı için geçişlidir.

UYARI

Bazı cümlelerde, fiiller geçişli olduğu hâlde nesne bulunmayabilir. Çünkü geçişli fiiller nesne alan ya da nesne gerektiren fiillerdir.

Örnek

Bir terminalde soğuk havaya rağmen bekledim.

- Bu cümlede "**beklemek**" eylemi geçişlidir. Ama cümlede "nesne" bir sözcük olarak verilmemiştir. Cümle "**neyi?**" sorusuna cevap verdiği için geçişlidir.

NOT

Bir fiilin geçişli olduğunu anlamanın en kolay yolu, fiilin başına "onu" sözcüğünü getirmektir.

Örnek

(Onu) yaz-

(~~Onu~~) otur-

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem geçişli olduğu hâlde nesne kullanılmamıştır?**

A) Göstermiş olduğu başarıya herkes çok şaşırmıştı.
B) Ailesinin maddi ve manevi işlerini hep o hallederdi.
C) Aradan zaman geçince bu romanın değerini anladı.
D) Sen, burada akşama kadar çalışıp sonunda bitirdin.
E) Saatin geç olduğunu fark edince hemen ayaklandı.

Çözüm:

A ve E şıkkında "**şaşırmak**" ve "**ayaklanmak**" sözcükleri "neyi" veya "kimi" sorularına cevap vermediği için geçişsizdir. B şıkkında "**halletmek**" sözcüğüne "neyi hallederdi?" diye sorduğumuz zaman "ailesinin maddi ve manevi işlerini", C şıkkında "**anlamak**" fiiline "neyi anladı?" diye sorduğumuz zaman "bu romanın değerini" cevabını aldığımız için geçişlidir. Fakat D şıkkında "**bitirmek**" eylemi geçişlidir. Ama cümlede "nesne" bir sözcük olarak verilmemiştir. Bu nedenle cevap D şıkkıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORULARI

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi geçişli değildir?**

A) Onu, ev duvarının bir kenarına çaktığım çiviye almışım.
B) Gelecekte gökyüzünde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz.
C) Biraz ileride sallana sallana giden dört çocuğa rastladım.
D) Bir kaldırım taşı kadar büyük bir parçayı belle söküyorlar.
E) Havalar sertleşince poyrazlar, lodoslar birbirini kovalar.

2. Ne çocuk acemiliği kalmıştır artık, ne gençliğin körpe heyecanı. **Bu cümledeki yüklemin çatı özellikleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?**

A) Etken - geçişli
B) Edilgen - geçişsiz
C) Edilgen - oldurgan
D) Etken - geçişsiz
E) Dönüşlü - geçişsiz

1-C **2-D**

BİLGİ

34.2 - Fiilde Çatı - Nesne Yüklem İlişkisi - II

2. Geçişsiz Fiil

- Nesne almayan, yani "**ne, neyi ve kimi?**" sorularına cevap vermeyen fiillere **geçişsiz fiil** denir.
- Geçişsiz fiillere nesneyi bulmak için "**ne, neyi, kimi?**" sorularını sorduğumuzda cevap alamayız.

Örnek

*Bazen deniz kenarında balıkçıların ağlarını koklayarak **yürürüm**.*

- Bu cümlede "**yürümek**" eylemi nesne almamıştır. Yükleme sorduğumuz "**ne, neyi, kimi**" sorularından herhangi birine cevap vermiyor.
- *Bir çınar ağacının gölgesinde saatlerce **oturdum**.* (Geçişsiz fiil)
- *Komşular habersiz geldiği için ben de çok **şaşırdım**.* (Geçişsiz fiil)
- *Senin bu hâline onlar da çok gülüyor.* (Geçişsiz fiil)

Örnek

*Asıl esaslar ihmal edilerek boş ve belirsiz konular etrafında da **dolaşılmaktadır**.*

- Bu cümlede "**dolaşmak**" eylemi geçişsizdir. Çünkü "**ne, neyi, kimi**" sorularına cevap vermiyor.

Örnek

- *Hafta sonu evde tek başına **uyumuş**.* (Geçişsiz fiil)
- *Gün boyu çocuklarla parkta oturdu.* (Geçişsiz fiil)
- *Bu gençlere yıllardır yaşlı adam yardım ediyor.* (Geçişsiz fiil)

UYARI

Bazı fiiller cümledeki kullanımına göre geçişli ya da geçişsiz olabilir.

I. *Yüz metreyi on beş saniyede **koşar**.* (Geçişli fiil)

II. *Sabahları sahil kenarında **koşar**.* (Geçişsiz fiil)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Geçişsiz eylemlerin edilgen yapıldığı cümlelerde sözde özne de gerçek özne de bulunmaz.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi bu duruma örnek olarak gösterilebilir?

A) Küçük odayı toplama görevi Buse'ye verildi.
B) Şehit haberlerinden sonra bayraklar yarıya indirildi.
C) O gün akşam, Ayşelerin taziyesine gidildi.
D) Üst kattaki mimarın projesi, kabataslak çizildi.
E) Deneme sınavının iptal olduğu velilere bildirildi.

Çözüm:

A şıkkı, "Küçük odayı toplama görevi"
B şıkkı, "bayraklar"
D şıkkı, "Üst kattaki mimarın projesi"
E şıkkı, "Deneme sınavının iptal olduğu" sözde öznedir.
C şıkkında ise yüklem geçişsiz eylem olduğu için ve edilgen çatı eki aldığı için gerçek ve sözde özne kullanılmamıştır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORULARI

1. I. İki kardeş bakkaldan aldıkları keki bölüştüler.
II. Etrafta onun başarısıyla ilgili haberler yapıldı.
III. Hande de beni en sevdiği arkadaşıyla tanıştırdı.
IV. Simit atınca martılar gökyüzüne uçuştular.
V. Üniversiteden arkadaşım Kübra'yla yeniden konuştuk.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde yüklem, öznesine göre işteş, nesnesine göre geçişsiz fiildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) Bazı insanlar isteklerini gerçekleştiremediğinde değişik bahaneler öne sürer. (II) Bazıları; yoğun çalışmaktan, bazıları parasızlıktan, bazıları aile büyüklerine bakma zorunluluğundan bahseder. (III) Oysa gerekli durumlarda eldeki imkânları kullanmak yeterli olacaktır. (IV) Anı yaşayamamak, sadece zorunluluklara vakit ayırmaktan ileri gelir. (V) Son yıllarda ekranlardan sık duyduğumuz tükenmişlik sendromu, işte bu sebeple oluşmaktadır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde geçişsiz fiil kullanılmamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-D **2-A**

BİLGİ

34.3 - Fiilde Çatı - Nesne Yüklem İlişkisi - III

3. Oldurgan Fiil

Geçişsiz fiillerin "**-r, -ar, -er, -t, -tır**" ekleriyle geçişli hâle getirilmesiyle oluşturulan fiillere **oldurgan fiil** denir. Fiilin ilk hâli "**ne, neyi, kimi?**" sorularına cevap vermezken, ikinci hâli, yani "**-r, -t, -tır**" eklerini almış hâli, bu sorulara cevap vermektedir.

Geçişsiz fiil	-r, -ar, -er, -ır, -t, -tır	Geçişli fiil	OLDURGAN
yat-	-ır	yatır-	
öt-	-tır	öttür-	
uyu-	-t	uyut-	
kaç-	-ır	kaçır-	
gez-	-tır	gezdir-	

Örnek

*Bugün, pratik bir şekilde lezzetli yemekler **pişirdi**.*

- Yukarıdaki cümlede "**pişmek**" sözcüğü geçişsizdir. Bu fiil "**-ir**" eki ile geçişli hâle getirilmiştir. Fiil geçişsizken geçişli hâle geldiği için **oldurgan fiildir**.

*Sadece iki elmayla karnını **doyurmuş**.*

- Cümlesinde "**doyurmak**" sözcüğü, oldurgan çatılıdır.

Örnek

*Öğlen saatlerinde bebeğini **uyuttu**.*

- Bu cümlede "**uyumak**" sözcüğü geçişsizdir. Bu fiil "**-t**" eki ile geçişli hâle getirilmiştir. Fiil geçişsizken geçişli hâle geldiği için **oldurgan fiildir.**

Örnek

*Küçük çocuk sempatik hareketleriyle konukları **güldürdü**.* (Oldurgan)

- Yukarıdaki cümlede: "**gül-**" fiili normalde nesne alamayan bir fiildir. "Onu gülmek" şeklinde bir ifadenin anlamsız olmasından, bu fiilin nesne alamadığını anlayabiliriz. Fakat bu fiil, "-dür" ekini alarak "güldür-" şekline gelmiştir ve son hâliyle "onu güldürmek" anlamlı olmaktadır.

Örnek

- *Son vapuru senin yüzünden **kaçırdı**.* (Oldurgan)
- *Güzel öykülerle yaşlıları bile **güldürüyor**.* (Oldurgan)
- *Bu güzel filmi ben de **bitirdim**.* (Oldurgan)
- *Araba az ileride **durdu**.*
- *Arabayı az ileride **durdurdu**.* (Oldurgan)
- *Bu şakaya ben de çok **kızdım**.*
- *Bu şaka onu da **kızdırmış**.* (Oldurgan)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Geçişsiz eylemler, "-r / -t / -tır" eklerinden biriyle geçişli hâle getirilebilir; bu eylemlere oldurgan çatılı eylemler denir.
Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamanın bir örneği vardır?

A) Bahçemizin içine yeni bir ev daha yaptırdık.
B) O, bu yıl Boğaziçi Üniversitesini tutturmuştur.
C) Düğünümüzün olacağını sosyal medyadan duyurduk.
D) Bu konuyu, örnekler üzerinden tekrar anlattı.
E) O gün hayatının en güzel fırsatını kaçırmıştı.

Çözüm:

A, B, C, D şıklarında cümlesinde "**yapmak, tutmak, duymak, anlamak**" sözcükleri geçişlidir. Bu fiiller, sırasıyla "**-tır, -tur, -ur, -t**" ekleriyle tekrar geçişli hâle getirilmiş ettirgen çatılı eylemlerdir. Fakat E şıkkında "**kaçmak**" sözcüğü geçişsizdir. Bu fiil "**-ır**" eki ile geçişli hâle getirilmiştir. Fiil geçişsizken geçişli hâle geldiği için oldurgan fiildir. Bu nedenle cevap E şıkkıdır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Kış uykusunu düşürüyor yapraklara
Dili ağır bir kâhin gibi geçiyor zaman
Aramızda güller aramızda küllerle
Her tarafı kızıl büyüsüne bırakılıyor

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

A) Geçişli fiil
B) Oldurgan fiil
C) Etken fiil
D) Edilgen fiil
E) Geçişsiz fiil

1-B

BİLGİ

34.4 - Fiilde Çatı - Nesne Yüklem İlişkisi - IV

4. Ettirgen Fiil

Geçişli fiillerin "**-r, -ar, -er, -t, -tır**" ekleriyle geçişlilik derecesinin artırılmasıyla oluşturulan fiillere **ettirgen fiil** denir. Bu fiillerin bazılarında özne işi başkasına yaptırır.

Geçişli fiil	-r, -ar, -er, -ır, -t, -tır	Ettirgen fiil	
iç-	-ır	içir-	ETTİRGEN
kes-	-tır	kestir-	
izle-	-t	izlet-	
biç-	-tır	biçtir-	

Örnek

*İnternetten satın aldığı pantolonu terziye **göndertti**.*

- Bu cümlede "**göndermek**" geçişli, bu eylemden türetilen "**göndertmek**" de geçişlidir. Geçişlilik derecesi artırıldığı için ettirgen çatılı eylemdir.

Örnek

*Annem, bulaşıkları zorla bana **yıkattırdı**.*

- Bu cümlede "**yıkamak**" geçişli, bu eylemden türetilen "**yıkattırmak**" de geçişlidir. Geçişlilik derecesi artırıldığı için ettirgen çatılı eylemdir.

Örnek

*Öğretmen tüm sınıfa şiir **yazdırdı**.* (Ettirgen)

- Cümlesinde "**yaz-**" fiili nesne alabilen bir fiildir. "Neyi?" sorusuna cevap vermektedir. Fakat bu fiil, "-dır" ekini alarak "yazdır-" şekline gelmiştir. Yani bu fiil nesne alamayan bir fiil hâline gelmiştir. Dolayısıyla **ettirgen fiildir**.

Örnek

- *Evin bütün odalarını bana **temizletti**.* (Ettirgen)
- *Sınav sonuçlarını internetten öğrencilere bildirdi.* (Ettirgen)

NOT

Tüm çatı ekleri yapım ekidir. Dolayısıyla çatı eki almış fiiller, türemiş yapılı sözcüklerdir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi ettirgen çatılı bir eylemdir?

A) Onun böyle davranmış olması bizleri çok üzüyordu.
B) Evden otobüse binmek için çıktığımda onu karşımda gördüm.
C) Ne yaptığını bilmeden etrafta boş boş geziyordu.
D) Onda öyle bir şeytan tüyü vardı ki kendini hepimize sevdirdi.
E) Onunla bir kez daha İstanbul'da görüşecektik.

Çözüm:

A, B, C şıklarında "**üzme, görme, gezme**" eylemlerini yapan özneler (o, ben, o) vardır. İşi yapan öznenin kendisi olduğu için bu cümlelerin yüklemi etkendir. E şıkkında özne "biz" sözcüğüdür. Ancak görüşme eylemi bir kişi tarafından gerçekleştirilemez. Bu nedenle "görüşme" fiili işteştir. D şıkkında ise "sevmek" geçişli, bu eylemden türetilen "sevdirmek" de geçişlidir. Geçişlilik derecesi artırıldığı için ettirgen çatılı eylemdir. Bu nedenle cevabımız D şıkkıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORULARI

1. Şair, gelenekle bağını kopardığını ve kendisine ait yeni bir ses bulduğunu böyle hissettirir.
Bu cümledeki yüklemin çatı özellikleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Etken - geçişli
B) Edilgen - geçişsiz
C) Edilgen - oldurgan
D) Etken - ettirgen
E) Dönüşlü - geçişsiz

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde işi başkasına yaptırma anlamı vardır?

A) Herkesin hayallerinin peşinde kaçması için mücadele ediyordu.
B) Son günlerde yeni filmler vizyona girmeye başladı.
C) Halk türkülerini yeni nesillere de öğretiyormuş.
D) Kısıtlı bir bütçeyle şehrimize güzel yatırımlar yapmış.
E) Bilim dergileri son aylarda çok satıyor.

1-D **2-C**

1. **Aşağıdaki fiillerden hangisi ek aldığında oldurgan çatılı eylem olabilir?**

A) Kırmak B) Tanımak C) Gülmek
D) İzlemek E) Bilmek

2. (I) Çocukların insan grupları içerisinde en çok yaşıtları ile ilgilendikleri görülür. (II) Bu tavır aslında kendini konumlandırma çabasıdır. (III) Bu durum, hayatı ve çevresinde olup bitenleri algılama ve anlamlandırmayla ilgilidir. (IV) Çevrede olup bitenleri anlamlandırma hususunda kendini benzerleriyle kıyas etme çabası, hayatın belli bir döneminde kendini daha baskın bir şekilde hissettirir. (V) Bu dönem, ergenlik olarak adlandırdığımız ve çocuğun aile gibi dar bir çerçevenin dışına çıkmasının ilk günlerinden başlar.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisinde ettirgen çatılı fiil bulunmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. Televizyon programlarında alanında uzman kişileri görmekten mutlu oluyorum. (Etken çatılı fiil)
II. Konuların çoğunu internetten dinlediğimi videolar sayesinde bitirmiştim. (Oldurgan çatılı fiil)
III. Dünyanın önemli yazarlarından halk sağlığıyla ilgili yapılan açıklamalar yayımlandı. (Edilgen çatılı fiil)
IV. Doğum günümde ailem masayı çiçeklerle balonlarla donatmıştı. (Ettirgen çatılı fiil)
V. Mahallemizin ileri gelenleri araya girince iki emektar esnaf uzlaşmıştı. (İşteş çatılı fiil)

Numaralanmış cümlelerin hangisinde ayraç içindeki fiili örnekleyen bir kullanım yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem geçişli olduğu hâlde cümlede nesne kullanılmamıştır?**

A) Yapılan deneylerin sonuçlarını bizimle de paylaştı.
B) Savaş oyunlarını çocuklar sıkça oynamamalıdır.
C) Yeterli düzeyde parayı yardım kuruluşlarına verdi.
D) Hangi elbiseyi alacağıma henüz karar vermemiştim.
E) Taraftarlar ve yönetim kurulu gün boyu beklemiş.

5. (I) Mağaza vitrinlerindeki mankenleri bilirsiniz. (II) Hepsi de güler yüzlüdür. (III) İçlerinde pek de güzelleri vardır. (IV) Ama dilleri olmadığı için soğukturlar. (V) Onlar her ne kadar insan taklidi iseler de sahici insanları güzel yapan, sıcak yapan dildir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde çatı özelliği aranır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi dönüşlü çatılı fiildir?**

A) Bizi yalan yanlış bilgilerle kandırmıştı bu adam.
B) Farkı alanlarda yaptığı çalışmalar kitapta toplandı.
C) Nazik tavırlarından ötürü bizim de beğenimizi kazandı.
D) Öğretmenin bazı sözlerine çoğu öğrenci alınmıştı.
E) İki ülke arasındaki çatışmanın bitmesi bekleniyor.

1-C	2-D	3-D	4-E	5-A	6-D

1. Artık insanlar, sadece kendilerine güveniyorlar (I). Maalesef bu güvensizlikle, hastalıklı ruha sahip insanlar olduk (II). Hayata sadece mücadele etmek için geldiğimiz mantığına sahip olduk (III). Bu yüzden hayatımızı devam ettirebilme endişesiyle saçma bir şekilde birbirimizle savaşmaktan çekinmiyoruz (IV). İnsanlara yardım etmekten çok, onları zor durumda bırakmaktan mutlu oluyoruz (V).

Bu parçada numaralanmış fiillerden hangisi nesne - yüklem ilişkisi bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) Kendime çok değer veriyorum ve bunu yaptığım sürece etrafıma da değer verebileceğimi biliyorum. (II) Etrafımdaki her şey ben olduğum için var ve kendimi ne oranda geliştirirsem etrafımı da o oranda anlar ve etrafıma yararlı olabilirim. (III) Nerede, ne zaman ve nasıl doğacağınızı seçemezsiniz. (IV) Nerede ve nasıl öleceğinizi de seçemezsiniz ama nerede, nasıl yaşayacağınızı seçebilirsiniz. (V) Yeter ki bunun için çaba gösterin.

Numaralanmış cümlelerdeki fiillerin çatı özellikleriyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) I. cümlede etken çatılı birden çok fiil vardır.
B) II. cümlede oldurgan çatılı fiil bulunmaktadır.
C) III. cümlenin yüklemi geçişli çatılı bir fiildir.
D) IV. cümlenin yüklemi edilgen çatılıdır.
E) V. cümlenin yüklemi geçişsiz bir fiildir.

3. (I) Yıllar önce sinemada bir film izledim. (II) Beni çok etkiledi ve heyecanlandırdı. (III) Onu birkaç kere daha izlemeye gittim. (IV) Bir tiyatro oyunundan aktarma olan film, büyük ölçüde kapalı bir mekânda geçiyordu. (V) Ortalıkta birkaç kişi vardı yalnızca.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde çatı özelliği aranmaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. "Ben fikrimi değiştirdim, şimdi eskisi gibi düşünmüyorum." diyen adam az görülür. Bugün söyledikleri dün söylediklerine uymayanlar bile: "Ben değişmedim, dün de böyle düşünüyordum, değiştiğimi sananlar beni anlamamış." derler. Oysa ben, kendimi sürekli bir değişim içinde görüyorum. Hayat da ancak böyle anlamlı olur.

Bu parçayla ilgili,

I. Etken çatılı birden çok eylem bulunmaktadır.
II. Edilgen çatılı fiil vardır.
III. Dönüşlü çatılı bir fiil vardır.

yargılarından hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. Renklerin, insanların duygularını etkilediği biliniyor. Kırmızı rengin iştah açtığı düşünülür. Birçok yemek firması iştah açtığından kırmızı renkleri daha çok kullanır. Firmaların birçoğu daha çok kazanabilmek için insanların duygularını etkileyen renkleri özellikle seçerler. Bunun için de sürekli yeni firmalarla görüşürler.

Bu parçayla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Edilgen çatılı fiil vardır.
B) Geçişli fiil kullanılmıştır.
C) Etken çatılı fiil vardır.
D) İşteş çatılı fiil vardır.
E) Oldurgan çatılı fiil bulunmaktadır.

6. I. Bir konu hakkında uzmanlığı olmayan birinin fikir yürütmediği, bu toplumda az görülür.
II. Son romanının baskı kalitesi, tasarımı sayesinde okurlar bu fuarda buluşmuştu.
III. Beni görünce herkes gibi çocuklar da parktaki ağacın arkasına saklanmıştı.
IV. Yitip giden düşlerinin peşinden koşmaktansa gerçeklerle yüzleşmelisin.

Numaralanmış cümlelerdeki fiillerin çatı özelliği aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Edilgen	İşteş	Dönüşlü	Etken
B)	Dönüşlü	Geçişsiz	Geçişli	İşteş
C)	Etken	Etken	Dönüşlü	Geçişli
D)	Edilgen	Geçişli	Edilgen	Etken
E)	Dönüşlü	Etken	Geçişsiz	Edilgen

1-B 2-D 3-E 4-C 5-E 6-A

BİLGİ

35.1 - Cümle Türleri - I

Cümleler çeşitleri anlamlarına, yapılarına, yüklemlerinin türüne ve yerine göre 4 grupta sınıflandırılmaktadır.

1. Yükleminin Türüne Göre Cümleler

Cümleler yükleminin türüne göre isim ve fiil olmak üzere ikiye ayrılırlar.

→ İsim (Ad) Cümlesi

→ Fiil (Eylem) Cümlesi

1.1. Fiil (Eylem) Cümlesi

Yüklemi çekimli bir fiilden oluşan cümlelere **fiil (eylem) cümlesi** denir.

*Hiç bitmeyecek olan kurtuluşumun yazmak olduğunu **anlıyorum**.*

- Bu cümlede "**anlamak**" fiildir. Yüklem fiil olduğu için bu cümle yüklemine göre fiil cümlesidir. Bir sözcüğe "**-mak, -mek**" getirebiliyorsak o sözcük fiildir.

*Cümle türlerini öğretmenimiz çok güzel **özetledi**.*

- Bu cümlede yüklem "**özetledi**" sözüdür. Biz sözcüğün köküne **(özet)** değil, yapım eki almış son hâline bakmalıyız: "**özetle-**". Bu son hâline mastar ekini getirebildiğimiz için sözcük fiildir. Bu nedenle cümle de **fiil cümlesidir**.

1.2. İsim (Ad) Cümlesi

Yüklemi ek eylemle çekimlenmiş bir isimden oluşan cümlelere **isim (ad) cümlesi** denir.

*Benim pek öyle soluğumu kesecek tutkularım **yoktur**.*

- Bu cümlede "**yoktur**" sözcüğü, cümlenin yüklemini oluşturmuştur. "**yoktur**" sözcüğüne -mek veya -mak ekini getiremediğimiz için yükleminin çeşidine göre **isim cümlesidir**.

UYARI

İsim cümlelerinde yalnızca isimler değil; sıfat, zarf, edat ve fiilimsiler de yüklem görevinde kullanılabilir.

*Dünyanın en güzel yanı seni **görmektir**.* (İsim - fiil)

*Beni bu yaşama bağlayan sadece **sensin**.* (Zamir)

*Şöyle uzunca boylu **yağız bir delikanlıydı**.*(Sıfat)

UYARI

İsim cümlelerinin olumsuzu "**değil**" sözcüğü ile yapılır.

Hafta sonu ailecek tatildeydik.

*Hafta sonu ailecek tatilde **değildik**.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. I. Siyah kanatlarını batıya açtı kuşlar

II. Benden sana haberdir bu çığlıklı kuşlar

Bu iki dizede aşağıdakilerden hangisi bakımından özdeş değildir?

A) Yüklemin türüne göre

B) Yapısına göre

C) Öge sayısına göre

D) Yüklemin yerine göre

E) Anlamına göre

Çözüm:

I. cümlenin yüklemi "**açtı**" fiildir. II. cümlenin yüklemi "**haberdir**" isimdir. Bu nedenle yüklemler türü takımından ortak değildir.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORUSU

1. (I) Şarj edilebilir piller, elektrikli araçlar ve taşınabilir cihazlar gibi yeni nesil pek çok teknolojik ürünün çok önemli bir bileşenidir. (II) Bu nedenle pillerin güvenlik, şarj süresi, enerji kapasitesi ve dayanıklılık gibi özelliklerinin sürekli bir şekilde geliştirilmesine ihtiyaç duyuluyor. (III) Günümüzde kullanılan en iyi lityum - iyon piller yüz altmış yıllık bir geçmişi olan kurşun - asit pillerin yaklaşık altı katı kadar enerji depolama kapasitesine sahiptir. (IV) Son teknolojik gelişmelerle birlikte lityum-iyon pillerin enerji yoğunlukları bir miktar daha artırılabildi. (V) Lityum - metal piller ise günümüzün en iyi teknolojisi ile üretilen lityum - iyon pillere oranla iki kattan daha fazla enerji yoğunluğu taşıyabiliyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangi ikisi yüklemin türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve V E) IV ve V

1-B

BİLGİ

35.2 - Cümle Türleri - II

2. Yüklemin Yerine Göre Cümleler (Öge Dizilişine Göre Cümleler)

→ Kurallı (Düz) Cümle
→ Devrik (Kuralsız) Cümle
→ Eksiltili Cümle

2.1. Kurallı (Düz) Cümle

Yüklemi sonda olan cümlelere **kurallı cümle** denir.

*Sümbüller, laleler yavaş yavaş yerlerini menekşelere **bırakıyor**.*

- Bu cümlede "**bırakıyor**" yüklemdir ve cümlenin sonunda yer almıştır. Cümle, yüklem sonda olduğu için **kurallıdır**.

*Yalnızlık, **tüm yaşamı etkileyebilecek yaygın, iç karartıcı, zayıflatıcı bir durumdur**.*

- Bu cümlede yüklem "**tüm yaşamı etkileyebilecek yaygın, iç karartıcı, zayıflatıcı bir durumdur.**" Yüklem sıfat tamlamasından oluşmuştur. Yüklem sonda olduğuna göre **cümle kurallıdır**.

*Her zaman aşkı fısıldayan **sendin**.*

- Bu cümlede "**sen**" zamiri ek eylemin geçmiş zamanı ile çekimlenerek yüklem olmuştur. Bu nedenle **kurallı cümledir**.

2.2. Devrik (Kuralsız) Cümle

Yüklemi sonda olmayan cümlelere **devrik cümle** denir.

*Vicdan içimize korku saldığı gibi, suçsuzsak rahatlık ve güven **verir** bize.*

- Yukarıdaki cümlede yüklem "**verir**" sözcüğüdür. Bu sözcük, cümlenin sonunda değildir. Yüklem sonda olmadığı için bu cümle yükleminin yerine göre **devrik cümledir**.

Çok sevilen bir insansın sen.

- Bu cümlede yüklem "***çok sevilen bir insansın***" sözleridir. Bu sözler cümlenin başında kullanılmıştır. Bu nedenle yüklemin yerine göre **devrik cümledir**.

2.3. Eksiltili Cümle

Yüklemi olmayan cümlelere **eksiltili cümle** denir. Eksiltili cümlelerde yüklem olmadığı için anlam tamamlanmamıştır. Bu tür cümlelerin sonunda üç nokta (…) bulunur.

Dağ tepesinde, seherinde, bahar mevsimi gülüşlerinde...

- Bu cümlede yüklem yoktur ve sonunda üç nokta vardır. Bu cümlenin tamamlanması için sonuna "**var**" yükleminin getirmemiz gerekiyor. Bu cümlede yüklem eksik olduğu için **eksiltili cümledir**.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi olumlu, devrik bir isim cümlesidir?**

A) Ortaklık şartlarının konuşulduğu bu toplantıdaki tavrın beni de rahatsız etmişti aslında.
B) Başarının en önemli noktalarını bizimle paylaşacak değildi elbette.
C) Sizden sonra başlayan fasıl tahmin ettiğimizden uzun sürünce eve gecikmiştik.
D) Herkesin sebebini iyi bildiği bir konuda konuşma yapmak benim için de zordu gerçi.
E) Nitelikli yapıtların çoğunda görülen bazı özellikler bu kitapta da vardı.

Çözüm:

Yüklemi sonda olmayan cümleler devrik cümledir. Yüklemde olumsuzluk olmayan cümleler de olumlu cümledir. "zordu" yüklemi cümlenin sonunda yer almadığı için devrik cümledir.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. İnsanların belirli renkleri birbirinden ayırmakta zorlandığı ya da ayıramadığı görme bozukluğuna renk körlüğü deniyor.
Bu cümlenin özellikleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Kurallı - olumlu - birleşik - fiil
B) Kurallı - olumsuz - birleşik - fiil
C) Devrik - olumlu - basit - fiil
D) Kurallı - olumlu - bağlı - fiil
E) Devrik - olumsuz - sıralı - isim

1-A

BİLGİ

35.3 - Cümle Türleri - III

3. Anlamlarına Göre Cümleler

→ Olumlu Cümle
→ Olumsuz Cümle
→ Soru Cümlesi
→ Ünlem Cümlesi

3.1. Olumlu Cümle

Herhangi bir yargının gerçekleştiği, gerçekleşmekte olduğu ya da ileride gerçekleşeceğinin ifade edildiği cümlelere **olumlu cümle** denir.

*Şehirlerin kraliçesi, mavi bir tebessüm **konduruyor** avuçlarıma.*

- Bu cümlede "**kondurma**" eyleminin yapıldığı bildirilmiştir. Bu cümlede yargı gerçekleşmiştir. Bu nedenle cümle anlamına göre olumludur.

*Günlük yaşantımın içinde bol bol şiir demetleri **vardır**.*

- Bu cümlede ise eylem söz konusu değildir. Burada yapma değil de olma söz konusudur. Bu cümlede yargının olumluluğu isim cümlesiyle ifade edilmiştir.

UYARI

Bir cümlede ifade edilen yargının hoşa gitmeyen bir durum içermesi o cümlenin olumsuz olduğunu göstermez.

3.2. Olumsuz Cümle

Eylemin yapılmadığını, sözü edilen yargının bulunmadığını, gerçekleşmediğini anlatan cümlelere **olumsuz cümle** denir.

*Kurşun adres **sormaz** ki yaktın beni en derinden.*

- Bu cümlede "**sormaz**" eyleminin yapılmadığı belirtilmiştir. Bu, olumsuzluk eki "**-ma, -me**" ile sağlanmıştır.

UYARI

Olumsuz cümleler, "-ma, -me, yok, ne … ne …, değil, sız, -siz, -suz, -süz" gibi ek ve sözcüklerle yapılabilir.

*Bu romanda yazılı her şey doğru, hiçbir şey gerçek **değildir**.*

- Bu cümlede eylem yoktur. Bu cümlede olumsuzluk "**değil**" sözcüğü ile yapılmıştır. Cümlede sözü edilen yargının bulunmadığı anlatıldığı için cümle olumsuzdur.

UYARI

Kimi cümleler "**yok, değil, -ma, -me, -sız, -siz…**" gibi olumsuzluk bildiren unsurları aldığı hâlde anlamca olumlu olabilir. Cümle yapıca (şekilce) olumsuz olduğu hâlde anlamca olumlu olabilir.

*İstanbul'a geldiğimde yanına **uğramaz mıyım**?*

- Bu cümlede yüklem "**uğramaz mıyım?**" sözlerinden oluşmuştur. İki olumsuz unsur cümlenin anlamını olumlu yapmıştır. "İstanbul'a geldiğimde yanına uğrarım."

*Onun dediklerini yapar mıyım **hiç! (yapmam)***

- Bu cümlede "**mi**" soru eki ve "**hiç**" sözcüğü bir araya gelerek olumsuzluk anlamını oluşturmuştur.

*Bu dünya **ne** sana kalır ne de bana. **(kalmaz)***

- Bu cümlede "**ne… ne…**" bağlacı "**dünyanın sana ve bana kalmayacağını**" belirtmektedir. Bu cümlede "**kalır**" yüklemi olumlu olduğu hâlde "**ne …ne …**" bağlacı cümleyi olumsuz yapmıştır.

3.3. Soru Cümlesi

Cevap almak, bilgi edinmek ve herhangi bir kuşkuyu gidermek amacıyla oluşturulmuş olan cümlelere **soru cümlesi** denir.

*Alçak gönüllü görülenler büsbütün mağrur değiller **mi?***
***Kim** seve seve feda etmiyor sağlığını, canını şan şeref için?*

3.4. Ünlem Cümlesi

Bir korkuyu, bir sevinci, bir şaşkınlığı, bir coşkuyu, bir hayranlığı, vb. dile getiren cümlelere **ünlem cümlesi** denir.

*"**A**, deneme sınavı saat 10.00'da mı yapılacaktı?" cümlesinde **şaşma**.*
*"**Yazık oldu** günlere verilen emeklere." cümlesinde **acıma** anlamı vardır.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi anlamca olumludur?**

A) Bu işlerin üstesinden gelebilirsen gel bakalım.
B) Konut kredilerinin düşeceğini ben de duymamıştım.
C) Toplumsal baskılara elbette boyun eğecek değiliz.
D) Öğretmenlerinin geldiğini görünce gülmeyi bıraktı.
E) Her koşulda şirketin borcunu ödeyecek değiliz tabii.

Çözüm:

C şıkkında olumsuzluk bildiren ek ya da sözcük kullanılmadığı ve yüklemde bildirilen iş gerçekleştiği için anlamca olumludur.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Zihinsel berraklık ve fiziksel zindelik kolay gözlemlenir etkilerin ötesinde, bilimsel çalışmalarca henüz ufak kısmı aydınlatılan bir şifalandırma gücü var ki ertesi günü yepyeni kılan, gece ile gündüzü bölen faydalı istemsiz faaliyetlerdir.

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Anlamca olumlu bir cümledir.
B) Ki'li birleşik cümledir.
C) İsim cümlesidir.
D) Birden çok yan cümlecik vardır.
E) Belirtili nesne kullanılmıştır.

1-E

BİLGİ

35.4 - Cümle Türleri - IV

4. Yapılarına Göre Cümleler

4.1. Basit Cümleler (Tek Yüklemli Cümle)

Tek bir yargıyı, düşünceyi bildiren tek bir yüklemden oluşup içinde "**ki bağlacı, fiilimsi, -se, -sa şart kipleri**" bulunmayan cümlelere **basit cümle** denir.

*Ağırlığım beni ondan yana **düşürüyormuş** gibi.*

- Bu cümlede yapısına göre basit cümledir. Çünkü bu cümle tek yargı bildirmekte ve tek cümleden oluşmaktadır.

4.2. Birleşik Cümle

Tek bir yüklemi ve bu yükleme bağlı en az bir yan cümleciği yani fiilimsi bulunan cümlelere birleşik cümle denir.

Birleşik cümleler dört başlıkta incelenir:

4.2.1. Girişik Birleşik Cümle (Fiilimsi Bulunan Cümle)

Yan cümlesi fiilimsilerle kurulan cümlelere **girişik birleşik cümle** denir. Bir cümlede kaç tane fiilimsi varsa o kadar yan cümle vardır.

*Ruhum, yularından **kurtulan** bir at gibi kendini daha fazla yoruyor.*

- Bu cümlede "**yularından kurtulan**" sıfat - fiille kurulmuş bir yan cümledir.

4.2.2. Ki'li Birleşik Cümle (İlgi Cümlesi)

Ki'li birleşik cümle iki tane yargısı olan, yargıları birbirine "**ki**" bağlacı ile bağlanan cümlelerdir.

*Biliyoruz **ki** en iyi, en emin sığınağımız odur.*

4.2.3. Şartlı Birleşik Cümle

Temel cümleye "**-se, -sa**" ekini alan yan cümleciğin bağlanması ve bununla birlikte şart anlamı katmasına **şartlı birleşik cümle** denir.

*Yarın erkenden **uyanırsan** beni de uyandırmayı unutma.*

4.2.4. İç İçe Birleşik Cümle (Cümle İçinde Cümle)

Bir temel cümleyle, onun içinde kullanılan bir yardımcı cümleden oluşan cümlelere denir. Doğrudan anlatım cümleridir.

Bu cümleler tırnak içerisinde ifade edilebildiği gibi sonuna virgül konularak da yazılabilir.

Nietzsche'nin dediği gibi "Önemli olan insanın inançlarının cesareti değil, inançlarını değiştirme cesaretidir."

4.3. Sıralı Cümle (Birden Çok Yüklemli Cümle)

Basit ya da birleşik yapılı birden fazla cümlenin birbirine virgül (,) veya noktalı virgülle (;) bağlanması sonucu oluşturulan cümlelere denir. Sıralı cümlelerin en az iki yüklemi vardır.

*Umutsuzluğu hiç **sevmedim**, kimse de sevmediği bir şeyle karşılaşsın **istemiyorum**.*

- Yukarıdaki cümlede "**sevmedim**" ve "**istemiyorum**" yüklemlerinden oluşmuştur. Bu yüklemler virgülle birbirine bağlandığı için sıralı cümledir.

UYARI

Sıralı cümleler, bağımlı sıralı ve bağımsız sıralı olmak üzere ikiye ayrılır.

4.3.1. Bağımlı Sıralı Cümle

Sıralı cümlelerde herhangi bir öge ortaklığı varsa böyle cümlelere **bağımlı sıralı cümle** denir.

*Çok **etkilendik**, duygularımızda sürekli ani değişimler **yaşadık**. (Gizli özne: Biz)*

4.3.2. Bağımsız Sıralı Cümle

Sıralı cümlelerde herhangi bir öge ortaklığı olmayan cümlelere **bağımsız sıralı cümle** denir.

*Sen bana **bakma**, ben senin baktığın yerde **olurum** zaten.*

- Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi cümlenin de ortak bir ögesi yok. Böyle cümleler bağımsız sıralı cümlelerdir.

4.4. Bağlı Cümle (Bağlacı Olan Cümle)

Aralarında anlam ilgisi bulunan basit veya birleşik cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlanmasıyla oluşan cümlelere bağlı cümle denir. Bağlı cümlenin birden çok yüklemi vardır.

*Elbette haddime değil size akıl vermek **ama** usuldendir böyle konuşmak.*

*Bazen sadece çizgiler konuşabilir **ve** kelimeler bir kenardan onu izleyebilir.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Evimizin tüm odalarını ----

Bu cümle aşağıdakilerin hangisiyle sürdürülürse cümlenin yapısı ötekilerden farklı olur?

A) ailenin tüm fertleri büyük bir titizlikle temizlemişti.
B) gezip küçük yaramazı bulmak için çaba sarf etmiştim.
C) boyamak için hafta sonu erkenden yola koyulmuştum.
D) görmeden evle ilgili karar vermemenizi öneririm sizlere.
E) yeni eşyalarla donatmak için mağaza mağaza gezmiştik.

Çözüm:

B şıkkında "gezip" C şıkkında "boyamak" D şıkkında "görmeden" E şıkkında "donatmak" sözcükleri fiilimsi olduğu için cümleler yapıca birleşik olur. A şıkkında fiilimsi olmadığı için basit cümledir.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi nesnesi ortak sıralı bir cümledir?**

A) Gazetelerdeki haberleri ilgiyle takip ediyorum, yakın gördüğüm dostlarımla paylaşıyorum.
B) Şu hayatta kimsenin derdine çare aramaz, her zaman kendini düşünürdü bu adam.
C) Fakültenin son günlerinde çalışmaya başladı ama sınavlarda arzu ettiği puanları alamadı.
D) Konağın fotoğrafını bizler de çok beğenmiştik çünkü böyle bir fotoğrafı daha önce görmedim.
E) Sizlerin her konuda başarılı olmanızı bizler de isteriz, bunun için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

1-A

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?**

A) Sağlam yapıların çoğunun bu semtte yapılması tesadüf değilmiş.
B) Uzmanların uyarılarını dikkate almayıp bildiği yolda gitmeye devam ediyor.
C) Konutlarında huzur içinde yaşayan bu ailenin mutluluğu örnek olacak nitelikteydi.
D) Okulların açılmasıyla birlikte başta kırtasiyeler olmak üzere birçok yerde yoğunluk yaşandı.
E) Yaz aylarında çocuklar gibi yetişkinler de evden çok dışarıda zaman geçiriyordu.

2. Araştırmacılar, 100 milyondan fazla kimyasal bileşiğin yer aldığı geniş bir dijital arşivi inceledikten sonra mevcut antibiyotiklerden farklı mekanizmalar kullanarak bakterileri öldürebilenleri tespit etmek üzere yeni bir bilgisayar algoritması kullandılar.
Bu cümleyle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Belirtisiz nesne vurgulanan ögedir.
B) Birden çok yan cümle kullanılmıştır.
C) Girişik birleşik cümleye örnektir.
D) Edilgen çatılı bir cümledir.
E) Kurallı, olumlu bir fiil cümlesidir.

3. (I) Herkesin her işi evden halletmeye çalıştığı bir dönemde turistler de çevrim içi oldu. (II) Müze, ören yeri gibi turistik yerler, çevrim içi ziyaret imkânlarını genişletmeye başladı. (III) Uzaktan video yayını gibi yöntemlerle yapılan sanal turlar eskiden bu yana var olsa da bu dönemde çok daha yaygınlaştı. (IV) UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde bulunan Tibet'teki Potala Sarayı'nın düzenlediği sanal turlara milyonlarca kişi katıldı. (V) Kuzey Çin'deki Magao Mağaraları, Chengdu Panda Yuvası gibi yerler de sanal turist akınına uğradı.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümle birleşik yapılı bir fiil cümlesidir.
B) II. cümlede özne sıfat tamlamasından oluşmuştur.
C) III. cümle basit yapılı cümledir.
D) IV. cümlede birden çok yan cümle vardır.
E) V. cümle basit, olumlu bir fiil cümlesidir.

4. Bilgisayarlardaki antivirüs yazılımlarının görevi bilgisayara bulaşan ya da bulaşacak olan virüsleri tespit edip engellemektir. Bu virüsler bilgisayarınıza bulaşırsa ne olur? Bilgisayarınızın doğru çalışmasını engelleyebilir veya verilerinize zarar verebilir hatta verilerinizi kötü niyetli kişilerin erişimine sunabilir. Avast Antivirüs yazılımı ile ilgili başlatılan bir soruşturmadan sızan belgelere göre antivirüs yazılımı insanların mahrem bilgilerini para karşılığı başkalarına satıyor.
Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Basit cümle
B) Bağlı cümle
C) Kurallı cümle
D) İsim cümlesi
E) Birleşik cümle

5. Bir yıldızla yaşamak, onu tanımak, bilinmeyenlerini araştırmak, inişlerini ve çıkışlarını takip edip onun Dünya'ya ve yaşama olan etkisini anlamayı da beraberinde getiriyor.
Bu cümleyle ilgili,
I. Girişik birleşik bir cümledir.
II. Özne isim - fiil grubundan oluşmuştur.
III. Yan cümlecik yer tamlayıcısından oluşmuştur.
IV. Etken - geçişli fiil bulunmaktadır.
yargılarından hangisine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) II ve III
D) II ve IV E) I ve IV

6. (I) Işığın enerji taşıdığı herkesçe kolayca hissedilebilir bir olgudur. (II) Gölge bir alandan güneşe doğru çıktığımızda ısı enerjisini tenimizde hissedebiliriz. (III) Fakat bu enerji bize aktarılırken fark edilebilir herhangi bir itmeye neden olmaz. (IV) Dolayısıyla biz de bu itme kuvvetine karşı durduğumuzu hissedemeyiz. (V) Işığın neden olduğu, hissedemediğimiz fakat aslında var olan bu kuvvete radyasyon basıncı ya da ışık basıncı adı verilir.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümle yüklemin türüne göre isim cümlesidir.
B) II. cümle yapısı bakımından birleşik cümledir.
C) III. cümlede yer tamlayıcısı vurgulanmıştır.
D) IV. cümlede yan cümlecik nesne görevindedir.
E) V. cümle yapısı bakımından bağlı bir cümledir.

1-E	2-D	3-C	4-A	5-B	6-E

TEST 2

0F33069E

1. **Aşağıdaki atasözlerinden hangisi sıralı bağımsız bir cümledir?**

A) Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.
B) Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer.
C) Ek tohum hasını, çekme yiyecek yasını.
D) Sabreyle işine, hayır gelsin başına.
E) Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü.

2. I. Adam yanıla yanıla, pehlivan yenile yenile
II. Borç vermekle, düşman vurmakla
III. Her şeyin yenisi, dostun eskisi
IV. Dertsiz baş, bostan korkuluğunda
V. Besle kargayı, oysun gözünü

Numaralanmış cümlelerden hangisi eksiltili cümle durumunda değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan cümlecik temel cümleciğin nesnesi görevinde kullanılmıştır?**

A) Pazarda satılan ürünlerin denetimini yapmak için ben görevlendirildim.
B) Yeni bir programın hazırlıklarını yarından sonra yapacağız.
C) Sizin her konudaki değerli fikirleriniz olduğunu bilmek bizi mutlu ediyor.
D) Saatlerin geri alınması uygulaması artık yapılmayacakmış.
E) Sözlü kültürün özelliklerini anlatmayı ben de çok seviyorum.

4. "Bir kimse iyi bir kitap yazarsa, iyi sözler söylerse yahut da komşusununkinden iyi bir fare kapanı yaparsa, yuvasını ormanlar içinde bile kursa insanlar ona ulaşırlar."

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Birleşik yapılı bir cümledir.
B) Fiil cümlesidir.
C) Zarf tümleci ve yüklemden oluşmuştur.
D) Kurallı cümledir.
E) Birden çok yargı bildiren sözcük vardır.

5. (I) Akılcılıkla bilim ve teknoloji arasında sıkı bir ilişki vardır. (II) Bunlar birbirinin bütünleyicisidir. (III) Bu uyumun sürdürülmesi ardından gelişmeyi de getirir. (IV) Akılcılığın olmadığı yerde bilim ve teknolojiden, bilim ve teknolojinin olmadığı yerde de akılcılıktan söz edilemez. (V) Olaylara akılcılıkla yaklaşmayan, bilim ve teknolojiye sırt çeviren toplumlar hiçbir zaman ilerleyemez.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangi ikisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

6. Yeryüzünde insanların meydana getirdikleri en muhteşem, en ömürlü eserler şehirlerdir. Bir şehrin kimin tarafından yapıldığı da belli değildir. Onlarla milletler övünç duyarlar. Herkes onu kendi eseri sayar. Böyle saydığı için de büyük bir sevgi ile şehrine, kasabasına ölünceye kadar bağlı kalır. Eski bir filozof "Eğer şehirler bir kişi tarafından yapılsaydı daha güzel olacaktı." demiştir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Girişik birleşik cümle
B) İç içe birleşik cümle
C) Basit cümle
D) İsim cümlesi
E) Bağlı cümle

1-D	2-E	3-E	4-C	5-A	6-E

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne, açıklayıcısıyla birlikte verilmiştir?**

A) Bitirme ödevini hazırlayan bu genci, sınıfın en çalışkanını, yürekten tebrik ediyorum.
B) Genetik faktörleri dikkate alan bu insanlar, bilim adamları, gündemi belirliyorlar.
C) Konak hayatına alışmış kişileri, yaşlıları, apartman hayatına hapsedemeyiz.
D) Halkın beğenisini kazanan bu kitabı, *Huzur*'u herkes gibi ben de zevkle okudum.
E) Çiçeklerine özellikle de papatyalarına kardeşim gözü gibi bakıyordu.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin ögelerinin dizilişi "**özne - zarf tümleci - yüklem**" şeklindedir?**

A) Gazetecilerin çoğu, internetin yaşamımızda yaygınlık kazanmasından dolayı pek okunmuyor artık.
B) Yeryüzündeki tüm canlılar, küresel ölçekteki bu olaydan olumsuz etkileneceğe benziyordu.
C) Ömrünün büyük bir bölümünü yurt dışında geçiren genç, kısa bir süreliğine yurduna dönmüştü.
D) Buzdolabı gibi hayatımızın vazgeçilmez eşyaları, yaşam kalitemizi artıran ögeler içermektedir.
E) Sanatın en eski dallarından biri olan tiyatronun etkisi günümüzde de devam ediyor.

3. Yüklemin bildirdiği iş, oluş ya da durumu yapan veya cümledeki olanı karşılayan ögeye özne denir. Özne, cümlenin temel ögesidir. Özne, fiil cümlelerinde işi yapandır. İsim cümlelerinde bir eylem bulunmadığı için özne, yüklemin bildirdiği durumda olandır. Özne, yükleme sorulan "kim, ne?" soruları ile bulunur.
Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde "özne**" yanlış gösterilmiştir?**

A) Konu tarama testleri bizim çabalarımızla tamamlandı.
B) Şehir meydanı her zamankinden kalabalıktı.
C) Bu köyün havası rahatsızlığıma çok iyi geldi.
D) Festivalin en renkli kişileri yurt dışından gelenlerdi.
E) Dünyanın en iyi sanatçıları, bu topraklarda yetişmişti.

4. İlk bakışta basit gibi görünen ve bir çırpıda ortaya çıkıvermiş izlenimi veren yapıtlar, acıları ve kıvranmaları bizlere yansıtır.
Bu cümledeki ögelerin doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

A) Özne - belirtili nesne - yer tamlayıcısı - yüklem
B) Özne - belirtili nesne - yüklem
C) Belirtili nesne - yer tamlayıcısı - yüklem
D) Zarf tümleci - özne - belirtili nesne - yüklem
E) Zarf tümleci - belirtili nesne - yer tamlayıcısı - yüklem

5. (I) Arkadaşında yatıya kalmak, televizyon izlemek ve bilgisayar oyunu oynamak, piyano ve keman dışında enstrüman çalmak, Çinli annenin çocukları için koyduğu yasaklardan birkaçıdır. (II) Çinlilerin çocuk yetiştirirken ne kadar katı olduklarını duymuştum. (III) Şu bir gerçek ki bu kadarını hiç tahmin etmemiştim. (IV) Çin asıllı Amerikalı hukuk profesörü bir annenin yazdığı kitabı okuyunca çok şaşırmıştım. (V) Bu kitabı okuyan birçok anne gibi benim de disiplin konusundaki bütün düşüncelerim derinden sarsıldı.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi özne ve yüklemden oluşmuştur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdakilerin hangisinde cümlenin ögeleri doğru ayrılmıştır?**

A) Tarihte, Güneş'in veya başka gök cisimlerinin hareketleri / esas alınarak yapılmış farklı takvim çeşitleri / yüzlerce yıl / kullanılmıştır.
B) Tarihte, / Güneş'in veya başka gök cisimlerinin / hareketleri esas alınarak yapılmış farklı takvim çeşitleri / yüzlerce yıl kullanılmıştır.
C) Tarihte, Güneş'in veya başka gök cisimlerinin hareketleri esas alınarak yapılmış farklı takvim çeşitleri / yüzlerce yıl kullanılmıştır.
D) Tarihte, / Güneş'in veya başka gök cisimlerinin hareketleri esas alınarak yapılmış farklı takvim çeşitleri / yüzlerce yıl / kullanılmıştır.
E) Tarihte, / Güneş'in veya başka gök cisimlerinin hareketleri / esas alınarak yapılmış / farklı takvim çeşitleri / yüzlerce yıl kullanılmıştır.

1-B	2-E	3-A	4-A	5-A	6-D

UYGULAMA **TESTİ 2**

0FB50F2A

1. Günümüz modern toplumlarında tüketimi zorunlu hâle getiren popüler kültür, bireylere "kullan - at" alışkanlığını kazandırmaktadır.

Bu cümle kaç ögeden oluşmaktadır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözde özne <u>yoktur</u>?**

A) Biletlerin satış haberini alan seyirciler, erkenden satış bürolarının önünde toplandı.
B) Yeni teknolojik ürünler basın mensuplarının da katılımıyla kamuoyuna tanıtılmıştı.
C) Henüz izninin bitmesine on beş gün olmasına rağmen birliğine geri çağrıldı.
D) Huzurevinde kalan yaşlılarımız için çocukların da katılacağı bir ziyaret düzenlendi.
E) Konuların sınavdan aylar öncesinden bitirilmesi gerekildiği öğrencilere söylendi.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru, dolaylı tümleci (yer tamlayıcısı) buldurmaya yöneliktir?**

A) Geç saatlere kadar bu çocuk nerede?
B) Kahve molasında kiminle görüşeceksin?
C) Elazığ'ın en güzel ilçesi hangisidir?
D) Haber kanallarının gündeminde ne var?
E) Şirketin açılması için neye ihtiyacımız var?

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin öge sayısı <u>en azdır</u>?**

A) İnsanlar çok eski zamanlardan beri nüfus sayımı yapma girişiminde bulunmuşlardır.
B) Dokularımızın, organlarımızın ve sistemlerimizin birbiriyle uyum içinde çalışması gerekir.
C) Bugün insanların geçirdikleri hastalıkların çoğunun beslenme alışkanlıklarıyla ilgisi vardır.
D) Çiğnediğimiz sakız kauçuk içerdiği için yediğimiz yemekler gibi kolayca sindirilemez.
E) Hayatın en çetrefilli olduğu, zorlukların tavan yaptığı, insanları yalnızlaştığı bir dönemdeyiz.

5. **Aşağıdakilerin hangisinde cevap cümlesi, özne de yüklem de <u>değildir</u>?**

A) Arkadaşlarınızı arayan kimmiş?
- Babam
B) Sinemaya giden kimler?
- Öğrencilerimiz.
C) Film mi izleyeceksiniz?
- Belgesel.
D) Bizi hayata bağlayan neydi?
- Kitaplar.
E) Kayra mı sınavı geçti?
- Zeynep.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde vurgulanan öge ötekilerden farklıdır?**

A) Bir sanatçının üslubunun oluşmasında sanatçının eğitimi, mizacı ve ilgileri etkilidir.
B) Dönemin en sevilen yazarları, bu programda sevilen şiirlerini okumuştu.
C) Çevrenin beklentileri, insanın alacağı kararları, riskleri de belirler.
D) Modern kültürün yaygınlaşması, insanlarının yüz yüze iletişimini de etkiledi.
E) Yaşlandıkça sadece kendini değil ailesini ve yakınlarını da düşünüyor.

1-D	2-A	3-E	4-E	5-C	6-A

1. Bitişikte oturan komşumuzun adını bile bilmeyen bizler, haritada dahi gösteremeyeceğimiz ülkelerin yüzde kaç oranında enflasyonla mücadele etmek zorunda olduklarından ayrıntılarıyla haberdarız.

Bu cümleyle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) Öznesi sıfat tamlamasından oluşmuştur.
B) Belirtili nesne bulunmaktadır.
C) Dört ögeli bir cümledir.
D) Zarf tümleci vurgulanan ögedir.
E) Birden çok yan cümlecik vardır.

2. (I) Çocuk ve gençlik edebiyatının önemi, eğitim öğretim sürecindeki rolü ve işlevi, bireysel kimlikle birlikte toplumsal kimliğe ve kültürel ortama etkisi ve katkısı toplumun geneli tarafından yeterince kavranmış değildir. (II) Oysa duygu, düşünce ve imgelerin söz ya da yazıyla güzel ve etkili biçimde anlatılması sanatı demek olan yazın sanatının; yaşamın başında ve gelişim çağındaki çocuğun kimlik ve kişiliğinin oluşumunda, yaşama bakış açısının belirlenmesinde ve yaşama kültürünü biçimlendirmede önemli bir yeri ve işlevi vardır. (III) Öncelikle çocuk ana dilini, ders kitaplarının dışında, kendi dilinde yazılmış yazınsal yapıtlar aracılığıyla öğrenir. (IV) Sürekli ve düzenli okuma davranışı gelişir. (V) Dilin tadına vararak yapılan okuma, yazınsal zevk ve beğeni düzeyinin oluşmasına neden olur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangi ikisi ögeleri ve ögelerin sıralanışı yönüyle özdeştir?

A) I ve III B) I ve IV C) II ve III
D) II ve V E) IV ve V

3. (I) Rengârenk silüeti, şehrin içinden geçen su kanalları ve dar sokaklarında kaybolmanın heyecanıyla Venedik, canlı bir tiyatro sahnesi gibidir. (II) Şehrin bu dinamik, renkli yapısı, 17. yüzyıla kadar sanatın ve ticaretin merkezi oluşundan kaynaklanır. (III) Şehir, Rönesans Dönemi'ndeki sanatsal hareketlerin çıkış noktası olmuştur. (IV) Tarih boyunca resim, edebiyat, opera ve senfonik müzik gibi sanatların usta isimleri burada doğmuştur. (V) Söz gelimi kahvehaneleriyle ünlü San Marco Meydanı'ndaki Caffe Florian, en önemli yazar ve şairin buluşma yeri olmuştur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümle birleşik, olumlu bir isim cümlesidir.
B) II. cümle basit, kurallı bir fiil cümlesidir.
C) III. cümle basit, olumlu bir fiil cümlesidir.
D) IV. cümle basit, olumlu bir fiil cümlesidir.
E) V. cümle birleşik, olumlu bir fiil cümlesidir.

4. (I) Helikopter aileler bebeklikten yetişkinliğe kadar çocuklarını titizlikle takip ederler. (II) Çocuk parkta oynarken aman düşmesin diye tetiktedirler. (III) Kazara düşecek olursa ailesi hemen yetişir. (IV) Okula başladığında çantasını sıralarına kadar taşırlar. (V) Ayakkabılarını bağlar, çantalarını hazırlar, ödevlerini takip eder.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) I. cümle basit cümledir.
B) II. cümlede birleşik cümledir.
C) III. cümle şartlı birleşik cümledir.
D) IV. cümle basit cümledir.
E) V. cümle sıralı cümledir.

5. Mücadele etmek aynı zamanda çok çalışma ve sürekli çaba gösterme becerilerinin yerleşmesini sağlar ve bu özelliklerin yıldızlı çıkartma, kırmızı kurdele, yüksek notlar olmaksızın değerli olduğunu kanıtlar. Yenilgi yaşayan çocuklar, zaman içinde esneklik kazanır ve toparlanabilme becerilerini geliştirirler. Zor görevleri denemek için daha istekli olurlar çünkü yenilmekten korkmazlar. Dr. Stephanie O'Leary, çocuğunuzu kaybetmekten kurtarmanın ona güvenmediğiniz mesajını verdiğini söylüyor: "Çocuğunuzun bocaladığını görme isteğiniz ona, başarabileceğine inandığınız mesajını verir. Ayrıca dışarıdan gelebilecek herhangi bir sorunun üstesinden gelme konusundaki inancınızı çocuğunuza aktarmanızı sağlar." diyor.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Bağlı cümle B) İç içe birleşik cümle
C) Basit cümle D) Fiil cümlesi
E) Kurallı cümle

6. (I) Şiir, hikâye, roman, edebî tenkit, tercüme faaliyeti ile Servetifünun dergisi tam anlamı ile bir sanat ve edebiyat dergisi kimliğini kazanmıştır. (II) Bu oluşum, Ali Ekrem Bolayır'ın otokritik niteliğindeki "Şiirimiz" adlı makalesinin kaleme alınışına kadar devam eder. (III) Bu yazı, topluluğun arasında ilk ciddi kırgınlığı ve hatta kopukluğu yaratır ve topluluğun en önemli şairi aynı zamanda bir ressam olan Tevfik Fikret, yazı işlerinden ayrılır. (IV) Servetifünun Dönemi'nde aruz ölçüsü terk edilmiş, heceye geçilmiştir. (V) Bu dönem şiirlerinde "sanat için sanat" anlayışı hâkimdir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümle basit, kurallı, olumlu bir fiil cümlesidir.
B) II. cümle özne, zarf tümleci ve yüklemden oluşmuştur.
C) III. cümle bağlı cümleye örnektir.
D) IV. cümle sıralı bağımlı bir cümledir.
E) V. cümle iç içe birleşik cümledir.

1-B	2-B	3-C	4-D	5-C	6-E

UYGULAMA **TESTİ 4**

01F700A5

1. **Aşağıdakilerin hangisinde yan cümlecik temel cümleciğin farklı bir ögesidir?**

A) Haber bültenlerine baktıkça yaşam enerjim kayboluyor.
B) Dolabın boyasını yaptığımızda evin işleri bitmiş olacak.
C) Kitabı okuyalı gençlik hakkındaki düşüncelerim değişti.
D) Bu işin çözümlendiğini görmek beni de mutlu etmişti.
E) Yukarı katta otururken dinlemiştik bu güzel türküyü.

2. (I) Edebiyat ve toplum, birbirini geliştiren ve etkileyen iki önemli unsurdur. (II) Bir milletin, kültürün gelişmesinde edebiyatın katkısı küçümsenemez. (III) Çünkü edebiyat, insanların düşünce dünyasını değiştiren bir unsurdur. (IV) Düşüncenin olduğu yerde gelişme ve ilerleme de elbette olacaktır. (V) Özellikle özgür düşünce ortamları toplumların gelişimi için ön koşuldur.
Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) I. cümle özne ve yüklemden oluşmuştur.
B) II. cümle girişik birleşik cümledir.
C) III. cümle özne, nesne ve yüklemden oluşmuştur.
D) IV. cümle birleşik, olumlu bir fiil cümlesidir.
E) V. cümlenin yüklemi ek fiil almıştır.

3. 1654'de Rusya tarafından doğuda işgale uğramaya başlayan Lehistan'a, İsveç de kuzeyden saldırmıştır.
Bu cümleyle ilgili olarak aşağıda verilenlerin hangisi doğrudur?

A) Öznesi ortak sıralı bir cümledir.
B) Sıfat tamlaması özne görevindedir.
C) Basit yapılı bir cümledir.
D) Birden çok yan cümlecik vardır.
E) Olumlu, devrik bir fiil cümlesidir.

4. Felsefenin insanlar için kaçınılmaz bir etkinlik olduğu iddiasını desteklemek için kanıtlar sunmaya başladığımızda felsefe yapmaya başlamışızdır.
Bu cümleyle ilgili,
I. Anlamca olumludur.
II. Birden çok yan cümlecik vardır.
III. Kurallı bir cümledir.
IV. Zarf tümleci vurgulanan ögedir.
V. Yüklemin türüne göre fiil cümlesidir.
yargılarından hangisi söylenirse <u>yanlış</u> olur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Sosyoloji, yeri ve zamanı belli olan olaylardan hareket eder. Doğa ötesi konularla ilgilenmez. Doğa ötesi olaylar, metafizik niteliklidir ve metafizik nitelikli olaylar sosyolojinin konusu olamaz. Çünkü sosyoloji gözlemini yapabildiği konularla ilgilenir.
Bu parçada aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Girişik birleşik cümle
B) Bağlı cümle
C) Basit cümle
D) Sıralı cümle
E) Kurallı cümle

6. Ögelerinden en az biri ortak olan sıralı cümleye bağımlı sıralı cümle denir.
Buna göre aşağıdakilerden hangisi öznesi ortak bir sıralı cümledir?

A) Uzaktan eğitimin önemini bu süreçte öğrenmişti, artık teknolojiyi yakından takip ediyordu.
B) Okulların açılmasıyla her yer cıvıl cıvıl oldu, insanlar sokakları, caddeleri doldurdu.
C) Bitirme ödevim için kütüphaneye gittim ama kütüphanede görevli henüz gelmemişti.
D) Mesleğinde iyi noktalara gelmek için çok çalışmalısın, ben her gün aynı heyecanla çalışıyorum.
E) Bizimle aynı duyguları paylaşmanızı takdir ettim, sizler daha iyi konumlara geleceksiniz.

1-D	2-C	3-D	4-D	5-D	6-A

BİLGİ

36.1 - Ünlülerle İlgili Olanlar - I

→ Büyük Ünlü Uyumu
→ Küçük Ünlü Uyumu
→ Ünlü Düşmesi
→ Ünlü Değişimi
→ Ünlü Daralması
→ Ünlü Türemesi

1. Büyük Ünlü Uyumu (Kalınlık - İncelik Uyumu)

Türkçede bir sözcüğün ilk hecesindeki ünlü kalın ünlüyse (a - ı - o - u) sonraki heceler de kalın ünlü olur. İlk hece ince ünlüyse (e - i - ö - ü) sonraki heceler de ince ünlü olur. Bu duruma büyük ünlü uyumu denir.

UYARI

Türkçede tek heceli sözcüklerle yabancı sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranmaz.

UYARI

Öz Türkçe sözcükler olmasına rağmen zaman içinde büyük ünlü uyumuna aykırı olan sözcükler vardır.
Örnek; anne, kardeş, elma, hangi...

2. Küçük Ünlü Uyumu

Bir sözcüğün ilk hecesinde düz ünlü varsa (a, e, ı, i) sonraki heceler de düz ünlü olmalıdır. İlk hecesinde yuvarlak ünlü varsa (o, ö, u, ü) sonraki hecede ya "a, e" olmalı ya da "u, ü" olmalıdır.

- Tavuk, horoz, horon, okuyor, yağmur, çamur… gibi kelimeler küçük ünlü uyumuna aykırıdır.

3. Ünlü Düşmesi (Hece Düşmesi)

- İkinci hecesinde dar ünlü bulunan (u, ü, ı, i) sözcüklere ünlü ile başlayan çekim eki getirildiğinde ikinci hecedeki dar ünlü düşer.

Örnek

- akıl - ı > aklı
- burun - u > burnu
- omuz - u > omzu

- Bazı sözcükler yapım eki alırken ünlü düşmesi olur.

Örnek

- yalın - ız > yalnız
- çevir - e > çevre
- buyur - uk > buyruk

- Bazı sözcükler birleşirken yani birleşik sözcük oluştururken ünlü düşmesi olabilir.

Örnek

- sabır - etmek > sabretmek
- kayıp - olmak > kaybolmak
- nakil - etmek > nakletmek

- İsim tamlaması biçiminde oluşan kimi birleşik isimlerin sonundaki iyelik eki düşebilir.

Örnek

- beşiktaşı > Beşiktaş
- ceylanpınarı > Ceylanpınar
- bakırköyü > Bakırköy

NOT

Vücut organ adları ile ilgili sözcükler ikileme oluşturduğunda ünlü düşmesi olmaz.
Örnek; nesilden nesile, burun buruna, omuz omuza

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç içindeki ses olayının örneği yoktur?**

A) Şiir biricik özgün bir yaratılıştır fakat aynı zamanda da okuma, söyleme yani katılımdır. (Ünlü türemesi)
B) Birçok şairin övgüyle bahsettiği bu şehir, İlhan Berk'in şiirlerine farklı görünümleriyle yansır. (Ünlü düşmesi)
C) Şimdilerde yeryüzündeki canlıları, cansızları yazmak; dünyaya yeni gelmiş gibi her şeyi var etmek istiyorum. (Ünlü daralması)
D) Tam dibe vurduğun anlarda artık her şey bitti dediğin zamanlarda uzatır sana elini. (Ünlü değişimi)
E) Türk şiirine baktığınız vakit, denenmemiş çok sayıda kalıp olduğunu görüyorsunuz. (Ünlü daralması)

Çözüm:
A şıkkında "biricik", B şıkkında "bahsettiği", C şıkkında "istiyorum", D şıkkında "sana" sözcükleri ayraç içindeki ses olayına örnektir. Ancak E şıkkında ayraç içerisindeki ses olayına örnek kullanılmamıştır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç içindeki ses olayının örneği yoktur?**

A) Nesneler ve düşünceler arasındaki benzerliğe doğrudan değil, çağrışım ve sezdirme yolu ile işaret edilir. (Ünlü düşmesi)
B) Şiirini kaybeden dilini, dilini kaybeden millet varlığını kaybediyor demektir. (Ünlü daralması)
C) Bana göre bu ara sadece Türkiye değil, dünya da çok negatif frekansın etkisinde. (Ünlü değişimi)
D) Dedi ki, "Bundan böyle 'azıcık aşım kaygısız başım' değil, 'çok aşım, kaygısız başım' olsun bu atasözü!" (Ünlü türemesi)
E) Hayalperest diye tabir ettiğimiz niceleri sayesinde çok güzel sanat eserleri ortaya çıkmıştır. (Ünlü daralması)

1-B

BİLGİ

36.2 - Ünlülerle İlgili Olanlar - II

4. Ünlü Değişimi (Ünlü Kalınlaşması)

- I ve II. teklik kişi adılları (zamirleri) "ben" ve "sen" ismin yaklaşma (yönelme) durum eki "-e, -a"yı aldıklarında köklerindeki ünlü değişir.

Örnek

- ben - a > bana
- sen - a > sana

5. Ünlü Daralması

- "e, a" ünlüleriyle biten eylemlere "-yor" eki getirildiğinde "e, a" ünlüleri "ı, i,u, ü"ye dönüşür.

Örnek

- başla - yor > başlıyor
- ağla - yor > ağlıyor
- anla - yor > anlıyor

- "-me, -ma" olumsuzluk ekinden sonra "-yor" eki geldiğinde ünlü daralması olur.

Örnek

- bakma - yor > bakmıyor
- sevme - yor > sevmiyor
- görme - yor > görmüyor

- "demek", "yemek" ve "ne" sözcükleri "y" kaynaştırma harfinin etkisiyle daralabilir.

Örnek

- de + e > di(y)e
- ye + ecek > yi(y)ecek
- ne + e > ni(y)e

6. Ünlü Türemesi

- Küçültme eki (-cık, -cik) tek heceli sözcüklere getirildiğinde bu ekten önce bir ünlü türer.

Örnek

- az - cık > azıcık
- genç - cik > gencecik
- dar - cık > daracık
- bir - cik > biricik

- Bazı pekiştirmelerde ünlü türemesi olur.

Örnek

- sap - sağlam > sapasağlam
- güp - gündüz > güpegündüz
- düp - düz > düpedüz

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Türkçede bazı tek heceli sözcükler "-cık, -cik" eki aldıklarında bu ekten önce ünlü türemesi görülür.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir kullanım yoktur?

A) Gencecik insanlarla aynı ortamda bulunmanın mutluluğunu yaşıyordu.
B) Belediyemiz daracık kaldırımların yeniden yapılmasına karar vermişti.
C) Sizin biricik dostunuz olabilir ama biz ilkelerimizden ödün vermeyiz.
D) Azıcık aşım kaygısız başım diyerek bu teklifimizi de kabul etmedi.
E) Tek isteği, sıcacık bir yuva ve samimi dostluklardı bu adamın.

Çözüm:
A şıkkında "gencecik", B şıkkında "daracık", C şıkkında "biricik", D şıkkında "azıcık" sözcüklerinde ünlü türemesi vardır. Ancak E şıkkında "sıcak" sözcüğünde ünsüz düşmesi vardır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Yol boyu kavak ağaçları, köprü, yokuş yukarı dar sokak... Sokağın bitiminde kediyi gördüm. Yıkık bahçe duvarından duta tırmandı, oradan da çatıya. Baktım baca tütüyor. Rüzgârda savrulan kül rengi, yoğun bir duman... Kedi dumana girdi çıktı, kiremitlerin arasında kayboldu sonra. Bahçe kapısının önünde durdum. Girsem yol bitecek. "Ömür biter yol bitmez." kentlerin, otellerin duvarlarında yazılıydı. Ya da biri, tanıdık bir ses, hep bu tümceyi söyledi bana: "Ömür biter yol bitmez."
Bu parçadaki sözcüklerde geçen ünlülerle ilgili ses olayları aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Ünlü düşmesi - ünlü daralması
B) Ünlü daralması - ünlü türemesi
C) Ünlü değişimi - ünlü daralması
D) Ünlü değişimi - ünlü düşmesi
E) Ünlü türemesi - ünlü düşmesi

1-D

BİLGİ

36.3 - Ünsüzlerle İlgili Olanlar - I

→ Ünsüz Düşmesi
→ Ünsüz Değişimi (Ünsüz yumuşaması)
→ Ünsüz Sertleşmesi (Ünsüz Benzeşmesi)
→ Ünsüz Türemesi (Ünsüz İkizleşmesi)
→ N - B Çatışması
→ Ulama
→ Kaynaştırma Ünsüzü

1. Ünsüz Düşmesi

- "k" ünsüzü ile biten kimi sözcüklere küçültme eki (-cık, -cik, -cak, -cek) getirildiğinde "k" ünsüzü düşer.

Örnek

- alçak - cık > alçacık
- büyük - cek > büyücek
- ufak - cık > ufacık

- "k" ünsüzü ile biten kimi sözcüklere -ıl, -il, -l yapım eki getirildiğinde "k" ünsüzü düşer.

Örnek

- seyrek - l > seyrel-
- eksik - l > eksil-
- alçak - l > alçal-

UYARI

Bu örneklere dikkat!

öpüş - cük > öpücük
ad - daş > adaş
kalk - dır > kaldır-
gülüş - cük > gülücük
yeşil - er > yeşer-

2. Ünsüz Değişimi (Ünsüz Yumuşaması)

"p, ç, t, k" ünsüzlerinden biri ile biten bir sözcüğe ünlü ile başlayan bir çekim veya yapım eki getirildiğinde sözcüğün sonundaki "p, ç, t, k" ünsüzleri "b, c, d, g, ğ"ye dönüşür.

Örnek

- kitap - ı > kitabı
- ağaç - ı > ağacı
- kâğıt - ı > kâğıdı

Ünsüz Yumuşamasına Aykırılık

"p, ç, t, k" ünsüzlerinden biri ile biten bazı sözcüklere ünlü ile başlayan bir çekim veya yapım eki getirildiğinde sözcüğün sonundaki "p, ç, t, k" ünsüzleri "b, c, d, g, ğ"ye dönüşmez.

Buna "ünsüz yumuşamasına aykırılık" denir. Yumuşama olamayan durumlar şunlardır:

Özel isimlerde:
Zonguldak'a, Zeynep'e…

Yabancı ve Türkçe sözcüklerde:
hukuk - u > hukuku
yanıt - ı > yanıtı
sanat - ın > sanatın

Tek heceli sözcüklerde:
iç - i > içi
süt - ü > sütü
at - ınız > atınız

3. Ünsüz Sertleşmesi (Ünsüz Benzeşmesi)

Sert ünsüzlerden (f, s, t, k, ç, ş, h, p) biriyle biten bir sözcüğe "c, d, g" ile başlayan bir ek getirildiğinde "c, d, g" ünsüzleri "ç, t, k"ye dönüşür.

Çekim Eklerinde:
kitap - da > kitapta

Yapım Eklerinde:
sus - gun > suskun

Sayılarda:
13.00'de > 13.00'te

Özel isimlerde:
Mehmet'den > Mehmet'ten

NOT

Birleşik sözcüklerde ve bazı eklerde ünsüz benzeşmesi olmaz.
Örnek; üçgen, üstgeçit, çocukcağız, Mehmetgil…

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem ünsüz düşmesi hem ünsüz türemesine örnek vardır?

A) Sorunun bu şıkkını dikkatli okumadığı için sınavdan düşük puan aldı.
B) Onun affetmesini beklemeden çabucak yanına gidip onunla konuşmalısın.
C) Sensiz geçen günlerimi kısa sürede telafi edeceğimizi zannetmiştim.
D) Bayram günleri şehrimizde dostluk bağları daha da güçlenirdi.
E) Sessiz ortamda ders çalışmayı sevmez, minicik şeyleri sorun yapardı.

Çözüm:
C şıkkında "affetmesine" ünsüz türemesi, "çabuk - cak" sözcüğünde ünsüz düşmesi vardır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kaynaştırma ünsüzü kullanılmamıştır?

A) Festivalde misafirlerimize beşer tabak yemek ikram edeceğini söyledi.
B) Hangi filmlerini izlememiz konusunda bize detaylı bilgi vermişti.
C) Sözlerini aklımda tutuyor, aldığım her kararda hatırımda tutuyorum senin.
D) Bilgisayarın ekranına çok bakmaktan gözleri bozulmuştu genç yaşta.
E) Arabasını park ettiği yeri unutunca toplantıya geç kalmıştı.

1-C

BİLGİ

36.4 - Ünsüzlerle İlgili Olanlar - II

4. Ünsüz Türemesi (Ünsüz İkizleşmesi)

- Bazı sözcükler "etmek" ve "olmak" yardımcı eylemleriyle birleşik eylem oluştururken ünsüz türemesi olur.

Örnek

- zan - etmek > zannetmek
- hal - olmak > hallolmak

- Bazı tek heceli sözcüklere ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde ünsüz türemesi olur.

Örnek

- hak - ı > hakkı
- sır - ı > sırrı
- hat - ı > hattı

NOT

Aynı ünsüzlerden biri kökte, biri ekte ise ünsüz türemesi yoktur. Örneğin özel - lik, his -siz

5. N - B Çatışması

Türkçede "b" ünsüzünden önce gelen "n" ünsüzünün "m" ünsüzüne dönüşmesidir.

Örnek

- Tembel, tombul, çember, ambar, çarşamba…

NOT

Özel isimlerde ve birleşik sözcüklerde bu kurala aykırı kullanımlar görülür.

Örnek

- İstanbul, onbaşı, Safranbolu…

6. Ulama

Türkçede ünsüzle biten bir sözcükten sonra ünlüyle başlayan sözcüğün gelmesidir. Arada noktalama işareti olan sözcükler arasında ulama yapılamaz.

Örnek

- Dünyanın işini iki günde yapmıştı genç adam.

7. Kaynaştırma Ünsüzleri

- Türkçe sözcüklerde iki ünlü yan yana bulunmaz. Ünlü ile biten sözcüklere ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde araya "y,ş,s,n" kaynaştırma ünsüzlerinden biri girer.

Örnek

- su - y - un
- evi - n - de
- yedi - ş - er
- bahçe - s - i

NOT

İki ünlü arasına gelmeden de kaynaştırma ünsüzü olabilir.
Örnek; ondan, kapıyla, orduyla...

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Tut ki bundan böyle unutmuşum seni.
I
Tut ki artık çalan parçalarda ismin geçmesin.
II
Tut ki yazılan şiirler, seni anmasın,
III
Varsın eller de unuttu desin.
IV
Ben seviyorum ya seni,

Sen sevmesen, ne çıkar.
V

Bu dizelerde altı çizili sözcüklerden hangisi kaynaştırma ünsüzü almıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:
A şıkkında "bu - n - dan" sözcüğü, "n" kaynaştırma ünsüzü almıştır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Etraflarını çevreleyen ormanların temiz havasına, berrak sularına ve göz kamaştırıcı manzaralarına kapılıp coşmamak elde değildir. Göllerin rengi, derinlikleri ve barındırdıkları su yaşamının özelliğine bağlı olarak çoğunlukla yeşil ve mavi tonları arasında değişir. Havada ve denizdeki tirşe maviliğin üstünde birtakım esmer damlacıklar görünürdü. Sağa sola oynarlar, sonra bir istikamet tutturur, bu esmer lekecikler geçip giderlerdi.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Büyük ünlü uyumuna aykırı sözcükler
B) Ünsüz türemesi
C) Ünsüz yumuşaması
D) Kaynaştırma ünsüzü
E) Ünlü düşmesi

1-B

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükteki ünlü düşmesinin sebebi, ötekilerden farklıdır?**

A) Ağzında çıkan uçuktan dolayı yemek yiyemiyor sadece su içiyordu.
B) Omzundaki ağrıya daha fazla dayanamayınca hastaneye gitmeyi kabul etti.
C) Gönlünde yeni başlayan kıvılcım, yepyeni bir hayatın müjdeleyicisiydi.
D) Sızlayan parmağına kolonya dökülünce eli iyice yanmaya başladı.
E) Aklındaki düşünceler, her gece kalemi eline almasını sağlıyordu.

2. Bazı zamirler, yaklaşma ekini alınca köklerindeki ünlü değişir. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde bu açıklamaya uygun bir örnek kullanılmıştır?**

A) Oysa aşk denen rüya sana değer, bana da.
B) Ona olan sinirim her geçen gün artıyor.
C) Bu akşam size gelmeyi çok istiyorum
D) Oraya gitmektense sinemaya gidelim.
E) Şuraya ulaşınca bir mola veririz.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü daralması yoktur?**

A) Her sabah güne hareketli şarkılarla başlıyordu.
B) Öğle yemeklerini hafif şeyler ile geçiştiriyordu.
C) Her akşam muhakkak yabancı bir film izliyordu.
D) İnsanların yüz ifadesinden akıllarında geçen düşünceyi anlıyordu.
E) Gözleri her seferinde ona, onu çok sevdiğini söylüyordu.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükte ünlü türemesi yoktur?**

A) Gencecik ruhuyla yaşını göstermeyen ihtiyar bir delikanlıydı.
B) Azıcık bir gönül alma çabasıyla tüm kırgınlığı geçiyordu.
C) Daracık sokaklardan sonra denizi görmek gibiydi onun gözleri.
D) Biricik dostunu özlediği için onu ziyarete gidecekti.
E) Gülücük bırakmıştı son sözlerindeki istekli hâlleri.

5. İkinci hecesinde dar ünlü bulunan (u, ü, ı, i) sözcüklere ünlü ile başlayan ek getirildiğinde ikinci hecedeki dar ünlü düşer. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamayı örneklendiren bir kullanım yoktur?**

A) Bana yapılanları aklım hayalim almıyor artık.
B) Onun oğlu bu yıl üniversite sınavına girecek.
C) Bu işin aslını bir de Gani Bey'den dinleyelim.
D) Zihnim, onu düşününce allak bullak oluyor.
E) Yeni nesil sorularını bu hafta sonu işlemeyi düşünüyor.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü türemesi yoktur?**

A) Gencecik çocukların bahtı çok güzel olsun, inşallah.
B) Küçücük umutlarım vardı, içinde hep sen.
C) Biricik 7. sınıflarımızla futbol maçına gideceğiz.
D) Daracık gömleğin içinde nefes almakta güçlük çekiyordu.
E) Sabah azıcık bir şeyler atıştırdım ama eşlik ederim.

1-D	2-A	3-B	4-E	5-E	6-B

1. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki son derece köklü bir geçmişe sahip olan ve Türk mutfağının en önde gelen içeceklerinden biri olan Türk kahvesi, Türkiye'de küresel kahve zincirlerinde Batılı yöntemlerle hazırlanan yeni kahvelere göre tüketiciler tarafından daha az tercih edilmekte ve Türk kahvesine gösterilen ilgi azalmaktadır.

Bu parçada;

I. ünsüz yumuşaması,
II. ünlü türemesi,
III. ünsüz benzeşmesi

ses olaylarından hangisi ya da hangileri vardır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

2. İki öyküde de yaşamın katı ve acımasız gerçeği olarak yoksulluğu ve eşitsizliği kabullenmiş umutsuz insanlar diye anlatılmaktadır.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi <u>yoktur</u>?

A) Ünsüz yumuşaması
B) Ünsüz benzeşmesi
C) Ulama
D) Ünlü daralması
E) Ünsüz türemesi

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz düşmesine uğramış sözcük <u>yoktur</u>?**

A) Kaldırıma çıkan araç, yayaya çarpmadan durdu.
B) Annesinin yükselen tansiyonu onu çok korkutmuştu.
C) Minicik adımlarıyla hayata başlayan bir gençti oysaki.
D) Üsteğmen olmak onun çocukluğundan beri hayaliydi.
E) Saçlarını kısacık kestirmek için kuaförün yolunu tuttu.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz türemesi <u>yoktur</u>?**

A) Soruların son şıkkını üstünkörü okuyormuş.
B) İki kişinin bildiği sırrı başkasıyla paylaşma diyordu, Polat Alemdar.
C) Bihter'i reddeden Behlül'ün psikolojisi bozulunca canına kıydı.
D) Şair, ona hissettiği duyguları anlatabilmek için ne şiirler yazmıştı.
E) Sessiz ve sakin ortamlarda kafasını topluyor, kelimeleri lafızlara dökülüyordu.

5. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde ünsüz yumuşaması <u>yoktur</u>?**

A) Silinsin izim, hiçliğim sokakta kalsın
Gölgemi yakın, bu dünya beni yok saysın
Emanet ettim bıraktığın her şeyi
Dedim siz susuz bırakmayın menekşeyi
B) Gelen vurdu, giden vurdu, ben de vurdum
Vururken rastlayınca kendime durdum
Büküldü gökyüzü, ayna oldu zaman
Ben o gün ilk defa şeffaf bir şey gördüm
C) Ağlarım seve seve
İnlerim seve seve
Yeter ki aşk olsun
Katlanırım her şeye seve seve
D) Yetinmeyi bilir misin?
Sana verdiği kadarıyla hayatın?
Hoş bilsen de bilmesen de
Yara bere içinde bu yollardan geçeceksin
E) Hiç tanımaz tenim ellerini
Bilmez yüreğim, bilmez yüreğini
Ah bu koku, bu ten, bu dokunuş
Ah bu delilik sarsar bedenimi

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz benzeşmesi <u>yoktur</u>?**

A) 19.40'ta buluşalım diyorum, ne dersin?
B) Kitapta yazılanlar herkesi ilgilendiren başlıklar.
C) Ahmet'ten aldığım kitabı bugün hemen getirebilir misin?
D) Mahmut Bey, çalışkan öğrencileri bu hafta ödüllendirecek.
E) Üçgenler konusu anlatan Mustafa Hoca, konuyla ilgili test çözdü.

1-D	2-E	3-E	4-E	5-C	6-E

1. Ne kaldı biliyor musun
Akşamlar kaldı
Akşamlarda parmak izlerin
Toplandım çektim gittim sandım
Gidememişim gidemiyorum
Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

A) Ünlü daralması
B) Ünsüz benzeşmesi
C) Ünsüz yumuşaması
D) Ünsüz düşmesi
E) Ulama

2. Beni yalnız (I) bırakma. Sen benim biricik dostumsun. Kızma bana (II). Koruyamadığım (III) için seni. Hazırlıksız yakalandım ben bu şehrin ışıklarına, neon lambalarına. İşte dönüyorum (IV) kendi kalabalıklarıma. Yaralıyım, yalnızım, yabancıyım bu şehirde. Bu şehri (V) çekemem sensiz.
Bu parçada numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. sözcükte türeme sırasında ünlü düşmesi olmuştur.
B) II. sözcük, ünlü değişimi yaşamış bir kişi zamiridir.
C) III. sözcükte ünsüz değişimi vardır.
D) IV. sözcükte ünlü daralması vardır.
E) V. sözcük, çekim eki alırken ünlü düşmesine uğramıştır.

3. Sana geldim. Gelmeyecektim! Yolda gelmemem için elli tane sebep saydım ama sebepleri saydıkça fark ettim ne kadar çok gelmek istediğimi.
Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

A) Ünlü değişimi
B) Ünsüz benzeşmesi
C) Ünsüz yumuşaması
D) Ünlü türemesi
E) Ulama

4. Seni seviyordum ve senin haberin yoktu. Saçlarını izliyordum uzaktan, kulağının arkasına düşüşü ve burnun, herkesten başkaydı işte...Güldüğün zaman yukarıya bakardın; Yukarı kalkan başın ve gülen gözlerin vardı... Ne güzeldiler sen bilmiyordun...
Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

A) Ünlü değişimi
B) Ünsüz benzeşmesi
C) Ünsüz yumuşaması
D) Ünlü düşmesi
E) Kaynaştırma

5. Mimari çizimlerde de sıklıkla (I) kullanılan eskiz, modelleme (II) yapmadan önce el ile kâğıda (III) yapılan deneme çizimleri olarak da ifade edilebilir (IV). Yani karalama yöntemi kullanılarak asıl yapılacak projenin (V) ön hazırlığının çizilmesidir.
Bu parçada numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcükte ünlü düşmesi vardır.
B) II. sözcükte ünsüz türemesi vardır.
C) III. sözcükte ünsüz değişimi vardır.
D) IV. sözcükte ünsüz yumuşaması vardır.
E) V. sözcükte kaynaştırma ünsüzü vardır.

6. Önünde açılan geniş dünyayı görmez, kaybının yerine geçebilecek birçoklarını görmez, kendini yalnız, bütün dünya tarafından terk edilmiş olarak hisseder.
Bu cümlede aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

A) Ünlü düşmesi
B) Ünsüz türemesi
C) Ünsüz yumuşaması
D) Ünsüz sertleşmesi
E) Ünsüz değişimine aykırılık

1-D	2-D	3-D	4-A	5-B	6-D

1. Ah, o sevimli, samimi odacıkta (I) dizlerinizin dibinde (II) otursam, sevgili miniklerimiz çevremde (III) yuvarlansalar, size çok gürültü olunca da onları bir ürkünç masalla (IV) sakin sakin çevremde oturttuğum (V) günleri hatırlasam.

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcükte ünsüz benzeşmesi vardır.
B) II. sözcükte ünsüz yumuşaması vardır.
C) III. sözcükte ünlü düşmesi vardır.
D) IV. sözcükte ünsüz türemesi vardır.
E) V. sözcükte ünsüz sertleşmesi vardır

2. Müzikal, kelimesinin (I) doğuşuna (II) baktığımızda aslen bir sıfat olduğunu (III) görürüz. İlk kullanım şekli (IV); müzikal komedi, müzikal oyun, müzikal drama, müzikal revü ya da müzikal fabl olarak kendini gösteriyor (V).

Bu parçada numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcükte kaynaştırma ünsüzü vardır.
B) II. sözcükte ünsüz sertleşmesi vardır.
C) III. sözcükte ünsüz yumuşaması vardır.
D) IV. sözcükte ünlü düşmesi vardır.
E) V. sözcükte ünlü daralması vardır.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü daralması yoktur?**

A) Gidiyor gönlümün efendisi salına salına.
B) Seni saat 14.00'te Ordu Caddesi'nde bekliyor olacağım.
C) Sıcaklardan bunalan öğrenciler ağacın altında serinliyor.
D) Bu konuyu Ahmet Hoca anlatınca çok iyi anlıyorum.
E) Annem her akşam, kardeşimin gelişini gözlüyor.

4. Bazı sözcüklerde yapım eki alırken yani türetilirken ünlü düşmesi olur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamayı örneklendiren bir kullanım yoktur?

A) Yüreğimde sızlıyor en derin acılarım.
B) Yeni bir bilgisayar tasarlayacağım.
C) Ben daha çok anneme benziyorum.
D) Onunla bu konuda ayrılacağız görünüyor.
E) Onun bana bu kadar hükmetmesi niye?

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü düşmesi yoktur?**

A) Akseder yıldızlar parlak sudan.
B) Sabredelim gönül ne gelir elden.
C) Ağır ağır dolaşırken kaybolmak gibidir aşk.
D) Yıldızları seyretmekle yetin, üzülme.
E) Sıcacık yaş akşamları gibiydi seni düşünmek.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü daralmasına örnek vardır?**

A) Yağmurda sırılsıklam olan Merve Hoca şemsiyesini evde unutmuş.
B) İpince yağan yağmurda hatırlıyorum ilk buluşmamızı.
C) Dersi dinlemeyen öğrencilere Mustafa Hoca ceza verdi.
D) Sırf seni görmek için gelmiştim ta uzaklardan.
E) Gitmek istemekle gitmiş sayılmaz insan, aklı kalır.

1-D	2-E	3-A	4-E	5-E	6-B

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü daralması yoktur?**

A) Onun yanımıza gelmiyor oluşuna artık kırılıyorum.
B) Anneannemin kulakları eskisi gibi duymuyor artık.
C) Ne diye onun yanına oturduk anlamış değilim.
D) Bizi görünce neden sürekli gülüyorsun, anlatır mısın?
E) Onu artık eskisi kadar sevmiyorum, bunu anladım.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü düşmesi yoktur?**

A) Sararmış yaprakların arasından yürüdüm saatlerce
B) Çevre yolunu geçince sağa dön ki bizim evi göresin.
C) Sürekli uykusu gelen bir öğretmendi Elif Hoca.
D) Dirliğimiz ve düzenliğimiz için bu konuya hâkim olmalıyız.
E) Minarelerden bir ses işitildi ki tüylerimiz diken diken oldu.

3. Bazı sözcükler birleşik sözcük oluştururken ünlü düşmesi olabilir.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamayı örneklendiren bir kullanım yoktur?

A) Dün mahallede 6 - 7 yaşlarında bir çocuk kayboldu.
B) Dershaneye kaydolan Ali'ye düzenli bir program yapıldı.
C) Bu hastayı Erzurum'a nakleden doktor da bizimle gelecekmiş.
D) Kaç gündür eve hapsoldum artık dışarı çıkalım.
E) Bu konuda bana yardım edeceğini düşünerek hata etmişim.

4. İsim tamlaması biçiminde oluşan kimi birleşik isimlerin sonundaki iyelik eki düşer.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamayı örneklendiren bir kullanım yoktur?

A) İstanbul'da Kadıköy'de
Fulya tarlasında öptüm Marika'yı
B) Galatasaray bir gerçektir
Bahçelerde açan çiçektir.
C) Söyleyin şu cihanda
Bekliyor sevgilim Beşiktaş'ta
D) En güzel şiirler aruzla yazılır dediler
Fenerbahçe şiirlerini dinlemediler.
E) Bir cumartesi günü olsun gelişin
Gemilerin uzaklardan geldiği

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz türemesi yoktur?**

A) Bu işlerimi halledersem öğleden sonra yanınıza uğrayacağım.
B) Her gün kuruma bıkkın gelen öğretmen, öğrencilerde şevk bırakmıyordu.
C) İlk işaretlediğim şıkkı silmekle hata yapıyorum sürekli.
D) Yeni dönemle birlikte maaşlarımıza gelecek zammı açıkladılar.
E) Rabbim o insanların şerrinden bizleri korusun.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz yumuşaması yoktur?**

A) Kilo almaya başlayınca diyetisyene gitmeye karar verdi.
B) Ağaca çıkan Ercan Bey, ağaçtan düşünce ayağı kırıldı.
C) Bir yudum su arayan yaşlı kadına yıllarca kimse bakmamıştı.
D) Kanadı kırık kuş merhamet ister, anla Mona Rosa ben bir deliyim.
E) Saçları ağarmaya başlayınca yeni yeni yaşlandığını anlıyordu.

1-D	2-E	3-E	4-E	5-B	6-A

TEST 6

04C00D61

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü daralması vardır?**

A) Ayla örtünüyoruz çağlardır, buğulu camlar ve farklanmış yüzümüzle.
B) Tohumdan korkuyoruz, yeryüzünün ilgisizliği hafif kılıyor.
C) Bedenlerimizi, bakışımız göğe yönelirken yürekler serin tutuluyor.
D) Her çınlamayla endişe güğümleri omzuma biniyor.
E) Bu durumu o olayla özdeşleştirip nasıl sonuca bağlıyorsun?

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü düşmesi yoktur?**

A) Bu romanı bana ödünç olarak verebilir misin?
B) İlerlemek istiyorsan öncelikle hedefini belirlemelisin.
C) Boynuma giren ağrı gün geçtikçe şiddetlendi.
D) Gönlüm isterse gelirim artık yapacak bir şey yok.
E) Ona kavuşmak için gün sayıyorum sanki günler çoğalıyor.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü türemesi yoktur?**

A) Düpedüz yalan söylüyor nasıl anlamadın?
B) Çaresiz ve yapayalnız kaldım bu şehirde.
C) Güpegündüz marketi soymuş hırsızlar.
D) Bunu değiştirip sapasağlam bir TV alalım.
E) Kıpkırmızı kar yağdığında dileklerimi söyleyeceğim.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir sözcükte hem ünlü hem de ünsüz türemesi vardır?**

A) Ayakları çırılçıplak olan çocukları görünce içim cız etti.
B) Onun böyle davranışlarını affedecek yaşı çoktan geçtim.
C) Evde yiyecek bir şey kalmadıysa dışarıdan bir şeyler söyleyelim.
D) Ne demişti şair, "Aklın varsa evlenme, gençliğini tüketme."
E) Ümit, annesine alacağı çiçeği koklayarak seçti.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz yumuşaması yoktur?**

A) Yeni yeni adım atmaya başlayan Mavi, düşe kalka yürüyordu.
B) Bu şiirin ahengini hiç bozmadan devam ettiren şair ödül aldı.
C) Yağmur çoğalınca eve gitmek zorunda kaldık, ne yapalım?
D) Bu kabın hacmini hesaplamak için geometri bilgisine de ihtiyaç vardır.
E) Yanımdan geçip derin derin baktı gözlerime.

6.

Ses Olayları		Sözcükler	
•	Ünlü düşmesi	I.	Büyücek
•	Ünsüz değişimi	II.	Fındıkçı
•	Ünsüz benzeşmesi	III.	Ağlıyor
•	Ünlü daralması	IV.	Gördüğü
		V.	Omzunuz

Yukarıda verilen ses olayları ile sözcükler eşleştirildiğinde kaç numaralı sözcük dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E	2-E	3-E	4-A	5-E	6-A

BİLGİ

37.1 - Yazım Kuralları - I

1. De'nin Yazımı

Türkçede iki "de" vardır: ek olan "-de" ve bağlaç olan "de".

- **Bağlaç olan "-de":** Sözcük türü olduğu için ayrı yazılır. Ünsüz benzeşmesine uğramaz, hiçbir zaman "-ta, -te" biçiminde yazılmaz. Kendisinden önceki sözcükten kesme işareti ile ayırmak yanlıştır. Bağlaç olan "-de" cümleden çıkarıldığında anlam bozulmaz.

Örnek: *Sen de bizimle tatile gelebilirsin.*

- **Ek olan "-de":** Yapım eki veya bulunma ekidir. Bitişik yazılır. Ünsüz benzeşmesine bağlı olarak "-ta", "-te" biçiminde yazılır. Kendisinden önceki özel isimlerden kesme işareti ile ayrılır. Ek olan "-de" çıkarıldığında cümle bozulur ve cümlenin anlamı değişir.

Örnek: *Dolapta yiyecek bir şey kalmamış.*

2. Ki'nin Yazımı

Türkçede "bağlaç olan -ki", "ilgi zamiri olan -ki" ve "sıfat yapan -ki" olmak üzere 3 tür "ki" vardır.

- **Bağlaç olan -ki:** Ayrı yazılır. Yüklemden veya özneden sonra gelir.

Örnek: *Gel ki yüzümde güller açsın.*

- **Zamir olan -ki:** Çekim eki olduğu için bitişik yazılır. İsmin yerini tutar. "-ın, -ım" ekinden sonra gelir.

Örnek: *Seninki bugün okula gelmemiş.*

- **Sıfat yapan -ki:** Yapım eki olduğu için bitişik yazılır. Eklendiği sözcüğü sıfat yapar.

Örnek: *Bahçedeki güller sana bakınca utanır.*

UYARI

"-ki"nin olduğu bölüme kadar "-ler" eklenir; anlamlı olursa "-ki" bitişik, anlamsız olursa "-ki" ayrı yazılır.

UYARI

"-ki bağlacı", birkaç sözcükte kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır.

S	İ	M	B	O	H	Ç	A	M
Sanki	İlaki	Mademki	Belki	Oysaki	Hâlbuki	Çünkü	×	Meğerki

UYARI

"-ki" bağlacından sonra virgül konmaz.

3. Mi'nin Yazımı

- Ayrı yazılır ve kendisinden önceki sözcüğün son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar.
- "-mı, -mi" soru anlamı dışında cümleye pekiştirme, koşul, zaman anlamı katar.

Örnek: *Aslı da mı bizimle gelecekmiş? (Soru anlamı)*
Güzel mi güzel bir yüreği var onun. (Pekiştirme)
Eve vardın mı beni hemen ara! (Koşul)

UYARI

"-mi" eki, "-me, -ma" olumsuzluk ekinin daralmış biçimi olan "-mı, -mi, -mu, -mü" ile karıştırılmamalıdır. "-mi" eki "-yor"dan sonra, "-me, -ma" olumsuzluk eki "-yor"dan önce gelir. "-mı, -mi, -mu, -mü" "-yor"dan önceyse bitişik, "-yor"dan sonraysa ayrı yazılır.

Örnek: *Öğretmenlerini neden dinlemiyorsun?*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

A) Bu mevsimde insanlar bahçelerde oturmayı ister.
B) Sizdeki senetleri şirketimiz kısa sürede alacaktır.
C) Bilim insanları da bu konuda böyle mi düşünüyor?
D) Tatlı sularda birbirinden zengin mineral barındırıyor.
E) Yetenekli gençler, kurumdaki işleyişten memnun kalmış.

Çözüm:
D şıkkında "sularda" sözcüğünde bulunan "de / da" bağlaç olduğu için ayrı yazılmalıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

A) Çocuklar illaki bu sınavdan güzel sonuçlar alacaktır.
B) Kısıtlı imkânlarda böyle bir başarı elde etmek kolay değildi.
C) Her şeyi yarım bıraktı, öyleki bitirme tezini bile tamamlayamadı.
D) Edebiyatımızda nitelikli eserlerin sayısı gün geçtikçe artıyor.
E) Çocuğun elindeki sepette ekşi mi ekşi elmalar vardı.

1-C

BİLGİ

37.2 - Yazım Kuralları - II

4. Sayıların Yazımı

- Birden fazla sözcükten oluşan sayılar ayrı yazılır. *(on yedi)*
- Saat, para tutarı, ölçü, istatistiki verilere ilişkin sayılarda rakam kullanılır. *(25 kilogram, 20 kilometre)*
- Saat ve dakikalar metin içinde yazıyla da yazılabilir. *(saat yedi-ye on kala)*
- Para ile ilgili işlem ve senet, çek vb. ticari belgelerde geçen sayılar bitişik yazılır. 750,35 *(yediyüzelliTL, otuzyediKr.)*
- Sayılarda kesirler virgül ile ayrılır. 15,3 (*on beş tam, onda üç*)
- Oyun adlarını karşılayan sayılar bitişik yazılır. *(beştaş, dokuztaş)*
- Sıra sayıları yazıyla ve rakamla belirtilebilir. Rakamla belirtilmesi durumunda ya rakamdan sonra bir nokta konur ya da rakamdan sonra kesme işareti konularak derece gösteren ek "-ıncı" yazılır. *(IV., 4'üncü)*
- Üleştirme sayıları rakamla değil, yazıyla belirtilir. *(beşer, altışar)*

5. Pekiştirmeleri Sözcüklerin Yazımı

- Pekiştirmeli sözcükler bitişik yazılır. *(çepeçevre, masmavi)*

6. Deyimlerin Yazılışı

- Deyimler ayrı yazılır: göz atmak, gönül koymak, etekleri tutuşmak vb.

7. Satır Sonu Sözcüklerin Yazımı

- Satır sonunda özel adlar olduğunda sadece kesme işareti kullanılır. Birleşik sözcüklerin ayrımında hecelemeye dikkat edilmelidir.
  "— Elif'in — hanı-meli"

8. İkilemelerin Yazımı

- İkilemeler ayrı yazılır ve sözcüklerin arasına herhangi bir noktalama işareti konmaz: el ele, iç içe, yan yana, yanı sıra, kem küm, dolap molap vb.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Yaz kampımız mayısın sonlarına doğru bitecek.
B) Seni öyle görünce dünyalar başına yıkılmış.
C) Testin 12. sorusunu tekrar çözebilir misiniz?
D) Konuklarımıza 2'şer tabak tatlı ikram edelim.
E) Dünya'nın çevresinde irili ufaklı birçok yıldız bulunmaktadır.

Çözüm:
Üleştirme sayıları rakamla değil, yazıyla yazılır. D seçeneğinde "2'şer" ifadesi "ikişer" şeklinde yazılmalıdır. Doğru cevap D'dir.

Cevap D

2. Öyle günleri oldu ki zor şartlar altında çalıştı. Ankara'nın Beypazarı ilçesinde ailesinden ayrı aylarca çalışmak zorunda kaldı. THY'nin sınavını kazanınca pilot olmak için kursa gitti. Ailesi de onca zorluğun üstesinden gelen çocuklarıyla hep gurur duydu. Mesleğinin 2'inci yılında aldığı ödül ailesinin göğsünü kabarttı.
Bu parçada aşağıdakilerin hangisiyle ilgili bir yazım yanlışı yapılmıştır?

A) Sayıların yazımı
B) Özel adların yazımı
C) Kısaltmaların yazımı
D) Bağlaç olan "ki"nin yazımı
E) Bağlaç olan "de"nin yazımı

Çözüm:
"2'inci" sözcüğünün yazımı, "2'nci" şeklinde olmalıdır. Bu nedenle cevap A şıkkıdır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORULARI

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı <u>yoktur</u>?**

A) Köyün girişinde oturmuş, çocuklarla beş taş oynuyordu.
B) Darma dağınık bir masada ders çalışmak mümkün değildir.
C) Düğün davetiyelerini en geç 15 haziranda göndermeliyiz.
D) Bilim insanları güneşte yeni patlamaların olacağını bildirdi.
E) Yedi yüz elli bin liraya sattığı daireyi geri almak istiyormuş.

2. **Aşağıdakilerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?**

A) İnsansı robotların insanlar gibi çevreleri ile etkileşim hâlinde olabilmesi için çevrelerini hassas bir şekilde algılayabilmesi gerekiyor.
B) Ağaçlar fotosentez sırasında atmosferdeki karbondioksiti tüketirken oksijen ve besin üretiyor.
C) ABD'li bilim insanları, Afrika pençeli kurbağalarından aldıkları kök hücrelerle dünyada bir ilki gerçekleştirdi.
D) Bilim insanları 1969 Yılı'nda Dünya'ya düşen bir meteorda buldukları yıldız tozunun 7,5 milyar yıl yaşında olduğunu tespit etti.
E) Dünya üzerindeki yaşamın kimyasal bileşimi, Güneş'in kimyasal bileşimi ile yaklaşık bir korelasyona sahiptir.

1-E **2-D**

BİLGİ

37.3 - Yazım Kuralları - III

9. Büyük Harflerin Yazımı

- **Cümleler büyük harfle başlar:** Ak akçe kara gün içindir.
- **Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem vb.) konur:**

Atatürk "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" diyor.

UYARI

İki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz.

Bir zamanlar -bu zamanlar çok da uzak değildir, bundan on, on iki yıl önce- Türk saltanatının maddi sınırları uçsuz bucaksız denilecek kadar genişti. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

- **İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar:**

Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir. (Cenap Şahabettin)

UYARI

İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz.

- **Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya unvan sözleri büyük harfle başlar:** *Uzak Doğu'dan gelen heyeti Vali dün kabul etti.*
- **Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar:** *Boncuk, Fındık, Minnoş, Pamuk* vb.
- **Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar:** *Alman, Arap, İngiliz, Japon, Rus, Türk* vb.
- **Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar:** *Türkçe, Almanca; Oğuzca, Kazakça, Tatarca* vb.
- **Devlet adları büyük harfle başlar:** *Türkiye Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri* vb.
- **Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar:** *Müslümanlık, Müslüman; Hristiyanlık, Hristiyan* vb.
- **Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar:** *Tanrı, Allah, İlah, Cebrail, Zeus* vb.

UYARI

"Tanrı, Allah, İlah" sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar: *Eski Yunan tanrıları, müzik dünyasının ilahı.*

UYARI

Yön adı yer adından önce geliyorsa büyük, sonra geliyorsa küçük yazılır; Kuzey Avrupa, Avrupa'nın kuzeyi

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Ordumuz Kurtuluş Savaşı'nda üstün bir başarı gösterdi.
B) Türkiye'mizin taşından toprağına her yerinde atalarımızın izi vardır.
C) Şinasi'yle başlayan yenilik hareketi Cumhuriyet Dönemi'ne kadar devam etmiştir.
D) Amerikan filmlerinde özellikle Eski Yunan Tanrıları, sıklıkla kullanılan figürlerdir.
E) Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre bu maddeler dönem boyu uygulanacak.

Çözüm:

D seçeneğinde geçen "Eski Yunan Tanrıları" ifadesinde geçen "Tanrı" sözcüğü özel ad olarak kullanılmadığı için küçük harfle başlamalıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Elâzığ yöresine özgü yemekleri tatmadan dönmeyelim.
B) Ömerler bu hafta sonu tatil için buraya geleceklermiş.
C) Türkçenin inceliklerini güzel kullanan sanatçı edebiyatımızda çığır açacak.
D) Harun beye göre alınan kararlar, her hafta başı muhakkak uygulanacak.
E) 2'nci katta oturan amcanın ziline her sabah çocuklar basıp kaçıyor.

1-D

BİLGİ

37.4 - Yazım Kuralları - IV

- **Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar:** *Afrika, Asya; Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu; İstanbul* vb.
- **Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar:** *Ağrı Dağı, Aral Gölü, Asya Yakası, Çanakkale Boğazı* vb.

UYARI

Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar: *Konya ili, Etimesgut ilçesi, Taflan köyü* vb.

- **Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak sözcükleri özel isimle kullanıldığında büyük harfle başlar:** *Halil Rıfat Paşa Mahallesi, Yunus Emre Caddesi* vb.
- **Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar:** *Dolmabahçe Sarayı, Çankaya Köşkü, Ankara Kalesi, Galata Köprüsü, Bilge Kağan Anıtı* vb.
- **Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda yer adının ilk harfi büyük yazılır:** *Hisar'dan, Boğaz'dan, Köşk'e* vb.
- **Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:** *Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi; Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü* vb.
- **Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar:** *Medeni Kanun, Türk Bayrağı Tüzüğü, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği* vb.
- **Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik ve makam sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlar:** *Bu yıl ise Meclis, yeni döneme erken başlayacak.*
- **Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar:** *Nutuk, Safahat, Kendi Gök Kubbemiz, Anadolu Notları, Onuncu Yıl Marşı* vb.
- **Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. büyük harfle başlamaz:** *"Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi vb."*

UYARI

Özel adın tamamı büyük yazıldığında *ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de* sözleriyle *mı, mi, mu, mü* soru eki de büyük harfle yazılır: *DİL VE TARİH - COĞRAFYA FAKÜLTESİ* vb.

UYARI

Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz: *acem (Türk müziğinde bir perde), hicaz (Türk müziğinde bir makam)* vb.

UYARI

Para birimleri büyük harfle başlamaz: *avro, dinar, dolar, lira, kuruş, liret* vb.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Önemli olan Türkçenin söz varlığı içinde yer alan vecizelerin farkında olmak, onların kullanımını yaygınlaştırmaktır.
B) "*Kendi Gök Kubbemiz*" bölümünde Türk tarihi ve kültürüyle ilgili şiirleri ele alan Yahya Kemal, döneminin başarılı sanatçılarından biridir.
C) Borçlar Hukuku'nun ilkelerine hâkim olan Avukat Hakan Bey, konuyla ilgili detaylı bilgi aktaracaktır.
D) Siyasal mizahın özgün örneklerini veren Faruk Nafiz, hiciv türündeki yazılarında Çimdik takma adını kullandı.
E) Yeşilay derneği, ülke çapında faaliyet ve etkinlikler yoluyla bağımlılıklarla ilgili farkındalığı arttırmak için çalışır.

Çözüm:

E seçeneğinde geçen "Yeşilay derneği"; kurum, kuruluş ismi olduğu için her kelimesi büyük harfle başlamalıydı. Doğrusu, "Yeşilay Derneği" olmalıdır.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanlığının yapmış olduğu şiir haftası çok görkemliydi.
B) Köşedeki Ergün Bakkaliyesinden her sabah aldığı çikolatalar ile onları mutlu ederdi.
C) Kuşadamızdaki yerler, bu yıl çok sayıda turist çekeceğe benziyor.
D) Mayıs'ın 27'sinde gideceğimiz yerler için şimdiden alışveriş yapmalıyız.
E) Türk Dil Kurumu Başkanına yazdığım mektubu bu hafta kargoya vereceğim.

1-E

BİLGİ

37.5 - Yazım Kuralları - V

- **Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar:** *Cumhuriyet Bayramı, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Anneler Günü, Öğretmenler Günü, Dünya Tiyatro Günü* vb.
- **Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar:** *Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele, Cilalı Taş Devri, İlk Çağ, Millî Edebiyat Dönemi, Servetifünun Dönemi'nin, Tanzimat Dönemi'nde* vb.
- **Kurultay, bilgi şöleni, çalıştay, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılır:** *VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Kitle İletişim Araçlarında Türkçenin Kullanımı Bilgi Şöleni, Karamanlı Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı vb.*
- **Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar:** *Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Frenk gömleği, Hindistan cevizi, İngiliz anahtarı, Japon gülü, Maraş dondurması, Van kedisi vb.*
- **Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar ve bunlara gelen ekler de kesme işaretiyle ayrılmaz:** *Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Türkçülük, Türkçe, Avrupalı, Avrupalılaşmak, Asyalılık, Darvinci, Konyalı, Bursalı vb.*
- **Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar:** *29 Mayıs 1453 Salı günü, 29 Ekim 1923, 28 Nisan 1982'de dünyaya geldi. Lale Festivali 25 Haziran'da başlayacak.*
- **Tabela, levha ve levha niteliğindeki yazılarda geçen kelimeler büyük harfle başlar:** *Giriş, Çıkış, Müdür, Vezne, Başkan, Doktor, Otobüs Durağı, Dolmuş Durağı, Şehirler Arası Telefon, 3. Kat, 4. Sınıf, 1. Blok vb.*
- **Kitap, bildiri, makale vb.nde ana başlıktaki kelimelerin tamamı, alt başlıktaki kelimelerin ise yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılır.**

UYARI

Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar: *Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar. Yürütme Kurulu toplantılarını perşembe günleri yaparız.*

UYARI

Özel adlar yerine kullanılan *"o"* zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

A) 8 Şubat'ta okulların açılmasıyla birlikte büyük şehirlerin trafik sorunu ortaya çıktı.
B) İlimizde düzenlenecek olan Doğayı Koruma sempozyumuna ben de katılacağım.
C) Bizde Avrupalılaşma sorunu, yüz elli yıldan fazla bir süredir konuşulmakta.
D) Çürümüş vanaları İngiliz anahtarıyla açmayı denemek, mantıklı bir işti.
E) Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri kaliteli bir dergi çıkarmış.

Çözüm:
Kurultay, bilgi şöleni, çalıştay, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılır. Ancak B şıkkında "sempozyum" küçük yazılmıştır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Avrupa'da ve Akdeniz ülkelerinde antik dönemlerden (I) beri bilinen meryemana dikeni (II), Almanya'da hristiyanlığın (III) bir simgesi olarak görüldüğü için bu ismi almıştır. Kızılderililer (IV) ise bu bitkiyi deve dikeni, kutsal diken ve okunmuş diken olarak isimlendirmişlerdir. Tohumları yaklaşık 2 bin (V) senedir karaciğer hastalıklarının tedavisinde kullanılmaktadır.

Bu parçada numaralanmış ifadelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C

BİLGİ

37.6 - Yazım Kuralları - VI

10. Birleşik Sözcüklerin Yazımı

10.1. Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler

- Birleşik kelimeler aşağıdaki durumlarda bitişik yazılır:

1. **Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır:** *birbiri (biri biri), kaynana (kayın ana), nasıl (ne asıl)* vb.

2. **Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler "etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak" yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır:** (emretmek, kaybolmak, affetmek)

3. **Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.**

- **Bitki adları:** *aslanağzı, keçiboynuzu, hanımeli, kuşburnu, turnagagası, çobançantası, kuşyemi, akşamsefası, camgüzeli, çadıruşağı, ayşekadın (fasulye)* vb.
- **Hayvan adları:** *yalıçapkını (kuş), karafatma (böcek)* vb.
- **Hastalık adları:** *itdirseği (arpacık), delibaş, karabaş, suçiçeği karabacak* vb.
- **Alet ve eşya adları:** *horozayağı (burgu), kargaburnu (alet) kedigözü (lamba)* vb.
- **Biçim, tarz, tür, motif adları:** *balıksırtı (desen), balgümeci (dikiş), turnageçidi (fırtına)* vb.
- **Yiyecek adları:** *kadınbudu (köfte), tavukgöğsü (tatlı), kuşlokumu (kurabiye)*
- **Oyun adları:** *beştaş, dokuztaş, üçtaş* vb.
- **Renk adları:** *vişneçürüğü, baklaçiçeği, balköpüğü, camgöbeği, devetüyü, fildişi, gülkurusu, kavuniçi, narçiçeği* vb.
- **Oğlu, kızı sözleri:** *çapanoğlu, eloğlu, hinoğluhin, elkızı* vb.

4. **İkinci kelimesi *-dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü)* kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:** *ciğerdeldi, çıtkırıldım, gecekondu, gündöndü, hünkârbeğendi, külbastı, mirasyedi, serdengeçti, şıpsevdi, zıpçıktı* vb.

5. **Her iki kelimesi de *-dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü)* belirli geçmiş zaman veya *-r / -ar / -er* geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır:** *kaptıkaçtı, oldubitti, biçerdöver, göçerkonar, okuryazar, yanardöner, yüzergezer* vb.

6. **Somut olarak yer bildirmeyen *alt, üst ve üzeri* sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:** *ayakaltı, gözaltı (gözetim), akşamüstü, ikindiüstü, olağanüstü, suçüstü, yüzüstü, akşamüzeri, ayaküzeri* vb.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?**

A) 1970'li yıllarda biçerdöverin gelmesi tarım işçilerinin işini kolaylaştırdı.
B) İçişleri Bakanlığının aldığı karar doğrultusunda denetimler artırıldı.
C) Yayınevimizin genç şairlere kapı açması kamuoyunda takdir gördü.
D) Romanın olağan üstü kurgusu okurseverler tarafından tam not aldı.
E) Sınava başvuru ekranı gece yarısına doğru açılacakmış.

Çözüm:

D şıkkında "olağan üstü" sözü bitişik yazılmalıdır. "Alt, üst ve üzeri" sözcükleri somut olarak yer bildirmiyorsa bitişik yazılır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?**

A) Birçok öğrencinin katıldığı bilim fuarında dereceye giren onlarca öğrencimiz oldu.
B) Akşamüstü başlayan yağmur, özellikle kenar mahalleleri çok etkilemişti.
C) Başrol oyuncularıyla yaptığımız söyleşi sosyal medyada da yayımlanmıştı.
D) Cankurtaran olmak için aylarca yoğun bir eğitim almıştı.
E) Gül kurusu renginde bir tişört hediye almıştı bana doğum gününde.

1-E

BİLGİ

37.7 - Yazım Kuralları - VII

7. **Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır:** *güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu*

8. ***Ev* kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:** *aşevi, konukevi, orduevi, öğretmenevi, polisevi, yayınevi* vb.

9. ***Hane, name, zade* kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır:** *dershane, beyanname, amcazade, teyzezade* vb.

10. ***-zede* ile oluşturulmuş birleşik kelimeler bitişik yazılır:** *depremzede, afetzede, kazazede* vb.

11. **Farsça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır:** *âlemşümul, cihanşümul; darıdünya, ehlibeyit, gayrimenkul, gayrimeşru* vb.

NOT

"Baş" sözcüğüyle oluşturulan sıfat tamlamaları bitişik yazılır: Başbakan, başkomutan...

- **Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır:** *albeni, ateşkes, çalçene, çalyaka, dönbaba, gelberi, incitmebeni, sallabaş, sallasırt, unutmabeni; batçık, çekyat, geçgeç, kaçgöç, kapkaç, örtbas, seçal, tutkal, veryansın, yapboz, yazboz vb.*
- ***-an / -en, -r / -ar / -er / -ır / -ir, -maz / -mez ve -mış / -miş* sıfat - fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır:** *alaybozan, cankurtaran, çöpçatan, dalgakıran, demirkapan, gökdelen, yelkesen; akımtoplar, altıpatlar, barışsever, basınçölçer, özezer, pürüzalır; baştanımaz, değerbilmez, etyemez, hacıyatmaz, kadirbilmez, karıncaezmez, kuşkonmaz, külyutmaz, tanrıtanımaz, varyemez; çokbilmiş, güngörmüş vb.*
- **Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki başı sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları:** *aşçıbaşı, binbaşı, çarkçıbaşı, çeribaşı, elebaşı, mehterbaşı, onbaşı, ustabaşı, yüzbaşı vb.*
- **Ağa, baba, bey, efendi, hanım, nine vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler:** *ağababa, ağabey, beyefendi, efendibaba, hanımanne, hanımefendi, hacıağa, kadınnine, paşababa vb.*
- *Biraz, birçok, birçoğu, birkaç, birkaçı, birtakım, herhangi, hiçbir, hiçbiri* **belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.**

UYARI

Bir sıfatla oluşturulan usul adlarında sıfat ayrı yazılır: ağır aksak, yürük aksak, yürük semai vb.

- **Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır:** *İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim Kurulu, Açıköğretim Fakültesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi vb.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazımı yanlışı vardır?**

A) Kasaba dışına düşen gök taşı neyse ki can ve mal kaybına neden olmadı.
B) Masasına gelen tüm belgeleri aynı tükenmez kalemle imzalar.
C) Annesinin yaptığı içli köfteleri bir oturuşta bitirdi.
D) Katıldığı açık oturum programında sert tartışmalar çıktı.
E) Şehrin en güzel yerine yapılan gök delenler çirkin görünüyordu.

Çözüm:

-an / -en, -r / -ar / -er / -ır / -ir, -maz / -mez ve *-mış / -miş* sıfat-fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır. Buna göre E şıkkında "gök delen" sözcüğünün bitişik yazılması gerekir.

Cevap E

ÖĞRENCİ SORUSU

1. (I) Çocuğun günümüzdeki yeni sürece uyumunu etkileyen en önemli etkenlerden biri; anne babanın "pandemi"yi kendi algılayış, yorumlayışları ve "pandemi"ye tepki gösterme tarzlarıdır. (II) Çocuklar hayata ve içinde yaşanan olaylara tepki verip anlam oluştururken anne babasının gözlerine ve davranışlarına bakarlar. (III) Onların tepkilerini âdeta bir ölçüm aracı olarak kullanırlar. (IV) Orada gördükleri duygu ve tepkileri içselleştirebilirler. (V) Bu sebeple anne babanın aşırı koruyuculuk yaparak hiç bir şey olmamış gibi davranmasının sıkıntılı sonuçlar oluşturabileceği bilinmelidir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E

BİLGİ

37.8 - Yazım Kuralları - VIII

10.2. Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler

1. **"Etmek, eylemek, olmak" yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır:** *alt etmek, kul olmak, not etmek, var olmak, yok etmek* vb.

NOT

Birleşme sırasında kelimelerden hiçbiri ya da ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik sözcükler ayrı yazılır.

- **Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar:** *ayrık otu, çörek otu; ateş çiçeği, güzelhatun çiçeği; avize ağacı, dantel ağacı; meyan kökü; çam fıstığı; sırık fasulyesi; kuru fasulye, kuru soğan, kuru üzüm vb.*

UYARI

Çiçek dışında anlamlar taşıyan baklaçiçeği (renk), narçiçeği (renk), suçiçeği (hastalık); ot dışında anlamlar taşıyan ağızotu (barut), sıçanotu (arsenik); ses düşmesine uğramış olan çöreotu ve yazımı gelenekleşmiş olan semizotu, dereotu bitişik yazılır.

- **Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar birleşik isimler ayrı yazılır:** *ada balığı, ateş balığı, dil balığı, fulya balığı, kedi balığı, kılıç balığı, köpek balığı, ton balığı*
- **Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:** *alçı taşı, kireç taşı, lüle taşı, Oltu taşı, dikili taş, kayağan taş* vb.
- **Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:** *bohça böreği, badem yağı, arpa suyu, maden suyu; tulum peyniri, beyaz peynir; Adana kebabı, tas kebabı, Kemalpaşa tatlısı vb.*
- **Yol ve ulaşımla ilgili birleşik kelimeler:** *Arnavut kaldırımı, çevre yolu, deniz yolu, hava yolu, kara yolu, keçi yolu, köprü, yol* vb.
- **Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler:** *açık oturum, açık öğretim, ana dili, Ay tutulması, baş ağrısı (hastalık), baş belası, baş dönmesi* vb.
- **Zamanla ilgili birleşik kelimeler:** *bağ bozumu, gece yarısı, gün ortası, hafta başı, hafta sonu vb.*

2. **-r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en sıfat - fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır:** *bakar kör, döner sermaye, güler yüz, koşar adım, yazar kasa, çıkmaz sokak, görünmez kaza, tükenmez kalem* vb.
3. **Renk sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır:** *bal rengi, gümüş rengi, portakal rengi, ateş kırmızısı, gece mavisi, limon sarısı, safra yeşili* vb.
4. **Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır:** *açık mavi, açık yeşil, koyu mavi, koyu yeşil* vb.
5. **Kişi adlarından oluşmuş mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, sondaki unvanlar hariç şahıs adları ayrı yazılır:** *Yunus Emre Mahallesi, Binali Yıldırım Bulvarı, Ordu Caddesi, Can Sokağı* vb.
6. **Dış, iç, sıra sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır:** *ahlak dışı, çağ dışı, din dışı, kanun dışı, olağan dışı, yasa dışı; ceviz içi, hafta içi, yurt içi; aklı sıra, ardı sıra, peşi sıra, yanı sıra* vb.
7. **Somut olarak yer belirten alt ve üst sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır:** *deri altı, su altı, toprak altı, yer altı (yüzey); böbrek üstü bezi, tepe üstü (en yüksek nokta)* vb.
8. **Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift sözlerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır:** *alt kurul, alt yazı; üst kat, üst küme; ana bilim dalı, ana dili; ön söz, ön yargı; art damak, art niyet; arka plan, arka teker; yan cümle,* vb.
9. **Gök cisimleriyle kurulan birleşik kelimeler:** Çoban Yıldızı, gök taşı...
10. **Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik kelimeler:** *göz yuvarı, yer yuvarı; hava küre, ışık küre, yarı küre, yarım küre vb.*

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Birçok insan, sosyal medya sarmalına gitgide kapılıyor.
B) Tokat'ın Niksar ilçesinde uzun yıllar öğretmenlik yapmıştı.
C) Çalarsaat çalınca yerinden irkilerek uyandı.
D) Okulumuzun yıl sonu etkinliklerinde sizi de ağırlamak isteriz.
E) Kış aylarında ilçeye sadece demir yoluyla ulaşım mümkündü.

Çözüm:
C şıkkında "çalarsaat" sözcüğünün, "çalar saat" şeklinde yazılması gerekir. Fiilimsilerle oluşan birleşik sözcüklerden birincisi sıfat fiil ise ayrı yazılır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Kurumsal firmalar kısa sürede büyük mesafe kat eder.
B) Köydeki akrabalarımızı terk etmeyi içime sindiremedim.
C) Sizinle aynı düşüncelere sahip olduğumu fark edince mutlu oldum.
D) Bu işin kısa zamanda hallolacağını düşünüyorum.
E) Sınava kaydolmadan kurstan ayrılmış.

1-A

BİLGİ

37.9 - Yazım Kuralları - IX

11. Kısaltmaların Yazımı

Kısaltmalarla ilgili kurallar şunlardır:

- **Kuruluş, ülke, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır:** *TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi), TDK (Türk Dil Kurumu), ABD (Amerika Birleşik Devletleri)*
- **Ancak bazen kelimelerin, özellikle son kelimenin birkaç harfinin kısaltmaya alındığı da görülür. Bazen de aradaki kelimelerden hiç harf alınmadığı olur. Bu tür kısaltmalarda, kısaltmanın akılda kalabilmesi için yeni bir kelime oluşturma amacı güdülür:** *BOTAŞ (Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi), İLESAM (İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği), TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi)* vb.
- Gelenekleşmiş olan *T.C.* (Türkiye Cumhuriyeti) ve *T.* (Türkçe) kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.
- **Ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılır:** *m (metre), mm (milimetre), cm (santimetre), km (kilometre), g (gram), kg (kilogram), l (litre), hl (hektolitre), mg (miligram), m² (metrekare), cm² (santimetrekare)* vb.
- **Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır:** *cm'yi, kg'dan, mm'den, kr.un.*
- **Büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde ise kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır:** *BDT'ye, TDK'den, THY'de, TRT'den, TL'nin vb.* **Ancak kısaltması büyük harflerle yapıldığı hâlde bir kelime gibi okunan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın okunuşu esas alınır:** *ASELSAN'da, BOTAŞ'ın, NATO'dan, UNESCO'ya* vb.

UYARI

Numara sözünün kısaltması da kelime gibi okunduğundan getirilecek olan ek okunuşa göre getirilecektir: *No.lu, No.suz*

12. Tarihlerin Yazımı

- **Ay ve gün adları sayı ya da rakam yoksa küçük yazılır.**

Örnek

- Bu yıl şubat ayı soğuk geçti.

- **Tarih bildiren, sayılardan sonra ya da önce gelen ay ve gün adları büyük yazılır.**

Örnek

- Okullar, bu yıl 21 Ocak'ta tatile girecek.

- **Belirli gün ve haftalar büyük yazılır.**

Örnek

- O da Anneler Günü için gelmiş.

- **Romen rakamları; tarihî olaylarda, yüzyıllarda, tarihlerde ayların yazılışında kullanılır.**

Örnek

- II. Dünya Savaşı, birçok ülkeyi büyük yıkımlara sürüklemiştir.
- XX. yüzyıl, teknolojik açıdan ilerlemenin yoğun yaşandığı bir dönem olmuştur.
- 23.XII.1999 tarihinde ailemden uzaklara gitmek zorunda kalmıştım.

13. Yön Adlarının Yazımı

- **Yön bildiren sözcükler özel isimden önce geliyorsa büyük, sonra geliyorsa küçük yazılır:** Doğu Anadolu, Amerika'nın kuzeyi vb.
- **Yer adlarında kullanılan batı, doğu, güney, kuzey, güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu, aşağı, yukarı, orta, iç, yakın, uzak kelimeleri ayrı yazılır:** Batı Trakya, Güney Kutbu, Güneydoğu Anadolu, Aşağı Ayrancı, Orta Anadolu, Orta Doğu, İç Asya, İç Anadolu vb.
- **Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır:** güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Onu çevrim içi görünce yeni projeleri onunla paylaştım.
B) Şiirde iç içe girmiş mazmunlar okurun ilgisini dağıtıyor.
C) Türk Hava Yollarının yeni reklam filmini beğenerek izledim.
D) KYK'ya başvurmak için bir form doldurmam gerekiyormuş.
E) Turistler Doğu Avrupa'nın eşsiz güzelliklerine hayran kalmış.

Çözüm:

Kısaltmalara gelen ekler kısa şekliyle okunarak eklenir. "KYK'ye" şeklinde yazmak doğrudur.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı yoktur?**

A) AB'ne tam üyelik için müzakereler yoğun bir şekilde devam ediyor.
B) Hava kirliliğinde fabrika atıklarının yanısıra kaçak kömürün de etkisi var.
C) Balrengi kazağı, bembeyaz dişleri, masmavi gözleriyle ilgi odağı oldu.
D) Batının ikircikli politikaları yüzünden göçmen sorunu devam ediyor.
E) Bu dersimizde de dil bilgisi konularına değinmeyi düşünüyorum.

1-E

TEST 1

08EA04E3

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaçların yazımı ile ilgili bir yanlışlık vardır?**

A) Mademki okur romana gelmiyor, o zaman biz yazarlar olarak okura gideriz.
B) Hâlbuki bu uygulamanın, zaman içinde kimi yazarları yücelteceğini sanmıştım.
C) Bir sanatçının eseri, toplumun aynasıdır; öyle ki eserin içinde tarih, kültür vb. her şey vardır.
D) Bu filmi çeken yönetmen de okuduklarından sonra kendi zihninde oluşanları aktarmaktadır.
E) Oysa ki bu düşünceyi dillendiren yazarlar, romanın biçim güzelliği taşımasını gerektiğini ileri sürdüler.

2. (I) Türk edebiyatında modern öykü, 1950 sonrasında ürünlerini vermeye başlar. (II) Bu yıllarda öykü, romana geçişte çok müstakil tür olma özelliğini taşır. (III) 1950 sonrasında kadın yazarlar başta olmak üzere sadece öykü kaleme alan yazarların sayısında artış görüldü. (IV) Farklı türlerde eser veren yazarlardan bir kısmı ise daha çok öykücülükleriyle ön plana çıkar. (V) 1950 sonrasında öyküleriyle adından söz ettiren yazarlardan biride Leyla Erbil'dir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) İlla ki aşk arıyorum sağdan soldan çalıyorum.
B) Bir geldin sanki zorla getirilmiş gibi.
C) Hâlbuki iste ömrümü yoluna sereyim.
D) Belli ki sana her söylediğim şey seni bana getirir.
E) Mademki istiyorsun öyleyse durma git.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Herkes seyrediyor, sadece seyrediyor ama kimse anlatmaya çalışmıyor.
B) İnsanlara yardım etmeyi öğrenmeli ya da bunun için çaba sarf etmelisin.
C) Bu işler hallolunca yeni bir yayınevi ile anlaşmaya başlayacağız.
D) Masmavi gökyüzünün altında sevgiyle birleştirdiğimiz ellerimizdi.
E) Bu sefer ki üslubu diğer eserine göre kusursuza yakındı.

5. Güzel sanatlar (I) eğitiminde bize tüm boyama teknikleri öğretildi. Ama şimdi dönüp te (II) bakıyorum, lisede bile benim en sevdiğim teknik suluboya (III) olmuş. Hiçbir (IV) boyada bulamadığım bir büyüsü var. Oldum olası (V) şeffaflığı, hafifliği ve uçuculuğu bana çekici gelmiştir.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdakilerin hangisinde soru kısmında bir yazım yanlışı vardır?**

A) – Hafta sonu nereye gitmiştiniz?
– Kardeşimin doğum gününe.
B) – Söylediklerimi hiç mi anlamadın?
– Evet, anlamadım.
C) – Çalışmaktan vazmıgeçiyorsun?
– Sadece ara veriyorum.
D) – Böyle davranırsan n'olur?
– Hiçbir şey.
E) – Otobüs kaçta kalkacak?
– 17.25'te.

1-E	2-E	3-A	4-E	5-B	6-C

1. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle, diğer durumlarda küçük harfle başlar.

Bu kurala göre aşağıdakilerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

A) Önümüzdeki çarşamba, okulumuzda basketbol turnuvası düzenlenecek.
B) 21 Mart Perşembe günü, yıllardır sürdürdüğüm yöneticilik görevimden istifa ettim.
C) 2003'te Kastamonu'ya gitmiştim, o yılın kasım ayında ilde büyük bir sel felaketi meydana gelmişti.
D) Sağlık personeli, geçtiğimiz ocak ayında aldıkları ikramiye ile biraz rahat nefes aldı.
E) Tarihî dükkânın önünde fotoğraf çektirirken takvimler 1997 Eylül ayını gösteriyordu.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyimlerin yazımında bir yanlışlık yapılmıştır?**

A) Kafasına koyduğu belliydi, kapıyı kıracak gibi şiddetle çekerek evden çıkıp gitti.
B) Kavga başlayınca kirişi kırarım diye düşündü ama beklediği olmadı.
C) Erkenden kalkıp şehre giderek ne kadar canıtez biri olduğunu göstermişti.
D) Bulunduğum ümitsizlik ve hüzünlü durumla alay eder gibi gönlümü kırmıştı.
E) Derin düşünceler içinde kaybolmuş bir hâl ile geçmişini temize çekmeyi istiyordu.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Bu olayları örtbas edeceğimi düşünüyorsan yanılıyorsun.
B) Okuryazarlık durumumuz gün geçtikçe ilgiyle artmaya devam ediyor.
C) Bu olay hazmedilecek bir durum değil, bilmelisin.
D) Hafta başına girince diyete başlayacağını söylüyor sürekli.
E) Eşimle elele dolaştığımız parkta şimdi çocuğumuzla geziyoruz.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Dil ve görsel araçlar ancak birbirlerini tamamladıkları sürece başarılı bir iletişimsel değere sahiptir.
B) Özellikle dil ve görüntünün içiçe kullanıldığı televizyon reklamlarında çok önemlidir.
C) Kimi araştırmacılar, değişik Avrupa ülkelerinde pek çok tunik yazılı Türkçe yazıt olduğunu belirtmektedir.
D) Mehmet Taner de ilk döneminde sanatın özgün örneklerini yazmakta zorluk çeker, şiirde sıradanlaşmaya gider.
E) İlk süvari birlikleri MÖ 2600'de Çinliler tarafından kuruldu.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Bugünkü derste öğrencileri erozyon hakkında bilgilendirdik.
B) Her sabah eşofmanlarımızı giyip yürüyüşe çıkmak için sözleştik.
C) Bu akşamki yemekte fasulye yemeği olacağını söyledi annem.
D) Her sabah dağılan gardırobumu düzeltmek için büyük çaba sarf ediyordum.
E) Kapı birden aralandı ve içeri kırk yaşlarında yüzü mos mor kesmiş bir adam girdi.

6. (I) Ara sıra otomobil herhangi bir sebeple yavaşlar gibi olunca delikanlı yüzünde zapt edemediği bir dehşet ifadesiyle yerinden fırlıyordu. (II) "Acaba duracak mı, para toplamaya mı başlayacak?" diyordu içinden. (III) Araba tekrar hızlanınca derin bir nefes alarak yerine çekiliyor ve arabadan atlamak için kesin kararını veriyordu. (IV) Fakat bu kamyon, bu gitgide gözünde büyüyen, bütün hislerine alışamadığı ve ezici tesirler yapan korku makinesi; kendisini bir kıskaç gibi yakalamıştı. (V) Buradan kurtulmasına imkân olmadığını sanıyor, dörtbir tarafına bakınıyor ve etrafındaki köylülerin biraz kımıldasa yakasına yapışacaklarını zannediyordu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-C	2-C	3-E	4-B	5-E	6-E

TEST 3

09EF0EF2

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?**

A) Köyümüze her yıl en sevdiğim kuzenim, Ahmet amcamın kızı, gelir.
B) Soğuk kış günlerinde sobanın başından ayrılmayan Boncuk'un keyfine diyecek yok.
C) Van Gölü, ülkemizin en eşsiz ve bereketli göllerinden biridir.
D) Elif'in çocukluğunun geçtiği Esentepe Mahallesi'ne yarın taşınacaklar.
E) Abdullah beyin onu işe almaması şaşılmayacak bir durum.

2. I. İstanbul'da ulusal kimliğin cisimleşmiş hâli, Ara Güler Fotoğraf Sergisi'nde karşımıza çıkıyor.
II. Ağrı Dağı, Anadolu'nun doğusunda simgesel bir görüntüsüyle ziyaretçilerini karşılar.
III. İnsan ve mekânın buluşmasının güzel sonuçlarını Antik Çağ'da bile görebiliriz.
IV. Vatan Yahut Silistre, edebiyatımızda sahnelenen ilk oyun olma özelliği taşır.
V. Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?**

A) Atlas İstanbul Dergisi ve Beşiktaş Belediyesinin düzenlediği yarışmanın sonuçları belli oldu.
B) Amatör ve profesyonel bütün fotoğrafçıların katılımına açık Rengarenk Fotoğraf Yarışması'nda ilçenin renkleri, güzellikleri belgelendi.
C) Üsküdar; İstanbul'un kültür, sanat ve eğitim merkezi olmanın dışında çok sayıda anıtının süslediği renkli bir merkez.
D) Gümrük aracılarından Faik Efendi; kırk beş yaşlarında, uzun kara bıyıklı, esmer bir adamdı.
E) Ayrışmakla ilgili ayrıntılar, Atlas İstanbul'un bayilerdeki sayısında yer alıyor.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) *Makber* şiiri Abdülhak Hamit'in, karısı Fatma Hanım'ın ölümünden sonra Beyrut'ta yazdığı eseridir.
B) Kızılkaya Köyü yakınlarında, Anadolu tarihine ışık tutacak ören yerler mevcut.
C) Ötekine önem ve değer vermek şeklinde de tanımlanan duygudaşlık, kendimizin ve başkalarının sınırlarını belirlemekle başlar.
D) Geleneksel kıyafetli Maraş dondurmacısı herkesi olağanüstü gösterilerle bağırarak müşteri toplamaya çalışıyor.
E) Her beş saniyede on yaşından küçük bir çocuk, açlık ve yetersiz beslenme nedeniyle kaybedilmektedir.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?**

A) Ayşe Kulin hem *Veda*'da hem de *Umut*'ta biyografik verilerle roman tekniğini birleştirmede olağanüstü başarılı.
B) Her iki romanda da yazarın çok güçlü bir sezgisi, sosyal olguları toplamak için eşi görülmeyen bir büyüteci var.
C) Yazarın Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemleriyle ilgili bu iki yapıtını okuyacaklar, o günlerde ulusumuzun içinde bulunduğu süreci anlayacaklar.
D) Türk edebiyatında bugüne değin yazılmış en güzel klasiklerinizi okurken o zaman yaşadığımız duyguları anımsayacaklardır.
E) Romandaki detaylar, Lale Devri'nin saray dışındaki yaşamını gözler önüne seriyor.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?**

A) Hafta sonu öğrenciler ile pikniğe gitmek için sabırsızlanan bir öğretmendi.
B) Yükseköğretim Kurumu'na atananınca kendine yeni bir araba aldı.
C) Doğu Anadolu Bölgesi'nin nüfusu her yıl artmaktadır.
D) Gitgide adımlarını atmaya başladıysa hemen yürüyecektir.
E) Yan yana geldiğimiz zaman aramızdaki her şey buhar olup uçuşuyordu.

1-E	2-D	3-A	4-B	5-C	6-B

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Bu konu hakkında inisiyatif alan Ercan Bey, elinden gelen her şeyi yapmıştı.
B) Konya Ovası'nın uçsuz bucaksız tarlalarında özgürce koşmayı özledim.
C) Mustafapaşa Mahallesi, onlarca evleriyle tarihe meydan okuyor.
D) Elektrik kesintileri, Zafer anıtının önünde bir grup insanın birikmesine yol açtı.
E) Yeni kanun, Resmî Gazete'de yayınlanır yayınlanmaz yürürlüğe girdi.

2. 27 Mart 1939'da (I) Ankara'da doğan Kartal Tibet, yönetmen, oyuncu ve senarist kimlikleriyle iki yüze (II) yakın filmin içinde bulunarak Yeşilçam'a büyük bir katkı sağladı. Kartal Tibet'in oynadığı ve yönettiği çoğu film, Türk klasikleri arasına girmeyi başardı. Anne ve babası öğretmen olan Henüz ilkokuldayken (III) Radyo Çocuk kulübünde (IV) *Ayşe Abla* piyeslerinde (V) başrolü konuşmaya başlayan Tibet, mesleğe olan yeteneğini daha o yıllarda belli etmeye başladı.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) Everest Dağı'ndaki buzullar dahi küresel ısınmadan etkileniyor. (II) Bir bilim insanı ekibi, deniz seviyesinden 8.000 km yüksekte olan en yüksek buzuldaki buz kaybını gözlemlemek için inceledi. (III) Dünya'daki en yüksek iki hava durumu istasyonunu kurduktan sonra, buzul örneği toplayan ekip, South Col buzulunun oluşmasından 80 kat daha hızlı bir şekilde eridiğini ortaya koydu. (IV) Ekibin yaptığı analizler, oluşması için 2.000 yıl geçmesi gereken buzun 1990'lardan beri tamamen yok olduğunu ve buzulun her yıl, onlarca yıla eş değer buz kaybettiğini ortaya koydu. (V) Maine Üniversitesi'nden buzul bilimci Paul Mayewski, "İnsan kaynaklı iklim değişikliği en yüksek buzulları etkiliyor mu?" sorusunu cevapladıklarını söyledi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde yazım yanlışı yapılmıştır?

A) I ve II B) II ve III C) II ve V D) III ve V E) IV ve V

4. (I) Timur, 1336 yılında bu bölünmüş dünyaya gözlerini açtı. (II) Türk - Moğol hükümdar Timur'un kanlı itibarı genellikle adından önce gelir. (III) Yenilmez savaşçı Timur, Delhi'den Akdeniz kıyılarına kadar uzanan geniş bir bölgede uzun yıllar boyunca korku saldı. (IV) 14. yüzyıl İslam dünyasının yaşayan en güçlü hükümdarı olarak hem korkulan hem de saygı duyulan biriydi. (V) Ancak batıdaki ünü, Christopher Marlowe'un 1587 yılında kaleme aldığı ve onu insan hayatına bir karıncanınki kadar önem vermeyen ürkütücü bir hükümdar olarak betimlediği Timurlenk ve benzeri eserlere dayanıyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?**

A) Bu sefer de onları -Her zamanki yerlerinde bulmak ihtimaliyle- farkında olmadan aramıştım.
B) Refik Halit Karay birçok yazısında Kirpi takma adını kullanmıştır.
C) Toprak analizi yapmak üzere gelen ekibi Kaymakam makamında konuk etti.
D) Karahisar Kalesi, şehrin ortasına taht kurarak tarihi yaşatmaya çalışmaktadır.
E) 657 sayılı Kanun, memurların özlük hakları için bu yıl yeniden gözden geçiriliyor.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Türklerin ilk ana yurdu Orta Asya'ydı.
B) Kalburüstü insanlarla konuşan biriydi.
C) Antep Fıstığı çerezlerimizin olmazsa olmazıydı.
D) O, bana sürekli hazırcevap bir insansın, derdi.
E) Bu yaptığını art niyetli buluyor ve seni eleştiriyorum.

1-D	2-D	3-D	4-E	5-A	6-C

1. İnsanoğlu (I) konuşmayı farkettiği (II) günden bu yana, bir şeyleri birilerine (III) anlatma ihtiyacını duymuş. Tanık olduğu bir olayı, içine biraz da kendi hayal gücünü kattığı bir gerçeği ya da düpedüz (III) bir düşünü, bir korkusunu, bunalımını, karabasanını (IV) ve az da olsa kendini dinleyen meraklı kulaklar bulmuştur. Zamanla anlatışına daha bir çekidüzen (V), daha bir kıvraklık ve çekicilik katmıştır ki çevresi onu sıkılmadan ilgiyle dinlesin.

Bu parçada numaralanmış ifadelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Onun gelişini silüetini o kadar iyi biliyorum ki onu her şekilde tanırım.
B) Bana güzel şeyler vadeden hayat, daha ne güzellikler sunacaktır.
C) Kronik hastalığının nüksetmemesini istiyorsan ilaçlarını düzenli kullanmalısın.
D) Bu olayda alt üst olacağını düşünmemize rağmen kendini hemen topladı.
E) Farz et ki bu aşk hiç yaşanmasaydı birbirimizi tanımamış olacaktık.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Yazımız; şairin, bu zaman diliminde ne tür şiirsel arayışlarla özgün bir düzleme ulaştığına yanıtlar aramayı hedefliyor.
B) Şiirde "Gazelleme" alt başlıklı kesitte klasik şiire dahi dokunmaktan çekinmemiş bir Mehmet Taner var.
C) İkinci kitaptaki Rüzgârlı başlıklı bölümdeki bazı şiirlerde ilginç bir savrukluk dikkat çekmekte.
D) Mehmet Taner; daha ilk şiirlerinde ciddi, çok boyutlu bir arayışını sembolize eden bir şair olarak görülür.
E) *Arka Oda* kitabının "Çınlama" bölümündeki şiirlerde oldukça kişilikli şiirinin git gide süzdürülmüş yüzünü yansıtır.

4. (I) 1984'te, astronom Farhad Yusef Zadeh gök yüzünü gözlemlerken yaptığı çalışmaya ara vermesini gerektirecek bir şeyle karşılaştı. (II) Yusef Zadeh Kolombiya Üniversitesinde, kompakt kaynakların doğası üzerine doktora çalışmalarını yürütüyordu. (III) Ancak çalışma arkadaşı Don Chance ve Profesör Mark Morris ile birlikte 150 ışık yılı uzunluğunda 3 büyük yay tespit ettiler. (IV) İlk etapta gördüklerine inanamadılar. (V) Bu ilmeklerin varlığı İsveçli plazma fizikçisi Hannes Alfven tarafından öngörülüp sonrasında doğrulansa da kimse tek boyutlu bu ilmeklerin bu kadar uzun olabileceğini düşünmüyordu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Yeşilfasulye yemeğini ablam yapınca başka bir lezzetli oluyor.
B) Kuru soğanı yemeğin içine doğramayı unutmuşum.
C) Sivribiber alması için kaç kere ona mesaj attım.
D) Yeşilzeytini çocukluğumdan beri yemeği çok seviyorum.
E) Gelişigüzel çalışmayarak geleceğini daha da güzel planlamıştı.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Ülkemizdeki en güzel şelalelerin bulunduğu bölge Akdeniz'dir.
B) Sezai Karakoç'un bir takım şiirlerinde geleceğin izlerine rastlamak mümkün.
C) Tümünde olmasa da her birinde denemeyi betimleyen, açıklayan bir yön vardır.
D) Metropolis'i geride bırakıp dar ve sarp bir geçişten tarihî kente girdik.
E) 1950 sonrasında öyküleriyle adından söz ettiren yazarlardan biri de Leyla Erbil'dir.

1-B	2-D	3-E	4-A	5-C	6-B

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik sözcüklerin yazımında bir yanlışlık yapılmıştır?**

A) Gülkurusu renginde tişörtüyle çınar ağacının gölgesinde hemen fark ediliyordu.
B) Bu işleri oldubittiye getirmeye çalışmana gerçekten içerleniyordum.
C) Vücudun şeker direncini yaz aylarında dengede tutmak gerekiyor.
D) Onun bu sorulara hazırcevap oluşu en başından beri belliydi.
E) Evin temizliğinde tuzruhu kullanmanın, zehirlenmelere yol açtığını bilmelisin.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Nasıl oluyor da milyonlarca insan, Peter Parker'in Örümcek Adam'a dönüşünü izlemek içim sinemalara doluyor?
B) Grafik illüstrasyonlarıyla çizgi romanlar, çizenin yarattığı dünyayla özdeşleşmeyi sağlar.
C) Ahmet Haşim'i, Yahya Kemal'i yadsıyarak, onlarla ilgimizi keserek ozanlık katına erişemeyiz.
D) Gölün mavi suyu, bakır rengi toprağı başdöndürücü keskin kokularla doldururdu.
E) Renkleri gurubu kıskandıran o muazzam cümbüşte, uğurlama telaşının göz kamaştırıcı estetiği vardı

3. I. Turizm, esnaf için yazarkasaların daha fazla çalışması anlamına gelir.
II. Ülkemizin kimi kesimlerinde akağaç görebilmek artık imkânsız hâle geldi
III. Türkiye, Ortadoğu'da bulunduğu konum itibarıyla önemli bir yere sahiptir.
IV. Dizide olayların arkaplanında kalan birçok gizem, bu bölümde ortaya çıkacak.
V. Doğa güzellikleri ve kültürel değerler korunarak yurtdışına önemli mesajlar verilebilir.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Birleşik sözcüğü oluşturan sözcüklerden biri veya her ikisi birleşme sırasında anlam değişmesine uğramışsa sözcük bitişik yazılır.
Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uyulmadığı için bir yazım yanlışı yapılmıştır?

A) Her ağaç, her çalı bir çiçek demeti ve insan, bu güzel kokular denizinde süzülmek ve bütün besinini oradan toplamak için, mayısböceği olmak istiyor.
B) Bahçenin en güzel köşesini akşamsefası süslemekte, ben de onu izleyerek derin hayallere dalmaktaydım.
C) Halk dilinde incitmebeni olarak bilinen kansere yeni tedavi yöntemleri araştırılıyor.
D) Güngörmüş insanlarla sohbet etmek, zamanı telefonla geçirmekten çok daha iyidir.
E) Her yaz büyüklerimizle ormana gider, yanımızda götürdüğümüz poşetleri altıparmakla doldururuz.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Bu pazartesi işbaşı yapacağını söylemesine rağmen hâlâ işe gelmedi.
B) İşverenleri de bu konuda düşünmemiz gerekmez mi sence de?
C) Hoşça kal demekle gitmiş sayılmaz ki insan!
D) Kuşbakışını derste öğrenmemize rağmen hâlâ bu işi çözemedim.
E) Bu işte randıman aldığın için kendini daha iyi hissedeceksin.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı doğrudur?**

A) Üzerinde bulunduğumuz tali yol az sonra derin bir virajla kıvrılarak anayola bağlanacak.
B) Bir çadıra konmuş, ağzı odunla açık tutulan bu köpekbalığı kokuncaya kadar halka gösterildi.
C) Bahçenin dört yanını kapsayan ayrıkotlarını tatilde temizleyelim.
D) Salatalara ve yemeklere lezzet katan dereotu, düşük kalorisiyle diyetlerde de kullanılabiliyor.
E) Birçok gelişmiş ülkede üstgeçitler hem fonksiyonel hem de güzel sanat çalışmaları olarak kullanılır.

1-E	2-D	3-B	4-A	5-D	6-D

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Bu hafta Yükselme Dönemi'ne çalışmam gerekiyor.
B) TDK'nın yazım kurallarına her gün çalışıyorum.
C) Orta Çağ'dan beri hep bir arayış içinde olduk.
D) Köyün 3 km ötesinde eski bir kuyudan su çektik.
E) Boğaz'dan geçebilmemiz iki saati bulabilecek gibi.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?**

A) Av. İhsan Bey, girdiği duruşmadan sonra dinlenmek üzere ofisine gitti.
B) ASELSAN'da görev yapan bir grup mühendis okulumuzu ziyaret etti.
C) Güneş Apt. numara 35'e taşınan yeni komşumuzun sevimli bir köpeği vardı.
D) Bağ-Kur'dan emekli olan kişilerin maaşlarında artış olacak.
E) Ankara Ticaret Odasına üye olan firmalar, bu yıl az zarar etti.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ifadenin okunuşuna uygun bir ek <u>getirilmemesinden</u> kaynaklanan yazım yanlışı vardır?**

A) Okullardaki birçok araştırma TÜBİTAK'ın desteğiyle yürütülüyor.
B) TRT'den naklen yayınlanan maçı milyonlarca kişi izledi.
C) KYK'da kaldığım yıllarda güzel dostluklar edindim.
D) THY'nin uçuş saatlerindeki değişiklik birçok kişiyi mağdur etti.
E) TBMM'nin açılış törenini canlı yayında izleme fırsatı buldum.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Küçük kardeşim TV'deki alt yazıları okumaya çalışıyordu.
B) Derginin İng.'den başka bölümlerini de okuyabilirsiniz.
C) Babam, 3 m²lik bir alanda yıllarca esnaflık yapmış.
D) Çoğu program RTÜK'ün verdiği cezalar sonrası yayından kaldırıldı.
E) Bazı yazışmalarda T.C. ibaresinin olmasına özen gösterirm.

5. Büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır. Ancak kısaltması büyük harflerle yapıldığı hâlde bir kelime gibi okunan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın okunuşu esas alınır.
Buna göre aşağıdakilerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

A) TDK'nin bu belgeler üzerinde titizlikle çalıştığına inanıyorum.
B) Bu sabah TBMM'nde açılış konuşmasını en yaşlı vekil yaptı.
C) UNESCO'nun sağladığı katkılarla birçok kültürel miras geleceğe aktarılacak.
D) TÖMER'den gelen öğretmenler, Türkçenin nasıl öğretilmesi gerektiğini açıkladı.
E) Elimizdeki haritada yazan GB'nin aslında ara yön olduğunu anlamamıştık.

6. <u>Mısır'ın kuzey kıyısında</u> bir liman şehri olan İskenderiye, güç- (I)
lü <u>Makedon kralı</u> Büyük İskender tarafından kurulduğu söyle- (II)
nen <u>70'i aşkın</u> şehirden biriydi. İskenderiye, tarih sayfalarında (III)
<u>yer almaya</u> başladığı <u>M.Ö. 331</u> yılından kısa bir süre sonra, (IV) (V)
Mısır'daki Batlamyus hanedanının uzun yıllar merkezi olan Memfis'in yerini aldı.
Bu parçada numaralanmış bölümlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-B	2-E	3-C	4-B	5-B	6-E

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Hafta sonu yapılacak olan müsabakada sana sonsuz güveniyoruz.
B) Gece yarısı gökyüzüne bakıp onunla hayallere dalardık.
C) Kepçekulağın tedavisi tıp literatüründe otoplasti olarak bilinen cerrahi yolla yapılmaktadır.
D) Ses bilgisiyle ilgili konuyu anlatan öğretmen, test çözdü.
E) Köprü yoluna girince hep eski anılarım aklıma gelir ve hüzünlenirim.

2. I. Bu çalışmada, öykücülüğümüzün gelişme evrelerinin önemli durakları ele alınmıştır.
II. Kuşkusuz modern öykücülüğümüzün kuruluş, gelişme ve nitelikli bir kimliğe kavuşması plan dahilindeydi.
III. Türk öykücülüğüne kimlik ve belirgin tonlar kazandıranlara deyinmeyi uygun bulduk.
IV. Ne var ki bunun imkânsız olduğunu söylemek bile fazlaydı.
V. Bir öykü tarihinden çok, kimi yazarlar üzerinden öykücülüğümüze panoramik bir bakıştan ibarettir.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Çevre yolunu düzenleyen belediye, harika işler çıkaracağa benziyor.
B) Tebessüm edince elmacık kemikleri iyice ortaya çıkıyordu.
C) Yarın ameliyata girecek olan Sahra, safra kesesini aldıracak.
D) Her akşam bademyağını saçlarına sürersen saçların daha sağlıklı olacak.
E) Gözlerimizi ayırmadan bakarsak Çoban Yıldızı bile gökyüzünden silinip görünmez olur.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Batı'nın başlatmış olduğu yenilik hareketi burada da can buldu.
B) Yunus Emre (? - 1320)'nin ilahilerini koro hâlinde söyledik.
C) Onun, 12.01.2022'de evleneceğini duyunca çok heyecanlandı.
D) Boğaz Köprümüzün güzelliği kartpostalları kıskandırıyordu.
E) Bakanlar Kurulunun toplantısı gelecek hafta başlayacakmış.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Böyle boylu boslu birini takıma kazandırmak gerekir.
B) Sıra dışı yaşamı romanlara konu olmuştu.
C) Onunla samimiyetimiz gitgide ilerliyordu.
D) Baş kahramanı romanın sonunda tanıttı.
E) Dünkü maçta güzel sonuçlar aldık.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Akşama ezogelin çorbasını yapacağını söyledi ablam.
B) Dolma biber alıp yarın için hazırlık yapacağım.
C) Çocukluğumdan beri kestane şekerini yemekten vazgeçemedim.
D) Misafirlerin geleceğini duyunca hemen gidip kuruyemiş aldım.
E) Onun yaptığı çiğ köftenin tadını hâlâ unutamadım.

1-C	2-C	3-D	4-B	5-D	6-D

TEST 9

027E0648

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Dedesinin takma dişlerini görünce hayretle ona baktı bebek.
B) Hava yolunu tercih eden insanlar ulaşımda zorluk yaşamıyor.
C) Kafatasında bir çukur içine yerleşmiş bulunan gözün yuvarlak bölümüne göz yuvarı denir.
D) Kemalpaşa tatlısını çok seven Nazlıcan, onu yemeden duramıyordu.
E) Gün geçtikçe zayıflamaya başlayan Giray, kurukemik kaldı.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) O belli ki bu işte çetinceviz çıkacak.
B) Eski toprak olduğu için ona bir şey olmaz.
C) Bebeğin süt dişleri yavaş yavaş çıkmaya başladı.
D) Meteor taşının bilimsel olarak açıklanması zaman aldı.
E) Dil bilgisi konusundaki eksiklerini tamamladı.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Laboratuvar çalışmalarında elde edilen sonuçları sırasıyla değerlendirmek lazım.
B) Makinenin içine kaçan çorap artık onu kullanılmaz hâle getirdi.
C) Marketten gelirken maydonoz almayı unuttum diye tekrar markete döndüm.
D) Bu akşam bize geleceksen sana özel mozaik pasta yapacağım.
E) Sabahki anonsu duyamamamızın sebebi hoparlörün bozuk olmasıymış.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Biz Kuzey Avrupa'yı merak ediyoruz.
B) Ocak'ın 14'ünde kampa gideceğiz.
C) Vatansever insanlar bu meydana koşmuştu.
D) Bu olayı oldu bittiye getirme sakın.
E) Sana olan saygım günbegün artıyor.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altılı çizili ifadenin yazımı yanlıştır?**

A) Deniz yolu ulaşımı daha kolay olduğu için onu tercih edeceğiz.
B) Bugün açık oturum yapılacağını daha önceden haber vermiştik.
C) Yerküre hakkında yazılan makalelere bakmak gerekiyor.
D) Erzincan'ın tulum peyniri ile meşhur bir il olduğunu daha önce duymuştum.
E) Bağbozumu zamanı ceviz çırpmaya giderdik.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

A) Ben de bu yolları gide gele öğreneceğim.
B) Bile bile yandı yüreğim yana yana söndü yüreğim.
C) Günü gününe çalışarak bu işi başaracağına eminim.
D) Baş başa verip bu işin üstesinden geleceğimize inanıyorum.
E) Git gide daha çok alışıyordum sana ve hiçbir alışkanlık bu kadar güzel değildi.

1-E	2-A	3-C	4-D	5-E	6-E

38. SEANS | NOKTALAMA İŞARETLERİ

BİLGİ

Noktalama İşaretleri

. Nokta	, Virgül	; Noktalı Virgül	: İki Nokta	... Üç Nokta	? Soru İşareti	! Ünlem İşareti	- Kısa Çizgi
– Uzun Çizgi	/ Eğik Çizgi	“ ” Tırnak İşareti	( ) Yay Ayraç	’ Kesme İşareti	‘ ’ Tek Tırnak	[ ] Köşeli Ayraç	‘‘ Denden

38.1 - Noktalama İşaretleri - I

1. Nokta (.)

- **Tamamlanmış cümlelerin sonuna konur.**
  Sevmek bazen gitmektir.
- **Bazı kısaltmaların sonuna konur.**
  Dr. (doktor), Prof. (profesör) ...
- **Sayılardan sonra sıra belirtmek için (-ıncı ekinin anlamını karşılamak için) konur.**
  20. (yirminci), IV. Murat…
- **Arka arkaya sıralandıkları için virgülle ya da kısa çizgiyle ayrılan sayılardan sadece sonuncu sayıdan sonra nokta konur.**
  7, 8, 9 ve 10. sorular
- **Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı belirten sayıları birbirinden ayırmak için konur.**
  01.07.1981, 10.V.1990
- **Tarihlerde ay isimleri yazıyla belirtildiğinde ay isimlerinden önce ve sonra nokta kullanılmaz.**
  20 Temmuz 2000, 07.01.1994
- **Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.**
  Yarın 10.15’te buluşalım.
- **Matematikte çarpma işareti yerine kullanılır.**
  8.5 = 40, 10.12 = 120

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin sonuna nokta (.) <u>getirilemez</u>?**

A) Şiirin dilini öğrenmek, ana dilin içinde yabancı bir dil öğrenmek gibidir, diyordu bir bilgin
B) Zaman zaman eleştirilse de sevgi uğruna canını veren herkes takdir edilmelidir
C) Divan edebiyatında beyitlerle yazılan nazım şekillerinden birkaçını sıralayalım: gazel, kaside, müstezat
D) Roman, bir adamın kendisini keşfetmek için girdiği kimlik aşamasını işliyor aslında
E) Merhamet, insanları birbirine yaklaştıran ve birbirlerine karşı sorumluluk uyandıran yüce bir duygu

Çözüm:
A, B, D ve E şıkları, tamamlanmış cümleler olduğu için sonuna nokta konur ancak C şıkkında, cümleden sonra sıralanan açıklamaların devam edebileceğini gösteren “birkaç” kelimesi kullanıldığı için sonuna üç nokta getirilir.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. İnsan zamanla yazarlığını tanımaya başlıyor (.)[I] Kimileri koşturma arar, kimileri ise sakin ortam arar (.)[II] Sanırım ben telaşlı olan taraftayım (.)[III] Bir kitabın yayın tarihi geldikçe gazabasarım, düşüncemi iyice netleştirdiğim için sağanak bir yağmur gibi (.)[IV] Uzun süre öykü üzerinden döndükten sonra, bu ani sıçrama hayli yorucu aslında ama bu benim için en verimli olan yol (.)[V]

Yukarıdaki parçada numaralanmış yerlerin hangisinde nokta <u>yanlış</u> kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-D

BİLGİ

38.2 - Noktalama İşaretleri - II

2. Virgül (,)

- **Art arda sıralanan eş görevli sözcük ve sözcük gruplarının arasına konur.**
  Beni rahatsız eden, huzursuzluk veren, içime batan, dert edindiğim ya da tam tersine umut veren, içime sular serpen meseleler hakkında yazıyorum.
- **Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.**
  Gördüm, sarıldım, öptüm, kokladım.
- **Uzun cümlelerde yükleme uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.**
  Levni, Lale Devri'nin en tanınmış minyatür sanatçılarından biridir.
- **Cümle içinde geçen ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.**
  İstanbul'a, en sevdiğim şehre, gitmek için sabırsızlanıyordum.
- **Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan sözcükler arasına konur. (İkilemeler hariç)**
  Akşam, yine akşam, yine akşam,
  Bir sırma kemerdir suya baksam
- **Tırnak içine alınmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.**
  Yazmasam deli olacaktım, diyordu şair.
- **Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlesinin sonuna konur.**
  - Yarınki denemeye girecek misin? diye sordu.
- **Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak kullanılan "hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, baş üstüne, öyle, olur, haydi, elbette'' gibi sözcüklerden sonra konur.**
  Hay hay, gideriz.
  Hayır, onun söylediklerini yapmayacağım.
- **Bir sözcüğün kendisinden sonra gelen sözcük veya sözcük gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır.**
  Eczacı, kadına bir şeyler söyledi.
  Yaşlı, adama bakınca çok şaşırdı.
- **Hitap için kullanılan sözcüklerden sonra konur.**
  Sevgili Anneciğim,
  Sayın Başkanım,
- **Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için kullanılır.**
  18,7
  20,3
- **Metin içinde art arda gelen bağ - fiil eki almış sözcüklerden sonra konur.**
  Sevinerek, tebessüm ederek bu işi yapıyordu.
- **Özne olarak kullanılan bu, şu, o adıllarından sonra konur.**
  Bu, benim için mükemmel bir iş deneyimi olacak.

UYARI

- Şart ekinden (-se, -sa) sonra virgül konmaz.
  Kendin için ne istiyorsan onu karşındakine sun.
- Metin içinde tek zarf - fiil (bağ - eylem) eki almış sözcükten sonra virgül konmaz.
  Elindekini masaya koyup aniden kalktı.
- Metin içinde "ve, veya, yahut, ya .. ya" bağlaçlarından önce de sonra da virgül konmaz
  Severim ama güvenemem ki.
- Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz.
  Hem sana ihtiyacım var hem de bana delice.
- Metin içinde "-ınca / -ince" anlamıyla zarf - fiil görevinde kullanılan "-mı / -mi" ekinden sonra virgül konmaz.
  Eve geldi mi beni muhakkak arasın.
- İsim tamlamasında tamlayan ile tamlanan arasına virgül konmaz.
  Senin gözlerin bu gece uzaktan geçen bir gemi.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama yanlışlığı yapılmıştır?**

A) Beni dinlese, sözlerimi dikkate alsa her alanda başarılı olur.
B) Okulun, evin işlerini senin sayende kısa sürede bitirdim.
C) Hayatın anlamını, değerini bu kitabı okuduğunuzda anlayacaksınız.
D) Sizi görünce, nedensiz yere yüzümde güller açıyordu.
E) Bayan, gazetecinin sorularına kaçamak cevap veriyordu.

Çözüm:
Zarf - fiillerden sonra virgül gelirse noktalama yanlışlığı olur. Bu nedenle sorunun cevabı D şıkkıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül ötekilerden farklı bir görevde kullanılmıştır?**

A) Sıcak, içeceklerinde tadını bozmuştu.
B) Öğretmen, odasına neşeli bir şekilde girdi.
C) Yaşlı, adamın sözlerinden etkilendiğini söyledi.
D) Dürüst, idealist öğrencilerin olduğu bir sınıfta eğitim gördü.
E) Genç, bilginin öğütlerini bir bir dinleyip not almıştı.

1-D

BİLGİ

38.3 - Noktalama İşaretleri - III

3. Noktalı Virgül (;)

- **Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur.**
  Pazardan elma, armut, portakal; kereviz, bamya, ıspanak aldım.
- **Ögeleri arasına virgül konmuş sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.**
  Kör ölür, badem gözlü olur; kel ölür, sırma saçlı olur.
- **Ögeleri arasında virgül bulunan cümlenin öznesinden sonra konabilir.**
  Ayşe; Ahmet, Ali, Ömer ve Betül'den daha zekidir.

4. İki Nokta (:)

- **Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlenin sonuna konur.**
  Tanzimat Dönemi sanatçılarından bazıları şunlardı: Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Muallim Naci…
- **Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlenin sonuna konur.**
  Kararını vermişti: Onu bir daha aramayacaktı.
- **Karşılıklı konuşmalardan sonra konuşan kişiyi belirtmek için konur.**
  Öğretmen: Yarınki ödevlerinizi unutmayın.
  Öğrenci: Tamam, hocam.

UYARI

- İki noktadan sonra gelen bölüm cümle değeri taşıyorsa büyük harfle başlar.
- İki noktadan sonra gelen bölüm cümle değeri taşımıyorsa küçük harfle başlar.

5. Üç Nokta (…)

- **Tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.**
  Etrafta masmavi bir deniz, yemyeşil yapraklar, üzerimize serilmiş tertemiz bir hava…
- **Herhangi bir sebepten açık yazılmak istenmeyen sözcük ve bölümlerin yerine konur.**
  Yarın akşam V…'a gideceğimi söylüyor.
- **Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan sözcük veya bölümlerin yerine konur.**

6. Soru İşareti (?)

- **Soru eki veya sözcüğü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.**
  Neden böyle yapıyorsun, izah et?
- **Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur.**
  Adınız, soyadınız?
- **Bilinmeyen, kesin olmayan veya kuşkuyla karşılanan yer, tarih gibi durumlar için kullanılır.**
  Yunus Emre (1240 ? - 1320)

NOT

Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti en sona konur.

7. Ünlem İşareti (!)

- **Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur.**
  Bu gece ay ne kadar da parlak!
- **Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur.**
  Ey Türk Gençliği!
- **Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözcükten hemen sonra parantez içinde kullanılır.**
  O, alanında çok başarılı bir şair (!)

8. Kısa Çizgi (-)

- **Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna konur.**
  ..... etraf-takiler sana bakıyor.
- **Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.**
  Baki -Sultanü'ş-Şuara- olarak bilinir.
- **Sözcüklerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.**
  göz-lük-çü-lük
- **Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.**
  oku-, anla-
- **Arasında "ve, ile, ila, ... -den ...-e" anlamlarını vermek için sözcükler veya sayılar arasında kullanılır.**
  Türk - Yunan ilişkileri
  Fenerbahçe - Beşiktaş maçı

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin sonuna üç nokta (...) getirilmelidir?**

A) Bazen anılarda boğulup kayboluyorum zamanda
B) Ara Güler'in o meşhur fotoğrafları var ya; kahvede oturanlar, balıkçılar
C) Hepimiz aslında anlamıştık bu sevdanın sürmeyeceğini
D) Belki bazılarınız kuruntu yaptığımı düşünecek şimdi
E) Eskiden bir roman, önce bir gazetede tefrika edilirdi

Çözüm:
B seçeneğinde "kahvede oturanlar, balıkçılar" ifadesinin devamı geleceği için sonuna üç nokta getirilmelidir. Doğru cevap B'dir.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin sonuna soru işareti (?) <u>getirilemez</u>?**

A) Ne diye beni bu kısır döngünün içine soktun
B) Boyuna kitap okuyup düşünüyor, filozof mu olacak
C) Kitap okumaya başladım mı içim içime sığmıyordu
D) Niçin her şeyi bir kenara bırakıp bir sahil kasabasına taşınmıyoruz
E) Acaba bu yılki bilgi yarışmasına kimler katılacak

1-C

BİLGİ

38.4 - Noktalama İşaretleri - IV

9. Uzun Çizgi (–)

- **Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır.**

– *Bu konu hakkında görüşlerini alabilir miyim?*

- **Oyunlarda uzun çizgi konuşanın isminden sonra da konabilir.**
  Sezar —Sen de mi Brütüs?

NOT

Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgiye gerek yoktur.

10. Eğik Çizgi (/)

- **Dizeler yan yana yazıldığında aralarına konur.**
  Burda çiçekler açmıyor / kuşlar süzülüp uçmuyor / yıldızlar ışık saçmıyor / geçmiyor günler geçmiyor.
- **Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur.**
  Atatürk Mah. No.: 12/2 Merkez / İSTANBUL
- **Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.**
  10/12/1992
- **Dil bilgisinde eklerin farklı biçimlerini göstermek için kullanılır.**
  -ma / -me, -acak / -ecek vb.

11. Tırnak İşareti (“ ”)

- **Başkasından veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.**
  “*Yazar, akıntıya karşı yol alan yalnız insandır.*” *Tezer Özlü*
- **Vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınabilir.**
  Bu eserde yazar, “bilinç akışı” tekniğini başarıyla kullanmış.
- **Cümle içerisinde yapıtların ve yazıların isimleri ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır.**
  Halide Edip Adıvar “Ateşten Gömlek” adlı eserinde Kurtuluş Savaşı’nı konu edinmiştir.

12. Yay Ayraç (Parantez ( ))

- **Cümlenin yapısıyla doğrudan doğruya ilgili olmayan açıklamalar parantez içine alınabilir.**
  Servetifünun Dönemi’yle edebiyatımıza (sone, terzarima, triyole, balad) gibi türler girmiştir.
- **Bir sözcüğün eş anlamlısını belirtmek için kullanılır.**
  Yarınki derste sıfat (ön ad) konusunu işleyeceğiz.
- **Bir tiyatro eserinde veya senaryoda konuşan kişinin hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır.**
  Genç (ihtiyar adamın yanına yavaşça yaklaşarak) onu elinden tutup oturduğu yerden kaldırdı.

13. Kesme İşareti (’)

- **Özel adlara getirilen (çoğul eki hariç) çekim eklerini ayırmak için konur.**
  Ayşe’nin bu konudaki düşüncelerini öğrenmiş olduk.
- **Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur.**
  MEB’in
  TDK’ye
- **Sayılara getirilen ekleri ayırmak için konur.**
  8’inci
  8,25’lik
- **Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için konur.**
  Haziran’ın 13’ünde düğün yapacağız.
- **Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kullanılır.**
  n’olur
  n’eyleyeyim
- **Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur.**
  Ahmet Bey’den
  Doktor Fatma Hanım’a
- **Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalar kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısalmalarda ek, noktadan ve üs işaretinden sonra kelimenin ve üs işaretinin okunuşuna göre yazılır.**
  vb.leri
  Alm.dan
  mad.si

Kesme İşaretinin Kullanılmadığı Yerler

- **Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz.**
- **Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturum ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.**
- **Özel isimlere getirilen yapım ekleri ve yapım ekinden sonra gelen çekim ekleri kesmeyle ayrılmaz.**
- **Özel isimlere getirilen çokluk eki ve çokluk ekinden sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.**

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tırnak işareti (“ ”) ötekilerden farklı görevde kullanılmıştır?**

A) Tolstoy der ki: “İnsan acı duyabiliyorsa canlıdır, başkasının acısını duyabiliyorsa insandır.”

B) “Benim en sevdiğim söz, senden duyduğum bendir.” diyerek heybesine koymuştu sevdayı.

C) Necip Fazıl’ın “Kaldırımlar” şiirini ilk kez okumuştum ve uzun zaman o şiirin etkisinden kurtulamadığımı anımsıyorum.

D) Sezen Aksu'nun dediği gibi: “Anlatmak istemiyorum ama anlamanı isterim.”

E) “Yardım etmek üzere uzadığınız her el kendi elinizdir.” diyordu Nurullah Genç.

Çözüm:

A, B, D, ve E şıkkında doğrudan alıntıları göstermek için tırnak işareti kullanılmıştır. Fakat C şıkkına baktığımızda “Kaldırımlar” edebî eser ismi olduğu için tırnak içine alınmış ve diğerlerinden farklı görevde kullanılmıştır.

Cevap C

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme işaretinin kullanımı yazım yanlışına yol açmıştır?**

A) Fırat Üniversitesi'nden gelen bir grup öğrenci, ilimizde bazı araştırmalar yaptı.

B) Güneş'te meydana gelen patlamaların bize etkisi uzun bir zaman sonra anlaşılacak.

C) Recâizâde Ekrem’in, Cenap Şahabettin’in, Tevfik Fikret’in sonbaharı anlatan birçok şiiri vardır.

D) Ülkemizdeki çoğu mimari eseri, Batı’da bile görmek mümkün değildir.

E) Boğaz Köprüsü’nün güzelliği kartpostalları kıskandırıyordu sanki.

1-A

1. Yaz mevsimleri -burada özellikle ağustosu kastediyorum- ne kadar da sıcak oluyordu. Sıcağa rağmen hatırda kalan bazı şeyler de var. Rize'nin çay kokusu, insanlarının içten ve içimi aydınlatan samimiyetleri, gözlerimi büyüleyen tarihî ve doğal güzellikleri, dağlarının eteklerine oturmuş yaylaları...

Bu parçadaki noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

A) Kısa çizgi
B) Kesme işareti
C) Virgül
D) Üç nokta
E) Nokta

2. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin sonuna nokta <u>getirilemez</u>?**

A) Bu işi bitireyim, yine spora başlayacağız haftaya
B) Uzun soluklu ve sermayesi yüksek bir işe başlıyorduk onunla
C) Senin olduğun kalpte sevinç de hüzün de iç içe
D) Gökyüzünde kuşlar, ağaçlarda tomurcuğa düşmüş meyveler
E) Sevgiyi oluşturan, koşulsuz şartsız güven ortamıdır

3. I. 01.01.1991 tarihinde Erzincan'ın Tercan ilçesinde doğmuş.
II. Prof. Dr. Raşit Bey, alanının önemli kişilerine kısa bir bilgi verdi.
III. Dersimiz bugün 17.40'ta bitince çok şaşırmıştık.
IV. 4, 5, 6 ve 7. koltuklar bizim kafilemize ayrılmıştı.
V. Sabah saatlerini haber veren horoz ötüşleriyle güne merhaba dedim.

Yukarıda numaralandırılmış cümlelerin hangisinde noktanın aşağıdaki işlevlerinden biri <u>yoktur</u>?

A) Tamamlanmış cümlelerin sonuna konur.
B) Bazı kısaltmaların sonuna konur.
C) Sayılardan sonra sıra belirtmek için konur.
D) Arka arkaya sıralandıkları için virgülle ya da kısa çizgiyle ayrılan sayılardan sadece sonuncu sayıdan sonra konur.
E) Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı belirten sayıları birbirinden ayırmak için konur.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışı vardır?**

A) Eleştirmen, yüzeysel eleştiri yapma hakkına sahip değildir.
B) Her ana, her zamana, her güne ve her yeni başlangıca iyi gelir bahar.
C) Yalnızlık, insan deneyiminin kaçınılmaz ve acı verici bir gerçeğidir.
D) Köyün düzeni ilk bakışta hemen görülüyordu da köylünün bu yanı.
E) Anlatamamamın sıkıntısı içimdeki telaşı kat be kat artırıyor.

5. Çağlar boyu, bıkmadan usanmadan milletçe testimizi doldurduğumuz bir pınar vardır (I) Anadolu yaylasından, Orta Asya bozkırlarından, Altay Dağlarının doruklarından, Türk'ün mazisinden çıkan bir pınar (II) Bu pınar ki ondan çıkan nehir Türk'ün mazisini ve hâlini, istikbaline taşır (III) Bize çağlar ötesinden Yunus Emre'nin, Kaygusuz Abdal'ın, Pir Sultan Abdal'ın, Dadaloğlu'nun, Karacaoğlan'ın, Köroğlu'nun, Dertli'nin, Emrah'ın, Âşık Veysel'in ve daha nicelerinin sesini, ezgisini taşıyan pınardır bu (IV) Onların ağzından dökülen, özüyle ve sözüyle bizi bize getiren, bizden olan bu pınarın adı (V) Türk halk edebiyatıdır.

Bu parçada numaralanmış yerlerin hangilerine nokta <u>getirilemez</u>?

A) I ve II B) II ve III C) II ve V D) III ve IV E) IV ve V

6. (I) Türk milletinin anlatım gücünü arttıran ögelerdir deyimler… (II) Söz fırçasının darbeleriyle insan zihninde resimler çizerek görmeyi, ses ve söyleyiş güzelliğiyle duymayı sağlar. (III) Soyut kavramlar, somutlardan yararlanarak ancak deyimlerle bu kadar güzel anlatılabilir. (IV) Peki, biz bu değerlerin kalıcılığı için neler yapabiliriz? (V) Okul öncesi dönemden başlayarak çocuklarımızı masal, bilmece, tekerleme gibi dilsel ürünlerle yetiştirmeliyiz.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışı yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E	2-D	3-C	4-D	5-C	6-A

1. Sabahattin Ali'nin *Ses* adlı hikâyesinde olanla (I) olması beklenen arasında bir çatışma yaratılarak ve olay (II) durum ve kişiler tasvir edilmekle yetinilerek dramatik ironi kullanılmıştır. 1937 yılında yayımlanan (III) kitapla aynı ismi taşıyan ve kitabın ilk hikâyesi olan *Ses;* özne anlatıcının (IV) müzisyen bir arkadaşıyla Beyşehir'den Konya'ya doğru giden kamyonun arızalanması sonucu yolda kalmasını (V) orada bir yol amelesi olan Sivaslı Ali adlı saz çalan bir gencin sesini dinlerken etkilenmesini ve ona müzik eğitimi aldırma çabasını anlatmaktadır.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine virgül getirilemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) eş görevli sözcükleri veya söz gruplarını ayırma göreviyle kullanılmamıştır?**

A) Ah insanın tozunu, toprağını, bağrını, yakasını, elini, kolunu şehrengiz ninnisi ile bağlayan toparlayan, saran, demleyen kuyular.
B) Uygarlık üzerinde söz sahibi olan uluslardan biri olduğumuzu unutmamak ancak aklımızı dilimize, dilimizi, aklımıza emanet etmekle olur.
C) Dilimizle düşünüyoruz, onunla sevgimizi ifade ediyoruz, onunla buluşlara imza atıyoruz, onunla tüm insanlığı davet ediyor, onunla tüm insanlığın gönlüne ve fikrine misafir oluyoruz.
D) Kelime hazinesi, kelime dağarcığı, kelime dağarı, ifadeleriyle de karşılanan söz varlığı, dilin bütün varlığını ifade eder.
E) Eskiden pabuççular, yemeniciler, çizmeciler, çarıkçılar, bakırcılar, demirciler vb. gibi sanat kollarının olduğu bilinmektedir.

3. Türkçe, bünyesine giren yabancı bir kelimeyi kendi yapısına uydurma kabiliyeti olan çok etkili bir dildir.

Aşağıdakilerin hangisinde virgül bu cümledeki işleviyle kullanılmamıştır?

A) Empati, bir insanın kendisini diğer insanın yerine koyması ve onun yaşantısını onun gözü ile girebilmeyi gerektiren bir yaklaşımı içerir.
B) Bir insan, bazen hiçbir çaba göstermeden diğer insanın perspektifinden bakarak onun dünyasını deneyimlemeye başlar.
C) Sürrealistler; realistlere, ruhsal olaylara müdahale ettikleri ve sadece görüleni yansıttıkları için karşı çıkmışlardır.
D) Bir töre komedyası özelliği taşıyan *Şair Evlenmesi*, görücü usulüyle evliliğin sakıncalarını konu alıyor.
E) Bu ihtiyaçlar sonunda sözcüklere yüklenen anlamlar, zaman içerisinde farklılıklar gösterir.

4. Çocukluğumda sokağımız, sabahları poğaçacıların bağırışlarıyla dolar; öğleye doğru ise onların yerini kasetçilerin teyplerinden yükselen arabesk - fantezi şarkılar alırdı. Öğleden sonra lağımcıların seslerini işitmeye başlar, zaman zaman da hurdacıların önce sesini duyar ve sonra da merakla hurda arabalarındaki malzemelere bakardık. Bu tasvir, daha ziyade 90'ların sonlarıyla 2000'lerin başlarına ait. 2000'lerle birlikte poğaçacılar sokaklarımızdan ayağını kesip, kasetçiler semtimize uğramaz olduğunda her şeyin değiştiğini anladım. Artık lağımcılar, hurdacılar da giderek seyrek gelmeye başlamıştı. Hızlıca başka meslekler ve başka esnaflarla tanıştık. Mesela video kasetçilerin halefi olan VCD'ciler girdi hayatımıza.

Bu parçada virgülün aşağıdaki işlevlerinden hangisinin kullanımı yoktur?

A) Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime gruplarının arasına konur.
B) Cümle içindeki ara sözleri ayırmak için ara sözlerin başına ve sonuna konur.
C) Metin içinde art arda gelen zarf - fiil eki almış kelimelerden sonra konur.
D) Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
E) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

5. Mısır'ın kuzey kıyısında bir liman şehri olan İskenderiye (I) güçlü Makedon kralı Büyük İskender tarafından kurulduğu söylenen 70'i aşkın şehirden biriydi. MÖ 331 yılında tarih sayfalarında yer almaya başlarken (II) kısa bir süre sonra da Mısır'daki Batlamyus hanedanının uzun yıllar merkezi olan Memfis'in yerini aldı. Dünyanın yedi harikasından biri olan ve feneriyle ünlü bu şehir (III) İskenderiye Feneri (IV) aynı zamanda gelmiş geçmiş en büyük kütüphanelerden birine de ev sahipliği yapmaktaydı. Raflarında çok sayıda orijinal Yunan ve Mısır eserlerinden başka (IV) incelenmek üzere Yunancaya çevrilmiş yabancı metinler de bulunuyordu.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine virgül getirilemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Evet, dilimizin günden güne değiştiğini artık herkesin kabul etmesi gerekir.
II. Sevmek, sonunu düşünmeden sevmek, herkesi ve her şeyi sevmek istiyordu.
III. Bu adam, yaşlı ve uzun sakallı olan bu ihtiyar, tek başına yaşıyordu.
IV. İleride, yaklaşık beş yıl sonra, yeni bir ev almayı düşünüyordu.
V. Güzel, alımlı, uzun boylu ve giyimiyle herkesi etkileyebiliyordu.

Yukarıdaki cümlelerde virgül kaç farklı görevde kullanılmıştır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

1-A	2-C	3-C	4-B	5-B	6-D

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin sonuna ünlem işareti (!) getirilebilir?**

A) "Evet, ben hâlâ annemin diliyle konuşabiliyorum." diye cevap verenler ne bahtiyar insanlardır
B) Hiçbir medeniyet dilinin bütün kelimeleri millî olamaz fakat sesi mutlaka millî olur
C) Hayatın her türlü aktivitesini yansıtan kelimeler de bu hayatın şahitleridir
D) Hayaller bilimsel gelişmelere de çok büyük katkılar sağlamıştır
E) Yahya Kemal, tıpkı Nazım Hikmet gibi bizim klasiklerimizdendir

2. Bazı bilgileri silip yeniden öğrenmek zor. (I) Hele ilkokulda öğretilenleri... (II) Plüton'un artık bir gezegen olmadığını kabul edemiyoruz mesela ya da artık "kendi kendine yetebilen 7 ülkeden biri" olmadığımızı... (III) Kabullenmesi zor konulardan biri de "kaç duyumuz olduğu" sorusunun cevabı. (IV) Aslında asırlar önce Aristo tarafından tanımlanan 5 temel duyu, (V) belli çevrelerde hâlâ yaygın olarak kabul ediliyor.

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama işareti yanlış kullanılmıştır?**

A) Pazardan bamya, kereviz, lahana, elma, armut, çilek aldık.
B) Yazar, bu romanında kendi dilini oluşturarak yeni bir ses getirmiştir.
C) Nasıl bir şey acaba o kulede esir bir kız olmak?
D) Mutluluğu tanırsın, mutsuzluğu bana sor.
E) Seni düşünmek, yüreğimin en heyecanlı meşgalesidir.

4. Yazı (I) demir gibidir (II) eğilir (III) bükülür (IV) kaynak edilir (V) her türlü işçiliğe gelir.

Bu cümlede numaralandırılmış yerlerin hangisine noktalı virgül (;) getirilebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Şiir ( ) öz suyunu aşkınlıktan alır. Şair ( ) bu aşkınlığı sürdürdüğü için şiir yazma yetisine sahiptir. Şiiri besleyen üç ana etken söz konusudur ( ) birincisi ilham ( ) ikincisi kültür ( ) üçüncüsü aşkınlıktır.

Bu parçada ayraçla ( ) belirtilen yerlere, aşağıdakilerden hangisine verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

A) (,) (,) (;) (,) (,)
B) (,) (;) (;) (,) (,)
C) (,) (,) (,) (,) (;)
D) (;) (;) (:) (,) (,)
E) (,) (,) (:) (,) (,)

6. Gazete; kendi tefrika ölçüleri, haber dili, politik fıkraları, spor sayfası, reklamları, resimli romanları ve tek tük amatör makaleleriyle yetinip edebiyatsız bir dünyanın sözcüsü oluyor.

Aşağıdakilerin hangisinde noktalı virgül (;) bu cümledeki işleviyle kullanılmıştır?

A) Romanlarda anlatılanların günlük hayatta gerçekten yaşanmış olduğunu düşünerek bazı teşebbüslerde bulunmak; okurun, eleştirmenin gerçekçiliği aşırı derecede ciddiye aldığını gösterir.
B) Düzyazı, özü gereği yararcıdır; bana kalsa düzyazı yazarını sözcüklerden seve seve yararlanan adam diye tanımlarım.
C) Şair kelimeleri göz bebeğine ve kulak zarına dayanarak seçer, dizer, kaynaştırır; bir simyacı hüneriyle terkibini tamamlarken, iç şekli, kendi içindeki mânâ heykeline eş olarak, kalıba döker.
D) Günümüzde geçmişinin en değerli insanlarını anlamaya çalışan, yer yer bocalayan bir nesil var ortada; karşısında da bunu yozlaşma gibi gören, kendi gençliğine burun kıvıran bir başka nesil duruyor.
E) Dilin hece ve ses sistemini bozarak; konuşurken ve yazarken kelime dizimizin arasına yabancı kelimeler ekleyerek, dil bilincimize ihanet etmemeliyiz.

1-A	2-C	3-A	4-B	5-E	6-A

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kısa çizgi" gereksiz kullanılmıştır?**

A) Beşiktaş - Fenerbahçe maçını bu akşam bizde izleyeceğiz.
B) "Sev-" sözcüğü, fiilden fiil türeten "-il" ekini alınca edilgen olur.
C) Tesadüfler bu üç olayı - ona peş peşe - yaşama fırsatı sunmuştu.
D) 2012 - 2018 yılları arasında Bingöl'ün Küçüktekören köyünde görev yaptım.
E) O zamanlar - on yedi yaşındaydım - her şeyi ben bilir, yapardım sanıyordum.

2. I. Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur.
II. Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır.
III. Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır.
IV. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur.
V. Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisiyle ilgili bilgi verilmemiştir?

A) Soru işareti
B) Ünlem işareti
C) Kısa çizgi
D) İki nokta
E) Üç nokta

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tırnak işareti (" ") gereksiz kullanılmıştır?**

A) Çağdaşları gibi "köylülük" ya da "toplumsallık" çerçevesinde hapsetmedi kendini.
B) Fuzûlî, "İlimsiz şiir, temelsiz bir duvar gibidir." diyerek şiirle bilimi ilişkilendirir.
C) "İzmir üzerine dünyada bir şehir daha yoktur!" diyor Yahya Kemal.
D) Sadece kötülüklere "hayır" demek, insanı ahlaklı ve karakterli yapmaz.
E) Böyle giderse "elimizde avucumuzda ne varsa kaybedeceğiz" demektir.

4. **Aşağıdakilerden hangisinde yay ayraç ( ) yanlış kullanılmıştır?**

A) Öğrencime doğum gününde çilekli pasta (Çilekli pastayı çok sever.) aldık.
B) Yunus Emre (1240? - 1320) edebiyatımızda tasavvufta isim yapmış bir şairdir.
C) Genç — (Yavaş yavaş babasının yanına yaklaşır.) Neler oluyor, diye sordu.
D) Sen bu çalışmayla ancak Boğaziçi'ni (!) kazanırsın.
E) Yazarın (*Genç Werter'in Acıları*) romanı yok satmış.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kısa çizgi ötekilerden farklı işlevde kullanılmıştır?**

A) Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun- köye giren geniş yolun ağzında durmuştu.
B) Türkçede "-yor" eki, kendisinden önceki "-a" ve "-e"yi darlaştırır.
C) Evini -o içinde huzur bulduğu yeri- hâlâ çok özlüyordu.
D) Okuduğu roman -*İçimizdeki Şeytan*- onu çok etkilemişti.
E) Doğduğu şehre -Gümüşhane'ye- tekrar gitmek için sabırsızdı.

6. Gustave Flaubert ( ) Louise Colet'e yazdığı bir mektubunda şöyle diyor ( ) ( ) Dün değil, evvelki gün, Touques ormanlarında bir suyun kenarındaki güzel bir yerde kül ve pasta kırıntıları buldum. Burada bazı kişiler piknik yapmışlardı. *Kasım* adlı eserimde bu olaydan çok önce ( ) on bir yıl önce ( ) böyle bir manzarayı tasvir ettim. ( )

Bu parçada ayraçla ( ) belirtilen yerlere, aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

A) (,) (:) (") (-) (-) (")
B) (;) (:) (") (-) (-) (")
C) (,) (;) (") (,) (,) (")
D) (,) (.) (") (-) (-) (")
E) (;) (:) (") (,) (,) (")

1-C	2-C	3-E	4-E	5-B	6-A

1. Şiir ( ) benim her şeyimdir ( ) ümidim ( ) tesellim ( ) mutluluğum ( )
Bu parçada parantezle ( ) belirtilen yerlere, aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

A) (,) (;) (,) (,) (…)
B) (,) (,) (,) (,) (.)
C) (;) (,) (,) (,) (...)
D) (,) (,) (,) (,) (...)
E) (,) (,) (,) (;) (.)

2. Şiir ( ) kuyumcu titizliği ( ) terzi özeniyle beraber estetik algı gerektirir. Değilse alelade dizelerle ancak "Bana edebiyat yapma ( )" uyarısına muhatap olunur ( ) Bu da edebiyata ( ) sanata hakaret olur.
Bu parçada ayraçla ( ) belirtilen yerlere, aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

A) (;) (,) (!) (.) (,)
B) (,) (;) (!) (,) (,)
C) (,) (,) (.) (,) (/)
D) (;) (,) (.) (,) (,)
E) (,) (,) (!) (,) (-)

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraçla ( ) belirtilen yere noktalama işareti konmasına gerek <u>yoktur</u>?**

A) Gözlerimde her şey kararıyor ( ) düşen kâğıt parçaları döşemede canlı varlıklar gibi dönüyor.
B) Türk dilinin Arap dilinden geri kalmadığı belli olsun diye kullanılmakta olan ( ) bırakılmış olan sözcükleri bu kitapta yazmak ara sıra içime doğardı.
C) Sembolizm akımının Türk edebiyatında ilk uygulayıcısı olan Cenap Şahabettin ( ) şiirlerinde ses ve ahenk unsurlarını başarıyla kullanmıştır.
D) *Perçemli Sokak* adlı şiir kitabında Garip şiir anlayışından koptuğunu gösterir ( ) çünkü kitapta kapalı ve anlamı geriye iten bir anlayışla yazılmış şiirlerle karşılaşırız.
E) Okuru sarsmak isteyen İkinci Yeniciler ( ) anlamı örtme isteğinin bir sonucu olarak yeni sözcükler türetmiştir.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraçlarla gösterilen yere noktalı virgül (;) konmalıdır?**

A) Yazarlar ve eleştirmenlerden eserle ilgili eksiksiz ( ) doğru bir değerlendirme isterler.
B) Yazarın bir notu var okurlara ( ) Bu kitaptaki bütün kişiler ve olaylar hayal ürünüdür.
C) Atasözleri ( ) öğüt verme, yol gösterme, birçok konuda bilgilendirme amacı taşıyan sözlerdir.
D) İki öğrencimiz ( ) kendi projeleriyle liseler arası bilim fuarında bizleri temsil etti.
E) Filmin başarısı ( ) görsel özellikleriyle korku filmi türünde efsaneleşmeye aday olmasından kaynaklanmaktadır.

5. I. Bir amaca bağlanmayan ruh, yolunu kaybeder ( ) dolayısıyla her yerde olmak hiçbir yerde olmamaktır.
II. Üniversitelerdeki yabancılar için Türkçe öğretiminde ( ) eskiye nazaran iyi gelişmeler kaydedilmektedir.
III. Zavallı ( ) anlamaz ki büyük şairin büyüklüğü de şairliği de heyecanının yeni şekiller yaratmış olmasındadır.
IV. Bize bir heyecanının gerçek olduğunu gösteren şey ( ) büründüğü şeklin ahenkli ve yeni olmasıdır.
V. Bize düşen üslubumuzu aşırıya kaçmadan ( ) karşımızdakileri yıpratmadan, kırmadan, iyileştirme gayretiyle, daha iyiye ulaştırma isteğiyle eleştirmek olmalıdır.
Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde, parantezle ( ) gösterilen yere noktalı virgül (;) getirilmelidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "iki nokta" işareti gereksiz kullanılmıştır?**

A) Aklına gelen düşüncelere karşı koymak için söylenmeye başladı: "Bunu yapmalıydım, kaç mektup atmıştım da yanıtsız bırakmamıştı ki!''
B) Tüm köy hatırda kalsın diye ona bir isim vermişti: Karaca.
C) Kendimi takdim edeyim: Köyün muhtarı, aynı zamanda Mustafa'nın babasıyım.
D) Arif Nihat Asya: Cumhuriyet Dönemimizde rubai yazmış sanatçılarımızdandır.
E) Bu kararın dayandığı en güçlü mantık şu idi: Sanat, bilimden ayrı düşünülemez.

1-A	2-A	3-D	4-C	5-A	6-D

1. Sevgi hissettirildiği sürece güzeldir (I) Ağaçlar çiçek açtığı kadar yeşil (II) deniz gökyüzüne baktığı kadar mavi (III) Ama her şeyi bakınca görebilirsin (IV) Şunu da öğren (V) Güzel olan bakıp da göremediğindedir.

Yukarıdaki parçada numaralanmış yerlerden hangisine iki nokta (:) getirilmelidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bir zaman ve mekân sanatı olan sinema ( ) tarihsel süreç içinde resim ( ) heykel ( ) mimari gibi sanat dalları ile ilişki hâlinde olmuş ( ) Ayrıca sinema ( ) bu sanatları bünyesinde barındıran anlatımsal özellikleri nedeniyle de yedinci sanat olarak adlandırılmış ( ) dramatik yönünü de birçok sanattan istifade ederek kullanmıştır.

Bu parçada ayraçla ( ) belirtilen yerlere, aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

A) (;) (,) (,) (.) (,) (;)
B) (;) (,) (,) (.) (;) (,)
C) (,) (,) (,) (!) (,) (;)
D) (;) (,) (,) (.) (,) (,)
E) (:) (,) (,) (...) (,) (,)

3. Tiyatro ( ) bütün bencilliklerin ister istemez eridiği düşünsel bir mekândır ( ) Tiyatro yoluyla milletler de birbiriyle yakın temas kurarlar ve birbirlerinin bu düşünsel yapısını ( ) hayata bakış tarzlarını ve anlayışlarını kavrarlar ( ) Bu da dünya barışı için önemli bir etkendir. Bu durumda tiyatro insandan insana ( ) milletten millete bir köprü vazifesi görür.

Bu parçada ayraçla ( ) belirtilen yerlere aşağıda verilen noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir?

A) (:) (.) (,) (.) (,)
B) (;) (.) (,) (.) (,)
C) (,) (.) (,) (.) (,)
D) (,) (.) (;) (.) (,)
E) (,) (.) (:) (.) (,)

4. Gönlünde bir derdi bulunmayan ( ) ciğeri yaralı olmayan insanın şiirinde tat vardır zannetme ( ) Zevk ve sefa ( ) huzur ve rahat şiire zevk vermez ( ) Asıl ( ) ıstırabın doğurduğu şiir müessir olur.

Bu parçada ayraçla ( ) belirtilen yerlere aşağıda verilen noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir?

A) (,) (!) (;) (.) (,)
B) (,) (.) (,) (.) (,)
C) (,) (.) (;) (.) (,)
D) (,) (!) (,) (.) (,)
E) (,) (!) (:) (.) (,)

5. İnsanlık tarihinin neredeyse başından beri varlığı bilinen koku (I) önceleri kutsal ritüeller için kullanılırken (II) daha sonra temiz ve güzel kokmak (III) başkalarını etkileyebilmek ve nihayetinde insanın kendini iyi hissetmesi için kullanılmaya başlar (IV) "Parfüm" sözcüğü Latincede "dumanın içinden" (V) "buharla" anlamlarına gelir.

Bu parçada numaralanmış yerlerin hangisine herhangi bir noktalama işareti <u>getirilemez</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. (I) Alev Alatlı'nın yeni kitabı *Suç Ortağı Hollywood*, sarsıcı bir tarih kitabı olduğu kadar benzeri olmayan bir Hollywood biyografisi aynı zamanda. (II) Kitabı okurken Hollywood'u içeriden tanıyor insan; 1800'lerin sonundan itibaren film yapımcılarının politikacılarla, mafyayla, köle tacirleriyle, hatta en tehlikeli gizli örgütlerle birlikte hareket ettiğini öğreniyoruz. (III) Canları isterse savaş çıkarıyor veya canları isterse savaşları kendi tercih ettikleri tarafın lehine sonlandırıyor; ellerindeki tüm olanakları seferber ederek kahramanlar, korkaklar, hainler yaratıyorlar. (IV) Üstelik bunu öyle güzel ve sürükleyici bir şekilde yapıyorlar ki oyuna geldiğimizi ruhumuz duymuyor. (V) Bu sayede sinema ve diziler, toplum üzerindeki algı yönetiminde diğer sanat türlerine nazaran çok daha etkili oluyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışı yapılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

1-E	2-A	3-C	4-D	5-B	6-B

UYGULAMA **TESTİ 1**

1. Denizcilik yüz yıllardır erkeklikle özdeşleştirilmiş bir meslek.
I
Hafta sonları sahil şeridinde veyahut balıkçı kasabalarında
II III
dolaşırken oltasını denize salmış bekleyen, yırtılmış ağlarını tamir etmeye çalışan bir kadın görmek maalesef çok zor. Peki
IV
bu, kadın denizcilerin ve ağ ustalarının olmadığı anlamına gelir
IV
mi?

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Dünya'nın yüzde sekseni sudur. Geriye kalan yüzde yirmilik kısımda yaşamaya çalışan biz faniler, bunca suyla ne yapıyoruz? Yaz tatilinde güneş, deniz, kum üçlemesi elbette hepimiz için oldukça cazip ama çevremizdeki bu kadar su bizim deniz sefamız için olamaz. Ulaşım, ticaret gibi konularda koca koca gemileri yüzdürüyor, okyanusları aşıyoruz. Bunu yapabilmeyi de suyun huyuna, yani kaldırma kuvvetine borçluyuz.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Ünlü daralması
B) Ünsüz benzeşmesi
C) Ünlü düşmesi
D) Ünsüz düşmesi
E) Kaynaştırma ünsüzü

3. Uzak Doğu mistikliği , yaşam şekli ve yemekleri ile ilgi çekici
I
olmuştur hep… Türk damak tadına oldukça uzak bir mutfak
II
ama biz sizin için küçük dokunuşlarla hem biraz daha Türk damak tadına yaklaştırdık hem de sağlıklı hâle getirdik . Biz,
III
burada yemek tarifini vermedik ; özellikle Japonlar, hiç ekmek
IV
yemezler ve sadece yağsız pirinç yerler. Yemekleri yaparken ,
V
yerken Japonlar kendini kaptırıp çok mutlu olurlar.

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) Kentin ileri gelenleri, orta sıradaki koltuklarda yerlerini almışlardı. (II) Özel konuklar, şehrin en önemli programlarına katılırdı sürekli. (III) Programı düzenleyen insanlar, yoğun katılımdan ötürü çok mutluydular. (IV) Eğlenceli, güzel bir program düzenlemenin gurunu yaşıyorlardı. (V) Program sonunda katılımcılar, mutlu bir şekilde evlerine gittiler.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde virgül (,) ötekilerden farklı görevde kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Varlıklar onlara yönelenlerin bakışlarıyla şekil alırlar. Örneğin önümdeki masada duran bir somun ekmek açsam karnımı doyurmam için beni bekliyorken fırıncıysam sabah dört civarı kalkıp mayalayacağım hamurun son şeklini bana hayal ettirir.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

A) Ünlü düşmesi
B) Ünlü değişimi
C) Ünsüz benzeşmesi
D) Ünsüz türemesi
E) Ünlü daralması

6. Geçtiğimiz ay İstanbul'da ünlü bir sanat galerisine gitme fırsatım oldu ( ) Eserlerden çok insanların tavırlarını gözlemledim ( ) Çıktığımda derin bir nefes aldım ve kendime şu soruyu sordum ( ) Acaba ben sanattan hiç mi bir şey anlamıyordum ( )

Bu parçada parantezle ( ) belirtilen yerlere, aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) (.) (.) (:) (?)
B) (:) (.) (!) (?)
C) (…) (:) (:) (!)
D) (.) (:) (…) (.)
E) (:) (.) (.) (?)

1-A	2-A	3-B	4-D	5-D	6-A

UYGULAMA **TESTİ 2**

03840DCE

1. Günümüzde moda denildiğinde akla hep kıyafet gelir( ) Fakat moda sadece giysi değildir( ) Moda( ) müziktir, sanattır, edebiyattır, tiyatrodur, yemektir. Peki moda, pahalı olan şeyi almak demek midir( ) kesinlikle hayır( )

Bu parçada parantezle ( ) belirtilen yerlere, aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) (.) (…) (,) (?) (.)
B) (.) (.) (;) (,) (!)
C) (.) (.) (:) (?) (.)
D) (…) (.) (,) (,) (?)
E) (:) (.) (;) (?) (!)

2. İsim tamlaması biçiminde oluşan kimi birleşik sözcüklerin sonundaki iyelik eki düşebilir.

Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir örnek vardır?

A) Turistler bugün sabah erken saatlerde Çanakkale'ye doğru yola çıkacak.
B) Birazdan buzdolabından etleri çıkarıp yemek için hazırlık yapacağım.
C) Kadıköy iskelesinden ayrılırken gözleri doldu, eli böğründe kaldı.
D) Buraya niçin geldiğini biz de bilmiyoruz, onun için şaşkınız.
E) Sivrihisar'ın tarihî güzelliklerini bu belgeselde izleme şansı buldum.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?**

A) Son günlerde Meclis gece mesaisi de yaptı, birçok kanunu onayladı.
B) Çankaya Apartmanı önünde çektiğimiz fotoğrafa bakınca hüzünlendim.
C) Yeni yazarların Türk Dili dergisindeki makalelerini zevkle okuyorum.
D) Konservatuarda klasik Türk müziğinin tarihî gelişimi hakkında da bilgi veriliyor.
E) Milliyet Gazetesi'nin kitap ekinde benim de şiirim yayımlanmıştı o yıllarda.

4. I. Dün de Hayriye ninemiz rahatsızlanmış, hastaneye apar topar götürülmüş.
II. Bu olayın oldu bittiye gelmemesi için tüm olasılıkları düşünmemiz gerekiyor.
III. Bu parçanın ana düşüncesini bulmak için paragrafı tekrar okumalısın.
IV. Ünlü yazarın kitabına başlamadan önce önsözü heyecanla okumuştum.
V. Sosyal medyadan ardı ardına gelen haberler geniş yankı buldu.

Numaralanmış cümlelerin hangi ikisinde yazım yanlışı vardır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

5. Yaşam bir ıstaka
gelir vurur işte ömrünün coşkusuna
Sesinde çığlıklar boğulur ama
bağıramazsın

Bu dizelerde aşağıdaki ses olaylarından hangisine örnek vardır?

A) Ünlü düşmesi - ünsüz benzeşmesi
B) Ünlü türemesi - ünsüz ikizleşmesi
C) Ulama - ünsüz yumuşaması
D) Ünsüz düşmesi - ünlü aşınması
E) Ünlü değişimi - ünsüz düşmesi

6. **Aşağıdakilerin hangisinde parantez ( ) işareti ötekilerden farklı bir görevle kullanılmıştır?**

A) Bu şiirde benzetme (teşbih) sanatının en güzel örneklerini görmek mümkündü.
B) Empresyonizm (izlenimcilik) akımının etkisi Türk edebiyatında sınırlı olmuştur.
C) Romanın muhtevası (içerik) son dönem eserlerinden farklılık gösteriyor.
D) Rousseau (Ruso) Rönesans Dönemi'nin önemli sanatçılarından biridir.
E) Yazarın hatıra (anı) türünde yazdığı eserin son baskısına ulaşmıştım.

1-B	2-C	3-E	4-C	5-A	6-D

BİLGİ

39.1 - Sözcük Düzeyinde Anlatım Bozukluğu - I

1. Gereksiz Sözcük Kullanımı

Bir cümlede aynı anlama gelen sözlerin bir arada kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar. Sözcüğü cümleden çıkardığımızda cümlenin anlamında en küçük bir değişme olmamalıdır. Duru cümlelerde gereksiz sözcük kullanılmaz.

Örnek

- Uzman bu konuda henüz hâlâ yeterli bir açıklama yapmadı.
- Şiirde hem içeriğin hem muhtevanın önemi büyüktür.
- Proje günü yaklaştıkça gençler gittikçe daha da heyecanlanıyor.
- Gideceğimiz otele önceden rezervasyon yapmamız gerekiyor.
- İlk kez tanıştığı insanlara karşı hep soğuk davranırdı.
- İnternetten aldığı ürünleri yine geri iade etmiş.

2. Bir Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması

Sözcüklerin anlam inceliğine dikkat edilmeden kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek

- Kendine özel üslubuyla kısa sürede adından söz ettirmeyi başardı. (Özgü - özel)
- Bu iki konu arasındaki ayrıntıyı ben de göremedim. (Ayrım - ayrıntı)
- Çevre kirliliğine katkıda bulunan fabrikaların kapatılması gerekiyor. (Etki - katkı)
- Öğretim hayatı boyunca arkadaşlarıyla iyi geçindi. (Öğrenim - öğretim)
- Toplantıda çekingen kalan üyelerden bazıları eleştirildi. (Çekimser - çekingen)
- Derginin ücretini ödeyip kırtasiyeden çıktı. (Ücret - fiyat)
- Maçın sonucunda iki takım taraflarca alkışlandı. (Sonuç - sonu)
- Böyle konularda gençleri azımsamak doğru değil. (Azımsamak - küçümsemek)
- Ben kendimi hiçbir zaman yazar olarak tarif etmedim. (Tarif etmek - tanıtmak)
- Enkaz kurtarma çalışmaları üç gündür devam ediyor. (Kurtarma - kaldırma)
- Nüfusun hızla büyümesi ülkenin gelişmesini yavaşlatır. (Büyümek - artmak)

3. Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması

Cümlede sözcüklerin yerli yerinde kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek

- Selamsız sabahsız toplantıyı terk etti. (Toplantıyı selamsız sabahsız terk etti.)
- İlk aklıma gelen soruyu sizinle paylaştım. (Aklıma ilk gelen soruyu sizinle paylaştım.)
- Her çarşıya çıktığında bir ihtiyacım var mı diye sorar bana. (Çarşıya her çıktığımda…)
- Kursumuz öğrencilerimizi ücretsiz sınava hazırlıyor. (Sınava ücretsiz…)
- Köyün girişinde ilk gözüme çarpan dağ çiçekleri oldu. (Gözüme ilk çarpan…)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) Bu şekilde bir tavır takınmana kimse bir anlam verememişti.
B) Kimseler gelmeyince zavallı adam başını öne eğip uzaklaştı.
C) Aynı soruları bile çözmekte zorlanmasına tahammül edemiyordum.
D) Bu projelerin hangi şehirleri kapladığını yazılı olarak bildireceğim.
E) Nitelikli eserlerin çoğunda benzer özellikleri görmek mümkündür.

Çözüm:

D şıkkında "kaplamak" fiili yerine "kapsamak" fiili gelmelidir.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yardımcı eylemin gereksiz kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

A) Yardım kampanyalarına başvuruda bulunan aileler erkenden yollara koyuldu.
B) Her alanda olduğu gibi mesleki eğitim alanında da yardımınıza ihtiyacımız var.
C) İş gücünü artıracak önlemler almak istiyorsanız durum tespiti yapmanız gerecek.
D) Filmlerin vizyona girdiği haftalarda sinemalarda büyük bir yoğunluk yaşanmıştı.
E) Yaşlılara hizmet etmek, onun için bir yük değil tam tersine büyük bir zevkti.

1-A

BİLGİ

39.2 - Sözcük Düzeyinde Anlatım Bozukluğu - II

4. Anlamca Çelişen Sözlerin Bir Arada Kullanılması

Bir cümlede hem kesinlik hem olasılık bildiren sözler varsa anlatım bozukluğu olur. Ya da birbirine zıt durumlara yer verilir.

Örnek

- Belki bu olayın sonunda çalışanlar bir araya gelip mutlaka konuşurlar.
- Evin bütün odalarını ağır ağır temizleyiverdi.
- Bundan aşağı yukarı tam yirmi yıl önce bu şehirden ayrılmış.
- Sınavlara hazırlıkta en iyi kaynaklar hiç düşünmeden senin kitaplardır diyebilirim.
- Son treni de kesinlikle kaçırmış olabilir.
- Olayla ilgili kesinlikle yeni bilgilere ihtiyacımız olsa gerek.
- Bu konuda anlatılanlar hiç kuşkusuz doğru olmalıdır.
- Bundan tam on yedi yıl kadar önce de böyle bir olay yaşamışlar.
- Muhakkak tüm soruları çözeceğini sanıyorum.
- Eminim bunca gürültü patırtı onu üzmüş olsa gerek.

5. Deyim Yanlışlığı

Deyimler, kalıplaşmış özlü sözlerdir. Değiştirilince ya da cümlenin anlamına uygun kullanılmayınca anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek

- Yaz boyu o kadar rahattı ki ensesinde boza pişirdi. (Ensede boza pişirmek, zorluk çekmek anlamında bir deyimdir.)
- Sana laf anlatmak, eşeğe hendek atlatmaktan daha zordur. (Deveye hendek atlatmak)
- O kadar geniş gönüllü ki her söylenenden alınıyor bu genç. (Geniş gönüllü deyimi yanlış anlamda kullanılmıştır.)
- Bugün gidip yarın dönebileceğimiz günübirlik bir gezi düzenledik. (Günübirlik deyimi cümlenin anlamıyla uyuşmamaktadır.)
- Aklını soğan ekmekle mi yemiş bu adam. (Peynir ekmekle yemek)
- Polisi gören hırsızın etekleri zil çaldı. (Etekleri tutuşmak)
- Hepsinin açlıktan midesi zil çalıyor. (Karnı zil çalmak)

6. Mantık Yanlışlığı

Cümlede çelişkili ifadelerin kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar. Aynı zamanda doğru sıralama olmaması da anlatım bozukluğudur.

Örnek

- Bu şartlarda bırakın liseyi bitirmeyi, üniversiteyi kazanmak da zordur.
- Pırıl pırıl bir havada bardaktan boşanırcasına yağmur yağdı.
- Herkesi etkileyecek olan bu karar otuza karşı yirmi oyla alındı.
- Eleştirmen olarak on dakikasını seyredemediğim bir filmi, izleyici olarak sonuna dek izlemek zorunda kalıyorum.
- Bildiğim ve bilmediğim her şeyi komisyon üyelerine anlattım.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?**

A) Yalın ve duru anlatımı onun diğer sanatçılardan farklı kılmaktadır.
B) Bu yaz dinlenmeyi bırakın, tatile bile gidememiştik.
C) Kitabevinin önündeki kalabalık beni de mutlu etmişti.
D) Öğretmenliğimin ilk yılları çok eğlenceli geçti.
E) Her insanın gelecekten beklentisi farklı olabilir.

Çözüm:

B şıkkında sıralama yanlışlığından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Doğrusu "Bu yaz bırakın tatile gitmeyi, dinlenemedik bile." şeklinde olmalıdır.

Cevap B

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu yoktur?**

A) Sınav yaklaştıkça öğrencilerin çalışma temposu gittikçe artıyor.
B) Bizleri bu dünyada himaye edip koruyan kimseler kalmadı.
C) Coğrafi keşiflerde pusulanın keşfi etkili olmuştur.
D) Bu sözler hiç kuşkusuz onun da kulağına gitmiş olmalı.
E) İspanyol sanatçının sözleri salonda ayakta alkışlandı.

1-E

1. Araştırmalar, minnettarlığını ifade etme alışkınlığına sahip olan kişilerin daha hoş görülü, yardımsever, merhametli, bağışlayıcı olduğunu gösteriyor

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tamlama yanlışlığı
B) Yanlış anlamda sözcük kullanımı
C) Mantık yanlışlığı
D) Gereksiz sözcük kullanımı
E) Çatı uyuşmazlığı

2. (I) Vazgeçebileceğimizi değil de tercih edebileceğimizi düşünmek ne kadar aldatıcı? (II) Her şeyden umudunu yitirmiş birini görüyorsanız belki hırslarına belki beklentilerine küsmüştür ama en çok da bir tercih yapabileceğine kesinlikle inanmıştır. (III) İnsan en çok tercih edemeyince anlamını yitiriyor olmalı, vazgeçince değil. (IV) O yüzden vazgeçebileceğimiz şeylerin ne kadar fazla olduğunu görünce dehşete kapılıyoruz. (V) İşte bu noktada vazgeçişlerin en esaslısının tercih edememek olduğunu kavrıyoruz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. Kurumumuza her gün birçok sayıda insan iş için müracaat ediyor.
II. Geçmişin tecrübelerini geleceğe taşımanın yollarını bulmalısın.
III. Çocuklar olası bir salgın hastalığı ihtimaline karşı bilgilendirildi.
IV. Yukarı katın bütün eşyalarını çatıya çıkarmak için yardım istedim.
V. Bizimle aynı duyguları paylaşan bu gençleri takdir ediyoruz.

Numaralanmış cümlelerin hangi ikisinde anlatım bozukluğu vardır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

4. Ünlü yazarın ülke gündemiyle ilgili samimi açıklamalarının bu denli çarptırılmasını kabul etmemiz mümkün değildir.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gereksiz sözcük kullanımı
B) Bir sözün yanlış yerde kullanımı
C) Yanlış anlamda sözcük kullanımı
D) İyelik ekinin gereksiz kullanımı
E) Çatı uyuşmazlığı

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?**

A) Son günlerde ben de kitaplar konusunda inanılmaz çoğunlukta mesaj aldım.
B) Kış mevsiminin güzelliklerini yaşamak isterseniz bu ilçeye gelmelisiniz.
C) Bitkilerin türleri konusunda bizlere bilgi veren öğretmenimizi unutmuyorum.
D) Telefon çalınca çocuklar babalarını uyandırmak için koşmaya başladılar.
E) Sosyal medyanın faydaları olduğu kadar zararları da vardır.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu yoktur?**

A) Gençleri küçümseyen bu tavırları artık bırakmalısın.
B) Hiç şüphesiz her insan böyle bir araba almak isteyebilir.
C) Gelecek senenin projelerini az sonra bizlere hatırlatacakmış.
D) Yenilik taraftarları programda karşılıklı fikir alışverişinde bulunmuş.
E) Çocuğumuz bu işe iyice gönül koydu, sürekli bu işle ilgileniyor.

1-D	2-B	3-B	4-C	5-A	6-A

1. Tarihî güzellikleriyle kendine hayran bırakan bu kadim şehir artık turistler tarafından pek ilgi çekmiyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tamlama yanlışlığı
B) Gereksiz sözcük kullanımı
C) Yanlış anlamda sözcük kullanımı
D) Ek eylem eksikliği
E) Mantık yanlışlığı

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?**

A) Neşeli anlarda içi içine sığmaz, sevincini ve mutluluğunu kardeşine sarılarak giderirdi.
B) Bilim insanlarının yaptığı araştırmaların çoğu bilimsel dergilerde geniş yer alıyordu.
C) Sınav sonuçlarına ulaşamayınca sabahın erken saatlerinde kurs merkezine gitti.
D) Bizim hayallerimizle dalga geçen bu adamların şimdiki durumuna üzülüyorum.
E) İngilizceye meraklı gençlerin katıldığı yaz kampı çok eğlenceli geçmişti.

3. (I) Tıp mesleği, Hipokrat'tan Louis Pasteur'a kadar, bulaşıcı hastalıkların nedeni ve tedavisi konusunda neredeyse tamamen yanlış fikirlere bağlanmıştı. (II) Hacamat, hastayı zorla kusturma ve gizemli kocakarı ilaçları bu çareler arasındaydı. (III) Bütün bu uygulamalara rağmen ameliyat lekeli önlükleri giyen cerrahlar, farkına varmadan bir hastadan diğerine hastalık bulaştırıyordu. (IV) Ardından mikrop devrimi geldi: Yirmi yıllık bilimsel ustalık ve birikimin ardından doktorlar, sonunda hastalıklara mikroskobik organizmaların yol açtığını fark ettiler. (V) Tıp düşünce tarihinde belki de en büyük ilerleme olan mikrobun keşfi; doğrudan doğruya güvenli ameliyatlara, geniş çaplı aşı seferberliklerine ve hijyenik iyileştirmelere önayak olmuştur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde duruluk ilkesine aykırı bir kullanım söz konusudur?**

A) Senin hakkındaki söylentileri kulak tıkayıp bildiğimiz yolda ilerleyeceğiz.
B) Sanatçı; kendisini, anlattığı kişinin yerine koyar ve onun duygularına ortak olur.
C) Bu belgesel doğanın aynen kopyası değil birçok yönden değiştirilmiş hâliydi.
D) Sessiz çoğunluğun sesi olmak için özveriyle çalışıp üretmeye devam ediyor.
E) Bilgisayar yazılımlarının güncellenmesi gerektiğini onlar da iyi biliyordu.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük gereksiz kullanılmıştır?**

A) Dünyada ses getiren bu kitap ilk defa olarak Brüksel'de satışa çıkmıştı.
B) Renkli simaların bir araya geldiği bu toplantı ileride çok konuşulacaktır.
C) Yazarın samimi anlatımı dinleyenlerin bam teline dokunmuştu.
D) Soğuk havalarda evden çıkmaz, sobanın karşısında kitap okurdu.
E) Birbiri ardına gelen sorular karşısında tereddüt etmeden konuşmaya başladı.

6. Koronavirüs bütün insanları tehdit etmekle beraber özellikle yaşlılarda ve böbrek yetersizliği gibi kronik rahatsızlıkları olanlarda kalıcı hasar bırakıyormuş.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu, aşağıdaki değişikliklerin hangisiyle giderilebilir?

A) "bütün" sözcüğü cümleden çıkarılarak
B) "böbrek yetersizliği" yerine "böbrek yetmezliği" sözü getirilerek
C) "kalıcı" sözcüğünün yerine "belirgin" sözcüğü getirilerek
D) "rahatsızlıkları" sözcüğü cümleden çıkarılarak
E) "özellikle" yerine "öncelikle" sözcüğü getirilerek

1-C	2-A	3-A	4-C	5-A	6-B

BİLGİ

40.1 - Cümle Düzeyinde Anlatım Bozukluğu - I

1. Özne - Yüklem Uyumsuzluğu

Cümlede birden fazla özne olması durumunda, yüklemin bu öznelerden birine göre çekimlenmesi anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek

- Bu yıl sen üniversitede kızım lisede okuyacak. (okuyacaksınız.

"Hepsi, hiçbiri…" gibi belgisiz zamirlerin özne olması durumunda yüklemin olumlu - olumsuz olduğuna bakılır. Cümlenin anlamına uygun kullanılmazsa anlatım bozukluğuna yol açar.

- Soruların hiçbiri kazanım odaklı değildi, geçmiş yılların sorularıydı.
- Soruların hiçbiri kazanım odaklı değildi, hepsi geçmiş yılların sorularıydı.

İnsan dışı varlıkların cümlede çokluk hâlleri özne olduğunda yüklemin tekil olarak kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

- Salonlar, caddeler bu saatte boştular. (boştu)

2. Tamlama Yanlışlığı

Birden fazla tamlayanı bulunan tamlamalarda, tamlananın bunlardan birisi için geçerli, diğeri için geçersiz olmasıdır.

Örnek

- Bu yıl çocuklar hem verem hem karma aşı olacakmış.
- Ülkemiz, kültürel ve ekonomi açısından büyük ivme kazandı.

Tamlayan ekinin kullanılmaması anlatım bozukluğuna neden olur.

Örnek

- Gençler, yeni dünya düzenine ayak uydurması için yetişkinlere büyük görev düşmektedir. (Gençlerin)

3. Nesne Eksikliği

Birleşik yapılı cümlelerde özellikle sıralı cümlelerde nesnenin kullanılmaması anlatım bozukluğuna neden olur.

Örnek

- Sinema sanatı üzerine uzun yıllardır araştırmalar yapıyor, zirveye taşımaya çalışıyor.
- Sinema sanatı üzerine uzun yıllardır araştırmalar yapıyor, sinema sanatını zirveye taşımaya çalışıyor.
- Ülkemizin aydınlarının söylediklerine katılıyor ve her zaman destekliyorum.
- Ülkemizin aydınlarının söylediklerine katılıyor ve onları her zaman destekliyorum.

4. Tümleç Eksikliği

Dolaylı tümleç, zarf tümleci veya edat tümlecinin eksikliğinden kaynaklanan bozukluklardır. Sıralı cümlelerde genellikle olur. Eksiklik ikinci cümlede olur.

Örnek

- Sosyal konularda yapılan projeleri yakından takip ediyor, bizler de destek sunuyoruz.
- Sosyal konularda yapılan projeleri yakından takip ediyor, projelere bizler de destek sunuyoruz. (Dolaylı tümleç eksikliği)
- Hiçbir zaman tek başına karar almaz, ekip çalışmasına önem verirdi.
- Hiçbir zaman tek başına karar almaz, her zaman ekip çalışmasına önem verirdi. (Zarf tümleci eksikliği)

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?**

A) Türk romanının gelişmesi için genç yazarları sürekli desteklerdi.
B) Can ve mal kaybına yol açan kaza, gündemdeki yerini koruyor.
C) Yüksek bir duvara çıkıp etraftan gelip geçenlere bakıyordum.
D) Kayra ve sen yarından sonra aynı kurs merkezine gideceksin.
E) Doğu'nun zenginliklerini bu kitapta görmemiz mümkündü.

Çözüm:
D şıkkında özne ikinci tekil ve üçüncü tekil şahıstan oluştuğu için yüklemin ikinci çoğul şahıstan oluşması gerekir. Bu nedenle cevap D şıkkıdır.

Cevap D

ÖĞRENCİ SORUSU

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, cümleden çıkarılırsa cümlenin anlamında daralma olmaz?**

A) Yeni öğretmenlere hizmet içi eğitim verildi, onlara müfredattaki değişiklikler anlatıldı.
B) Kardeşime yeni bir saat almıştım, onu mutlu ettiğim için huzurluydum.
C) Yağmur başlayınca restorana sığındı, orada bir süre dinlendikten sonra evine döndü.
D) Bu işten de büyük paralar kazanmıştı ama kimseye yardım etmemesi eleştirildi.
E) Bu süreçte öğrencim derslere evde çalıştı, ona bazı püf noktaları internetten anlattım.

1-A

BİLGİ

40.2 - Cümle Düzeyinde Anlatım Bozukluğu - II

5. Yüklem Eksikliği

Anlatımda biri olumlu diğeri olumsuz iki cümleyi yükleme bağlamaktan kaynaklanır ya da özneleri farklı iki cümleyi aynı yükleme bağlamaktan kaynaklanır.

Örnek

- Balık tutmayı çok, yemek yapmayı hiç sevmiyor. (Balık tutmayı çok seviyor, yemek yapmayı hiç sevmiyor.)
- Öğrencilerle ilgili projeleri ona sen mi yoksa ben mi anlatayım. (Öğrencilerle ilgili projeleri ona sen mi anlatırsın yoksa ben mi anlatayım.)

6. Fiilimsiyle İlgili Yanlışlıklar

Cümlenin genel anlamına uygun olan fiilimsilerin kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek

- İlkbaharda dağın eteklerinin rengârenk olmasını hepimiz iyi biliyoruz. (olduğunu)
- Bahçenin bakım işlerin birkaç gün ya da hiç ara vermeden devam etmeliyiz. (vererek)

7. Yardımcı Eylem Eksikliği

Art arda gelen cümlelerde yardımcı eylemlerin söylenmemesi anlatımı bozar.

Örnek

- Mülakatta adayların beyaz kravat ve siyah ceket giymesi söylendi.
- Bu kursa sağlıklı ve engeli olmayanlar katılabilir. (sağlık olan…)
- Yaptığınız çalışmanın yeterli ama alınan sonucun yeterli olmadığını gördük. (olduğunu)

8. Bazı Bağlaç ve Eklerin Kullanımıyla İlgili Yanlışlıklar

"Ama, fakat, zira" gibi bağlaçlar zıt anlamlı yargıları bağlar. Aynı doğrultudaki yargılar bu bağlaçlarla bağlanırsa anlatım bozukluğu olur.

Örnek

- Çocukların öğretmenine ilgisi güzeldi fakat öğretmen de çocuklarla yakından ilgilendi.
- Yaşlı adam bizleri görülmezlikten geldi. (görmezlikten)
- Bence durum, görünülenin aksine çok kötüydü. (görünenin)
- Böyle bir esere her kitapçıda rastlanabilinir. (rastlanabilir)

9. Çatı Uyuşmazlığı

Cümle içerisinde hem etken hem edilgen fiil ve fiilimsilerin kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek

- Bu işten iyi para kazanılırsa yeni şubeler açabiliriz. (kazanırsak)
- Sınav sonuçlarını açıklanıp duyuru panosunda öğrencilere ilan ettik. (açıklayıp)
- Şık takım elbiseler giyilip düğün salonuna girdi. (giyip)

Ek Fiil Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozuklukları

Türkçedeki ek fiiller "idi, imiş, ise" özellikle bağlı veya sıralı cümlelerde kullanılmaması, anlatım bozukluğuna neden olabilir.

Örnek

- Kitabın kapak tasarımı güzel içeriği doyurucu değildi.
- Ünlü yazarın son romanının dili akıcı, konu sıradan değildi.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEK

1. Sıfır atık; israfın önlenmesini, kaynakların daha verimli kullanılmasını, atık oluşumunun engellenmesini ya da azaltılmasını, atığın oluşması durumundaysa kaynağından ayrı toplamayı ve geri dönüşümünün sağlanmasını kapsayan atık yönetim felsefesi olarak tanımlanan bir hedeftir.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çatı uyuşmazlığı
B) Nesne eksikliği
C) Özne - yüklem uyuşmazlığı
D) Gereksiz sözcük kullanımı
E) Deyim yanlışlığı

Çözüm:

Cümlede hem etken hem edilgen fiilimsiler kullanılmıştır. "Toplamayı" yerine "toplanması" sözcüğü getirilmelidir. Cevap A şıkkıdır.

Cevap A

ÖĞRENCİ SORUSU

1. Türk sinemasının en büyük isimlerinden olan sanatçı, sinema alanında elli yıldır ayakta durabilmeyi; geçmişte olan her şeyi kafasında silip atma eğilimi göstermiştir.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilebilir?

A) "isimlerinden" yerine "aktörlerinden" sözcüğü getirilerek
B) "durabilmeyi" yerine "durabilmiş" sözcüğü getirilerek
C) "geçmişte" yerine "mazide" sözcüğü getirilerek
D) "silip atma" yerine "unutma" sözcüğü getirilerek
E) "alanında" yerine "dalında" sözcüğü getirilerek

1-B

1. Son yıllarda yayımlanan şiir antolojileri ----

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse anlatım bozukluğu olur?

A) ben de herkes gibi ilgiyle takip ediyorum, bazı eklemeler bulunmaya çalışıyorum.
B) eleştirmenler pek beğenmiyor, geçmişte çıkan antolojilerle karşılaştırıyorlar.
C) önemli şairlerin güzel şiirlerini tanıttı bize, okurseverlere yeni ufuklar açtı.
D) yeni, genç şairlerin her zaman başucu kaynağı olmuş, gelişmelerine fırsat sunmuştur.
E) modern dünyanın edebiyatımıza getirdiği yeniliklerden faydalanarak oluşturulmuştur.

2. Canlı ve verimli her kültür gelenekseldir ve zaman içinde gelişmesi için bizler de katkıda bulunmalıyız.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tamlayan eksikliği
B) Sıralama yanlışlığı
C) Çatı uyuşmazlığı
D) Nesne eksikliği
E) Özne - yüklem uyuşmazlığı

3. I. İlçemizde sınava girecek öğrenciler belirlendi ancak gerekli destek verilmedi.
II. Kızılay, kurulduğu günden beri insanlara yardım etmiş ve zor durumda bırakmamıştır.
III. Yalıtımlı evlerde oturmak istiyor çünkü kış ayları burada çok sert geçiyordu.
IV. Ülkemiz Avrupa devletlerinin yardımına koştu, ilaç ve gıda yardımında bulundu.
V. Dünyanın en güzel eserlerini araştırıyor, son kitabında yazmayı düşünüyordu.

Numaralanmış cümlelerin hangi ikisinde anlatım bozukluğu <u>yoktur</u>?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek fiil eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?**

A) Zor koşullarda çalışarak ailesine ve yakınlarına yardımcı oluyor, tüm insanlara dostça yaklaşıyordu.
B) Genellikle belgesel kanallarını izlemekten hoşlanır, güncel dizileri pek takip etmezdi.
C) Yurt dışı seyahatlerinde çok az, yurt içi seyahatlerinde ise hiç uyumazdı.
D) Bugüne kadar dergimize başvuranlar deneyimsiz, dergimizin isteklerini karşılayacak nitelikte değildi.
E) Okurların romanın olay örgüsünü beğenmediğini söyleyip yazara yol gösterici öğütler verdi.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu ayraç içinde verilen nedenden <u>kaynaklanmamaktadır</u>?**

A) Fanatik taraftarlar forvet oyuncularını ben takımın bel kemiği olan defans oyunlarını alkışladım. (Yüklem eksikliği)
B) Uzaktaki akrabalarını her gün arıyor, çocukluk anılarını anlatmayı seviyordu. (Dolaylı tümleç eksikliği)
C) Fabrikanın emektar çalışanı her zaman yemekleri hazırlar, bizleri aç bırakmazdı. (Özne eksikliği)
D) Devlet okullarını ziyaret edip akıllı tahtalarla eğitim gören öğrencilerle sohbet edildi. (Çatı uyuşmazlığı)
E) İki başarılı genç, teknoloji alanında dünyanın en prestijli ödülünü almak için uçağa bindiler. (Özne - yüklem uyuşmazlığı)

6. Halkın diline sinmiş yabancı kelimeleri atıp yeni alternatifler bulmaya çalışmak dilin zenginleşmesini engelleyen bir tutumdur.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Özne eksikliği
B) Çatı uyuşmazlığı
C) Dolaylı tümleç eksikliği
D) Nesne eksikliği
E) Yanlış anlamda sözcük kullanımı

1-A	2-A	3-D	4-D	5-C	6-C

1. I. Bilim insanları arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan buluntuları tarihlendirebilmek için pek çok yöntem kullanıyor.
II. Uykuda soluk alıp verilirken üst solunum yollarından geçen hava buralardaki uykunun etkisiyle gevşemiş dokuları titretir.
III. Karanlık bir gecede başımızı kaldırıp gökyüzüne bakınca bir bilinmezlik duygusu sarar bizi.
IV. Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesi 2019 yılının gezegenimizin en sıcak ikinci yılı olarak kaydedildiğini duyurdu.
V. Akıllı kent sisteminde; evlerde, yollarda, yeşil alanlarda yani kenti oluşturan tüm yapılarda teknoloji ve bilişimden yararlanılır.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) 2015'te geçen Geleceğe Dönüş adlı filmde insanlar uçan arabaya biniyordu. (II) Bilim kurgu filmlerinin birçoğunda gelecek tasvir edilirken kullanılan uçan arabalar bir türlü gerçeğe dönüşemedi. (III) Bu alanda yapılan çalışmalar sonucunda tasarlanan araçlar arabadan çok uçağa benzedikleri, yerden kalkışta ve inişte uçak gibi davrandıkları için uçan araba olarak kabul görmüyordu. (IV) Ama son yıllarda yapılan çalışmalar uçan arabaların yakın zamanda hayatımıza gireceğini gösteriyor. (V) Yapay zekâdaki gelişmeler yaşamın her alanında olduğu gibi ulaşım alanını da etkileyecektir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Türk sineması son birkaç yıldır dünya genelinde izlenen filmleriyle gündemde olması ve dünyanın ilgi göstermesi hepimizi mutlu ediyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun benzeri, aşağıdakilerden hangisinde vardır?

A) İnsanlar zaman zaman farklı nedenlerle zekâyı ölçme gereğini duyup bunun üzerine çalışmalar yaptılar.
B) Biz ebeveyn olarak onların işlerini zorlaştırmak yerine, içinde bulundukları zor anlarda yardımcı olmalıyız.
C) Kimi toprağı sever Âşık Veysel gibi kimisi de yazmayı sever Mehmet Akif gibi.
D) Sevgiyi isteyen birinin çok uzaklara gitmesine farklı arkadaşlar bulmasına gerek yoktur.
E) Geçmişte yaptığımız hatalar bugünümüzü ve geleceğimizi karartmaya sebep olmamalıdır.

4. Alanında uzman olan kişileri takip edip özenmesi doğal karşılanmalıdır.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nesne eksikliği
B) Dolaylı tümleç eksikliği
C) Özne - yüklem uyuşmazlığı
D) Gereksiz sözcük kullanımı
E) Çatı uyuşmazlığı

5. I. Son dönemlerde gençlerin okumamasından şikâyet ediyoruz ama yeterince ilgi göstermiyoruz.
II. İnsanların türlü duygularını anlatma ve somutlama yönünden ilginç özellikleri vardır bu yapıtın.
III. Kıyı kasabasında aylarca yalnız başıma kalıp hüzünle ayrılınca anılarımı bir kitapta toplamaya karar verdim.
IV. Bölüm birincilerinin katıldığı yarışmayı ilgiyle izledim, böyle yarışmaların sayısının artırılması gerekiyor.
V. Tatil döneminde ailesiyle vakit geçirmeyip arkadaşlarına zaman ayırınca çocuklar tepki göstermiş.

Numaralanmış cümlelerin hangi ikisinde anlatım bozukluğu vardır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

6. I. Avrupa'nın en güzel şehrine gelinir de tarihî güzellikleri gezilmeden gidilir mi?
II. Yaşlı adam komşularına küsmüş üstelik günlerce konuşmamıştı.

Bu iki cümledeki anlatım bozukluklarının nedeni aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Özne eksikliği - dolaylı tümleç eksikliği
B) Nesne eksikliği - çatı uyuşmazlığı
C) Tamlayan eksikliği - edat tümleci eksikliği
D) Çatı uyuşmazlığı - nesne eksikliği
E) Gereksiz sözcük kullanılması - özne eksikliği

1-A	2-C	3-B	4-B	5-B	6-C

010304A9

UYGULAMA **TESTİ 1**

1. (I) Dünyada on binden fazla türleri bulunan kaktüsler, radyasyondan koruyucu özellikleri olduğu için ev ve iş yerlerinde daha çok görülmeye başlandı. (II) Susuzluğa uzun süre dayanabilen bu bitkiler, en çok, büyümeye başladıkları ilkbahar ve yaz aylarında suya ihtiyaç duyar. (III) Nisan ve mayıs aylarında iki haftada bir üzerlerine su püskürtülmesi gerekir. (IV) Büyümeye başlayınca bu sayı haftada bire çıkarılabilir. (V) Bol güneşe ihtiyaç duyan kaktüsler, kışın soğukta kalırsa yazın daha fazla çiçek açar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. Çok çalışan bu gençlerin midesi zil çalıyordu.
II. Ticari taksi sürücüleri de salgından olumsuz etkilendi.
III. Avrupa'da nüfusun büyümesi için tedbirler alınıyordu.
IV. İzinsiz inşaata kimse girmesin diye bekçi tuttular.
V. Onun her işinde bir bit yeniği arardı rahmetli babam.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?**

A) Sonu hüzünlü biten filmleri izlerken hep ağlarım.
B) Elazığ'ın deprem yüzünden birçok mahallesi hasar gördü.
C) Kompozisyon yazmayı yıllar geçse de öğrenememiştim.
D) Şehrin en işlek caddeleri bayram dolayısıyla trafiğe kapatıldı.
E) Her olaya kendi bakış açısını yansıtmanın yollarını arar.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim yanlışlığından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?**

A) Aldığı kararlar, şirketi batmaktan kurtarınca derin bir soluk aldık.
B) Bu çocuğa bu kadar yüz verirseniz sonra çocukla baş edemezsiniz.
C) Üzgün hâlini görünce benim de yüzümden dökülen bin parça oldu.
D) Yetimlerin yüzünü güldürmek herkes gibi senin de görevindi.
E) Bilim insanların bu olayın perde arkasını görmek için uğraşıyor.

5. Uzun yıllar ülkemize büyük hizmetler yapmış bu kurum gerek idari gerekse ekonomi açısından önemli bir değerdir.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çoğul ekinin gereksiz kullanılması
B) Tamlama yanlışlığı
C) Gereksiz sözcük kullanılması
D) Çatı uyuşmazlığı
E) Anlamca çelişen sözlerin kullanılması

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yanlış anlamda kullanılması anlatım bozukluğuna yol açmıştır?**

A) Son yıllarda yaban hayvanlarına ölümcül saldırılar düzenleyenler cezalandırıldı.
B) Yeni bir ada keşfeden bu gezgini ileride tarih kitapları da yazacaktır.
C) Çoğu kez onunla aynı duyguları paylaşmanın mutluluğunu yaşıyorum.
D) Fabrika atıklarının denizlerin kirlenmesine etkisi olduğu biliniyor.
E) Kurs ücretlerinin yeniden belirlenmesi için toplantı düzenlendi.

1-A	2-E	3-A	4-A	5-B	6-A

1. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?**

A) Bu sözlerin benim için artık bir anlamı yoktu fakat onlar için değerliymiş.
B) Herkesin hukuk kurallarına uyması gerekiyor, hiç kimsenin ayrıcalığı yoktur.
C) Konut kredileri hakkında bizleri bilgilendirdi, misafirlerine çay ikram ikram etti.
D) Okul yıllarından beri aynı mahallede oturup aynı insanlarla geziyordu.
E) Paltosunu çıkarıp çalışma masasına oturdu, kimseyle uzun süre konuşmadı.

2. (I) Türkiye, yıllık enerji ihtiyacının yaklaşık % 28'ini hidroelektrik enerji kaynağından sağlamaktadır. (II) Su gücü, temiz bir enerji kaynağıdır. (III) Ülkemizde, akarsuların derin vadilerde ve engebeli yüzeylerden akması hidroelektrik enerji potansiyelini arttırdığı gibi baraj yapımını da kolaylaştırmıştır. (IV) Ülkemizin petrol, doğal gaz, taş kömürü kaynaklarının az olması su gücü kullanımının önemini artırmıştır. (V) Türkiye'de 1991 tarihinin sonuna kadar DSİ tarafından 150 baraj inşaatı tamamlanarak hizmete sokulmuştur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Sanat yaşantısına şiirle başlayan Hüseyin Nihal Atsız, özellikle İslamiyet öncesi Türk tarihiyle yakından ilgilenmiş ve pek çok baskı yapan romanlar yazmıştır.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tamlama yanlışlığı
B) Gereksiz sözcük kullanımı
C) Yanlış anlamda sözcük kullanımı
D) Deyim yanlışlığı
E) Anlam belirsizliği

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlam belirsizliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır?**

A) Küçük sedirin yanında bir süre dinlendi.
B) Bilim dergilerini herkes gibi ben de takip ediyorum.
C) Korku dolu anları hatırlamak bile istemiyordu.
D) İlçemizin en güzel mahallesine taşınmıştık.
E) Romanlarımda farklı konuları anlatmayı yeğlerim.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu <u>yoktur</u>?**

A) İngilizce dilinden yaptığınız çeviriler çok beğenildi.
B) Bu kitabı kendim ve yakınlarım adına alıyorum.
C) Sınavlarda çok az ya da hiç çalışmadan başarılı olamazsın.
D) Onunla birazdan canlı bağlantıda konuşma imkânı bulacağız.
E) Bu şehirde aşağı yukarı tam dört yıldır görev yapıyormuş.

6. Yunan filozof ve matematikçi Öklid'in yazdığı *Elementler* adlı kitabın insanlık tarihinin en çok tercüme edilen ve basılan kitaplarından biri olmasının yanı sıra yazıldıktan sonraki iki bin yıl boyunca matematikçiler için geometrinin tek kaynağıydı.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Özne eksikliği
B) Anlam belirsizliği
C) Gereksiz sözcük kullanımı
D) Yanlış anlamda sözcük kullanımı
E) Deyim yanlışlığı

1-A	2-E	3-C	4-A	5-D	6-A

1. (I) Yazarlık belli yetenek ve ilham gerektirir fakat hiç kimse yazar olarak dünyaya gelmemiştir. (II) Yazarlığın onda biri ilhamsa onda dokuzu çalışmaktır. (III) Tabii ilhamın gelmesi için de önce belli bir düşünsel ve duygusal hazırlık, altyapı gerekir. (IV) Çok yazmak asla övünülecek bir husus olarak kabul edilmeyebilir. (V) Yazdıkları binlerle ifade edilen kişiler, tarih oldukları hâlde, tek bir eserle güneş gibi parlayan ve adını tarihe altın harflerle yazdıran abideleşmiş isimler vardır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Münazara ekibinde (I) yer alan bazı öğrenciler özellikle (II) güncel sorunlar üzerine (III) konuşulduğunda iki olay (IV) arasındaki ayrıntıya (V) pek dikkat etmiyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun gidermek için numaralanmış sözcüklerden hangisinin değiştirilmesi gerekir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Türkçede sayı sıfatlarından ve kimi nicelik bildiren belgisiz sıfatlardan sonra gelen adlar, çoğul eki alıp özne olduğunda yüklem tekil olur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya uygun olmayan bir örnek vardır?

A) Bazı yetenekli çocukların bu turnuvada başarısız olması bizim yüzümüzdendi.
B) Birçoğumuz, kurumun işleyişi hakkında bilgi sahibi olmak istiyorduk o yıllarda.
C) İki ayrı su kanalı yapılırsa köyümüzün su sorunu büyük ölçüde çözülmüş olur.
D) Birtakım oyunlar, yıllar geçse de çocuklar büyüse de asla unutulmayacaktır.
E) Az önce birkaç yaşlı adam, parkın girişinde torunlarını arıyorlardı.

4. (I) Hayvanlar, yaşadıkları ortamın koşullarına uyum sağlama konusunda oldukça başarılıdır. (II) Hayvanların, havanın çok soğuk ya da sıcak olduğu koşullara uyum sağlayabilmelerinin nedeni vücut sıcaklıklarını düzenleyebilmelerindendir. (III) Karada yaşayan hayvanlar tüyleri sayesinde vücut ısılarını korur. (IV) Sıcakkanlı canlıların, örneğin memelilerin vücut sıcaklıkları, bulundukları ortamın sıcaklığı ne olursa olsun sabittir. (V) Sıcakkanlı canlılar vücut sıcaklıklarını sabit tutabilmek için çok miktarda enerjiye ihtiyaç duyar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) Doğruyu hangi elde görsem sevinçle karşılar; uzaktan kokusunu alır almaz silahlarımı atar, teslim olurum. (II) Fazla yukarıdan ve insafsız olmadıkça yazılarıma çatılmasına sessiz kalmış, çok kez karşıdakini kırmamak için yazdıklarıma istenen biçimi verdiğim olmuştur. (III) Zararıma da olsa eleştirmeciye uysal davranmalıyım ki beni her zaman serbestçe uyarsın, kendimi düzeltmeme yardım etsin. (IV) Doğrusu çağdaşlarımı böyle bir işe razı etmek hiç de kolay değil. (V) Düzeltmek herkesin ağrına gittiği için kimse kimseyi düzeltmeyi göze alamıyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangi ikisinde anlatım bozukluğu vardır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?**

A) Sanatçının kitapları oldukça güzel ama içeriği pek özgün değildi.
B) Hiçbiri gıda bankası kurulmasını istemiyor, hazır gıdalarla beslenmek istiyor.
C) Duvardaki resmin renk uyumu sanatçının ne kadar özgün olduğunun kanıtıydı.
D) Zor koşullarda bile insanlara yardımcı olup çaresiz bırakmıyordu asla.
E) Edebiyat derslerini sabırsızlıkla bekler, tanınmış şairlerin şiirlerini okurdu

1-D	2-E	3-E	4-B	5-B	6-C